Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

BINSFELDII
de
Confessionibus
Maleficorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Coll cmpl

870(1)/A/1 N iv.d 16

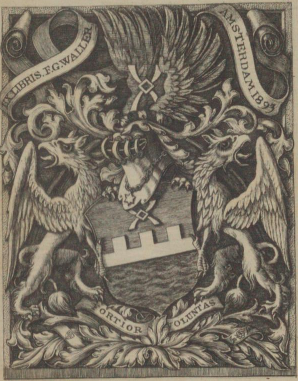

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

64044

TRACTATVS DE CONFESSIONIBVS MALEFICORVM ET SAGARVM SECVNDÒ RECOGNITUS, & auctior redditus.

An, & quanta fides ijs adhibenda sit?

AVCTORE PETRO
Binsfeldio Suffraganeo Treuirensi
Doctore Theologo.

Adiungitur Commentarius, eodem Auctore, in Tit. C. lib. 9. de Malefic. & Mathematicis, Theologiæ & iuris scientiæ, secundum materiæ subiectæ naturam, accommodatus, iam primum reuisus & auctus.

In fine adijciuntur Bullæ & extrauagantes Pontificum successu temporis emanatę contra Astrologos, Diuinatores, Magos, Maleficos & alios superstitiosos.

Exod. 22. cap.

Maleficos non patieris viuere.

AVGVSTAE TREVIRORVM,
Ex Officina Typographica Henrici Bock,
ANNO CIↃ. IↃ. XCVI.
Cum Priuilegio Cæsar. Maiest. ad decennium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ADMODVM REVERENDO DOMINO IOANNI BALLAE celebris Monasterij S. Huperti Ordinis D. Benedicti in Ardenna Abbati, amico suo,

Petrus Suffraganeus S. P.

CVM præsens in seculum omnium vitiorum colluuies eruperit, & de die in diem mundus in deteriora flagitia ruat, Admodum in Christo Reuerende Pater, rectè quod antiquitus Horatius cecinit, deplorare licet:

Ætas parentum peior auis
Tulit nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Ea de caussa princeps tenebrarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

nunc maioribus viribus, & grauiori tyrannide, quàm vnquam miserum genus humanum inuasisse videtur: ita vt nunquam dormiendum dormitandumque ei sit, qui custodit Israël: Cùm leo rugiens, iuxta Apostolicam doctrinam, semper circumeat quęrens quem deuoret, nec dormiat, aut dormitet, qui hominis salutem impugnat. Deus enim Optimus Maximus prauis mortalium operibus irritatus, malis spiritibus qui à se pessimam in nos habent voluntatem, permittit, vt suam etiam exerceant potestatem, & machinentur omnia mala in perniciem non solùm animæ, sed etiam in interitum corporis & totius substantię ordinatę in conseruationē generis humani. Verè enim quidam dixit: Iustus & omnipotens, cùm præcedentibus peccatis irascitur, permittit vt cæca mens etiam in alijs labatur. Quoniam autem hoc tempore scientia Dei plurimis deest: aut si Deum cognoscunt, non vt Deum timēt & venerantur, sed sequuntur sua desideria, voluptates seculi, concupiscentiam carnis, & superbiam vitæ, Deus multos

Gregor. Hom. 11. in Ezech.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tradit in reprobum ſenſum, permittendo Dæmoni, vt ſuum in eos exerceat tentandi officium, & inducantur ad faciendum ea, quæ non cõueniunt, repleti omni iniquitate & malitia. In quorum numero ſupremum ſibi vendicant gradum ij, quos propter facinorum magnitudinem vulgus maleficos appellat. Quo hominum genere nullum nequius, nullum damnabilius, nullum Deo ingratius, nullum reipublicæ pernicioſius, & Dæmonibus propinquius inuenitur. Qua de cauſſa leges ciuiles naturę peregrinos, & generis humani inimicos nominant. Quandoquidem autem effectus ſunt ſigna naturæ, & ex fructibus arbor qualis ſit, cognoſcitur, libet paucis ob oculos ponere opera maleficorum, quę frequentius contra diuinam maieſtatem, hominũ ſalutem, & publicam vtilitatem perpetrare non verẽtur: Deum in primis abnegant, ſuſcepto Baptiſmatis Sacramento renunciant, fœdus cum morte & inferno ineunt, Dæmoni cultum reuerentiamq; exhibent, eiuſq; perpetuo miniſterio non rarò ſe deuouent, Dæ-

cap. Nec mirum. 26.q.5. L. Nemo. C. de malefic. & Math.

L. Multi. L. Etſi. C. de malef. & math.

monibus incubis & succubis abutuntur, ijsdemque euehentibus, per aërem ad longinqua loca de nocte transportantur, vbi conuenticula celebrant & conspirationes faciunt aduersus communem omnium prosperitatem, vt nimirum suis incantationibus, sortilegijs & diabolicis coniurationibus elementa concutiant, tempestates & cœli iniurias moueant, terræ & arborum fructus destruant, homines iumentaq; interimant, partus humanos suffocent, suffocatos igne in cineres resoluant, & sic resolutis vtãtur in nephandis suis maleficijs, viros impotentes reddant ad generandum, & mulieres ineptas ad concipiendum, necnon alia plurima horrenda & abominanda operantur, quæ mens humana recti conscia memoria comprehendere erubescit, vt Pontificum, Patrumq; decretis, legibus, rationum firmamẽtis, proprijs maleficorum confessionibus, iudicum testimonijs, plurimis experimentis exemplisq; tam in hoc tractatu de maleficorum confessionibus, quàm in commentario in tit. Cod. de malefic. & ma-

them. adiuncto contra multorum errores, ac perniciosas falsasq; opiniones declaramus, demonstramus, & vsq; ad satietatem omnium oculis subijcimus. Cùm autem malefici tam enormissima crimina, vt nemo sanæ mentis dubitare potest, committant, & perditi alios perdere non desinant, seducti alios in errorem & malitiam seducere tentent, non immeritò secundum legem diuinam humanamque morte mulctandi, & ab hominum societate tollendi sunt. Indecens & indignum est eis relinquere vitam, qui multorum vitæ insidiantur, & crudele est eis parcere, qui iniustè etiam in insontes sæuiunt. Innocentes enim tradit exitio, qui parcit multorum exitia cogitãtibus. Longo tempore hoc crimen latuit, secretumq; fuit, prout eius exercitij natura est, quippe quod magnam communionem habeat cũ principe tenebrarum, qui odit lucem, & amat noctem, & sic longè lateq; suum virus diffudit, ita vt non sine molestia, labore, & difficultate aliqua ex parte extirpari valeat, sicut experientia rerum omnium magistra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

edocemur, publicis argumentis & iudicum quotidianis querelis cognoscimus. Querunt autem multi, qui plus æquo misericordia erga hoc pessimum hominum genus mouentur (si tamen misericordia dicenda sit, quæ impenditur eis, qui humanitatis expertes sunt, & insontium non miserentur) quando sit tandem futurus finis incendij in maleficos & sagas. Quibus absque longis ambagibus respondetur: Tam diu esse locum pœnæ, quàm diu culpa non cessat. Interest enim reipublicæ ad conseruandum illæsum suum statum, prouincias purgari hominibus malis. Cesset ergo culpa, & cessabit pœna, quę culpæ mensuræ respondet. Quemadmodum enim, quàm diu fures & publici latrones inuenientur, manebit vsus furcæ & rotarum: Sic, quanto tempore malefici & sagæ modo humano & iuris ordine reperientur, tanto incendium perdurare necesse est. Cum feruore, ait Propheta, Gladius ad Chaldęos, gladius ad diuinos, gladius ad fortes illius: cum zelo iustitiæ, & salute reipublicæ præsides prouinciarum, quàm diu malefici sunt,

L. Congruit. ff. de offic. præsid.

Hiere. 50

ſunt, ſententiam proferre poſſunt: Ignis ad maleficos, ignis ad ſagas, ignis ad magos. Sed vt finem his faciam, quia hoc vitium plurimum, proh dolor, inualuit in diuerſis noſtræ Germaniæ Prouincijs, & multi Iudices nunc experientia malorum excitati, diligētius inquirunt, Priores tractatus noſtri de maleficis editiones omnes diuenditæ & diſtractæ ſunt, & paſſim tam in nundinis Francofurdienſibus, quàm alijs officinis, vt multorum relatione didicimus, plura exemplaria expetuntur, ſepoſitis alijs negotijs, ſtatuimus publicę vtilitati laborem noſtrum accommodare, & hanc tertiam editionem cæteris auctiorem operæ Typographi ſubijcere, quæ etſi non tam perfecta (quamuis Prouerbio tritum ſit: Omne trinum perfectum eſſe) quin poſſit eſſe perfectior, tamen plurima prioribus addit, quæ maximè faciūt ad clariorem multorum lucem, & lectorum eruditionem. Ne autem huic noſtræ editioni fautor & patronus deeſſet, Admodum Reuerende Domine, te meritò delegi protectorem contra Zoilum, qui fre-

quentius oblatrare ſolet contra offenſionem maleficorum & noctiuagarum ſtrygum, maximè quod etiam occaſionem augendi librum dederis ſuperiori hyeme Treuiris, cùm à Typographo venalia exemplaria poſtulaſſes, nec habuiſſes propter omnium diſtractionem, & tum temporis ſpem dederim iterum breui latius excudendum. Mouent etiam ad hoc ſingularia beneuolentiæ amicitiæque officia, quibus me Tua admodum Reuerenda Paternitas ſibi deuinxit in Monaſterio veſtro S. Huperti, cùm ante aliquot annos locũ illum miraculis multis clarum, & religione cõſpicuum peregrinationis cauſſa viſitaſſem. Præterea etiam idem ſuadent humanitatis & obſeruantiæ argumenta, quæ ſæpè alibi mihi in conuentu magnorum, & honoratorum virorum oſtendit. Grato ergo æquoq; animo hunc noſtrum, quem dedicamus & offerimus laborem accipito. Precamur interim ſummis votis DEVM Optimum Max. vt Tuam admodum Reuerendam Paternitatem diutiſſimè in ſpiritus & corporis valetudine robuſtam

con-

onſeruet, vt valeat fœliciſſimè ſuum monaſterium antiquum & valdè celebre iniuria horum infœlicium temporum incendio dirutum, vti proſperè cœpit, in religione ſancta D. Benedicti, ſub quo militat, & ędificijs erigere, & ad finem optatum perducere. Treuiris, Calend. Septemb. Anno Domini 1596.

(·.·)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

CARMEN CONTRA MALEFICOS.

Ad beneuolum Lectorem.

Vltima quis dubitet versare volumina cœlos,
Quando tot ex Orco monstra luesq; ruunt?
Illic prædo furens sceleratis militat armis,
Destruit & puræ relligionis opus.
Hîc & in amplexus ditis venit impia Saga,
Fœdat & horrendo membra torumq; stupro.
Ictaq; cum Christo, cum Sanctis fœdera soluens
Ferrea connubij cum Styge pacta ferit.
Hinc amor, hinc faciles aditus, hinc mutuus vsus,
Hinc ad nocturnos dextera iuncta choros.
Hinc tot aquis clades populis tot funera surgunt,
Dum mala, quæ Dæmon suaserit, illa patrat.
Si iubet hic tristes membris infundere morbos,
Tecta parat tacitis hæc aconita dolis.
Si iubet hic denso fruges subuertere nimbo,
Hæc pluuias Stygio carmine cogit aquas.
Si iubet hic terram syluasq; boare tonitru,
Efficit: & montes rumpere posse putat.
Quò magis indoleas, verearéq; Numinis iram,
Stant ea patronis crimina tuta suis.
Qui scelus ingenuæ titulis hoc artis obumbrant,
Vnde vetant meritas igne piare striges.
Sed nihil iniusta prodest defensio caussa,
Binsfeldi docta præsulis arte cadit.

Dæmo-

Dæmonis hic fraudes pandens caligine tectas,
Publica, quæ scribit, per monumenta probat.
Quæq; dat infœlix Plutonis damna propago,
Hæc Sophia & Patrum detegit arte, fide.
Adijcit antiquo pœnas his iure dicatas,
Tartaream fugiant hac ratione necem.

Ex nouo Collegio, seu Seminario Metropolitano Treuirensi,

A. v. Bruele, S. Th. D.

TRA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

TRACTATVS QVÆSTIONIS,

AN FIDES SIT HABENDA Maleficorum Confeßioni?

PRO intelligentia ſenſus quæſtionis cognoſcendum eſt, maleficos confiteri, ſe quædã opera feciſſe, & damna intuliſſe, quæ facultatem humanæ naturæ, ingenijq́; noſtri captum ſuperare videntur: quare à multis, qui rerum naturas ſuo cerebro, & non veris fundamentis metiuntur, ſomnia & meræ phantaſię creduntur. Deinde malefici de ſe confeſsi, de alijs cofitentur, eoſq́ue tanquam criminis participes denunciant. Duo ergo membra quæſtionis pertractanda erunt. Primum, præſuppoſitis aliquot præludijs, quæ vniuerſæ materiæ aliquod lumen cognitionis adferant, reſoluet veritatem operum mirabilium, quæ fatentur ſe feciſſe & facere. Secundum, in quo nodus difficultatis conſiſtit, aperiet, an maleficorum confeſsioni contra ſocios & participes criminis aliquid fidei tribuendum, & quantum in ordine ad torturam: per decurſum dubijs incidentibus ſatisfiet, & tandem argumenta in oppoſitum diſſoluentur. *Diuiſio operis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Maleficia fieri certũ esse.

1. Præludium. *Certissimum est, & nulla ratione dubitandum, maleficia propriè dicta, siue opera diabolica, mediãte hominum auxilio, in rerum natura fieri, & hoc secundum sacras literas, canones, leges ciuiles, & rectam rationem.*

Maleficij variæ significationes.

Dictum (maleficia propriè dicta) quia apud antiquiores Iuris peritos & leges, maleficium generaliter accipitur pro omni crimine, hîc autem sumitur pro opere malo ope diabolica perfecto, singulari modo, & ad singularem effectum.

Probatur nunc Præludium, Exod 22. Maleficos non patieris viuere, Leuit. 19 Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini per eos: & c. 20. Vir siue mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur, lapidibus obruent eos. Deut. 18. Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam, ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur. & obseruet somnia, atq; auguria, nec sit maleficus aut incantator, neq; qui Pythones consulat, nec diuinos. Omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo. In iure Canonico, *in titulo de frigidis & maleficiatis, & 26. per totam quæstion. & 33 q 1. cap. si per sortiarias.* In iure Ciuili, C. *de maleficis & mathematicis.* Hinc argumentum firmissimum sumitur: cur enim sacræ literæ tam seuerè maleficia, incantationes, & opera magica damnant, si nullius sunt vir-

tutis & efficaciæ? Cur canones & Pontificum decreta prohibent? Cur leges ciuiles capitales in maleficos & incantatores ſtatuunt pœnas? An fortè iſtas leges Chriſtiani inſtituerũt, quibus artes magicę puniuntur, ſecundum quem alium ſenſum, niſi quod hæc maleficia generi humano pernitioſa eſſe non eſt dubium? Sic enim arguit S. Auguſtinus lib.8. de Ciuit. Dei, cap.19. Veneficia ergo & Magia, non vanum nomen ſortita ſunt, ſed vim quandam poſsident, vt rectè ait Michaël Pſellus in lib. de Dęmonibus. Accedit etiam ratio. Reperiuntur aliqui effęctus, & reperti ſunt in rerum natura vt dare reſponſa de occultis, ferri per aera ad remotiſsima loca, *&c.* qui non poſſunt referri ad cauſſas naturales, ſed Dęmones. *De his legendi S. Auguſtinus lib.18. de Ciuit. Dei cap. 17. & 18. & lib. 15. cap. 23. & lib. 2. de doctrina Chriſtiana à cap. 20. & lib. 3. de Trinit. à cap. 5. S. Thomas lib. 3. contra Gentiles à cap. 104. S. Bonauent. in 2. ſentent. d. 7. & 8. & in 4. d. 34. cum Magiſtro ſenten. Alexander Halen. 2. parte, q. 43. Franciſcus Victoria in relectione de arte Magica. Alfonſus à Caſtro lib. 1 de iuſta hæreticorum punitione, à cap. 14. Malleus maleficorum. à par. & alij, qui in progreſſu allegabuntur.*

Ex dicto prælvdio infero, hæreticum eſſe, & à fide Chriſtiana alienum, qui cum pertinacia aſſerit, maleficia nihil aliud eſſe quàm ſomnia & imaginationes. Nec talis hæreſis noua eſt, ſed antiqua, *vt eſt videndum apud S. Thomam &*

Bonauent. in 4. d 34. & Ioan. à Turrecre. in 33. q. 1. cap. Si per sortiarias. Procedit autem hic error ex alia maiori infidelitate, nempe qua creditur: Dæmones non esse, nisi in opinione vulgi. Fuit Democriti, Alexandri, Simplicij, Auerrois, & Aristotelis secundum communiorem sententiam, nec non aliorum Peripateticorum opinio, nullos esse Dęmones. Putat autem Auerr. in Epistola de Resurrectione, persuasionem & opinionem de existentia Dæmonum inde inuectam, quod viri sapientes hæc terriculaméta commenti fuerint ad arcendos & terrendos improbos à sceleribus, quasi post hanc vitam supersint vltores malorum, quos nos Dæmones appellamus. Huius inuenti Simplicius in libr. de Anima, primum inuentorem tradit fuisse Pythagoram. Et quamuis Augustinus Eugubinus libr. 8. de perenni Philosophia, ca. 26. contendat docere, Aristotelem sensisse Dæmones esse. Communior tamen sententia est, secundum Philosophiam Aristotelis, nullos esse Dæmones, cùm nullas nouerit substantias separatas à materia, præter motores orbium, quod in 12. suæ metaphysicæ libro demonstrare contendit. Ex hoc fundamento originem trahit error Hermetis Trismegisti, & aliorum Philosophorum, referentium omnia opera magica in virtutes & caussas naturales. Saducęi quoq;, vt in Actis Apostolicis apertũ est, spiritum & angelum esse nega-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

negabant. Hos ſecuti ſunt quidam hęretici dicti Doſitheani, quos ex Simonis Magi ſchola prodijſſe Theodoretus putat. Horum opinionem impietate plenam adhuc noſtro ſęculo quidam ſecuti ſunt, quos confutat Franciſcus Feuardentius lib. 1 aduerſus hæreſes, in verbo Angeli. Similem errorem Origenes tribuit medicis, tract. 3. in Matth. verba 17. cap. Domine miſerere filio meo, quia lunaticus eſt, & malè patitur. Primò autem quæramus, ait, quid eſt, quod ſequitur: quia lunaticus eſt, & malè patitur? Medici loquuntur, quæ volunt; quia nec immundum ſpiritum arbitrantur, ſed corporalem aliquam paſsionem, & dicunt humida moueri in capite ſecundum aliquam compaſsionem ad lumen lunare, quod humidam habet naturam. Nos autem qui Euangelio credimus, dicemus hanc compaſsionem immũdum ſpiritum operari. Obſeruat enim quædam ſchiſmata lunæ, & ſic operatur, vt ab obſeruatione lunæ pati homines mentiantur, & per hoc culpabilem DEI creaturam oſtendat. hæc Origenes. Ad idem accedit, quod Michael Pſellus antiquiſsimus Philoſophus Platonicus, ſed Chriſtianus, in lib. de Dęmonibus refert, ſe conuerſatum cum homine in Cherſoneſo Græciæ contermina, ſolitariam vitam agente, cui nomen Marcus erat, qui in primis Dæmonum ſtudijs adhæſerat, deinde palinodiam cecinit, veriſq; noſtris dogmatibus adhæſe-

hæſit. Cum hoc homine multa contulit de natura Dæmonum, vt ex libro clarum eſt, & inter cætera de Dęmonum operationibus in arrepticijs & alijs, obijcit Marco in hæc verba: Sed ego, ô Marce, inquam, retentiora quædam ſapere nos medicorum ſectatores adducunt, aſſerentes paſsiones eiuſmodi nó eſſe effectus Dæmonum, ſed humorum, vaporumque, & venti malè ſeſe habentium. Itaq; pharmacis & dieta, & non carminibus incantantium, expiationibuſq; curare hæc aggredi ſolent.

Tum Marcus reſpondit. Nihil mirum eſt hæc medicos dicere, qui nihil nouerint præter ſenſum, ſed corporibus tantum incubuerint cognoſcendis. Illa fortaſſe decebat malorum humorum putare incommoda capitis ſomniferam grauitatem, atrę bilis anguſtias, phreneſis deliramenta, quæ lauacris, potionibuſque, vel euacuationibus, vel emplaſtris ſedare con ſueuerunt. Inſpirationes autem, occupationeſq;, quibus, qui obſeſſus eſt, agere nihil poteſt, non intellectu, non ratione, non phantaſia, non ſenſu. Aliud verò eſt, quod mouet atq; ducit, dicitq; inſuper, quæ non nouerit occupatus, & futura nonnunquam prædicit: quo inquam pacto dicemus hæc eſſe erraticas materiæ motiones: A Philoſophorum & antiquorum Medicorum falſa & impia opinione non videtur noſtris temporibus etiam aliqui Phyſici eſſe alieni, qui ferè omnia, quæ Dęmonum ope-

operatione, circa hominem aguntur, vt contingit in energumenis, obsessis, maleficis & incantatoribus, referunt in humores melancholicos, complexionem corruptam, perturbatam phantasiam, aliasq; causas naturales: & fortasse etiam cum superioribus animo verè sentiunt, neq; Dæmones esse, neq; infernum, sed animam simul cum corpore interire, licet verecundia & timore impediti non prodant. Quam impiam doctrinam aliqui etiam Itali medici & physici ex Philosophia quorundam Ethnicorum hauserunt nostris temporibus.

Sit ergo.

2. Præludium. *Fides Catholica firmiter tenet esse Dæmones.* *Dæmones esse, est fidei.*

Probatur Iob 1. Cùm venissent filij Dei ante faciem Domini, adfuit etiam inter eos Satan. Leuit. 19. Prohibetur immolatio Dæmonibus fieri, & Deut. 32. & alibi, & in nouo Testamento Christus sæpe eiecit à corporibus obsessis Dæmonia, & S. Paulus ad Ephes. 6. ostendit periculosum certamen, quod cum rectoribus tenebrarum habemus. Matth. 8. 9. Luc. 9. 11. Marc. 9.

Si ergo sunt Dæmones, necesse est eos operari, cùm non sint otiosi, sed semper circumeant quærentes, quem deuorent.

Præludium. *Vt maleficium fiat, de quo hic agimus, tria concurrere necesse est: Diuinam voluntatem permittentem, Diaboli potestatem perficientem atq; instigantem, & hominis malefici voluntatem liberè consentientem.*

Cùm enim Deus rerum omnium, quæ cœli terræque ambitu continentur, prima sit caussa, Principiumq́; mouens, in ipso sumus, viuimus ac mouemur, necnon omnia per ipsum facta sunt, & fiunt, & sine ipso factum est & fit nihil: ideo cuncta diuinæ prouidentiæ subduntur, vt nec capillus capitis pereat sine ipsius nutu; id quod probat in suorum consolationem, dum ait: *Nonne duo passeres asse veneunt, & vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro? vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus meliores estis vos.* Si ergo DEVS noluerit, diabolus cum omni sua potestate nihil poterit in terra nocere hominibus. Permittit autem Deus, hanc Dæmonibus & & maleficis potestatem: tum ad manifestandum hominibus altitudinem diuitiarum suæ sapientiæ, & scientiæ, quæ etiam nouit ex malis elicere bonum, tum ad declarandum iustitiam in eos, qui peccant, & non agunt pœnitentiam: tum ad cognoscendum, quod illi, qui contempta veritate ad patrem mendacij conuertuntur, iustè decipiantur, & in varios errores perducantur. Dicet quispiam: Quare

Deus

Deus permittit, vt etiam in ſanctos & innocẽtes diabolus ſuam exerceat poteſtatem, vt conſtat ex hiſtorijs Iob, S. Anthonij, Hilarionis, aliorumq; ſanctorum Patrum? Certiſsimum eſt, quod ratione malitiæ & demeritorum, maior conceditur Dæmonibus poteſtas in malos, quàm bonos: quia mali meruerunt peccatis ſubijci tanquã viliſsimi ſerui: à quo enim quis ſuperatus eſt, eius ſeruus eſt. Super bonos autem Dæmon non habet poteſtatem ad perdendum, ſed tantum ad probandum, *Iob. 2. Ecce omnia quæ habet, in manu tua ſunt: verumtamen animam ipſius ſerua.* Et *Tob. 12. Quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit, vt tentatio probaret te.* Adhæc Deus Opt. Max. qui ſuauiter omnia diſponit, permittit vt boni aliquando maleficijs afficiantur: partim in argumentum meritorum, quæ augentur ratione tribulationis patienter toleratæ: partim in cuſtodiam humilitatis, dum enim huiuſmodi Dæmonis exercitijs ſe cognoſcunt ſubiectos, humiliãtur, cùm ignorent, amore ne an odio digni ſint: partim vt reuocentur ad frugem melioris vitæ, maiori ſtudio & diligentia rebus diuinis, ſacramentis myſterijſq; noſtræ ſalutis incumbant, quæ ſunt oportuna arma ad euertendas aëreas poteſtates. In horum confirmationem pulchra adferuntur à S. Auguſtino in Pſal. 77. in illum verſiculum: Miſit in eos iram indignationis ſuæ, &c. In filijs diffidentiæ, inquit, tanquam

Quare Deus maleficia permittat.

2. Petr. 2.

in suis mancipijs operatur, quemadmodum homines in pecoribus suis: Et illic tamen quantum Dei iusto iudicio sinitur. Sed aliud est quãdo potestas eius etiam suis sicut ei placet, tractandis maiore potestate prohibetur: aliud quando ei potestas etiam in eos, qui ab illo alieni sunt, datur. Sicut homo de pecore suo pro humano captu facit, quod vult, nec sanè facit, si prohibeatur à potestate maiore. De alieno autem pecore vt faciat, expectat sibi potestatem dari ab illo, cuius est. Ibi ergo potestas, quæ fuerat, prohibetur: hîc autem, quæ non fuerat, tribuitur.

Dæmon non plus potest, quàm Deus ei permittit.

4. Præludium. *Permißione diuina præmissa, Dæmon operatur tantum, quantum ei conceditur, & non plus.*

Patet in Iob. Ecce in manu tua est: veruntamen animam illius serua. & in Apocal. 20. Angelus catena ligauit Dæmonem. & in Exod. cap. 7. & 8. Magi Pharaonis serpentes fecerunt, & alia similia, vbi ad Ciniphes, quæ sunt muscæ minutißimæ, ventum est, defecerunt malefici, & dixerunt ad Pharaonem: *Digitus Dei est hic, vt rectè notat S. Augustinus li. 3. de Trinit. cap. 7. & 9.* A bonis etiam angelis, quibus orbis & hominum custodia commissa est, aliquando Dæmones impediuntur, ne poßint omnia, quæ cupiunt, in effectum deducere. Quando Dæmonis potestas apud Doctores dicitur ligata ad sensum Scripturæ,

non

non ita intelligendum, quod per mortem Christi ita sit religatus in infernum, vt non poſsit ad nos accedere tentationis & vexationis gratia, vſq; ad aduētum Antichriſti, quando eius poteſtas ſoluetur, vt malè Franciſcus Ponzinibius in tractatu de Lamijs & excellentia vtriuſq; iuris, num. 56. videtur intelligere. Hoc enim argumento vtitur contra tranſlationem realem. Diabolus ligatus eſt in inferno: Ergo non poteſt exire ad tentandum & portādum ſagas. Sed hic ſenſus ſapit hæreſin, vt probè oſtendit Barth. Spin. in Apologia 2. c. 5. contra Ponzinibium, cùm ſacrę literę contrarium doceant. 1. Petr. 5. Aduerſarius noſter diabolus tanquam leo rugiens circumit, quęrens, quem deuoret. & Epheſ. 6. Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitię in cœleſtibus. Vbi pręmiſit Apoſtolus hęc verba. Induite vos armaturam DEI: vt poſsitis ſtare aduerſus inſidias diaboli. Et Chriſtus Apoſtolis reliquit poteſtatem eijciendi Dæmonia. Tandem experientia compertiſsimum eſt, multos in dies vexari, tentari, & non raro poſsideri à Dæmonibus. Quare non omnes Dæmones ſunt ligati in inferno, ſed magnus numerus eorum habitat in aere iſto caliginoſo, iuxta Apoſtoli Petri doctrinam. De qua re Magiſter ſententiarum & Docto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Doctores in 2.d.6.tractant. Et præclarè Guilhelmus Parisien. scribit in 2.part. de vniuerso. Cùm doctrina, inquit, Christianorum habeat euidenter in aëris parte caliginosa Dæmones quasi in carcere habitare vsq; ad diem iudicij: quæritur qualiter inde tam liberè exeant, & in multitudine tanta? Aliquando enim totam terram quasi occupasse videntur in templis & statuis, ac receptaculis alijs, in domibus ac penetralibus, limitibusq́; agrorum ac syluis, in fontibus atq; fluminibus & locis amœnis, in quibus colebantur & respondebant. Aut ergo paucissimi remanebant in aëre: aut incredibiliter numerosa est multitudo eorum. Vnde videntur liberum habuisse, imo adhuc habere egressum, cùm ad incantationes, inuocationesq́; magorum, & Necromanticorum mox veniant. Quid etiam dicam de opere maioris, minorisq́; circuli, in quibus tãta eorum multitudo apparet, vbi & quatuor reges eorum à quatuor mundi partibus cum exercitibus suis innumerabilibus venire dicuntur? De exercitibus quoq; nocturnis, quid de fatis ac dominabus nocturnis, quarum principem vocant Abundiam seu Satiam ab abundantia & satietate, quas largiri creduntur domibus, quas frequentant, pręsertim à mulieribus, quæ anilibus deliramentis intendunt, cùm hęc omnia maximè maligni spiritus videantur? Quomodo ligati aut incarcerati censentur, qui ita discur-

currunt? Nam & Euangelium proteſtatur in vno homine legionem vnam fuiſſe. Veruntamen ob hæc nullatenus debes de veritate doctrinæ Chriſtianorum prætactæ ambigere. Quod ſi reminiſcaris ſermonis eius, qui dixit, quod tot legiones in vnoquoq; ſeparatarum ordine ſubſtantiarum conſiſtunt, quot ſunt perſonæ in vna legione: videbis in vnoquoq; ordine eſſe ſex millia, & ſexcentas, & ſexaginta ſex legiones. Vnde nequaquam putandum eſt, quod ad libitum poſsint ſæuire in homines. Nec ſine permiſsione prouidentiæ creaturis egredi queunt, & noſtram habitationem intrare: imò iuſto Dei iudicio illudunt, & pęnas varias infligunt iniquis, in quibus omnibus creatoris intentio ſancta & recta eſt, vtpote decor iuſtitiæ, correctio peccatorum, punitio medicinalis culparum, exercitatio electorum. Hæc Guilhelmus. Sed nunc ad propoſitum reuertamur, alligata eſt poteſtas Dæmonis non ita vt tentare non valeat, ſed ne tantum tentet, quantum tentare deſiderat, vt S. Auguſtin. lib. 20. cap. 8. de Ciuit. Dei docet, cùm ait. Sed alligatio diaboli eſt, non permittere exercere totam tentationem, quam poteſt vel vi, vel dolo ad ſeducendos homines, in partem ſuam cogendo violenter, fraudulenterúe fallendo. Per aduentum CHRISTI & mortem eius ligata eſt poteſtas Dæmonis, quia aperta eſt ianua paradyſi, quæ ante clauſa

erat

erat cunctis,& nunc aditus mundis animabus patet ad cęlum per redemptionem Saluatoris nostri,& vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Non tamen negādum est, quin ex parte tentatorum, Dęmonis potestas respectu aliquorum magis sit soluta, quam ratione aliorum. Quod S. August. in ser. 197. de temp. qui est sermo secundus de Dominica prima post Trinitatis docet: Ante aduentum Christi, ait, fratres charissimi, solutus erat diabolus: veniens Christus fecit de eo, quod in Euangelio dictum est: Nemo potest intrare in domum fortis,& vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem. Venit ergo CHRISTVS, & alligauit diabolum. Sed dicet aliquis. Si alligatus est, quare adhuc tantum præualet? Verum est, fratres charissimi, quia multum præualet: sed tepidis & negligentibus, & DEVM in veritate non timentibus dominatur. Alligatus est enim tanquam innexus canis catenis, & neminem potest mordere, nisi eum, qui se illi mortifera securitate coniunxerit. Iam videte fratres, quàm stultus est homo ille, quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per voluptates & cupiditates seculi noli coniungere,& ille ad te non præsumet accedere: latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest, nisi volentem. Non enim cogendo, sed suadendo nocet, nec extorquet à nobis consensum, sed petit. Ex dictis con-

stat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſtat maiorem concedi poteſtatem Dæmoni in peccatores, & maximam in eos, qui maxima crimina commiſerunt: cùm gratia DEI, quæ Dæmoni reſiſtit, & ei manus ligat, longe à ſceleratis hominibus ſit. Quare falſum quoq; eſt quod Pózinibius arbitratur, Deum non permittere, vt diabolus portet ſagas: Cùm omniũ iniquorum, maximè tamen maleficorũ princeps & caput ſit diabolus, & ipſi ſint membra eius, qui Deo permittente, poteſt eos mouere, non eſt ambigendum, cùm peccata eorum maxima maximè iram Dei prouocent, Deum permittere: qui enim permiſit filium ſuum, in quo nullum veſtigium peccati vnquam extitit, à dæmone in montem duci, & ad pinnaculum templi conſtitui, necnon à membris ſuis Iudæis flagellari, & crucifigi, quomodo non permittet ſceleratos maleficos & magos, vexare & mouere? Prædictæ doctrinæ admodũ conforme eſt, & in ſequentibus magis eluceſcet, quod pro veriſsimo habeo, in crimine nefando maleficorum & ſagarum cõtra quorundam hominum ignorantiam, qui ſæpius admirantur, quomodo homines minima data occaſione in tam graue & horrendum crimen incidant, maxima crimina antecedere caſum. Exempli gratia, vt ex quotidianis maleficorũ confeſsionibus percipimus: mulier ex aliqua deſolatione redditur puſillanimis, ſtatim aggreditur eã Dęmon: aut vir aliquam diſplicẽ-

tiam concipit aduersum propriam vxorem, voluptateq; acceditur in aliam, in cuius forma se offert mille artifex & vincit. Vel iuuenis aliquis voluit obambulans solus cogitationes in animo turpes de rebus venereis, in promptu apparet traditor in specie formosissimæ fœminæ, & his habitis leuibus occasionibus, Dæmon statim proponit consilium, & promittit quod velit facere voti compotes, si Deo abrenuncient, & castra sua velint sequi, his propositis miseri morem traditori gerunt, de his omnibus exempla plurima sunt in processibus nostrorum iudicum. Dico ergo has leues occasiones & caussas proximas, quæ Dæmoni portam aperiunt, multo grauiora peccata præsupponere, quę diuina sic exigente iustitia, demeruerunt casum in tam abominabile facinus. Quia & diuinis literis, & doctissimorum virorum auctoritate comprobatur, quod præcedentia peccata quandoq; sint caussa aliorum. Sic Paulus Rom. 1 Quia non probauerũt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, vt faciant ea, quę non conueniunt, & in desideria cordis eorum. Esai. 6. Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua. Sap. 2. Excæcauit enim eos malitia eorum. Sic etiam in sacris DEVS dicitur excæcare & aggrauare aures, vt videntes non videant, & audientes non intelligant. His accedunt Doctores, S. Gregor. homil. 11. in Ezechielem.

Iustus

Iustus & omnipotens DEVS, cùm præcedentibus peccatis irascitur, permittit vt cęca mens etiam in alijs labatur. S. August. in lib. 83. quæstionum. q. 79. S. Thom. 1.2. q. 79. art. 3. & q. 87. art. 2. & alij alibi. Quare omnes, qui vident, quando diabolus Dei abnegationem proponit, & abrenunciationem eorum, quæ in Baptismo promittũtur, desiderat, (quod Dæmonis negotium sit) necesse est, quod excęcati non videant: quis enim nisi cæcus tam oculis corporis quàm cordis, si audiat sibi proponi Dei abnegationem non exhorrescat? quis tam à mente alienus, si adhuc scintilla verę lucis irradiet, metu non concutiatur, si tale scelus obijciat? Certum ergo videtur, talia præcessisse scelera, quorum pœna est, vt videntes non videant, & audientes non intelligant. Atq; hoc singulare est inimici & hostis studiũ, nec Dei prouidentia permittit, quod animam inuadere possit, quæ peccatis & sceleribus prius se nõ priuârit amicitia & gratia Dei. Sic Cassian. in collationibus Patrum, collat. 8. quæ est Abbatis Sereni ex collatione S. Anthonij, probat & definit, nullatenus Dæmonem posse mentem cuiusq; vel corpus inuadere, nec habere facultatem in cuiuslibet animam penitus irruendi: nisi eam primò destituerit omnibus cogitationibus sanctis, ac spirituali contemplatione vacuam nudamq; reddiderit. Quod idem rectius suo more similitudine ostendit D. Chry-

ſoſt.lib.2.de Prouidentia Dei. Quemadmodum, inquit, hi, qui parietes ſuffodiunt noctis tempore extincto lumine, & furari opes, & earum dominos cum omni facultate iugulare poſſunt: Ita & hic (intellige Dæmonem) per cæcæ noctis errorem ac tenebras mœrorem offundens, cogitationes omnes, quæ ad munimen noſtrum eſſe poſſunt, ſubducere prius ac furari nititur, vt deſertam ac ſine adiutorio animam inuadens, plagis innumeris cõfodiat. Ad idem facit Gloſſa Matth.4. in illa verba. Si cadẽs adoraueris me, cùm infert. Ergo qui adoraturus eſt diabolum, ante corruit. Si quis obijciat: Deus Optimus Maximus in Iob, Anthonium, alioſq; viros ſanctos etiam reliquit Dæmoni, ad tentandum & vexandum poteſtatem. Ergo ratione peccatorũ non permittit Deus tentationem & deceptionem. Facilis eſt ad hoc Reſponſio: Conceſſa eſt in viris ſanctis Dæmoni poteſtas ad exercitium & coronam, in læſione & vexatione aliqua corporali ſine vllo animæ vulnere: vt patet in Iob. Ecce omnia in manu tua ſunt, veruntamen animam eius ſerua. At reſpectu maleficorum eſt conceſſa poteſtas ad interitum etiam animarũ, quia dæmon tam animam eorum ſibi vendicat per conſenſum in tam immane ſcelus, quàm etiam in corpus dominatur, quod verberibus quoque ſubijcit, ſi maleficus pro ſuo beneplacito ſeruitutem ei non impendat. Sunt enim male-
fici

fici & sagæ quasi asini diaboli, ipsum quasi portant, & ab eo deferuntur, & tamen ex permissione diuina id demerentibus peccatis, in tanta sunt cæcitate, quod videntes non videant, & audientes non intelligant. Quod si quis obijciat contra dicta illud Apocalypseos cap. 20. Cùm consummati fuerint mille anni, soluetur Sathanas de carcere suo, & exiet, & seducet gẽtes: quod erit tempore Antichristi, quãdo erit tanta tribulatio, vt etiam, si fieri posit, electi moueantur: Ad quam auctoritatem videtur alludere Ponzinibius loco citato. Respondeo cum Magistro & alijs in 2.d.6. quod cùm hæc de Lucifero intelligantur, siue in infernum demersus sit, siue non: credibile est, eũ non habere potestatem tantam accedendi ad nos, quantam habebit tempore Antichristi, in quo fraudulenter ac violenter operabitur. Et ideo tunc dicitur soluendus, quia maior ei potestas propter maiorem hominum malitiã, & incredulitatem dabitur à Deo ad tẽtandum homines, quàm modo habeat. De hac autem alligatione & solutione diaboli latè agit S. Augustinus lib. 20. cap. 8. de Ciuit. Dei, quem studiosus lector videre poterit.

5. Præludium. *Ad maleficium præter diuinam permißionem, & diaboli potestatem, requiritur hominis libera volũtas, quæ ex malitia consentit in maleficium, qua diabo-*

In maleficiis etiam maleficus liberè consentire debet.

diabolus tanquam instrumento vtitur ad effectum.

Affectat enim diabolus in suis maleficijs quandam imitationem diuinorum operum: Vnde sicut Deus in mysterijs nostræ salutis & sacramẽtis, hominum salutem eorundem ministerio operatur, etsi de absoluta potestate non sit alligatus sacramentis & visibilibus signis: ita diabolus in perditionem, maleficorũ opera, suam malitiam diffundit, quamuis etiam Deo permittente, per se possit hominibus nocere, vt patet in Iob, Anthonio, & alijs: tunc tamen non est maleficium, sed purum diaboli opus. Accedat ergo consentiens hominis liberum arbitrium ad perfectionem maleficij, necesse est, quod quidem arbitrium potest diabolus, vt rectè Cyrillus ait, *Catechesi 4. Illuminatorum*, incitare, cogere autem præter voluntatem omninò non potest. Subijcit tibi scortationis cogitationes, si vis, probas: si nolis, improbas. Quàm diu ergo homo in statu præsentis vitæ est, cùm liberi arbitrij permaneat, à Dæmone cogi non potest ad malum, sed tantum persuadendo, vel terrendo moueri. Dei enim omnipotentis solum opus est, efficaciter voluntatem hominis impellere, iuxta illud, *Prouer. cap. 21. Cor regis in manu Domini.* Ex hoc fundamento error multorum imperitorum in vulgo confutatur, qui censent haud fieri

Malefici cõuerti possũt, si volunt.

fieri posse, vt malefici iterum cõuertantur ad saniorem mentem, quando semel Dæmoni sua nomina dederunt, & Christianæ fidei abrenunciârũt. Sed hic error cùm sit falsissimus, à Concionatoribus ab humanis mentibus extirpandus est: multos enim trahit in desperationis peccatum, qui ad Christum redirent; tollit libertatem arbitrij, gratiã Dei extenuat, & diabolum potentiorem facit ad perdendũ, quàm Christum ad saluandum, contra veritatem ab Apostolo traditam. *Rom. 5. Vbi enim abundauit delictum, superabundauit & gratia.* Videmus etiã, quod aliqui se voto religionis solemni, corpore & animo in perpetuum Deo consecrârũt, ipsiusq; castra multis annis secuti sunt, qui quãdoq; in fine vitæ Dæmonis suggestionibus impulsi, apostatæ fiunt, & suaue Christi iugum derelinquunt. Quanto magis, qui infœlicis Dęmonis sodalitium sequuntur, etiãsi eius obsequio se deuouerint, poterunt gratia Dei adiuuante, quæ omnibus petentibus datur, ad communionem fidelium, si velint, redire, & duram diaboli seruitutem excutere, & hæc doctrina hoc infœlici tempore sępius populo inculcanda est.

6. Præludium. Præcedenti affine. *Omnia opera maleficorum effectum sortiuntur ex pacto expresso, vel tacito cum Dæmone, ita vt semper, quando vult maleficus*

Omnia maleficorum opera fiũt ex pacto cũ Dæmone tacito vel expresso

operari, expreßè vel tacitè inuocet Dæmonem in auxilium, vt concurrat ex pacto.

Hoc præludium, cum tota opera magorum & maleficorum fundetur in pacto & quasi condicto cum Dæmonibus, vt attestantur Doctiss. in Theolog. Franciscus Victoria in Relect. de arte Magica, & Iosephus Angles, in 1. par. Florum qq. Theologicarum in 2. in q. de eadem materia, latius quàm in priori editione est extendẽdum, maximè cùm Ioannes VVierus celebris in medicina, & vir variæ lectionis, qui ferè totam machinam maleficorum & Sagarum in phantasmata, melancholiam & illusionem refert, hoc fœdus etiam & pactum imaginariũ, & impoßibile iudicet, & satis congruè ad suum propositum: Quia destructo fundamento, quæ ex ipso sequuntur, destructa censentur: & cùm dictus Doctor Medicus in ipso fundamento cæcutiat, sicut etiam in quibusdam aliys principalibus punctis huius materiæ, habeatq́; aliquos suæ opinionis discipulos: fusius doctrina de pacto Magorũ & maleficorum stabilienda est, vt firmo iacto fundamẽto, ædificium firmius stet. Impugnat dictus auctor pactum hoc & fœdus præcipuè in lib. de Lamiys ca. 7. & 8. & 23. & de præstigiys Dæmonum lib. 6. cap. 27. & in d. cap. 23. non constare dicit de pacto, nisi ex propria stupidarum delusarumq́; anicularum confeßione. Et in d. ca. 27. argumentis impoßibilitatem pacti arguit, quæ infra soluentur.

Vera & Catholica doctrina est intercedere posse pactum, & de facto interuenire in operibus Magorum & maleficorum. Probatur in primis ex illo Esaiæ 28. Dixistis, percusimus

fœdus

fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Quod ad præsentem sensum, allegârũt S. Thomas 2.2.q.95.art.4. in corpore. Alphonsus Castren. lib. 1. de iusta hæreticorum punitione, cap.14. Mart. Nauarr. de pœnitentia d.1. cap. Nunquid Cain. Paulus Grilland. lib.2. de Sortilegijs, q.3. Atq; hæc Esaiæ verba ad propositum etiam accommodant Pontifices, Ioannes 22. in extrauag. incip. Super specula edita contra Magos & magicas superstitiones. Et Sixtus V. in Bulla contra Astrologos, incantationes, diuinationes & sortilegia. Quare non rectè Censor noster tam pactum, quàm hunc sensum verborum Esaiæ impugnauit. Quandoquidem sacra Scriptura non solùm vnum habet sensum, sed etiam plures. Clarius idem probat illud Euangelij Matth. 4. Iterum, inquit scriptura, assumpsit eum in montem excelsum valdè, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Tunc dicit ei Iesus. Vade Satana. Scriptum est enim, Dominum DEVM tuum adorabis, & illi soli seruies. Hîc percunctor, an hæc non sit species & forma pacti: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris. Quis enim Iurisperitorum dubitauit pacta fieri hoc modo, per si, dabo hoc, vel tantum, si hoc feceris. L. hoc iure. ff. de donationib. L. Labeo scribit, si mihi Bibliothecam. L. Iuris gentium. ff. de pactis. Baldus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Tract. de pactis, à num. 20. Ioan. Baptista Caccialupus in Tract. de eadem materia, q. 6. & alij in ll. allegatis. An non etiam formę contractus innominati sunt, secundum leges & omnes Doctores hæ? Do vt des, do vt facias, facio vt facias, facio vt des. ff. de præscriptis verbis: & in factum actionib. L. Naturalis meus, Glossa & DD. ibidem. Angelus, Syluester, Aurea Armilla, & omnes summistæ in verb. Cótractus. Quid ergo aliud sonant secúdum legitimum, naturalem & verum sensum hæc verba. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me, nisi pactum? dabo, si exercueris actum adorationis, do, si hoc feceris: hoc modo etiam semper nostros maleficos & sagas in primis aggreditur. Si Deo & suis abrenunciaueris, mihiq; adhæseris, liberabo te à tali desolatione, aut tribulatione, aut paupertate, dabo diuitias, aut offeram voluptatem ad libitum, aut faciam te voti compotem, *&c.* Vt nó modo percipimus ex confessionibus stupidarum anicularum, sed etiam virorum doctorum vtriusq; status, Ecclesiastici & ciuilis, hominum, iuuenum & senum, (quod sanè dolendum) imò etiam cóuersorum & pœnitentium. Deinde ad probationem dictæ veritatis accedit canon. 26. caussa. q. 2. cap. Illud: ex August. in hæc verba: Omnes artes huiusmodi, vel nugatoriæ, vel noxiæ superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum & Dęmonum, quasi pacta infidelis,

delis,& dolosæ amicitiæ constituta, penitus sunt repudiandæ & fugiendæ Christiano. Nec abhorret lex ciuilis hoc pactum. C. de malef. & mathem. in l. multi: dum ait, manibus accitis, id est, secundum Glossam, Dijs infernalibus, quomodo vocati veniunt Dęmones, nisi ex pacto? Certè humana potestas, cùm sit inferioris ordinis, & longè infirmioris virtutis, Dęmonem ne minimum quidem cogere posset vt accitus compareret, nisi pactum intercederet. Sed plura pro explicatione istorum verborum adducimus in Commentario in titul. C. de malefic. & mathemat. in d. l. Multi: quem præsenti tractatui statim subijcimus. Comprobat etiam hoc pactum communis Theologorum sententia. D. Cyprian. in li. de duplici martyrio attestatur, quod qui magicis artibus vtuntur, tacitè Christum abnegent, dum cum Dæmonibus habent fœdus. S. Augustin. li. 2. de doctrina Christiana, à ca. 20. cuius verba relata in d. cap. Illud: S. Thom. in 2. 2. loc. citat. & in quæst. 96. sæpè. S. Anthonin. 2. part. titul. 12 Guilhelmus Parisiensis in tract. de fide & legib. fol. 45. col. 2. in edit. Parisiensi de Anno Domini 1516. Scotus in 4. dist. 34. Gabriel. in 2. d. 8. q. 2. art. 4. dub. 2. Syluest. & Angel. in verb. Superstitio, & maleficium. Ioan. Gerson in 1. parte, in Triologio Astrologiæ Theologizatæ. Martinus Arles in tract. de superstitionibus, à num. 85. Ioannes Trittemius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

de reprobis & maleficis ad quæstiones propositas à Maximiliano Cæsare. Franciscus Victoria, Castrensis & Iosephus Angles loc. citat. Ioan. à Turrecremat. in d. c. Illud: 26. q. 2. Martin. Nauar. in manuali confessariorum, cap. 11. nu. 25. & alij communiter alibi. Consentiunt Iurisperiti Paul. Grillan. in d. q. 5. de Sortilegijs. Iodocus Damhauderus in cap. 61. Practicę criminalis. Ioannes Bodinus lib. 2. cap. 3. & 4. de Dęmonomania Magorum, & in confutatione opinionis VVieri, pag. 440. in editione Basiliensi de Anno Dom. 1581. accedit Thomas Erastus Medicus in Dialogo de Lamijs, qui doctissimè confutat opinionem VVieri, ad propositum, tacito nomine. Atq; hanc Catholicā sententiam determinauit Vniuersitas Theologica Parisiensis Anno Domini 1398 19 Septemb. damnando errores aliquos circa materiam superstitionum. Hos autem articulos ponunt Gerson in 1. parte suorum operum: & Bodinus in initio sui libri, & alij alibi.

Tertius articulus ad nostrum intentum talis est. Quod inire pactum cum Dæmonibus tacitum, vel expressum, non sit idololatria, vel species idololatriæ, error. Et intendimus esse pactum implicitum in omni obseruatione superstitiosa, cuius effectus nō debet à Deo, vel natura rationabiliter expectari. hæc in d. articulo.

Non desunt apud Scriptores præclara pa-

ctorum

ctorum explicitorum exempla, quæ ad ædificationem & instructionem lectorum placet asscribere. S. Amphilochius in vita Basilij Magni, quam inserit Laurentius Surius tomo primo, refert, quendam infimæ sortis adolescentem Protherij Senatorij ordinis viri filiam deperisse, qui quod se humili & obscuro genere natum cognosceret, Magum adijsse, promittendo ei multam auri vim, si eius opera puella posit potiri. Magus hominem ad Dæmonis voluntatem paratum animaduertens, cum literis ad diabolum mittit, quas ille ea noctis hora & loco, vt incantator constituerat, in aëra tollit, simulq; operam Dæmonis alta voce implorat. Literarum autem talia erant verba: Quandoquidem, mi domine, non cunctanter in eam curam mihi incumbendum est, vt à Christiana religione homines abstraham, & tuæ adiungam voluntati, quo tua pars fiat auctior: En mitto ad te hunc qui præsentes perfert literas, puellæ cupiditate inflammatum, petoq; vt liceat ei adipisci quod appetit, vt & in illo glorier, & cum multa alacritate congregem alios, qui placeant tibi. Mox adsunt Principes potestatis tenebrarum spiritalis nequitiæ, & lætabundi apprehensum miserè errantem ad diaboli conspectum ducunt, monstrantq; eum illi in sublimi throno sedentem, vallatumq; vndiq; turbis malignorum spirituum. Accipiens autem ille literas à mago

mis-

missas dixit ad miserum, Credis in me? At ille inquit, credo: Et abnegas Christum tuum? respōdit, abnego. Tum diabolus, manu tua scriptas mihi exhibe literas, quibus Christo tuo & Baptismati vltro renuncies, meq; spontè in æternum profitearis, & quod in die iudicij pręparatas pœnas sempiternas mecum libens sis subiturus, & ita confestim efficiam te rei optatæ compotem. Scripsit ille manu propria ad diaboli petitionē. Statim fornicationis spiritus mittitur, vt puellam perditi iuuenis amore inflammet, iussis obtemperat, atq; tantam mox in puellæ pectore amoris ignem excitauit, vt se morituram diceret, nisi de parentis consensu famulus sibi matrimonio iungeretur. Basilius deinde hominem diabolo deuotum, Christo reconciliauit.

Nota est etiam historia de Theophilo, quam Metaphrastes descripsit ex Eutychiano Patriarcha Constantinopolitano, qui testatur se scribere ea quæ à Theophili lingua audiuit, & eam historiam adiunxit suis etiam Surius tomo 1. ex Simeone Metaphraste. Meminit eius etiam breuius S. Anthoninus 4. parte tit. 15. cap. 45. §. 6. Hic Theophilus, cùm esset in oppido Ciliciæ Adana Ecclesiæ OEconomus, vel vt S. Antonin. ait, Archidiaconus, iniustè per æmulorum calumnias administratione siue dignitate exutus, impatiens tantæ iniuriæ, Iudæi insignis magi in ea vrbe auxilium implo-

plorat. Qui eum admonet, ne viso prodigio, aut aliquo percepto sonitu, signũ crucis formaret, & sic in cõdicta nocte accepit eum magus in hippodromum ciuitatis, vbi viros plurimos lænis indutos cum multitudine lampadum & satellitum conspicatur, atq; in eorũ medio principem tenebrarum confidentem cum asseclis suis: mox ad Iudæum hæc proferentem verba. Quod nam possum ei dare auxilium, qui seruit Deo suo: sin autem vult reuera meus esse seruus, & in meorum numerũ referri, ego opem ei feram, vt plus quàm ante possit facere, & omnibus imperare. Neget itaque filium eius qui dicitur Mariæ, & illam ipsam, & illorum negationem ac renunciationem mihi scriptis mandet, & quæcunq; vult à me impetrabit. Tunc protinus Theophilum ingressus est Sathanas, & pactus cum diabolo, negauit Christum, & sanctissimam Dei parentem, & cùm scriptis mandasset suam negationem, cera obsignauit, & principi tradidit, & cùm se inuicem essent amplexi, ambo recesserunt à principe, Theophilus quondam Oeconomus, & proditor ex hippodromo, magna affecti lętitia propter suum interitum. Sequẽti autem die Episcopus qui Theophilum officio priuauerat, pœnitentia ductus, eundem cum omni honore restituit, Theophilus etiam memor sui discessus à Deo, intercessione B. Mariæ Virginis, cum pœnitentia redit ad

Deum,

Deum, à quo defecerat, & tandem charta abiurationis cum bulla ceræ Theophilo redditur.

Nec huic multum dissimile est aliud relatum à Cæsario Heisterbacensi monacho in libr. illustrium miraculorum & historiarum mirabilium, quem scripsit circa annum 1222. per modum dialogi, in lib. seu distinct. 2. cap. 12. Vbi sic incipit & persequitur: Infra hoc quinquennium, iuxta Floreffiam cœnobium Ordinis Præmonstratensis, in Diœcesi Leodiensi, adolescens quidam nobilis habitauit, cui pater moriens, vtpote vir magnus & potens, multas diuitias reliquit. Factus miles idem iuuenis, vt gloriam sibi conquireret temporalem, breui ad magnam deductus est paupertatem: caussa laudis humanæ torneamentis totus deditus erat, histrionibus sua larga manu tribuebat, & quia ad tales effusiones reditus annui minus sufficiebant, hæreditatem paternam vendere compellebatur. Erat autem in proximo manens miles quidam diues & honestus, ministerialis tamen: huic iuuenis iam dictus allodia, siue feuda sua partim vendebat, partim in vadimonio expendebat. Et cùm iam non haberet quod venderet, vel exponeret, cogitabat exulare; tolerabilius iudicans, inter extraneos mendicare, quàm inter notos & affines egestatis confessionem sustinere. Habebat autem villicum,

cum, hominem quidem malignum, nomine, non re Christianum, & dæmonum ministerio totum mancipatum. Videns hic dominum suum tristem, & tristitiæ non ignorans caussam: dicebat ei: Domine, vultis diues fieri? Respondit, libenter diues fierem, dummodo diuitiæ esse possent cum DEO. Et villicus: Nolite timere, sequimini tantum me, & bene erit vobis. Statim secutus est miserum, tanquam serpentis vocem Eua, quasi sibilum aucupis auicula, in laqueum diaboli celerius deponendus. Et duxit eum in ipsa nocte per quoddam nemus, in locum palustrem, & cœpit quasi cum aliquo habere sermonem: cui iuuenis, cum quo loqueris? Respondit domino suo villicus ille iniquitatis: Tacete tantum vos, nec sit vobis cura cum quo loquar. Cumque secundò loqueretur, & iuuenis iterato sciscitaretur, respondit, cum diabolo. Et cœpit iuuenis nimis horrere. Dicebatque villicus diabolo: Domine, ecce virum hunc nobilem, dominum meum adduxi gratiæ vestræ, maiestati vestræ supplicans, vt vestro auxilio pristinis honoribus, atq; diuitijs restitui mereatur. Ad quem diabolus: Si mihi deuotus & fidelis esse voluerit, dabo ei diuitias magnas: Insuper addam gloriam & honores, quales non habuerunt patres eius. Respondit villicus, libenter vobis obsequiosus erit & fide-

lis, si

lis, si talia fuerit consecutus. Et ille, si voluerit illa à me consequi, abrenunciare debet in instanti altissimo. Quod cùm iuuenis audiret, & facere renueret, dicebat homo ille perditionis: Quid timetis proferre verbulum vnum? dicite, abrenuncio. Tandem miser iuuenis à villico persuasus, creatorem suum ore suo negauit, manu exfestucauit, diabolo homagium faciens. Hoc scelere perpetrato, diabolus adiecit: Adhuc opus imperfectum est, etiam abrenunciare debet matri altissimi: illa enim est quę maximum nobis adfert damnum: quos filius per iustitiam abijcit, mater, quia nimis misericors est, ad indulgentiam reducit. Sibilauit iterum serpens in aure adolescentis, vt domino suo in hoc obediret, vt sicut filiũ ita etiam & matrem abnegaret. Ad quod verbum iuuenis nimis expauit, turbatusq; supra modum, respondit: Hoc nunquam faciam. Quare, inquit villicus, fecistis quod maius est, facite nunc quod minus est: maior est creator quàm creatura. Et ille: Núquam negabo eam, etiamsi me oportuerit ostiatim mendicare per omnes dies vitæ meæ, & non acquieuit. Sicq; infecto negocio ambo reuersi sunt, nihil quidem honoris consecuti, sed maximo peccati pondere grauati, villicus suadendo, iuuenis consentiendo. Hæc ille. Deinde subiungit, iuuenem merito & intercessione B. Virginis contritum de peccato & liberatum, nec-

nec non tandem honeſtiſsimo matrimonio donatū,quo mediante,ſub nomine dotis omnia ſua bona recuperauit: Et adijcit auctor hæc verba:Adhuc,vt puto,viuit,viuunt & ſoceri, poſt quorum mortem, eorum hæreditas ad ipſum reuertetur. His etiam addere poſſumus factum D.Cypriani, qui etiam ante conuerſionem ſuam magiæ deditus, chyrographo ſe obſtrinxerat Dæmoni, vt ex eius actis colligitur. Verùm hîc paucis moueri poteſt dubium: An Cyprianus martyr & Epiſcopus Carthaginenſis fuerit ante conuerſionem magus:vel alius. In primis certum eſt ex probatiſsimis hiſtorijs,duos fuiſſe eiuſdem nominis martyres: Alterum Cyprianum Epiſcopum Carthaginenſem, & ſcriptorem præclariſsimorum operum. Alium martyrem Necomedienſem,vbi martyrium ſubijt. Nunc ad dubium.Cyprianum Epiſcopum Carthaginenſem Magum fuiſſe,apertè ſentiunt Niceph.li.5. hiſt.Eccleſ.c.27.Greg.Nazianz.in orat.in laudem Cypriani mart.Prudent.in hymno de S. Cypria.Metaphraſtes apud Lypomanū to.6. de vitis Sanctorum,& Lauren.Surium tom.5. in menſe Septemb.& cęteri græci,vt atteſtatur Cæſar Baronius in notat. ad martyrologium Roman.14.Septemb. Nec video,ex antiquis etiam quis Latinorum in contrarium eat,nec Baronius aliquem allegat. Non fuiſſe hūc Cyprianum Magum, ſed alium Necomedienſem,

ſem contenduntex recentioribus Pamelius in vita S. Cypriani, ante eius opera, Pamelij opera edita, leui argumento motus, & diligentius Cæſar Baronius, vir vitæ ſanctitate, eruditione, indefeſſo labore in annalium Eccleſiaſticorum ſcriptione, & matura ſenectute celebris, in notat. ad d. martyrologium 14. & 26. Decemb. & breuius ſe referendo ad prius dicta tom. 2. annalium eccleſiaſticor. ſub Anno Chriſti 250. pag. 439. in editione prima Plantiniana, & alij quidam iuniores. Hanc ſententiã apud antiquos non puto reperiri. Nec refert, quod Pontius Diaconus, qui vixit cum D. Cypriano Carthaginenſi Epiſcopo, eiuſq; vitam conſcripſit, quę à Surio to. 5. 14. Septem. inſeritur, non dicat Cyprianum magũ fuiſſe: Quia Pontius, vt ſatis conſtat ex initio vitæ ab eo deſcriptæ, eius acta tantum repetit à conuerſione, & tempore quo cœleſti curię inſcriptus eſt: Quem ordinem etiam D. Hieronym. licet breuiſsimè de ſcriptorib. Eccle. de S. Cypriano inſecutus eſt. Fatendum ſanè eſt, auctoribus antiquioribus multum fidei tribuendum in re tam antiqua. Si enim ea inſpiciantur, quæ Lypomannus tom. 6. de vitis Sanctorum, ante geſta & vitam martyrum, Cypriani martyris & Iuſtinæ, & auctor annotat. in orat. Gregorij Nazianz. in laudem D. Cypriani, poſt Scholia maxima oritur difficultas circa huius hiſtorię veritatem, & difficilimum eſt conciliare au-

ctorum scripta, nisi ponatur vtrumq; Cyprianum fuisse Episcopum Carthaginen. vt etiam Aloysius Lypomann. fatetur. Nec vsque adeò laboriosum videtur dissoluere ea, quæ Baronius adfert ex dictis à Lypomanno, & Metaphraste, si altius omnia considerentur: Verùm historiæ scriptoribus hæc exactius consideráda relinquimus. Hæc à nobis adiecta sunt propter quendam Censorem scripti mei postremi, in quo tribus aut quatuor verbis secutus antiquorum sententiam, significaueram, Cyprianum Carthaginen. Magię fuisse cultorem: Quę cùm Censor animaduertisset, annotauit, atq; etiam alijs simplicioribus tanquam ingentem ignorantiæ labem, ad diminuédam meam auctoritatem, ingessit: & quia fortassè latius Censoris mentio incidet, paucis aperiam rei seriem. Cùm enim Anno Dom. 1591 auctius prodijsset scriptum meum de Confessionibus Maleficorum & Sagarum, quidam etiam Theologicæ facultatis (quem honoris gratia nominare nolo) tractatum in libros distinctum scriptis concepit, & ad describendũ alijs tradidit, descriptum, prælo tradidit. Aliquibus folijs iã impressis, Typographus Coloniensis imperio magistratus fuit impeditus, ne pergeret, vt ipsemet in literis manu propria impressoris scriptis legi. Finis scripti erat ostendere, (quod tamen nullis apparentibus argumentis, sed solùm splendidis verbis & di-

ᴄterijs præstitit) omnia quæ dicuntur de maleficorum & Sagarum Confeſsionibus & operationibus, eſſe vana, falſa, & ſomnia, ideoque magiſtratum ſummo ſcelere, & maximo peccato perſtringi, qui huiuſmodi perſonas perſequitur. Ad perſuaſionem huius intenti, librum multis verborum ambagibus, adiunctis etiam nonnullis iniurioſis, ac alijs erroribus, etiam contra fidem Catholicam, & communem omnium DD. Theologorum certiſsimã doctrinam, onerauerat. Tamen quia filius Eccleſiæ erat, errores recantauit, ad commiſsionem Reuerendiſsimi & illuſtriſsimi Octauij Epiſcopi Tricaricen. Nuncij Apoſtolici, & veniam de iniurijs deprecatus eſt. Hæc ſcripſiſſe ſufficiat in gratiam eorum, penes quos vel in albeolis, ac chartis, vel in memoriæ cellulis adhuc aliquæ illius libri reliquiæ reſident. Sed his omiſsis ad inſtitutum redeamus.

Dicet aliquis: Quare ſeruant huiuſmodi pacta & promiſſa Dæmones, cùm tamen ſint mẽdaces & fallaces? Dico in primis, ꝙ nec ſemper ſeruant, nec ſeruare poſſunt, cùm non ſit in eorum poteſtate. Hinc Chriſto promittebat Matt. 4. dare omnia regna mundi & gloriam eorum, quę tamen non erant in eius poteſtate. Vnde Remigius in illum locum. Miranda eſt diaboli dementia: illi promittebat dare regna terrena, qui ſuis fidelibus dat regna cæleſtia, & gloriam mundi, qui eſt cœleſtis glorię Dominus.

nus. Et Hieron. in eadem verba, tom. 9. Arrogans & superbus de iactantia loquitur. Non enim potest omnia dare, cùm sciamus plerosq; sanctos viros à Deo reges factos. Alludere ad idem Euangelij videtur Michael Psellus in li. de Dæmonibus: quando dicit: Etsi Dæmonia diuitias nobis & gloriam promittunt, nihil tamen ex se tradere possunt: Quippe cùm imperium nullum habeant, sed visu tantum quędā inania suis cultoribus afferunt, varia prorsus & instabilia. Sic innumerabilibus processibus cōstat, quod maleficis in principio subuersionis pecunias argēteas, sicut etiam S. Anthonio Sportam argenteam ostendebat, promittat, ostendat, & det. Quas cùm putant se habere, & eis volūt vti, pecuniæ resolutæ sunt in stercora equorum, aut aliam vilem materiam. Non tamen negandum, Dæmonem aliquando veras pecunias dare, vt sua mancipia confortet in malo, ne si ipsum semper mendacem inueniant, fidem non habeant, scit enim illud commune pronunciatum, Mentiri solito, verum non creditur vlli. Huius rei exemplum libet hîc inserere de fœmina nota Treuiris, Colonię, & in locis vicinis Ex cuius processu iudiciali & criminali Authentico manu notarij scripto, corā iudice & scabinis, aliqua puncta ad instructionem congruis locis inseremus præsenti editioni: Quare altius cursus rei repetendus est. Fuit fœmina satis diues in

Pago distanti à Treuirensi Ciuitate paruo milliari, nomen Pago Rouer, & Fœminæ Meilenbeins Anna. Hæc cùm multorum suę sectæ virorum, & mulierum denunciationibus, & alijs indicijs in vehementem venisset maleficij suspicionem, ab incolis Pagi Rouer apud offitiatum siue præfectum loci accusata tanti criminis, clàm se subtraxit, & aliquot septimanis in locis vicinis delituit. Tandem ā nobili & valido viro Ioanne Piesport, Officiato Abbatis monasterij S. Maximini extra & prope muros Treuirenses, cuius iurisdictioni ratione domicilij subdebatur, requisita & monita ad comparendum & purgandum super indicijs. Requisitione non obstante, criminis conscia mulier, adhuc ætatis mediæ, prima habita opportunitate, nauigio in flumine Mosella Coloniam se recipit. Deinde temporis successu, Deo sic disponente, vt occulta & nefanda crimina prodantur & puniantur, dicta rea ab alijs pluribus, imò à proprijs filijs & filiabus, quos etiam tanti sceleris, & aliorum grauissimorum participes reddiderat, vehementius adhuc delata. Seduxit enim duos proprios filios, & duas filias: alter filius, & vna filia ante capturam matris, in magna pœnitentia cum multorum mœrore, vitam laqueo finiuerũt, & corpora igne consumpta: alius filius, & filia adhuc impuberes in custodia detinentur, & instruuntur. Deus det ipsis bonam mentem, & con-

& constantem conuersionem. Cùm autem maior natu filius, cuius infra aliquoties mentionem faciemus, cui nomen proprium fuit Ioannes Cuno, sententiam criminalem in consessu Officiati, Prętoris & Scabinorum, coram Tribunali acciperet, vehementer & impensè, zelo salutis maternæ, vt pium decebat filium inflammatus, rogauit iudices, vt studio cogitarent, & industria laborarent, si qua ratione & via matrem ream comprehendere possent, vt tandem in hac vita conuersa ad Deum, per pęnitentiam, temporali ignominia, & momentanea morte æternum & infinitum redimeret supplicium tantis criminibus debitum & præparatum, si in hac vita pœnitentia non expientur. Iuuenis, honestissime, & plenissima misericordiæ petitione, necnon etiam scelerum multitudine magnitudineq́;, quæ rea mater commiserat, dictus Officiatus rectè excitatus, Senatui Coloniensi, & bonis amicis Coloniæ, qui negotium promouerent, proprio & ad rei expeditionē exercitato nuncio scripsit. Amplissimi & nobilissimi Senatus prouidentia, & diligēti dispositione, Rea Coloniæ inquisita, & cùm subinde ædes & domicilium mutasset astutia, vt non facilè inueniretur, tandem reperta, & missa Officiato S. Maximini prædicto, comitantibus tribus, aut quatuor fortibus & armatis custodibus, & sic 5. Octobris Anno Domini 1590. adducta, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tradita in custodiam Monasterij S. Maximini. Octaua eiusdem mensis, Officiatus reproducta copia indiciorum coram prætore & scabinis, eorum consilium & iudicium requisiuit: Qui iudicârunt, quod rea beneuolè & seriò interrogaretur, & nisi veritatem sic fateretur, moderata tortura adhiberetur. Et sic factum est, prius constanter negauit, adhibita tortura, confessioni initium dedit, & paulatim continuauit. Inter reliqua confessionis pũcta, confessa fuit, quod cùm à proprio marito durius tractaretur, & vnius prolis mors subsequeretur, grauius commota cogitare cœpit, se à Deo derelictam esse, animumq; abiecit. Quas cogitationes & similes cùm mente volueret, Dæmon in forma viri nigris vestibus induti, nocte prope lectum apparuit, & dixit: Si Deo, à quo deserta esset, vellet abrenunciare, sibique adhærere, & operam addicere, quod pacem se procurante esset habitura. Sic excæcata statim fidem Dæmoni dedit, Deo, B. Virgini, quam *Latam* malus spiritus appellabat, atq; omnibus sanctis abrenunciauit, & dixit: Deus, ex quo auxilium ferre recusas, intermitte. Statim amasius, qui se Fedderhans nominabat, frõtem tetigit, ac si crisma eradicaret, pedes habebat asininos. Cùm Dæmoni deceptionem obijceret, eumq; mendacem assereret, pro consolatione dedit ei duplicem ducatum, verum, legalem & bonum, quem in marsupium reposuit,

fuit, & alijs pecunijs adiunxit. Hæc mulier 20. die mensis Octob. Anno Dom. 1590. viua igni tradita est, & bonum vitæ finem habuit. Deinde, vt ad propositum reuertamur, secundum Scotum, & Gabrielem locis citatis, & alios alibi, Dæmones seruant pacta & promissa, non quia veraces, sed vt alij eis adhæreant, quia si nulla pacta seruarent, nulli homines eis serui-rent.

Annotandum etiam, quod quemadmodum secundum leges & Iurisperitos, duplex est pactum; Tacitum & expressum. L. Labeo. L. Item quia conuentiones. ff. de pactis. Barth. Bald. Iason & DD. ibidem: Ita etiam duplex intercedere potest pactum inter hominem & Dæmonem: Tacitum & expressum. Tacitum est, quando aliquis contendit facere aliquid per caussas, quæ nec virtute naturali, neque ex diuina aut Ecclesiastica institutione possunt illud efficere, vel quando huiusmodi caussæ tanquam necessariæ adiunguntur alijs, quæ possunt talem effectum producere, vt explicat Nauar. in manuali Confessariorum cap. 11. nu. 25. & satis colligitur ex d. artic. Parisien. Sic tacitum pactum ineunt quandoq; viri ex curiositate, quando vident suas vxores se vngere, vt ad cursum & congregationem nocturnã proficiscantur, ipsi eodem vnguento se vngunt, & sequuntur. Cuius rei exempla Grillandus & alij referunt. Quia enim fidem habent, quod

Duplex pactum potest esse inter hominem & Dæmonem.

tali vnguento vis insit, tacitè consentiunt in opus diaboli, qui accurrit, & auxilium fert. Pactum expressum est, quando consensus exprimitur per verba, nutus, aut signa. Cuiusmodi est illud, quod vt plurimum malefici faciunt, quando Deo renunciant, & Dæmoni in seruitutem se tradunt. Grillandus in d. q. 3. Damhauderus, Castrensis & alij duplicem etiam distinguunt Sortilegorum professionem. Tacitam & expressam. Tacita professio est promissio quædam, quam quis facit alteri professo de obseruando, quæ sibi mandauerit sub promissione, quod grandia faciet, & mirabilia in vita sua, cognoscet futura, & multa alia his similia: dummodo fidem Catholicam abijciat, & omnia Ecclesiastica Sacramenta cõtemnat & repudiet, atq; adhæreat cultui & obediẽtiæ sui magistri, & hæc professio dicitur tacita, quia non fit propriè cum Dæmone, sed cum eius ministro: nec interueniunt solennitates extrinsecæ, quæ interuenire solent in expressa professione. Expressa est, quæ fit cum proprio Dæmone: & ista adhuc duplex est. Vna quæ dicitur solemnis siue publica: & altera priuata. Solemnis est illa, quæ fit cum Dæmone, dum publicè residet in solio Maiestatis, more principis, quãdo fiunt vniuersales congregationes certis nocturnis horis, & quatuor anni temporibus. Solent enim, vt nostri malefici & sagæ referunt, in quatuor anni tempo-

Sortilegorũ professio duplex.

ribu

ibus nocte quæ intercedit inter diem iouis & veneris celebriores habere conuentus: in quibus multi coueniunt omnis sexus & conditionis homines. Priuata est, quæ fit cum ipso Dæmone pacto expresso, citra tamen solemnitates & hominum multitudinem. Hanc solent facere statim, quando transeunt in societatem Dæmonis. Tunc relinquunt prius Deum, abnegantes eius nomen & baptismum, & reliqua sacramenta Ecclesiæ. Deinde adhærent Dæmoni, eidemq; perpetuam obedientiam spontanea voluntate promittunt, ita vt penitus subditi Diaboli efficiantur. Et sicut veri Christiani secundum Scripturam admonentur, vt omnia opera sua bona faciant, & incipiant in nomine DEI, & ad eius honorem dirigant: Ita hi Diaboli clientuli iubentur omnia facere & incipere in nomine Dæmonis, & ad eius cultum dirigere. Nunc ponenda sunt fundamenta d. Doctoris, quibus pactum hoc impugnat, quod fieri nequeat. Primò, ratione personarum: naturarum diuersitas non patitur, quia cùm nulla communio sit inter Dæmonem & hominem, nullum potest esse pactum, aut cōtractus. 2. Ratione rerum: Quia quę dari fieriúe non possunt nec de iure, nec naturaliter, eorum nulla est penitus obligatio. 3. Ratione conditionis adiectæ stipulationi, pactoúe: Quia nec in stipulantium est potestate, nec ita in casu posita, vt natura sit posśibilis. 4. Ratione for-

ne formæ: quia non ea fit, quæ dat esse rei, cu-
iusq; omisio vitiat actum. 5. Ratione dissen-
sus: Quia semper de alio & aliter sentit Dæ-
mon, quàm homo. 6. Et postremò non nisi
imaginarium est vniuersum negotium. 7. Præ-
terea aniculæ, quæ plerunq; lamiæ dicuntur,
circumueniuntur dolo, fraude, astu, ignoran-
tia ac errore: ergo non potest esse contractus
& pactum. Hęc argumenta ponit lib. 6. de prę-
stigijs Dæmonum cap. 27. pag. 779 In lib. de
Lamijs cap. 7. aliter improbat pactum. Dæmō
cùm spiritus sit, carnem & ossa non habet, qua-
re extensa manu, firmaq; stipulatione lamiam
recipere non potest, vt tractatur & dicitur de
professione sagarum. Præterea dolosa hæc sti-
pulatio, in pernitiosum finem conficta, con-
tra Dei voluntatem, si tantum habebit mo-
menti, vt nulla queat rescindi ratione, & ne-
cessariò eius virtute alter alterius voluntatem
sequi, illiusq; præcepto morem gerere com-
pellatur: Cur pactum illud prius in Baptismo,
ex peculiari Dei voluntate & mādato, solem-
nibus verbis verè sancitum, & quidem inter-
positis fideiussoribus, tanquam prærogatiua,
non prępondera bit? Alia profectò contractus
est firmitas inter Deum veracem & sanę men-
tis homines. Quicquid ille stipulatur, & in suo
verbo addicit, hoc fideliter, & indubitatè prę-
stat, nec data manu præstigiosa deludit, non
saltat, nec conuiuatur, vel similibus rebus lu-
dicris

ncris, quibuſcum paciſcitur, nequiter fallit, ementatúe, quemadmodum hic commenti- o carnali corpore amaſius. Diſparitatem hîc ui negauerit, neſcio quid veritatis hic ſit ad- iſſurus. Hæc ibidem ille Doctor.

His argumentis facilè eſt reſpondere, ſi arè & dilucidè res intelligatur, & diſtinguẽ- a diſtinguantur. Pactum enim definitur eſſe, uorum, vel plurium in idem placitum & onſenſus. L. 1. ff. de pactis, & dicitur à pactio- e, id eſt, pacis actu. Paciſci enim eſt actus con- ordiæ: Sic poteſt dici pactum, quaſi ad pacẽ abendam factum. Panorm. in ca. 1. de pactis. nde pacta diriguntur ad cõſeruationem pa- s, concordiæ & ſocietatis. Hinc optimè in- lligitur Caietani doctrina, ſuper 2. 2. S. Tho- næ, q. 95. art. 4. quod pactum initum cum Dę- none dupliciter intelligitur. Vno modo, pro onuentione cum Dæmone facta: vt, faciam oc, vt facias illud, *&c.* Alio modo pro ſociali ctu cum Dæmone: Et licet pactum & fœdus ropriè ſonent conuentionem, tamen etiam n materia ſuperſtitionum, & Sortilegiorum ccipiuntur & intelliguntur ſecundo modo: tunc pactum tacitum intelligitur, ſicut in- ocatio tacita. Deinde pacta diſtinguuntur à ure & Doctoribus, in vtilia, vel, vt aliqui vo- ant, valida: & inutilia, ſiue inualida, vel nul- a. Et ſic pacta vtilia ab inutilibus diſtinguun- ur per eſſentiam. Nam vtilia pacta habẽt eſſe. *Quomodo pa-cta diſtin-guantur.*

Inu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Inutilia non. L. Iuris gentium. §. pactorum, & §. si ob maleficium. ff. de pactis & L. pacta quæ contra C. eod. tit. & in reg. Quæ contra ius, de reg. iuris, in 6. Caccialup. in tract. de pactis, q. 6. Bald. in tract. de eadem materia. & in d. l. Iuris gentium. Bartol. Alberic. Iason & alij in d. §. Si ob maleficium. Ad quam materiam multas adfert allegationes Bertachinus in Repertorio Iuris, in verbo Pactum, vers. Pacta inualida. Hanc distinctionem si perpendisset dictus auctor, vidisset argumēta sua, quæ ponit nihil probare. Probāt enim hoc, quod omnes concedimus, & iure tam canonico, quàm ciuili probatur: pacta, quæ fiunt cum Dæmone non esse vtilia, sed inualida, nulla, turpia, contra legem diuinam & humanam, nullam inducere obligationem, repudianda, & rescindenda. Quia pacta contra bonos mores, & ob maleficia perpetranda inita, cùm sint turpia contra legem Dei, sunt inualida, & nulla. De talibus pactis tractant DD. Iuris in d. §. Si ob maleficium. Quare auctor rectè dixit: disparitatem qui negauerit inter pacta, quæ fiunt inter Deum & hominem, & inter maleficum & amasium, nescio quid veritatis sit admissurus. Pacta enim, quæ fiunt Deo, fiunt de rebus ad salutem animę & corporis spectantibus, ideoque sunt vtilia, valida, & habent essentiam, inducunt obligationem. Quæ verò maleficus cum Amasio, sunt in perditionem animæ & corpo-

Disparitas est inter pacta hominis cum Deo, & hominis malefici cum Dæmone.

corporis, diuinam maiestatem lædunt, & sunt in fauorem inimici Dei & hominum. Atq; hîc si bene aduertisset, in argumentis proprijs cõtrarietatem admittit, cùm dicat, disparitatem naturarum arguere impossibilitatem contractus & pacti, & tamen probet contractum & pactum inter Deum & hominem esse: & sacræ literæ ita esse clarissimè attestantur. Quia cum Abraham, Moyse, & alijs patribus Deus habuit pacta & fœdera. Genes. 9. Recordabor fœderis mei, quod pepigi vobiscum. Et iterum ibidem: statuam pactum meum vobiscum. Gen. 17. Ponam pactum meum tecum, & eris Pater multarum gẽtium. Deut. 5. Deus noster pepigit nobiscum fœdus. & 7. cap. & alibi. Si ergo propterea repugnat fieri pactum inter Dæmonem & hominem, quia naturarum est diuersitas, cùm homo sit corporeus, Dæmon spiritualis: quomodo non magis repugnat fieri cum Deo, cùm maior disparitas, si verum sit fundamentum, arguere debeat maiorem repugnantiam? Maior enim est disparitas quantum ad compositionem hominis ad DEVM, quàm ad spiritualem creaturam. In Deo nulla omninò compositio admittenda: At in spirituali creatura licet non sit compositio physica ex materia & forma, siue corpore & anima, est tamen metaphysica ex actu & potentia. Vnde liquidum est, quod homo cum spiritu potest pacisci, & quod nihil disparitas prædicta

impe-

impediat. Eſt enim ſimilitudo & communi-
catio inter ſpiritualem & corporalem creatu-
ram, quantum ad intellectum & voluntatem,
quarum potentiarum actus cõcurrunt ad pa-
ctum, vt ex definitione pacti clarum eſt, qua
definitur eſſe duorum vel plurium, intellige,
perſonarum, in idem conſenſus. Conſenſus
ſpectat ad volũtatem. Voluntas autem in ſpi-
rituali creatura etiam eſt. Membra corporea,
non tam requiruntur ad eſſentiam contractus
& pacti, quàm ad eius expreſsionem & mani-
feſtationem, vt noſter cõſenſus alijs, cum qui-
bus volumus paciſci & conſentire, innoteſcat.
Quare ſicut ſpiritualis creatura in corporibus
aſſumptis nobiſcum conuerſatur, ſonum vo-
calem, articulatũ, & quaſi humanum format:
ita etiam poteſt conſenſum & pactum expri-
mere, & cum homine conuenire. Nam ſi Dæ-
mon Chriſto verbis expreſsis, vt Euangelica
hiſtoria claris verbis loquitur, pactum obtu-
Matth. 4. lit: quid obeſt, quo minus alteri idem offerre
poſsit? Etſi tamen verum eſt, quod homo de-
beat diſſentire à Dæmone: tamen tanta eſt Dę-
monis aſtutia, & hominis tum infirmitas, tum
malitia, vt liberè ei conſentiat ſæpius in mul-
tis, vt omnibus ratione vtentibus conſtat. Nec
etiam quicquam ad rem facit, quod dicatur,
ſagas dolo, aſtutia & errore decipi: & ideo non
eſſe pactum: ſed tantùm arguit tale pactum
non eſſe ſeruandum, ſed reſcindendum: Dolo
malo,

malo, ait prætor, pactum se non seruaturum. Dolus autem malus fit ex calliditate & fallacia. L. Iurisgentium conuẽtiones. §. Pactorum autem. ff. de pactis. & dicitur iniquum dolo factum & fraudandi caussa. ibid. §. Sed si fraudandi. Quod etiam dicitur non nisi imaginarium esse vniuersum negotium. Qua facilitate asseritur, eadem etiam reijcitur: nec solùm constat propria anicularum illusarum confessione, sed etiam Doctissimorum in Theologia & Iure auctoritate, & innumerabilium vtriusq; sexus & status hominum testimonio, qui tale fœdus non dormientes, sed vigilantes, solutis sensibus, cum Dæmonibus inierũt in Germania, Italia, Gallia, & alijs locis. Qui autem omnia imaginaria & phantastica opinatur, quæ sacræ literæ, graues Doctores, & mille hominum expertorum testimonia confirmant, multum phantasia perturbatus est. Quod verò plurimi vtriusque sexus homines confiteantur, quod in abnegatione fidei, quãdo fœdus initur, Dæmon malefico aut sagæ Chrisma è fronte eradicare contendat: id sanè intelligendum, quia Dæmon qui vbiq; suum lucrum & humanæ salutis interitum quærit, hîc etiam Christianis hanc vult suggerere superstitionem, vt credant, aliquem effectum hanc eradicationem habere, & se minus hoc modo potentes fieri ad resipiscendum à tam infœlici statu, & ad rumpendum fœdus ini-

quum, per pœnitentiam & veram ad DEVM conuersionem. Chrisma, quo Christiani more Catholico in Baptismo vngũtur, in corpore & fronte amplius non hæret, sed diu aqua idem detersit, nec tam chrismate vngimur ob corporis commodum, quàm animæ salutem. Chrismatis virtus animam afficit. Vnde eradicari Diaboli vngulis nõ valet. Qua de caussa nec de nouo Sagę chrismate inunguntur, sicut nec baptizantur, quãdo ad cor redeunt, & suo creatori corde contrito & humiliato reconciliantur. Character, qui secundũ Conciliorum & Theologorum Catholicam doctrinam efficit, ne sacrum Baptisma reiteretur, indelebiliter animæ inhæret, corrumpi nequit: Cùm quicquid corrumpitur, ad corruptionem subiecti intereat, aut à contraria qualitate expellatur. Character autem inest animæ tanquam subiecto, quæ corruptioni non est obnoxia, nec etiam characteri quicquam contrarium est, à quo expelli queat. Nec puto quod omnes maleficos aut Sagas in fronte vngulis tangat, sed tantum minus instructos in fide, & superstitiosos, qui ea laborant persuasione, quod talis eius tactus in fronte aliquem sortiatur effectum.

Modus cognoscẽdi, quousq; maleficorum opera se extẽdant.

7. Præludium. *Vt cognoscamus, ad quæ maleficorum opera se extendant ex permissione*

ſione diuina, neceſſe eſt intelligere, quæ operationes Dæmonis poteſtati ſubiectæ ſunt.

CUM autem tanta eius poteſtas ſit, vt nulla vis ſuper terram comparetur ei, atteſtante Iob cap. 41. impoſsibile eſt hominem ſcire, quid poſsint Dæmones per naturę ſuæ conditionem facere, niſi per donum Dei iuxta Apoſtolum dicentem 1. Cor. 12. *Alia dijudicatio ſpirituum, vt S. Auguſt. docet lib. 3. de Trin. cap. 9.* Si autem ex ſacris literis cōſtet, aliquid Dęmonum poteſtatem excedere, id nullatenus credendum eſt, maleficos, aut magos poſſe efficere. Ex hoc fundamento dicitur, Maleficos & magos multa poſſe ope diabolica facere, quæ homini imperito impoſsibilia vidētur, cùm proportionem noſtri intellectus ſuperent, nec ſub ſenſus & phantaſmata cadant, à quibus noſtra cognitio initium ſumit.

8. Prælųdium. *Firmum illud, ad multas difficultates tollendas in hac materia ſtatuendum eſt pronunciatum,* cum D. Dionyſ. de diuin. nominibus, c. 4. approbatum à S. Thom. 1 part. q. 64. art. 1.. In Dæmonibus dona naturalia nequaquam mutata, ſed integra & ſplendidiſſima manſiſſe.

Dæmones retinuerūt poſt lapſum dona naturalia.

CONSENTIT D. Gregorius ſuper Iob lib. 34. moral. cap. 13. exponens illa verba Iob

41. cap. Non est super terram potestas quæ cõ-pareтur ei. Potestas eius, ait D. Gregor. statim in initio cap. super terram cunctis eminentior perhibetur: quia etsi actionis suæ merito infra homines cecidit, omne tamen humanum genus naturæ angelicæ conditione transcendit. Quamuis enim internæ fœlicitatis beatitudinem perdidit, naturæ tamen magnitudinem non amisit, cuius adhuc viribus humana omnia superat. Atq; hoc Dionysij dictum communiter apud Theologos tritum & receptum est, licet illud sine ratione reiecerit Cẽsor noster, tanquam in multis suæ intentioni contrarium. Rationem illius Dionysij doctrinæ S. Thomas, altissimus rerum diuinarum scrutator resoluit in simplicitatem substantiæ angelicæ, à cuius natura aliquid subtrahi non potest, vt sic per subtractionem naturalium puniatur. Hinc Dæmonis potestatem non dicũt diminutam, sed ligatam Theologi. S. Augúst. lib. 20. de Ciuit. Dei, cap. 8. Alexand. Alensis in 2. part. q. 112. per tot. Alij Scholastici in 2. d. 6. & 7. latè Ioseph. Angles in Floribus Theologic. qq. post d. 11. in q. vnica de Dæmonibus, art. 2. & alij alibi.

Quare tanta est eorum pura naturalis cognitio, & operandi potestas, quanta Angelorum. Subiecta autem est materia horum inferiorum Angelis tam bonis quàm malis, quantum ad motum localem, idq; ex naturali rerũ

ordi-

ordine, quia cùm natura corporalis infra spiritualem sit, tanquam imperfectius sub perfectiori, nata est moueri in ordine ad locum vnde Aristo. 12. Metap. posuit cœlum moueri ab intelligentijs, quas nos Angelos dicimus, numerumq; intelligentiarum, tanquam ex notiori è numero motuum, in corporibus cœlestibus inuestigauit.

9. Præludium. *In operibus maleficorum quædam adhibentur, quæ naturalem actionem ex rei natura habent, in ordine ad effectus, quos producere intēdunt: exempli gratia, venena ad interficiendum, herbæ ad sanandum, vel occidendum: Quædam verò tantùm sunt signa & characteres, nihilq; habent virtutis ad effectus producendos, sed operatio sequitur ex pacto cum Dæmone, solum consensum præbente malefico, & signum adhibente.*

Quædam maleficis operibus adhibita naturaliter operantur; quædam ex pacto tātum.

DELECTANTVR enim Dæmones multum signis, cùm imitari studeant Deum, qui mediantibus signis sacramentalibus, salutem operatur in terris, quam ipsi, pro eorum nequitia multiplici, adminiculo signorum, euertere conantur. *Quod pulchrè S. Augustin. lib. 21. cap. 6. de Ciuit. Dei innuit his verbis: Dæmones alliciuntur per varia genera lapidum, herbarum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non vt animalia cibis, sed*

vt spiritus signis, in quantum scilicet hæc eis exhibentur, in signum diuini honoris, cuius ipsi sunt cupidi. Ex prædicta rerum, quę in maleficijs assumuntur, diuersitate, ad cautelam hominum obseruandū, periculosius esse opus maleficorum, quando veneno alijsq́; rebus naturalibus vtuntur, quā quando tantùm signis. Quia naturalia naturali modo applicata, effectum sortiuntur tam in bonis, quàm in malis, secundum proportionem actiuorum & passiuorum, nec valent impediri, nisi miraculosè ab eo, qui dixit de discipulis: *Et si quid mortiferum biberint, non eis nocebit.* Itaq; nec cruces, nec reliquiæ, nec sacramentalia naturalium rerum cursum impedient, nisi ipse præter naturam, qui omnium motuum est primum efficiens, effectum caussæ particularis suspendat. At in alijs alia ratio est: quia spiritualibus armis sæpissimè Dæmonum insultus propulsantur, & actiones impediuntur, ne effectum sortiantur.

Sic Epiphanius contra hæresin 30. de incantationibus, quæ maximè verbis, signis, characteribus, alijsq́; rebus similibus perficiuntur, quæq́; nullam caussalitatem in ordine ad effectum habent, ait, huiusmodi incantamenta contingere simplicibus, & idiotis hominibus, qui per præceptorum negligentiam non sunt muniti doctrina. Sic & ibidem ostendit exemplis per signum crucis in nomine Christi virtutem diaboli & incantationis impeditam, &

postea

postea infra in confirmationem mysteriorum nostræ religionis, Iudæorum incantamenta & præstigia, aqua benedicta in nomine Iesu Nazaræi cum signaculo crucis dissoluta tradit. Nec solùm Epiphan. sed etiam alij Patres docent, aquam benedictam salutarem esse contra diabolicas & magicas artes & operationes. D. Hieron. in vita Hilarionis, vbi Hilarion aspersione aquæ benedictæ, gẽtilis aurigæ magicam molitionem dissipauit. Pulchrè Theodoret. lib. 5. histo. Ecclesiasticæ, cap. 21. Beda de gestis Anglor. lib. 1 cap. 17. & Alexand. primus in cap. Aquam de cõsecra. d. 3. & alij alibi. Vnde constat antiquissimam hanc esse traditionem, contra Nouatores.

10. Præludium. *Sicut inter angelos beatos, sic inter Dæmones est ordo & prælatio, & id fide tenendum ex sacris literis.* *In Dæmonibus vt S. Angelis, est subordinatio.*

Iob 41. Ipse est rex super omnes filios superbiæ. Matth 12. & Marc. 3. In Beelzebub principe Dæmoniorum eijcit Dæmonia. Ad Ephes. 6. Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguinẽ, sed aduersus principes & potestates, aduersus mũdi rectores tenebrarũ harum. Hinc Christus in Euangelio regnum Sathanæ attribuit. Luc. 11. Matth. 12 Si enim Sathan Sathanã eijcit, quomodo stabit regnũ eius? Hic autem ordo, naturæ est, non gratiæ. Nam naturæ dona retinuerunt, gratiæ autem amiserunt. Sicuti autem Dæmones natura sunt superio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

res & inferiores: sic eorum actiones etiam sibi inuicem subordinantur: qualis enim ordo inter caussas, talis quoq; inter effectus. Hinc superiores Dæmones non omnia per seipsos exequuntur, sed inferioribus non rarò sua committunt officia, & prouincias disponunt, qui libenter se subijciunt in perniciem generis humani, sicq; eorum ordo & concordia non ex amicitia, qualem nullam inter se habēt, sed ex nequitia, qua homines communi studio odio prosequuntur, & Dei regnum impugnare moliuntur, procedunt. Talis autem ordo inter Dæmones post vniuersale iudicium cessabit, quia tūc finis ipsius nullus erit, qui est hominum tētatio, & ad malum inductio. Quod confirmant verba illa Glossæ 1. Cor. 15 super verba Apost. *Cùm euacuauerit omnem principatum, &c. Quamdiu, inquit, durat mundus Angeli Angelis, homines hominibus, & Dæmones Dæmonibus præsunt.* Videntur aliqua obstare huic ordini, quę mouet Guilhel. Parif. 2. part. principali, p. 2. c. 14. & 15. de vniuerso. Vbi pax non est, ibi non est concordia, iuxta illud Sapientis: Inter superbos semper iurgia sunt. Spiritus autem illi maligni sunt superbissimi, cùm etiam diuinæ maiestati renuerint subesse: cùm autem vnus superbus iugum alterius abijciat, quomodo superbissimi spiritus patiuntur sibi aliquem presidere? aut inuiti faciunt, aut voluntarij. Si inuiti, igitur semper sunt rebelles pro viribus

præ-

præſertim cùm ex ſuperbia ęquè appetāt principatum ac dominationē, ſicut ſuperior. Aut cum iam deieciſſent milleſies à ſuo principatu, ſi viribus prçualerent: aut neceſſe eſt, quod ipſe omnibus ſic præualeat, quod ſingulos & omnes potētia ſuperet: quum ex eadem cauſſa omnes ſimul contra ipſum moueantur ad rebellionem. A ratione autē alienū eſt, quod ipſe ſuperior potentia & viribus, tot, & tam multa milia fortiſsimorum ſpirituum ſuperet: quum in rebus eiuſdem ſpeciei non inueniatur vnum indiuiduum, quod naturali perfectione & potentia vincat omnia alia ſimul coniuncta. Sic vnus homo naturali virtute & fortitudine non poteſt multos ſuperare, nec vnus equus fortior eſt alijs multis ſimul aggregatis: Si quis dicat: Vnꝰ rex in regno omnibus imperat. Reſpondetur hoc nō prouenire ex natura, aut naturali regis potentia, eo qđ rex ſit, ſed ex voluntate & obedientia ſubditorum, vt conſtat experientia, quando obedientia diſſoluitur, & rebellio ſequitur, rex non magis ex viribus naturalibus, quàm homo priuatus valet, imô non raro minus eſt exercitatus ad pugnandum, quàm gregarius miles ſit. Si voluntarij principi ſubijciuntur: quomodo ergo iugum ſuaue potentiſsimi creatoris ferre recuſauerunt, cuius potentiæ etiam omnes ſimul reſiſtere non potuiſſent? nec hoc ipſis erat ignotum ex viribus naturæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Amplius, si sæuissimi Tyranni sui principis imperio voluntarij subsunt: quomodo non semper inter eos ira & odium, cùm superbia eorum ascendat semper, vnde continua rebellio sequitur? Ad horum clariorem resolutionem considerandum est, ordinem in angelis esse naturalem, & à Deo cum natura inditum. Qui enim magis accedunt ad perfectionem primi & summi principij, alijs sunt potentiores & superiores in naturalibus. Sic Doctores tradunt primum gradum inter omnes spiritus tenuisse Luciferum. Deinde, vt supra insinuatum, concordia Dæmonum est ex communi nequitia, qua homines persequuntur. Est enim proprium impiorum, vt eis se adiũgant & subijciant ad propriam nequitiam exequendam, quos potentiores esse viribus cognoscunt. Sic licet hæretici non rarò inter se sint discordes, tamen omnes conueniunt ad impugnationem Ecclesiæ Catholicæ. Sicut autem ordo in Dæmonibus est naturalis, sic prælatio etiam, quæ naturæ ordinem comitatur, est naturalis. Quare argumentum sumptũ ex humanis, non valet ad propositũ: Quia homines natura sunt pares in naturalibus, & secũdum naturalia nullus inter eos ordo est. Quod autem in Dęmonibus inferiores superioribus subdantur, non est ad eorũ scilicet superiorũ bonum, sed magis ad malum. Quia cùm malefacere maximè ad miseriam pertineat, præesse

in ma-

n malis, eſt eſſe miſerum. Atq; hîc etiam notandum ex Magiſtro Sententiarum, in 2.d.6. quod ſecundum modum & gradum ſcientiæ maioris, ſunt etiam gradus in præſidētia. Quidam enim vni prouinciç, alij vni homini, aliqui etiam vni alicui vitio præſunt. Sic Lucifer ſuperbiæ, Mammon auaritiæ, Aſmodæus luxuriæ, Sathan iræ & diſcordiæ, Beelzebub gulæ, Leuiathan inuidiæ, Beelphegor accidiæ præeſt, & quiſq; horum præſidentium maximè ad illud peccatum inducere nititur, cui præſidet, & à quo nominatur. Quando autem dicitur quod vnus alicui vitio præſit, non eſt putandum, vt ait Gloſſa ſuper Ioſue 11. quæ eſt ſumpta ex ſermone Origenis, in illa verba: Omnes bellando cepit: quod vnus fornicationis ſpiritus ſeducat eum, qui in Britannia fornicatur, & eum qui in India ſeu alijs locis: neq; vnum duntaxat eſſe ſpiritum iræ, qui in diuerſis locis diuerſos exagitat homines: ſed potius fornicationis eſſe ſpiritum vnum ſuperiorem, atq; innumeros, qui ei in hoc vitio pareant. Similiter iracūdiæ principem vnum eſſe, innumeroſq; ſub eo, qui homines diuerſos ad huiuſmodi peccatum ſolicitent, & ſic de cęteris vitijs: De diuerſis Dæmonū ſtudijs doctiſſimè Caſsian. in collat. Patrum, coll. 7. Abbatis Sereni c. 32. Tot aūt eſſe, ait, immūdos ſpiritus, quot in hominibus ſtudia nō dubiè comprobantur. **Nam nonnullos eorum, quos etiam**

Quomodo diuerſi dæmones diuerſis vitijs præſint

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

faunos vulgus appellat, ita seductores & ioculatores esse manifestũ est, vt certè quæq; loca seu vias iugiter obsidentes: nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes potuerint decipere, delectentur, sed derisu tantummodo & illusione contenti, fatigare potius eos studeãt, quàm nocere. Quosdam verò solummodo in nociuis incubationibus hominum pernoctare: alios ita esse furori ac truculentiæ deditos, vt non sint contenti illorum tantummodo corpora, quos suppleuerunt, atroci dilaceratione vexare, sed etiam irruere super eminus transeuntes, quales illi in Euangelio describũtur, ob quorum metum per viam illam transire iam nullus audebat. Alios reperimus non solùm studere mendacijs, sed etiam blasphemias hominibus inspirare. Cuius rei etiã nos testes sumus, qui audiuimus Dæmonem confitentem, per Arrium & Eunomium, se impietatẽ sacrilegi dogmatis edidisse. Quod etiam in 3. Regum lib. vnum ex eisdem ipsis manifestè legimus prędicantem. Egrediar, inquit, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Esse autem alia dæmonum genera, id est, mutorum & surdorum, Euangelia testantur. Incentores etiam libidinum atq; luxurię quosdam spiritus propheta commemorat. Spiritus fornicationis decepit eos. Nocturnos quoq;, diurnos ac meridianos dęmones similiter scripturarum auctoritas docet,

Matth. 8.

Ose. 4.

ıt. De quorum diuersitate longum est, si vo-
ımus omnia scripturarum volumina per-
rutantes sigillatim percurrere. Qui per Pro- *Esai 34.*
hetam Onocentauri, qui pilosi, qui serenæ,
ui lamiæ, qui vlulæ, qui struthiones, qui eri-
ıj designãtur: Qui aspis, qui Basiliscus in Psal-
ıo, qui Leo, qui Draco, quiúe Scorpius in E-
angelio nũcupetur. Qui princeps mũdi hu-
ıs, qui rectores tenebrarum harum, qui spiri-
ıalia nequitiæ ab Apostolo nominẽtur. Quę
ocabula non casu, aut fortuitò indita illis de-
emus accipere, sed significatione istarum fe-
ırum, quæ apud nos vel minus noxiæ, vel
nagis perniciosæ sunt, illorum rabies feroci-
ıtesq; distingui. His ad eruditionem & dele-
tationem lectoris lubet annotare, quæ ad idẽ
ropositum faciunt, & ea tradit Guilhelmus
arisiensis Doctor grauissimus in 2. parte de
niuerso. Dico, ait, iuxta verisimilitudinem,
on iuxta certitudinem, quod sicut omnipo-
ens bonitas creatoris permittit hominum
rincipes impios, diuersos ordines in princi-
atibus ac ditionibus collocare, qui & malos
olent exaltare, ac bonos deijcere, imò indi-
nissimos & pessimos in dignitatibus potesta-
ıbusq; statuere: Ita permisit & principi mali-
norum spirituum iuxta suę peruersitatis ma-
ıgnitatem alios de malignis spiritibus subli-
nare, varijsq; operibus malis præficere, alios
b eisdem officijs remouere. Quod Deus per-

mittit

mittit, propter innumeras vtilitates, quas inde elicit. Cuius signum est, quod in Collationibus Patrum narratur. Apparuit quippe cuidam sancto viro princeps malignorum spirituum, in solio sedens regali, & ante eum horribilium multitudo spirituum, qui de singulis venientes regionibus, interrogabantur, quid perpetrassent: & quos modicum mali iudicauit egisse, flagellari præcepit, quorum cùm vnus retulisset se quẽdam sanctum heremitam per quadraginta annos tentasse, & in ipsa nocte in fornicationis facinus deiecisse, cum ingenti gaudio & festiuitate ab illo receptus est, ita quod eum iuxta se collocârit, & proprij capitis coronam deponens, Dæmonis illius capiti imposuerit. Etenim sicut ab initio ambitiosissimè affectauit assimilari altissimo, ita nunc vsq; regnum suum tenebrosum ac sceleratum contendit inanissima impietate, conformare regno ac militiæ creatoris, deputando angelos tenebrarum diuersis iniquitatis obsequijs, secundum quod angeli sancti deputata habent ministeria pietatis: Sic & Ecclesiam malignantium suam, assimilare conatur Ecclesiæ sanctorum, quatenus sicut Deus & Saluator in Ecclesia sua constituit veros Apostolos, veros Prophetas, sanctos martyres, fidelissimos confessores, virginesq; mundissimas: Sic & ipse habere satagit pseudoprophetas, falsos Apostolos, martyres vanos, fictos con-

Colla. 8. c. 16.

onfessores, ac virgines fatuas. Enimuerò qui b exordio fuit signaculũ similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore, factus est simia ridiculosæ ac deformis imitationis: sic & otum regnum ipsius sua vanitate, ambitione : iniquitatum congerie versum est velut in miam quandam Ecclesiæ electorum, quæ erè est regnum Dei. Hæc Guilhelmus.

Nec dissimilis est historia, quam narrat D. Gregor. lib. 3. dialogor. cap. 7. de Andrea Funanæ ciuitatis Episcopo; nec etiam res est duia, ait Gregor. quia penè tanti in ea sunt tees, quanti & eiusdem loci habitatores exiunt. Hic namq; venerabilis vir (intelligit Andream Episcopum) cùm vitam multis plenam virtutibus duceret, seq; sub sacerdotali ustodia in continentię arce custodiret: quanlam sactimonialem fœminam, quam secum rius habuerat, noluit ab Episcopij sui cura epellere, sed certus de sua, eiusq; continẽtia, ecum hanc permisit habitare: ex qua re actum st, vt antiquus hostis apud eius animum adium tentationis exquireret. Nam cœpit speciẽ llius oculis mentis eius imprimere, vt illectus nefanda cogitaret. Quadam verò die Iudæus quidam ex Campaniæ partibus Romam eniens, Appiæ carpebat iter: Qui ad Fundanam glebam perueniens, cùm iam diem vesperascere cerneret, & quo declinare posset ninimè reperiret, iuxta Apollinis templum

fuit,

fuit, ibiq; se ad manendum contulit. Qui ipsum loci illius sacrilegium pertimescens, quã uis fidem crucis minimè haberet, signo tamen crucis se munire curauit. Nocte autem media ipso solitudinis pauore turbatus peruigil iacebat: & repentè conspiciens vidit malignorũ spirituum turbam quasi in obsequium cuiusdam potentis præire: eum verò qui cæteris præerat, in eiusdem gremio loci consedisse, qui cœpit singulorum spirituum obsequentium sibi caussas actusq; discutere, quatenus vnusquisq; quantum nequitiæ gessisset, inueniret. Cumq; singuli spiritus ad inquisitionem eius exponerent quid operati contra bonos fuissent: vnus in medium prosilijt, qui in Andreæ Episcopi animum per speciem sanctimonialis fœminæ, quæ in Episcopio eius habitabat, quandam tentationem carnis commouisset, aperuit. Cùm verò malignus hoc, qui præerat spiritus inhianter audiret, & tanto sibi factum lucrum grande crederet, quanto sanctioris viri animam ad lapsum perditionis inclinaret: ille spiritus qui hæc eadem fatebatur, adiunxit: quia vsq; ad hoc quoque die præterito vespertina hora eius mẽtem traxerit, vt in terga eiusdẽ sanctimonialis fœminæ blandiens, alapam daret. Tunc malignus spiritus, atq; humani generis antiquus inimicus adhortatus hunc blandè est, vt perficeret quod cœpisset, quatenus ruinæ illius singula-

rem

rem inter cæteros palmam teneret. Cumque Iudæus qui aduenerat, hoc cerneret, & magnę formidinis anxietate palpitaret: ab eodem spiritu qui cunctis illic obsequentibus pręe-rat, iussum vt requirerent, quisnam esset ille, qui iacere in templo eodem præsumpsisset. Quem maligni spiritus pergentes & subtilius intuentes crucis mysterio signatum viderunt: mirãtesq; dixerunt: Væ, væ: vas vacuum & signatum. Quibus hoc renunciantibus cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit: Iudæus verò qui hęc viderat, ilicò surrexit, atque ad Episcopum cum festinatione peruenit. Quem in Ecclesia reperiens, seorsum tulit, qua tentatione vrgeretur, inquisiuit: Cui Episcopus verecundia ductus, noluit tẽtationem reuelare. Cùm autem Iudæus omnia quæ viderat, & audierat in conuentu Dæmonum, referret, veritatem confessus est, atq; non solùm sanctimonialem, sed etiam omnes fœminas à sua habitatione remouit. Deinde etiam ipsum Iudæum ad fidem CHRISTI & salutem perduxit.

De præsidibus spirituum malorum, eorum nominibus, natura, numero subiectorum, formis apparendi, plurima curiosa, & minus vtilia tradit quidam libellus inscriptus, liber officiorum spirituum, vel de principibus & regibus Dæmonum, & à quodam Pseudomonarchia Dæmonum: In illo libello

multi principes & præsides numerantur, ex quibus quidam 50.aut 60. aut pluribus legionibus præsident, & dominantur. Legio autem continet 6666. Curiosum est his rebus multum adhærere, periculosum & superstitiosum eisdem fidem tribuere, cùm nemo scire possit citra diuinam reuelationem, qui non didicerit à Dæmone, à quo cognoscere non licet. Hoc loco considerandum est, quòd cùm Dæmones ordinatam & disciplinatam nequitiam habeant, vt ex dictis constat, prout Cassian. in collat.7.cap.18.loquitur, instituunt talem ordinem & disciplinam inter suos subditos maleficos & sagas. Sic Bodinus lib.2. cap.4. rectè attestatur teneri quemq; maleficum suorum malefactorum rationes exponere, aut cædi, nisi fecerit, grauissimè. Hoc mihi, ait, Bodinus Castelli Russi præfectus, Biturigum nomine delegatus apud Blosenses, affirmauit. Magam se iudice crematam fuisse, quam filia accusauerat, quod ipsam in conuentus deduxisset, & diabolo instituendam obtulisset: hæc inter alia scelera istud confessa est, se saltasse in hirci ambitum, & tandem singulas rationes rerum à postremi cætus tempore gestarum reddidisse, & qua in re puluerem occupassent: hic à se infantem enectum aiebat, alter equum, ille arborem. Vna autem nihil ab eo tempore fecisse comperta est: hæc frequentes ictus accepit baculo ad plantam pedum, & ab alijs omnibus deri-

derisa est. Hæc Bodinus. Et sic comperimus etiam multis confeßionibus, quod sagæ, quãdo alijs nocere nequeunt, sibi ipsis damna inferunt. Certißimum etiam est, si quis nequissimam disciplinam in cursu non seruet, vt nomen IESVS casu nominet, aut DEVM, aut crucem faciat, cæditur, & alijs disparentibus domum ire cogitur. Hoc se expertam confessa est Meisenbeins Anna/ de Rouer, de qua supra: quæ cùm fortuitò DEVM semel in cursu & conuentu nominasset, coacta fuit pedibus ire domum , cùm delata eò fuisset à diabolo in forma hirci. Qua de causa quod disciplinam transgressa fuisset, nominando Deum, verberata est ab alia N. superioris ordinis: quæ ante hanc etiam flammis consumpta est. Idem contigit cuidam Mariæ ex pago S. Matthiæ, quæ Anno Domini 1588. 10. Nouem. incinerata est, & detenta in custodia monasterij S. Matthiæ prope ciuitatem Treuirens. Hæc cùm in primis ad conuentum delata fuisset, à superioribus & principalioribus tractatum extitit, & propositum de perditione fructuum nascentium, & simul vuarum, & quæcunq; persona consensum præbebat, bibebat. Cùm autem ordo bibendi & consensum dandi ad ipsam deuenisset, apud se dixit: Ah IESV, perdemus frumenta & vinum, qua ratione ergò pauperes meos pueros sustentabo, statim prolato nomine IESV, euanescente lumine, in densissi-

mis tenebris sola in loco mansit. Manè circa horam quartam, superior, comitantibus duabus alijs aduenit, & grauiter ipsam percusit, eo quod nomen DEI nominasset, & conuentum dissipasset. Quo facto auolârunt. Maria autem pedibus domum redijt. Multa in huius rei confirmationem confessus est Ioannes Cuno filius dictæ Annæ de Rouer, iuuenis naturalibus dotibus ornatus, decem & octo annis natus, qui iam Treuiris, & Musiponti in Lottaringia literis operam impendit, & eos progressus fecit, vt iam Poësi & literis humanioribus studeret: Hic iuuenis nono suæ ætatis anno à matre propria seductus fuit, denunciatus tanti criminis à propria sorore, & alio fratre adhuc superstite in custodia. Cùm detineretur, & indicia proponerentur, sine tortura actuali veritatem confessus est, & sacramentis Ecclesiasticis prę munitus, sacrisq; exhortationibus instructus, maxima pœnitentia ductus, scelera sua detestatus est, & pœnam temporalem pro peccatis maluit pati, quàm præsentem cum periculo animæ ducere vitam, & sic Anno Domini millesimo quingentesimo, nonagesimo, altera Visitationis Mariæ, vitam fœliciter, licet in pœna, finiuit. Imò cùm Officiatus & omnes misericordia ducerentur, eo quod magnam contritionem in eo aduerterent, sicq; vellet & offerret ei pœnam gladij, recusauit, & voluit comburi cum alia saga,

quæ simul supplicio afficiebatur: eo quod talis pœna suis sceleribus digna esset, & sic prius strangulatus, flammis in cineres redactus est. Confeßionem huius adolescentis latius in primis, vt debuit, iudicialiter Notarius excepit, deinde ipsemet iuuenis proprijs manibus per puncta descripsit germanicè; additis & permistis verbis latinis & tradidit. Ex propria eius scriptura sunt, quæ præsentibus inserimus. Occasio casus eius hæc fuit. Cùm enim amore carnali incenderetur erga filiam quandam illius pagi, oblata oportunitate, commercium cum ea habuit. Deinde Dæmon in forma illius puellæ apparuit, quem personam amatam existimauit, & ei in auri specie quatuordecim coronatos dedit, quam pecuniam tandem conuersam in putredinem reperit, vt eius formalibus verbis vtar. Quamprimum factum matri significauit, & conquestus est de casu. Mater verò, quæ iam Dæmoni se subdiderat, maleficij & rei gestæ conscia, eum consolata est dicendo, fili, cõsolare, res ad bonum statum dirigetur. Sub principium noctis, mater filium scopis insidentem, camino eduxit, ante ianuam hircum repererunt, cui insederunt in nomine diaboli, & delati sunt ad locũ planum & latum, dictum Hetzenroderheidt/qui distat à Rouer fortè miliari, vbi frequentißimi sunt conuentus Maleficorum, præsertim celebriores, & quasi prouinciales. Cùm verò

ad dictum locum venissent, mater diabolum, iuuenis seductorem aduocauit, eiq; dixit. Hic est filius meus Ioannes Cuno, vti promisi. Túc matre impia verba prędicente, abrenunciauit Deo & omnibus sanctis. Expedita abrenunciatione, hilares extiterunt, & quasi nuptias cum eo celebrârunt. Tunc tamen Dæmon in alia forma apparuit, quàm primo tempore seductionis. Postea Dæmonem succubam habuit, qui & ei vnguentum dedit ad exercenda veneficia. Cuius vnguenti virtutem probauit in matris porcello, quem vnxit in collo, & mortuus est. Dæmon suus rosam se nominauit, atq; adolescentem capribarbam. Confessus quoq; est, matrem propriam & alias duas sagas, in conuentu & congregatione, coram Dæmone pręsidente, & toto cœtu in Hetzenroderheydt/ iactabundam prædicasse, & hoc maleficium exposuisse, quod patrem suum, id est, maritum dictæ Annæ, veneficijs interemissent. Consentit mater in sua confessione, sicut in præcedēti puncto de seductione. Singulis quatuor anni temporibus ad congregationem & cursum venire debent: Aut si quis in persona realiter impeditus comparere nequit, Diabolum suum substituere debet, præbendo ei consensum in omne malum quod in congregatione tractatur & concluditur, ibiq; se gloriatum de quibusdam horribilibus carnalibus vitijs, quæ hîc non est opus enarrare,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

estatus est. Cœtus siue totus conuentus in tres gradus siue ordines distinctus est. In maiores, mediocres, & minores. Ipse consistebat inter mediocres. Semper quando conueniunt, habent propositum, & tractatum de destructione alicuius rei. In cursu quoq; sunt fistulatores, cui exercitio ipse aliquando vacauerat, & lucratus erat in bona pecunia tres aut quatuor batzios. Si quis autem non esset soluendo, in pœnam, inhonestum actum, qui saluo honore nominari non potest, subire tenetur. Sacramentum Eucharistiæ ter aut sæpius vix sumere potuit, & quando confiteri hoc voluit, Dęmon suus digito inhibebat, atq; etiam ipsum percutiebat, si quid boni faceret. Tandem in conuentu & cursu habent censorem morum, quem latinè legis mandatorem vocāt. Hic legit & iubet, quo pacto quis se gerere debeat erga Dæmonem, & quod singulis quatuor anni temporibus præcipuè cum cæteris conueniēdum in loco destinato, & consensus dandus ad omnia maleficia. Hæc ex adolescentis confessione. Alia adhuc commodis locis inferentur. Ex his clarissimum est, quo ordine & malitia Dæmon regnum suum stabiliat, & multos mortales, Deo iustè permittente, miserè in laqueum ducat. Ex hoc ordine deducitur, quomodo Magus quandoq; Dæmonem possit cogere. Si enim pactum vel fœdus habeat cum superiore & potentiore, ad imperium

eius inferior morem geret, non autem æqualis, qui voluntariè concurret quasi coactus videatur suis incantationibus ad coniurationem Magi. De hac re legendus Franciscus Victoria in relectione de arte Magica, à numero 25.

11. Præludium. *Licet apud antiquiores Doctores res dubia fuerit, an angeli & Dæmones sint corporei, necne: tamen nunc temerarium videtur asserere esse corporeos.*

PRIMA pars certa est ex August. lib. 21. cap. 10. de Ciuitate Dei, qui fatetur multos doctos in ea fuisse opinione, quod sint corporei, & præterea addit. Si quisquam nulla habere corpora Dæmones asseuerat, non est de hac re aut laborandum operosa inquisitione, aut cōtentiosa disputatione certandum. Aliquando iuxta Apulei & Platonicorum sentētiam subtilia corpora habere videtur opinari. Accedunt Origen. lib. 2. Periarchon. cap. 6. Lactan. Firmianus lib. 2. diuinarum institut. cap. 15. & alij alibi. Secunda pars confirmatur: scriptura huic parti maximè fauet. Ephes. 4. Non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinem, id est, aduersus res corporeas. Psal. 103. angeli vocantur spiritus. Qui facit angelos suos spiritus: Luc. 24. Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Et Marci 5. Legitur in vno homine Legio fuisse Dæmonum.

Quo-

quomodo in vno corpore humano tot corpora latere potuissent? His accedunt Symbolum Nycænum, quod DEVM creatorem visibilium & inuisibilium pronunciat: Conciliũ Lateranense sub Innocentio tertio, cuius verba habentur in cap. Firmiter credimus, de summa Trinitate. Creator omnium visibiliũ, & inuisibilium: Spiritualium & corporalium: qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtramq; de nihilo condidit creaturam, spiritualem & corporalem: angelicam videlicet & mundanam: ac deinde humanam, quasi communem ex spiritu & corpore constitutam. Communis Doctorum sententia etiam consentit. D. Dionys. de diuin. nominib. cap. 4. Damasc. lib. 2. de fide, cap. 3. Grego. Nazianz. lib. 2. suę Theologię in fine. S. Chrysost. hom. 22. super Genes. S. Thom. 1. par. q. 50 art. 1. & 2. S. Bonauent. in 2. d. 8. q. 1. Gabriel. Scot. Richard. Dionys. Carthusian. & communis in 2. d. 8. Alexand. Halen. 2. p. q. 34. memb. 1. & hæc est communissima sententia, cui contradicere non caret temeritate. Aristoteles etiam 6. metaphys. t. 2. & in lib. 2 de Anima, & in 12. metaphys. & alibi tradit, intelligentias re & ratione à materia esse separatas, & in hac re nulla apud Philosophos est controuersia.

12. Prælúdium. *Dæmones possunt assumere corpora, & in ipsis apparere hominibus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Dæmones assumere corpora & in iis apparere possunt.

Hoc docent Magister in 2. Sentent. d.8.& ibidem S.Bonauent.S.Thomas,Scot.Ricard.Capreol.Durand.Gabriel,Dionys.Carthus.& reliqui omnes.Alexand.Alen.3.par.q.30.memb.3.art.1.& alibi. S.Thom.1.part.q.51.art.2.& ibidem eius commentatores. S.Antonin.2.part.tit.4.cap.7.& 2.nec est qui in hac re dubitauerit vsq; ad nostrum Censorem, qui simpliciter negauit tẽpore Christi Dęmones corpora assumere, & ita hanc Theologorum veritatem reijciebat, & satis acerbis & duris verbis Scholasticorum doctrinam de assumptione corporum damnabat, nihil tamen omninò præter verba pro sua negatiua sententia adducebat.Preludium nunc probatur.In primis vt ex octauo patet.Naturalia mãserunt integra in Dæmonibus,sicut bonis Angelis. Sed boni possunt assumere corpora: ergò & mali, licet ad diuersos effectus. De bonis clarum est.

Gen.18. Abrahæ apparuerunt tres viri, id est, angeli in conualle Mambre.Tob.5.Tobias inuenit iuuenem splẽdidum cinctum,& ignorans quod angelus Dei esset,salutauit eum, & 9 cap. vocauit Tobias angelum,quem hominem existimabat. Genes.19.Venerunt duo angeli Sodomam, quibus Lot dicebat: Domini, declinate in domũ pueri vestri,& lauate pedes vestros, &c. Quod etiam Dæmones corpora assumant, constat *Genes.3.apparuit in forma serpentis, secundum Cyrillum lib.3.aduersus Iulian. & Matth.4. Christo corporaliter apparuit. 2.Cor.11. Angelus Sathanæ transfigurat*

rat se in angelum lucis. Idem patet ex vitis san-
orum, *vt Athanasius in vita S. Anthonij ait. Nam*
' bestiarum & serpentum formas induentes, omnia,
i vir sanctus agebat protinus impleuêre phantasiis
onum, taurorum, luporum, aspidum, serpentum, scor-
onum, nec non pardorum, atque vrsorum, & hæc singula
cundum suam frendebant naturam. S. Martino ap-
arebat in forma viri, purpura & diademate
rnati, *vt testatur Sulpitius in vita ipsius.* S. Hila-
ioni in forma pueri, *vt refert Hieronymus in vita*
iusdem.

Magno Iacobo, visus est Dæmon in for-
na nudi AEthiopis ignem ex oculis emitten-
is, vt auctor est Theodoretus in religiosa
iistoria sanctorum Patrum, cap. 21. & ibidem
psius viri Iacobi imaginem & formam in-
luebat: vt vir Dei ibidem refert sequentibus
verbis. Sed me rursus clanculum perpetua
fficiebat molestia. Nam aquam, quæ mihi bis
in hebdomada infernè afferebatur, ei qui
afferebat, occurrens, & meam formam imi-
tans accipiebat, & illum iubens recedere,
fluentum effundebat. Idque cùm non so-
lùm bis, sed etiam ter fecisset, me sitis per-
pessione validè oppugnauit. Cùm ergò val-
dè angerer, rogaui eum, qui solebat ad me
afferre, cur iam quindecim diebus ad me a-
quam non tulisset? Is dixit, se iam ter &
quater attulisse & me accepisse. Et vbi, in-
quam ego, à te eam afferente accepi? Ille lo-
cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

cum ostendit. Et si millies, inquam ego, me illuc accedentem videris, ne vas dederis, donec ad hunc locum veneris. Et paulo post ibidem eidem sancto apparuit in specie duarum mulierum de monte descendentium. S. Benedicto in mulo medici obuiam factus est, cornu & tripedicam ferens. Quem cùm sanctus pater requisisset, dicens: Quò vadis? Ille respondit: Ecce ad fratres vado, potionem eis dare. Itaq; perrexit venerabilis pater ad beati Ioannis oratorium, ad orationem, quà completa, concitus redijt. Malignus verò spiritus vnum seniorem monachum inuenit aquam haurientem: in quem statim ingressus est, eumq; in terram proiecit, & vehementissimè vexauit. Quem cùm Benedictus ab oratione rediens tam crudeliter vexari conspiceret, ei solummodo alapam dedit, & malignum spiritum protinus excussit, ita vt ad eum redire vlterius non auderet, vt testis est S. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 30. Dæmon S. Vincentio ordinis Prędicatorum Valentiæ in specie senis venerabilis cum barba ad genua prolixa & nigerrima se repræsentabat, simulans se vnum esse ex veteribus Patribus AEgypti, & in alia nocte in figura vasti AEthiopis, vt videre est in vita S. Vincentij lib. 1. cap. 8. & 9. apud Surium tom. 2. 5. April. S. VVilhelmo Duci ac Comiti Pictauorum, ac Eremitę, cùm is nocte multis Dæmonum diuersis vocibus

in vi-

vigilijs & orationibus molestia afficeretur, omnibus illis vnus cæteris clarior, & virtu- robustior apparuit in specie proprij geni- ris, & ad eum cum vociferatione clamoris cere cœpit:

erne senescentem fili VVilhelme parẽtem
Exi continuò patre rogante tuo.
ermine non humili genitus, me respice fili,
Nec mea despicias vota, precesq́ pias.
xi VVilhelme: tu namq́ resumere per me,
Terras & dotes, prædia, regna potes.
m sat seruisti, superest tibi gloria Christi:
Præmia non poteris perdere, saluus eris.
m patrem sequere, iam iamq́ tui miserere
Ad tua regredere, viscera mota gere.
n generis soboles nostri stat, turbaq́ fratrũ,
Cum quibus in theatro ludere sæpè soles:
ratres cum cuneis notorum respice tristes:
Exi, ne distes, associandus eis.
lis iungeris pompa, solioq́ frueris:
Cinget te generis turba, beatus eris.
rmigerorum turba decorum glorificabit.
Seruorumq́ chorum copia larga dabit.
ernẽdum mæstum te spectat turba nepotũ,
His saltem præsta, quæsumus, antidotum.
ili mi quid habes animi leuitate cadendo?
Magnanimi non est, perimi se velle latendo.

Quæ-

Quærere vilia, spernere gaudia, téne remordent? (*dent.*

Ecce placentia sunt tibi trstia, prospera sor-

Ferrũ, cauma, famẽ, frigus fers atq; ligamẽ,

Nec florens ætas te mouet, aut pietas.

Postpositis igitur furijs, mihi sanus obedi:

Ne tardes ergo, concitus ipse redi.

Miles Christi protectus fortitudine Dei verba deceptoria paruipendebat, ac nihil ad hæc penitus respondit.

Hæc ex vita huius sancti, cap. 19. apud Surium tomo 1. ex Theobaldo Episcopo. S. Tryphon Dæmonem, qui filiam Gordiani Augusti inuaserat, expulit, & Gordiano, alijsq; præsentibus videndum ad ipsius Gordiani petitionem exhibet: Tibi dico, ait S. Tryphon, in nomine Iesv Christi, appare eis, qui adsunt, & eis ostende tuam turpitudinem & imbecillitatem. Simulatque hoc dixisset, ecce tanquam canis aspectu deformis, niger colore, oculos habens tanquam ignem emittentes, & caput humi defixum, coram omnibus apparuit. Sic Simeon Metaphrastes in vita S. Tryphonis martyris apud Surium tomo primo de probatis Sanctorum historijs. 1. Februarij. Pluribus huiusmodi exemplis abundant Ecclesiasticæ historiæ, & acta Sanctorum Patrum. Censor

or noster cùm videret huiusmodi appari-
iones & visiones sibi obstare, incidit in
cyllam, cupiens vitare Charybdim, a-
umque errorem longè intolerabiliorem
ripto etiam inseruit, nempè Dæmones in
atura sua sine assumptione corporis posse
ideri ab homine in hoc statu. Qui error
m nostræ fidei, quàm rectæ rationi re-
ugnat: Notum est enim omnibus Symbo-
m Nycenum: Credo in vnum DEVM,
atrem omnipotentem, factorem cœli &
rræ, visibilium & inuisibilium: & a-
ud in capit. Firmiter. de summa Trini-
ate & fide Cathol'. Creator omnium visi-
ilium & inuisibilium: spiritualium &
orporalium. Præterea potentia nostra vi-
endi cùm sit affixa organo corporeo, non
otest ferri nisi in corpus: Vnde spiritus
on cadit sub visum: Quare apparitiones
pirituum in corporibus assumptis fiunt ad
oc, vt spiritualis creatura homini posit
ommunicare in conuersatione prout diui-
æ placuerit dispensationi. Hinc sanctita-
S. Tryphonis tributum fuit, quod ad e-
is imperium dæmon in corpore se viden-
um aliorum obtutibus exhibuerit, vt su-
ra insinuatum. Præludio nostro fortissi-
iè obstare videtur vna auctoritas Epiphanij
ontra hæresin 26. pag. 4. ante finem, dum ait:
Quomodo potest Dæmon, qui spiritus est
immun-

immundus & incorporeus, corpora aſſumere? Reſpondetur, prout notiſsimum eſt ibi ex antecedentibus & conſequentibus, Epiphanium loqui de modo aſſumptionis corporũ per operationem corporalem, eamq; vitalem, qualis eſt conceptio animalis per ſuſceptionẽ corporalis ſeminis. Confutat enim in illo loco fabulam hæreticorum Gnoſticorum, qui dicebant vnam ex dæmonibus genuiſſe liberos ex Helia. Et ita ſtatim poſt relata verba, in hunc modum Epiphanius ſubiungit. Si verò etiam à corporibus aſſumit ac concipit, non amplius eſt ſpiritus, ſed corpus. Quum autem corpus eſt, quomodo eſt inuiſibile & ſpiritus? & multa eſt ſtoliditatis ipſorum abſurditas, &c.

Etſi angeli boni humanam, eamq; virilem induant ſpeciem, quando hominibus apparent: tamen maligni ſpiritus varias pro negotiorum, quę in hominum perniciem moliuntur, varietate formas aſſumunt: Nunc virilem nunc muliebrem, nunc quadrupedum, nnnc reptilium: vt exemplis iampoſitis ſatis clarum eſt. Id tamen obſeruatum à quibuſdam, quod non appareat Dæmones vnquam effigiem ouium induiſſe, cùm Chriſto domino placuerit ſe paſtorem, & familiam ſuam oues nominare. Sic in Euangelio oues ſtatuit à dextris, hœdos autem à ſiniſtris. Oues enim ſunt animalia fructifera, manſueta, humilima & patien-

sentissima, quæ proprietates conueniunt ouibus CHRISTI. E contra verò Dæmon plerunq; apparet in forma hirci, vt relatione prę sertim eorum, qui maleficam sectam sequuntur, cognoscimus. Hircus enim est animal mento & cornibus terribile, truculentum capite, & suo tempore satis fœtidum, quibus proprietatibus mores Dæmonum, & maleficorum designantur. Hanc similitudinem ouium & dissimilitudinem hædorum latius ostendit Dominicus Sotus in 4. Sentent. d.47. q.2.art.5. Sed nec in specie columbæ legitur malus spiritus apparuisse, quod diuinæ prouidentiæ congruit: cùm in tali forma spiritus sanctus apparuerit. Columba enim est auis munda, candida & pulchra, quare in tali forma Spiritus sancti operationes designantur. Malus autem spiritus cùm sit deformis & ferox, nigra delectatur forma. Sic S. Machar. in specie nigri Mauri, alteri in corui, alij in nigri canis figura obuiam factus est: multis sagis in specie nigri hirci apparet, præsertim quando defert eas ad congregationem. Tradunt quoque Doctores, quod Dęmones nonnunquam se repræsentent in corporibus mortuorum, sed nō bonorum, in quibus spiritus sanctus sibi præparauit habitaculum. Quoniam DEVS, in cuius manibus corpora Sanctorum sunt, id Dæmonibus non permittit. Dubium hîc esse potest, vtrum Angelus Sathanæ transfigurans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſe in ſpeciem ſiue formam Chriſti, abſq; peccato poſſit adorari? *Tractant Alexand. Halen. 3. par. q. 30. memb. 3. art. 1. S. Bonauentura in 3. ſent. d. 9. q 6. Gabriel ſuper canonem miſſæ, Lect. 50. in litera R. Bartholomæus à Medina in 3. par. S. Thom. q. 25. art. 3. Ioſephus Angles in Florib. Theologicarum quæſtion. in 2. ſent. par. 1. diſt. 8. difficul. 14.* Dicendum: Qui exiſtimat vel aduertit eſſe Dæmonem ſub forma Chriſti, & adorat, committit crimen idololatriæ, quia ſciens & prudens adorat Dæmonem, & ipſi tribuit cultum diuinum, quod eſt peſſimum ſcelus idololatriæ. Si autem quis ſit dubius, ſitne verus Chriſtus, vel Dæmon qui apparet, & adorat, mortaliter peccat, quia exponit ſe probabili peccandi periculo: quod qui amat, peribit, in illo, ſuſpendendus ergo in tali caſu actus, vel adoratio facienda ſub conditione. Si tu es Dæmon, non te adoro: & à DEO cognitio precibus petenda, pro veritate. Sic S. Petrus cùm videret Chriſtum, ignorans eum eſſe, dicebat: Matth. 14. *Si tu es Chriſtus, iube me ad te venire ſuper aquas.* Si quis verò ita eſſet ignorans & ſimplex, vt inuincibiliter ignoraret eſſe Dæmonem, talem excuſari adorando, iudicat Medina, & tantùm materialiter committere idololatriam. Alij verò ſentiunt ignorantiam non excuſare, quia vt hoc peccatum caueremus, præmonuit ipſe Chriſtus Matth. 24. *Multi venient in nomine meo dicentes, quia ego ſum, & ſeducent multos. & Paulus: Ipſe*

Satha-

athanas transfigurat se in Angelum lucis. Deinde alis habet orationis remedium, & si petat à)EO, non deseretur, quia promisit, dicens: *Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.* Quare in tali casu, qui adorat, & prius non o-at, non adhibet debitam diligentiam ad eui-andum ignorantiam requisitam. Deinde ùm huiusmodi apparitiones sint multum ›ericulosæ, non facilè sunt admittendæ, sed ›robandi spiritus, an ex Deo sint. Exempla ad confirmationem huius rei non desunt: In pri-mis Beatissima Virgo cùm ab angelo salutare-ur turbata in sermone, priusquam consen-sum prȩberet, cogitabat qualis esset ista saluta-tio. & 1. Reg. 3. Samuel, secundò, tertiò & quar-tò vocem Domini vocantis audiuit, tunc tan-dem respondit: *Loquere Domine, quia audit seruus uus.* Sic & S. Lucianus presbyter reuelationem ibi factam per Gamalielem Pauli discipu-lum, non statim acceptauit nec credidit, sed dubius perstitit, donec præmissa oratione vi-sio tertiò sibi manifestaretur. Non ergò in his facilè credendum: nam locum habet illud: *Qui facilè credit, facilè decipitur, & leuis est corde.* Ha-buerunt ergò sancti Patres semper suspectas huiusmodi visiones. S. Martinus, cùm diabo-lus sub forma Christi ornamentis aureis præ-fulgidi appareret, respondit: Christum nun-quam visum aureis ornamentis, & se nolle eum adorare. Alius quidam Pater, cùm se Dæmon

in forma Christi offerret, clausis oculis dixit: se nolle Christum videre in hac vita, sed in cœlis. Alius sub simili specie apparenti, obiecit: *Vide ad quem mittaris: neq; enim is sum, qui Christum videre merear. Gerson in tractatu de spiritibus discernendis admonet cum Petro dicendum: Exi à me Domine, quia homo peccator sum.* Quãdo autem Deus per visiones vult aliquid reuelare, talia dat signa & documẽta, quibus cognosci potest veram esse reuelationem: vt patet de reuelatione facta Beatissimę Virgini, & visione Pastoribus in natiuitate Saluatoris, & alia, Mariæ Magdalenæ apud monumentum manifestata, &c. Itẽ in exemplo de Samuele allato, Cùm autem in huiusmodi visionibus & apparitionibus multi sæpè decipiantur, probandæ sunt secundum sacras literas, doctrinam sanctorum, & experientiam hominũ discretorum. Quare ex hac parte sæpissimè fœminæ decipiuntur à diabolo: cùm enim sint curiosæ & mollis complexionis, facilè recipiunt impressiones à spiritibus, & multum eis delectantur, suam sanctitatem hinc metientes, & sic turpiter sæpè in laqueos persecutoris incidunt. Statim vt insolita & ignota visio apparet, muniendum est cor signo sanctissimæ crucis, & mens erigenda in Deum, cum inuocatione salutaris nominis Iesv, quod Dæmonibus terribile, fidelibus autem fortissimum scutum est contra aëreas potestates. *Regulas discernendi huiusmodi visio-*

Visiones periculosæ: ideoque probandæ, & quid ijs occurrentibus faciendum.

siones, & spiritus qui legere voluerit, videat Gersonem in d. tractatu, & Bartholomæum Medinam loco citat. eundem in 1. 2. S. Thom. q. 22. artic. vlt. prope finem. Quæret hic quispiam, ex qua materia tam breui tempore corpora assumunt, & quomodo ad nutum euanescunt? Communis opinio doctorum docet, quod corpora assumant aërea. S. Thom. 1. par. q. 51. art. 2. ad 3. Bonauen. in 2. d. artic. 2. q. 2. Nam licet aër in sua raritate manens, nec colorē nec figuram habeat, condensatus tamen & figurari & colorari potest, vt patet in nubibus, & aliquando etiam figurę & visiones pugnantium in aëre conspiciuntur. Aërea etiam corpora citò disparent, propter raritatem, maximè si virtus agentis & dispergentis fortis sit, vt in Dęmonibus. Huiusmodi tamen corpora à Dęmonibus assumpta, nec habent veram formam, aut organizationem, vt physici loquuntur, completam, sed solùm effigiem, quę potius artificialis, quàm naturalis est. Ex hoc fundamento verum apparet, quod malefici alijq; fatentur, esse facilè cognoscere Diabolum è manibus vel pedibus. Item non esse difficile, discernere ex membris & corporis constitutione, quando consortes criminis sint in persona, vel repręsentatione, in cursu & tractatibus.

Materia corporum à Dęmonibus assumptorum.

Vnde Diabolus in assumpto corpore cognoscatur.

Atq; vt id quod certissimum est, latius declarem, sicut iuxta prouerbium, leonem ex vnguiculis iudicamus: ita Dęmonem quando

in humana ſpecie apparet, ex pedibus & inferiori parte diſcernere licet à vero homine. Alexander ab Alexand. libr. 4. genialium dierum, capit. 19. pulchram refert hiſtoriam ad hoc propoſitum. Sed ne cui, inquit, hæc vana, vel ficta ſermonibus videantur, auctor eſt Thomas monachus, homo minimè malus, cuius ego fidem probitatemque pluribus in rebus expertus didici, qui ſeriò mihi retulit, quod cùm in monaſterio & ſacris ædibus, quæ in lucanis montibus ſunt, cum pluribus iurgatus foret, & poſt immodica conuicia & rixas, animo perturbato inde ſe proriperet, cùm per nemora iter ſolus intenderet: ſpeciem hominis, vultu tetro, nigra barba, promiſſis tunicis, vultu aſpectuq; deformi & ſæuo obuiam habuiſſe: quem cùm appellaret, quid ille ſolus per deuia errabundus incederet, dixit equum, quo vectabatur, amiſiſſe, atq; in proximos campos illum euaſiſſe credere: Cumq; per ſinus inuios equum vnà quæſitum pergerent, ad perfluentem, in cuius aluo gurgites magni & formidabiles redundabãt, deueniſſe. Et cùm monachus, vt aquam traijceret, calceos ſibi eximere appararet, illum magnoperè coëgiſſe, & tandẽ peruiciſſe, vt ſuper ſpatulas ſuas aſcenderet, potiuſq; à ſe, qui corpore maior erat, vectaretur. Qui acquieſcens, cùm ſuper illius ſpatulas, vt ſuccollaretur monachus, aſcenderet, illeque iam aquam

ingre-

ingredi appararet, dum vada exquirit, illius pedes non humana, sed tetra & deformi specie conspexit. Quo animaduerso, horribili terrore percitus, Deum vt sibi præstò adesset, acclamauit. Mox Dæmonem & diram illam speciem, diuino audito verbo, stridore querulo, & vi maxima, quanta dici potest, ita è conspectu abijsse dicit, vt imminentem quercum ingenti impetu colliserit, ac perfractis ramis funditus euerterit. Hæc ex Alexandro. Meisenbeins Anna/dixit suum Amasium, qui se Fedderhans nominabat, asininos pedes habuisse. Pari modo quædam N. detenta in custodia Monasterij S. Matthiæ, ex pago eidem proximo confessa est, quod non semper in propria persona vadant ad congregationem, sed si venire non posint, dent consensum, & tunc Amasius eas repræsentet. Ex hac autem differentia hoc cognoscendum. Cùm alium vel aliam repræsentat, in superiori parte similis est homini, quem ex consensu eiusdem repræsentat, in inferiori autem parte pedes habet bouinos, equinos, aut alterius bestiæ. Hæc malefica Anno Domini 1589. 14. Iulij incinerata est. Atque vt nemo putet hæc esse à veritate aliena, quæ pluribus confessionibus confirmantur, consideret Dæmonem non sine caussa nominari à Propheta Esai. 34. cap. Onocentaurum, lamiam, & simili modo. Vbi Glossa, Beda, Dionys. Car.

thus.& alij ad propositum exponunt. Quod Onocentaurus sit animal monstruosum, superius habens effigiem hominis, inferius autem similitudinem asini. Et similiter lamia animal monstruosum, habens in parte superiori speciem mulieris, in parte autem inferiori pedes equinos. Atq; etiam ita callidus mille artifex est, quod formam inferiorem cautius abscondat, nisi quis bene aduertat, aut eiusdem artis sit peritus. Aliquando satis longo tempore potest conuersari, ita quod verus homo putetur. Lepidam ad hoc propositum historiam refert Ludouicus Cælius Rhodiginus lectionum antiquarum lib. 16. cap. 5. ratione illius Adagij. Serpentem foues, & te serpens. Quod Prouerbium etiam nostris maleficis & sagis accommodari posset. Fuit, inquit, Menippus Lycius, annos natus quinq; & viginti, ingenio haud inscito, corpore item multa exercitatione valido, ita vt formosi athletæ, liberalisq́; speciem prę se ferret. Hunc peregrinæ mulierculæ pleriq; amoribus irretitum putabant. Ea verò, vt tum videbatur, speciosa quidem erat, & permollicula, nec nō diuitijs vbertim fulta. Cæterùm ea omnia ostentationem modò exhibebant, veri suberat nihil. In eius verò familiaritatem ad hunc modum insinuasse ferebatur. Pergebat quandoque Menippus Corintho Cenchreas solus. Ecce phantasma quoddam illi occurrit, quod

se in

in mulieris speciem conformauerat. Atq; ex
anu appræhendens Menippum, iampridem
quit, se illius amore teneri implicitam. Esse
rò se genere Phœnissam, & in suburbano
xta Corinthum habitare, idq́; etiam digito
onstrans, vt illuc veniret, hortari cœpit.
uod si, inquit, feceris, intentam musicis in-
enies me, & vinum bibes, quale non sæpè a-
ās, nec te riualis vlla vellicabit suspicio:
ılchra siquidem pulchro contenta viuam,
moriar. His blanditijs adolescens delinitus,
iamsi Philosophiæ haud expers, amoribus
ımen obniti, obluctariq́; non valens, vesperi
l mulierem pergit, ac frequenter deinceps,
erinde ac ad suas delitias: nec dum enim, cu-
ısmodi phantasma esset callebat. Id cùm esset
ntuitus vir quidam, vt ipse interpretor, Ma-
us, aut Philosophus, vt tum creditum est, &
ım mę grauitatis ac prudentiæ, primò statua-
j instar Menippum inspectans, hominem ex-
endebat, contemplabaturq́;. Vbi verò rima-
ıs abundè est visus: O formose, inquit, & à
ormosis expetite mulieribus. Ὄφιν θάλπεις,
ϰαὶ σὲ ὄφις. Serpentem confoues, & is te. Cùm
n eis mirabundum animaduerteret Menip-
um: hoc proinde inquit, dixi, quoniā mulier
st tibi, quæ vxor non est. Sed rogo te, ecquid
e ab illa amari putas? Per Iouem, inquit Me-
ippus, & quidem eximiè. An igitur, inquit is,
am in matrimonium ascisces? Equidem, re-

 spon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſpondit. Quid enim iucundius, quàm amantem ducere? Quãdo inquit ille, futuras opinaris nuptias? Citò, ait, vel fortaſſe cras. Id cùm vir ille inaudiſſet, obſeruans conuiuij tempus cùm iam vocati præſtò forent, vbi illuc & ipſe perrexit. Vbi nam, inquit, mulier eſt, cuius cauſſa conuiuium celebraturi conueniſtis? Tunc Menippus, propè adeſt, inquit. Tunc is, argentum hoc & aurum, cæteraq; domus huius ornamenta, tuáne an mulieris ſunt? Mulieris, inquit, ac ſemilaceram & pilarem omninò veſtem oſtendens. Tales mei, inquit, cultus ſunt. At ille ad eos, qui aderant, conuerſus: Tantali, inquit, hortos videtis, qui, ſicuti ab Homero proditum eſt, ſpeciem quidem præferunt aliquam, cùm tamẽ nihil ſint. Eiuſmodi verò ornatum hũc omnem conſpiciatis licet. Neque enim materia, quæ videtis, vlla eſt, ſed ſimulachrum modò eſt, ac imago. Quod vt verum ſciatis, Bella hæc ſponſa vna eſt ex Empuſis, quas lamias & Mormalycias pleriq; exiſtimant. Hæc dictus auctor. Fuit enim bella ſponſa Dæmon ſub forma humana, quod magus alijs oculatior proſpexit, & ſic benè lamia appellata, iuxta Eſai. cap. 34. citatum.

De locutione Dæmonum cum hominibus maleficis

Dicet iterum aliquis: Quomodo ergo Dæmones loquuntur & conuerſantur cum hominibus, ſi non ſunt vera corpora? Reſpondetur, ſi propriè loquamur, non loquũtur, quia vera locutio eſt operatio corporis actu vitam haben-

-bentis, & animati anima rationali. Tale au-tem corpus non est, quod à spiritibus assumi-tur. Formant autem impropriè locutionem, quatenus producunt sonum in aere humanis vocibus similem, non secus atq; si quis sum-mo artificio in tuba sonum instar vocis hu-manæ redderet.

Et in hoc sensu sæpè Dæmones loquuntur etiam in rebus sensu & voce caretibus, vt exé-plis etiam ex Ethnicorum scriptis deductis S. Cyrillus li.3 contra Iulian. ostendit: Porphy-rius vitam describens Pythagoræ, narrat, cùm Pythagoras multis comitatus flumé Causum transiret, audientibus cunctis, flumen ei locu-tum esse, & salutantium more dixisse: Salue Pythagora. Philostratus qui Apollonij no-men, latè scripta eius vita & factis illustrare voluit, lib.6.cap.5. narrat, quod cùm Apollo-nius venisset ad Gymnosophistas, principis eorum Thespesionis iussu, arborem vlmum, propè quam consederant, humana voce salu-tasse Apollonium: & hanc quidem vocem ar-ticulatam, tenuem tamé ac muliebri similem. Traditum pręterea est, Dodonęam quercum, per quam olim reddebantur oracula, huma-nas voces edere solitam. Quin etiam Isigonus Cithiensis in Rhodo insula dicit, Iouis taurũ humani sermonis expertem non fuisse. Dæ-mõ igitur per equum (intelligit enim equum, vt ex præcedentibus satis constat, quem Ho-

merus

merus prodit indita sibi loquendi facultate, Achilli prædixisse mortem) taurum, flumen, & arbores, humanas voces fingere potuit, cur incredibile Iuliano visum est, potuisse eum per serpentem cum Eua loqui? Sic Cyrill.

Quando in antecedentibus dicitur, non esse vera corpora, in quibus spiritus apparent, id sano modo intelligendum est, ne in errorẽ eorum incidamus, qui dixerunt angelos nunquam assumere corpora, vt refert S. Thomas in 1. par. q. 51. art. 2. sed omnia quæ in scripturis diuinis legũtur de apparitionibus, in visione imaginaria contigisse, vel in pręstigijs. Sed hoc repugnat intẽtioni Scripturæ. Illud enim quod imaginaria visione videtur, est in sola imaginatione videntis. Vnde non videtur indifferenter ab omnibus, sicut Angeli apparentes Abrahæ, visi sunt ab eo, & tota familia, & à Loth, & ciuibus Sodomorum. Similiter Angelus, qui apparuit Tobiæ, ab omnibus videbatur. Et malus spiritus primis parentibus apparuit in vera forma serpentis, & non in imaginatione, aut pręstigijs, vt Doctores attestantur. Et CHRISTO Domino in Euangelio in
Matth. 4. forma humana reali, vt euidenter colligitur ex textu & Doctoribus ibidem. Quando ergo dubium incidit, an sint vera corpora quæ à spiritibus assumuntur, vt in eis appareant, id sub distinctione intelligendum est. Non sunt vera corpora quãtum ad veritatem corporis, quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

uod denotatur, vt humani, vel animalis: sed int vera & realia quantum ad materiam, ex ua formantur, veram enim & solidam habẽt orporeitatem. Et licet non sint talia corpora n prædicamento substantiæ, quatenus sic ef- ormata, & quasi artificialia, sunt tamen verè erea. Si autẽ vera essent corpora humana, aut estialia; vera esset caro, vera ossa membris & eruis distincta & coniuncta, quæ nec ita sta- im fierent, nec subitò euanescerent, quemad- nodum nostra corpora post mortem perma- ent. Corpora autem spirituum ad eorum vo untatem in præiacentem, vt DD. loquuntur, esoluuntur materiam. Si quis autem obijciat quod legatur in narrationibus patrũ, Dæmo- nem discessisse relicto intolerabili fœtore: id quod etiam refertur nonnunquam factum, quando exorcizando eijcitur ab homine ob- esso: fœtoris autẽ emissio verum corpus sig- nificare videtur. Respondetur ad hoc, Dæmo- nem huiusmodi fœtorem in suo discessu pro- ducere in aere rebus oportunis, & tali effectui necessarijs. Quod si quis iterum obijciat: si ve- rum est corpus à Dæmone assumptum, quo- modo non semper ab omnibus videtur? Ali- quando in loco torturæ Dæmõ videtur à ma- lefico, aut saga, ita vt ei signum det, ne confi- teatur: Aut etiam in itinere concomitatur, & alij assistentes non vident. Respondetur, hu- iusmodi apparitiones dupliciter fieri possũt:

aut

aut ſolùm in imaginatione & viſione, vt in Prophetis cõſtat, quibus ſolis viſio fiebat. Daniel. 10. Vidi aut ego ſolus viſione, aut in corpore aſſumpto. Quod ſi ſpiritus in corpore aſſumpto appareat, eſt in eius poteſtate, vt ab vno, vel pluribus longè vel propè videatur. Quia eãdem poteſtatem, quam animæ beatorum ſuper corpora propria glorificata habebunt, habẽt & angeli mali in corpora ab eis aſſumpta. Anima autem beata talem poteſtatem habet in corpus ſuum, vt appareat vni vel pluribus, & non ab alijs videatur, vt patet exẽplo Chriſti, Acto. 9. quãdo Saulo apparebat in via, quem Saulus videbat. Viri autem, qui comitabantur, ſtabant ſtupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes. Sic reſpondet Ioſeph. Angles in florib. Theolog. qq. in 2. ſent. part. 1. q. vnica de Dęmonib. Quomodo angelus vni appareat & non alteri: audiatur ab vno, non ab alio licet aſtante. Reſpondet Albert. in lib. de quatuor coæuis, & ſuper ſententiarũ lib. Quod vnuſ percipit voces angeli apparentis, non alius, ideo eſt, quia locutio illa extat mirabilis. Qemadmodum enim nõ profertur per materialia organa ſecundum naturam: ita nec circulariter immutat medium, ſicut vox naturalis. Huius etiam cauſſa eſt, quia locutio angeli fit conuerſione & ordine ad eũ, cui loquitur, idcirco non ſonat, niſi apud illũ. Idem de apparitionibus eſt dicendũ. Richard.

in 2.

2.d.8.magis Philosophicam reddit rationẽ. Diabolus potest facere, vt res quæ præsens est, lateat visum, operãdo extra corpus nostrum. Quia vt asserit Damascen.lib.2. visus videt secundum lineas rectas, quæ à visibili procedentes, tendunt in conum, atque constituunt angulum in loco iudicij virtutis visiuæ. Propter quod idem visibile non videtur per easdem lineas à duobus hominibus iuxta se positis, nec à duobus oculis eiusdẽ hominis. Diabolus autem potest aliquam in medio facere dispositionem, quæ lateat visum, impedientemq́; transitum linearum à visibilibus diffusarum. Cumq́; talem facit dispositionem oppositam lineis venientibus ad oculum alium, videbit idem homo oculo vno, quod videre non poterit oculo alio. Simili modo poterit facere, quod id, quod videtur ab homine vno non videatur ab alio homine astante, & item quod duorum visibilium iuxta se positorum homo videat vnum, nõ aliud. Si quis obijciat, quod secũdum Philosophum, sensus propriorum semper est, & quod potentia circa proprium obiectum non erret, & quod sensibile proprium est per se notum, ergo visus non decipitur circa suum obiectum. Respondetur: hoc verum est per se, nisi fiat aliqua corruptio circa organum: aut ponatur impedimentũ in medio, aut ex parte obiecti, vt cõtingit in prestigijs, Dæmonum illusionibus & apparitionibus.

NVNC

NVNC PAVLO LATIVS ALIQVA MONENDA, QVAE in dubium venire possunt circa apparitiones in hac materia.

I. DVBIVM.

An animæ defunctorum appareant etiam, & immisceant se operibus magorum aut Maleficorum.

Difficultatem facere videtur, quia Phytonissa animam Samuelis reuocauit. 1. Reg. cap. 27. Ante resolutionem præcognoscendum est, quod frequenter Dęmones simulant se esse animas mortuorum, ad confirmandum errorem gentilium, qui credebãt, quod hominum animæ, qui mortui sunt, Dæmones fiant, vt meminerunt S. Chrysost. hom. 29. in Matth. S. Augustin. lib. 10. de Ciuitat. Dei, c. 11. S. Thom. 1. par. q. 117. art. 4. ad 2. Et Iamblichus in lib. de mysterijs, commemorat opinionem Porphyrij, dicentis omnia vaticinia nobis infundi à malis Dæmonibus, quorum natura sit subdola, omniformisq́; atq; versatilis, qui Deos & sublimes Dæmones, & animas defunctorum simulent, vt hac fallacia nobis occurrentes, præsagia præbeant. Fuerunt & alij illius erro-

rroris, quòd crederent se artibus magicis & liabolicis posse animas ab inferis, aut aliàs reuocare, vt se prę berent oculis humanis videndas, loquerentur, aut futura prædicerent. Cuus rei meminerunt Lactant. lib. 7. diuinarum nstitut. cap. 13. Tertullian. in lib. de anima, & lij. Hinc apud Plutarchum in vita Cimonis, Magus consulitur pro reuocatione animæ defunctæ.

Ferunt, inquit, fœminam quandam Byantiam Cleonicen nomine, clarissimo genee ortam, à Pausania in libidinem accersitam parentes verò vi pauoreq; consternatos, pudicam sibi virginem prostituisse. Hanc Pausanię domum nocte obscura ingressam, sumpto ab his, qui thalami foribus præerant, lumine, silentio ad cubile accedentem incautè cespitasse, euersamq́, lucernam cum strepitu sopitum iam Pausaniam excitasse. Is hostilibus se insidijs circunuentum arbitratus, stricto gladio inscius in virginem ruens, eam cōfodit. Cleonices deinde manes omnem Pausaniæ quietem adimere atq; turbare, eiusque vmbra frequenter sibi per somnium visa iratè dictitare Heroicum illud. Is iuris te pæna vocat, mortalibus horror. His ita gestis cùm indignitate sceleris, tum virginis pietate concitati in Pausaniam, socij illum, sollicitante Cimone, Byantij obsident: eumq́; mox vrbe deijciunt. Is tunc inde defugiēs, virgineis manibus admo-

dum vexatus, in Heracleam ad Necromanticum se oraculum contulit: vbi reuocata Cleonices anima, supplex infestæ virginis iram lenire nitebatur. Quæ in conspectum aduenieñs, confestim, inquit, his malum liberatum fore, cùm in Spartana vrbe constiterit. Ea sermonis ambiguitate visa est hominis mortem prædixisse. Multi profectò hanc rerum scriptores historiam tradidêre. Sic Plutarchus, pro resolutione huius dubij sit his præmissis.

Prima Conclusio. *Sine dubio animæ beatorum non se immiscent operibus magorum aut Maleficorum.*

Qvia cùm sint in manu Dei, iuxta illud Sapien. cap. 3. Iustorum animæ in manu Dei sunt, nec tanget illos tormentum malitiæ ad inuocationem & incãtationem magorum, aut maleficorum non egrediuntur, nec in minimo subsunt imperio Dæmonum, quorum opera Magi vtuntur in suis operibus. Egrediuntur tamen animæ beatæ aliquando liberè ex propria voluntate, & particulari permissione diuina, ob caussas salutem humanam promouentes. Exempla refert S. Grego. li. 4. Dialog. Prædictam Conclusionem docet S. Chrysost. loco citato.

Secunda Conclusio. *Animæ in purgatorio commorantes, etiam non egrediuntur*

r,vt se immisceant operibus magorum & maleficorum.

QVIA non est in eorum potestate egredi, cùm diuina volũtate & potestate ibidem pœnam suorum peccatorum detineantur: cùm sint in charitate, suam voluntatem diuino beneplacito conformant, nec tam peruersis operibus, quæ etiam in vita detestatæ sint, desiderant interesse. Si tamen quandoq; animæ purgatorij permittuntur exire, ex speciali Dei dispensatione, id fit aut ad petendum suorum suffragia, aut ad procurandum aliquod humanum bonum.

Tertia Conclusio. *Animæ damnatæ, & in inferno existentes, neq; se immiscere operibus magorum & maleficorum possunt, neq; hominibus prodesse aut obesse.*

TALES enim animæ perpetuo carceri sunt mancipatæ, neq; vlla arte magica euocari possunt, vt patet ex illo Euangelij de diuite epulone, qui non est permissus redire ad mortales, vt fratres proprios salutis admoneret, ne in locum illum tormentorum venirent: quanto magis potestas denegatur redeũdi ad scelera & deceptionem hominum? Hæc Conclusio est S. Chrysost. & S. Thomæ loco citato. Francisci Victoriæ in relect. de arte magica, num. 17. Iosephi Angles in Florib. in 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

in q. de eadem materia art. 2. diffic. 6. Ex dictis elicitur, quod si quando legantur, aut referantur fuisse apparitiones mortuorum, aut falsæ sint: aut si veræ sint, fiant à Dæmonibus, qui frequenter simulant se animas mortuorum, ad confirmandum errorem gentilium, qui hoc credebant, vt DD. citati attestantur.

Ad illud de Samuele respondet S. Thom. 1. par. q. 83. art. 8. ad 2. & 2. 2. q. 95. art. 4. ad 2. iuxta sententiam Augustini lib. 2. ad Simplician. q. 3. quod non est absurdum credere, aliqua dispensatione permissum fuisse, vt non dominante arte magica, vel potentia, sed dispensatione occulta, quæ Pythonissam & Saulem latebat, se ostenderet spiritus iusti aspectibus regis, diuina eum sententia percussurus: vel non spiritus Samuelis à requie sua excitatus est, sed aliquod phantasma, & illusio imaginaria Diaboli machinationibus facta: quam scriptura Samuelem vocat, sicut solent imagines rerum suarum nominibus appellari. August. lib. de cura pro mortuis agenda c. 15. & in lib. 8. qq. ad Dulcitium vtrunque quoq; sensum lectioni conformem probat, sicut etiam ad Simplicia. At in lib. qq. veteris & noui testamẽti, q. 27. videtur sensum cap. Nec mirum. 26. q. 5. appræhendere. Tertull. in lib. de anima, & Cyrill. de adorat. spirituum. Guilhel. Paris. in 1. part. 2. principal. de vniuerso cap. 80 in fine. & Turrecr. in d. c. Nec mirum. putant fuisse phantasma,

n,secundum posteriorem sensum. Sotus lib. de iustitia & iure q.3.art 2. Alphons. Castren. lib.1. de iusta hæreticorum punitione cap.14. alij alibi vtrumq; sensum etiam amplectũtur cum S. Thom. & August. locis cit. Hoc tamen annotauerim cum Alphonso, quod si quis eum sensum amplecti velit, ita vt intelligatur anima Samuelis ex Dei permissione reuocata, cauere debet, ne credat, aut suspicetur animam illam proprio corpori, aut alteri restitutam, vt eam informauerit, sicut antea, ita vt verus homo fuerit compositus ex sua materia & forma informante. Talem enim coniunctionem non potest dæmon efficere ex viribus suis etiam DEO permittente. Fuit ergo illis forma non vnita per informationem, sed solum assistens, vt motrix illius. Nisi velimus dicere, talem animæ cum corpore vnionem factam ab eo, qui quatriduanum Lazarum resuscitauit à mortuis.

DVBIVM II.

Quid iudicandum de apparitionibus nocturnis, tumultibus aut spectris molestantibus certas ædes, aut loca? An huiusmodi vexationes referendæ in Dæmones, aut magos & maleficos?

QVANTVM ad talium rerum veritatem, quod aliquando contingant, nemo sanę

mentis dubitare potest, nisi velit sensus & Doctissimorum virorum auctoritatem contemnere, vt ex sequentibus clarum euadet.

Prima Conclusio. *Certissimum est, huiusmodi illusiones, & nocturnas in domibus vexationes non fieri à bonis spiritibus, quos nos angelos vocamus.*

QVONIAM hi sunt deputati in hominum salutem & custodiam, & non ad illusionem & deceptionem: & indignum est beatis spiritibus, tam vilibus & nugatorijs operibus vacare.

Secunda Conclusio. *Ab animabus purgatorij & damnatis non fiunt huiusmodi delusiones & vexationes.*

QVIA, vt ex dictis manifestum est, non possunt exire, nisi ex speciali DEI permissione, & ad aliquem finem bonum.

Tertia Conclusio. *Huiusmodi illusiones & nocturni tumultus quandoque possunt fieri magorum, aut Maleficorum opera.*

PROBATVR ex illa regula Theologorum, Quæcunq; possunt Dæmones, possunt etiam magi & malefici eorum opera. At Dæmones posse huiusmodi tumultus excitare, nemo dubitat, & infrà latius patebit. Ad idem facit

quod

quod refertur in collationibus Patrum, collat. 8. cap. 18. ex mente duorum Philoſophorum, qui magicis artibus inertiam, fortitudinem & ſæuã nequitiam Dæmonum frequenter experti erant. Hi deſpicientes B. Anthoniũ velut Chriſtianum hominem, & imperitum ſine literis, volẽtes eum decella, cùm amplius non poſſent, magicis artibus, & circunuentione Dæmonum perturbare, ſpiritus ei nequiſſimos immiſerunt ad impugnationem. Cumque illo nunc quidem imprimente pectori ſuo, frontiq; ſignaculum crucis: nunc verò ad orationem ſimpliciter incubante, ne approximare quidem diriſsimi Dæmones eidẽ prorſus auderent: atq; ad illos, qui eos direxerant, abſq; vllo reuerterentur effectu: & alios in nequitia vehementiores, rurſus immitterent: itidemq; ipſis incaſſum ſuas expendentibus vires, atq; inaniter redeuntibus: potentiores nihilominus aduerſus militem Chriſti victorem iterum deſtinati, nihil penitus præualerent: eò profecerunt tales tantæq; eorum inſidiæ tota arte magica quæſitæ, vt per hæc euidẽtiſsimè comprobarent, magnam profeſsioni Chriſtianorum ineſſe virtutem. Vnde non eſt dubitandum, quandoque ope magorum poſſe fieri perturbationes & tumultus noctur nos, quando DEO diſponente non amplius poſſunt hominibus nocere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Quarta Conclusio. *Talia spectra, illusiones, tumultus & perturbationes nocturnæ vt plurimum fiunt à Dæmonibus.*

Conclusio constabit ex dicendis.

Quinta Conclusio. *Hæc spectra, illusiones, & nocturni tumultus in certis quibusdam locis contingunt, & non in alijs, & ita plerunque loca & non personas sequuntur.*

HANC Conclusionem tradit Didacus Couarru. clarissimus Iurisconsultus lib. 4. variarum resolutionum ca 6. Probatur Conclusio. D. Grego. lib. 3. Dialogorum cap. 4. refert, quod cùm Datius Mediolanensis Episcopus caussa fidei exactus ad Constantinopolitanam vrbem pergeret, Corinthum deuenit. Qui dum largam domum ad hospitandum quæreret, & vix inueniret, aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamq; sibi præparari ad habitandum iussit. Et cùm incolæ loci dicerent, eum in ea habitare non posse, quia iam multis annis eam Diabolus inhabitaret, & ideo eam vacuam remansisse: Episcopus Datius respondit. Ideo hospitari in domo eadem debemus, si hanc spiritus malignus inuasit, & ab ea hominum habitationem repulit. Eam sibi parari præcepit, securusq; anti-

qui hostis certamina toleraturus intrauit. Itaque intempestæ noctis silentio, viro DEI quiescente, hostis immensis vocibus, magnisque clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, sibilos serpentum, porcorum stridores. Tunc Datius bestiarum vocibus excitatus, contra hostem magnis cepit vocibus clamare, dicens: Bene tibi contingit miser. Tu ille es, qui dixisti: Ponam sedem meam ad Aquilonem: & ero similis altissimo: Ecce per superbiam tuam porcis, & soricibus similis factus es, & qui imitari Deum indignè voluisti: Ecce vt dignus es, bestias imitaris. Ad quam eius vocem deiectionẽ suam malignus spiritus erubuit, & eandem domum ad exhibenda monstra, quæ consueuerat, vlterius nõ intrauit. Et postmodum domus fidelium habitaculum facta est, quia dum eam vnus veraciter fidelis ingressus est, ab ea protinus mendax spiritus atq; infidelis abscessit. Haud dissimile exemplum narrat Alexander ab Alexandro Iurisconsultus Neapolitanus lib. 5. genial. dier. cap. 23. Nota & vulgata res est, ait, ædes quasdam Romæ, quas ego incolui, euidentissimis ostentis ita infames vt nemo illas incolere ausus fuerit, quin asiduis vmbrarum illusionibus, & tetris imaginibus, noctibus ferè singulis inquietentur, in quibus præter nocturnos tumultus, quos medio ferè noctis silẽtio audiebamus, & horrendos fremitus cum

eiulatu, ſtriduloq; vocis ſono, quibus lachrymari, & tremere videbatur, ſpeciem hominis ſqualida facie, vultu minaci, nigro corpore, & aſpectu formidabili, nomen ſuum exprimentem, & opem implorantem cernebamus. Sed ne quis hoc fabuloſum, aut commentitium putet, auctor eſt Nicolavs Tvba, vir multæ & expertæ fidei, qui cùm rei explorandæ gratia, cum nonnullis doctis iuuenibus, prima facie ad nos aduentaſſent, cupido inceſsit animo, hæc quæ à me promebantur, vero teſtimonio experiri, & an vera eſſent, intueri. Et ne quid inexpertum relinquerent, noctem peruigilem egêre mecum, vt rem notam exploratamq; haberent, neq; eos opinio fefellit. Nam cùm incenſis luminibus peruigiles ſtarent, haud procul hæc ſpecies dira, terribiliq́ue facie & vultu tetro repræſentata eſt, quam ipſi tumultuari, & diris nos vocibus agitare videbant. Cumq́ue omnia clamore & tumultu ſtreperent, poſt multa oculorum ludibria tantum formidinis pauoriſq; intulit, vt territi & trepidi vix mente incolumi ſatis conſtarent, & cùm totæ ædes gemitu funeſto miſcerentur, ſinguliſq́ue cubiculis peſtis illa importuna obſeruaretur, dum propius accederemus, illam retrocedere, & querula voce lumen effugere cernebamus. Demum cùm multũ diuq; tumultuata fuiſſet, haud multò poſt, vbi multum noctis proceſsit, viſio illa omnis dilap-

dilapsa est. Sed præ cæteris, quæ ibi expertus sum, non omittam miraculum ingens, quod mihi planè vigilanti maiore aliquanto trepidatione haud multò post obuenit. Nam cùm tenebris obortis, cubiculi fores obserassem firma sera, iacerémq; in lectulo nulla adhuc quiete composita, lumine accenso, horribilem illam speciem foris iam tumultuari, & cubiculi fores manibus pulsare sentiebam. Nec multò post simulachrum illud opertis addictisque foribus, per commissuras & rimas in cubiculum se intromisit: quod sub lectulo meo iacens, cùm Marcus alumnus & cliens meus, vtpote qui è conspectu cubabat, tetra & dira facie aspiceret, pauore subito consternatus, luctu & gemitu omnia opplebat, ipsamque intromissam non sine formidine clamabat: Id quod mihi, cùm clausum cubiculi ostium aspicerem, vix credibile videretur: interim dirum illud simulachrum, quod sub lectulo iacebat meo, manum & brachium portendere, lumenq; quod iuxtà erat, extinguere vidimus: Quo extincto, libellos & quicquid rerum erat, querula voce miserè, ac omnia euertere non destitit. Mox cùm ad tumultum exciti socij, eò se contulissent, lumenque intromissuri obseruarétur vestibulo, interim ipsam, apertũ cubiculi ostiũ manu aperire, & foras effugere vidimus. Erat enim ipsius species, vt planè perspeximus, simulachro

homi-

hominis nigerrimo non absimilis. Illud vtiq; mirum fuerit, dignumq́; memoratu, figuram illam, dum nobiscum sic luctaretur, cùm fores cubiculi reserasset, ab his, qui lumen intromisêre, minimè cóspectam: sed cùm primùm cubiculi fores exiuit, elapsam ex oculis, ilicò discessisse, & in auras euanuisse. Plinius lib. 7. Epist. Epistola ad Suram, recenset Athenis domum fuisse spaciosam, pestilentem tamen, & infamem, quod nocte sonus ferri, strepitus vinculorum longius primò, deinde proximè reddebantur, mox apparebat idolon, senex facie, & squalore confectus, prolixa barba, horrenti capillo, qui cruribus compedes, manibus catenas gerebat, quatiebatq́;. Deinde ob terrorem spectri illius domus ab hominibus relicta fuit. Proscripta tamen extitit publicè, si quis emere aut conducere vellet. Athenodorus Philosophus quidem, cui vitia domus comperta erant, eam conduxit. Cumq; noctis silentio animo ad scribendum intento, imaginem illam vidisset, minimè territus fuit, imò eam vocauit, & secutus est, donec in aream domus dilapsa, comitem deseruit. Philosophus signum loco posuit, & postero die magistratum adijt, defossoq́; eius mandato loco, inuenta sunt ossa implicita & inserta catenis, quæ corpus æuo terraq; putrefactum nuda & exesa reliquerat vinculis, quibus ossibus collectis & publicè sepultis, domus postea ritè con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

conditis manibus, ſpectris & terroribus liberata extitit. Sic etiam hiſtorijs proditum eſt, Tameſam Locrenſium Italiæ vrbem à genio quodam mirificè perturbatam, ita vt ciues, quo eam peſtem effugerent, ſæpè patriam relinquere cogitauerint, donec reſponſo Apollinis accepto, placare Dæmonem iuſsi ſunt vnius virginis oblatione, quam in templo genio illi dicato deuouebant. Tandem Euthymi cuiuſdam fortitudine & magnanimitate genius deuictus vrbem reliquit. Hinc natum prouerbium vt dicerent: Cauendum ne Temeſius genius immineret. Meminêre huius rei AElianus lib. 8. de varia hiſtoria, & Strabo lib. 6. & alij, quos refert Couarru. loco citato. Simile adfert D. Auguſt. lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8. de quo infra. Sed & ipſe noui domum Confluentiæ, in cuius ſuperiori parte ſpiritus modicas motiones exercet, non ſecus ac ſi frumenta menſuraret, ea modio imponeret, & effunderet, vt ante decem annos ipſe audiui. Tanta autem erat motio, vt circa medium primæ in nocte è ſomno excitarer, & neſcirem quid rei eſſet, imò iam diem aduentaſſe exiſtimabam, & homines tumultum menſurando frumenta excitare. Vigilans verò & illuſioni attendens, primam horam audiebam, nec tum ceſſabat ſpiritus, & ſic cepi rem habere ſuſpectam. Manè familiam domus interrogaui: dixerunt ſpectrum conſueuiſſe ſic facere, nihil

etiam plus mali machinari. Imò frumenta & omnia in suo loco semper manere. Sed & aliā noui, vbi nocte solet dormientes quandoque inquietare, & si quasi insequi velint spectrum, retrocedit, vt de suo etiam refert suprà Alex. & si lumē adferatur, fugit. Occasione spectrorum apud Iurisperitos difficultas mouetur, An liceat conductoribus à conductis ædibus migrare, ex eo quod huiusmodi spectris & tumultibus inquietentur, ita vt non teneantur soluere mercedem ab eo tempore, quo domū inhabitârunt. Et concludunt licitum esse, & pro hac parte semel atque iterum iudicatum fuisse in regio prætorio Granatensi Didacus Couarr. loco citato attestatur.

Sexta Conclusio. *Quare huiusmodi perturbationes fiant in his locis, & non in illis, ratio certa non semper reddi potest.*

COVARR. loco citato. Quia cùm Dæmones nihil operari possint sine permissione particulari Dei, cuius iudicia occulta sunt multa, iniusta nulla, vt dicit S. Augustin. li. 18. de Ciuit. Dei. Aliquando huiusmodi Dæmones mittuntur in pœnam peccatorum, aliquando ad exercitium: Aliquādo ob caussam aliquam occultam, quam nimis anxiè inquirere non debemus.

Septi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Septima Conclusio. *Aliquando huiusmodi spiritus & spectra tantum illusiones & ioculationes exercent sine vllo damno, aut saltem magno.*

CONCLVSIO probatur ex collatione septima cap. 32. vbi diuersa studia Dæmonum explicantur, & dicuntur nonnulli ioculatores, qui certa quæq; loca iugiter obsident, neq; tormentis eorum, quos prætereuntes potuerint decipere, delectentur: sed derisu tantummodo & illusione contenti, fatigare eos potius studeant, quàm eis nocere. Guilhelm. Parisiensis in 2. part. 2. partis principalis de vniuerso, cap. 8. testatur se vidisse ioculatorem, cum quo ludebat quidam ex huiusmodi spiritibus. Permittebat enim eum intrare lectum, non patiebatur eum quiescere, aut dormire: aut enim tumultu, quem lapidibus ad parietes allisis, aut vasorum collisione inuicem concitabat, quietem huiusmodi, aut somnium impediebat: aut rapto coopertorio, & in linteis ipsum in lecto vexabat: aut extracta vehementer culcitra, de lecto eum detrudebat: & in mediam domum proijciebat, læsionem verò nullam aliam ei inferebat. Præterea dicit ad se adductam mulierem, quam spiritus paruis lapidibus petierat, læsiones modicas ei inferendo. His addi potest, quod Michael Psellus in lib. de Dæmonibus

bus refert, proprium esse Dæmonum subterraneorum lapides in occurrentes iacere, sed ictibus irritis.

Octaua Conclusio. *Quidam sunt spiritus; qui maiorem molestiam Deo permittente hominibus inferunt, grauiter quandoq; lædunt lapides proÿciendo, aut percutiendo, aut aliqua frangendo.*

Constat Matth. 8. In regione Gerasenorum occurrerunt Christo Domino duo habentes Dæmonia, de monumentis exeuntes, sæui nimis, ita vt nemo posset transire per viam. Sic spiritus malignus concutiebat quatuor angulos domus Iob. Et in collation. dicta multa ad idem probādum adferuntur. Sic Abdias Babyloniæ Episcopus lib. 3. historiæ Apostolicæ scribit, in Nicæa ciuitate, septem Dæmonia inter sepulchra delituisse, quæ prætereuntes lapidibus impeterent & interficerent, quæ cò aduenïens D. Andreas, à populo rogatus, præcepit in loca arida & infructuosa abire, néue vlli nocerent.

III DVBIVM.

Quomodo Dæmones, cùm nec manus, nec apta instrumenta habeant, ianuas aperiant, claustra reserent, lapides proÿciant, & corpora moueant?

CERTVM est ex sacris litteris, historijs & experientia talia fieri: sed nunc est videndum de modo. Tractat hoc Theologi S. Thomas quodlibeto 6. art. 2. Ioan. Capreolus in 2. d. 7. q. 2. Durand. ead. dist. q. 5. Guilhelm. Parisiens. prima part. secundæ principalis ca. 125. de vniuerso & alij alibi.

Duæ in hac re sunt sententiæ. Prima est Aureoli & aliorum apud Capreolum, ponentium in angelis, aut Dæmonibus præter intellectum & voluntatem, quandam potentiam motiuam distinctã, quę dicitur executiua imperij volũtatis, quæ exequitur motum, quem voluntas imperat. Secunda sententia communior S. Thom. Capreoli & aliorum est, quod angelus moueat per imperium voluntatis. Quia omne agens operatur per aliquam potẽtiam. Cùm autem in Angelo non sit alia potentia, præter intellectum & voluntatem, oportet vt per vnam istarum operetur. Sed non operatur per intellectum, cùm hæc potentia non sit operatiua, sed cognitiua. Neq; etiam DEVS ad extra, vt Theologi loquuntur, executiuè sciendo operatur, sed volendo: iuxta illud Psalm. 113. Omnia quæcunq; voluit fecit. Ergo sequitur, quod per voluntatem operatur angelus. Quamuis autem non sit alia potentia præter voluntatem, quæ mouendi vim habeat, non tamen omnia corpora mobilia ita spiritualis substantiæ voluntati plenè subij-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ciuntur, vt moueantur quando & quomodo libuerit. Hoc enim diuinæ & omnipotēti voluntati competit, quæ nullis terminis concluditur, cùm infinita sit, & sicuti vbique est, ita vbiq; operatur pro suo beneplacito. Spiritualis autem creaturæ essentia finita est, & ita etiā eius potentia motiua limitata est, nec se extendit ad omnia corpora mobilia, sed tantum in distātia suę virtuti proportionata. Requiritur enim coniunctio, vel vt aliqui dicunt, simultas mouentis & mobilis, & quædam quasi assistentia operantis ad operatum, sicut nautæ ad nauem. S. Thom. in q. de potentia Dei, q. 6. art. 3. sic allegante Capreolo, asserit sententiam fidei esse, quòd substantiæ separatæ moueāt suo imperio localiter non solùm cœlestia, sed etiā alia corpora, Deo ordinante & permittente. Quod si quis obijciat articulum Parisiensem, qui dicit, quod Angelus moueat corpora per intellectum & voluntatem solum; error. Respondet Durandus, quod non est contra articulum. Quia licet Angelus non habeat aliam potentiam motiuam nisi voluntatem, non tamen subijcitur voluntati suæ ad actum mouendi, quicquid ei subijcitur, quoad actum volendi: vnde non potest mouere quascunq; res, nec qualitercunq; vellet, sed determinato modo, secundum gradum & proportionem naturæ, & sic in spirituali creatura quamuis voluntas non distinguatur realiter à poten-

tia

a motiua, ad plura tamen se extendit vo-
ndo quàm mouendo. Quia actio volunta-
s limitatur secundum modum essentiæ de-
rminatum. Est ergo intentio dicti articuli
arisiensis, quod voluntas angelica non sit ef-
cax ad mouẽdum, quicquid potest, velle mo
ere, & qualitercunque vellet mouere, vel
quacunque distantia, sed requiritur pro-
ortio debita inter agens & patiens. Quare
ictè Guilhelm. Parisiensis loc. citat. ait. Nec
tendo per hoc sic omnia plenè subdita, vt
uãtumlibet magna corpora mouere possint,
quamcunq; partem voluerint, & quãtum-
unque voluerint: quando potius verisimile
t, limitatam esse ac determinatam, vel à na-
ra, vel ab ipso creatore virtutẽ earum in ista
arte. Nõdum enim peruenit ad me, aliquãm
t huiusmodi substantijs totam terrę molem,
otu, qui terrę motus dicitur, cõcussisse, neq;
tum mare: licet particulares huiusmodi
motiones eas fecisse manifestum sit, ex nar-
tionibus certissimis quæ de miraculis Chri-
ianorum, apud eos inueniũtur. Ex libris etiã
istoricis & magicis multa huiusmodi colligi
ossint, & saxa enim ingentia, & montes eos
orupisse, tempestates cõcitasse, nauesq; sub-
ersisse, narrationum huiusmodi scriptores
ripserunt de huiusmodi substãtijs. In corpo-
verò cœlestia nullã habere potestatem vidẽ
r, neq; aliud apud me huiusmodi auditum

est, quod in ea fuerint operatæ. Hæc ille. No
tamen mihi probatur, quod dictus Guilhe
mus sentit de angelo bono, qui propheta
Dan. 14. Abacuc arreptum in vertice capitis, in Baby
lonem portauit, quando existimat quod præ
ter virtutem motiuam angelicam adfuer
noua virtus superaddita creatoris, cuius iuss
hoc factum narratur. Non enim putat, quo
capilli capitis tantam vim naturaliter habue
rint, vt pondus corporis Prophetæ ferre po
tuerint, neq; etiam ipsi capilli adeo tenacite
adhærebant capiti ipsius, vt tanto tactu & pō
dere non auulsi essent ab ipso. Hæ ratione
mouent Guilhelmum ad dicēdum virtuten
superadditam ibi fuisse. Sed nulla propter di
cta est necessitas ponendi istam virtutem, cùn
virtus naturalis angelica à creatore indita, suf
ficiens fuerit ad portandum Prophetam, &
huic doctrinæ concordat textus Scripturæ
cùm dicit. Et appræhendit eum angelus Do
mini in vertice eius, & portauit eum capill
capitis sui, posuitq; eum in Babylonem supe
lacum in impetū spiritus sui: ergò non in vir
tute de nouo addita. Ad motiua. Iussio Dei
nullam vim de nouo impressit, aut angelo, au
capillis Abacuc, sed tantum diuinam volun-
tatem significauit. Etsi angelus appræhende
rit capillis, pondus tamē corporis non ita de-
pressit, vt vim capillis, aut dolorem capiti in-
ferret. Quia licet ad oculum appræhensio fue-
rit

t tantùm capillorum, virtus tamen motiua extendit ad totũ corpus. His conſentit Dio-yſ. Carthuſ. in c. 14. Daniel. Angelus, inquit, aſſumpto corpore, ſe oſtendens ſimilitudi-e manus, appræhendit Prophetam in vertice pitis, & ſolos capillos, vel vnum duntaxat inem capitis eius tenuit manu, ad inſinuan-um, quàm facilè eum ferre potuerit. Virtus tem angelica non tetigit pilos duntaxat, ſed tum Abacuc corpus, mouens illud facilli-è, cùm & angelici ſpiritus cœleſtia moueant rpora rapidiſſimo motu: quorum compa-tione tota terra eſt tanquam punctum. Itaq; præhenſo Abacuc per capillum, ille capil-s non tulit corporis grauitatem, ſed virtus gelica fluxit in illud, & tulit. (Impetu ſpiri-s ſui) id eſt, celerrima actione ſuę ſpiritualis otentiæ.

Ex huius dubij reſolutione collige mo-um, quo Simon Magus efficiebat, vt ſtatuæ ouerentur, fores vectibus & clauſtris probè mmunitæ & occluſæ ad ipſius dictum ape-rentur, vincula ferrea diſrumperentur. Au-ore Nicephoro lib. 2. hiſtoriæ Eccleſ. cap. 27. oſce enim effectus ſine dubio non Simon ef-ciebat, ſed Dæmones ad eius voluntatem ex cto inuiſibiliter operabantur per applica-onem voluntatis & virtutis propriæ.

Nona Conclusio. *Secundum prædicta iudicium sumendum de spiritibus, nocte, per modum exercitus & bellantium apparentibus, & exercentibus hastiludia, vt vocan*

AD huius conclusionis comprobationem facit, quod in sacris literis legitur etiam bonos angelos apparuisse in specie exercitu & pugnantium. 4. Reg. cap. 6. Cùm ministe Elisei vidisset exercitum in circuitu ciuitatis, & equos & currus aduersariorum, nunciauit Eliseo dicens. Heu heu Domine mi, qui faciemus. At ille respondit: Noli timere: plures enim nobiscum sunt, quàm cũ illis. Cumq orasset Eliseus, ait: Domine, Aperi oculos huius, vt videat. Et aperuit Dominus oculo pueri, & vidit, & ecce mons plenus equorum & curruum igneorum in circuitu Elisei. Iosue 5. Iosue vidit virum stantem contra se e uaginatum tenentem gladium, perrexitq; ad eum, & ait: noster es, an aduersariorum? Qui respondit. Nequaquam, sed sum princeps exercitus Domini, & nunc venio. Vir tenens e uaginatum gladium, erat Angelus Domini. Hoc ergo modo cùm boni angeli ad bonum finem quandoque apparuerint, non est negandum malos etiam quandoque DEO permittente sub tali forma posse apparere ad malum finem, quem semper intendunt. Aduertendum tamen, quod quando arte magi

ca in

ta instructi faciunt apparere numerum militum, vt quandoque narratum est, aut sunt præstigiæ, aut Dæmones sub forma militum euocati ex pacto, quod Magus habet cum superiori Dæmone, cuius imperio alij subsunt. Nec etiam tales equites aut milites tam damnabili arte in campum ducti vulnerant, aut vulnerantur. Quia si nocere possent, vt Guilhelmus Parisiensis in parte vltima de vniuerso, cap. 22. ait, nulla turris, nulla munitio posset homines tueri ab huiusmodi hostibus, cùm nec muro, nec valle quantumcunq; forti arctari & prohiberi possint, saltem aliqua hora, qua homines dormierint, aliquot iugulassent.

DVBIVM TERTIVM principale.

Quid remedij esse potest, quando aliquis locus ita molestatur, aut vexatur à spiritibus, an aliqua potestate valeant pelli?

PRAEMISSO eo, quod certissimum est: dæmonem nihil posse sine permissione Dei, in cuius potestate est eum soluere & ligare, præsens dubium per conclusiones plenius resoluendum erit.

Prima Conclusio. *Quæ remedia valent ad expulsionem Dæmonis à corporibus obsessis, ea etiam prosunt ad expellendum à loco,* Quia est par ratio.

Secunda Conclusio. *Oratio, ieiunium, Eleemosyna, & alia pœnitentiæ opera valent ad expellendas huiusmodi molestationes.*

Constat Matth. 17. & Marc. 9. Hoc genus non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium. & cap. Si per sortiarias. 33. q. 1.

Tertia Conclusio. *Sacrificio Corporis Christi, quod Ecclesia Catholica ab initio vsque in præsens tempus, Missam vocauit, huiusmodi vexationes quandoque pelluntur.*

Est S. Augustini lib. 22. de Ciuit. Dei. ca. 8. Vir tribunitius Hesperius, qui apud nos est, inquit, habet in territorio Fussalensi fundum Cupedi appellatum, vbi cum afflictione animalium & seruorum suorum, domum suā spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperisset, rogauit nostros, me absente presbyteros vt aliquis eorum illò pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus, obtulit ibi sacrificium Christi, orās quantum potuit, vt cessa-

vt cessaret illa vexatio, Deoq; protinus miserante, cessauit. Idem conuincit ratio. Non est enim conuentio lucis ad tenebras, secundum Pauli sententiam. At in sacrificio missæ introducitur lux vera: pellit ergò principem tenebrarum. Cùm enim fortior ille superueniens vicerit eum, vniuersa arma eius auferet, in quibus confidebat. Ad idem confirmandum facit consuetudo Ecclesiæ, cuius meminit S. Chrysost. hom.3. de incompræhensibili DEI natura contra Anomæos, quod agitati Dæmonijs tempore Missæ adducãtur, & hom.4 ibidem eiusdem consuetudinis meminit. Quare eadem consuetudo adhuc hodie magna cum laude & fructu seruatur apud S. Hubertum in Ardenna, qui locus omnibus Dæmonibus terribilis est, cùm plurimi ibidem expellantur. Tempore sacri, Energumeni ad Ecclesiam deferuntur, & ibidem relinquuntur, donec sacrificium absoluatur. *Luc 11.*

Quarta Conclusio. *Reliquiæ sanctæ positæ in loco, aliquando etiam pellunt tales vexationes & perturbationes.*

AVGVSTINVS loc. citat. Quare subiungit, dicendo. Acceperat autem ab amico suo terram sanctam de Hierosolymis allatam, vbi sepultus est CHRISTVS, die tertio resurrexit, eamque suspenderat in cubiculo suo,

ne quid mali etiam ipse pateretur. At vbi domus eius ab illa infestatione purgata est, quid de terra illa fieret, cogitabat: quā diutius in cubiculo suo reuerentiæ caussa habere nolebat: Fortè accidit, vt ego & collega tunc meus Episcopus Synicensis Ecclesiæ, Maximinus, in proximo essemus, vt veniremus rogauit, & venimus. Cumque nobis omnia retulisset, etiam hoc petiuit, vt infoderetur alicubi, atque ibi orationum locus fieret, vbi etiam possent Christiani ad celebranda, quæ Dei sunt, congregari. Hæc Augustin. & Act. 19. sudaria & semicinctia Pauli posita super languidos, spiritus nequam pellebant. S. Chrysostom. in lib. contra gentiles de vita S. Babylę martyris & Antiocheni Episcopi post multa, ait. Ea est enim sanctorum potestas, vt illorum superstitum dæmones, ne vmbras quidem, aut vestes ferre posśint, vita autem functorum loculos quidem reformidant. Ad idem propositum adfert alia hom. 66. ad populum Antiochenum. & in serm. in adorationem venerabilium catenarum & gladij S. Apostolorum principis, Petri, & in serm. de virtutibus & vitijs. Hieronym. contra Vigilantium sacrarum reliquiarum hostem. Gregor. Nazianze. orat. in laudem S Cypriani martyris. Huc referri potest quod historiarum scriptores tradunt, quod cùm Iulianus apud Pythium Daphnæum responsa peteret de Parthici belli Victoria,

ria, Dæmon responsa dare nequibat. Sacerdotes Dæmonis silentij caussam reddunt: Babylæ martyris sepulchrum propè assistere: & ideò responsa non reddi. Sic Iulianus iussit corpus transferri. Huius historiæ meminerunt, Eusebius lib. 10 historiæ Ecclesiasticæ cap. 35. Tripartita lib. 6. cap. 31. Theodor. lib. 3. cap. 11.

Simeon Metaphrastes apud Surium tom. 2. in vita S. Theodori Archimandritæ meminit hunc sanctum ad instantiam Theodori ducis regij, cuius ædes maximè ab immundis spiritibus vexabantur, ita vt cùm domestici pranderent, aut cœnarent, lapides super mensam iacerentur, tantaq; molestia Dæmonum sub murium & serpentium forma domus afficiebatur, vt præ formidine in eam ingredi nõ auderet, in hunc modum ab illa perturbatione & diabolica vexatione liberasse. Domum seruus Dei ingressus, totam noctem psallendo & Deum obsecrando traduxit: & aqua, cui benedixerat, totam domum aspergens, eam à Dæmonum tentatione liberauit.

Quinta Conclusio. *Exorcismis siue exorcizatione Dæmones etiam effugantur, & expelluntur.*

EXorcizare autem nihil aliud est, secũdum August. lib. 1. de vita beata, quam per di-

ninam

uinam virtutem immundum ſpiritum adiurando expellere. Probatur Concluſio Luc.10. diſcipuli ſeptuaginta duo à prædicatione reuerſi, cum gaudio Saluatori dixerunt: Domine, etiam Dæmonia ſubijciuntur nobis, & hoc etiam Chriſtus Marc. vlt. promiſit futurum. In nomine meo Dæmonia eijcient. Luc.11. Si ego in digito Dei eijcio Dæmonia: filij veſtri, in quo eijciunt? & Actor.19. Idem determinatur in cap. Si per ſortiarias. 33. q.1. Auguſt. lib. 10. de Ciuit. cap. 22. ſtatim à principio. Vera pietate homines Dei, aëream poteſtatem inimicam contrariamq́; pietati exorcizando eijciunt, non placando, omnes tentationes aduerſitateſq́; eius vincunt, non orando ipſam, ſed ſuum Deum aduerſus ipſam. Non enim aliquem vincit, aut ſubiugat, niſi ſocietate peccati. In eius ergo nomine vincitur, qui hominem aſſumpſit, egitq́ue ſine peccato, vt in ipſo ſacerdote & ſacrificio fieret remiſsio peccatorum, id eſt, per mediatorem Dei & hominum, hominem Chriſtum Ieſum. Atq; hoc eſt quod in Euangelio dictum, in nomine meo Dæmonia eijcient. Sic legitur Ioannem Euangeliſtã Dæmonem è Dianę templo, qui iam ducentis & quadraginta nouem annis ibi habitauerat, propulſaſſe, his verbis. Interdico tibi in nomine Ieſu Chriſti Nazareni, ne vltrà hîc habites: & confeſtim reliquit locum. Lactantius lib.2. de erroris origine, cap.16. exorciſmi & adiura-

tio-

ctionis in nomine Dei vim in expellendis dæmonibus fatetur. De exorcismo autem, qui Baptismo præmittitur, scribunt sancti Patres, August. lib. 2. de nupt. & concupisc. cap. 18. & 29. & lib. 4 de Symbolo ad catechumenos, c. 1. Chrysost. in hom. de Adam & Eua, Dionys. c. 2. Ecclesiasticæ hierarchiæ. Raban. lib. 2. de instit. clericor. cap. 27. Isidor. lib. 2. de officijs Ecclesiast. cap. 20. S. Thomas 3. part. q. 71. art. 2. & 3. & alij alibi.

Sexta Conclusio. *Verba exorcismorum non habent ita infallibilem vim & efficaciam ad cogendum & arcendum Dæmones, vt semper suum effectum consequantur.*

RATIO esse potest: Quia verba & signa ex sua natura non habent talem efficaciam, sed virtute diuina. Deus autem lege ordinaria non alligauit potestatem suam ita sacramentalibus, vt infallibiliter operentur, sed operatur ad gloriam suam, & vtilitatem credentium. Matth. 17. & Marc. 9. Accesserunt discipuli ad Iesum secretò, & dixerunt: quare nos non potuimus eijcere illum? Dixit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram, &c. & Actor. 19. Quidam de Iudæis exorcistis inuocabant super eos, qui habebant malos spiritus, nomen Domini Iesu, dicentes. Adiuro vos per Iesum, quē

Pau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Paulus prædicauit. Respondens autem spiritus nequam, dixit eis. Iesum noui, & Paulum scio. Vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo, in quo erat Dæmonium. Super hac conclusione videndus Victoria in relectione de arte magica.

Septima Conclusio. *Quod exorcismi non consequantur suam vim, quandoque prouenit ex mala dispositione & defectu fidei in exorcizante, quandoq́; ex praua affectione Dæmonium sustinentis.*

HANC conclusionem docent Petrus Cluniacensis lib. 1. de miraculis cap. 6. & cap. 14. & 16. Doctores Mallei maleficarum. 2. part. q. 2. cap. 6. Iosephus Angles in q. de arte magica diffic. 5. dub. 5. & alij alibi. Prima pars constat ex locis Scripturę in sexta conclusione citatis. Secunda probatur. Matth. 19. increpauit Saluator incredulitatem offerentium lunaticum: Et redditur ratio Conclusionis à Petro Cluniacensi. Tabe latente interius, vnguenta exhibita extrinsecus nihil proficere possunt. Tabes hîc dicitur peccatum mortale. Quod quàm diu in latebris conscientiæ latuerit, nullius exterius sacramenti perceptio effectum consequitur.

Octaua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Octaua Conclusio. *Interdum permittit Deus Dæmonem operari.*

AD exercitium bonorum, vt in fide confirmentur, & in virtute patientiæ confortentur, ne grauius iudicium sustinere cogantur. Augustinus Tractat. 7. in Ioann. Hinc non voluntas eius, cuius potestas in bonos datur, sed eius voluntas, à quo hæc potestas confertur, charissima esse debet. Occulta sunt etiam quandoq; iudicia in his operibus.

Nona Conclusio. *Ab angelis bonis etiam quandoq; coguntur Dæmones.*

VICTORIA in Relectione de arte Magica num. 22. Quia angeli boni virtute diuina præualent, & Angeli ex superioribus etiam potestate naturali vincunt multos Dæmones inferiores. Quare vt S. Thomas tradit in qq. de potentia Dei q. 6. ad ordinem potestatum spectat, Dæmones cogere. Et hoc pacto angeli tutelares & custodes non rarò arcent dęmones à suis clientibus: & præsides prouinciarum frequenter impediunt, ne nocumenta inferant certis locis in agris & fructibus, & alijs bonis.

Decima Conclusio. *Magi virtute diabolica possunt aliquando Dæmones cogere, & è suis sedibus expellere.*

CON-

CONSTAT Conclusio, Dæmones Deo permittente possunt, vt apertum est ex illa calumnia Iudæorum. Luc. 11. In Beelzebub principe Dæmoniorum eijcit Dæmonia. Hęc autem coactio Magorum, non ascribenda est virtuti alicui naturali, aut verbis Magi: quia verba huiusmodi, & signa cùm sint de genere rerum inferiorum, non habent vllam potestatem in Dæmonem, cui nulla potestas in terris potest comparari. Magi autem sic cogunt, quando habent fœdus & pactum cum superiori Dæmone, qui fortitudine & naturali virtute vincit inferiorem. Ad imperium fortioris inferior morem gerit, & locum relinquit. Quod autem superior & fortior spiritus inferiorem cogere posſit, & expellere per imperium, docent Casſianus in collatione 8. cap. 14. S. Augustin. lib. 83. quæstion. q. 79. S. Thom. in 3. part. q. 43. art. 2. ad 3. Albertus Magnus, & Dionyſ. Carthuſ. in Luc. 11. Ioan. à Turrecrem. in qq. Euangel. q. 1. Domin. 3. in Quadragesima. Francis. Victoria in relect. de arte mag. Ioſephus Angles in Florib. in 2. ſent. 1. part. d. 11. in q. de eadem materia. Benedictus Pererius li. 1. de magia, cap. 5. & alij alibi. Huic autem verisſimæ doctrinæ obstare videtur argumentum Saluatoris nostri Matth. 12. & Luc. 11. Si Satanas Satanam eijcit, aduersus se diuisus est: quomodo ergò stabit regnũ eius? Respondetur, Christum loqui de perfecta eiectio-

electione Dæmonis ab homine, hoc est, tam ex corpore, quàm ex anima: vel de expulsione nata ex odio Dæmonis, & studio euertendi imperium quod habet in homines. Atq; secundum modum huius Conclusionis videtur magus Dæmonem expulisse, de quo Lucianus in Dialogo Philopseude narrat, Corinthi domum quandam habuisse Eubatidem, in qua nemo auderet habitare ex ea caussa, q^{d} habitatores spectris quibusdã territi à Dæmone quodã ita molestarẽtur, vt eam præ nimio terrore & periculo ingredi non fuerint ausi, donec Arignotus quidam Platonicus Magicis & Aegyptijs quibusdã carminibus Dæmonẽ illum in locum quendam detruserit, à quo primùm exierat. Arignotum varijs imaginibus territare conatus, quandoq; vt canis, nunc vt leo, vel taurus ipsum inuadens, quo quidẽ loco die sequenti defosso, corpus hominis mortui repertum est, eoque alibi sepulto, domus illa libera deinde ab huiusmodi elusionibus permansit. Hic dubium resolui potest.

An Dæmones à corporibus obsessis, vel à vexatione possint propelli virtute melodiæ, herbæ alicuius, aut lapidum?

TRACTANT Nicolaus Lyranus in cap. 16. primi Regum. Paulus Burgen. ibidem in additionibus, Ioan. à Turrecr. d. 1. can. Voluis-

ſent.§.Denique vt perſpicuè.Guilhelm.Pariſ. in 2.part.par.2.principal.de vniuerſo, cap.20. Ioſeph.Angles in q.de arte magica,diff.8. & alij alibi.Pro reſolutione ſit.

Vndecima Concluſio. *Dæmon non poteſt à corporibus obſeſſis expelli, aut à vexatione excludi melodia, herba aliqua, aut lapidis,alteriuſúe rei ſenſibilis virtute.*

Ratio eſt,Dæmon eſt ſubſtantia ſeparata à materia & corpore, eiuſque poteſtas altior & fortior eſt omni corpore. Minor autem poteſtas non habet vim agendi in ſuperiorem.Quare nulla res ſenſibilis & corporalis virtute ſibi à natura indita, poteſt cogere Dæmones.Hanc Concluſionem tenent Lyranus,Turrecrem.Ioſephus Angles loc.cit. Pelbartus in aureo Roſario Theologiæ, in verb. Dæmones 4.§.83.Albert.ſuper Luc.9. Quod verò Richardus de media villa in q.3 q.8.exiſtimat tam paruam poſſe contingere Dæmonis afflictionem,tantamq; eſſe lapidis aut herbę virtutem,vt non ſolùm mitigare,ſed prorſus etiam tollere poſsit Dęmonis aflictionem: Id verũ puto,ſi intelligatur de vexatione exterius impugnantis,& non obſidentis. Si enim mania,aut melancholia,vt contingere poteſt, impugnãtis,aut vexantis malitiã promoueat, & naturalibus medijs talis indiſpoſitio tollatur,

latur, non est absurdum, quod etiam omninò possit cessare vexatio.

Duodecima Conclusio. *Melodia, herba, lapis, aut aliquæ res sensibiles possunt Dæmonis vexationes indirectè mitigare, & leuiores reddere, ita vt vexati eas minus sentiant.*

HAEC Conclusio est communis DD. citatorum. Hoc autem non est difficile. Dæmon tanquam peritissimus medicus corporum complexiones perspicit, & eis perspectis, conuenientes vexationes obijcit. Reperit aliquem mania, aut abundanti melancholia laborare, eum inuadit: cùm homines talis cõplexionis apti sint ad vexationem. Si ergo naturalia remedia adhibeantur, quæ complexionem superantem ritè disponant, & ad æqualitatem reducant, mitigabitur vexatio, nõ quidem ex parte Dęmonis vexantis, cum non sit modus naturalis agendi in eum, sed ex parte dispositionis subiecti. Si cogitationes dissipentur, & abstrahantur aliqua dulci melodia, non sentitur in tanto gradu afflictio, ac quando sensatio sibi præsens est, sic etiam, si purgationibus & medicinis sanguis purgetur, aut cerebrum confortetur, non est dubium, quin fiat aliqua alleuiatio. Dæmon enim cùm non informet corpus, quod obsidet, nõ est totus in toto, quemadmodum anima rationalis,

ſed in determinata corporis parte: nunc in collo, quod mirabiliter torquet, nunc in venis, quas motione ſpirituum & humorum extendit, nunc in cerebro, quod aut debilitat ſpiritibus viam intercludendo ſubtilitate ſuæ potentiæ, aut planè perturbat phātaſiam immutando. Si ergò corpori afflicto remedia ex medicorum arte præſcripta adhibeantur, afflictio minuitur. Ex dictis intelligitur, quod in Euangelio de Dęmoniacis Lunaticis refertur: Secundum variam lunæ diſpoſitionem magis vel minus vexantur. Quoniam motus lunę agit in humidum cerebrum. Quidam enim tempore creſcentis lunæ magis vexantur: Alij decreſcente luna, Dæmon enim obſeruat oportunam tentandi occaſionem. Ait S. Hieronym. in Matth. 4. Dęmones obſeruantes lunaria tempora cupiebant creaturam infamare, vt in creatorem blaſphemiæ redundarent. Ad eandem expoſitionem accedit Orig. in Matth. 17. tract. 3. Scripturę loca quæ prędictis videntur contraria, ſic ſoluēda ſunt. 1. Reg. 6. Quandocunq; ſpiritus Domini malus Saul arripiebat, Dauid tollebat citharam, & percutiebat manu ſua, & refocillabatur Saul, & leuius habebat. Recedebat enim ab eo ſpiritus malus. Non enim expulſio Dæmonis fiebat virtute melodiæ, ſed poteſtate diuina immediatè, aut mediantibus angelis ſanctis, ob meritum Dauidis, qui laudes diuinas pro ſalute Saul in cithara

Matt. 4. & 17.

thara canebat. Sic etiam Tob.6.de iecore piſcis poſito ſuper carbones legitur. Non enim fumus iecoris expulit Dæmonem, ſed meritũ orationis Tobiæ, quod per fumum ſignificabatur, & Angeli Raphaelis virtus. Ex vltima concluſione à contrario infertur, Dæmonem poſſe etiam aliquando in homine virtute lapidum, aut herbarum, DEO permittente, tentationes accendere & efficere. Quia cùm diſpoſitionem tentati cognoſcat, poteſt per contactum lapidum aut herbarum, in quibus magna virtus eſt, quam perſpicaciſſimè nouit, tentationi fomenta præſtare, ſicut enim de Smaragdo & Topazio dicitur, quod libidinis ardorem mitigent. Ita fortaſſe à contrario erit alius lapis, qui æſtum libidinis augeat. Sic tradunt Alphonſ. Caſtren. lib. 14. contra hæreſes, in verbo Tentatio. & Ioſeph. Angles in q. vnica de Dæmonibus. 1. part. in 2. ſentent. artic. 6. dub. 2.

DVBIVM IIII.

Quid ſentiendum de apparitionibus, & mirabilibus operationibus aliquando contingentibus circa corpora mortuorum?

SVNT autem huiuſmodi apparitiones, exẽpli gratia: Conſeruatio corporum ab incineratione poſt mortem, augmentum vnguiũ, & barbæ, & capillorum in mortuis, Emanatio ſangui-

sanguinis de corpore occisi ad occisoris præsentiam. Exhumatio corporum, &c.

Huiusmodi enim mirabilia referenda sunt in Deum, aut spiritum, aut hominem, aut ipsam naturam rebus inditam.

Prima Conclusio. *Factiones mirabilium huiusmodi arte magica, aut malitia malorum hominum aliquando possunt procurari.* August. lib. 21. de Ciuit. cap. 6.

Secunda Conclusio. *Mira quædam circa mortuorum corpora ad naturales caussas referri possunt, vt ad virtutem loci, vnguenti: aut alterius rei corporalis adhibitæ, vt corpus cõseruetur à putrefactione*

SICVT è contrario omnibus constat, qui Romæ sunt & fuerunt, quod corpora sepulta in cœmiterio Campi Sancti, breuissimo tempore, id est, vt dicunt, in 24. horis consumantur, quamuis non in profunda terra sepeliantur, vt in alijs cœmiterijs contingit, sed tantum leuiter solo tegantur, vt etiam articuli pedum parum eminere aliquando conspiciantur, quod ipsemet vidi.

Tertia Conclusio. *Vnguium & pilorum in mortuo corpore accretio potest etiam reduci in naturalem caussam, scilicet morientis complexionem, in cuius materiam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

post mortem aliqua forma imperfecta vegetatiua inducitur.

SIC Iosephus Angles in d.q.vnica de arte magica in 2. senten.part.1.art.2.diffic.8.qui dubium præsens mouet.

Quarta Conclusio. *Conseruatio corporis aliquandò in diuinam potentiam referenda, & pro miraculo habenda.*

QVIA DEVS in testimonium singularis sanctitatis & innocentiæ corpora aliqua quę excellentissima templa Spiritus Sancti extiterunt, & mundissima à carnis & peccati corruptione remanserunt, incorrupta conseruat, iuxta illud Psalmi. Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem.

Quinta Conclusio. *Corpora malorum aliquando Dæmonum astutia procurante incorrupta manent, vt hoc merito vitæ eorum tribuatur, atq; ita mala, quæ fecerunt, pro bonis approbentur, vt vulgus facile credens ad eorum inuocationem inducatur.* Ioseph.loc.cit.

Sexta Conclusio. *Circa corpora & sepulchra mortuorum à Necromanticis plurima fieri non est negandum.*

QVIA omnium iudicio eorum facultas circa hæc versatur.

Septima Conclusio. *Exhumationes plurimorum corporum, præsertim infantum fiunt à maleficis & sagis.*

Constat Conclusio. Hoc enim Iudices Italiæ, Galliæ & Germaniæ omni tempore obseruârunt, & confessiones sunt liquidæ, & oculari inspectione verum esse compertum est, vt alibi latius tractabitur. Exhumant enim corpora, & eis ad nefanda scelera abutuntur. Sic Iacobus Cuiacius Iurisconsultus ait, Rubricam de sepulchro violat. Statim in C. subiungi post titul. de maleficis & math. eo quod malefici sæpè sepulchra violent, & abutantur corporibus mortuorum.

Octaua Conclusio. *Emanatio sanguinis occisi ad præsentiam occisoris videtur soli diuino miraculo in horrorem & detestationem tanti criminis tribuenda.*

Genes. 4. de sanguine Abelis dicit Dominus ad Cain: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me. Iurisperiti ita verum hoc statuunt quod cadauer occisi emittat sanguinem coram occisore, vt ponant indicium sufficiens ad torturam. Boerius in decisione 166. Paris de puteo in tract. Syndicatus, in verbo Tortura, cap. An stetur dicto torti. Allegat ad hoc illud Apocal. Posthæc vidi animas interfectorum, clamantes ad Deum, & dicentes: Vsquequò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

quò Domine non das iudicium, & vindicas sanguinem nostrum de interfectoribus nostris. Menochius li. 2. de arbitrar Iudic. qq. cas. 370. & Boërius plures auctoritates & experiẽtias adducunt. Marsilius in practica criminal. §. diligenter. num. 181. videtur caussam referre in diuinationes & incantationes, cùm ait. Ex istis diuinationibus & incantamentis sæpè animus hominis inclinatur & inducitur ad credendum aliquid esse, vel non esse: & sic ait. Memini me alias tempore iuuentutis meæ vidisse rem mirabilem & stupendam, dum eram gubernator ciuitatis Albinganæ in partibus Ianuensium vltra Sauonam per 30. miliaria. Nam fuerat mortuus quidam homo nocturno tempore, & nesciebatur à quo: Attamen multi erant suspecti de morte sua, & quidam homo senex dixit mihi: Domine gubernator, si vultis scire veritatẽ huius homicidij, faciatis corã vobis portare cadauer illius mortui, postea faciatis vocare illos, q̃ suspecti sunt de illo homicidio, & veniat vnus post alium, vbi est cadauer illud, tunc cùm superuenit verus homicida, vulnera ipsius fluent sanguinem de nouo: Quo audito feci coram me portare illud cadauer, & feci vocare illos suspectos de vno in vnum, & cùm superuenit verus homicida, vulnera illius cadaueris inceperũt effluere, & emittere sanguinem, de quo summè fui admiratus: Attamen nihil dixi, non præstans

 fidem

fidem tali rei, quæ nullibi probatur: Attamen ex post per plures dies reperta sunt indicia sufficientia ad torturam contra illum verum reum, quem capi feci: qui habita copia indiciorum, absq; tortura confessus fuit se occidisse illum hominem, &c. Dicit autem Boërius de Hippolito Marsilio, quod hoc indiciũ in exemplo relato nullibi dicit probari, eò fortè quod Doctores non vidit. Multi autem Doct. sunt pro hoc indicio, quos refert Boërius. Causa autem non videtur nisi referri posse in diuinam dispositionem, iuxta Conclusionem positam, quam approbat Iosephus loc. citat.

An maleficus illata damna restituere teneatur.

13. Præludium. *Cùm in hoc peccato concurrant homicidia, cædes animalium, & damna in temporalibus, aliæq; iniustitiæ species, nascitur obligatio restitutionis, quã Reus facere tenetur, si potest, & eius rei confessarius eum admonere debet.*

HOC Præludium resoluitur ex eis, quæ Doctor Nauarrus in Manuali Confessariorum cap. 15. num. 25. interrogatus à quodam Patre Illustrissimi ordinis Societatis Iesv, respondet: An homicida, latro, aut alius reus, quem Iudex puniuit, teneatur ad soluendum damnum, quod parti intulit: & rectè respondet, quod teneatur. Quia lex naturalis & diuina obligat ad restituendum damnum

num parti, antequam à iudice puniantur. Et illa punitio, quæ in vindictam publicam irrogatur, est compensatio iniuriæ reipublicæ illatæ, cap. Vt famæ, de sentent. excommun. L. Ita vulneratus. ff. ad legem Aquil. quæ non liberat à debito, quo parti tenetur. Quia qui duobus res diuersas debet, non liberatur soluendo vni, quod ei debet, à debito alterius. Ex quo sequitur, qd' hæredes eius, qui decollatus est, aut incineratus per sententiam, si bona defuncti ad eos peruenerunt, obligentur ad resarciendum damnum parti illatum, sicut ad alia debita. Imò & Fiscus, si bona confiscata fuerint, tenetur prius satisfacere de damno dato. L. Non possunt. Et L. In summa, de Iure Fisci. Confirmo latius dictam doctrinam, c. in literis, secūdum cōmunem DD. sententiam, & textum clarum, de Raptoribus & incendiarijs, statuitur, vt incendiario mortuo, cōpellantur eius hęredes satisfacere damnis datis per incendium, aut alio modo, contra iustitiam. Ad idem propositum est cap. fin. de sepult. His accedit communis opinio Canonistarum tenētium, hæredes ex delicto defuncti teneri ad damni illati compēsationem. Communem attestantur Panormitan. in d. cap. In literis, & cap. fin. de sepult. Aretin. in Rub. ff. de acquiren. hæredit. Anthon Burgensis in cap. 1. de Emptione & vendit. Didacus lib. 3. variar. Resolut. cap. 3. Iulius Clarus

lib. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

lib.5.sent.§.fin.q.51.num.16. Syluest.in verbo Hæreditas 3.&alij alibi. Sicut enim hæres tenetur in conscientia satisfacere debitis defuncti, sic etiam damnis ab eo datis, iuxta Glossam receptam in Regula. Peccatum, de Regul. Iuris in 6.& res ita manifesta est ex d. Regula. Peccatum, vt nulla indigeat probatione, vt rectè Couarr.ait. Et iure manifestissimum est, eodem attestante, quod damni illati proximo à defuncto restitutio, inter verè debita computanda sit. Nemo autem quacunq; occasione si sit soluendo, liberatur à debito restitutionis. Et hoc aduertendum, quod aliud est restitutionis obligatio, siue debitum: aliud est pœna. Pœnæ enim regulariter tantum tenent suos auctores, nec grauant hæredes, nisi in aliquibus delictis. At debitum transit, sicut onus cum honore. Simile est aduertere in sacramento pœnitentiæ: Non per hoc, quod quis adimplet satisfactionem siue pœnam à Confessario impositam, absoluitur à restitutione debitorum, & compensatione damnorum datorum. Communior tamen est opinio DD. quos citat Couarr. loc. d. num. 8. quod hæres in his etiam non confecto inuentario, non teneatur ad plus, quàm ad ipsum peruenit, vt posit contingere in criminibus, in quibus locum habet confiscatio. Tunc enim Fiscus, vt traditum est, obligatur, aut Dominus succedens in acquisitione bonorum. Quia bona restitutioni obno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

obnoxia, non fiunt eius, qui succedit, sed an-
ea spectant ad creditores & damnum passos.
Atque hæredes possunt compelli à Iudice Ec-
clesiastico, ad huiusmodi damnorum restitu-
tionem, & coram eodem conueniri, vt pro-
bant canones in d. cap. in literis, & c. fin. de se-
pult. Panorm. ibid. & in c. A nobis 2. cum Ho-
stien. Arthon. de Butrio, & Ioan. ab Anania, &
communis in d. c. In literis. Anthon. Burgens.
l. 1. de empt. & vendit. nu. 14. & alij alibi. Qua
de caussa consului superiori tempore mona-
sterium quoddam posse conuenire coram Iu-
dice Ecclesiastico, hęredes cuiusdam malefici,
qui satis notabilem substantiam reliquerat, eò
quod sanguine sibi iunctam monialem, vene-
ficijs ita infecerat, & debilitârat, quod inutilis
esset monasterio, & damna in idem satis gra-
uia redundarent, eò quod semper ferè necessa-
rium esset alere personam pro necessitate mo-
nialis veneficio infectæ: atq; dictus maleficus
confessus fuit, se damnum consanguineæ in-
tulisse ex quodam odio. Tales enim hæredes
in conscientia tenentur ad recompēsationem
damni illati, vt dignè satisfaciant pro salute a-
nimæ defuncti, ex d. c. In literis. & communi
sententia ibidem. His adiungo, contra quo-
rundam praxim, qui magis quandoque suæ
bursæ, quàm saluti animæ defuncti fauent,
iniusta lucra & damna restituenda, antequam
legata expediãtur, vt tradunt Syluest. in verb.

Hære-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Hæreditas 3.q.11. Vdalricus, Hostiensis, Glossa, Raimundus, ab eo citati, & alij alibi. Etsi hæredes prius satisfacere velint legatarijs, protrahendo damnum & iniuriam passos, non absoluuntur, in foro conscientiæ, vt idem Syluest. rectè dicit. Si autem esset ignorantia, excusarentur. Similis est ratio, si legatarij prius venirent, & hęreditas sufficeret ad satisfactionem omnium, & non esset dolus, quod vellet sine caussa protrahere cum iniuria aliorum. Præterea dico in maleficorum crimine, hæredes non solum de iure canonico, & in consciētia teneri, sed etiam quandoque de iure ciuili, ad restitutionem damnorum Reipub. illatorum, quando videlicet ex damno illato resultat commodū eis, vt est textus clarissimus, & DD. consentiunt. C. Ex delicto defunctor. l. 1. Vbi sic definitur. Post litis contestationem, actiones ex delicto defuncti transeunt ad hæredes, & tenentur in solidum. Alioquin in quantum ad eos peruenit, conueniri iuris absolutissimi est, ne alieno scelere ditentur. Hac ratione dico etiam de iure Ciuili quosdā Dardanarios, qui aliquando sectæ maleficorū adhærent, vt hoc infœlicissimo tempore experimur, obligatos esse ad restitutionem magnæ partis suæ substantiæ relictæ, quam hæredes eis succedentes acquirunt, & sic obligantur etiam ad restitutionem non solùm iure canonico, sed etiam ciuili, iuxta L. d. Sunt autem

tales

les hi, qui congregationi maleficorum ad-
nt in cursu & conuentu, & proponunt
actatum & cõsilium de perditione frumen-
orum, & nascentium terræ: vt, proh dolor,
on rarò fieri plurimis confessionibus disci-
ius, aliosque inducunt ad consentiendum,
uamuis DEO disponente, rixas miscendo
iquando re non confecta discedant. Dar-
anariorum autem intẽtio in tali consilio est,
uando agitur de destructione frumento-
im, vt quoniam ex eorum improba nego-
iatione, horrea sibi frumento abundant, &
llaria vino plena sunt, fiat penuria in Re-
ab. quæ cùm annorum sterilitate, & nascen-
um destructione inducta est: Ipsi sua hor-
ea & cellaria aperiunt, vendunt maximo,
uo possunt, & quali volunt pretio, & paucis
nnis, præter iustum rerum cursum suas for-
inas augent, & citius quàm humana & mo-
ilis prudentia dictet, magnas diuitias acqui-
int. Voco autem Dardanarios hoc loco cum
lpiano & DD. in l. Annonam. ff. de extraor-
in. criminib. qui annonam mercesq; coemp-
s & collectas tantisper supprimunt, dum ca-
us eas vendendi occasio se offerat, tunc ven-
unt pretio quàm maximo possunt. Ab his nõ
ngè absunt ex eadem l. Locupletiores, qui
os fructus æquis pretijs vendere nolunt, mi-
us vberes prouentus expectant, ab vtrisque
nnona oneratur, & eorum exercitium aua-

ritia efficit, ex d. lege. Dardanarij autem dicti sunt à Dardano Mago contaminatissimo & pessimo, à quo etiam magicæ artes vocantur Dardaniæ à Columella. At si nulla valet medicina repellere pestem, Dardaniæ veniant artes: Huius magi, & eius scriptorum meminit Plinius lib. 30. histor. natural. cap. 1. Dardanarios autem eos videntur vocare leges, qui ita supprimunt annonam coëmptam; quia arte magica Dæmoni coniuncti per pacta, ab eodem, qui ob subtilitatem suæ naturæ melius, quàm vllus Astronimus, potest cognoscere constitutionem caussarum naturalium, & rerum copiam vel inopiam, quasi cognitionem sterilitatis hauriant, vt sic in tempore congregent & coëmant, vt deinde carius vendant & pauperum inopia ditentur. Damnant horum mercimoniam & negociationem leges in d. l. Annonam. & ff. de pœnis. in l. In Dardanarios, & alias ll. ad hũc finem allegat Bonifacius Vitallinus in tract. maleficorum, in Rubrica. Ad l. Iuliam de Annona. Sunt autem Dardanarij puniendi pœna arbitraria, pro rei qualitate, exercitij frequentia, & damni quantitate, vt tradit Menochius de arbitrar. Iudic. qq. casu 384. Quod autem Dæmon tanquam perspicacissimus Astronomus, possit prçuidere rerum fertilitatem: aut terræ sterilitatem, & suos clientulos admonere, confirmat illud lepidum de Talete Milesio Philosopho, relatum à Diogene

gene

gene Laertio in eius vita, & ab Aristotele lib. 1. Polyt. ca. 7. Cùm enim dicto philosoho obijceretur philosophiæ studium, quasi inutile & infructuosum, prospexisse illum ferunt per Astrologiam, oliuarũ sterilitatem futuram. Cumque coegisset parum pecuniæ, hyeme adhuc vigente, oleum in Mileto & Chio emit pro paruo admodum pretio, vtpote nemine plus offerente, & arras dedit. Anno sequenti, multis subitò quærentibus oleum, ipse vendidit, quanti voluit, cùm alij non haberent, ac magnam vim pecuniarum lucratus est, quam amicis ostendit, significans perfacilè esse Philosophis ditari, si vellent, sed hoc non esse illis curæ. Sunt enim aliqui Dardanarij ita auaritia excæcati, vt sordidi lucri odorem more scarabæorum in rebus vilissimis & sordidissimis sectentur, & quærant. Nunc, vt ad propositum reuertar, quando Dardanarij sectam maleficorum sequuntur, & sunt principales in conuentibus, quando tractatur de fructuum perditione, vt ipsi lucrum consequantur, & Respublica damnum patiatur, si eorum confessione, & experientia constat effectum subsecutum: secundum legem naturalem, diuinam, & canonicam tenētur ad restitutionem damnorum, quæ obligatio etiam transit ad hæredes, si aliquid ad eos peruenit. Quod etiam locum habet in hoc casu de iure ciuili ex d.l.1.C. ex delicto defunctorum; ob rationem legis.

Ne alieno ſcelere ditentur. Et magis corroboratur: turpia lucra ab hæredibus ſunt extorquenda. ff. de calum. l. In hæredem. ff. de dolo. l. In hæredem & ff. Quod metus cauſſa. l. videmus. At quis dubitat huiuſmodi bona eſſe turpia lucra, quæ cum alieno damno, & proprio ſcelere acquiruntur? Cùm autem huiuſmodi damna redundent in ſingula membra Reipublicæ proportionaliter, & ſit difficilis modus reſtitutionis, reſtitutio eſſet facienda, ſi prudentia dictaret in ſingulari fieri nõ poſſe ſingulis damnum paſſis, ad aliquod opus publicum, aut pium, ita vt reſultaret commodum etiam ad membra ſingularia Reipublicę. Malè ergò faceret Dominus, aut Iudex, ſi in ſuum proprium vſum reſeruaret, quod ex cõmuni damno prouenit, & ſingulis membris eſſet diſtribuendum, pro compenſatione & proportione damnorum. His omnibus addo id, quod Nauarrus loc. cit. tradit: Quod ſi pars læſa vellet, vt delinquens per pœnã corporalẽ non ſolum Reipub. ſed etiam ſibi ſatisfaceret, ceſſaret obligatio reſtitutionis. arg. l. 1. ff. Qui ſatis dare coguntur. & l. Si rem. §. Omnis. ff. de pignor. act.

De foro competenti maleficorũ & ſagarum:

14. Prælud. *Crimina maleficij, ſortilegiorum, Magiæ & ſimilia ſunt cõmunis fori.*

VT tradunt Panorm. in c. 1. de ſortilegijs & alij Doct. Alphonſ. Caſtren. lib. 1. de iuſti hæret.

æret. punitione.ca.16.prope finem.Iul.Clar.
.5.§.hæresis.vers.Successiuè quæro.Qua par-
enim maleficia spectant ad hæresim, vel sa-
iunt hæresim, cognitio ad Ecclesiasticum
udicem spectare potest, vt patet ex lib.6.de
æret.c.In fidei fauorem,& cap. Accusatus. §.
nè. & ex praxi Ecclesiæ, & Bulla Innocentij
III.præfixa Malleo maleficorum. Quatenus
erò admiscentur homicidia, cædes anima-
um, tractatus contra bonum Reipublicæ,
amnaq; contra iustitiam & communem pa-
em, immittere se possunt ad inquirendum &
uniendum iudices sæculares. Et ita nunc
onsuetudo ferè vbiq; obtinuit. In aliquibus
men locis inquiruntur ab Ecclesiasticis, &
ost cognitionem traduntur brachio seculari
cut in crimine hęreseos fieri consueuit. Quá-
o autem sortilegia, diuinationes, maleficiaq;
piant hæresim manifestam, vel spectent ad
æresim, legendi sunt Panormitanus loco ci-
to, numero 4. Petrus Ancharan. in eod. Tit.
p.Ex tuarum.nu.6. Paulus Grillan.lib.2.de
ortilegijs latissimè q.10.num.5.10.& 18. Fran-
sc.Squillacens.in tractatu de fide Catholica,
cap.8.qui habetur in 3.vol.Oceani iuris, fol.
1.Oldradus de ponte, consil.210.num.2.in-
cipiente, Regularis habet traditio. Philippus
rancus in l.6.cap.Accusatas. §.sanè.de hæret.
eminian.& alij ibidem. Ex horum Docto-
um opinione & sententia certum est, quod

manifestam sapiant heresin, abrenũciare Deo, sacrificia offerre diabolo, eundem adorare, obedientiam eidem præstare, expressa pacta cũ eo inire, &c. Peius enim est, vt docet Grilland. loc. citat. nu. 18. adorare diabolum, quàm esse hæreticum. Sic etiam committitur hæresis in abusu sacramenti Eucharistiæ, iuxta Gloss. in d. §. sanè. Quare euidentissimum est, communiter ea, quæ nostri malefici operantur, manifestam sapere heresim, & comprahendi sub d. c. Accusatus. §. sanè. Dicet aliquis, cùm hoc crimen ad hæresin referatur, vt constat ex dictis, & etiam pro pena eius, vt patet ex l. 3. C. de malefic. & mathem. Confiscatio bonorum sit statuta: quomodo bona non confiscantur? Respondet Iulius Clarus & tradit loco citato: hanc pœnam de consuetudine non seruari, & sic in iudicio praxim esse. Possumus nos dicere sic in hoc crimine, sicut in alijs multis, abrogatam esse iustissimè Constitutionibus Imperialibus Caroli V. cõfiscationem bonorum, vt est videre in artic. penult. Sed sicut in omnes constitutiones etiam iustissimè, ad obuiãdum fraudibus & iniustitiæ, inuectas, humana auaritia dolos inducit: sic etiam in executionem caussarum criminalium. Quidam enim iudices cùm ex confiscatione bonorum nihil habere possint, sub alijs coloribus vel expensarum vel vacantiarum aut laborum in rei veritate, quod abominandum est, & contra iustitiam

tiam & æquitatem, ita confiscant Reorum bo-
na, vt pupilli & viduæ non raro ad summam
necessitatem redigantur. Quare cum honore,
rebus temporalibus, omnique consolatione
priuentur, noua præbetur diabolo ad tentan-
dum occasio. Quibus autem tales Iudices cō-
parentur, qui pro executionibus sic sub cæco
titulo pauperes emungunt, quamq; iustè fa-
ciant, videat, qui voluerit, in Constitutioni-
bus Criminalibus Caroli Quinti, in articu-
lo 205.

Vlt. Præludium. *De caussis dispositi-uis ad crimen maleficorum.*

Generalis caussa dispositiua in Dæmonibus, odiũ Dei & hominum.

PRIVSQVAM hæ caussæ in specie attingan-
tur, præsupponendum, Dæmones esse in-
tensissimos humani generis hostes, & quic-
quid moliantur quocunq; colore vel arte, di-
rigere in perniciem hominum. Huius autem
odij principales duæ sunt caussæ. Vna, odium
Dei, cuius acerrimi sũt inimici, vtpote à sum-
ma fœlicitate, peccatis exigentibus, detrusi in
perpetuam miseriam. Cùm verò diuinę Maie-
stati nihil nocumenti inferre possint, hominẽ
ad similitudinem Dei creatum crudeli odio
insectantur; non secus, vt Basilius ait, ac pan-
therę, quę cùm immani odio in homines à na-
tura incensæ sint, in hominum simulachra fu-
ribundè irruunt, nec aliter eorum effigiem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

quàm homines ipsos, dilacerant. De hoc dicit Ioan. in Apocal. Væ terræ & mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam. Altera caussa est, quia cognoscunt homines assumendos ad cęlestem beatitudinem, quam ipsi perdiderunt, inuidēt hominibus tantum bonum: quare omni modo eos impedire conantur, ne illud consequantur.

Tandem cùm eius sint naturæ dæmones vt nunquam dormiant aut dormitēt, semper discurrunt quęrentes quem deuorent, caute perlustrando complexiones, naturas, affectus, curas, consuetudinesq́ue vniuscuiusque vt singulorum complexionibus, affectionibus & moribus, oportunas & affines tentationes accommodent, more peritissimi & expertissimi medici, qui antequam remedia adhibeat, pulsum infirmi tangit, membra contrectat, lateribus manus admouet, linguam inspicit, oculorum colorem attendit, omniaq́; alia aut sanitatis, aut morbi indicia perscrutatur, vt cognita infirmi complexione, aut morbi natura, conuenientes medicinas præbeat. Sic Diabolus lætis luxuriæ; cupidis auaritiæ; tristibus iracundiæ vel inuidiæ, ambitiosis inanis gloriæ; curiosis perniciosæ scientiæ faces admouere consueuit. Sic attestatur Gregor. super Iob. 38. cap. in illa verba: Diuiditur æstus super terram. Prius enim, ait, complexionem vniuscuiusque antiquus aduersarius per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

perſpicit, & tunc tentationis laqueos apponit. Alius namque lætis, alius timidis, moribus alius elatis exiſtit. Quò ergò occultus aduerſarius facilè capiat, vicinas conſperſionibus deceptiones parat. Quia enim lætitiæ voluptas iuxtà eſt, lætis moribus luxuriam proponit. Et quia triſtitia in iram facilè labitur, triſtibus poculum diſcordiæ porrigit: Quia timidi ſupplicia formidant, pauentibus terrorem intentat. Et quia elatos extolli laudibus conſpicit, eos ad quęque voluerit, blandis fauoribus trahit. Singulis ergo hominibus, vitijs conuenientibus inſidiatur: Et S. Auguſt. lib. 21. de Ciuitat. Dei, cap. 6. his breuibus verbis. Maximè autem poſſident (loquitur de Dæmonibus) corda mortalium, qua potiſſimum poſſeſſione gloriantur, cùm ſe transfigurant in angelos lucis. Illuſtrat hoc diaboli ſtudium apparitio illa, de qua in vitis patrum, vnde eam narrat Marcus Marulus lib. 5. de ratione bene beateque viuendi, cap. 7. Apparuit B. Machario in ſpecie medici malignus, multas habẽs vitreas ampullas circum ſe pendentes: & interrogatus quò pergeret, quidque ſibi vaſcula illa vellent: Ad proximum monaſterium iter ſe habere reſpondit, vt fratribus ſingulis offerret potiones pro eorum appetitu, quas ſi haurirent, ſibi obnoxios redderet. Non multò pòſt, Macharius inde reuertentem conſpiciens, quid egiſſet, quæſiuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Cui ille respondit, vnum tantum, nomine Theodosium, ampullæ veneno delinitum. Macharius statim monasterium adiens, veritatem rei inuenit, & effecit vt frater totum, quod venenum imbiberat, medico tam infausto propinante, medicina salutari sumpta à sancto viro euomeret, seq; emendaret. Nunc de caussis particularibus, quarum:

Prima sit, *vt à summa incipiamus. Ignorantia in ministris Ecclesiæ, qui salutem hominum promouere debent.*

Particularis caussa dispositiua est cleri inscitia. Ose. 4.

Atqve hanc indicat Oseas, dicens: Quia non est scientia Dei in terra, ideò maledictio, & mẽdacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt: Vbi certè Propheta loquitur de ignorantia Sacerdotum, nam statim subiũgit: Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Quod & Christus in Euangelio innuit, Matth. 6. Si lumen, quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Atq; vt hæc caussa intelligatur, sciendum, vt possimus stare, secundum Apostolicam doctrinam. Ephes. 6. & rei veritatem, aduersus insidias diaboli, spiritualia nobis necessaria sunt arma. Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum

harum,

narum, contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus.

Cùm igitur hoſtes, cum quibus nobis aſſidua pugna eſt, ſint ſpirituales, corporalibus armis lædi non poſſunt: ſpiritualia ergò arma comparãda. Quod idem Apoſtolus cùm proſequitur, ſignificat. Propterea, inquit, accipite armaturam Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare: ſtate ergò ſuccincti lumbos veſtros in veritate, & induti loricam iuſtitiæ, & calceati pedes in præparationem Euangelij pacis: in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſsitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere, & galeam ſalutis aſſumite, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei: hæc Paulus. Ex his patet, gladio verbi Dei & S. Scripturæ in hac militia ſpiritualẽ hoſtem eſſe feriendum. Verbum enim DEI detegit fallaciam & mendacia, quibus mortales fallere, in ſuos laqueos perducere, in falſam ſpem, pernicioſam incredulitatem ſiue ſuperſtitionem, triſtitiam aut deſolationem, aliaſq; eius generis affectiones pertrahere ſolet. Cùm itaq; hæc armatura ex ſacris literis, doctoribus atq; myſterijs noſtræ fidei petenda ſit, ignota eſt indoctis & ignaris Eccleſiæ miniſtris. Quomodo enim præſtantiam myſteriorum fidei, virtutum præclaros effectus, ſacramentorum efficaciam, ac ſacramẽtorum ſalutarem vſum, quæ omnia ſunt arma contra

aëreas potestates, rudi & simplici populo explicabit, proponetq; rudis in sciẽtia sacrarum literarum? Atq; sic contingit, cùm ignoti nulla sit cupido, nec appetitus noster nisi in bonũ ab intellectu cognitum feratur, quod simplex populus nullum ex spiritualibus rebus percipiat fructum, nec earum vsu salutifero delectetur: & sic margaritæ sparguntur ante porcos.

Ad hæc sicuti exercitatissimi ducis in militia est, explorata habere hostium consilia, eorum nouisse fortitudinem, copias, & strategemata, vt suis possit præuidere de securitate, & inimicis pro oportunitate occurrere, aut insidias declinare: sic spiritualis Imperatoris munus est spiritualium inimicorum callere insidias, potentiam, crudelitatem & in pugnando peritiam, vt suos oportunis armis, & ad pugnam aptis instruat, ne cum vitæ periculo se tradere, aut desperatione de victoria concepta, turpi fuga sibi consulere cogantur. At hæc scientia longè abest ab indoctis sacerdotibus, qui ne quidem à limine salutârunt sacra eloquia, & Sanctorum Patrum monumenta, ex quibus cognitio diaboli fraudes discernendi hauritur. Quis etiam ita à sensu alienus est, qui non animaduertat, ex tenebris ignorantiæ in sacerdotibus, sequi etiam opera tenebrarum in conuersatione & moribus? Ex quo fonte fluit, vt rudes ex populo, quando ten-

do tentationibus inimicorum pulſantur aut vincuntur, pudore & timore ſuffundantur, nec audeant ſecreta ſuorum interiorum aperire: vel certè ſi aperiant, ignorantia efficit, vt congrua remedia & ſalutis conſilia habere nequeant. Atq; hanc miniſtrorum Eccleſiaſticorum ignorantiam aſtutiſſimus artifex ſtudioſè procuraſſe videtur, vt eò melius contra ſimplices triumphet, dum inermes ſunt, & ad certamen inepti. Hoc Dæmonum ſtratagema diuina hiſtoria ſignificat: Philiſtæi in lib Regũ, *1. Reg. 13.*
calliditiſſimè curârunt, ne eſſet faber ferrarius in Iſrael, qui arma fabricaret: quare effectum eſt, vt cùm Philiſtæi inſtructa acie ad pugnandum contra filios Iſrael procederent, ſolus Saul & Ionathas eius filius armati inuenti ſint. Simili arte inſtructi ſpirituales Philiſtæi noſtris temporibus curârunt, vt non ſint fabri, id eſt, legum interpretes & Doctores in populo Dei, qui arma cudant quibus fideles muniti, hoſtes profligent. Fabri rectè intelliguntur Doctores, vt pulchrè ſecundum myſticum ſenſum tradit Pagninus in Iſagoge ad myſticos S. Scripturæ ſenſus, lib. 3. cap. 1. Ex his cauſſis ſequitur, vt in ſcientia & moribus in pluribus locis, ſicut populus eſt, ſic & ſacerdos, vt Propheta proſequitur.

Secunda cauſſa. *Somnus in magiſtratu diuturnus.* *2. Cauſſa magiſtratu negligentia*

DVM

DVM Magiſtratus dormit in vtramq; aurem, & oculis clauſis pertranſit maleficia, tanquam ſomnia nihili reputans, ſed negligẽs, inimicus homo ſuperſeminat zizania, & regnum ſuum dilatat. Officium enim Pręſidentium tam ex lege diuina, quàm humana eſt, inquirere ſcelera & maleficia, vt Reſpublica purgetur à malefactoribus, ex L. Congruit. ff. de offic. præſid. & gladium magiſtratus portat in vindictam malorum, laudem verò bonorum. Quem finem ſi non attendit, ſine cauſſa gladium portat, & ſeueriſſimum diuinę maieſtatis in ſe concitat furorem, cùm numerus impiorum creſcat, bonorum verò ſocietas diminuatur, ſcandalum patiatur, atq; peruertatur, præſertim cùm maleficorum ſecta cum diabolo in hominum ſubuerſionem conſpiret, & ſicut annulus annulum, ita malefica ſociam trahit, vt ex ipſarum relatione & factis diſcimus. Hinc videmus aliquando integram familiam infectam, & quod horrẽdum dictu, matres quandoq; Dæmoni conſecrare infantes necdum natos. Ex puniendi tarditate, & diſſimulatione quomodo Deus maximè in hoc crimine offendatur, ex ſacris literis clariſſimè, ſi oculos aperiamus, perſpicimus. Sic enim, cùm fornicatus eſſet populus cum filiabus Moab, & adoraſſet Deos earum, & Principes punire diſſimulaſſent, furore concitatus Dñs dicebat ad Moyſen: Tolle cunctos principes

Rom. 13.

Num. 25.

cipes populi, & suspende eos contra solem in patibulis, vt auertatur furor meus ab Israël, & occidat vnusquisq; proximos suos. Quibus auditis Phinees zelo diuino correptus, vltione sumpta Dominum placauit, & cessauit plaga à filijs Israël, cùm perijssent viginti quatuor milia hominum: quanto quæso, furore Dominus concitatur? quantis plagis afficiemur? (quamuis etiam maximas, vtpote sterilitatis, depopulationis agrorum, famis, pestilentiæ, & plurimorum periculorum pœnas oculis nostris cernamus) quod Magistratus dissimulet multis in locis fornicari multos cum diabolo, eiq; sacrificia offerre: Deum verum cōtemni, & nefandis sceleribus irritari, aliaque plurima flagitia, quæ nemo cogitatione compræhendere, nisi à Dæmone instructus sit, potest, committi.

Ad hæc, si Dominus præcipit Iudici, vt falsum Prophetam & somniatorem seducentem populum post Deos alienos, sine mora interficiat, & filios Belial cum asseclis suis gladio & ignibus persequatur, & solicitè inquirat, ad euertendum furorem suum: Quomodo ira nō commouetur Deus, quod multi iudices somniatores nostros, Magos & maleficos, filios nō solùm Belial, sed etiam socios Beelzebub, Beemoth, Astaroth, aliorumq; mōstrorum, multos non solum ex vrbibus, sed omnibus locis seducentes ad dæmones, & eorum miseram Deut. 13.

serui-

ſeruitutem, ſomnolentia oppreſſi deſinant inquirere? Atque cùm verba Deuteronomij maximam vim & Emphaſim ad præſentem materiam quaſi diuino nutu accommodata habeant, placet ea ſubiungere. Si audieris, inquit, in vna vrbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad inhabitandum, dicentes aliquos. Egreſſi ſunt filij Belial de medio tui, & auerterunt habitatores vrbis ſuæ, atque dixerunt: Eamus & ſeruiamus Dijs alienis, quos ignoratis, quære ſolicitè, & diligenter rei veritate perſpecta, ſi inueneris certum eſſe, quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam, ſtatim percuties habitatores vrbis illius in ore gladij, & delebis eam, omniaq́; quæ in illa ſunt, vſq; ad pecora, &c. Congregabis in medio platearum, & cum ipſa ciuitate ſuccendes, &c. Et non adhærebit de illo anathemate quicquam in manu tua, vt auertatur Dominus ab ira furoris ſui, & miſereatur tui, multiplicetq́ue te, ſicut iurauit patribus tuis. Hæc ſummi legiſlatoris verba iudices attentè conſiderent. Audiunt, & experientia cognoſcunt, filios Belial & aliorum Dæmoniorum frequentiſſimè egredi de medio populi, & auertere multos habitatores, atq; inducere ad ſacrificandum Dęmonibus, & in conuentibus alia abominanda perpetrare, & inueniunt certum eſſe, quod dicitur, & tamen non ſolicitè ſed negligēter inquirunt: nec ſtatim, ſed tardè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

d executionem iuſtitiæ procedant, & ex con-
textu notandum, ad auertendum furorē Do-
mini neceſſariū eſſe, ita tales extinguere & de-
ere, vt ne reliquię quidem maneant: tunc Do-
minus miſerebitur, & multiplicabit bona.

Tertia cauſſa eſt, *Infidelitas.*

QVAE innuitur in c. Epiſ. 26. q. 5. Quando enim mentem, inquit, per infidelitatem ibi ſubiugauerit, per multa deuia deducit. ides enim eſt ſcutum, quo mediante homo Chriſtianus poteſt omnia tela nequiſſimi ig-ea repellere: hanc infidelitas, & falſa creduli-is labefactant, & dæmonibus portum tentan-i aperiunt. Ad infidelitatem reducere poſſu-mus ſuperſtitionē, quæ infidelitatis quædam roteſtatio eſt, per cultum exteriorem: ſicuti eligio, qua Deo debitum cultum impendi-mus, fidei veræ ſignum eſt. Quare rectiſſimè Bonauentura docet, quòd ſicut in fide intel-lectus captiuatur: ſic in ſuperſtitione erro-e inflatur & eleuatur. Nec mirum videa-ur, quod ſuperſtitio præludium & quæ-am diſpoſitio ad maleficia ſit, cùm nulla t ſuperſtitionis ſpecies, quæ non procedat x quadam peſtifera & doloſa ſocietate cum æmone. Qui autem tàm infœlicem ſocie-tem contrahit, quomodo non decipietur? allidiſſimus eſt Dæmon, non procedit ab xtremo ad extremum, ſed à minimis incipit,

& pau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

& paulatim ad maxima perducit. Sic per superstitionem in primis mentem eò impellit, vt sibi fides habeatur, & veræ fidei fundamentum infirmius reddatur. Atq; cum materia superstitionum affinis sit maleficio, aliquid latius de superstitionibus adijciendum.

De superstitione, quid sit, quot eius species.

Superstitio est peccatum contra primum præceptum Decalogi, quo præcipitur religio quæ homines ordinat ad colendum & honorandum Deum debito modo, tanquam primum supremumq́; principium creationis & gubernationis: Superstitio autem inducit homines ad reddendum Deo cultum perniciosum, vel superfluum, vel ipsi creaturæ, tacitè vel expressè. Quatuor sunt superstitionis species, quas ponit S. Augustin. lib. 2. de doctrina Christiana cap. 20. & explicat S. Thomas 2. 2. q. 92. art. 2. Idololatria, Diuinatio, Indebitus Dei cultus, & vana obseruantia.

Idololatria.

Idololatria est, quando alteri quàm Deo, diuinus cultus exhibetur, & est grauissimum peccatum, vt patet passim ex libris veteris testamenti. Hanc malefici & sagæ exercent, quando dæmonem adorant, vel ei sacrificium offerunt, aut homagium præstant. Ex dicta definitione elicitur non esse idololatriam, sanctis cum Christo regnantibus honorem debitum impendere, quia ipsis inferior cultus, & non diuinus exhibetur.

Diuinatio.

Diuinatio, est rerum occultarum, vel futura-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

turarum, quæ via humana sciri non possunt, per virtutem Dæmonis, eiusq; auxilium, cognitio, vel prænunciatio. Ad hanc speciem pertinent præstigium, Somniorum obseruatio, Necromantia, Gæomantia, Hydromãtia, Aëromantia, Astronomia illicita, Augurium, Omen, Chiromantia, Spatulantia, Sortilegium, *&c.* de quibus videndi sunt Isydorus li. 8. Etymolog. cap. 9. & S. Thomas 2. 2. q. 95. artic. 3.

Indebitus Dei cultus. Indebitus Dei cultus est, quando homo colit Deum modo indebito, & est duplex. Falsus, vt si quis nunc Deo offerret sacrificia veteris legis, vel in diuinis vteretur cæremonijs infidelium: & superfluus, qui perficitur cæremonijs, quæ neque ad Dei gloriam, neq; ad hoc, vt mens Deo subijciatur, aut carnalis concupiscentia refrenetur, secundum Dei & Ecclesiæ institutionem approbatam, ordinantur.

Vana obseruantia. Vana obseruantia est, in qua semper tacitè inuocatur Dæmon, quando videlicet caussæ vel media assumuntur ad effectus producendos, qui nec virtute diuina, nec naturali, aut Ecclesiastica institutione habent ordinem ad tales effectus. Ad hanc spectant ars notoria, obseruantia sanitatum, Incantatio, obseruantia futurorum effectuum, &c.

Cùm superstitiones sint laqueus & insidiæ antiqui hostis, quibus genus humanum deci-

pere nititur, vt refertur 26. q. vltima, cap. Admoneat: placet exemplo S. Augustini lib. 2. de doct. Christ. cap. 20. qui sui temporis multas enumerat, nostri etiam aliquas oculis subijcere, vt boni cognoscant & euitent: mali verò videant, quibus vinculis ligentur, & fraudibus decipiantur. Hi sequentes omnes sunt superstitiosi, nec solùm exercentes, sed etiam fidem habentes. Nam similes illis fiunt, qui faciunt, & omnes qui confidunt in eis.

Exempla superstitiosorũ.

1. Qui dæmones adorant, sacrificium eis offerunt, honorem impendunt, expresè, vel tacitè inuocant: consilium, auxilium, aut fauorem ab eis quærunt.

2. Qui futura prædicere volunt, vel magos accedunt, aut Ariolos, aut incantatores, vt occulta cognoscant, vel secreta reuelent, vel cõsilium præstent.

3. Qui aliquam virtutem somnijs tribuunt, vt quia somnium habuerunt tale vel tale, fœlicitatis aut infortunij quippiam euenturum, credunt.

4. Qui per inspectionem membrorum, aut partium animalium, futura prædicunt, aut de rebus futuris, ex euentu præcedentium, pronunciant.

5. Qui accedunt ad vagabundos illos, quos Galli AEgyptios, Itali Cingaros, Germani gentiles appellant, vt ex figuris manuum, faciei

ciei constitutione, vel corporis statura fortunam faustam, vel infaustam annuncient.

Qui obseruant dies aliquos certos Conuersionis Pauli, Vincētij, Vrbani, Martyrum, vel aliorum, in quibus si pluat, vel cœlum serenum sit, serenitatem, fertilitatem, sterilitatem, vini copiam, vel inopiam, vel per spaciū aliquot dierum continuam pluuiam prædicunt. Qua de caussa superstitiosi sunt versus illi, de festo Conuersionis S. Pauli. 6.

Clara dies Pauli bona tempora denotat anni,
Si nix, aut pluuia, designat tempora cara:
Si fuerint venti, designat prælia genti:
Si fuerint nebulæ, pereunt animalia quæq;.

Qui colligunt herbas in die S. Ioannis Baptistæ, ad singulares quosdam effectus, credentes tales esse maioris virtutis: vel inserunt arbores ipso Annunciationis Mariæ, existimantes hoc melius: Aut in festo S. Stephani, ex eadem caussa diminuunt sanguinem equorum: & de similibus simile est iudicium. 7.

Qui oblationes faciunt sanctis ex bonis Eleemosyna petitis, credentes eas maioris esse virtutis ad consequendum effectum: aut crucem S. Bernardi emptam ex Eleemosynis, sanctiorem putant: aut offerunt in honorem sanctorū cæram, vel aliam rem coniunctam crinibus animalis ægrotantis. 8.

Pium autem est, & ab vniuersali Ecclesia receptum, in templis post impetratam sanita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tem oculorum, aut pedum, aut manuum, aut animalium, aliarumque rerum simulacra suspendere ex auro, argento, cera vel alia materia confecta, ad laudem & gloriam Dei & sanctorum, vt sint adeptæ sanitatis manifesta indicia. Gratissimè namq; accipit Dominus eorum qualiacunque sunt dona, nec exigua, nec vilia dedignatur: quippe qui ea pro ferentis facultate metitur. Hæc itaque omnium spectaculo exporrecta, testantur morborum depulsionem, cuius ipsa certissima signa sunt à sanitatem consecutis allata. Hæc, sepultorum ibi martyrum quæ sit virtus, ostendunt, vt optimè tradit Theodoretus Cyrensis Episcopus, lib. 8. de curatione Græcarum affectionum.

9. Qui obseruant quosdam dies faustos, aut infaustos ad ingrediendum iter: aut constituunt differentiam, an quis manè surgens dextro vel sinistro pede in primis terram tangat, aut quem postponat aut anteponat, egrediendo limen ædium. Ad hunc ordinem referre possumus eos, qui obseruant modum capiendi Sagas, vt eas vel in lecto capiant, vel eleuent in altum, ne terram calcent, quicquid quidam doceant: cùm, vbi eadem ratio militat, idem ibi ius statuendum sit.

10. Qui vel quæ submergunt imagines in aqua pro pluuia habenda, vel faciunt quasdam ligaturas & diabolicas cæremonias, ne lac integro

tegro anno vaccis ſubtrahatur opera malefica-rum: aut certis diebus ſummo diluculo ſcopis olera tangunt, ne erucæ, ciniphes, vel alia imperfecta animalia oleribus & herbis nocumenta inferant.

Qui, cùm herbas colligunt medicinales, & eas vulneribus adhibent, fiduciam ponunt in modo ligaturæ, vel numero partium, vt numerus par vel impar ſit: vel in herbis colligendis obſeruant, vt ante ſolis ortum id fiat, vel certo die; vt die veneris, aut ſolis, vel tacẽdo colligant, &c. Quod autem medicus herbas colligat potius in Maio vel Aprili, quàm in Auguſto, aut hyeme, id non ſuperſtitionis ſed medicinæ eſt: quia tam ratio naturalis, quã medicina dictat, quibuſdam anni temporibus, virtutem in herbis eſſe potentiorem ad naturales effectus. 11.

Qui certam fiduciam conſtituunt in quibuſdam nominibus ſcriptis, vel verbis etiam ſacris, aut characteribus, vt non vulnerentur, mutilẽtur, aut occidantur: aut qui (quod horrendum dictu eſt) in die Paraſceues ſancto adeũt crucem aliquã in biuio, vel triuio, & bombardam poſt terga in crucem emittunt, vt deinde quemcunque velint ſcopum attingant: aut in nocte S. Ioannis certas quaſdam herbas diabolicis cæremonijs colligunt, quibus ad deteſtabiles effectus vtantur. 12.

Qui metiuntur cingulum ægrotantis, vt 13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

cognoſcatur, quis ſanctus ſit honorandus, ad conſequendam ſanitatem, certis adhibitis ritibus: aut bipenni ſtramen diuidunt, ad curandum tumores manuum & digitorum, aut ad ſanandos certos morbos animalium, impellunt gregem in ignem ex ſingularibus lignis inſtructum, vel per circulum ducunt, & tunc animal, quod primùm fortè fortuna ſortitur locum in tranſeundo, offerunt in honorem ſanctorum. His accedunt, qui pro quibuſdam capitis doloribus & ſimilibus morbis curandis, ad porcorum lintrem, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, collum applicant.

14. Quicunque credunt maiorem virtutem ineſſe aquæ benedictæ Dominicis ſequentibus quatuor tempora, quàm alijs, ad ſpeciales quoſdam effectus: aut nolunt die Veneris vngues præſcindere, aut Sabbato filare, & interim ab alijs ſeruilibus operibus non abſtinent.

15. Qui fidem adhibent probationi ferri candentis, vel aquæ frigidæ in maleficis cognoſcendis, de quibus prope finem infra latius: Nec non etiam qui admittunt & fidem tribuunt, quod quidam tortores ſiue carnifices quoſdam potus ad eliciendum confeſſionem maleficorum adhibent.

16. Quicunq;, cùm audiunt picam vociferantem circa ædes alicuius, mortem prædicunt

breui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

breui imminere: aut quia canem audiunt vlulantem, pestem præsagiunt: aut quia obuiam venit lepus, mali aliquid instare ominantur. Similes & alias multas vanas superstitiones & magicas artes solent exercere, qui artem venatoriam sequuntur.

Huiusmodi & similes artes nugatoriæ, vel noxiæ superstitiones ex quadam pestifera societate hominum, quasi pacta infidelis & dolosæ amicitiæ constituta, penitus sunt repudiandæ & fugiendæ Christiano, vt decernitur 26.q.2.cap.Illud ex August.Atq; hoc addiderim, superstitiones tanto esse periculosiores, quanto plures res sacræ adhibentur. Quia hoc Diabolus maximè intendit, vt vel sub specie pietatis decipiat: aut res sacras ad humanam salutem ordinatas, in peruersum vsum redigat.

Dicit aliquis: Eueniunt tamen aliquando effectus in dictis operibus. Quandoque enim futura prædicunt, aut ægris sanitatem restituunt, *&c.* Respondetur in cap. Nec mirum 26. q. 5. ex August. hoc fieri permissione DEI, vt ipsi, qui hoc audiunt, vel vident, probentur, & appareant, qua fide & deuotione sint erga Deum, an etiam facilè moueantur & sequantur Deos alienos, sicut in Deuteronomio Moyses ex verbo DEI populum instruxit, cùm inquit: Si surrexerit in medio tui Propheta, &c. De varijs superstitionibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

obseruationibus dierum, collectionibus herbarum, diuinationibus, augurationibus auiū & incantationibus: ex August. 26. q. 7. ca. Non obseruetis, dicitur: Qui aut talibus credunt, aut ad eorum domum euntes, aut suis domibus introducunt, aut interrogant, sciant se fidem Christianam & Baptismum prę̨uaricasse; & vt paganum & apostatam, id est, retrò abeuntem, & Dei inimicum iram Dei grauiter in æternum incurrisse; nisi Ecclesiastica pœnitentia emendatus, Deo reconcilietur.

Quoniam his addi possent, iuxta D. August. doctrinam lib. 2. de doctrina Christiana c. 20 & quotidianam experientiam, milia immanissimarum superstitionum, nec facilè cognoscantur à multis, placuit ex Doctorum sententia regulas subiungere, quibus dignoscatur, an aliquid sit superstitiosum, vel non, quarum sit.

Regula dignoscendi superstitiosa à non superstitiosis.

Prima. Quoties aliquis effectus rei tribuitur, qui non conuenit ei secundum suam naturam inditam, si per Ecclesiæ definitionem, sacram Scripturam, aut laudabilem consuetudinem non constat fieri à Deo; vt accidit in sacramentis & sacramentalibus: Habendum erit tanquam superstitiosum.

Secunda. Si effectus naturalis tribuitur alicui rei, quem constat habere ex natura rei, non est superstitio. At si attribuitur aliquibus rebus, vt signis, vocibus, vel characteribus, aut si fi-

ſi fides poſtulatur ad productionem effectus, ſuperſtitio iudicanda eſt.

Tertia. Si res naturales vel artificiales, vt imagines, ſigna, vel characteres adhibeantur ad productionem ſupernaturalium effectuũ, vel motum liberi arbitrij flectendum, vel diuinandum, aut ad efficiendum ſpirituales effectus tam in nobis quàm alijs, niſi fiat modo in prima regula ſignificato, ſecundum ſacram Scripturam, Eccleſię definitionem, aut approbatam conſuetudinem: ſuperſtitioſum erit tenendum.

Quarta. Quando quis vtitur verbis ſacris, aut etiam orationibus, alijſque pijs operibus, in rebus vanis, neque ad diuinum honorem & cultum pertinentibus; eſt ſuperſtitio, quia callidus ſerpẽs, miſcet vanis & malis bona & pia, vt ſimplicibus cautius ſub ſpecie pietatis imponat.

Quinta & vltima Regula. Quando quis exercet aliquod opus, ad aliquam abſtinẽtiam, vel corporis exercitium pertinens, videndum eſt vt refręnet carnalis concupiſcentiæ motum, modo virtuti congruo, ſecundum Eccleſię ritum & moralem doctrinam.

De materia ſuperſtitionum legendi ſunt. S. Auguſtinus lib. 2. de doctrina Chriſtiana à cap. 20. S. Thomas 2. 2. à q. 92. per aliquot qq. Ioannes à Turrecremata ſuper decreto, 26. cauſſa cum textu. Sylueſter Prieras in ſumma,

verb. Superstitio, Incantatio & maleficium. Martinus Arles in Tractat. de Superstitionibus, qui habetur in Oceano Iuris, vol.10. Martinus Nauarrus in Manuali Confessariorum, cap.11. à num.22.

4. caussa dispositiua, Curiositas.

Quarta caussa dispositiua ad maleficia est *Curiositas, quæ his portentis illuditur per Dæmonum fallacias, quando id imprudenter appetit scire, quod ei nulla ratione competit inuestigare. ex d. cap.* Nec mirum.

HAEC potestas immundis spiritibus ideò datur, vt peruersos sibi aptent, hoc est, prauos homines seducant, illos scilicet, qui spernunt veritatem, & credunt mendacio, nec sanam doctrinam ferunt, sed ad sua desideria coaceruant sibi magistros prurientes auribus, & ad fabulas conuertuntur, onerati peccatis ducuntur varijs desiderijs, semper discentes, nunquam ad scientię veritatem peruenientes, iuxtà Pauli sententiam. Hinc in d. cap. Nec mirum, ministerio Dæmonis in primis à Chaldæis traditur inuenta magia, eo quod ipsi cæteris essent magis curiosi. Et Augustin. lib.10. de Ciuitate, cap.9. incantationes & carmina nefariæ curiositati tribuit. Ac clarius lib.2. de doctrina Christiana, cap. 22. &

.& 23.quod ita incipit. Hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio diuino, cupidi malarum rerum homines tradantur illudendi & decipiendi pro meritis voluptatum ſuarum, illudentibus eos atque decipientibus angelis: quibus iſta pars mundi infima ſecundum pulcherrimum ordinem rerum, diuinæ prouidentiæ lege ſubiecta eſt. Quibus illuſionibus & deceptionibus euenit, vt iſtis ſuperſtitioſis & pernicioſis diuinationum generibus multa præterita & futura dicantur, neq; aliter accidant, quàm dicuntur, multáq; obſeruantibus ſecundum obſeruationes eueniant, quibus implicati, curioſiores fiant, & ſeſe magis magiſque inſerant multiplicibus laqueis pernicioſiſſimi erroris, &c.

Conſentit his pulchrè Guilhelmus Pariſienſis in lib. de Legibus, folio 35. columna 2. Scito, inquit, quia omne genus peccati idololatriam prouexit: Sicut euidenter apparet de curioſitate, quæ eſt libido ſciendi non neceſſaria. Tanta namque libido ſciendi futura, & alia cordium occulta, quorundam hominum inflammauit animos, vt huius ſcientiam, execrabili animarum ſuarum commercio, à Dæmonibus mercarentur. Propter quod & ipſi naturæ humanæ inimiciſsimi Dæmones, ſacrilega opera excogitauerunt, eiſque ſe placari, & induci poſſe hominibus ſuggeſſerunt: Impetra-

petrariq; posse ab ipsis scientiam futurorum, & aliorum occultorum. Inde processerũt nefandissima illa opera, quæ etiam vulgò nominatissima sunt: videlicet inspectio speculi, inspectio spatulæ, inspectio vnguis, videlicet vt furta, & alia occulta inuenirentur, in quibus omnibus Diabolicorum sacrificiorum impietas partim latet: & partim omnibus manifesta est, si perfectè scripta inueniantur. Ex hac eadẽ peste curiositatis processit liber maledictus, & execrabilis, qui dicitur liber sacratus. Similiter & alius, qui dicitur (speculum) ab omnibus, in quibus præterita, præsentia & futura videri ipsi auctores eorum Dæmones promiserunt. Sunt & aliæ huius pestis innumeræ, per quas curiositatis initium stragem animarum inæstimabilem fecit: hæc Guilhelmus. Atq; occasione curiositatis arbitror non rarò doctos & magnos ingenio capi à Dæmone. Tentat enim eos curiositate, vt velint cognoscere, videre, & experiri noua, inusitata, & rara. Quare Apostolus admonet Rom. 12. non plus sapere, quàm oportet. Curiositati adiungi potest latens in multis cordibus intolerabilis superbia, quę Domino Deo in summo gradu displicet, & Dæmonibus maiorem in modum placet.

5. Caussa est auaritia.

Quinta caussa est: *Insatiabilis amor congregandi diuitias.*

QVAM.

QVAM ſatis ſuperq; S.Paulus indicat,cum 1.Tim.6.
ait:Qui volunt diuites fieri,incidunt in
entationem,& laqueum diaboli, & deſideria
nulta inutilia,& nociua,quæ mergunt homi-
es in interitum & perditionem. Radix enim
mnium malorum cupiditas, quam quidam
ppetentes,errauerunt à fide,& inſeruerunt ſe
oloribus multis. *Hæc Apoſtolus.* Auaro enim ni-
il ſceleſtius,qui etiam propriam animam ve-
alem exponit,vt pecunias congreget: Quod
Dæmoni optimè conſtat, atq; ſic inſatiabili
ppetitui tentationem congruam obijcit, vt
laqueum eum pertrahat.Inueniuntur qui-
am ita auaritia excæcati, & miſeri, quod mã-
ionę Deo nummorum ſacrificent,vt diuites
fficiantur, quorum meminêre Ioannes de
riburgo in ſumma Confeſſariorum li.1.tit.
.q 25. & Paulus Grillandus lib.2.de Sortile-
ijs, q.11.nu.25. Auaris & alijs,qui rerum ino-
ia laborant, vt ſuprà ſignificatum eſt, Dæ-
ion quandoque diuitias promittit, ſed non
ræſtat. Confeſſa eſt etiam inter alia puncta
Reiſenbeins Anna/ cuius ſuprà mentionem
ecimus,quod ſi in principio ſui caſus non ni-
nis bonis temporalibus acquirendis dedita
uiſſet,& Mammonæ inſeruiuiſſet, faciliter ſe
um gratia Dei ad cor redituram fuiſſe.Reme-
ium contra hoc malum ſubiungit Apoſto-
us, cum ait. Tu autem homo DEI, hæc
ge: Sectare verò iuſtitiam, pietatem, fi-
dem,

dem, charitatem, patientiam, mansuetudinem.

6 Caussa, Luxuria.

Sexta Caussa est, *Luxuria, seu carnis voluptas.*

HAEC multum efficax est ad hominem capiendum & detinendum. Sic Balaam, cap. 24. & 25. in lib. Numerorum: filios Israël mediante fornicatione cum filiabus Moab, induxit ad idololatriam. Hoc enim vitium sapientes & insipientes, ignobiles & potentes deijcit. Quis enim Salomone sapientior, & Samsone fortior? & tamen vtrunq; vicit luxuria: bene ad hoc propositum facit illud Ecclesi. 19. Vinum & mulieres apostatare faciunt etiam sapiẽtes, & luxuria Salomoni caussa fuit colendi Deos alienos, vt cõstat ex lib. 3. Reg. ca. 11. Tobiæ. 6. Audi me, & ostendam tibi, qui sunt, quibus Dęmonium pręualere potest. Hi namq; qui cõiugium ita suscipiunt, vt Deum à se & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem Dæmonium super eos. Quomodo hoc peccatum non solũ caussa incidendi, sed etiam perseuerandi in malo sit, optimè ex sacris literis tradit Gulielmus Peraldus, Episcopus Lugdunens. in summa virtutum & vitiorum, tomo 2. tract. 3. ca. 3 Atq; id Isidorus lib. 2. de summo bono cap. 39 satis etiam attestatur, dum ait. Maximè pe carni

carnis luxuriam humanum genus subditur diabolo, quàm per cætera vitia. Dæmones scientes pulchritudinem esse animæ, castitatem, & per hanc hominem angelicis meritis, quibus illi lapsi sunt, coæquari, liuore perculsi inuidiæ, inijciunt per sensus corporis, opus desideriumq; libidinis, quatenus à cœlestibus deorsum deiectam animam pertrahant, secumque quos vicerint, gloriantes ad tartara ducant. Nouit optimè Dæmon, vehementissimum esse carnis ardorem, & animum, quem occupauerit, non facile liberari. Etenim vt S. Ambros. ait in cap. 4. Lucæ. quasi clauis quibusdam suffigitur anima corporis voluptatibus, & cùm semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest, vnde descendit sine Dei fauore reuolare. Actuum enim suorum vincta laqueis, & deliciarum secularium illecebris obnoxia iam tenetur. hæc Ambrosius.

Septima est, *Execratio, vel maledicendi siue imprecandi rabies.* *7. Caussa, maledicendi rabies.*

QVOD quidem peccatum multis vsitatissimum est, vt minima occasione & aduersitate oblata, se suosq; Dæmonibus & diris omnibus deuoueant; & tunc aliquando iusto Dei iudicio malum euenit, quod imprecantur. Quare Prouerb. 8. dicitur: sicut auis ad

alta

alta transuolans, & passer quolibet vadens; sic maledictum frustra prolatum in quempiam superueniet: & in Psa. 108. Dilexit maledictionem, & veniet ei: & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo Hinc compertum est experientia, diabolum sumpsisse quandoque hanc occasionem perducendi ad maleficium.

8. Caussa. Nimia tristitia & ira

Octaua, *quæ frequentissimè in muliebri sexu locum habet, est desolatio, siue nimia tristitia, aut pusillanimitas in aduersis.*

DVM enim fœminæ in aduersitates calamitates, aut perturbationes incidũt, animum abijciunt, maximè quando non est qui consoletur, aut consilio iuuet. Hanc opportunitatem Dæmon perscrutatur, atq; sub fictæ personæ forma, auxilium, cõsilium, & patrocinium promittit, cum maxima deceptione. Huic adiungere possumus immoderatam irã qua multi se vindicare de alijs per fas & nefas cupiunt: quod quando propter fragilitatem non possunt, malignus se offert; & inspirat vindictæ modos. Sed nunc cùm contingat inter alias vnam esse caussam præcipuam perseuerantiæ in tam graui atq; intolerabili Dæmonis iugo, de hac paulò latius aliquid dicendum pro remedio contra hoc durum vinculum.

Nona caussa perseuerantiæ in tanto scele-

ſcelere, eſt *Error, quem Diabolus opinioni hominum, quos capit, imprimit, vt ſibi perſuadeant, fieri haud poſſe, vt ad ſanum cor conuertantur.*

LEGIMVS in lib. Iudicum, quod Philiſtæi Samſonem fortiſſimum captum quamprimum oculis priuârunt, priuatum ad piſtrinum ablegârunt, & molere fecerunt, omnibuſque ludibrijs & illuſionibus affecerunt. Hos Philiſtæos maligni ſpiritus ſequuntur; quamprimùm hominẽ Chriſtianum arte ſua quacunq; occaſione aut ſpecie deceperunt, oculos intelligentiæ effodiunt, atq; perſuadent impoſſibilem eſſe reditum ad Deum, cuius fidem abnegauit; ſicq; hominem oculis captum alligant ad piſtrinum, id eſt, ſuam grauem & intolerabilem ſeruitutem, atq; ſi molere, id eſt ſuis imperijs in omnibus ſatisfacere nolit, verberibus, minis & terroribus cogunt, atq; ludibrijs afficiunt. Atque vt melius ligatum Dæmon teneat, imperat ſub maxima pœna, vt infœlix homo omnia ſua peruerſa conſilia, & ſceleratiſsimas ſuggeſtiones in ſecreto teneat, nec vlli mortalium extra ſuam ſocietatem reuelet. *Iudicum 16.*

Aſtutiſsimus inimicus imitatur in hoc negocio mores callidiſſimi alicuius amatoris, qui honeſtam aliquam bonorum parentum filiam, aut honeſti viri vxorem intendit ſedu-

cere. Is omni cura industriaq; laborat, vt sua verba, facta & consilia non deueniant in notitiam, nihilq; magis timet, quàm ne puella parentibus ea patefaciat, cognoscens hoc pacto parentum prouidentia suos conatus frustrandos & irritandos esse. Eodem modo diabolus in hoc tam occulto, & ab hominum sensibus alieno scelere omni ratione procurat, vt homo, quem cepit, fraudulenta sua consilia nemini detegat. Ad quem effectum consequendum minas intentat, timorem incutit, & pudorem obijcit: his nodis anima miseri hominis intricata, se expedire non potest; cùm careat bono consilio, & tam Dei, quàm hominũ prudentum auxilio destituatur. Ex hoc capite contingit, paucissimos esse maleficos, aut sagas, qui in confessione sacramentali hoc crimen confiteantur, hinc etiam sequitur exiguũ esse numerum eorum, qui vel quæ sua sponte conuertantur ad Deum, relicta diabolica societate, antequam ad manus publicæ iustitiæ deueniant. Ex eadem quoque caussa oritur, quod nonnullæ fœminæ potius optent & eligãt mortem, quàm vitam, timentes ne iterum reducantur ad laboriosum illud molendinũ.

Remedia cõtra desperationis errorem.

Contra hunc Diabolicum errorem, & simplicium falsam opinionem veritas statuenda est, quæ tenebras falsitatis & erroris depellat. Veritas autem est, quod homo quicunq; etiam à Diabolo deceptus, cum gratia Dei potest per

pœni-

pœnitentiam redire ad gratiam, Diaboli iugum rumpere, & tam fœdam societatem relinquere, etiam quocunq; tempore. Hanc veritatem probant clamores Domini ad peccatores. Ezech. 18. proijcite à vobis omnes præuaricationes vestras, in quibus præuaricati estis, & facite vobis cor nouum, & spiritum nouum: & quare moriemini? quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus: reuertimini & viuite. Eccles. 33. Impietas impij non nocebit ei, in quacunq; die conuersus fuerit: Hierem. 8. Nunquid qui cadit, non adijciet vt resurgat? & qui auersus est, non reuertetur? Quare ergò auersus est populus iste in Hierusalem auersione contentiosa? appræhenderũt mendacium, & noluerunt reuerti. Et cap. 3. in eodem Propheta: Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me, dicit Dominus. Esai. 55. Derelinquat impius viã suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, &c. quoniam multus est ad ignoscendum. Eandem veritatem probant Scripturæ, quæ attestantur Dominum soluere & rumpere vincula peccatorum. vt Dauid in Psal. Disrupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Et iterum in alio loco. Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos. Ad idem propositum faciũt, quæ misericordiam & gratiam Dei erga peccatores ostendunt: hęc

Concionator facilè congregabit contra prædictum errorem. Quicunq; ergò à Diabolo decipitur, aut deceptus est, & sub tam dura seruitute agit, quantamcunq; fidem infideli addixerit, obedientiamq́; præstiterit, redeat ad cor, frangat perfidiam, pœniteat, inuocet Devm: cœlestis curiæ reginam, desolatorum aduocatam B. Virginem, Angelum custodem, & sanctos: resistat aduersario in fide, & vincet. Tantò autem facilius tam abominabilis status relinquitur, quantò citius deseritur. Optimũ consilium est, vt homo quamprimùm se delusum cognoscit, ingemiscat, peccatum confiteatur bono & prudenti Confessario, & fidei nostræ armis fortiter se muniat contra aduersarium, eiusq́; insultus forti & cõstanti animo repellat. Pleriq; enim, qui his laqueis vincti tenentur, multis molestijs afficiũtur, si iugum abijcere diabolicum, & fœdera infidelis amicitiæ rumpere contendant. At si constanter se Dæmonum insultibus opponant, induendo armaturam Dei, & scutum fidei arripiendo, victoriam obtinebunt, neq; tam graues patiẽtur tribulationes. Vt hoc rectius intelligatur, & firmius animis inhęreat, similitudine discamus, quod Dæmon aduersarius noster naturam & mores habet muliebres, quãtum ad imbecillitatem virium, & animi peruicaciam. Sicut enim fœmina mala cum viro rixas miscens, si eum conspiciat erecto animo, & constan-

anti vultu resistere, & verbis verbera obijce-
e, ilicò animum abijcit, & terga vertit, nec de-
ceps facilè aliquid simile tentat. Si autem
aritum timidum, meticulosum, fugacemq́;
epræhēderit, in extremam surgit audaciam,
: virum ferociter inuadit. Simili modo ho-
is noster facere consueuit, si quem reperit ti-
idum & inconstantem in tentationibus, &
imum abijcientem in tantis insultibus, non
t bestia super terram ferocior & audacior.
nde in nostro proposito timidis & tristibus
inatur, & non rarò intentat verbera, ni mo-
m gerant suo imperio. Sed si incidat in mili-
m fortem & imperterritum, hilari vultu re-
ugnātem, diffidens de victoria fugit, & eum
pace relinquit. Hinc optimè ait S. Gregor.
iabolus cùm ei fortiter resistitur, debilis est
: formica: cū verò suggestio recipitur, fortis
t, vt leo. Nemo ergò in hoc deceptionis genē
crudelitatē sæuientis, quam minis & verbe-
bus confirmat, pertimescat, sed confidendo
Dei misericordia & auxilio, viriliter in fide
pugnet; sic tandem triumphabit, & Dæmon
onfusus discedet. Inflammat ad hoc nostros
nimos, exemplum magni illius spiritualis
ucis S. Anthonij, quem nouitium in eremo
uissimis excepit verberibus, ita vt semiani-
is relictus, ad proximum vicum curandi
ussa deferri debuerit. At Anthonius ali-
uantulum conualescens, ad primum locum

 denuò

denuò se contulit ad seruiendum DEO, paratus ad noua verbera pro beneplacito Dei, nec vlla iniuria diaboli à proposito deterrebatur. Hac animi constantia virum sanctum munitum nequissimi spiritus cùm accedere nõ auderent, varias formas induentes, ferarum more alij rugiebant, alij vlulabant, alij dentibus frendebant, alij flammas ore, naribus, auribusque emittebant, vt terrorem incuterent, cui verbera inferre nequibant, ad impediendum ipsum in via salutis. Sed vbi fortissimum athletam nec verbera cùrare, nec horrenda spectra pertimescere cognouerunt, se victos & confusos confessi discesserunt. De his Athanasius in vita Anthonij. Hoc tamen adhuc referre non pigebit ex vita eiusdem sancti, quod relatu dignum est: ferũt de eo, dum verbera terroresq; perferret, lucem ei diuinitus apparuisse, qua expauefacti Dæmones diffugêre: Anthonium verò eo splendore recreatum erexisse se, & quasi præsentem Dominum aspiceret, dixisse. Vbi eras bone Iesu, vbi eras: respósumq; accepisse: Aderam Anthoni, sed euentum pugnæ tuæ præstolabar, quam quoniam imperterritus immotusq; viriliter sustinuisti, manet te victoriæ tuæ indeficiens in cœlo triumphus, præmiumq; sempiternum: Omnis ergo Diaboli vis atq; decertatio, constantis & pij animi continuatione destruitur. Similia in vita Hilarionis refert S. Hieronym. Plurima

San-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

[Sa]nctorum exempla, qui fortitudine & con-
[st]antia Diabolo restiterunt, qui videre volue-
[ri]t, legat Marcum Marulum de religiosè vi-
[u]endi institutione, lib. 5. cap. 7. Postremò, vt
[h]uic Præludio finem faciamus, si quis hac arte
[D]iabolica captus est, cõfiteatur sacerdoti pru-
[d]enti, & reuelet in confessione malum, quo
[d]etinetur: pœniteat, & in futurum armis se
[m]uniat spiritualibus. Scriptum est enim. Pro-
[u]erb. 28. Qui abscondit scelera sua, non diri-
[g]etur: Qui autem confessus fuerit, & reliquerit
ea, misericordiam consequetur. Et vt S.
[H]ieronymus ait, in cap. 10. Ecclesiast. in illa
[v]erba: Si momorderit serpens in silentio. Si
[q]uem Diabolus occultè momorderit, &
[n]ullo conscio eum peccati veneno infecerit:
[s]i tacuerit qui percussus est, & non egerit pœ-
[n]itentiam, nec vulnus suum fratri & magistro
[v]oluerit confiteri, magister qui linguam ha-
[b]et ad curandum, facilè ei prodesse non pote-
[ri]t: si enim erubescat ægrotus vulnus medico
[c]onfiteri, quod ignorat, medicina non curat.
[M]olestissimè fert inimicus, quod homo sua
[c]onsilia manifestet, & impedit quantum po-
[te]st, obijcit timorem & pudorem. Sed tu se-
[q]uere consilium Ecclesiast cap. 4. Pro anima
[tu]a non confundaris verum dicere. Sancti Pa-
[tr]es tanquam firmam obseruârunt regulam, e-
[u]idéter diabolicam esse cogitationem, quam
[iu]nior seniori confunditur aperire. Vnde

Caſſianus ait. Non poterit Diabolus circumuenire vel deijcere iuuenem monachum, niſi eum, quem viderit aut per ſuperbiam, aut per verecundiam ſuas cogitationes ſeniorem celare.

16. Præludium. *Diabolus, qui ab initio ſimilis eſſe voluit altiſſimo, adhuc in ſuis operibus ad hominum deceptionem diuina opera imitari contendit, & ſimilitudinem quandam Dei affectat.*

HInc ſummoperè deſiderat adorari, quod diuinæ maieſtati competit. Matth. 4. Hęc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me, & 26. q. 5. c. Nec mirum. Atq; hoc tritum eſt apud omnes Theologos & canoniſtas, vt Grilland. atteſtatur de Sortilegijs. q. 7. nu. 9. Ex eadem cauſſa Dæmones ſacrificia expetunt. Auguſt. lib. 20. contra Fauſtum, cap. 21. Cui & Philoſophi conſentiunt. Apuleius in lib. de Deo Socratis, (quem rectius teſte Auguſtino 8. de Ciuit. cap. 14. de Dæmone Socratis intitulaſſet) dicit, ex Dæmonibus alios diurnis ſacrificijs gaudere, alios nocturnis: eſſe qui lætioribus: eſſe qui triſtioribus hoſtijs, ritibus & cæremonijs delectentur. Porphyrius lib. 2. de abſtinentia animalium, ſubindicat ciuitatibus interdum opus eſſe Dæmonibus ſacra facere, ne frugibus, ne diuitijs, ne vrbi ipſi noceant.

Nam

Nam rata est, inquit, apud omnes fides, eos læsuros genus humanum, si irascantur, propterea quod negligantur, neq; cultum legitimum nanciscantur. Sic August. d. lib. cap. 13. tribuit Labeoni, quod numina mala cruentis victimis placari existimauerit: & ibidem cap. 16. Ex Apulei Platonici sententia mores Dæmonum depingit, qui dixit eos eisdē, quibus homines, animi perturbationibus agitari, irritari iniurijs, obsequijs donisq; placari, gaudere honoribus, diuersis sacrorum ritibus oblectari, & in eis si quid neglectum fuerit commoueri. Hoc fundamento præsupposito, facilè multa intelliguntur, quæ Dæmones expetunt à maleficis: vt, quod disciplina in conuentu rectè seruetur, quam si quis violauerit, malè ab ipso, vel suis ministris tractatur, & irascitur. Sic Helenam quandam ex pago S. Matthiæ, quæ mortis sententiam, & eius executionem accepit, Anno Domini 1589. 15. Iulij, Dæmon, qui se Beelzebub nominabat, in faciem ita malè percussit, quòd aliquot diebus ægrotauerit: eò quòd cùm prima vice ad conuentum cursumque venisset, & multitudinem personarum vidisset, dixerit: Domine Deus, quomodo huc veni. Sic Annam quandam ex pago S. Medardi, prope monasterium S. Matthiæ, quæ mortis supplicium subijt 11. Augusti Ann. Dñi 1590. per gradus deiecit, ita quod quatuor in corpore vulnera acceperit, eò quod ei morem

gerere nolebat. Sic etiam sæpè si in aliquo offendant per alias maleficas eas cædit, vt suprà exemplis declaratum est.

17. Præludium. *Sicut vnicuique homini ab ortu natiuitatis suæ, ad tutelam & custodiam, deputatus est bonus Angelus, secundum sacras literas, & sanctorum Patrum doctrinam: Ita etiam ad exercitium ac tentationem malus spiritus destinatus cuilibet, vt Doctores sentiunt.*

ANGELORVM custodiam calumniatur Caluinus in institutionib. sect. 7. cap. 14. & in cap. 18. Matth. & alibi, quem sequuntur eiusdem farinæ homines: sed Catholica Ecclesia Angelorum tutelam firmiter amplectitur. Nunc probatur prima præludij pars. Psal. 90. Angelis suis mandauit de te. & Psal. 33. Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Genes. 48. Iacob dicit: Angelus, qui pascit me, & liberauit me à iuuentute mea. Eccles. 5. Ne dicas coram angelo, non est prouidentia, ne fortè iratus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum. Vbi S. Hieron. Non enim in ventum dicta transeunt, sed à præsenti angelo, qui vnicuique adhæret comes, statim perferuntur ad Dominum. Matth. 18. Videte ne condemnatis

vnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

vnum ex his pusillis, dico enim vobis, quia angeli eorum in cœlis semper vident faciem patris mei. Actor. 12. Puella Rhode, cùm nunciaret Petrum stare ante ianuam, astantes dixerunt: Angelus eius est. Consentiunt Doctores & Theologi S. Hieronym. in d. cap. Matth. Magna, inquit, est dignitas animarum, vt vnaquæq; habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui Angelum delegatum. August. in Soliloq. cap. 27. Chrys. hom. 60. in Matth. & hom. 3. in Epist. ad Thessalonicens. Basil. lib. 3. contra Eunomium, his verbis: Quod singulis hominibus adsit Angelus, vt Pædagogus quidam & Pastor ad vitam dirigendam, nemo contradixerit, qui verborum Domini recordatur. Angeli eorum in cœlis semper vident faciem Patris, &c. Inde Psalmista dicit. Castrametatur Angelus Domini in circuitu timentium eum. Et, Angelus, qui me eruit de iuuentute mea, & quæcunq; talia: Hæc Basil. Origen. hom. 5. in Numer. & hom. 35. in Lucam. Gregor. Nyss. in lib. de vita Moysis. Bernard. serm. 11. super Psalm. Qui habitat: in verba vers. Angelis suis mandauit de te. Hilarius, Theophyl. OEcumenius, & alij communiter in cap. Matth. 18. Cassianus in collat. 8. cap. 17. S. Thom. 1. part. q. 113. S. Bonauentura cum Magistro Sententiar. & omnibus DD. in 2. d. 11. Custodiæ angelicę plures sunt effectus, qui à Doctoribus ex sacris literis colliguntur. Tres autem generales

aſſignari poſſunt: defenſio contra aduerſarij violentiam, ne opprimat: Eruditio & directio contra eius aſtutiam in decipiendo & ſeducendo: Exhortatio & inductio ad bonum, ne blanditijs moueat voluntatem ad conſentiendum. Sunt autem multi particulares, de quibus auctoritates Scripturæ legendæ Concionatoribus apud S. Bonauenturam, Albertum & Gabriel. in d. diſt. 11. & latiſsimè apud Franciſcum Feuardentium in appendice ad libros Alphon. Caſtrenſ. de hæreſibus lib. 1. in verb. Angeli. hæreſ. 3. Si quis dicat. Cùm Angeli boni etiam virtute naturali præditi ſint, & dono gratiæ adiuuentur, quomodo non vincunt Dæmones, & prohibent ne homines tentatione ſuperent. Reſpondetur, hoc non prouenire ex defectu angelicæ cuſtodiæ, ſed ex noſtra voluntate libera, quæ non acquieſcit conſilijs & ſuggeſtionibus angelicis. Angelorum cuſtodia & directio non cogit hominem ad bonum, voluntati vim inferendo, ſed excitando & perſuadendo mouet pro natura voluntatis liberæ. Contingit etiam aliquando ex ordine diuinæ iuſtitiæ & prouidentiæ, quæ modum & ordinem Angelorum cuſtodiæ præſcribit propter demerita cuſtoditi.

Quantum ad ſecundam partem præludij: quod etiam quiſq; homo habeat Dæmonem exercentem deſignatum, tradunt S. Gregor.

loc.

loc. cit. apud Magiſtrum in 2. d. 11. Chryſoſt. ſiuę auctor operis imperfecti, hom. 46. in Matth. Lactantius lib. 2. de origine erroris ca. 15. Caſſian. loc. citat. Magiſt. & DD. in d. d. probat Caſſian. Si, inquit, conſideremus illum, qui B. Iob expetijt, apertiſsimè inſtruemur illum fuiſſe, qui ſemper inſidiatus ei, nunquam eum ad peccatum potuerit incitare: & idcirco poteſtatem à Domino popoſciſſe: velut qui non virtutè illius, ſed Domini defenſione, qui illum ſemper protexerit, vinceretur. De Iuda quoq; dicitur, & diabolus ſtet à dextris eius. Ad hanc doctrinam Platonici accedunt. *Pſalm. 108.* Apuleius multa ſcripſit de Dæmone Socratis. AEgyptiorum doctrina traditum eſt, ab Dæmonum præſide Deo, pro ratione propoſitæ vitæ, Dæmonem aſsignari, non ab aſtro, aut Planeta: quod ſenſiſſe Porphyrius putatur vt auctor eſt Iamblicus. Philoſophorum varias ſententias de Dæmonibus cuiq; aſſignatis refert Cœlius Rhodiginus, lectionum antiquarum lib. 1. cap. 31. Hinc illud pulchrum apud Plutarchum, in lib. de Romanorum fortuna exemplum. Cum Marcus Anthonius & Auguſtus, ſingulari amicitia & beneuolentia iuncti, habito otio, ſępè luſibus inter ſe diuerſis tranſmittere ſoliti eſſent, & M. Anthonius ſemper victus abiret: Quidam apud eum diuinandi peritia clarus, audacter ita admonere cepit. O Anthoni, quidnam tibi cum adoleſ-

cente

cente isto? Refuge ipsum,& vita. Tu quidem illustrior es, natu item grandior,sed plurium quoq; imperator,bella multa exantlasti, peritia rerum præstantior es. At nescio,quo pacto huius ipsius Dæmonem Dæmon reformidet tuus. Quin tua quidem fortuna ampla est ex se, sed fortunæ adolescentis subblanditur. Quod ni abieris procul,ad illum defecturum apparet. *Dubium esse potest: An mutato loco,mutetur & Dæmon?* Quidam enim absurdum arbitrantur,eodem referente Cœlio, lib.d.cap.32. quod Dęmon vnus ita in mancipium venerit, vt ne latum quidem vnguem à nobis discedat, quantumuis longinqua terrarum spacia abierimus: Qui etiam in ea sunt opinione,ex eadem radice,quod homo in vno loco sit fortunatior, quàm in alio. Quia cùm in qualibet Dæmonum decuria, plura sint dignitatis & virtutum discernicula,variatis locis varij sunt rerum euentus. Sic fœlicior & fortunatior erit in loco,qui potentiorem Dęmonem adeptus fuerit, infœlicior,qui inferiorem & debiliorem, vt exemplo à Plutarcho relato ostenditur.His annotatis vt propositum prosequamur : bonus Angelus, & spiritus malus circa hominis actus in custodia & exercitio sibi aduersantur. Cōtrariorum enim principiorum & formarum contrarij sunt effectus & operationes. Angelus custos & tutelaris rectè agentibus adest,salutaria consilia suggerit,ad bonū

incitat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

incitat, ne in peccatum cadat, aut ſi ceciderit, ſtatim reſurgat, ſolicitat. Dæmon ſuſurrando ſemper ad peccatum inſtigat, mala conſilia proponit, ad malũ inſtruit, teporem & ſoporem immittit, mentẽ excæcat, vt homo in peccatis ſordeſcat, laborat, omnia media fallacia adhibet, donec manibus pedibuſque ligatum miſerum hominem teneat, & pro ſua peruerſa voluntate regat. Bonus Angelus dux & auctor homini exiſtit, vt Dei noua creatura in Baptiſmo fiat, Deo in perpetuũ, vt iuſtum eſt, ſuam ſeruitutem & cultum impendat, & addicat: Diabolo & pompæ eius abrenunciet. Dæmõ proprius in hoc deteſtabili maleficij opere inſtigator eſt, vt homo in primis profeſsioni in Baptiſmo factæ abrenũciet, Deo, B. Virgini, & omnibus ſanctis valedicat, ſibi ſuam operam addicat, obedientiam præſtet. Et ſicut Iudith clariſsima herois, angelum itineris ſui & caſtitatis directorem inter prophanorum barbaras atq; impuras manus propugnatorẽ habuit: ſic dæmoni cura eſt, vt hominem ad impuriſsimã libidinẽ inducat. Deinde quemadmodũ Angelus Abacuc Prophetam in Babylonẽ tulit, vt prãdium Danieli in lacu leonum traderet, & iterum in Iudæam expedito negocio cõfeſtim reportauit, & in locum ſuum reſtituit: Ita dæmon ſuum maleficum ad conuentũ defert, & peracta tragędia magica, reportat ad locum in quo ſuſcepit. Imò etiã ſicut Angelus B. *Iudith. 15.*

Petrum,

Act. 12. Petrum, percusso latere eius excitauit è som-
no: Ita Dæmon malefici etiam suum clientem
è somno excitat, vt multorum confessioni-
bus didicimus, vt congregationem & cursum
adeat, quando præscripto tempore conue-
niendum. Vbi & hoc occurrit notandum. Sic
ut Abacuc, qui nec Babylonem viderat & la-
Daniel. 14. cum nesciebat, vt Scriptura attestatur, à bono
angelo ad locum longè situm & ignotum de-
ferebatur. Ita malefici à suis Martinetis, au
Martinellis vt aliqui vocant, nostri autem v
plurimum Amasios appellant, aliquando de
ducuntur ad loca ignota, & multum remot
cùm tamen putent, quod sint profecturi a
conuentum vicinum. Martinetus enim no
eorum voluntati obsequitur, sed suæ nequ
tiæ, aut sui præsidis imperio studet satisfacer
In conuentibus enim non rarò vnus superic
Dæmon toti multitudini præsidet, cuius pra
scripto omnia diriguntur: Sicut etiam in Po
lytica Republica, multi sunt ministri, cons
liarij, rectores & executores, quibus vnus su
premus præsidet, & cuncta moderatur & d
rigit: Atq; hoc etiam satis conuenit eis, quæ s
cræ literæ de bonorum angelorum custodia
præsidentia tradunt. Daniel meminit Ange
Græcorum, Persarum, & Michaëlis patro
filiorum Israël: Moyses angeli castrorum, Io
annes in Apocalypsi, Angeli Ephesi, & Smy
næ. &c. Sicut ergò vni prouinciæ, exercitu
at

ut Ecclesiæ præest vnus Angelus bonus, licet inguli suos habeant tutelares: Sic etiam vnus Dęmon præsidet alicui congregationi maleficorum & Martinetorum. Hinc qui de naturis, differentijs, officijs & pręsidentia Dæmonum cribunt, tradunt Dæmonem nomine Bathyn ucem magnum & fortem cursu velocissimo omines transferre de regione in regionem, ui subsunt triginta legiones. Idem opus tri-uunt alteri Principi, cui nomen Gaap, vel ap, cuius imperio etiam multæ legiones in bsequio sunt. Sed Dæmonum nomina & di-incta officia, & numerum subiectorum ne-no scire potest, nisi ab ipsis didicerit, secundū octrinam Augustini, li.21. de Ciuit. Dei, cap. .Neq; enim, inquit, potuit, nisi primùm ipsis ocentibus, disci, quid quisq; eorum appetat, uid exhorreat, quo inuitetur numine, vel ogatur.

Hæc de Præludijs. Nunc prior quæ-ionis pars per Conclusiones resol-itur.

1. Conclusio. *Malefici, Magi, di-natores, vel quicunque alij, pactum cum æmonibus habentes, nulla vera possunt fa-re miracula.*

Magi, Malefici, nulla vera faciūt miracula, sed tantum mirabilia.

PRobatvr Conclusio, quia facere miracula vera, est argumentum diuinitatis, & arguit infinitam potentiam: ergò solum competit Deo, iuxta illud Psalmi. Qui facit mirabilia magna solus. Deinde, facere miracula excedit ordinem totius naturæ creatæ, ergò non est in potestate Dæmonis. Hanc Conclusionem probant S. Thom. 1. part. q. 110. art. 4. & q. 114. art. 4. Alexan. Halen. 2. part. q. 45. S. Bonauent. & alij Doctores in 2. sent. d. 7. & habetur in 26. q. 5. cap Nec mirum, ex August.

Dictum in Conclusione, (vera miracula) Quia Dæmones etiam possunt facere mirabilia, quæ homines mirantur, quia eorum facultatem & cognitionem superant. Sic Magi Pharaonis veros serpentes & ranas fecerunt per virtutem Dæmonis, vt attestatur August. lib. 20. de Ciuit. cap. 28. non tamen rationem veri miraculi attigerunt, cùm fecerint per applicationem actiuorum naturalium ad talem effectum. Ad maiorem Conclusionis lucem aduertendum ex doctrina S. Thomæ 1. part. q. 110. artic. 4. ad 2. quod miracula simpliciter loquendo, dicuntur, quando aliqua fiunt præter ordinem totius naturæ creatæ. Et quia non omnis virtus naturæ creatæ, est nobis nota, ideò cùm fit aliquid præter ordinem naturæ creatæ nobis non notæ per virtutem creatam nobis ignotam, est miraculum quo ad nos: Quia eius caussam non cognoscimus, licet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tet ſit ſub ordine naturæ creatæ & limitatæ:
: quando Dæmones aliquid faciunt ſua
irtute naturali, quæ maxima in ipſis eſt, &
iaior, quàm vt à nobis comprę hendatur, mi-
culum nõ eſt ſimpliciter, ſed quo ad nos. Ig-
ri ſępè multa admirantur, cùm cauſſam non
gnoſcant, quæ docti cauſſarum concurſum
coniunctionem perſpicientes pro commu-
bus habent. Ex hac radice nota eſt illa diſtin-
io Magiæ, qua diuiditur in eam, quæ fit mi-
ſterio ſubſtantiæ ſeparatæ, quã omnes Chri-
iani ſemper damnârunt, & in aliam natura-
m, quę quędam pars eſt Philoſophię natura-
abditæ & ſecretioris, docens res ſumma ad-
iratione dignas efficere ex applicatione mu-
a agentium & patientium naturalium. Hanc
ſtinctionem amplectuntur D. Hieron. in
.2. Danielis ſuper illis verbis. Pręcipit rex vt
onuocarentur Harioli & magi & malefici,
c. Iuſtin. Martyr in lib. qq. à gentibus propo-
arum q. 24. & 26. Victoria in Relectione de
te Magica, num. 7. & alij alibi. Qua ratione
omen Magiæ abſolutè non ſignificat artem
am magicam, quæ Dæmonum auxilio &
ientia vtitur: ſed artem & facultatem facien-
opera occulta & mirabilia, non ſolùm ex-
a ſolitum rerum curſum, ſed ſupra homi-
um communem opinionem & captum. In-
unt enim rebus naturalibus mirabiles virtu-
s, quas non omnes homines, ſed ij tãtum qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

longo tempore, & mira experientia abd[...] rerum caussas perscrutati sunt, cognoscu[...] Huius Philosophiæ secretioris Chaldæi [...] runt studiosissimi, cuius terminis cùm non [...] sent contenti, sed ex curiositate plus cepiss[...] sapere, quam oportet, spirituum inspiratio[...] tracti, inciderunt cum primis in damnatas [...] tes Magicas. Quare cum Francisco Victoria [...] rectè Magia poterit definiri, quod sit effect[...] & operatrix multorum operum & effectuu[...] quorum ratio comprædhendi & intelligi m[...] te non potest. Quod sic intelligendum, n[...] quod eorum ratio simpliciter non possit i[...] telligi, sed quod, nisi ab illis, qui summam [...] uârunt operam in rimandis secretioribus [...] rum caussis, & si hęc Philosophię pars, more [...] liarum vulgaris fieret in scholis, & commun[...] multis redderetur, nomen Magiæ amitteret, [...] Physicæ, naturaliq; scientiæ asscriberetur. H[...] iusmodi naturalia exempla ponit Augustin[...] lib. 21. de Ciuit. cap. 4. Salamandra in ignib[...] viuit. Quidam Sicilię montes semper flamm[...] æstuant, non tamen consumuntur, sed integ[...] perseuerant. Et de magnete refert, quod qua[...] do iuxta eum ponitur adamas, non rapit fe[...] rum, & si iam rapuerit, & ei appropinquaueri[...] mox remittit. Sic nautæ mare nauigantes i[...] Indiam, referunt, maritimas cautes magneti[...] cas in quibusdam locis esse, quæ medio curs[...] nauigia, si quid in eis ferri sit, vel clauus vnu[...]

sistan[...]

...ant, detineant, & attrahant. Quare qui illac ...t præternauigaturi, postes nauium ligneis ...is compingunt. In cap. 5. alia exempla re... Apud Garamantes fons fertur esse tam ...gidus diebus, vt non bibatur, tam feruidus ...ctibus, vt non tangatur: Et in Epiro est alius ...s, in quo faces, vt in cæteris, extinguuntur, ...non vt in cæteris accenduntur extinctæ. In ...side lapis nomine Solenites gignitur, cuius ...erior candor cum luna crescit, atq; deficit. ...a plura rerum naturalium exempla ponit ...ugustinus, quæ Ludouicus Viues ex alijs ...uræ inuestigatoribus Plinio, Lucretio, He...doto, Mela, Solino, & similibus illustrat. ...lta similia exempla naturalis Magiæ ponit ...ilhelmus Parisiens. in 2. parte 2. principalis ...Vniuerso, cap. 21. vtpote, quod lapis Iaspis ...et serpentes. Quare aquilę ponunt illum in ...is suis, vt per ipsum terreant, & abigant fer...es. Lapis Gagates nominatus, virginitatem ...ditam prodit. Vnde redactus in puluerem ...otu sumi non potest à muliere corrupta. ...c experimento in maiori Britannia proba... ...onsueuerunt, qui pueri, quæúe puellæ vir...es essent. Arboris, quę agnus castus dicitur, ...nosissima virtus est ad conseruandam casti...em, vnde & nomen accepisse videtur. De ...ide Elyroida naturales scripserunt, ipsum ...sse contra colorem, cuius operationem ita ...pedit, vt gestantem illum videri non sinat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

de his latius Guilhelm. Aristoteles in lib. de mirabilibus quoq; attestatur in monte Eger herbam Charisiam reperiri, quam si mulier portauerit, homines ad amorem pelliciet.

Tripliciter malefici dæmonis ope mirabilia faciunt.

Dæmon autem tam mirabiles effectus cum Magis vel maleficis triplici potissimum modo operatur.

1. Vel effectus per naturam, aut artem facto aliunde trahendo, ita vt hominibus videantur in præsentia mirabiliter effecti.

2. Vel de nouo occultè faciendo, per applicationem caussarum naturalium actiua passiuis coniungendo, & accelerando actiones quantum natura patitur, & suæ potestatis subtilitas valet.

3. Vel secundum apparentiam tantum, deludendo sensus per præstigia & illusiones phantasmatum. Si enim ipse Sathan potest apparere in corpore assumpto: quare non potest formas aliarum rerum effingere, & sensibus hominum obijcere?

2. Conclusio. *Magi vel malefici non possunt transmutare materiam ex vna forma in aliam: vel clarius, Malefici non possunt immediatè virtute Dæmonis, in rebus naturalibus siue corporalibus aliquam imprimere formam naturalem,*

Haec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

HAEC Conclusio est contra quosdam Platonicos, qui posuerunt formas corporales deriuari à substantijs spiritualibus, per modum participationis: & quosdam alios in hac materia, de quibus in sequenti Conclusione.

Probatur Conclusio: Dæmones non possunt: ergo nec magi, nec malefici: quia ipsi opera Diaboli adiuti operantur. Antecedentis veritatem astruunt August. lib. 3. de Trinitat. cap. 7. & 8. S. Thom. 1. part. q. 65. artic. 4. & q. 110. artic. 2. & q. 114. artic. 4. ad 2. & lib. 3. contra Gentil. cap. 103. Alexand. Halen. 2. part. q. 43. artic. 1. & 2. S. Bonauentura in 2. sent. dist. 7. part. 2. artic. 2. q. 1. & 2. Francisc. Victoria in Relect. de arte Magica, à num. 35. & Aristot. lib. 7. Metaphysicæ à textu 26. Vbi tradit, formas non imprimi in materiam ab aliqua substantia separata, sed reduci in actum de potentia materiæ, per actionem formæ in materia existentis, quia simile fit à simili sibi: sed quod propriè fit, est compositum, ergo fit à composito, & non à substantia separata. Vnde omnia quæ fiunt in hoc mundo, fiunt à similibus caussis, effectus enim virtute est in caussa. Qua ratione cùm omnia sint eminenter in Deo, & non in alijs creaturis spiritualibus, ipseq; sit infinitæ potentiæ, potest trãsmutare res de forma in formam, creare, annihilare, & producere, absque vllo adminiculo alicuius caussæ particularis, vt etiam fecit in

rerum omnium creatione & productione. Atque tūc ſuo imperio, quod nulla creatura immutare poteſt, virtutem & naturam naturalibus agentibus indidit, vt ſuos effectus producant. Vnde ſicut de terra dixit: Germinet herbam virentem, & non hominem: Ita de homine: Creſcite & multiplicate, vt in Geneſi ſcriptum eſt. Sicut ergo terra germinat herbam virentem: ita homo hominem, & ignis ignem producit. Ex hac Concluſione ſequitur.

3. Concluſio, *Magi, vel Malefici virtute Dæmonis, nec ſe, nec alios homines verè & realiter poſſunt transformare in lupos, cattos, vel aliam quamcunque beſtiam.*

Haec Concluſio non ſolùm eſt vera ſecundum veram philoſophiam: ſed etiam fidei veritatem, ita vt ſi quis cum pertinacia contrarium credat aut dicat, ſit hæreticus & infidelis. Dictum (verè & realiter) quia per illuſionem & apparentiam bene fit. Concluſio eſt contra Ioannem Bodinum, lib. 2. de Magorum Dæmonomania, cap. 6. & alios ab eo citatos. Ipſe enim multis exemplis probare intendit, Lycanthropiam, vt vocat, id eſt, transformationem hominis in lupum: noſtra autem Concluſ. eſt in contrarium; & eam tradũt

Auguſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Auguſt.lib. 18. de Ciuit. Dei,cap.17. & 18.vbi expreſsè tenet omnia talia fieri phantaſticè & per præſtigias; & ſic ſoluit fabulas illas ex Varrone & poëtis de ſocijs Vlyſsis mutatis in beſtias, & à Circe & Arcadibus in lupos conuerſis. Chryſoſt.hom.29.in Matth.tom.4.S. Thomas 1.par.q.114.art.4.ad 2.S.Bonauent.loco citat. Franciſcus Victoria in Relect. de arte Magica propè finem. Alfonſus à Caſtro lib.1. de iuſta hæreticorum punitione cap.14. Bartolomæus Spineus ſacri Palatij Magiſter, in de ſtrigibus,cap.8.Malleus maleficar. par.q. .& alibi.Ioſephus Angles in floribus Theologicarum quæſt.ad Sixtum V.1.part.in 2.ſent.in q.vnica de arte Magica,diffic.9.Ioan à Turrecremata in 26.q.5.cap Epiſcopi.Vlricus Molitor in dialogis de Pythonicis mulieribus ad Sigiſmundum Archiducem Auſtriæ, cap. . determinatione 3. quare malè eum Bodinus pro ſe allegat. Lambertus Danæus in Dialog.de ſortiarijs, ca. 2. Paulus Grillandus Iurisconſultus in lib.de diuerſis criminibus lib. de ſortilegijs, q. 7. cuius opera ſunt in volumine 4.Oceani Iuris. Et hæc veritas expreſsè definitur in d. cap.Epiſcopi : his verbis.Quiſquis credit poſſe fieri aliquam creaturam,aut in melius,aut in deterius commutari, aut trãsformari in aliam ſpeciem, vel in aliam ſimilitudinem,niſi ab ipſo creatore,qui omnia fecit & per quem omnia facta ſunt: procul dubio

infidelis est, & pagano deterior: & ibidem in cap. Nec mirum, ex Augustino de Ciuitat. Et probatur euidenti ratione. Si homo potest transmutari in cattum, lupum, aut aliam bestiam; aut mutatur, secundum corpus vel animam, aut secundum vtrumq;. Si primum: ergo talis homo moritur, quia mors nihil aliud est, quàm separatio animæ à corpore. Si moritur: ergo non potest operatione Dæmonis coniungi iterum anima cum corpore, hoc enim est opus diuinę potentiæ: Dominus enim mortificat & viuificat. Si secundum dicatur, ita vt fiat transmutatio totius in totum: ergo homo desinit esse, quando incipit esse bestia, quia generatio vnius, est corruptio alterius: ergo de nouo creatur homo, quando bestia redit ad naturam hominis, nec est idem numero homo, qui erat prius: & alia sequuntur falsa contra veritatem & fidem.

Quod ergo de hominum in lupos, aut alias bestias conuersione refertur, nihil veritatis habet, & omninò ridiculum est, quod scribit de se Lucianus in dialogo de asino, nimirum quod cum in Thessalia discendæ Magiæ caussa versaretur, mutatus fuerit in asinum, cùm fieri optasset auis. Non enim hoc dixit, quia ita verè putaret, sed quia talibus argumentis delectabatur. Simile est quod Apuleius in lib. de asino aureo narrat sibi accidisse, quod veneno accepto, humano animo permanente, Asinus fieret.

fieret. Sic Ouid. lib. 1. Metamorph. Lycaonem Arcadiæ regem, à Ioue in lupum ob sua scelera mutatum finxit, vbi sic loquitur.

Colligit os rabiem, solitaq; cupidine cædis.
Vtitur in pecudes, & nunc quoq; sanguine gaudet.
Fit Lupus, &c.

Sic etiam Vergil. Eglog. 8. Merim veneficijs & herbis se potuisse in lupum transformare canit. Multa ex historijs de his adfert Bodinus, sed à Catholica veritate non est ideò recedendum. Plinius suo tempore etiam refert has fabulas fuisse in opinione quorundam lib. 8. naturalis histor. cap. 22. vbi ait. Homines in lupos verti: rursumq; restitui sibi, falsum esse cõfidenter existimare debemus: aut credere omnia, quæ fabulosa tot seculis comperimus. Vnde tamen ista vulgò infixa sit fama in tantũ vt in maledictis versipelles habeant, indicabitur. Euantes inter auctores Græciæ nõ spretus tradit, Arcades scribere, ex gente Antęi cuiusdam sorte familia electum ad stagnum quoddam regionis eius duci: vestituq; in quercu suspenso tranare, atq; abire in deserta, transfigurariq; in lupum, & cum cæteris eiusdem generis congregari per annos nouem. Quo in tempore, si homine abstinuerit, reuerti ad idem stagnũ, & cùm tranauerit, effigiẽ recipere, ad pristinum statũ, addito nouem annorum senio. Mirum

est,

est, inquit Plinius, quò processit Græca credulitas. Nullum tam impudens mendacium est, vt teste careat. Itaq; Copas qui Olympionica scripsit, narrat Demarchum Parrhasium in sacrificio, quod Arcades Ioui Lycæo humana etiam cum hostia faciebant, immolati pueri exta gustasse, & in lupum se conuertisse. Meminit etiam huius narrationis S. August. li. d. c. 17. & ca. 18 suam sententiam rectè profert de hac mutatione, quæ cùm multum faciat ad instructionem pro fidei veritate, placet eius verba paucis asscribere. Sic incipit ca. 18. enumeratis in ca. 17. incredibilibus hominum commutationibus ex Varrone. Sed de ista tanta ludificatione Dæmonum, nos quid dicamus, qui hæc legent, fortasis & expectant, quid Christiani agere debeant, quando inter idola gentiũ miracula fieri asseruntur. Et quid dicimus, nisi de medio Babylonis esse fugiendũ? Quod præceptum propheticum ita spiritualiter intelligitur, vt de huius seculi ciuitate, quæ profectò & angelorum & hominum societas impiorum est, fidei passibus, quę per dilectioné operatur, in Deum viuum proficiendo fugiamus. Quanto quippe in hæc ima potestatem Dęmonum maiorem videmus, tantò tenacius mediatori est inhærendum, per quem de imis ad summa conscendimus. Si enim dixerimus ea non esse credenda, non desunt etiam nunc, qui eiusmodi quædam, vel certissima audisse, vel

vel etiam expertos se esse asseuerent. Nam & nos cùm essemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione partium, vbi stabularias mulieres imbutas his malis artibus, in caseo dare solere dicebant, quibus vellent, seu possent viatoribus, vnde in iumenta ilicò verterentur, & necessaria quæq; portarent, postq; perfuncta opera iterum ad se redirent, nec tamen in eis mentem fieri bestialem, sed rationalem humanamq; seruari. Sicut Apuleius in libris, quos Asini aurei titulo inscripsit, sibijpsi accidisse, vt accepto veneno, humano animo permanẽte, asinus fieret, aut iudicauit, aut finxit. Hæc vel falsa sunt, vel tam inusitata, vt meritò non credantur. Firmissimè tamẽ credendum est, omnipotentem Deum omnia posse facere, quæ voluerit, siue iudicando, siue præstando, nec Dæmones aliquid operari secundum naturæ suæ potentiam, quia & ipsa angelica creatura est, licet proprio sit vitio maligna, nisi quod ille permiserit, cuiꝰ iudicia occulta sunt multa, iniusta nulla. Nec sanè Dæmones naturas creant, si aliquid tale faciunt, de qualibus factis ista vertitur quęstio, sed specietenus quę à vero Deo sunt creata, commutant, vt videantur esse, quod non sunt. Non ita solum animum, sed nec corpus quidem vlla ratione crediderim Dæmonum arte, vel potestate in mẽbra vel lineamenta bestialia veraciter posse conuerti, &c. Ex his Augustini verbis clarè osten-

ostenditur, non esse veras, sed phantasticas transmutationes. Ad idem fortius confirmandum facit ratio naturalis alia, quam facit Alphons. Castrens. loco citato. Nulla forma substantialis potest alicui materię velut illius forma vniri, nisi à solo illo agente, qui posit illam producere. Agens quod non potest formam substantialem producere, nec potest etiam illam materiæ vnire. Quoniam sic vniendo videretur ipsum compositum ex materia & forma producere. At ineptia est maxima dicere, quod aliquod agens producat aliquod compositum, cuius nec materiam, nec formã producere potest. Deus igitur, qui solus animã hominis producere & creare potest, etiam solus potest illã postquam à corpore suo fuit separata, iterũ eidem corpori vnire. Nam alias ille, qui animã corpori vniret, hominẽ illum fecisse diceretur, quod nefas est dicere Dæmonem facere posse: Quia dicente Deo, faciamus hominẽ ad imaginẽ & similitudinem nostrã: Apertè nos docuit, ipsius hominis productionem tantam esse, vt propagatione seclusa, soli Deo conuenire possit. Deinde (quod etiam August. in dictis verbis insinuare visus est) anima humana tãtę nobilitatis est, vt non nisi corpus humanum & organicum informare possit, vt constat. Nam si quælibet forma substantialis exigit certas dispositiones in materia, vt illam informare possit: Anima humana

pro-

profectò, quæ eſt nobiliſsima forma, maiores & nobiliores etiam requirit diſpoſitiones, vt corpus organicum & lineamẽtis diſtinctum, vt illud informet. Quod autem arte Dęmonis tale corpus organicum verum, & potentia vitam habens tanta celeritate formari queat, vt anima ei vniatur, non eſt credendum. DEI autem potentiæ non repugnat, cui omnis materia ſubiacet, qui etiam de non eſſe omnia produxit: At creaturæ vlli tribuere, hoc eſt Deo proprium ei adimere, & creaturæ potentiam creatoris aſcribere, quod ad blaſphemiam ſpectat.

Quod autem Bodinus magnam vim ponat in cap. 4. Danielis de Nabuchodonoſore, qui ex hominibus eiectus, & fœnum vt bos commedit, nihil probat, quamuis Ioſephus ante Bodinum occaſione iſtorum verborum, quæ dixit (Et figura mea reuerſa eſt ad me) putauerit Nabuchodonoſorem regem non ſolùm in amentiam verſum, ſed & in bouem mutatum, ita quod exteriorem figuram amiſerit, indueritque bouinam. Sed Hieronymus in illud cap. Epiphanius, & communiter Doctores Catholici tenent contrarium, vt rectè Dionyſ. Carthuſianus in d. cap. atteſtatur, & dicunt Nabuchodonoſorem non formam, ſed mentem & mores amiſiſſe. Nec textus dicit, quod in bouem mutatus fuerit, ſed contrarium apertè ſignificat his verbis. Eadem hora

ſermo

sermo completus est super Nabuchodonosor: & ex hominibus eiectus est, & fœnum vt bos commedit, & rore cœli corpus eius infectum est: donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent, & vngues eius quasi auium. Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cœlum leuaui, & sensus meus redditus est mihi, & altissimo benedixi. Ex his verbis constat Nabuchodonosorem non verè mutatum in bouem, sed septem annis in amentiam versum, fœno & herbis more bouis in locis ab hominum conuersatione remotis vixisse. Quod adfertur illud Genes. 19. & Luc. 17. de vxore Loth, quæ in pœnam peccati versa est in statuam salis, nihil ad propositum est. Quia id diuina potestate, non creata virtute factum est, Deus enim, vt suprà significatum, cùm sit omnipotés, potest vnam substantiam in alteram transmutare. Fuit autem vxor Loth potius conuersa in statuam salis, quàm aliam substantiam, vt pœna corresponderet peccato, & vt in quo peccauerat etiam puniretur. Nam, vt refert Nicolaus Lyranus secundum Hebræos, fœmina ista vespere præcedenti noluit suo marito porrigere sal ad cõdimentum ciborum pro angelis, quoniam instar conciuium suorum Sodomitarum affectum ad peregrinos nõ habebat, idcircò in statuam salis est conuersa. Nec etiam iterum statua salis mutata est in hominem, sed mansit in

sua

ua natura: Et sic Ioseph. li. 1. Antiq. Iudaicarũ
ap. 19. testatur se eam vidisse his verbis. Vxor
oth cùm respiceret sæpè ciuitatem, & eius
uram haberet, interdicente Domino, ne fa-
eret, in statuam salis conuersa dignoscitur.
Vidi siquidem eam, hactenus enim manet.

Dicet aliquis: Cùm huiusmodi transmu-
ationes verè & realiter non fiant, quomodo
gitur apparent? Respondetur secundum Do-
tores, quod tantùm secundum apparentiam
iunt, & hoc potest cõtingere dupliciter: Vno
nodo ab interiori, potest enim dæmon muta-
e phantasiam hominis, & etiam sensus corpo-
eos, vt aliud appareat obiectum, quàm sit. Id
uod experientia constat fieri etiam ex caussis
aturalibus. Nam videmus quod quandoque
borantes vehementissimis calidissimisq́; fe-
ribus, cadant in phrenesin, vel mentis aliena-
onem, & dicant se esse, quod non sunt: & cùm
æmon Deo permittente possit agere in cor-
ora, nihil vetat, quò minus mediãtibus caus-
s naturalibus, varias phantasias possit indu-
ere. Alio modo ab extrinseco, ex parte sensi-
ilis. Potest enim circumponere cuicunq; rei
orporeæ quamcunq; formam corpoream, vt
eius specie videatur: vel res etiam veras sup-
onere. Exemplum extat in vitis patrum.
uædam iuuencula ita extitit maleficiata à
uodam Iudæo, ad instantiam cuiusdam iu-
enis, cuius turpitudini satisfacere nolebat,

vt omnibus videretur equa: ducta pro remedio ad S. Macharium, cuius sanctitatem rei veritas non potuit latere, qui mulierem esse cernebat, & sic orans detegebat illusionem: & iterum ab omnibus iuuencula cognoscebatur. Dicebat autem vir sanctus id ideò iuuenculæ contigisse, quod non vacaret rebus diuinis, & Ecclesiasticis mysterijs.

Ex Conclusione & dictis iudicium sumi potest, de mirabilibus effectibus, quos operabatur Simon Magus opere Dæmonum, de quibus Nicephorus lib. 2. histor. Ecclesiasticæ, cap. 27. Canem exire, & S. Petrum Apostolum humana voce ad se vocare iubebat. Vt statuæ mouerentur curabat, & in ædibus vasa atque instrumenta domestica se sponte propria hinc inde transferebant, & ipse flammis circundatus non vrebatur. Ferebatur quoque volans in aëre. Ex lapidibus, fuco hominibus obiecto, panes faciebat. Draconis quoque formam induebat, & in varias animantium species mutabatur, duplici facie indutus conspiciebatur, (& paucis interiectis) Nec ipse modò ad quam vellet transformabatur speciem, verum etiam alios, quos voluisset, in variorum animantium formas mutabat, &c. Hæc Nicephorus.

Magi possunt ope dæmonum im-

4. Conclus. *Magi & malefici possunt potestate Dæmonum fecère ranas, serpentes,*

-pentes, Ciniphes, limaces, & similia anima-lia imperfecta, quæ secundum philosophiam generantur ex putrefactione. perfecta facere animalia.

SIc docent August. lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 9. S. Thomas 1. part. q. 114 artic. 4 ad 2. S. Bonauent. in 2. d. 7. loc. citat. Alexand. Halens. 2. par. q. 43 membro 2. & Magister sent. in 2. dist. 7. propè finem. Et constat quod Magi Pharaonis ranas serpentesque fecerunt. Vbi autem ad Ciniphes ventum est, defecerunt, & dixerunt. Digitus Dei est hîc. Aderat dominatio (inquit August.) prohibentis per spiritum sanctum. Idem patet ratione: Quæ generantur ex putrefactione, qualia sunt huiusmodi imperfecta animalia, facilius generantur, & quasi à casu, vt docet Aristoteles lib. 7. Metaphys. tex. 23. & ex caussis naturalibus: ergò Dæmones per applicationem caussarum naturalium, citius & celerius potentia suæ virtutis possunt disponere ad formæ vltimæ inductionem: & hoc vult August. loc. citat. cap. 7. quando dicit: Sicut nec parentes dicimus creatores hominum, neque agricolas frugum, quamuis eorum extrinsecus adhibitis motibus ad ista creanda DEI virtus interius operatur: Ita non solùm malos, sed nec bonos angelos fas est putare creatores, sed præ subtilitate sui sensus & corporis, semina ista rerum nobis occultiora no-

uerunt, & ea per congruas contemperation[illegible]
elementorum latenter sparserunt. Atque i[illegible]
gignendarum rerum, atq; accelerandoru[illegible]
incrementorum prębuerunt occasiones. At[illegible]
in hac authoritate, vt rectè notât quidam D[illegible]
ctores, creationem intelligit August. vltim[illegible]
formę introductionem. Hoc etiam aduerter[illegible]
dum, hanc conclusionem duabus pręcedent[illegible]
bus non repugnare: quia hac intelligitur, no[illegible]
quod malefici vel magi, virtute diabolica im[illegible]
primant formam in materiam, sed tantùm di[illegible]
positiuè, mediantibus agentibus naturalibu[illegible]
concurrant.

Dæmones cum maleficis venereã rẽ exercent.

5. Conclus. *Malefici vel maleficæ re[illegible] veneream habent cum Dæmone.*

PROBATVR ex August. lib. 5. de Ciuit. De[illegible] cap. 23. & probat ab experientia, qua & ho[illegible] infœlici tempore satis superq; probari potest. Creberrima, ait, fama est, multiq; se expertos, vel ab eis qui experti erant, de quorum fide dubitandum non est, se audiuisse confirmant, Siluanos & Faunos, quos vulgus incubos vocat, improbos extitisse mulieribus, & eorum appetisse, & peregisse cõcubitum: & quosdam Dęmones, quos Dusios Galli nuncupant, assiduè hanc immunditiam & tentare & efficere, vt hoc negare impudentiæ videatur. August. sequuntur communiter Doctores. Isidorus

lib. 8.

b.8.cap.vlt.S.Thom.in 2.ſent.diſt.8.& 1.par.
.51.art.3.ad 6. S.Bonauent. in d.8.2.ſent.art.3.
.1.Dionyſ.Carthuſ.ibidem q.2. Guilhelmus
ariſienſ. in vltima parte de vniuerſo cap. 23.
lartinus Arles in tract. de ſuperſtitionib.Sco-
is in 2.d.8.q.vnica.Gabr.ibid. q.1. concluſ.2.
lphonſ.Caſtrenſ.lib.1. de iuſta hæret.punit.
ip.16.Doctores mallei maleficarum 1.par.q.
Innocentius VIII. Papa in Bulla præpoſita
ialleo maleficarum, quæ nunc eſt reducta in
Decretalium, in titulum de maleficis & in-
intatoribus.Cardinal.Caietan.in 2.2.S.Tho-
iæ,q.95.art.3. Barth. Spineus in tract.de Stri-
ibus.cap.6.Barth.Medina in 1.2 S.Thomæ q.
.art.2.Ioannes Nider in Fornicatio: Vlricus
Iolitor,in Dialogo habito cum Sigiſmundo
rchiduce Auſtrię.cap.5 & 6 Paulus Grillan.
).2.de Sortileg.q.7.num 13. Ioannes Bodin.
).2.cap.7.Thomas Eraſtus doctè in Dialogo
: Strigibus non longè à fine,ac alij alibi: &
æc eſt indubitata veritas, quam non ſolum
perientia certiſſima comprobat, ſed etiam
itiquitas confirmat, quicquid quidam me-
ci & Iuriſperiti opinentur. Et ſic ſine ratio-
ac vllo fundamẽto Ioan. Fichardus in con-
io 111. dicit eſſe incredibile,merè præſtigio-
m,& ſomnium: mulierum cum dęmone ve-
reum congreſſum,etiam ſi inquiſitores hæ-
icę prauitatis:& alij Papatui adhęrentes ſta-
liant,ac etiam rationi,& naturali intellectui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

repugnare. Sed frustra dicitur quod non probatur. Si antiquitatem spectes Catholicorum, sententia auctoritatem & experientiam habet. Nam Augustinus, Guilhelmus Paris. D. Thomas & alij suis temporibus experientia hanc veritatem compertam attestantur. Si auctoritatem, communis est Theologorum sententia, qui non solùm doctissimi in Philosophia, sed etiam in Theologia & omni genere disciplinarum extiterunt, vt eorum monumenta relicta omnibus demonstrant: Si nostrorum temporum testes requirũtur non solum edentulæ vetulæ, nec deliræ mulieres, sed adolescentes, iuuenes, & viri docti in iure & sacris literis homines vtriusq; sexus & status, qui ob ingenij, & donorum naturalium ac acquisitorum præstantiam publicis functionibus præfuerunt, attestãtur se expertos hanc turpitudinem, ita vt negare impudentiæ videatur, vt August. rectè ait. Atq; aduocati maleficorũ, ne cogantur hoc præsupposito concesso, concedere eos morte mulctandos, etiamsi homines aut iumenta veneno non interfecerint, sómniant somnia esse, quod docti & indocti verisimum fatentur, & volunt vigilantes facere dormitãtios contra eorum propriam voluntatem vigilãtem rationem, & acutam sensuum functionem: Plusquam mille annis per temporum successiones homines experiẽtia compertissimum habuerunt, & nunc aduocati Re-

gni

gni Sathanæ somnia esse somniant, quæ vigilantes in vigilia exercent, & sani mente & corpore vera confitentur. Et certè vt rectè Thomas Erastus docet singulæ singulos habẽt suos Amasios ornatu, aspectu, nomine distinctos, & statim, aut saltem citò à contracta societate, aut pactione congredi solent, sicut vbiq; vniuersæ, vbicunq; captæ fuerint, magno semper consensu asseuerârunt. Quod nos nunc nõ solum ad fœminas, sed etiam ad viros, quorũ hoc deplorato seculo satis magnus numerus hãc sectam detestabilem sequitur, referimus. Et quoniam fortasse multi existimant aliquid impossibile contra rerum naturam & capacitatem humani intellectus dici in hac Theologorum doctrina latius & distinctius eam placet hoc loco in gratiam ignorantium declarare.

In primis nemo tantæ sit ignorantiæ quod in Dæmonibus putet esse discretionem sexus, quod alius sit mas, alius fœmina. Differentia sexus non habet locum in substantijs à materia separatis. Fuit enim aliquando quorundam error dicentium inter Dæmones esse sexum fœmineum & masculinum genus sicut inter homines, & posse filios & filias generare. Hinc gentiles Deos & Deas adorabãt, & Poëtę de nuptijs & coniugijs Deorum mentionem fecerunt. Sed rectius Marcus quidem qui lõgo tempore Dæmonum cultui operam

dederat apud'Michaëlem Psellum de natura Dæmonum docuit has maris & fœminæ differentias non inesse Dæmonibus, sed apparere, nullamq; formam in eis stabilem permanere. Sic vt experientia cognoscimus viris apparent in maleficorum exercitio sub forma fœminæ: Mulieri autem sub specie viri.

Deinde sciendum, quod aliqui ex Patribus videntur sentire, quod gigantes qui diluuium præcesserũt, fuerint nati ex angelorum & mulierum concubitu, cui sententiæ fauent Iustinus martyr in Apologia ad Senatum Romanũ, & in alia Apologia ad Antoninum Pium. Tertullianus in lib. de habitu mulierum. Lactant. lib. 2. de origine erroris, cap. 15. Eusebius lib. 5. de pręparat. Euangel. cap. 4. Philo in l. de gigantibus. Ambros. lib. 1. de Noë & Arca cap. 4. hi Patres & alij videntur sentire, quod angeli cum mulieribus peccauerint, & pro his facit illud Genes. 6. Videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchræ, sumpserunt sibi vxores. Respondetur, S. Patres per angelos non intellexisse spirituales substantias, sed viros illustres, Dei cultus studiosos, ex sancta stirpe Seth descendentes, qui quoniam vsq; ad illud tempus in cultu vnius Dei perseuerârunt, à Scriptura vocati sunt filij Dei. Editio verò septuaginta interpretum vetustior angelos Dei appellauit. Iusti enim homines in Scriptura angelorum nomine nuncupantur. Sic de

Ioanne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Ioanne ſcriptum eſt: Ecce ego mitto angelum meum: & ſacerdotes in Malachia angeli domini exercituum dicũtur, & hanc expoſitionem Auguct. loco citato amplectitur. Ad eandem expoſitionem accedit Guilhelm. Pariſ. loco citato. Dionyſ. Carthuſ. in cap. 6. Geneſ. & in 2. d. 8. q. d. Caſſian. coll. 8. c. 21. & alij nunc communiter dictam expoſitionem appræhendũt. Nunc vt ad reſolutionem propius accedamus, cũ ſpiritus carnem & oſſa nõ habeat, caret etiã anima vegetatiua, & ſic operationes animæ eiuſdem habere nequit, quia cuius non eſt potentia, eius etiam nec eſt actus: Generare autẽ præſupponit animam vegetatiuam & nutritiuam. Semen enim, quod medium eſt ad generationem, ſiue ſperma, vt vocant, eſt pars ſubſtantiæ corporis viuentis, remanens ex cibo optimè digeſto in proxima diſpoſitione ad ſanguinem, ſecundum Phyſicos. Vnde dicuntur multum venerei, quando totum ſemen inſaciabili libidine exhauſerunt, emittere ſanguinem. Hinc ſequitur, quod generare propriè non poteſt competere Dæmonibus, cùm non habeant principium intrinſecum generationis, animam vegetatiuam nec ſenſitiuam. Sicut ergò Dæmones nec eſuriunt nec ſitiunt, ita nec nutriuntur, nec ſemen aut ſperma ſecernunt, nec libidine inflammantur, & conſequenti gradu non generant. Quia vbi non eſt potentia, ibi non eſt actus. Nullo ergò modo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

more hominum ſemen ex propria ſubſtantia ſumendo & ſecernendo Dæmones cum mulieribus coire poſſunt: Et ſic intelligendi ſunt Caſſian loco citato, quando ait. Nullo modo credendum eſt ſpirituales naturas coire cum fœminis carnaliter poſſe. Chryſoſt. hom. 22. in Geneſ. Impoſſibile eſſe, vt improbi angeli cum fœminis coitum exerceant. Et Philaſter Epiſcopus Brixienſis in lib. aduerſus hæreſes, ca. 108. Et in hoc articulo meritò conſentiunt Theologi cum omnibus, qui dicunt impoſſibilem eſſe coitum Dæmonum cum mulieribus. Et hac annotata doctrina ruunt omnia argumenta, quæ facit Ioan. Vierus in lib. de Lamijs, cap. 13. & lib. 3. de præſtigijs Dæmon. cap. 21. Confirmant enim ea, quæ iam diximus. Sed quamuis propriè generare non poſſit Dæmon, generationem tamen procurare eius naturæ non repugnat, & in hoc Catholicorum Theologorum ſententia videtur à medicis & quibuſdam Iuriſperitis Theologię ignaris diſcordare. Quando autem Dæmon cum fœmina in forma viri rem veneream habet, aut ſemen viri ſuccumbendò recipit, aut procurando alicuius pollutionem colligit, & fœminæ incumbendo infundit: aut frequenter alium humorem ad illum actum accõmodat, vt videatur ſperma emittere. Et hoc poſtremũ communiter accidit, quando Dæmon cum maleficis & ſagis rem habet. Nam confitentur

ferè

ferè omnes, quod ſemen ſit frigidum. Quia cũ non excidatur à corpore viuo ſenſitiuo, calor naturalis nullus concomitatur. Non tamen negandum abſolutè, quod non poſſit ſequi, Dæmone procurante, & Deo permittente, generatio in muliere: cùm à multis viris in Philoſophia & Theologia doctiſſimis cõtrarium dicatur, & quod multis eiſq; ſapiẽtibus & doctis videtur, non poteſt omninò eſſe falſum, iuxta doctrinam Ariſtotelis in 7. Phyſic. & in fine de ſomno & vigilia. Atq; vt hæc Theologia ſimul & Philoſophia intelligatur, aduertẽdum ex S. Bonauert. in 2. d. 8. artic. 3. q 1. & alijs alibi, quod in actu generationis hæc concurrunt, Seminis conſtitutio ſecundum neruos & virtutes, Calor naturalis tali ſpeciei competens, Seminis ſic perfecti transfuſio, & ſuſceptio. Primum conuenit ei ſoli, cui Deus dedit vim vegetatiuam & propagatiuam: & ſic nullo modo competit Dæmonibus corpus aſſumentibus. Semen autem ſuſcipere & transfundere non repugnat Dæmoni in corpore aſſũpto. Quia poteſt aſſumere corpus palpabile & ſolidum, ita vt videatur quaſi humanum, ac habeat figuram & inſtrumenta apta ad recipiendum & deferendum ſemen ad generandum, atq; etiam illud valet mouere, prout cõuenit tali actui, vt ſemen à muliere in loco deputato ad generationem recipiatur. Recipit autem ſemen, vt antea dictum, ſuccumbendo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

viris, aut procurando pollutionem,& colligendo ſemen, demum transfundit incumbendo mulieri. Et cùm, vt optimè Guilhelmus Pariſienſis dicit, nemo dubitare poſsit huiuſmodi ſpiritus ſuper omnes medicos & Phyſicos noſſe naturam tam virilis quàm muliebris ſeminis, illud nouit ſua ſagacitate, & acceleratione in ſua virtute & temperatura conſeruare, vt ſit aptum ad generandum. Quando autẽ in tali caſu ſequeretur generatio, natus filius non eſſet filius Dæmonis, ſed illius hominis, à quo ſemen ſecretum & collectum eſt, vt DD. atteſtantur.

Non enim neceſſe eſt, quod omne quod procurat generationem, verè Pater nominetur. Atq; hinc etiam cõſtat quod ſic generatus non ſit ſimilis Dęmoni, ſed ei, à quo ſemen exciſum eſt: Quia verè generans generat ſibi ſimile, & ſpeciem propagat. VVierus d. cap 3. dicit S. Thomam nugari, quando tradit Dæmonem calorem naturalem poſſe conſeruare: ſed ipſe verè cæcutiens eſt, quod ſua medicina & phyſica Dæmonis poteſtatem & ſcientiam velit metiri. Non enim ſolùm S. Thomas ſic docuit: Sed etiam S. Bonauent. Scot. Gabriel. Richard. Guilhelm. Pariſienſ. Medina, & tota ſchola Theologorum in eandem abierũt ſententiam. Philoſophi & phyſici fuerunt, & tamen nihil hîc, quod Philoſophiæ repugnaret, inuenerunt. Theologiæ peritiſsimi extiterũt,

& hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

& hoc Dæmonum ſubtilitati & potentiæ congruum intellexerunt, nec in tali Theologia eſt quod repræhendi à Philoſopho aut Theologo poſsit.

DVBIVM HIC MOueri poteſt.

Cum nihil afficiatur niſi ad id quod ſuæ naturæ conueniens & congruum eſt, quomodo ſpiritus qui carnem & oſſa non habet, delectatur peccato carnali, & appetit coire cum fæminis?

HVIVS dubij difficultatem augere poteſt ſi vera libido & carnalis delectatio eſt in Dæmonibus, poſſent huiuſmodi libidinem facilius explere inter ſeipſos, & maiori cum voluptate, cùm facilè ſit eis virorum & mulierum ſpecioſiſſimas formas aſſumere & effingere, & coniunctio huiuſmodi adinuicem magis eſſet naturalis, quàm cum viris aut mulieribus propter naturæ ſimilitudinẽ, ideoq; maior eſſet voluptas. Hæc difficultas quærit quomodo in Dęmonibus ſit peccatum carnale. In primis, ſicut in Dęmonibus quantum ad reatum omnia ſunt peccata, ita & peccatum carnis. Quia homines ad omnia peccata perpetranda inducunt & inſtigant, vt nemini dubium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

bium eſt, maximè autem ad peccatum carnis, vt ex ſequentibus patebit. Deinde vt ad dubium reſpondeamus, in Dæmonibus peccatum carnis non poteſt eſſe ſecundum affectum. Nam illa peccata tantùm ſunt in Dęmonibus, ad quæ ſpiritualis creatura afficitur, vt nunc probatum eſt; ſed ſpiritualis creatura non afficitur ad ea, quæ ſunt carnis & corporis, cùm ſimile delectetur ſimili. Delectantur autem admodum libidinum & voluptatum turpium ſordibus, vt tradunt Caſſianus loc. cit. & S. Auguſt. in lib. 4. de Ciuitate Dei, cap. 27. quod contingit, non quod ipſi afficiantur carnali turpitudine, ſed ex inuidia, qua genus humanum proſequuntur, eiquè inuident fœlicitatem, quam ipſi perdiderunt. Peccata autem prętant impedimentum, ne homo finem ſuum vltimum, videlicet beatitudinem cōſequatur: præcipuè tamen fornicatione ſiue actu carnali & idololatria delectantur, ſecundum Gloſſam Leuitici 18. ſuper illa verba. Ne polluamini in omnibus his, quibus contaminatæ ſunt gentes, &c. Quia in his & corpus & anima maculatur, & totus homo. Omne enim peccatum, quodcunque fecerit homo, extrà corpus eſt. Qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat. 1. Corinth. 6. Aliam rationem adiungere poſſumus: peccata carnalia, & turpes voluptates cum carne hoſte animæ exerceantur, diutius hæ-

rent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ent, & exercitio magis trahunt. Sicut enim per opera virtutis & pietatis frequentata homo efficitur pius & ſpiritualis: Ita per carnis ac turpis voluptatis facta continuata totus redditur carnalis, & ita non facilè relinquit hoc peccatum, & quò diutius perſeuerat, eò magis ſe implicat, & vehementis libidinis vinculis fortius ſtringit. Quod inimico, qui ſemper quærit, quem deuoret, optimè conſtat.

Dubitare quiſpiam etiam hîc poßit.

Quod non videantur mulieres, aut viri commercium cum Dæmone habentes, aliquam voluptatem, aut delectationem in tam fœdo actu percipère, ideoq́; eum non expetere. Cùm Dęmon vtpote corpore & carnis ſubſtantia carens non ſeminãdo poſſit concurrere ad coitum. Ante omnia certiſſimum eſt Dęmonem poſſe inflammare carnem ad libidinẽ vt homo quaſi amore ardeat. Halitus enim eius ardere facit prunas, vt Iob ait. Hinc & ſpiritus fornicationis quidam dicitur, Oſeæ 4. Spiritus fornicationis decepit eos. Sic legimus apud S. Gregorium lib. 2. Dialog. cap. 2. in vita S. Benedicti, quod viro ſancto ſoli exiſtenti apparuit tentator. Nam nigra paruaq́ue auis, quæ vulgò merula nominatur, circa eius faciem volitare cœpit, eiuſq́; vultui importunè inſiſtere, ita vt manu capi poſſit, ſi ſanctus

vir

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

vir capere voluisset, sed signo crucis facto, recessit auis. Tanta autem carnis tentatio, aui eadem recedente secuta est, quantam vir sanctus nunquam fuerat expertus. Quandam namq; aliquando fœminam viderat, quam malignus spiritus ante eius mentis oculos reduxit: tantoq; igne serui Dei animum in specie illius accendit, vt dum in eius pectore amoris flamma vim caperet, etiam penè deserere eremum voluptate victus, deliberaret.

Tunc subitò superna gratia respectus, ad semetipsum reuersus est: Atq; vrticarum & vepriun iuxtà densa succrescere fruteta conspiciens, exutus indumento nudum se in spinarũ aculeos, & vrticas proiecit, ibiq; diu volutatus, donec corporis vulnera animæ vulnus curarent. Cumq; pænaliter bene foris arderet, extinxit quod intus illicitè ardebat. Si autem Dæmon tanta facilitate potuit ignem libidinis incendere in viro sancto, qui vitam in omni austeritate, continentia, & munditia in solitudine agebat: Quid faciet in suo pecore, cui semper insidet & assistit, quodq; tam fœdissimo actu sæpius libidinis æstus inflammat? Simile refert Vincentius in speculo historiali, ex vita Basilij Magni, cuius tempore diues quidam vnicam habebat filiam, quam consecrare Deo statuerat: Quam seruus diuitis in coniugem desiderans, & habere non valens, adijt maleficum, qui Dæmonem inuocauit, & fornicatio-

ıicationis ſpiritum mitti obtinuit ad filiam,
quam accendit adeò libidine, vt in terram vo-
utata clamaret, ſe propter ſeruum torqueri,
& pro liberatione ſui ſeruo in coniugium tra-
li à patre peteret. Magna ſanè eſt Dæmonis
ubtilitas, & in carnem occulta operatio, qua-
e mouere poteſt carnem ad titillationem, vt
ruriat, ac concitare ſpiritus & ſperma ad libi-
inis fomenta. Tamen hoc naturalis ratio di-
tat, quod vir maiorem delectationem expe-
iatur coeundo cum ſuccubo, quàm mulier
um incubo. Quoniam maior eſt abundantia
eminis & naturalis vigoris in eo: & cùm ſe-
nen cum concupiſcentia & delectatione re-
oluatur, vbi plus eſt de ſemine, ibi maior re-
olutio, & ex conſequenti intenſior libidinis
rdor. Non tamen negandum eſt fœminam et-
m ex eadem cauſſa ſentire in tam fœdo actu
electationem: quia licet ſemen mulieris im-
erfectum ſit, propter imperfectionem virtu-
s fœmineæ, naturalemq; ſexus debilitatem,
naximè cùm etiam ſanguis menſtruus ſemi-
is quantitatem diminuat, tamē cum quadam
oncupiſcentia etiam reſoluitur, vt rectè tra-
it S. Thomas in 3. parte q.31. artic.5. ad vlti-
num. Quod rectius intelligitur, & magis
hyſicum eſt, ſi quorundam medicorum ſen-
entiam teneamus contra Ariſtotelem lib.1. de
enerat. animalium, cap.19. in fine, & li.2. c. 4.
5. & Auerroëm 2. Colliget: cap. de iuuamen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tis testiculorum: Qui tradunt fœminam seminando non actiuè cócurrere ad generationem, sed menstruum in fęmina proportionabiliter respondere semini in viro. Quare refert Aristoteles méstrua esse in fœminis, quod sit in maribus genitura, nec fieri posse, vt duæ simul secretiones seminales agantur. Ideò semen fœminæ non conferre ad generationem: nam si semen esset, menstrua non essent. Id tamen hîc notandum ex Auerroë, quod etiam Magnus ille Theologus, Guilhelmus Parisiensis exemplis & experientijs confirmat, loco citato, facilimè ex receptione qualicunq; seminis fœminam concipere, & attrahere semen virile: quod magis confirmat communem Theologorum sententiam, quod mulier Dæmone procurante possit generare. Addit in rei confirmationem Auerrois, se nouisse fœminam in vicinia cohabitantem probis moribus, & fidei integræ, quæ iureiurando confirmârit, concepisse infantem, semine ex balneo attracto, quod profudisset lasciuiens. Contrarium tamen, quòd semen mulieris excernatur & actiuè concurrat ad generandi effectum, tenent Galen. li. 2. de semine siue spermate. & lib. 14. de vsu partium corporis humani. Auicenna doctrina quinta Fen primæ primi, & lib. 9. de animalibus cap. 3. Albertus lib. 15. de animalibus, propè finem. In quam sententiam, tanquam magis Physicam descendũt

etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tiam Theologi. Guilhelmus Parisiensis loco
itato. Scotus in 3. sentent. d. 4. latissimè Car-
inal. Caietanus in 2. 2. S. Thomæ, q. 154. artic.
:. & ostendit etiam esse sententiam S. Tho-
næ: Franciscus Ferrariensis super cap. 11. lib.
. S. Thomæ contra gentes, & alij alibi. Ho-
um doctorum sententia, quam verissimam
uto, est quod semen muleris dependenter
oncurrat cum caussalitate viri, ita vt vtrum-
ue sit necessarium ad generationem. Et pro-
ctò vt rectè Caietanus docet, multum ob-
at opinioni Aristotelis, quod natura posuit
enereum magnam delectationem in resolu-
one seu emissione seminis in muliere. Cùm
nim natura agat propter finem, ita quod ex
nali caussa optima sumatur ratio in naturali-
us, consequens est, quod natura apposuerit
electationem in tali semine propter bonum
peciei conseruandæ, sicut in seminatione viri.
cũ manifestè appareat, quod est delectatio
sicut in cõfricationibus & alleuiationibus
turæ, sed venerea, adeo vt sensibiliter quie-
concupiscentiam veneream in mulieribus:
n est consentaneum rationi, quod huius-
odi seminatio sit excremẽtũ vteri, sed quod
à natura ordinata ad conseruationẽ speciei.
electatio enim venerea ex propria ratione
actus generationi deseruientes spectat, & il-
cõsequitur. His accedit pro confirmatione
inionis Galeni, quod vt ipse & alij tradunt,

& veritas est, quod mulieres patiantur pollutionem, & committunt peccatum mollitiei: cuius ipse contrarium existimaui, & respondi aliquando cùm Theologiam in monasterio Prumiensi docerem, motus auctoritate & Philosophia Aristot. sed lecto Galeno & eius fundamento, & historijs Sanctorum, & de illusionibus mulierum, adhæsi Galeni sententiæ. Mouet etiam ad confirmationem huius doctrinæ: secundum leges & iurisperitos, in foro ciuili mortis pœna imponitur mulieribus inuicem in libidinis & veneris actum prorumpentibus, & se corrumpentibus: aut, vt quidã loquuntur, se mutuò subagitantibus, vt text. est in L. fœdissimam, C. ad L. Iuliam de adult. secundum vnum sensum. Gloss. Salyc. & Godefr. ibidem, & Cynus dicit quasdam mulieres fœdissima nequitia tentari, quæ libidinem suam exercent in alias mulieres, easq; insectantur vt viri. De hac mulierum libidine Nicolaus Boërius in decis. 326. num. 13. Damhauderus in rerum criminal. praxi cap. 96. num. 10. Iulius Clarus lib. 5. senten. Recept. Iuris, §. Fornicatio. num. 28. Rationes Aristotelis contra Galeni & Theologorum sententiam soluit Caietan. loco citato. Ex his ergo elicitur, non esse difficile Dæmoni, in muliere commouere libidinem & voluptatem, etiamsi ipse è sua propria substantia nullum semen secernat. Vnum hic notandum singulare ex Guilhelmo Pa-

mo Pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

no Parisienſ. occaſione illius dicti S. Pauli 1. Corint. 11. Mulier debet velare caput ſuum, & propter angelos: hoc quidem intellexerunt de angelis malis, quorum libidinem opinantur vehementer prouocari ac inflammari pulchritudine muliebrium capillorum: & ſic incubi magis infeſti ſunt mulieribus pulchros crines habentibus. Quod contingit Deo iuſtè permittente, propter vanitatem, pompam, cōplacentiamq; inanem talium mulierum: Aut enim in cultu & tinctura crinium cura nimia intēdunt: aut ſua pulchritudine alios in ſuam libidinem inflāmare conſueuerunt: aut in eis inſolenter gloriantur. Et forſitan, ait, ad terrorem diuinę bonitatis, prouidentia hanc tentationem à malignis ſpiritibus eas pati ſinit, vt a huiuſmodi cultu deſiſtant, timentes viros ad ſuam libidinem inflammare, dum ipſos Dæmones ad eam inſtigare & prouocare videntur.

Poſtremò, in maleficorum & ſagarum cum Dæmone coitu, etſi poſſibile ſit ad procurationem Demonis in caſu ſequi generationem, iuxta Theologorum ſententiam, tamen communiter non fit: cùm Dæmon non tam intendat generationem, quàm ſpurcitiam eorum: nec verum infundit ſemen, ſed alium humorem, aut ſaltem ſemen ſuo calore naturali deſtitutum, vt confeſſione ferè omnium, qui in Germania, Gallia & Italia, & alibi in tali cri-

mine depræhensi sunt, didicimus. De quibus multa exempla Bodinus lib. 2. cap. 7. & aliqua Grilland. & DD. Mallei maleficorum. Et apud nos omnis ætatis vtriusque sexus & status homines confitentur, se expertos hanc fœditatem cum suis circunstantijs. Et qui negat omnis ætatis & sexus in hoc fœdus recipi: etiã bis duo, quatuor facere, inficiari audebit, vt verbis Thomæ Erasti vtar. Et vt ex nostris aliqua subscribam: Ioannes Cuno prima vice, quando fidei & Deo abrenũciauit, matre verba prędicente, & celebratis nuptijs, vt vocat, rem venereã habuit cum sua Amasia, quã Capribarbam nominauit. Mater huius iuuenis, Meisenbeins Anna/ prima vice, adiacente proprio marito, & eo dormiente, cum suo Fedderhans actum carnalem consummauit, & experta est non semen naturale, sed frigidum, & post tres dies idem Amasius nocte redijt, & iterum fœdum actum repetijt, tunc vir adiacens excitatus interrogauit, quid rei & tumultus esset in cubiculo? Cui ipsa respondit, spectrum fuisse, & virum ad se venisse. Tunc maritus: Si scirem te ex numero talium personarum esse, nunquam mihi amplius condormires. Deinde in loco conuentus dicto Hetzenroderheidt/ nigram materiam, aptam ad vnctionem, mulieri dedit, quam in nomine Diaboli mariti dormientis auribus imponeret, vt profundius dormiret. Nemo miretur

hoc

hoc factum in præsentia mariti: simile enim legimus in vita S. Bernardi lib. 2. cap. 6. Erat, vt narrat, in regione illa misera mulier, quæ quodam petulante Diabolo vexabatur. Habebat autem virum tam execrabilis commercij prorsus ignarum. Abutebatur igitur ea etiam in eodē lecto, cubante marito, inuisibiliter impurissimus ille adulter, & incredibili vexabat libidine. Sex annis latuit malum, nec detexit mulier tantū crimē. Septimo verò anno cōfusa est in seipsa & expauit, tum propter polluuionem tam continuę turpitudinis, tum propter timorem DEI, cuius iudicio singulis momentis timebat intercipi & dānari. Confugit ad cōfessiones, peragrat ad loca sancta, sanctorum implorat suffragia, Eleemosynas largitur: quotidie, vt prius, & importunius à dæmone infestatur. Deniq; in publicū scelus effusum est. Quo audito & cognito maritus eius contuberniū execratur. Interea vir Dei S. Bernard. cum comitatu suo aduenit, cuius aduētum infœlix mulier vt intellexit, accessit ad eius pedes tremebunda se proiecit, aperiens cū lachrymis horribilē passionem, & ludificationem inueteratā, & quod nihil ei omnia profecissent, quæcunq; fecisset. Addidit, sibi ab oppressore aduentū eius prędictum, & minaciter interdictū, ne ante eius pręsentiā veniret, quia nihil ei prodesset, & ipse recedēte Abbate, qui fuerat amator, crudelissimus fieret persecutor

Vir Dei hæc audiens, blandis mulierem verbis consolatur, & de cœlo promittens auxiliũ, præcepit vt die altera (iam enim nox instabat) confidens in Domino reuerteretur. Reuersa manè, cùm viro DEI blasphemias & minas, quas eadem nocte ab incubo suo audierat, retulisset: Ne cures, inquit vir Dei, minas eius, sed vade, tolle baculum hunc nostrum, & pone in lectulo tuo, & si quid potest, agat. Egit mulier quod iussum fuerat, & recubans in lectulo suo, signo crucis munita, iuxta se baculum ponit. Adest ille continuò, sed nec ad cõsuetum opus, nec ad ipsum cubile præsumit accedere: minatur tamen acerrimè, quod discedente viro Dei, ipse in eius supplicia reuerteretur. Instabat dies Dominica, & voluit vir Dei per edictum publicum Episcopi populum in Ecclesiam conueniri. Cùm maximus populus conuenisset, inter Missarum solemnia, comitantibus Carnotensi & Nannetensi Episcopis ambonem conscendit, & vt omnes, qui in Ecclesia erant, accensas candelas in manibus tenerent, locuturus edidit. Quod & ipse cum Episcopis & clericis faciens, inauditos Diaboli ausus publicè aperit, & fornicatorem spiritum, qui in tam horrenda inquinamenta etiam contra naturam suam exarserat, cum omnium fidelium, qui aderant, subscriptione anathematizat, & auctoritate Christi tam ad illam, quàm ad omnes mulieres deinceps interdi-

erdicit accessum. Extinctis itaq; sacramentalibus illis luminibus, extincta est tota virtus diaboli, & mulieri post confessionem communicanti, nunquam postea inimicus apparuit.

Cæsarius etiam sui temporis exempla producit, lib. 3. seu distinct. cap. 8. Bonnæ, ait, in parœcia S. Remigij ante paucos annos sacerdos quidam fuit, Arnoldus nomine, filiam habens speciosam, quam nimis diligens, quia pulchra erat, propter iuuenes, & maximè Canonicos Bonnenses, ei custodiam tantam adhibuit, vt quoties de domo exiret, in solario domus illam clauderet. Die quadam appares i Diabolus in specie viri cœpit animum eius in amorem suum intus suggestione latenti, foris locutione blandienti, inclinare. Quid plura? Persuasa misera & corrupta, sæpius postea Dæmoni ad suam perniciem consensit. Vna vierum sacerdos solarium ascendens, filiam ementem flentemque inuenit: à qua caussam doloris vix extorquere potuit. Confessa est patri, quod delusa esset à Dæmone, & oppressa, ideoq; se meritò dolere: Quæ etiam ita dementata est, & alienata à sensu, tum ex dolore, tam ex diabolica operatione, vt vermiculos, quos de sinu colligebat, in os mitteret & masticaret. Tristis effectus pater, misit illam trans flumen Rhenum, sperans eam ex mutatione aëris aliquid posse meliorari, & ob fluminis

interpositionem ab incubo dæmone liberari. Transmissa puella, apparuit dęmon sacerdoti, apertis ei vocibus dicens: Male sacerdos, quare abstulisti mihi vxorem meam? Malo tuo hoc fecisti: Et mox trusit eum in pectore tam validè, vt sanguinem vomens, tertia die moreretur. Huius rei est testis Abbas noster, testis etiam Gerardus monachus noster, aliquando Bonnensis Scholasticus, quibus res benè innotuit. Sic ille. Aliud ibidem etiam adducit cap. 10. Prumiæ Scholasticus quidam fuit, Ioannes nomine, vir quidem literatus, sed leuis & lubricus. Isti, sicut de eo dicebatur, & sicut ab Abbate eiusdem monasterij audiui, fœmina quædam promiserat, quod tali nocte ad eũ veniret. Nocte condicta, illa quidẽ non venit, sed in eius specie, consimiliq; voce diabolus clerici lectũ ascendit: quem putans fœminã bene sibi notam, cognouit eum. Manè surgens, cùm dęmonem, quem fœminã esse putauit, egredi compelleret: Respondit ille: Cum quo putas te hac nocte iacuisse? Cumq; ille diceret, Cum tali fœmina Respondit dæmon, nequaquam, sed cum diabolo. Postremò satis etiã memorabile est, quod longè ante hos in hominũ notitiam duxit Sozomen. apud Tripartitam lib. 8. c. 1. de Apelle hęremita, & fabro ferrario, qui cùm nocte quadam pristinum opus exerceret, apparuit ei dęmon sub vmbra, vt loquitur Sozomen. siue forma speciosæ mulieris, inuitans

eum

um ad libidinis actum, necnon ad labefactã-
lam vitę & corporis, quam diu coluerat, puri-
atem. Statim ille ferrũ quod elaborabat, è for-
ace extrahens, in faciem eam percussit. Tunc
læmon stridens & ingemiscens, procul aufu-
it. Sed & in vita S. Catharinæ filiæ B. Brigittę,
pud Surium tom. 2. 22. Martij. in actis vitæ, c.
6. legitur filiam quandam magnæ dominæ,
iro orbatam, grauissimè infestatam à dæmo-
e nocturno, à quo S. Catharinæ saluberrimis
 pijs consilijs fuit liberata.

Ex his & alijs scriptorum antiquorum
nonumentis constat nunc similia opera Dæ-
nonem facere, qualia temporibus Augu-
tini, Bernardi, Guilhelmi Parisiensis, &
liorum, qui nos multo tempore præcesse-
unt, nec aliquid noui confiteri nostros ma-
eficos, quod ab hoste maligno olim non fue-
it factum: formam & pellem benè mutat,
ed non mores, malitiam ac fallaciam. Et sic
emper in hoc negotio, sicut in alijs, verum
nanet illud Ecclesiastes cap. 1. Quid est quod
uit? ipsum quod futurum est. Quid est
uod factum est? ipsum quod faciendum
st. Nihil sub sole nouum, nec valet quisquam
licere: Ecce hoc recens est, iam enim præces-
it in seculis, quæ fuerunt ante nos. Libet ad-
uc ad propositum vnum ex nostris addere
n dictorum confirmationem. Anno Domi-
i 1589. 15. Iulij extremo supplicio est affecta,

malefica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

malefica quædam nomine Maria, ex pago S. Medardi, prope Monasterium S. Matthiæ, extra ciuitatem Treuirensem, qui pagus subest Iurisdictioni monasterij. Hæc quam primùm crimen & maleficia sua confessa fuit, cùm iam Prætor, Scabini adiuncti & notarius, qui eius examini preerant, discessissent relicta eâ in custodia, valdè malè fuit verberibus excepta ab amasio, & qui antea fuerat amator, vt minatus etiam fuit mulieri in vita S. Bernardi, crudelissimus factus est persecutor, quia veritatem rei gestæ Iudici & scabinis aperuerat, & iterum ad Deum redire statuerat. Inimicus nec dum verberibus contentus, sed etiam linguam è faucibus vi eruere, & ipsam mulierem iugulare contendit, nisi nuncius superuenisset, quem ob Dei amorem mulier rogauit, vt ei sacramentalem & benedictam candelam communicaret. Scabini & notarius regressi ad ipsam, linguam ore prominētem, & quasi extractam viderunt, & omninò tremebundos gestus in muliere animaduerterunt. Hæc mulier inter reliqua confessionis puncta confessa est, quod cùm semel laboraret menstruo, Amasius nomine Beelzebub ad ipsam venerit, volens venerem exercere, & eam menstruo laborantem cognoscens noluerit commercium habere, sed Phoë dixerit discedendo. Exempla quæ hactenus ex actis inserui, & postmodum inserturus sum, auctentica sunt, & scripta, subscriptaq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

aq; manibus notariorum eorum, qui ea coram criminalibus iudicibus siue præfectis locorum, & aliquibus semper scabinis in examine adiunctis in notam receperunt.

6. Conclusio. *Malefici ope diabolica adiuti possunt impedire vim generatiuam inter coniuges, vel alias personas.*

Malefici vim generatiuã coniugum impedire possunt ope dæmonum.

PATET ex iure canonico in titulo de frigid. & malefic. & 33.q.1.cap. Si per sortiarias. Et ratio est manifesta. Potestas Dæmonis est maior potestate hominis, sed opere humano potest aliquis fieri impotens ad carnalem copulam, vt per castrationem, ruptionem, herbas, vel medicinas. Sic tenent communiter Theologi in 4. sentent. distinct. 34. Canonistæ in tit. de frigid. & malefic. & in d. 33. q. 1. c. Si per Sortiarias. Potest autem tale impedimentum poni, vel impediendo corpora, ne mutuò appropinquent, vel adhibendo occultè virtutes rerum, quas Dæmon optimè nouit ad hoc valias; vel turbando imaginationem & phantasiam, ita vt reddat alterum cõiugum exosum: vel prohibendo missionem spirituum ad mẽbra, in quibus est virtus motiua & seminatiua; & alijs modis, qui sunt Dæmonibus cogniti, nobis autem occulti. Legendus super hac materia Paludanus in 4. sentent. dist. 34. q. 2. art. 3. Malleus malef. 1. part. q. 8.

Quare

Quare autem Diabolo potius potestas tribuatur circa vim & actum potentiæ generatiuæ, quam in alijs actibus, hanc post S. Thomam in 4. dist. 34. quidam rationem reddunt, quia corruptio peccati prima per quam homo factus est seruus diaboli, in nos per actum generatiuæ deuenit, ideo maleficij potestas permittitur diabolo à Deo in hoc actu magis, quàm in alijs: Sicut in serpentibus magis ostenditur virtus Maleficiorum, quàm in alijs animalibus, quia per serpentem diabolus in primis mulierem tentauit. S. Bonauentura in d. d. 34. artic. 2. q. 2. in sol. argument. clarius, licet ferè in eundem sensum tendat, respondet, quod sicut Diabolo permissa est à Deo potestas super serpentes magis, quàm super alia animalia, in prioris facti memoriam, vnde plus per incantationes serpentes quàm aues capiuntur: sic quia actus ille scilicet potentiæ generatiuæ vitiosus est, & quodammodo fœtens, & vt plurimum coniunguntur homines ad illum actum libidinosè, ideò diabolus plus habet ibi posse, & plus ei permittitur, & hoc probatur exemplo Scripturæ, & auctoritate, quoniam dicitur in Thobia, quod dæmonium nomine Asmodæus virum in lecto interfecit, non in conuiuio. Sic Bonauentura. Quid autem loco remedij in hoc casu adhibendum, in d. cap. Si per Sortiarias declaratur. Si per Sortiarias, ait canon, & maleficas concubitus

bitus non sequitur, hortandi sunt quibus illa eueniunt, vt spiritu contrito & humiliato DEO & sacerdoti de omnibus peccatis Confessionem faciant, & lachrymis, atque eleemosynis, orationibus & ieiunijs domino satisfaciant,& per exorcismos,ac cætera Ecclesiasticæ disciplinæ munimina ministri Ecclesiæ tales sanare procurent hæc ibi. Hinc nullo modo licitum est accedere maleficum, aut magum pro dissolutione talis maleficij, vt in hac specie S. Thomas in d.d.34.q.1.art.3.S.Bonauent.vbi suprà.Maior in ead.d.q.2.S.Antonin.in 5.part.tit.1.cap.12 §.3. Turrecremat. in . cap. Si per Sortiarias. Malleus maleficor. 2.part. & secundo princip.&alij alibi communiter tradunt: Quod etiam verum est, maleficus paratus esset ad soluendum,pro communis & vera sententia tenet contra ngelum in verb. Superstitio. §.13. post Auol.in d.d.34.q.2. Allegat etiam Angelus o se Scot.in ead.d. qui tamen aliter sentit, mpe licitum esse tollere maleficium sine aleficio,per remotionem signorum, si quæ fuisset maleficus in aliquo loco, quæ essent cta & symbola infidelis amicitiæ inter mam & Dæmonem. Quod non solùm Sco,sed etiam Gabriel in 2. dist.8.q.2.artic.4. b.2.Syluest. in summa verb.Maleficium,q. Caietan.& Aurea Armilla ibidem. Nauarr. Manuali confessar.cap.11.num.29.&alij alibi sa-

bi fatentur. Ex dictis sequitur cum maximo animæ periculo maleficium curasse aduocando magum, eum, cuius meminit Paulus Grilland. de Sortilegijs, lib. 2. q. 6. à num. 15. & casum in hunc modum refert. In agro Sabinensi in quo hęc maleficarum secta plurimum inualuit, & de præsenti quoq; magna ipsarum copia reperitur. Quidam vir egregius, literatus & illæsæ conditionis & famæ, qui in vno ex oppidis illis ortum habuit, licet modò sit senex, quadam die à quinquennio citra mihi retulit, quod ipse dum erat in flore senectutis suæ tempore, quo sponsam duxit ad matrimonium consummandum, opera & ingenio cuiusdam maleficę mulieris, quã mihi nomine proprio declarauit, maleficiatus fuit, & adeò fortiter appræhensus dicto maleficio fuit quod cum vxore ea nocte, & postea per multos dies nullum penitus debitum reddere potuit, ex quo habebat maximam verecundiam, nunquam cessabat admirari, considerãs, quod prius erat perquam validus in simili actu carnalis copulę, ex quo maximam solitus erat habere delectationem: tunc verò contrà, adeò quod sua misera vxor, eiusque parentes reclamare cœperunt, primò priuatim putantes, postmodum durante impedimento deuenire ad matrimonij separationem, adeò quod iste sponsus pro dolore ac verecundia, quasi demens & desperatus euaserat: & multos medi-
cos

os conuocauit, vt liberaretur ab ipſa infirmitate & impedimento, & nihil proderant ſibi: demum quidam ſenex ipſum conſuluit, vt mitteret in quibuſdam montibus altis pro quodam magno & ſolemni magiſtro, qui vocabatur magiſter magnæ experientiæ: qui in veritate erat ſolemnis magus & maleficus: Qui quamprimum vidit ipſum ſponſum, cognouit illius infirmitatem, & breui tempore illum liberare ſpopondit vna nocte tantùm, & iuſſit quod dormiret illa nocte cum vxore, & prius exhibuit quoddam poculum, dum volebat ire dormitum, & præmonuit ipſum, eiuſque vxorem, ne illa nocte munirent ſe ſigno crucis, neque timerent aliquo pacto, ſi aliquid ea nocte viderent, vel audirent: quia non poterant ſibi nocere. Qui maleficiatus, cupiens multum ab ipſo maleficio liberari, omnia ad vnguem ſeruauit. Quinta autem noctis hora, vel circa, cœpit audire maximos tonitus, pluuias tempeſtuoſas, & fulgura quàm maxima, deinde terræmotus adeò terribiles, quod tota domus quaſſabatur à ventis terræmotûs: deinde audiuit voce humana quoſdam magnos vlulatus & clamores, & auertens oculos, vidit in camera plus quam mille, vt apparebat, ad inuicem certantes, & vnguibus, pugnis, & calcibus crudeliter pugnantes, & lacerantes alterius facies & veſtimenta tota, inter quos vidit mulierem quandam, quæ erat alterius oppidi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

vicini,&dicebatur quod erat malefica, de qua ipse sponsus multum suspicabatur, ne ab ea pollutus fuisset, quæ vltra omnes maioribus gemitibus & vlulatibus cruciabatur, & crines faciemque suam totam vnguibus lacerauerat: propter quæ ipse maleficiatus dixit, quod aliquantulum pertimuit à principio dubitans, ne quid mali sibi accideret: deinde recordatus de monitionibus magistri assumpsit vires: vxorem verò semper tenuit sub pannis absconditam, ne ista videret: postquam verò ita certauerant per mediam horam, vel circa, ingressus fuit magister in camera prædicta, & erat tunc circa mediam noctem. Ad cuius ingressum omnes illi pugnantes vna cum muliere ipsa statim disparuerunt, & penitus abierunt. Ipse autem magister accessit ad ipsum maleficiatum, & illius humeros tetigit manu perfricando aliquantulum dicendo quod non dubitaret amplius, quia iam liberatus erat: & illinc discessit. Post cuius discessum maleficiatus sentit paulatim calorem quendam in renibus & lumbis, & ita liberatus vxori debitum reddidit, & postmodum optimam prolem vtriusq; sexus cum vxore recepit: & ego quosdam ex suis filijs noui, & allocutus fui cum eius vxore tunc vetula, quæ omnia prædicta ingenuè fassa est, dicens, quod nunquam diebus suis grauiori fuit pulsata timore, quàm nocte illa. Sic Grilland.. Hic

cer-

ertè curationis modus planè fuit diaboli-
us, vt apertè colligitur ex omnibus adiun-
ris. Quomodo autem impotentia coëun-
i maleficio procurata matrimonium im-
ediat, vel non, tractant D. Thomas, Bo-
nauentura, Paludanus, & alij Doctores,
um Magistro, in 4. d. 34. & canonum pe-
ri in tit. de frigidis & malefic. & Summi-
e in verb. Matrimonium, de impedimentis.

7. Conclusio. *Malefici auxilio dæ-
onum possunt morbos inferre, homines
is incantationibus interficere, & pecora
cidere.*

Malefici tā hominibus quàm pecoribus morbos & necem inferre possunt.

CONSTAT in primis ex historia Iob. 2.
ca. quem percussit vlcere pessimo à plan-
pedis vsque ad verticem. Et in Euangelio
uc. 13. & Marc. 9. dæmon reddidit hominem
rdum & mutum. Et S. Augustinus in lib.
diuinat. cap. 6. testatur sæpè accipere pote-
tem morbos immittendi, & aërem vician-
morbidum reddendi. Idem patet ex L.
ulti. C. de malefic. & Mathemat. Multi, (ait
) magicis artibus vsi elementa turbare, vi-
insontium labefactare non dubitant, &
anibus accinctis audent ventilare, vt quis-
e suos conficiat malis artibus inimicos: hos
oniam naturæ peregrini sunt, feralis pestis
sumat. Efficiũt autem talia malefici siue ve-

venefici, caussis naturalibus, veneno, intoxicationibus, herbis, alijsq; medijs, quæ multis modis norunt præparare, & cautissimè applicare.

Narrant quidam, quod Auerroës Auicennam intoxicauerit, ponendo toxicum super folia libri, quem Auicenna solitus fuerat legere: quantò magis diabolica ars nouit omnia occultissimè adhibere? De huiusmodi herbis quibus homines solent necare, mentio fit. In L. 3. §. adiectio. & seq. ff. ad legem Corneliam de sicarijs & veneficis. Eiusmodi sunt cicuta, Salmandria, Aconitum, Pintuocarpus, siue Pytiocampas, Bobustrum, Mandragora & Cantharides. Aliquãdo inficiunt etiam aërem circumstantem, quem homo respirãdo attrahit. Aliquando insidiantur dormientibus. Familiare autem est maleficis vetulis, vt infantes & tenellos pueros fascinent. Hoc autem efficitur quandoq;, vt Doctores tradunt, ex forti imaginatione hoc modo: fortis imaginatio immutat corporis coniuncti spiritus, & hinc immutatio spirituum maximè fit in oculis, ad quos subtiliores spiritus perueniũt. Oculi autem inficiunt aerem continuum, vsq; ad determinatum spacium: quomodo specula noua & pura ex aspectu mulieris menstruatæ, vt tradit Aristoteles in lib. de somno & vigilia, maculis inficiuntur. Sic etiam anima vetulæ vehemètissimè ad maleficium concitata, aspe-

ctu ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

u venenoſo, & noxio corpus tenerum infan-
 inficit. Contingit etiam ad talem effectum,
alignum ſpiritum ex pacto concurrere, &
cultè lædere infantem.

8. Concluſio, *Magi & malefici poſ-
nt multos morbos curare, quibus nulla
edicorum ſcientia mederi valet, non ta-
en omnes.*

ROBATVR prima pars: quia vtuntur arte
 Dæmonum, qui pręſtant naturæ ſubtilita-
 & lõga rerum experientia: & multo rectius
nnibus medicis norunt rerum naturalium
rtutes & cauſſas. Sic Plinius lib. 24. cap. 17.
riarum meminit herbarum, quibus Magi
 ad morbos depellẽdos, aut etiam inferen-
s, vtũtur: quæ quia hominibus ſunt ignotæ,
 velociſſimæ operationis, plurimum admi-
tionis adferunt neſcientibus. Ad idem facit
tio S. Thom. in qq. diſputatis de potentia, q.
rt. 3. Sicut ars, quæ imitatur naturam, poteſt
ędam, quę natura nequit efficere: ita dęmo-
s multa facere poſſunt, quæ & præter huma-
m ingenium, omnem artem, & ſolitum na-
ræ curſum ſunt.

Patet etiam ſecunda pars, quod non poſ-
t curare omnes morbos: Quia quicquid
ſſunt in hac arte, hoc efficiunt per applica-
nem cauſſarum naturalium: ſed hæ non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

poſſunt curare omnem morbum, maximè ſe-
nectutis.

Dices: Si Dæmones tantæ ſunt ſubtilita-
tis in naturalibus, poſſent ne protrahere vi-
tam hominis ad octingentos, vel nongentos
annos, ſicut olim homines viuebant? Reſpon-
detur, quod non: quia per intemperantiam &
ignorantiam hominum natura eſt valdè cor-
rupta, & morbis infecta: & res naturales, præ-
ſertim cùm etiam terra deficiat à prima ſua
integritate, non ſunt tanti vigoris & virtutis,
ſicuti in principio creationis. Statim poſt re-
rum creationem, ex diuina diſpoſitione, om-
nia erant maioris perfectionis: complexio
hominum fortior & conſtantior, ac cœli in-
fluentia ſalubrior. Vide ad hanc materiam
Franciſcum Victor. in Relectione de arte Ma-
gica, in ſolut. ad 4. non longè à fine, & Ioſe-
phum Angles in q. de ead. materia, octaua
difficultate.

Non licet magorum vti remedio vel cõſilio in maleficijs tollendis.

9. Concluſio. *Quamuis Magi & ma-
lefici poſſint multos morbos curare, & male-
ficia illata ſæpè diſſoluere, licet non omnia:
non eſt tamen licitum Magos vel maleficos
accedere pro diſſolutione: & qui contra fa-
cit, grauiſſimè peccat.*

Probatvr Leuit. 19. Non declinetis ad
Magos, nec ab Ariolis aliquid ſciſcitemini.

&cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

z cap. 20. Anima, quæ declinauerit ad Ma-
os,&c. interficiam eam, & Deut.18.& 26.q.
. cap. Non obſeruetis: & in C. de malefic.&
nathemat. L.Nullus, & L.Nemo. Et hoc in
antum verum eſt, quod etiamſi maleficus
aratus eſſet, nõ eſſet licitum vti ipſius opera,
ontra Angelum in verb. Superſtitio.§.13.al-
egantem pro ſe Aureolum in 4.d.34.qui pu-
at eſſe licitum petere diſſolutionem à para-
o: Sed communis ſententia eſt in contrarium:
. Thom.in 4.diſt.34. q.1.artic.3.S.Bonauent.
ibidem q.2. Syluester in verb. maleficium.q.
. Caietan. & Aurea Armilla ibidem. Turre-
remata 33.q.1.ſuper cap.Si per ſortiarias.Mar-
inus Nauarr.in Manuali cap.11. num.29. Ra-
io etiam probat. Maleficus communiter non
oteſt tollere, niſi per inuocationem & auxi-
ium Dæmonis. At Dæmonis auxilium inuo-
are, ex ſe malum eſt, & nulla circunſtantia po-
eſt muniri, vt ſit bonum. Ergo quiſquis pe-
it à malefico, vt faciat id, quod ſine peccato
non poteſt, peccat: quia ſic petens, conſentit
peccato alterius. Non ſolùm autem qui faci- *Rom.1*
int, ſed etiam qui conſentiunt facientibus, di-
gni ſunt morte.

Si tamen maleficium adhibitum tale eſſet,
quod ſine inuocatione Dæmonis remoueri
poſſet per remotionem ſignorum aut vnguẽ-
torum, tunc non eſſet illicitum procurare ip-
ſius diſſolutionem. Licitum autem eſt male-

ficia soluere per opera pia & Ecclesiastica, vi-
pote exorcismos, sacramentalia, sacramento-
rum frequentationem, orationes, ieiunia, a-
liaq; pietatis exercitia, de quibus in cap. Si per
sortiarias.

10. Conclusio. *Magi & malefici potestate Dæmonum instructi, possunt tempestates mouere, pluuias, tonitrua, grandinem pruinam, aliaq; meteora producere,*

Iob. 1. et 2. PRobatvr ex historia Iob. Sathanę procuratione, ignis de cęlo cecidit, & tactas oues, puerosq; consumpsit, & iterum: vehemens ventus irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens, oppressit liberos. & in Psal. 77. Et occidit in grandine vineas eorum, & moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumẽta eorum, & possessiones eorum igni. Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram & tribulationem, immissiones per Angelos malos, &c. Super quæ verba legendus est Augustin. Idem patet in C. de malefic. & mathemat. L. Multi. Verb. Elementa turbare, & ibidem L. eorum: cuius verba sunt. Eorum est scientia punienda, & seuerissimis meritò legibus vindicanda, qui magicis accincti artibus, aut cõtra salutem hominum moliti, aut pudicos animos ad libidinem deflexisse deteguntur. Nullis verò crimina-

ninationibus implicanda sunt quæsita huma-
nis corporibus remedia, aut in agrestibus lo-
cis innocenter adhibita suffragia, ne maturis
vindemijs metuerentur imbres, aut ventis &
grandinis lapidatione quaterentur, quibus nō
cuiusq; salus aut æstimatio lęderetur, sed quo-
rum proficit actus, ne diuina munera, & labo-
res hominum sternerentur. Hæc in d·L.

Probatur ratione. Omnia meteorologica,
ut constat ex libris Aristotelis Meteorologicis
generantur in regione aeris ex concursu ele-
mentorum & caussarum naturalium. Sed dæ-
monibus hæc inferiora subiacent quoad mo-
tum localem, Deo permittente: ergò.

11. Conclusio. *Quæ ex proxima elici-
tur: Magi & malefici possunt efficere steri-
litatem, & rerum necessariarum ad conser-
uationem humanæ vitæ inopiam.*

PROBATVR. Omnia quæ in terra crescunt,
& necessaria sunt ad sustentationem ho-
minum, dependent ex motu & influentia cor-
porum cœlestium, & elementorum tempera-
mento. Si igitur elementa turbentur, tempe-
states ventiq; sine ordine & modo excitentur,
necnon grandines & pruina immittantur, quę
agris, vineis, arboribus & frugibus noceant: se-
quuntur sterilitas & rerum inopia.

12. Conclusio. *Magi & malefici sæpè transferuntur corporibus verè & realiter de loco ad locum, & ad conuentus suos.*

HAEC Conclusio est contra Ioann. Franciscum Ponzinibium in lib. de Lamijs, & Excellentia vtriusque Iuris, qui habetur in volum. 10. Oceani iuris, contra Andream Alciatum li. 8. parergon Iuris. cap. 22. Martinum Arles in tractat. de superstitionibus. Vlricum Molitorem in Dialogis de Pythonicis mulieribus, & alios quosdam. Communis autem & vera sententia tenet Conclusionem. Sic tradunt Turrecre. in cap. Episcopi. 26. q. 5. Guilhelm. Parisiens. vltima parte de Vniuerso: cap. 21. Malleus in 1. & 2. par. Bartholomæus Spineus in q. de strigibus. cap. 5. & in Apologia prima contra Ponzinibium. Francisc. Victoria in Relect. de arte magica, à num. 32. Alfons. Castrens. lib. 1. de iusta hæretic. punitio. à cap. 14. Syluest. in verb. Hæresis. 3. à num. 6. Card. Caietan. 2. 2. q. 95. super artic. 3. S. Thom. Ioseph. Angles in florib. loc. cit. diffic. 5. Mart. Nauar. in Manuali cap. 11. num. 38. Paul. Grill. Iurisconsultus latissimè in lib 2. de Sortilegijs q. 7. Ioan. Bodinus lib. 2. cap. 4. & hæc est communis sententia, cui contradicere, repugnat Theologiæ, Philosophiæ, & rerum experientiæ certissimæ.

Pro-

Probatur Conclusio. Dæmones sunt integri in potentia naturali, sicut boni Angeli, vt probatum est in Præludio 8. Sed boni Angeli possunt transferre corpora breuissimo tempore de loco ad locum: ergo & mali. Assumptum probatur ex 14. cap. Danielis. Angelus appræhendit Prophetam Abacuc in vertice capitis, & ex Iudæa breuissimo tempore in Babylonem tulit, & restituit iterum confestim in locum suum, vt Scriptura loquitur: & Angelus malus, Matthæi 4. assumpsit Saluatorem, & statuit supra pinnaculum templi, & in Euangelio Dæmones à Christo expulsi, ex permissione diuina intrauerunt porcos, & eos præcipitarunt in mare. Et antiquissimi probatissimiq; historiarum scriptores prodiderunt, Simonem Magum vehiculo & opera Dæmonum in aëre volasse, & ad orationem D. Petri fugatis Dæmonijs, in terram, etiam populo spectante delapsum, & cruribus iacuisse perfractis. Sic Clemens lib. 6. Constitut. Apostol. cap. 9. Egesipp. lib. 3. de excidio Hierosolymitano, cap. 2. Arnobius lib. 2. aduersus gentes. Cyrillus Hierosolymitanus, catechef. 6. Maximus Taurinensis in serm. 5. de natali Apostol. & alij alibi. Et Epiphan. lib. 1. contra hæresim 30. de adolescente magica arte corrupto refert, quod in aquis calidis ad Gardara volauerit, & latus suum

ad fo-

ad fœminæ pulchritudine formæ excellentis, latus affricuit. Illa autem signauit se in nomine Christi, vt quę Christiana esset: cui neq; necessarium erat delinquere, & inter viros & fœminas lauari. Basilius magus, vt testis est S. Gregor. lib. 1. dialog. cap. 4. repulsus à monasterio à fratribus, iussione sancti viri Equitij, dixit frequenter, se cellam Equitij magicis artibus in aera suspēdisse: nec tamen eius quempiam lædere potuisse. Nec etiam desiderantur testimonia satis nota & terribilia, quibus declaratur, diabolum sua potestáte hominem è medio sustulisse, & in aerem rapuisse. Cæsarius d. 5. cap. 27. narrat in ciuitate Lubecen. puellam quandam fuisse, cui iuuenis quidā procabatur, secundum quod ei promiserat, fęmina consentiente, cùm Theodoricus Susatiensis se eius concubitu vti sperasset, socius ei illudens, accessit illam. Quo cognito, iratus dixit: Diabolus qui me huc adduxit, poterit me etiā hinc reducere. Mox inuitatus adfuit, hominē rapuit, & in aera leuauit, & vltra ciuitatem transferēs, iuxta ripam cuiusdam lacus incommodè satis deposuit. Ad quem sic ait: Si non quocūq; modo te signasses, modò occidissem te: tenuiter enim & imperfectè in ipso raptu signum sibi crucis impresserat. Dimissus à dæmone tam grauiter cecidit, vt in terra sine sensu iacens, sanguinem vomeret. Et cap. 34. aliud inserit satis etiam memorabile In Susatia ciui-

tate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

nte Diœcesis Coloniensis, miles quidã Thye-
no nomine habitabat, qui sic totus deditus e-
at ludo tesserarum, vt non die, nec nocte qui-
sceret, semper sacculum cũ nummis secũpor-
abat, vt non deesset ad ludendum pecunia, ac
a in ludis expeditus & fortunatus erat, vt vix
iquis ab illo sine dãno recederet. Nocte qua-
am Deo iustè in pęnam, ad aliorum exẽplum
ermittente, diabolus domum eius in specie
uiúsdam ludere volentis intrans, saccellum-
ue nummis refertum, sub ascella portans, ad
bulam sedit, denarios liberaliter apposuit,
sseras iactauit, & multa acquisiuit. Cui cùm
rospere succederet, & militi iam pecunia,
uam apponeret defuisset, iratus ait: Nun-
uid non diabolus es tu? Et ille: Nunc satis est,
ppropinquat enim tempus matutinale, opor
t nos ire. Tollensq́; illum, per tectum traxit,
uius viscera tegulis retrahentibus miserabi-
ter excussit, & quid de eius corpore factum
t, vel in quem locum illud proiecerit, vsquè
odie ignoratur. Et in cap. 56. eiusdem distin-
tionis. In villa quadam, ait, ante paucos an-
os, diœcesis Coloniensis, quæ Ambula voca-
ur, campanarius fuit, & fortè adhuc viuit, vo-
um habens cuiusdam peregrinationis. Hic cũ
ie quadam condixisset cum fęmina quadam
illæ suæ, quod manè pariter ituri essent, illa
um rogauit, vt maturius surgeret, & matuti-
as pulsaret, propter solis feruorem: & promi-
sit.

sit. Eadem nocte diabolus ad lectum eius veniens, tetigit eum, & ait: Pulsa matutinas, sicq; discessit. Qui mox surgens, & lumen in Ecclesia ardere conspiciens, cùm ante primum gallicantum esse depræhendisset, putans quia à prædicta fœmina fuisset excitatus, de Ecclesia exiuit volens ei dicere, vt iret dormitum, eò quòd nec tempus esset. Quam cùm quæreret, nec inueniret, bouem nigrum contra se stare vidit, qui lingua emissa hominem tetigit, eumque super dorsum suum per illam misit, & per aërem cum illo volitans, super pinnam turris Castri quod Isenburg dicitur deposuit. Cui cùm diceret: Timesne aliquid modo? Respondit ille: Dei permissione huc ductus sum, nihil contra me poteris, nisi quantum ille permiserit. Ad quod diabolus: Fac mihi homagium, & ego te deponam, daboq; tibi diuitias multas: quod si non feceris, vel fame in hoc loco morieris, vel præcipitio interibis. Cui campanarius spem habens in Christo, respondit: Adiuro te per nomen Iesu Christi ne me lędas, & vt me sine periculo corporis mei deponas. Mox diabolus illum tollens, in campo iuxta villam Gerißheim/ satis incómodè deposuit. Ante lucem diei in dedicatione Ecclesiæ eiusdẽ villę, diluculò homines ad matutinarũ solemnia cum faculis properantes, cùm hominem in agro, in magno defectu reperissẽt, atq; refocillassent, auditis his,

quæ

quę ei cōtigerant, satis mirati sunt. Quarto vero die regressus in domū suam, situm tā loci, quàm ædificiorum, quæ nūquam aliâs ante viderat, tā plenè omnibus exposuit, vt de raptu eius nihil dubitarent. His & addere possumus aliud recentius relatum à Ioanne Georgio Godelmanno Iurisconsulto, in tractat. de magis, veneficis & lamijs, lib. 1. cap. 1. num. 8. In Saxonia virgo opulenta formosô iuueni, sed tenuioris fortunæ, matrimoniū promisit. Hic quid futurum præuidens, illam prædiuitē, & sexus ratione mutabilem, fidem vix seruaturā esse, puellæ respondit. Illa contra diris se execrari his verbis cępit, si alteri quàm tibi nupsero, tunc diabolus in nuptijs illis me abripiat. Post interuallum aliquod illa mutat animum, nubit alteri, priore sponso spreto, qui eā semel atq; iterum promissi, dirēq; imprecationis admonuit. Sed illa posthabitis his omnibus, nuptias cū altero spōso, relicto priore, celebrat. Ipso die nuptiali cognatis, amicis & cōuiuis hilaribus, sponsa vigilante conscientia, redditur tristior solito. Tandē diaboli duo sub specie decorū equitum, in ędes nuptiales veniunt, excipiuntur, adducuntur mensæ, hisq; remotis, choreę, vniq; ex his spōsa honoris caussa tanq̃ peregrino adiungitur, cum qua bis saltauit, & eandē eam è conspectu parentū & amicorum, summo cum gemitu & lamentatione, per ostium, in altum sustulit. Altero die parentes & ami-

amici mœsti, sponsam quærunt, vt delapsam forte sepelirent, sed ecce eidem socij occurrũt vestes, aurumq; referentes, additis his verbis non in has res, sed in sponsam à Deo nobis fuit potestas concessa.

Memorabile est & illud, quod recenter contigit anno elapso 1595. in oppidulo Vilmariensi, Treuerensis diœcesis. Quædam Margareta, vxor Ioannis Eysenkopff, ciuis illius loci, peperit infantem, nomine Conrardum. Hunc etiam ante & post diem purificationis sæpissimè à festo Ascensionis vsque ad Diuisionis Apostolorum spiritus è cunis abstractum in alium locum transtulit. Aliquando in lectum matris collocauit, quandoq; in gradibus cellæ vinariæ abscondit, nonnunquam in partibus superioribus domus, aut secretioribus. Ne tamen puer quid mali pateretur, spiritus acceptis pannis etiam clam è custodia parentum semper tenero corpusculo supposuit. Quadam vice cùm mater lectum in hypocausto pro puero à spiritu accommodatum destruxisset; manus & facies, vbi nuditatem vestes non cooperiebant, intumuerunt, & cutem exuerũt. Quandoq; etiam spiritus puerulum in cunis mouit. Fuit & illud vsitatum, quod infans semper ferè fleret, quando à matre in cunis collocabatur: quiesceret autem positus à spiritu in alio loco. Visis & cognitis tot molestijs & vexationibus spiritus Reuerendus Domi-

Dominus VVilhelmus Lyndener, Decanus ruralis, & vicepastor Vilmariensis, scripto me consuluit, quid fieri possit ad liberãdum puerum à molestia spiritus. Inter reliqua remedia admonui vtendum fore rebus sacramentalibus & benedictis, quas sancta mater Ecclesia exorcizat & benedicit ad effugandas & diminuendas Dæmonum potestates. Parentes huiusmodi res adhibuerunt, nec non etiam ad locum sacrum peregrinationem instituerunt, Deumq́; precati sunt. His adhibitis & perfectis aliquo tempore tentatio desijt. Postea autem res benedictæ abscissæ repertæ sunt, & iterum spiritus puerum transferre cœpit. Hæc totius ad diligentem inquisitionem præfati Domini VVilhelmi, Scriba ciuitatis Vilmariensis in notam recepit, atq; perscripsit.

Alia adhuc plura adduci possent, ad demonstrationem realis translationis, sed hæc sufficiant, deinceps etiam maleficorum & sagarum certissima experimenta in vlteriorem confirmationem adiungentur. Cæterum translatio corporis de loco ad locum virtute diabolica effecta, etsi breuissimo tempore fiat, non tamen fit in instanti: cùm id repugnet motori finitæ virtutis. Celeriter autem talis motus peragitur propter maximam virtutem & fortitudinem dæmonis: quandoquidem quanto maior est potentia mouentis, tanto celerior ac velocior est motus, vt rerum ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

perientia & Philosophia attestantur. Nunc veritas Conclusionis latius confirmanda est varijs experimentis, de quorum veritate minimè dubitandum est.

Multi vtriusque sexus viri, mulieres, pueri & puellæ confitentur id verum esse. Imò quandoque deferuntur à Dæmonibus ad cursum: & quia vel nomen Iesvs ex improuiso nominant, vel signo crucis se muniunt, vel aliud signum Christiani præstant, alijs disparentibus, pedestris ordinis fiunt in redeundo, qui ferebantur à Diabolo in adeundo conuentum: quandoque cadunt ex arboribus in terram, & membra collidunt: quandoque, quia leges Diaboli transgrediuntur, miserè vel à Diabolo tractantur, vel à socijs percutiuntur. Quoniam in priori æditione spem dedi me experientijs data meliori occasione vberius Conclusionem probaturum, id nunc præstare decreui: in primis aliena, deinde nostra inseram. Paulus Grillandus Iurisconsultus Italus, in lib. 2. de Sortilegijs q. refert cum alijs experimentis, quod nec dum, inquit, decem elapsi sunt anni, quod mulier quædam iuuencula, infra 16. annum ætatis suæ existens, adhuc virgo, Sabinensis Diocæsis, ex altero tamen oppido oriunda, à quadam alia malefica seducta, & ad ludum ducta fuerit, vt profiteretur illam sectam, & præmonita ne signo cru-

cis se

cis ſe muniret in loco congregationis, acceſſerunt, iuuencula videns maximam virorum & mulierum multitudinem, & principem ipſum Sathanam in ſolio maieſtatis ſuperbè ſedentem, & ornamentis auratis, & purpuratis veſtibus decoratum, vehementer obſtupuit, & cùm eſſet ſimplex, incauta, immemor præmiſſæ admonitionis, ſtupefacta & admirata rerum magnificentiam & ſtatum, ſigno crucis ſe muniuit, dicendo: Ieſu benedetto, che coſa e queſta? id eſt, Ieſu benedicte, quæ res eſt iſta? Nec dum verba protulerat, ſtatim cuncta euanuêre, & omnibus luminaribus penitus extinctis, ſola miſera in maximis tenebris remanſit, & maximo terrore affecta, penè mortua eſt. Recordata nominis Ieſu & B. Virginis Mariæ, deuotiſſimis precibus ſe illis commendauit, & vouit caſtitatem, ſi incolumis euaderet. Quidam ſenex ruſticus vnà cum filia & aſello tranſibat locum, vbi puella erat, & plurimùm de ſorte ſua lamentabatur. Qui ſenex audito gemitu acceſſit, dicens, filia mea quid facis hic ſola tempore nocturno? quam videns nudam magis obſtupuit. Virgo pudore confuſa lachrymans & ſuſpiria trahens, viro ſe commendauit, vt illam duceret ſecum ad domum ſuam, quæ non multum diſtabat. In itinere totam facti ſeriē narrauit. Quibus auditis ſenex obſtupuit, & cùm intellexiſſet de patria & parentibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

virginis, decreuit parentes certiores reddere & puellam restituere. Retinuit eam domi suæ duobus aut tribus diebus, & vxor viri eam beneuolè tractauit. Post triduum senex iuuenculam asello suo impositam, reduxit ad patriam, & parentibus restituit: Qui existimabāt puellam raptam, vel à milite, vel alio nequam nocturno tempore. Senex benignissimè, vt decebat, à parentibus puellæ susceptus & tractatus, & tandem dimissus cum muneribus. Puella quæ dono Dei, & intercessione B. Virginis periculum euaserat, votū adimplere decreuit, & ingressa est monasterium S. Francisci, assumptoq́; habitu, professionem fecit, consentientibus parentibus, & castissimè vixit. Maleficam verò, quæ filiam ad illum locum conuentus duxerat, denunciârunt curiæ, & re comperta, publicè fuit igne combusta. Aliud quod etiam in Italia contigit, narrat Bartholomęus Spineus in q. de Strigibus cap. 18. Quidam, inquit, Andreas Magnanus Bergomēsis, habitator Ferrariæ, hac hyeme mihi narrauit, quod à quodam suo affine Venetijs commorante cognouit, hoc quod contigit superioribus annis, quandam puellam, quæ cum matre Bergomi morabatur, inuentam fuisse nocte Venetijs in thalamo sui affinis: quam manè repertam nudam, recognitamq́;, quia consobrina erat, cùm interrogassent, quomodo illuc venisset, aut ibi esset, & quare? Plorās illa, post-

quam

quam vestita ab illis fuit, hæc narrauit. Hac nocte cùm in lecto vigilarem, vidi matrem meam, quæ me dormire putabat, surgentem de lecto, & exutam camisia, se quodam vnguento, quod ex vasculo assumpsit, de lateribus extracto, perungentem corpus. Et statim assumpto baculo quodam ibi præparato, in modum equitātis ascendens, extra fenestram deportata est, & à me nequaquam ex tunc ibi visa. Cumq; ipsa quoq; de lecto surgēs, meum vt mater fecerat, perunxissem corpus, extra fenestram educta, statim in hunc locum deportata sum, vbi matrem puero huic insidiantem vidi. Ex quo ego territa, cùm matrem etiam ob meum aduentum conturbatam vidissem, & comminantem, nomen Domini IESV & B. Virginis inuocaui, & ex tunc matrem non vidi, & ego hîc nuda solaq; remansi His auditis à puella, omnia hæc affinis scripsit Inquisitori Bergomensi, à quo mater capta, & tormentis exposita, cuncta confessa est, & addidit se à dęmone plus quàm quinquagesies deportatam, vt puerum illum prædicti affinis occideret, sed tamen nūquam præualuisse, eo quod semper puerum signo crucis, & sanctis orationibus parentum munitum inuenerit. Haud dissimilia refert Bodinus lib. 2. cap. 4. in Gallia contigisse, & inter alia de Lochiana Saga. Vir enim quidam tenuis, cùm vxorem interdum abesse noctu perciperet, bonamq; noctis par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tem emanere: præterea dicentem se, aut ad deonerandum aluum egredi, aut ad lauandum cum vicina sua, aliquoties falsi euicisset, suspicionem concepit de perfida eius libidine, & necem interminatus est, nisi locum quo proficiscebatur, indicaret. Illa sibi à periculo metuens, rem vt erat confessa est, atq; vt explores, & videas hæc ita se habere, si volueris, eodem deuenies. Tunc tradidit ei vnguentum, quo se vterq; inunxerunt, & pronunciatis aliquot vocibus, Diabolus eos Lochijs in Arenarias Burdegalenses magno spacio distãtes exportauit. Videns itaq; vir se in ignota Magorum & Dæmonum humana specie, aspectus tamen horrifici, frequentia versari, dicere cepit: Deus mi vbi nam sumus? hoc dicto, repentè cætus disparuit. Ille verò cernens nuditatem sui corporis, oberrauit per agros, donec manè rusticos inuenit, qui ipsum in viã deduxerunt. Reuersus Lochias ad Quęstorem rerum capitaliũ recta via contendit, qui audita probè historia fœminam præhendi iussit: Illa verò minutatim omnia confessa est, & vltrò agnouit peccatũ. Aliud refert, quod cuidam nobili viro ad Melodunum accidit, qui Molitoris verbis & propria curiositate ductus, cætum maleficorum adijt, sed quoniam perhorrescebat metu, quamuis non inuocaret Deũ, Diabolus maxima voce inclamauit, quisnã hîc metuit? Sic volẽti nobili viro discedere, cætus abscessit. Nobilis

ilis reuersus maleficũ indicare statuerat, sed
lle admonitus, fuga sibi consuluit. Et de Lug-
unensi potenti muliere narrat, quod nocte
urgens lucẽ accendit, & arrepta pyxide se in-
nxit, & post voces aliquot elata est: hos ritus
bseruans męchus, qui cũ ea cubauerat, lucer-
ã capit, peruestigat vndiq;, & ea non inuenta,
ùm pyxidem vnguenti reperisset, curioso a-
imo exploraturus virtutem vnguenti, fecit
rout mulier se habuerat, statim elatus cõpe-
it se cum Magorum cętu esse in agro Lotha-
ingiæ, & consternatus est: Sed cùm primũ Dei
pem implorauit, euanuit totus cętus. Ipse ve-
ò Lugdunũ reuersus pedibus, maleficam ac-
cusauit, quæ confessa rem totam, igne perijt.
Multa quæ in Germania contigerunt, habet
Malleus maleficarũ, sed ex nostris quæ recẽtis-
sima & notissima sunt, placet aliquã adiũgere.
Anno Dñi 1589. 22. Septemb. quidam Villicus
nomine Michaël, de pago Longen, sub iurisdi-
ctione Reuerendiss. Dñi nostri Archiepiscopi
Treuirensis, in præfectura Pfaltzel extremum
supplicium pertulit, qui inter reliquos articu-
los confessus est, quod circa diem natalẽ Chri-
sti tunc præteritam, ad locum Congregationis
cis Mosellam ad crucem prope pagum Lonck-
wich/deportatus fuerit, & cùm ad dictum lo-
cum tardius venisset, congregatio absoluta ex-
titit, tunc tacitè dixit: Domine Deus, iam factũ
est, tunc in eodem morali temporis puncto

cecidit in terram planam: & circa horam vndecimam noctis versus Mosellam se contulit, accepta scapha traiecit, domum rediens, ad lectum se recepit. Hoc anno 1591. 4. die mensis Maij, in quo adhuc versamur, etiam in præfectura Palatiolensi igne vitam finiuit quidam Martinus de Corlingen, qui inter alia confessus est, quod bis à cursu & conuentu, qui fuerat prope pagum dictum Pellingen, rediens, ceciderit inter frutices, eò quòd dixisset. O Deus, quomodo huc appulimus? Idem confessus est quid satis memorabile, quod videlicet illo anno superiori, quando maxima fuit annonæ in his partibus penuria, &, si bene recolo, contigit talis caritas Anno Domini 1584. in vere Treuiris emerit duas mensuras siliginis, quas nostrates viercellas nominant, & quia edictum Ciuitatis publicatum extitit, ne frumenta dimitterentur extra ciuitatem, propter ciuium necessitatem, commodè exportare non potuit, Dæmon ipsum prope portam ciuitatis dictam antiquam, in loco iuxta muros, vbi aliquando fuit capella Sanctissimę Trinitati sacra, cum sacco frumenti in aërem sustulit, & trans murum & fossata deposuit, deinde cum frumento domum abijt.

Hîc dubium esse possit, quis saccum frumenti tulerit? Responsio digna data est in simili Domino Henrico Huiltzbach, Iuris Doctori, prætori huius Ciuitatis Treuirensis, qui

cùm

cùm ante paucos annos coram alijs maleficum doctum examinaret super articulis, de quo præcesserant testimonia, quod in congregatione in sella sedisset, exactius rem cognoscere desiderans, interrogauit, quis sedem attulisset? Examinatus molestè tam studiosam interrogationem ferens, respondit, quod principium peteret, addens: qui me deportauit, nunquid potuit & sedem deferre? Sic in proposito, qui hominem transtulit, saccum cum frumento simul portauit. Sicut idem Angelus qui Abacuc Prophetam ex Iudæa in Babylonem portauit, simul etiam pulmentum pro prandio Danielis transtulit. Anno Domini 1586. 13. Augusti, quædam malefica nomine Gertrudis, de oppidulo Erangh, cum alijs incinerata est, quæ cùm quadam vice ad cœtum, qui tunc congregandus in Hetzenroderheydt/ portaretur à Diabolo sub forma hirci, Deum nominauit nescio qua occasione, & sic hircus eam in frutices & spinas deiecit, ita quod valdè malè se læserit. Altera die domum rediens, vicinis dixit, quod supplicatum iuisset ad B. Virginem in Clusam Euerhardi. Adhuc vnum ex processu Meisenbeins Annæ annotandum. Hæc cùm Coloniæ ageret, quadam vice vecta hirco cum Amasio redijt ad solitum cętum in Hetzenroderheidt/ est enim hic locus nominatissimus apud maleficos & sagas, generales conuentus vt plurimum nostrates ibidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

celebrant, finito cætu siue concilio, incidit in contentionem ratione quorũdam bonorum cum propria filia, eamq; verberauit in præsentia filij, vt non solùm mater, sed etiam filius & filia deposuerunt. Plurima similia facta adferre possem, sed hæc sufficiant: abundant enim his nostrorum iudicum acta & processus, & res tam clara est, vt nemo negere possit, nisi solem de mundo tollere audeat: Hîc respondẽdum vni argumento Francisci Ponzinibij, quod quidam maleficorum aduocati Achilleum putãt, cùm ne quidem Thersitis sit. Confessio debet continere verum & possibile, per Glossam, Baldum, & alios in l. 1. C. de Confess. & Gloss. in cap. fin. de Confess. in 6. ff. ad legem Aquil. l. Inde Neratius. §. fin. Sed ista quæ confitentur de delatione reali, respuunt ius & natura: ergo non sequitur: istæ mulieres sic confitentur, ergo sic est. Nam confessio longè distat ab actu: & quicquid est contra naturam, deficit in suis principijs, ergo naturaliter est impossibile. Ad hoc argumentum facilis est responsio. Si quid probaret, argueret contra Scripturam, quod ea quæ de delatione A-
Daniel 14. bacuc, Christi Saluatoris, & Philippi, quem
Matth. 4. Spiritus Domini rapuit, & inuentus est in A-
Actor. 8. zoto, Scriptura narrat, essent falsa, & contra naturam, & phantastica. Quia si impossibilis & falsa est confessio, quod Dæmon hominem possit per aërem deferre, & deficit in suis principijs:

pijs: impoſſibiles ſunt etiam dictæ tranſla-
iones. Quia ſicut data poſſibilitate in vno, per
conſequens datur in omnibus alijs, quæ ſunt
euſdem ponderis & magnitudinis, vt S. Tho-
mas argumentatur, in cap. 4. Matth. Ita poſita
impoſſibilitate in vno, ſequitur impoſſibili-
tas in omnibus alijs eiuſdem ponderis ac ra-
tionis. Præterea ſi trãſlatio realis deficit in ſuis
principijs, & repugnat naturæ: aut id contin-
git ex parte mobilis, aut mouẽtis, aut vtriuſq;
ſimul. Non ex parte mobilis, homo enim eſt
corpus, quod moueri poteſt tam motu natu-
rali, quàm violento, vt omnibus ſenſu prædi-
tis manifeſtiſſimũ eſt. Non ex parte mouentis:
quia mouens eſt fortiſſimus, & non eſt creatu-
ra ſuper terram, quæ ei comparari poſſit. Non
ex parte vtriuſque, vtpote quia non poſſit eſſe
contactus debitus inter agens & patiens, qui
requiritur ad actionem & paſſionem, cùm
homo ſit corpore affectus, Dæmon verò ſpi-
ritualis creatura: hoc, inquam, non impedit.
Nam anima mouet ſuum corpus, & Dæmon
etiam corpus aſſumptum. Si quis dicat: Deus
non permittit, fruſtra hoc dicitur. Quæ enim
fieri & facta cognoſcimus, nec principijs natu-
ræ, aut Theologiæ repugnant, ea Deum per-
mittere dubitare non debemus. Scimus enim
quod nihil facere poſſumus ſine permiſſione
diuina, nec aliter inueſtigamus, an Deus per-
mittat, niſi quia ſimilia facta & fieri experi-
mur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

mur. Argumentum nunc mutatis mutandis retorquetur. Confessio debet esse vera & possibilis. Sed confessio maleficorum & sagarum est vera & possibilis, ergo fidem meretur.

Maior probatur ex legibus & iuribus à Ponzinibio allegatis: assumptum constat ex dictis. Quicquid Theologiæ conuenit, nec naturæ principijs repugnat, & de facto contigit: verum est & possibile, sequitur ergo optimè. Viri & mulieres confitentur delationem realem: ergo sic est, si argumentum rectè intelligatur. Non enim confessio facit verum & possibile, quod ex rei natura eiusq́ue principijs fieri nequit, vt argumentum in oppositum præsupponit. Sed confessio prodit verum, quod in facto contigit, res enim non accipit veritatem à confessione, sed à propria entitate & existentia. Quis enim tam ignarus, qui non nouerit confessionem distare ab actu. Si quis confiteatur & affirmet chimeram esse, non ideò, quia ignarus id confitetur, chimera est. Confessio ergò vera est, quando est conformitas siue adæquatio rei & principiorum in ordine ad intellectum: quod est in confessione maleficorum de reali delatione. Imò etiam Textus in Cod. Theodosiano L. fin. de malefic. & mathemat. videtur mentionem facere congregationum magicarum siue malefica-

carum. Sic enim ait. Ne quis deinceps nocturnis temporibus, aut nefarias preces, aut magicos apparatus, aut sacrificia funesta celebrare conetur, detectum enim & conuictum competenti animaduersione mactari perenni authoritate censemus. Quid enim aliud nostri malefici faciunt? habent magicos apparatus, nocturnis horis conueniunt, Dæmoni obsequium præstant, Deum inhonorant, & conspirant contra Christum & exercitum eius. Dicet quispiam: aliquando experientia compertum, quod quando mulieres dicebantur incursu fuisse, domi remanserint, nec loco se remouerint. Huic dubitationi satisfaciet sequens conclusio. Certum est enim, quod aliquando non sunt realiter in crusu & congregatione, sed tantum repræsentatiuè: tamen tũc consensum Diabolo prębuerunt in repræsentatione: vt proprijs eorum confessionibus didicimus.

Ex dicta Conclusione elicitur, secundum communem sententiam, hanc translationem fieri virtute Diaboli, nec vllam virtutem habere vnguenta, herbas, baculos, aliaque corporalia, quę adhibentur, sed signa tantum esse.

Dicet hîc fortaßè aliquis: compertum experientia quandoque est, alios experimenti gratia animaduertisse vxores se vnxisse, qui tamen idem præstiterunt, & secuti sunt: ergò

aliqua

aliqua virtus ex rei natura inest vnguen-
Respondeo : hoc non probat aliquam vir-
tem vnguẽtis inesse, sed tales ex aliqua infi-
litate, & quasi fiducia implicitè in dæmon-
habita id tentasse, & ita opera Diaboli tal-
translationem effectam. Si quis autem forti-
de instructus, in confusionem diabolicæ m-
chinationis, ad docendum & confortandu-
alios, nihil virtutis inesse huiusmodi natura-
bus, ad tales effectus vtatur, procul dubio n-
la translatio sequeretur. Proximę conclusio
obstare videtur cap. Episcop. 26. q. 5. sed h-
respondebitur infrà in fine tractatus, in sol-
tione argumentorum.

13. Conclusio. *Non semper corpor-liter feruntur ad cõuentus, sed quandoq- fiunt illusiones in imaginatione & phan-tasia.*

IN hac Conclusione non est Controuersi-
Quando tamen fit illusio, maleficorum ac-
cedit consensus, quia vt declaratum in prælu-
dijs 3. 4. & 5. ad maleficia requiruntur coniun-
ctim Dæmonis potestas, & peruersa malefic-
voluntas. Per consensum autem intelligo
tam implicitum, quàm explicitum volunta-
tis actum. Et, si per impossibile, ita Deo per-
mittente, sensum tam exteriorem quàm inte-
riorem somno supprimeret Dæmon, vt intel-
lectu

ctus non aduerteret, & voluntatis consensus, qui præsupponit intellectus dijudicantis actum, non accederet, vt accidit in phreneticis & somniantibus: homo non peccaret: quia peccatum ex sua natura voluntarium esse debet, vel in se, vel in sua caussa: & sic Diabolus in huiusmodi actibus non assequeretur suum intentum.

(·.·)

SECVN-

SECVNDVM MEMBRVM QVAESTIONIS PROPOSITAE.

An fides maleficorum confeßioni contra ſocios & participes criminis ſit habenda, & quanta, in ordine ad torturam?

NON deſunt authores, qui nullam virtutem tribuunt denunciationibus, idq́; magna cum iniuria diuini numinis, pernicie animarum, & euidenti reipublicæ detrimẽto: quorum auctorum princeps eſſe videtur Ioannes Franciſcus Ponzinibius in tractatu de Lamijs, & excellentia vtriuſq; Iuris. Quare hanc quæſtionem ab aliquibus breuiter narratã, à nemine autem ex propoſito pertractatam, diuina aſſiſtente gratia, elucidabimus & reſoluemus per concluſiones hoc ordine. In primis, paucis pręmiſsis, veritas concluſionibus claris proponetur: Deinde argumenta ſoluentur, & per proceſſum dubijs occurrentibus reſpondebitur.

Ordo ſequẽtis tractatus.

Pro introductione quæſtionis aduertendum eſt, Iuris vtriuſque certiſsimum ac firmiſsi-

nißimum esse decretum, vt de se confeßi, super aliorum conscientijs non interrogentur: vt patet in iure canonico ca. 1. de confeßis, & ca. veniens 1. de test. & 15. q. 3. ca. Nemini: & in Ciuili, C. de accus. l. fin. his verbis in medio l. Nemo tamen sibi blandiatur obiectu cuiuslibet criminis de se in quęst. confessus, veniã sperans, propter flagitia adiuncti, vel per cõmunionem criminis consortiũ personę superioris optans, ut inimici supplicio in ipsa supremorum uiorum sorte sociandus: aut eripi se posse confidens, aut studio, priuilegio nominati: Cum ceteris iuris authoritas, de se confessos, nec interrogari quidem de aliorum conscientia sinat. Nemo igitur de proprio crimine confitentẽ super cõscientia aliena scrutetur. Hęc lex.

Ex quibus omnibus regula sumitur: Nulli de se confesso super aliorum crimine creditur. Et ratio reddi potest, quia talis persona est infamis, vilis & suspecta ex confeßione proprij criminis. Quod argumentum in nostra materia imperiti maleficorum aduocati multum solent vrgere, quamuis infirmum admodum & fragile sit ad propositum, vt in sequentibus manifestabitur. Cùm autem, vt Grammatici loquuntur, nulla regula tam firma sit, quę non patiatur exceptionem, crimen læsæ maiestatis excipitur, & cum ob paritatem siue identitatẽ rationis lex ad similem casum extendatur, cũ crimine læsę maiestatis alia adhuc excipiuntur,

secundum canonum & legum dispositione[m] vt videre est in Glossa communiter recepta in 1. de Confessis. & L. fin. C. de accusationibus. L. Quoniam liberi, C. de testib. & Doctorib. eisdem locis. Sunt autem hæc excepta, in quibus socius de socio interrogandus est; Latrocinij crimen. ff. de custod. & exhibit. reorum D. Adrianus. & C. de ferijs. L. penultima. falsi monetæ. L. fin. C. de falsis monet. Proditionis L. penult. & fin. C. ad legem Iuliam Maiesta[tis] Coniurationis, cap. fin. de testib. cog. Maleficij siue strygum. C. de malefic. & math. L. fin. crimen læsæ maiestatis diuinæ, id est, hæresis. cap. in fidei fauorem. lib. 6. de hæreticis. Alij alios casus exceptos colligunt, de quibus videndi Doctores in practicis criminalibus. Prædicti autem expressi sunt in iuribus allegatis. Theologi autem sub prædicta exceptione generaliter videntur comprahendere omnia crimina, quæ tendunt in perniciem & damnum siue spirituale siue temporale reipublicæ, quando crimina non sunt correcta, sed in futurum pendent.

Casus excepti, à regula confessorum de se.

Dubium hic esse potest, An in furto socius de socio posit interrogari, & an annumerandum sit furtum casibus exceptis. Bartolus in L. Repeti. ff. de quæstionibus; sic videtur sentire: Ab eius tamen sententia communiter Doctores recedunt, licet in praxi in Italia & alibi, vbi furta frequentantur, multi iudices eam sequantur:

quantur:

quantur: hanc tamen cõsuetudinem iuri communi non conuenire certum est. Nam furtum non excipitur à lege, & vbi lex non excipit, & ratio dissuadet, excipere non debemus. Gloss. in L. fin. de accusat. Salycet. ibidem. Stephan. Bertrand. vol. 3. cons. 268. Hyppol. Marsil. in consilijs criminalibus, consil. 22. num. 13. Iacobus Menochius lib. 2. de arbitrarijs iudicum quæstion. casu 474. à num. 20. Quare de fure non habet locum doctrina Bartoli, nisi velimus loqui in furto occulto, propter difficultatem probationis, vt sentire videtur Alexand. in cons. 69. li. 2. citatus à Menochio loco citato. Vel de furto ita circunstantijs aggrauato, quod meritò præsumi possit sine socijs non esse perpetratum: tunc enim locum haberet regula Salyceti in L. fin. Cod. de accusat. quà tradit generaliter confessum proprium crimen posse interrogari de socijs, quando præsumptio legitima dictat eum habere socios: aliàs standum est iuri communi: quia regulæ standum, donec de fallentia ostendatur, & exceptio probetur, secudum Gloss. receptam in L. omnis diffinitio. ff. de regulis iuris. Decium in lib. 1. eod. tit. Barr. in L. 1. Si quis vocatus non ierit.

Præterea obseruandum, maximam esse differentiam inter crimina excepta, & non excepta, quia Iudex si interrogat reum de se confessum, in casibus non exceptis, contra dictam Re- *Criminum exceptorũ, & non exceptorum differentia*

 gulam,

gulam, peccat mortaliter, & reus non tenetur respondere veritatē dicendo, sed potest æquiuocè loquendo subterfugere, modò tamen mendacio non vtatur: vel si quid confiteatur contra alios, eis non præiudicat. In exceptis verò criminibus, Iudex, sub peccato mortali, obligatur de se confessum, de socijs interrogare: & reus si quos scit, in conscientia tenetur denunciare, si non sint correcta crimina, sed probabiliter præsumit in futurum pendere: vt optimè tradunt Dom. Sot. in lib. de tegendo & deteg. secretum, memb. 3. q. 6. & li. 6. de iustit. & iure. q. 6. art. 2. circa medium. Cardin. Caiet. tom. 1. tract. 31. 17. Responsionum, respons. 5. ad patrem Cherubinum de Florentia, & in 2. 2. S. Thom. q. 70. art. 1. Alfons. Castr. li. 2. de iusta hæret. punit. ca. 25. Iosep. Angl. in floribus Theolog. q. 2. part. in 4. sent. in q. de correctione fraterna. Mart. Nauar. in manuali Confessariorum. ca. 18. à num. 58. & ante hos omnes S. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. his verbis ait, quod quis ea, quæ per confessionem nouit in secreto, nullo modo potest prodere. Circa ea vero, ait, quæ aliter homini sub secreto committuntur, distinguendum est. Quandoq; enim sunt talia, quæ statim cum ad notitiam hominis venerint, homo ea manifestare tenetur; puta si pertinent ad corruptionem multitudinis spiritualem, vel corporalem, vel in graue damnum alicuius personæ, vel si quid

aliud

ud est huiusmodi, quod quis propalare tene-
r, vel testificando, vel denunciando, & contra
c debitũ obligari non potest per secreti com-
ssum. (Intellige aliter extra confessionem
ramentalem accepta) ex quibus manifestum
, hanc esse S. Doctoris sententiam.
Dubium. Quæ est ratio, cur Iudex teneatur
um de se confessum interrogare de socijs in
ceptis, & nõ alijs, & reus tenetur etiam non in-
rogatus, denunciare? DD. communiter po-
nt prædictã differentiam: non tamen funda-
entalẽ assignant rationem, quam pro sua sin-
lari eruditione attingit Mart. Nauar. in Ru-
ica Relectionis ca. Nouit. de Iudicijs num.
. & in cap. Sacerdos, de pœniten. distin. 6. nu.
. In casibus non exceptis si Iudex interroget
um, peccat contra octauum Decalogi præ-
ptum, quo prohibetur ne quis det iniustam
ussam infamiǫ proximi. Ita hæc lex naturalis
de non infamando, qua lege etiam Reus,
ntra iuris ordinem interrogatus, tenetur ce-
e occultum peccatorem. At in criminibus
ceptis, quando agitur de impediendo damna
ritualia, vel temporalia reipublicæ, quæ in
turum pendent, alia lex naturalis accedit,
a etiam priuati tenentur aliorum mortem
ericula, si possunt, præcauere & vitare, iuxta
ud Prouerb. 24. Eripe illos, qui ducuntur ad
ortem: quę fortior est illa de non infamando
cultum. Concurrentibus autem duabus na-

turæ legibus, contraria in casu aliquo dictantibus, standum est fortiori: quia fortius vinculum fortiori modo ligat. Fortior autem est lex de seruanda alicuius spirituali, vel temporali vita, quam de conseruanda fama: Quia præstantiora sunt bona corporis & vitæ, bonis famæ & fortunæ. Prohibetur ergo Iudex octauo Decalogi præcepto, in non exceptis Reum interrogare, & obligatur in exceptis lege naturali fortiori inquirere de consortibus, & reus eodem præcepto denunciare.

Difficultas hic moueri potest. An Pater filium suũ aut filiam teneatur denunciare, quem aut quam cognoscit sequi maleficarũ sectam: aut contrá filius, aut filia matrem, aut patrem?

PRo parte negatiua videtur facere, quod pœna scientis, & non reuelantis crimen læsæ maiestatis non habet locum in patre ratione filij. Si pater sciat filium moliri crimen læsæ maiestatis, si non reuelet, non punitur, de iure ciuili & in foro exteriori: ne videatur filium offerre ad supplicium. L. Miles, §. Desertorem. ff. de re militari. Salycet. in L. propter insidias C. Qui accusare non possunt. Ioannes de Anania in cap. fin. de his, qui filios occidunt. Decius in cap. 1. de offic. delegati

numer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

mer. 7. Alexander. in L. Vtrum. ff. ad L. Pompeiam de parricid. Bertachin. in Repertorio iuris, verbo, Reuelans: & alij alibi. ...te omnia præsupponendum, quòd in hæ... filius potest patris hæresin denunciare, si ...risimiliter cognoscat patrem non corrigi ...monitione priuata, vt est text. in cap.. Lite... de præsumpt. & sequitur ibidem commu... opinio. Quod de hæresi dicitur, idem sta...imus de hoc maleficorum crimine: Quia ad ...resin refertur, & non minus, quam hæresis ...ò magis cæteris paribus communi saluti ...est. Respondetur nunc: Pater aut mater si ...at filium, aut filiam hæresi laborare, aut cri...ine maleficorum, si non sciat emendatos, ...t admonitione priuata corrigendos, si alij ...on sint, qui denuncient, tenetur denunciare. ...auar. in Manuali confessariorum cap. 25. nu...ero 50. & in commentario cap. Inter verba. ...q. 3. concl 6. Alexan. Halen. 3. part. 4. præcep... q. 33. Alfonsus Castrens. lib. 2 de iusta hæ...ticorum punitione cap. 26. & alij, quos citat ...sequitur Iosephus Mascardus de probatio...ibus, volum. 2. conclus. 857. num. 18. Quia ...si Pater filium, aut mater filiam, vel contrà, ...neatur amare quantum ad vitam, plus ta...en secundum ordinem charitatis tenetur ...nsulere saluti animæ vt ad sanam reducatur ...am, quia anima pretiosior est corpore. Adhæc ...onum commune reipub. est præferendum

priuato. Certum etiam eſt, quando Pater filiũ, aut filiam denunciat in tali crimine: vel filia patrem, matrem, aut ſororé, quod ei facilè credendum, & maxima prçſumptio eſt de veritate ex d. cap. Literas, & cõmuni ſententia ibidem. Et talium teſtimonium tanto firmius, quanto à ſuſpicione odij longiùs abſunt. Non eſt tamen valde humanum, ſi iudices inquiſitione aut tortura, nimis durè exquirant à parentibus contra filios, aut filias, vel contrà: magna eſt enim vis ſanguinis, & naturalis reuerentia horrorem quaſi incutit. Quç cauſſa facit, quod Doctores iuris citati excuſent in foro ciuili patrem ſcientem & non reuelantem crimen læſæ maieſtatis in filio.

Aliud hic occurrit dubium ſoluendum, An reus, qui confeſſus eſt crimen, de quo contra eum adſunt indicia, poſsit interrogari de alijs delictis, de quibus contra eum non ſunt indicia: exempli gratia, aliquis ſufficientibus indicijs repertus eſt fur, & hoc confeſſus, an poſsit interrogari de adulterio aut latrocinio, de quibus nulla ſunt legitima indicia. De iure ſecundum omnes non poteſt interrogari, vt docet optimè Iulius Clarus lib. 5. §. fin. practicæ criminalis, q. 64. verſ. Succeſsiuè quæro. & Hyppol. Marſi. in L. Repeti. ff. de quæſtionibus Mart. Nauar. in Rubrica cap. Nouit, de Iudicijs à n 62. Sed cùm cõtrarium in multis locis ſeruetur, vt dicunt Angelus in tract. de malefic.

fic. in verb. Fama publica, Gandinus in tract. e malefic. in tit. de quæstionib. num. 19. Frácis. runus in tract. de indicijs & tortura, & alij ulti, quos refert Clarus loc. cit. An hæc conetudo sit bona, meritò dubitatur. Hanc conetudinem & praxim tanquam malam alii reprehendunt; inter quos Nauar. loc. cit. Caietanus 2. 2. q. 69. art. 1. quoniam cum pertè sit contra ius standum est regulæ iuris, uando non probatur exceptio: & est cona ius diuinum, quod aliquis iniustè det alri causam se infamandi: ad quod nulla le- tenetur.

Quando autem vnum crimen est præaratorium ad aliud, vel consequens, aut nnexum: tunc Iudex potest interrogare, vt Nauarrus loco citato numero 64. tradit. eccant igitur grauiter Iudices, qui contra ius c interrogant: cum sit contra legē naturalem t diuinam: de quib. ibidem latiùs in num. 56. t potiùs contrarium facere est corruptela, uam consuetudo. Ex his patet, contra diuium præceptum & iustitiam facere illos iudies, qui reum crimen confessum, de quo indiia procedebant, cogunt tormentis & minis ateri alia, de quibus nulla adsunt indicia, & uási totius vitæ suæ generalem subire conessionem: hoc non iudicis, qui iustè iudicare lebet, sed Tyranni officium est. His præmissis pro resolutione sit.

1. Conclusio. *Maleficis de se confessis credendum est contra participes criminis.*

PROBATVR Conclusio rationibus. Prima ratio: Maleficus de socijs interrogatus tenetur respondere Iudici interroganti, & iudex obligatus est ad interrogandum reum de consortibus: ergo ei credendum est. Quia si nulla ei adhibenda est fides, non est ratio, quare ipse obligetur denunciare. Antecedens probatur authoritate Theologorum citatorum, & ex iure naturali, quo quisq; etiam priuatus tenetur, si potest, maximè sine suo periculo, amouere aliorum mortem, & maxima pericula, quæ tendunt contra salutem reipubl. & multorum, vt fortissimè probant non solum lex illa Prouerb. 24. Erue eos, qui ducuntur ad mortem: sed etiam cap. Non inferenda. 23. q. 3. & cap. Quantæ. de sentent. excommunicationis, & cap. 1. dist. 83.

Atq; hanc doctrinam aliquando existimaui tantum esse Theologorum & D. Nauarri, ob summam eruditionem in vtroque iure, & singularem pietatem, Vrbi & orbi notissimi: nunc verò ampliùs extendo & assero, esse communem Iurisperitorum sententiam, atque in primis in summo rigore eam tenet Bartolus in L. Vtrum, & L. Si sciente, ff. ad legem

gem Pompeiam de Parricid. & in L. 1. §. oc-
torum. ff. ad Sillanian. in quibus locis tradit,
quis ſciat committenda in principem, vel
actatus contra ciuitatem ſuam aut Rempu-
licam, vel in patrem, aut dominum, & non
dicat, quod ſit puniendus pœna legis,
l eſt, mortis: hæc opinio Bartoli commu-
ior eſt, & in multis locis practicatur, vt mul-
rum authoritate oſtendit Iulius Clarus
b. 5. §. fin. practicæ Criminalis: q. 87. Alij
icunt ſcientem & non reuelantem, punien-
um pœna graui, ſed non mortis, vt Felinus
n cap. 1. de offic. & poteſtate Iudicis deleg.
Decius ibidem & Andreas Barbatius. Sed quic-
uid ſit, omnes probant ſcientem teneri ad
euelandum in conſcientia. Id quod in ſpecie
radunt Panormit. in cap. 1. de reſtitutione
poliatorum. Felin. & Decius loc. cit. Antho-
nius de Butrio in cap. Quantæ. de ſentent.
excom. & Salycetus, qui quoad pœnam tenet
contra Bart. in L. Quiſquis, C. ad legem Iuliam
Maieſt. docet, quod in conſcientia & apud
Deum ſciens tenetur ad reuelandum, & id
ex lege charitatis, & Lancilottus in tract. de
offic. prætoris in cauſſis criminalibus, in §. de
conſcijs. fol. 573. in impreſsione Colonienſi:
Ad temperandum Bartoli ſententiam, quan-
tum ad pœnam, quidam interpretantur eum
intelligendum de ſocijs criminum: ſed alij ab-
ſolutè intelligendum putant de omni ſciente
& non

& non reuelante. Quare Baldus & alij clamant contra Bartolum, quod anima ipsius & omnium qui eum sequuntur, crucientur in inferno: eo quod sint homicidæ.

Ex his infero, Iudicem non solùm teneri ratione officij, virtute cuius obligatur, vt prouincia purgetur à malefactoribus & hostibus communis salutis, iuxta L. Congruit. ff. de offic. præsid. sed etiam legis naturalis vinculo, quo etiam priuati tenentur, ad credendũ denunciationi rationali, ex circunstantijs, & ad inquirendum circa denunciatos. Quod si omittat, duplici ratione peccat: quia duplicem legem, transgreditur, iustitiæ & charitatis: & ratione iustitiæ, qua obligatur reipub. ex officio prouidere de malis imminentibus si negligit, & respubl. cuius interest delicta puniri, cap. vt famæ. de sententia excom. & L. Ita vulneratus. ff. ad legem Aquil. patitur detrimentum, grauissimè peccat, & criminis fit particeps, ex cap. 1. de offic. & potest. iudicis deleg. & Innocentio, Baldo, Decio, Barbatio, Panorm. & omnibus D D. cum, T. ibid. & tenetur ad restitutionem omnium damnorum, quæ inde redundant vel in rempub. vel in priuatos, vt definitur ex d. c. 1. de offic. deleg. & communi sententia Theologorum. S. Tho. 2. 2. q 62. & 7. Domi. Soti lib. 4. de iustit. & iure. q. 7. art. 3. Ioan. Medinæ in Cod. de rebus restituendis. q. 9. Mart. Nauar. in manuali cap. 17. num. 21. Syl-

uest-

æſt. in verb. Reſtitutio. 3. nu. 6. Angeli in verb. Iudex. § . 8. Caietani in Summa, verbo reſtitutio, cap. 1. verſic. Non obſtans. Aureæ Armillæ ibidem. Ioſephi Angles in floribus in 2. par. 4. ſentent in q. Quis reſtituere teneatur, Nona difficultate. Concluſ. 1. & aliorum. Deinde deduco cum Dom. Soto, in li. de tegendo. & deteg. ſecretum, loc. cit. & Nauarr. Confeſſarius tenetur huiuſmodi reos admonere, vt ſocios denuncient in caſibus exceptis, quod ſi facere renuant, eos abſoluere nequaquam debet, & ſi abſoluerit, æquè peccat abſoluendo, atq; rei non denunciando. Pro iudicibus annotandũ ex doctoribus, quod quando facienda eſt interrogatio ſecundum iuris diſpoſitionem, de complicibus, vt non fiat in ſpecie vel indiuiduo contra aliquam ſingularem perſonam, Quia hoc potius eſſet officium ſuggerentis, quam interrogantis, & factu peſsimum: ſed in genere, quos habeant complices, vt eos nominent, iuxta doctrinam Salyceti in L. fin. Cod. de accuſat. communiter receptam à practicis. Quare grauiſsimè peccant iudices, qui cogunt reos quocunq; modo per fas & nefas detegere ſocios, & ſumma repræhenſione digni ſunt, vt bene tradunt Iulius Clarus. lib. 5. loc. cit. q. 21. verſ. Retenta igitur, in fine. & Nauar. in Manuali. cap. 18. num. 59.

Sed circa prædicta poteſt dubitari, an Iudex etiam quando interrogat de ſocijs in caſibus

exceptis

exceptis posſit in aliquo caſu in ſpecie vt iuriſperiti loquuntur, ſeu in indiuiduo interrogare de ſocio aliquo, exempli gratia fuit ne tecum, Tytius cum conſilium initur de proditione, aut alio maleficio perpetrando?

Quod talis interrogatio in ſpecie non ſit conueniens, & iuri conſona, videtur communis Iuriſperitorum doctrina in. L. fin. C. de accuſat. Gloſs. Cyn. Salyc. Alberi. in qua communi ſententia fundata etiam eſt Conſtitutio Carolina in art. 31. dum volunt circa nominationem ſocij, à iudice interrogationem faciendam & proponendam in genere, & non in ſpecie ſeu indiuiduo, exempli cauſa, fuit ne aliquis ſocius tibi in perpetratione talis maleficij? & non in hunc modũ; fuit ne Tytius tibi ſocius? Quoniam Alberic. in d. L. fin. & nunc aliqui aduocati videntur vniuerſaliter intelligere prædictam communem doctrinam, ideoque confeſsionem reijciendam vt inualidam ad talem interrogationem in ſpecie factam exiſtimantes, volui in hac tertia editione clarius hoc dubium proponere, & reſoluere. Reſpondetur ergo ſimpliciter doctrinam illam communem, & conſequenter Conſtitutionem Carolinam in communi fundatam intelligendam, quando nulla alia præſumptio legitima eſt, aut indicia ſuppetunt contra ſingularem perſonam. At quando aliqua præſumptio,

cio, aut indicium seu indicia militant contra personam in specie siue singulari; tunc licitum est interrogando descendere ad speciem: vt fuit ne tecum Berta in conuentu maleficorum, quando à principe tenebrarum accepisti vnguentum ad maleficiandum Sempronium. Pro hac vera responsione clarissimè sunt Salycetus in d. L. fin. Francisc. Brunus in tract. de inditijs & tortura, quæst. 3. primæ principalis, num 23. Anton. Blancus in tract. de inditijs, num. 381. quem allegat & sequitur Menochius de arbitrarijs iudicum q q. lib. 2. casu 474. num 3. Iulius Clarus in q. d. num 4. versus finem. Iosephus Mascardus vol. 3. de probationibus. conclu. 1311. & alij alibi; nec puto doctum in hac re nunc laborare. Hinc quando contra aliquam particularem personam duæ aut tres denunciationes maleficorum debitis circumstantijs vestitæ præcessissent, quæ arguerent, aut præsumptionem præberent, eum, de quo iudex interrogare intendit, criminis participem & socium, nihil criminis foret descendere interrogatione ad speciem siue indiuiduum: Quod euidenter demonstratur. In tali casu iudex debet inquirere contra talem personam, imo eandem sic diffamatam compræhendere, carceribus mancipare, & torturæ subijcere potest, si veritatem neget, vt ex professo infra in conclusionibus 4. 5. & seq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſeq. probamus. Ergo à fortiori licitum eſt
ſpecie interrogare: An videlicet Semproni
fuerit in ſocietate, quando tale maleficiũ co
tra talem hominem commiſſum.

Poſtremò ex ſuperiori doctrina infer
quod ſi reus de ſe confeſſus, aliquem in ſu
ſocietate nouerit pœnituiſſe & conuerſum
nec ampliùs eſſe periculum moraliter pra
ſumpſerit redeundi ad vomitum, non tenetu
talem iudici interroganti denunciare: imò
denunciet, peccat.

Secunda ratio ſumpta ex differentia crimi
num exceptorum & non exceptorum. Omni
um tam Theologorum, quam Canoniſtarum
& legiſtarum iudicio receptum eſt, quod de ſe
confeſſus, ſuper aliorum conſcientia nō debe
interrogari, & ſi interrogetur, non creditur ei
ex iuribus allegatis: & hac regula non obſtante
caſus ſupradicti excipiuntur, in quibus debent
interrogari, & eis credendum. Ergò eorum
confeſsio fidem facit: aliàs nulla eſt diſtinctio
inter caſus exceptos & non exceptos, contra iu-
ra & leges allegatas, & communem Doctorum
ſententiam.

Tertia. Regulæ ſtandum & inhærendum
eſt, donec de exceptione & fallentia oſtenda-
tur, & probatur ex Gloſſ. recepta in L. omnis
diffinitio. ff. de regulis iuris. & in 6. in Ru-
brica eiuſd. tit. Petro de Ancharano ibidem
Barto.

rtol.l.1. num.2.ff. si quis in ius vocatus non
rit. Panorm. in cap. ad nostram, nu.9. & in
p. Consuluit.1. num.4. de apellat. Iacobo
enochio lib.1.q.91.num.16. de arbitr. Iudic.
æst. Zasio in tract. de substitutionibus cap.
nu.3. Couarr. lib.2. variar. resolut. cap.12.
m.4. Nauar. in Rubr. cap. Nouit, de iudi-
s, num 61. Sed crimen maleficorum osten-
tur & probatur exceptum à Regula illa
mmuni posita in cap.1. de confess. & L. fin.
od. de accus. in quo reus interrogandus de
icio, & ei credendum est. Ergò. Probatur
umptum ex L. fin. C. de malefic. & mathem.
ius verba sunt: Quicunq; maleficorum labe
llutum audierit, depræhenderit, occupa-
rit: ilicò ad publicum pertrahat, & iudicum
ulis, communis hostem salutis ostendat.
uod si quisquam ex agitatoribus, id est, au-
gis, seu quolibet alio genere hominum, con-
hoc edictum venire attentauerit, aut clam-
stinis supplicijs etiam manifestum reum
aleficæ artis oppresserit, vltimum suppli-
um nō euadat: geminę suspicionis obnoxius
uod aut publicum reum, ne facinoris socios
iblicaret, seueritati legum, & debitæ subtra-
rit quæstioni, aut proprium fortassis inimi-
m sub huiusmodi vindictæ nomine, consi-
atrociori confecerit: hæc sunt verba legis,
qua notanda verba, quod suspicionis red-
tur obnoxius: quia publicum reum, ne so-

cios criminis publicaret,etiam puniendos,ſi ueritati legum ſubtraxerit. Atq; hanc legem ne quis in intelligentia dubitet, in hunc modum allegatam interpretantur communiter Doctores. Alberi.in d.leg. Bartol.in l.Repeti.ff.de quæſt. Bald.lib.1.conſil.95.incipiente, Regula iuris eſt. Specul. in titul. de accuſat. verſi. item repellitur. Angel. ab Aretio in tractat. de malefi. verſu.Sempronium mandatorem, fol.19. colum.2. verbo. Quæro an particeps. Panormitan. Ioan. Immolen. & Anthon.à Butrio in cap.1. de Confeſſ. Albert. de Gandino in tractat. de malefi. in Rubri. de quæſtionibus. Franciſcus Brunus in tract. de indicijs & tortura. q.3. 1.part.à nu.9. Salicet.in L.fin. C.de accuſat.Gloſ.ibid.& in C.de teſtib.L.Quoniam liberi. & in c.1. de Confeſſ. Marſil.in L.1.§.D. Antoninus. ff.de quæſt.& ibid.in L.Repeti.col.penul.Nauar.in Manuali c.18.nu.58. Menoch.li.1.de arbi.Iud.caſu 474. nu.33.& alij alibi: Recedere autem à textu iuris,ratione, & communi ſententia, ſummæ temeritatis eſt.

Quarta. Malefici ſunt latrones,& plus quàm latrones: maius enim eſt occidere veneno, quàm gladio, ex L.1.C. de malefi.& mathem. Sed latroni contra latronem adhibetur fides. C.de ferijs.L.penult.& ff.de cuſtod.& extrib. reor. L. Diuus Adrian. & communi Doctorum ſententia & praxi. Ergo.

Quis

Quinta. Malefici faciunt coniurationem cum Dæmonibus, in perniciem hominum, & destructionem omnium, quæ communem salutem tam corporalem, quàm spiritualem humanam promouent, vt experientia constat, & processibus exploratum est: quare d. lex eos meritò hostes communis salutis appellat. Sed in coniuratione datur fides socio contra socium, ex cap. fin. de testib. cogend. & ibid. consensu omnium, & Bald. in cap. Quoniam liberi. C de testib.

Sexta. Malefici sunt rei læsæ maiestatis diuinæ. Ipsam propemodum diuinam pulsant maiestatem. L. Etsi excepta, C. eod. Si enim crimen læsæ maiestatis committit, qui in Imperatorem, Regem aut Principem conuicia conijcit, eis insidiatur ex odio, in ministros, vel in Reginam delinquit: Quanto magis obnoxij erunt tanti criminis, qui diuinam Maiestatem blasphemãt, sanctissimam Dei genitricem Reginam cœli maximis iniurijs afficiunt, atq; Regis æterni ministros in cœlo regnantes, & in terra militantes omni modo odio persequuntur? Sed in crimine læsę maiestatis humanæ creditur socio contra socium, vt constat ex cap. 1. de Confess. & communi omnium senténtia. Ergo & in hoc: quia sicut vbi est par ratio, est idem ius: sic etiã vbi est maior ratio, maius, ratio autem quare excipiatur à regula crimen læsę maiestatis humanæ, est immanitas, &

 reipub.

reipub. vtilitas, quæ profectò à fortiori mili-
tat in hoc crimine. Et confirmatur: quia hoc
crimen multa habet priuilegia cõmunia cum
scelere læsæ maiestatis, quilibet enim admitti-
tur ad accusandum, quilibet potest capere
modò Iudici deinde pręsentet: quilibet etiam
ob hoc crimen, cuiuscunq; sit dignitatis, tor-
turæ subijcitur, & inuentus reus punitur: ex
d.L. Etsi excepta. Quomodo hoc crimen spe-
ctet ad læsæ maiestatis peccatum, vide Iodo-
cum Damhauderium in practica Criminali,
cap. 61.

Septima. Malefici sunt sacrilegi, rebus e-
nim sacramentalibus & sacramentis sacra-
mentorum abutuntur in maximis sceleribus.
Sed in crimine sacrilegij inquisitus potest in-
terrogari de socijs, & ei creditur, si alij non sint
testes. 2. q. 1. & cap. Qui autem. 17. q. 4. Campe-
gius in tractat. de testib. reg. 86. fallent. 9. Lan-
celot. in tractat. de offic. prætoris in criminal.
in cap. de Sacrilegijs. num. 2. & alibi. Menoch.
in loco proximè citato, num. 30. & alij, quos
ipse citat.

Octaua. Malefici sunt proditores patriæ:
faciunt enim tractatus, vt experientia constat,
quomodo vineas destruant, fructus perdant,
& annonę caritatem introducant. At prodito-
ribus creditur contra socios. C. ad Legem Iu-
liam Maiest. L. penult. & fin.

Nona. Malefici aut sunt hæretici, aut eo-
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

um facta sapiunt hæresin: ex cap. Accusatus. lib.6.§.Sanè. Hoc qui negat, rerum experientiam impugnat. Quid enim aliud arguit, Deo abrenunciare, pacta cum Dæmonibus inire, Diabolos adorare, Dei genitricem blasphemijs lacerare, mysterijs nostræ salutis abuti, corpus Christi conculcare, aliaq; nefandissima scelera in Deum, sanctosq; cõmittere? Quę omnia aut hæreses sunt, aut manifestam hæresin sapiunt. Sed in hæresi socius admittitur cõtra socium, ex c. In fidei fauorem, in 6. & communi omnium sententia.

Decima. Eis, qui veritatem loquuntur, credendum est: alias fides humana periret. Sed communiter accidit, vt socij in hoc crimine complices denunciantes, veritatem dicant: &, si in casu vnus inueniatur, qui in denũciando fallatur, centum vel plures veritatem dicunt, vt constat experientia, & processibus contra maleficos. A communiter autem accidẽtibus licet argumentari in materia morali. Gloss. Bald. in l. Neq; natales. C. de probat. Boer. in decis. 288 num. 1. Gloss. & DD. in l. Non hoc. C. Vnde cog. Vnde Baldus locum à communiter accidentibus tradit facere indicium indubitatum, in additionibus ad speculatorem tit. de sent. & his quæ ipsam sequuntur, in vers. incipiente, ad mortem. Quod latius ostendit Marsil. in pract. criminali. §. Secunda. num. 36. Id quod confirmo ex doctrina S. Thom. 2.2.

quæſt.70.artic.2. qui dicit, quod in actibus humanis, ſuper quibus conſtituuntur iudicia & exiguntur teſtimonia, non poteſt adhiberi certitudo demonſtratiua, eò quòd ſint contingentia & variabilia. Sufficit ergò probabilis certitudo, quæ vt in pluribus veritatem attingat, & ſic in paucioribus à veritate deficiat: hæc S. Thomas. Si enim teſtimonium hominum eſſet reijciendum, quia teſtes quandoque falluntur, vel falſum teſtimonium dicunt, omne iudicium ceſſaret. Nam & in iudicio Suſannæ falſa erant teſtimonia: & quando Saluator morti adiudicabatur, & Actor.6. in condemnatione Stephani: & apud homines, innocentes quandoq; condemnãtur: non tamen propterea teſtimonia humana, quæ vt plurimum veritatem attingunt, relinquuntur. Et ideò in hoc crimine etſi error contingat quãdoq; in denunciationibus, non propterea fides omnis eis adimenda. In iudicijs & teſtimonijs falſitatem & errorem quandoq; contingere, probat nobilis illa difficultas apud Theologos & Iuriſconſultos: An Iudex contra veritatem ſibi notam, ſecundum allegata & probata poſſit ſententiam pronunciare, & innocentem ſibi cognitum condemnare? Cuius affirmantem partem tenent S. Tho. 2.2.q.76 arti.2.& q.64.art.3.ad 3. Alexand. Halen.3. part. q.40. membr.6. Caietan. in loc. S. Thom. Sylueſt. in verb. Iudex 2.q.5. Dominitus

us Sotus l.5. de iust. & iure q.4.art.2. & ex Iu-
isconsultis Bartol. in L. Illicitas, de offi. præ-
d. Ioan. Andreas in Speculo, tit. de disput. &
leg. §. Satis. Glos. in cap. pastoralis. §. quia de
ffi. Delegat. & Felin. ibid. Couarr. li. 1. variar.
sol. c. 1. & alij alibi. Non ergo ex humanis ve-
tas tollenda est, quia propter hominum fra-
ilitatem & inconstantiam quandoq; homi-
es à veritate deficiunt.

Vndecima ratio. Testes, qui non debent ex-
minari, examinati faciunt aliqualem fidem,
uia faciunt quale quale indicium, vt DD. lo-
uuntur. Bald. in L. Martinus. ff. de quęst. & in
. Cunctos populos. C. de summa Trinit. & fi-
e Catho. Salic. in L. Si seruos. C. de testi. Glos.
L. 3. ff. de testi. Quod latius probat Marsil. in
ract. §. Diligenter. à num. 141. Ergo magis cre-
endum illi testi, qui debuit examinari, quia
aiorem fidem facit. Si enim id quod videtur
inus adesse, adest: multò magis quod magis
idetur adesse, adest. Sed maleficus de se con-
essus, examinari debet de cõplicibus, ex LL.
communi sententia: Ergo.

Duodecima ratio sumpta est ex praxi Ec-
lesiæ, quæ tradit eis esse habendam fidem.
am omni tempore Iudices ex huiusmodi
enunciationibus inquisiuerunt contra de-
unciatos, vt patet ex Malleo Malefi. & Bulla
nnocentij VIII. Malleo præfixa: Nicolao Ia-
uerio & Barth. Spineo, S. Palatij Magistro

in lib. de Strygibus, & Paulo Grillando Iuris consulto, caussarum Criminalium in vrbe Iudice, in li. 2. de Sortilegijs. Omnes enim dicti & alij, processus instituerunt secũdum formam Iuris, in inquisitione hęreticorum seruãdam. Sed in hac forma continetur, vt credatur consortibus, ex lib. 6. de hæret. cap. In fidei fauorem.

2. Conclusio. *Certum etiam est, quod maleficis de se confeßis non habetur tanta fides, quanta hominibus integræ famæ, opinionis & vitæ.*

OMNES in hac re conueniunt: quia ex confeßione proprij criminis, aliquo modo eorum in opinione hominum læsa est fides: Alias etiam ad trium vel quatuor denunciationes posset aliquis damnari: quod non est in praxi, vt in Conclusione vltima plenius declarabitur.

3. Conclusio, *Confeßio malefici contra socium, facit indicium ad torturam.*

NOTANDVM: hæc Conclusio duplicem potest habere sensum: vnus est, quod cõfeßio vnius contra socium sit sufficiens ad torturam, absq; alijs indicijs & adminiculis, & sic tenẽt Cynus in L. fin. C. de accusa. Anthon. de Butrio in cap. 1. de confess. Paulus de Leazaris

tis in ca.grauis. De depoſito, vt citat eos Ale- xand.lib.3.conſil.89.incipiente: Viſo themate anteſcriptæ. In eundem videntur deſcendere ſenſum Ioan. Immol. & Panorm.in cap. d.de confeſſ. Angel.in d.L.fin. & Dinus in tractatu de quæſt. Secundus ſenſus eſt, quod confeſſio vnius contra ſocium, vnum faciat indicium, non per ſe ſufficiens ſine alia præſumptione vel indicijs: & hunc in Concluſione intendimus.

Probatur nunc Concluſio, præſuppoſitis ſuprà probatis. In criminibus exceptis ſocium interrogandum de ſocijs, & Maleficium eſſe è numero exceptorum. In criminibus exceptis dictum ſocij facere indicium ad torturam, à fortiori probat authoritas Doctorum pro primo ſenſu citatorum. Nam qui ſentit id, quod maius eſt, multò magis id quod minus eſt, ſub eodem gradu ſentire dicitur. Deinde in ſenſu noſtro tenent communiter Doctores, in criminibus exceptis confeſſionem ſocij contra ſocium facere indicium ad torturam: Innocē- tius in cap. Quoniam. de teſtib. Gloſſ. in L.fin. C.de accuſ.& in L. Quoniam liberi. C.de teſt. quam ibidem Doctores ſequuntur. Alexand. in d.conſil.& in lib.2.conſil.211.incipiente. Viſa facti renunciatione. Philippus Decius in conſil.189.num.7.& 10.incipiente, Lætatus ſum plurimùm,&c. Idem in cap. Quoniam de teſt. Philip. Corneus vol.1.conſil.58. Hyppol.

Marsil. in consil. Criminal. consil. 22. & 109 num. 11. & in L. 1. §. D. Antoninus. ff. de q. & latè in praxi criminali. §. Diligenter. à num. 59 Ludouic. Roman. in consil. 154. Bald. 1. vol. consil. 95. Conrard. Lancilott. in tractat. de offic. prætor. in criminal. in tit. de negatione criminis & tormentis, num. 23. Albert. Gandinus in tractatu maleficorum, in Rubr. de quæstionibus & tormentis: & hæc est communis sententia, vt tradit Iul. Clarus lib. 5. sententiarum. §. fin. q. 21. vers. Sed quid in criminibus exceptis. Idem confirmo ex definitione & differentia indicij leuis & grauis, secundum practicos. Leue est, cui contingit frequenter abesse veritatem. Graue, cui contingit frequenter adesse veritatem. Sed maleficorum denuntiationibus non solùm frequenter, sed aut ferè semper, aut semper contingit adesse veritatem, vt Iudicum experientia & processibus constat, ergo denunciatio malefici contra socium facit indicium graue: quia cui competit definitio, competit & definitum.

4. Conclusio. *Confeßio vnius socij in maleficio contra alium, est sufficiens ad inquirendum in criminibus exceptis.*

Probatvr. Confessio huiusmodi aliquem habet effectum, vt constat ex dictis. Ergò ad inquirendum: cùm per se nó sufficiat ad tor-

torturam, imò in non exceptis tradunt Doctores nominationem socij efficere, vt Iudex possit inquirere: quantò magis in exceptis? Deinde nostram Conclusionem tenent communiter Doctores, vt docent Clarus loc. citat. vers. Retenta ergo communi Conclusione. Et ante hunc Ludouic. Romanus in L. Et si furtus. ff. ad Syllan. Augustin. ad Angelum Aretin. in tract. malefi. in verb. Fama publica, n. Roland. in cons. 73. lib. 1. & alij alibi.

Ex hac Conclusione sequitur, quod Iudex habita confessione vnius malefici contra participem criminis, debet cautè inquirere circa nominati statum & conuersationem, & indagare an alia reperiantur indicia.

5. Conclus. *Confessio socij contra complices & participes in crimine, in maleficorum scelere, si aliam habet præsumptionem adiunctam, vel indicium, aut indicia, facit indicium ad torturam sufficiens.*

PROBATVR Conclusio ex Gloss. & Saliceto in L. fin. C. de accus. vbi Salicet. dicit in exceptis talem confessionem siue nominationẽ secundum Doctores facere indicium ad torturam, quam ipse moderatur ex Glos. citata, si talis nominatio sit cõiuncta cũ alia præsumptione: & hanc doctrinam Saliceti Doctores in praxi sequuntur, vt testatur Iulius Clarus in

q. d. &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

q.d.& in specie Alexand. lib.3. consil. 59. incipiente: Viso themate. Albertus Gandinus loc. citat. Francis. Brunus de indicijs & tortura. loco d. vers. Qualis autem sit modus. Guido à Suzaria, de indicijs & tortura. num.49. & ibid. in addit. Ludouicus Bologninus. Hyppolit. Marsil. in cons. 28. nu.17. & in cons. 130. nu. 42. vbi latè probat ex Alexand. & alijs. Atque hîc pro lectore notandum, quando citantur consilia Marsilij, intelligendum de criminalibus, & non ciuilibus in hac materia.

Circa hanc Conclusionem & alias de confessione socij criminis, secundum Doctores notādum est, ad hoc vt dictum socij faciat indicium ad torturam, requiri, vt in tormentis confiteatur. Sic tenent communiter Doctores: quia cùm sit infamis & vilis factus ex confessione proprij criminis, purgandus est talis defectus tortura. Bald. 1. vol. cons. 95. Alexan 5. vol. cons. 152 incipiente. Viso processu, nu.17. Raphael Fulgos. cons. 173. incipiente. In caussa inquisitionis. Marsi. cons. 22. n. 22. & 109. nu. 13 & in pract. criminal. §. Diligenter. nu. 61. Gandinus de quæst. & torment. §. Nunc restat formare. Alberi. in L. fin. C. de accusat. Addo his ea, quæ secundum Baldum, Salicetum, Oldratum, & alios, Iason in L. Cunctos populos. de summa Trinit. & fid. Cath. num. 70. in primá lectura, & in 2. nu. 51. docet infames in criminalibus cum tortura admitti, ad hoc vt

indi-

dicium faciant ad torturam, in subsidium: quæ communis Doctorum est sententia, vt infrà constabit. & licet Couarruuias lib. 2. variarum Resolutionum, cap. 13. nu. 8. videatur tenere, quod tantum in ciuilibus id obtineat, vt periurium & infamia tormentis purgentur: tamen ipse intelligendus est, quantum ad absolutam probationem: & ita communi non aduersatur, imò maximè fauet. Quia vt Bartol. in L. fin. in fine, ff. de in lit. iurand. vult, quotiescunq; probatio probat in ciuilibus: in criminalibus facit indicium ad torturam, quod comprobat Marsi. in pract. d. §. Diligenter. nu. 33. Quod autem socij criminis cum tormentis admittantur, valdè iuridicum est, & in quibusdam locis seruatur. Dicit tamen Chassanæus in consuetudinib. Burgundiæ, in Rubr. 1. se hoc sępè allegasse in curia Francię: Curiam tamen non attendere in delictis atrocioribus, quæ fiunt de nocte, & clandestinis: sed admittere, propter difficultatem probationis, probationem sociorum criminis sine tortura, in casibus, quibus socij criminis admittuntur. Seruāda autem in hac re consuetudo loci, vbi ius dicitur, vt tradit Clarus q. cit. Constitutiones Imperiales Criminales Caroli V. quamuis declarent socium contra socium facere indicium ad torturam, inter alias conditiones, nulla tamen fit mentio, quod debeat fieri nominatio in tortura, vt est videre in articulo 31.

Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Concedendum tamen maximè in vilibu[s] personis, Confessionem reddi probabiliorē quādo examē fit in tormentis.2.q.1.can.In primis.& 5 q.5.can. Illi qui.& L. ob carnem.& L. 1.ff. de testib. & in Auth. de test. §.Si verò etiā. Aduertendum tamen pro praxi, non esse necessarium, vt confitens actu tractus sit ad tormenta, modò metu tormētorum confiteatur. Quia confiteri in tormentis, & metu tormentorum; æquiparantur in iure, vt tradunt Bartol.in L.1.§.D.Seuerus.ff.de quęst.Bald.in tract.de quæst.& torm. Guido à Suzaria de indicijs & tortura. num.72. & ibid.in addition. Bolognin.& communiter practici. Metu autem tormentorum fit confessio, non solùm quando actualiter tortura adhibetur, sed etiam quando est in locum tormentorum ductus ad torquēdum, vel præcedunt minæ tormentorum, secundum Angelum ab Aretio in tract.malefi.verb.Fama publica. Bartol. in d. L.1.Gandin.in tract.de malef.in Rub.de quęstio.& torment. Marsil. in Pract. Criminali.§. Expedita.num.10.

Sed hîc exurgit dubium.

An ad hoc vt dictum socij faciat indicium requiratur, vt deponat cum iuramento?

Marsilius in Pract.§.Diligenter,à num.63. tenet quod sic: & propterea dicit se Bononiæ

semel

nel liberasse à furca quendam furem, nomi-
Ludouicum de Parisijs. Eundem sequitur
lius Clarus in d.q. 21. vers. Quæro nunquid
hoc: & dicit, quod sic semper viderit obser-
ri. Sufficit autem vt fiat iuramentum, vel
te torturam, vel præsente ipso, contra quem
ponit, prout seruatur in confrontatione te-
Boërio de incis. 319. Marc. Anton. Blancus
tract. de indicijs, nu. 384. tenet contrarium,
citant eum Clarus & Menochius lib. 2. de ar-
trar. Iudi. quæst. nu. 60. Tradit Menoch. ex
iorum authoritate praxim esse seruandam:
hoc videtur tenendum. Requirunt enim
ra & leges iuramentum in teste, qui plenè
robare debet, quod nō est in proposito: qua-
tantus rigor iuris non attenditur. Pro cuius
i confirmatione facit, quod idem Marsil. in
od. §. infra. n. 143. latè probat, testem examina-
m sine iuramento facere præsumptionem.
Hoc tamen semper faciendum à prudenti &
morato Iudice, qui Deum & iustitiam ante
culos habere debet, vt quando Reus compli-
es, in casibus, quibus tenetur, nominat, eum
dmoneat, vt propriæ memor salutis, nemini
iuriam faciat, sed bene consideret, quid lo-
uatur, imò & interrogare poterit reum, an in
nimam & conscientiam suam velit recipere,
ic se rem habere: hoc enim induit quasi ratio-
em iuramenti.

Hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Hîc libet pro nostra materia mouere dubium.

An dictum mandatarij solum sine alij adminiculis vel indicijs, faciat indicium a torturam contra mandantem?

EXempli gratia, in præsenti crimine inte maleficos & maleficas sunt homines in ferioris sortis, vilis conditionis, mediocri status, & superioris: Nunc maleficus vilis con ditionis & pauper fatetur se grandinem mo uisse, ad perdendum frumentum. Ipse est pau per, mendicat panem, mallet frumenti co piam, quàm inopiam: præsumit meritò Iu dex talem motu proprio non fecisse, sed ali mandante, vel alijs superioris ordinis. Inter rogat de mandantibus vel mandante: Man datarius verò reuelat & denunciat mandan tem. An talis denunciatio faciat indicium solùm, ita vt mandans possit capi & torqueri Ante resolutionem notandum est, quod man datarius potest interrogari de mandante, quã do præsumptio est verisimilis, eum fecisse e alterius mandato. Deinde aduertendum, et mandans non dicatur propriè facere, inter pretatiuè tamen, vt Doctores loquuntur, con currit. Vnde tenetur de delicto mandatarij & punitur eadem pœna regulariter, qua man datarius. Bàrtol. in L. Non solùm. ff. de iniu rijs

ps.§.Si mandato: & est communis opinio, vt
ctantur Albert.Gandinus in tractatu de ma-
ric.in Rubrica de pœnis.Iulius Clarus lib.5.
in.q.89.Lancilottus in tractat.de offic.præ-
r.in cap.de mandante homicidium. Didac.
ouarr.in Clement. Furiosus de homicidio.
oc tamen sciendum est, quod quando man-
ans est potens & seuerus erga eos, mitius pu-
endus est mandatarius: quia cùm actio tum
inus sit voluntaria, minus in eadem specie
ccat. Metus enim etsi non tollat, minuit ta-
en voluntarium.

Respondetur nunc conformiter superio-
bus Conclusionibus, quod mandatarij di-
um solum sine alia præsumptione, vel indi-
js non est sufficiens ad hoc, vt mandans pos-
t subijci tormentis, vt patet ex proxima Con-
usione. Deinde ob aliã rationem, quam po-
unt Clarus d.lib.quæst.21.& Marsil.in §.Di-
genter.num.39. Quia aliàs esset in potestate
uiuslibet hominis scelesti, & vilis personæ, vt
ir probus subijceretur tormentis: quod esset
npium & absurdum, & ita dicit Clarus, quod
iderit semper seruari: hoc tamen modo, vt in
riminibus exceptis leuiores suspiciones suf-
ciant, quàm in non exceptis. Quæ praxis be-
e notanda est ad propositum, quod propter
trocitatem criminis, & occulti exercitij natu-
am, leuiores sufficiãt suspiciones: sicuti etiam
n hæresi omnium iudicio leuiora argumen-

ta & ſigna, quàm in alijs, acceptantur ad præſumendum ex L. 2. C. de hæret. Felin. in cap. literas. de præſumpt. Lancilott. in d. tract. in cap. de hæret. num. 8.

Dicet quiſpiam, cùm hîc agatur de indicijs, quot indicia requirantur ad torturam? Reſpondetur, ſecundum Doctores, in praxi ita ſeruari, quod per vnũ indicium, ſi ſit proximum, procedatur ad torturam: vt ſi ſit vnus bonus teſtis de viſu, vel Confeſſio extra iudicium, vel res reperta apud reum præſumptum. Atq; etiam duo leuia vnum ſufficiens ad torturam efficiunt, vt Doctores practici, Lancilott. in d. tract. in cap. de negatione criminis. nu. 29. Marſil. in pract. & alij colligunt ex Bart. L. fin. ff. de quæſt. Quod autem de cõſuetudine ſeruetur, vt propter vnum indiciũ Reus tormentis ſubijciatur, atteſtantur Ioan. Andreas in addit. ad Speculato. in tit. de præſumpt. §. Species. Alexan. lib. 1. conſ. 77. Alberi. in L. Si quis alicui. C. ad L. Iul. Maieſt. & hæc eſt communis opinio. vt tradunt Clarus li. 5. §. fin. q. 84. & Marſi. in pract. Criminal. §. Diligenter, à n. 177. Animaduertendum eſt, quod in materia indiciorum & torturæ non poteſt in omnibus dari certa regula, propter varios caſus emergentes. Ideò Iudicis arbitrio multa relinquuntur, an vnum ſufficiat indicium, vel plura, vel quale. Iudicis tamen arbitriũ in hoc ſicut in alijs omnibus, debet eſſe iuri & æqui-

tati

ati consonum: aliâs non valet, nec debet sequi propriam conscientiam, sed publicam & regulas legum, vt latè Marsil. in pract. loco cit. num. 27. prosequitur: quia in arbitrijs Iudex debet facere suum arbitrium cum consilio peritorum. Quando enim dicitur aliquid relinqui Iudicis arbitrio, non est is sensus, vt fortasse indocti iudices, & iuris imperiti intelligũt, quod quisque Iudex pro suo sensu & cerebro possit decernere, ita vt pro ratione sit voluntas propria, sed quod Iudex consideratis circunstantijs rerum & personarum, necnon etiam legum decretis, & doctorum sententijs, arbitretur quod iuri & æquitati consonum erit, quando lex expressè de iustitia non statuit. Vnde arbitraria, quæ dantur iudicibus, intelliguntur concedi, secundum mentem legis, & arbitrium intellectus rationis, vt rectè docet Andreas Barbatius in ca. 1. de constitut. num. 167. Si autem lex quid certi statuat in casu, legi standum est. Hinc infertur, illa indicia maximè quæ leges ponunt, & DD. ex legibus colligunt, obseruanda esse. Deinde breuiter deduco (inferius latius Deo duce probaturus) in materia maleficorum peccare quosdam Iudices Iurium ignaros, qui requirunt tantam copiam indiciorum, vt ex natura & statu istius exercitij, quod occultissimum est, vix vnquam sit, aut esse velit, qui aut accusare, aut denunciare audeat: maximè cum

regulariter omne indicium, secundum communem sententiam, quam etiam Constitutio Criminalis Caroli Quinti in articulo 23. complectitur per duos testes probandum sit: Cùm tamen iura, Doctores, & praxes doctissimarũ Curiarum, in enormibus, clandestinis, & occultis, ne crimina impunita maneant, Diuina maiestas grauissimè lędatur, atq; ad iram prouocetur, & Respub. patiatur: leuiores & minores quàm in alijs admittant suspiciones, & minora argumenta seu indicia requirant, vt in probatione sextæ Conclusionis euidenter probabo.

Aliud hîc dubium incidenter soluendum, quod sæpe in praxi occurrit: Casus talis est. Maleficus indicijs sufficientibus, & seruatis seruandis in tortura coram Iudice, notario & assistentibus proprium crimen confessus, deinde de consortibus interrogatus, cùm iure & potuerit & debuerit interrogari, denunciauit duos, vel duas, vel plures: quam confessionem ratam habet, & confirmat, dum est ad banchum Iuris, vt vocant, & sententiam expectat. Sentẽtia lata proceditur ad executionem, & dum est in manibus Carnificis, locum præparatum ad incinerandum intraturus, vel instantia partis denunciatæ, vel importunitate admonentium mortis, & vrgentium per animæ salutem, vt cogitet, verè, an falsò denunciauerit: reus perturbatus hisce vel similibus

ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

verbis, dum in extremis militat, vertit se ad populum, dicens ad Iudicem, vt paululum expectet, & ait, in præsentia omnium. Rogo vos omnes, vt mihi ignoscatis, atq; pro anima mea Dominum rogetis, & quia illos vel illas denunciaui tanquam participes criminis: excuso eos, & dico me nihil mali de ipsis scire. Vel, delatis præsentibus & instantibus responderet: habeo vos pro bonis & probis. Quibus peractis non est amplius locus verbis, sed proceditur ad executionem. Difficultas nunc est, an confessio in extremis facta elidat primam confessionem, in tortura & iudicio factam, ita vt prior non sit amplius indicium ad torturam contra denunciatos, iuxta modum in Conclusione expositum.

Videtur quod elidat, tum quia confessio nulla, & non perseuerans, eiusdem censetur virtutis, apud Doctores: tum quia quilibet in articulo mortis memor salutis præsumitur. can. Sancimus. 1. q. 7. & Gloss. in cap. literas. de præsumpt. Quæstio hæc parum apud Doctores trita est. Eam in casu furti mouet Marsilius in pract. Criminali. §. Restat. in principio, & soluit in partem negantem: & sic etiam in præsenti resoluimus: Non esse standum tali confessioni, quæ in extremis fit: & probatur ex L. Si quis in graui. §. Si quis moriens. ff. ad Syllan. vbi per illum textum Bartolus & alij dicunt, quod si aliquis Iudex, constitutus in mortis

articulo, dicit se falsam tulisse sentẽtiam, non statur ipsius dicto, nec ei creditur ad annullandum sententiam: & multis alijs iuribus & allegationibus prosequitur dictus auctor. Preterea eadem solemnitas requiritur in destruendo, quæ exigitur in construendo: nec non etiam eadem solemnitas postulatur in reuocatione actus, quæ in celebratione. Sed talis reuocatio in articulo mortis fit extraiudicialiter, sine debita solemnitate: denunciatio verò facta est seruatis seruandis in iudicio: & actus fortior est, qui fit in iudicio, quàm qui fit extrà, iuxta Glosſ. receptam in Authen. Generaliter. C. de Episc. & Cleric. Ergo posterior confessio nõ derogat priori. Atq; in maiorem cõfirmationem optima est ratio. Rei cùm ducuntur ad supplicium, & sunt in puncto mortis, adeò concutiuntur timore, & perturbãtur angustia necis, vt quasi alieni à mente videantur, & plenum iudicium non habeant, & oppressi mortis timore sunt veluti similes mortuis. Adhæc: talis persona, maximè si moriatur pœnitens sana mente & ratione, nõ confirmasset primam confessionem factam in tortura, quando sententia danda erat ad banchum iuris: tunc enim conscientiam suam aperuisset, & reuelasset excusando, quod in tormentis timore pœnæ, ad liberandum se à tortura, vel alia affectione mota, denunciasset tales, tanquam participes criminis, contra veri-

ritatem. Si autem in iudicio perſiſtit in rma confeſſione, veritatem dixiſſe,& conſum præbuiſſe, in primam præſumitur. uia qui tacet, quando loqui tenetur,& interrogatur, pro conſentiento habetur. Ex s ſimilibuſque argumentis videtur concluendum, quod in foro exteriori talis excutio in extremis non elidat primam confeſſionem: quamuis maximum quiddam apud eum & homines ſit, quod ille reus ſtatim oriturus exculpet,& excuſet, quem inculauit. Quod in contrarium obijcitur, verum ſt, quod confeſſio non perſeuerans, æquiaretur confeſſioni nulli: hoc tamen intelliitur vſque ad ſententiam condemnatoriam. i reus non perſeueret in confeſſione facta in ortura, non poteſt condemnari vi prioris onfeſſionis. At alia ratio eſt poſt ſententiam. Quod verò adducitur: moriens præſumitur memor ſalutis, verum eſt, ſi conſtanti & ſana mente, & deliberato iudicio reſpondeat, & non perturbetur timore mortis, vel inſtantia importuna partium, aut ſolicitantium. His addo, quod Baldus ait, in tractat. de pace Conſtantiæ. §. extra quæro. num. 66. qui tractatus habetur in 3. vol. Oceani iuris, fol. 77. quem ſequitur Iaſon. in L. 1. ff. Per quam factum erit. num. 16. Non omnis qui moritur, vel eſt in extremo vitæ conſtitutus, eſt Sanctus Ioannes Baptiſta, licet receperit corpus

Christi. Vnde licet sit aliqualis præsumptio non tamen tanta, vt multùm probet. Ex his duo elicio: Primum, pro Confessarijs, qui talium reorum audiunt confessiones in casibus quibus socios criminis tenentur denunciare, vt admoneant eos seriò in confessione, ad denunciandum eos, quos in conscientia, ex certa scientia, sepositis omnibus humanis affectionibus, nouerint consortes, Iudici coram notario & testibus, & si quos fortè in tormentis ex odio, inuidia, vel timore pœnæ, vel alia caussa cõtra veritatem denunciassent: reuocent cum eadem solemnitate, ante sententiam. Quia si postea Confessarius reum comitetur ad supplicium, & tunc sæpius inculcando admoneat vt memor salutis, si quem iniustè denunciasset, eum reuocet, stimulis conscientiæ ex vna parte, cùm mors instet, & ratio reddenda sit: & ex altera anxietate mortis exagitatus facile cõtingere posset, vt totã primam Confessionem in dubium reuocaret. Secundum, vt Iudex nunquam permittat, sententia lata partes accedere ad instandum & molestandum reum, sed si iudicet cõfrontandos, vt loquuntur, id fieri curet ante sentẽtiam pro commoditate. Aliàs si post, quid per importunitatem reuocetur, generatur aliquo modo præiudicium tum iudicio, quod sanctum esse debet, & sine mendacio, tum etiam ipsi reo, qui falsum dixit, aut in falsum consensum dedit, dum loqui debebat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

…racuit, si postea non stet confessioni: Nec et-
…n secundum leges talis subsecuta reuocatio,
…supra dictum, magni ponderis est, præser-
…n quando prima confessio fulcitur admini-
…lis, quæ ipsam probabilem reddunt. Vide
…n hanc materiam Constitutionem Crimina-
…m Caroli V. in art. 31. vers. Zum fünfften. Huic
…solutioni multum fauet, casus in simili ex-
…essus in L. Si quis in graui. §. Si quis moriens.
…d Syllania. vbi non creditur vulnerato mo-
…enti, qui in extremis vitæ, exempli gratia, di-
…t se à Titio vulneratum, nisi potuerit aliter
…obare. Ex qua lege Angelus ibidem, & Mar-
…ius cons. 5. num. 14. & cons. 109. tradunt di-
…um morientis facere indicium ad torturam.
…contrarium est communis opinio, facere a-
…qualem præsumptionem, sed non tantam,
…uæ sufficiat ad torturam. Stephan. Bertrand.
…b. 2. cons. 137. & alij multi, quos citat & sequi-
…r Iul. Clarus lib. 5. quæst. 21. Vnde Constitu-
…ones Criminales Caroli V. in art. 28. deter-
…inant, quòd sermo morientis, si quem de-
…unciet, aliquod faciat indicium.

*Cùm in crimine maleficiorum denun-
…iantes sæpè sint varij in confeßione, dubi-
…atur meritò: Cui confeßioni standum?*

HAEC quæstio si in generali tractetur, in-
tricatissima est, & eam ad longum ex re-

centioribus tractant, Didacus Couarr. lib. 2. variarum Resolut. cap. 13. Anthonius Gabriel Romanus li. 7. communium Conclusionum, conclus. 26. 27. 28. 29. & seq. Iul. Clar. lib. 5. Sententiarum iuris. §. fin. & latissimè Menoch. lib. 2. de arbitrarijs Iudic. qq. casu. 108. Sed omissis alijs, quantum ad nostrum propositum, sit

Prima Conclusio. In crimine hæresis & negotio fidei, si quis de seipso testificetur, & de alijs, etiamsi ex interuallo fuerint contraria testimonia prolata, nihilominus statur illi testimonio, quo heresis reuelatur, etiamsi prius testimonium iuramento sit firmatum, & hæresin non detegat, secundum verò detegat, secundo potius statur: ex textu & Glos. c. Accusatus. §. licet, de hæret. in 6. Felin. in ca. Cum in tua. col. 2. de testib. Menoch. loc. cit. num. 13. Couarr. vbi suprà num. & alij ab eo citati. Ratio redditur à Repertorio inquisitorum in verbo. Testes. Couarru. & Menochio: Ne tam horrendum crimen, in perniciem Christianæ religionis, omninò maneat occultum. Vbi tamen seruanda est consideratio d. §. licet, vt ex manifestis indicijs appareat, talem non ex animæ leuitate, vel odij fomite, seu pecuniæ corruptione, sed zelo fidei & religionis suum testimonium corrigere, ac quod reuelat, reuelare. Et hoc est priuilegium concessum in fauorem fidei & religionis. Tantus enim

m est fauor fidei,vt quamuis in alijs crimi-
bus in dubio tutius sit nocentem absoluere,
am innocentem condemnare: in hæresi ta-
n & negotio fidei,in dubio quis præsumi-
r hæreticus,quantum ad condemnationem
enitentiæ imponendæ in foro Ecclesiæ,pro
ilitate animæ. Franciscus Squillacens. de fi-
Catholica. cap. 34. Glossa, & Immolen.
eo citati. Iosephus Mascardus de Proba-
onibus,volum.1.Conclus.495.num.8.&alij,
uos ipse citat.

Secunda Conclusio. Quod de hæresi & nego-
o fidei dictum, quantum ad testium varie-
tatem, idem seruandum est in crimine malefi-
orum. Tum, quia eadem ratio multo for-
tius in hoc crimine militat: Cùm hoc crimen
maleficorum omni crimine sit atrocius, ma-
ximeque sit in perniciem Christianæ religio-
nis, plurimaque mala in Rempubl. redun-
dent,si lateat: Tum, quia crimẽ maleficorum
omnium iudicio refertur ad hæresin: Tum
quia omni tempore, Inquisitores seruârunt
modum probandi & detegendi hoc crimen à
canonibus præscriptum pro hæreticis. Vt est
videre apud Doctores mallei malefic.
Syluestr.Bartholom.Spineum,
Nicolaum Iaquerium,
& alios.

6. Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

6. Conclusio. *Confessio duorum vel trium contra aliquem, vel aliquos participes criminis, regulariter facit indicium ad torturam, in crimine maleficorum.*

HANC Conclusionem sic intelligo: si duo vel tres socij rei inuenti in tormentis, de se confessi, simul vel successiuè denuntient alium, vel alios, faciunt indicium, vel indicia sufficientia cōtra talem, vel tales, ad torturam: si in confessione constanter perseuerent, pęnitentes ad iudicium accedant, morientes cum contritione, ita vt ex circunstantijs adiunctis non possit præsumi eos mentiri: &, si alia non sint indicia, Iudex potest & debet ex lege naturali suprà insinuata, & ratione officij, tales denunciatos appręhendere, inquirere, & torturę subijcere. Et in tali cōfessione multum est obseruandum, an reus sæpius confessionem contra alios reiteret, & geminet in tormentis postea, & ad banchum iuris: quia geminatio arguit magnam firmitatem animi & propositi. Marsil. in consf. 113. num. 2. & in L. 1. ff. de quæst. §. Quæstioni. Felin. in ca. si cautio, De fide instrumentorum, num. 39. Decius in consil. 185. num. 10. Talis etiam geminatio & reiteratio præsupponit deliberationem, iuxta Gloss. in cap. Si quis iratus. 2. q. 3. Qua de caussa non est reuocabilis prætextu erroris aut falsitatis. Ludouic.

uic. Roman. in conſ. 346. incipiente, in hac
ſſa. Barth. in L. Cùm ſcimus. C. de Agrico.
& cenſitis. lib. 11. Bald. in L. Nec damnoſa. C.
precibus Imperat. offerendis, & alij iam ci-
. Dictum in Cõcluſione (regulariter) quia
ſit eſſe caſus, in quo tam paucæ denuntia-
nes non ſufficerent: vt ſi vir in poteſtate &
horitate conſtitutus, à ſubditis denuncia-
ur tanti criminis, poſſit fortaſſè præſumi,
odio factum, vel alio humano reſpectu,
eſertim ſi nullæ aliæ adſunt præſumptio-
coadiuuantes. Si tamen tales denunciatio-
multiplicentur à perſonis infimæ, medio-
s, & fortaſſis æqualis (conſideratis conſide-
dis) conditionis & ſtatus hominibus: iuſti-
vendicat ſibi locum. Videndum etiam, an
es denunciantes ſint maioris authoritatis
biti: tunc enim eorum denunciationes ſunt
ioris etiam virtutis, in æquilibrio rationis,
ntra pares, ſi debitæ ſeruantur conditiones.
pter hoc enim crimen licet quemlibet, nõ
ſtante dignitatę, torturę ſubijcere, & inuen-
n reum punire ex L. Etſi excepta. C. De ma.
& mathem. Probatur nunc Concluſio ſic
clarata.

Primò, authoritate omnium DD. allega-
rum in 3. & 5. Concluſ. Nam cùm dubitant,
vnius confeſſio in exceptis ſufficiat ad tor-
ram, præſupponunt duorum vel trium ſuf-
ere: & communis & in praxi recepta opinio

tener,

tenet, cõfeſſionem ſiue nominationem vni
facere indicium ad torturam, ſi alia præſum
tione vel indicio iuuetur. Sed hîc in propo
to vnius inculpatio, vel nominatio coniun
tur nominationi alterius. Ergo.

Secundò, ex communi ſententia, vt ſup
oſtenſum eſt, vnum graue indicium & prox
mum ſufficeret regulariter ad torturam. Se
inculpatio duorum vel trium facit grauiſſ
mum contra tertium: cùm vnius faciat grau
ex definitione grauis indicij, & proximun
cùm omnes rerum circunſtantias nominar
poſſet ſignificare & aperire viam ad vlterio
rem inquiſitionem.

Tertiò, in crimine læſæ maieſtatis diuin
& humanæ, duorum ſociorum confeſſio con
tra ſocium vel ſocios, ſufficeret ad torturam
ex cap. In fidei fauorem. in 6. de hæret. & 6
quæſt. 1. cap. Si quis cum militibus. & in L
Quiſquis. C. ad Legem Iuliam Maieſt. & com
muni doctorum ſententia. Ergo & in noſtro
caſu: quia vbi eſt ſimilis ratio, idem ius eſt. ff
ad Legem Aquil. L. Illud. & vbi maior ratio
maius ius. Ratio autem in dictis criminibus
eſt enormitas criminis, & reipubl. damnum.
Sed magnitudine & immanitate hoc crimen
omnia ſuperat, maximaque damna in rem-
publ. redundant, vt omnium confeſſionibus
conſtat, & hiſce infœliciſſimis temporibus
Reſpubl. experitur. Hinc bene Lambertus
Danæus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

anæus cap.5. in dialogis de sortiarijs & ma-
ficis, ait: Sunt à fide sceleratissimi apostatæ,
ici potentiæ perfidi abiuratores, rei læsæ Ma-
statis diuinæ, transfugæ teterrimi, prodito-
s Dei fœdissimi, asseclæ diaboli turpissimi,
eniq; diabolici venefici & impostores. Hæc
e. Si ergo in crimine læsæ maiestatis diuinæ
humanæ, duo socij criminis contra parti-
pes faciunt indicium ad torturam sufficiens,
ò fortassè plus probant in defectu alio-
m (nam iura eos in testes admittunt indi-
nctè) quis negabit in nefandissimo scelere
orum vel trium testimonium, de se con-
ssorum, contra alios sufficere ad torturam?
æ solum est medium ad inquirendum ve-
tatem. Quid immanius, quàm Deo datam
dem abnegare, cum Diabolo fœdus contra
uinam maiestatem, eiusque sanctos contra-
re, Dæmonem adorare, sanctissimam Dei
nitricem blasphemijs impetere, hosti com-
unis salutis obedientiam, homagiumque
æstare? Etenim qui in religionem diui-
m peccat, omnibus facit iniuriam, & pub-
cum crimen committit. c. Vergentis. de hæ-
ticis. & C. eod. tit. L. Gazaros. Si ergo. vt L. 2.
idem definit, Hæreticorum vocabulo con-
nentur, & latis aduersus eos sanctionibus
ebent succumbere, qui vel leui argumento
udicio Catholicæ religionis, & tramite de-
cti fuerint deuiare; quanto magis qui tot

tamque enormibus flagitijs, non dico deuia- re à fide, sed totam religionem conculcare, maximis argumentis cognoscuntur, & detegun- guntur?

Quartò: in crimine latrocinij, & alijs ex- ceptis, omnium practicorum iudicio, duo- rum vel trium denunciationes contra consor- tes criminis sufficiunt ad torturam, ex legibus suprà citatis & allegationibus. Et sic practica- tur in rebuspubl. bene institutis, doctissimo- rum virorum consilijs, vt bene docent expe- rientia, & aliorum testimonijs Iul. Clarus lib. 5. §. fin. pract. criminalis. q. 21. vers. Sed pone. Chassanęus in Consuetudinibus Burgundiæ, Rubr. 1. §. 5. num. 123. vers. Et quantum ad lai- cum. Raphaël Fulgosius in consil. 173. Alexan. cons. 89. li. 3. incipiente, Viso themate ante scri- ptæ. In crimine hæresis duos tantum sufficere probat pluribus allegationibus. Ioseph. Mas- card. vol. 2. de probat. Concl. 857.

Quintò. Omnium Doctorum iudicio, in defectum aliarum probationum, & in sub- sidium, admittuntur testes non integri, inha- biles, infames, & socij criminum, quando ex natura rei & actus alij haberi nō possunt, iux- ta communem rerum cursum. Sic tenent Pa- norm. Baldus. Hostien. Felinus & alij, in cap. fin. de test. cogend. Anthon. à Butrio in cap. Tertio loco, de Probat. Ioann. Andreas in ad- dit. ad Speculat. tit. de teste. §. 1. vers. Quid si olim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

nim. Bald. Glos. & alij d. in C. de testib. L. quoniam liberi. Alexand. lib. 2. consil. 320. incip. Et viso themate. & eod. lib. 2. cons. 166. incip. Animaduersis. & lib. 5. cons. 152. incip. Viso processu causæ. Philip. Cornæus 1. part. cons. 58. incip. Post reditum cõsilium dicitur mihi. Paul. Castr. 1. part. cons. 348. incip. Nodum quod adulterium. Decius in cons. 189. incip. Lętatus sum, à num. 10. Marsil. consil. 41. num. 6. & consil. 61. & 102. num. 7. & in pract. criminal. §. Diligenter. à nu. 81. Mattheus Maaesil. in singularibus. versic. Nota quod subsidium, pag. penult. Landfranc. in tractatu de depositionibus testium. num. 102. Salyce. in L. ea quidem. C. de accusat. Iason in L. Cunctos populos. De summa Trinit. & communis ibidem. Mart. Nauarr. in Manual. Confessar. cap. 12. num. 49. & 50. Plurimas ad hoc congregat allegationes Anthon. Gabrielius, Romanus Fisci Apostolici Aduocatus lib. 1. communiũ conclusionum, in Rub. de test. Conclu. 7. Sed in crimine maleficorum aliter veritas haberi non potest, ex natura ipsius rei & actus, iuxta communem rerum cursum. Eorum enim exercitia, conuenticula, coniurationesq; de nocte fiunt, & in locis secretis, & ab hominum consuetudine remotis. Vnde dicuntur striges, quia quasi aues nocturnæ de nocte strident, vt notat Syluest. in summa, verb. Hæresis 3. & sua maleficia exercent. Quæ autem de nocte fiũt,

& in locis secretis, difficilis sunt probatio[nes] vt pulchrè ostendunt Alexand. in d. consi. 1[..] & Marsil. in cons. 5. Si autem aliquod in reru[m] natura crimen est, quod aliter probari n[on] possit, nisi per consortes & socios criminis, h[oc] profectò est, vt rei natura ostendit, & expe[ri]entia rerum magistra docet.

Nunquid princeps tenebrarum est auth[or] principalis, qui odit lucem, & omnia inuisi[bi]liter operatur? & quis probus eorũ tractatib[us] & conuentibus interest, aut interesse perm[it]titur, vt sit testis omni exceptione maior, q[ui] testimonium ferat? Quis enim vir vxorem h[a]bẽs, cum qua noctes diesq; versatur, ipsam i[n]nocentem affirmare audebit? Aut quę mulie[r] virum ab hoc crimine liberum pronunciabi[t]? Hîc sibi locum vendicat illud poëticum: *Qu[o] minimè credis gurgite, piscis erit.* Quis igitur Iude[x] tam à ratione alienus est, qui bonorũ requira[t] testimoniũ, vbi nulli boni interesse possunt nisi probitatem amittere, & pactum cum dæ[mo]mone & sua societate inire velint? Atq; hoc ar[gu]gumentũ confirmat Regula illa Iuridica; in de[fe]fectum probationum, si ex negotij & actus na[tu]tura non potest haberi legitima probatio, ad[mi]mittitur minus legitima: & lex contenta est ea probatione, quæ haberi potest. text. & Glos. in c. fin. de testib. cog. Panormit. ibid. Alexand. 1. volu. consil. 64 incip AEterni numinis inuocato spiritu. Marsil. cons. 5. & in Pract. Crimin.

§. Di-

iligenter.nu.126.Bartol.& Immolen.in L. la stipulatione.in fine. de verbor.obligat. ssanæus super Consuetudin.Burgundiæ, or.1.§.5.nu.173. Amplius roboratur ex Panmit. in cap. De cætero.de testib. vbi testaquod licet regulariter non admittantur contra clericos, in caussa Criminali: tamẽ ndo delictum est commissum in villa, vbi m vnus est clericus, in defectum probaum, admittendi sunt laici. Ad idem facit trina Saliceti in L. Ea quidem, C. de accuq.5. recepta ab Angelo ab Aretio, in Tract. malefic. Verb. Metitor. & Marsilio d. cons. lijs. Quando in casu sumus, in quo testes gri haberi non possunt, tunc admittendi integri: & ponit exemplum. Si quis lusit rostibulo, & fuit deceptus propter taxilfalsos, &c. poterit læsionem & falsitatem bare per lenones & infames.

Sextò, in enormibus & occultis, facilior omptior debet esse Iudex in procedend torturam, sicut in incantatione, veneone & similibus, ex Bald. in L. Nemo deps. C. de Episcopali audient. Barbat. & in addit. ad Bart. L. fin. ff. de quæst. Quod confirmat Francis. Brunus in Tractat. de cijs & tortura, 2 part. q.8. num.2. & hæc est munis regula, vt tradit Clarus lib.5.q.64. i. & ideò. Ratio redditur: quia ea, quæ cculto fiunt difficilius probari possunt.

Ex qua caussa resultat illud iuridicum p
nunciatum: In clandestinis & occultis suf
re probationes per coniecturas, ob rei o
cultatem, quæ aliâs non sufficerent. Occ
autem sunt, quæ fiunt de nocte, & in loco
culto. Baldus in L. Cùm fratrem. C. de his
bus vt indignis. in principio. Angel. in L.
Occisorum. ff. ad Syllanian. Hinc Bald. c
destinum dicit: quia rarò inuenitur sine
tura, vt est venenatio, ex d. L. Cùm fratr
Quomodo autem quæ de nocte fiunt, dif
lis sint probationis, probat latè Alexand. l
cons. 211. incipien. Visa facti narratione, &
li. cons. 167. incip. Animaduersis his, quæ
per testes. Atque crimen maleficorum ex
caussis alijsq́;, quod est occultissimum, le
ribus argumentis tortura inquiri posse q
dubitat? tamen à regula criminum alior
exceptorum non recedimus, vt satis supe
constat ex supradictis. Quare autem malef
potius fiant de nocte, & in locis ab homin
conuersatione desertis, duplex redditur ra
à Paulo Grillando, in lib. 2. de Sortilegijs c
4. Prima, quia Dęmon post casum ex paradi
effectus fuit obscurus, & tenebrosus: quare
iam dicitur princeps tenebrarum: proin
sua opera facit in loco obscuro, & tempore
nebroso, iuxta commune dictum: Qui ma
agit, odit lucem: Secunda: Si de die fiere
possent videri ab aliquo, & facilius discoop
rire

tur eorum maleficia, & deuenirent ad
iam,& ſic caperentur & punirentur.
ptimò.Regulare & iuridicum eſt, quod
ter enormitatem & immanitatem crimi-
ura & ſtatuta tranſgredi licet; Id quod
atur cap.1.de confeſſ.Gloſ.& DD. Exci-
tur,propter immanitatem, quæ vocâtur
ta ab illa regula: De ſe confeſſus ſupera-
m conſcientia non debet inquiri. L. Ne-
einceps. C.de Epiſcopali audient. In fe-
aſchalibus relaxantur carcerati, exceptis
trocia commiſerunt. L.per omnes.C.de
nſorib.ciuit.denegatur defenſio,propter
nitudinem criminis.L.prouinciarum.C.
rijs.In venerabili Paſchæ die,propter im-
itatem, admittitur tortura ad honorem
quod & Bald.in d.l. Nemo deinceps,tra-
ecit ad idem Gloſſ. in §.per contrarium.
t.de hæred.quæ ab inteſtat.deferuntur.v-
ropter immanitatem fama defuncti dam-
r. Sic Ioann. Andreas, propter atrociſſi-
m crimen.in cap. Cùm non ab homine,de
cijs.Teſtatur Clericum ſine degradatione
e puniri , non attenta diſpoſitione d.ca.
Marſil.in ſingular.601.propter immanita-
criminis recipiuntur teſtes, lite non con-
ata, & parte non citata:iuxta notata ab Ar-
diacono,Dominico Geminiano,Hoſtien.
ap.1.de homicid.in 6.& Felin.in cap.Quo-
m,num.7. Vt lite non conteſtata. Probant

 hanc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

hanc regulam latiſſimè, Baldus in Authen.
ſed nouo iure.C.de ſeruis fugitiuis.&Docto-
res in addition.ibidem. Marſil. in L.vniu.
§.Cogniturum. ff.de quæſt. &in d.ſingular.
& omnium latiſsimè Andreas Barbatius in c.
1.de Conſtit.à num.155.ſecutus doctrinam In-
nocentij ibidem. Propter hanc regulam in a-
trociſſimis non ſeruatur ita proceſſus, reci-
piuntur teſtes ante litem conteſtatam, & parte
non citata,& proceditur ad torturam, etiam
non ſint ita ſufficientia indicia, vt rectè infert
Iulius Clarus lib.5.q.1.§. primo:verſ.ſunt etiā
Enormia enim, vt in d. ſingul.601.Marſil.tra-
dit, talis ſunt naturæ & importantiæ, quod al-
terēt diſpoſitionem ſtatutorum & iuris com-
munis. Atq; ſi hęc omnia in vllo crimine locū
habeant, in hoc noſtro propoſito in ſummo
gradu obtinebunt. Si quidem vt plurimum
in crimine maleficorum,in vno ſubiecto cō-
ueniunt crimen læſæ maieſtatis diuinæ,quan-
doq; etiam humanæ, vt experientia comper-
tum eſt:latrocinia horrēda, & grauiſſimis cir-
cunſtantijs affecta;coniuratio cum diabolo in
ſubuerſionem regni ſummi Regis:Idololatria
peſſima,pactum cum diabolo & inferno;blaſ-
phemia in Deum, Beatiſſimam Virginem,&
omnes ſanctos; peccatum contra naturā cum
ſpiritualibus creaturis: ſacrilegia nefādiſſima
in abuſu ſacramenti ſacramentorum,&rerum
ſacrarum;Infantium & innocentium cędes;ſe-
pulchro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

chrorum violatio, vt innocentes effodiát, rum carnibus horrendè abutuntur; per- o agrorum, vinearũ, ſyluarum, omnium- rerum ad ſalutem hominum ſpectãtium: t meritò à lege appellétur hoſtes commu- ſalutis; & alia plurima ſcelera perpetrant, : nec mens humana concipere valet. Quis ur tam inſipiens eſt, qui legibus conclude- elit, quod omnes leges immanitate & atro- te ſuperat? Eſtne vllus canon, aut lex, aut utum, quod dæmonem cum ſua ſocietate ludat? Hîc Iudices atq; poteſtatem haben- per Deum, cómunemq; ſalutem obſecro, eges, iura, rationes, & authoritatem doctiſ- orum virorum intueantur, oculos aperiát, ernant, quomodo Deus immaniſſimis cri- nibus irritetur, quomodo propter pericu- n communis ſalutis, in enormibus, ne qui- m à proceſſu & inquiſitione, & executione diebus Deo ſingulari ratione cõſecratis ceſ- dum ſit; quomodo Deus executione iuſti- reconciletur. Facilimè, ait d. lex, prouincia- m. C. de ferijs. in hoc ſummi numinis ſpera- venia, per quod multorũ ſalus, & incolu- tas procuratur: Quomodo ad honoré Dei, kta d. L. Nemo deinceps: crimina punienda t; quomodo ſinãt crimina impunita coaleſ- re, cõtra l. per omnes. C. de defen. Ciui. quo- odo in tam enormibus & periculoſis, contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

communem ſalutem, relictis legibus diuinis, naturalibus & poſitiuis, dum periculum eſt in mora, iuſtitiæ executionem differant, cum multorum ſcandalo, dantes iuſtam occaſionem multis temerarijs iudicijs, & ſic communicantes grauiſſimis peccatis alienis? quomodo deglutiant camelos, exoculantes culices, dum minora & manifeſta Lynceis oculis perluſtrant, & talpis ſunt cæciores in occultis & atrociſſimis? quomodo feſtucam videant, & trabem non animaduertunt, dum furta ſimplicia, homicidia ſine propoſito perpetrata, aliaq; minora cane peius & angue perſequuntur: crimen verò læſæ maieſtatis diuinæ, apoſtaſiam, tractatus ſecretos contra patriæ ſalutem, & alia immaniſſima facinora, tanquam phantaſias & ſomnia negligunt. Habeant Iudices in hoc negocio doctrinam Magni Baſilij ante oculos: Qui veram germanamq; iuſtitiá non habet in animo repoſitam, ac velut ex præuia quadam meditatione reconditam, ſed aut pecunijs corrumpitur, aut amicis obſequitur, aut etiam inimicos vlciſcitur, aut alienam reformidat potentiam; rectè ius dicere, iudiciaq; exercere non poteſt.

Octauò & vltimò probo Concluſionem. Si non demus locum denunciationibus conſortum in crimine maleficorum, non eſt via extirpandi hoc crimen, nec inquirendi, aut procedendi contra multos, nec locus puniendi prin-

principes huius sceleris; quod concedere absurdissimum. Et hoc probo reducendo memoriam ea, quæ posita & probata sunt fidei fundamentis, in decimo præludio. In Dæmones est prælatio & ordo. Sunt enim premi, medij, & infimi. Qualis ergo ordo ter dominos, talis inter ministros. Nam nont optimè tantò stabilius esse regnum, quã maiori firmatur ordine. Videmus autem in gno temporali, superiores, potentiores, & onoratiores principibus assidere; consilia ac sponsa dare, ac demum quod executioni andandum, concludere, conclusa per meos & infimos in effectum deducere. Non em est supremorum Consiliariorum, manus dmouere operi. Sicut enim superiores Dæones suas prouincias committunt inferioriis: Sic etiam in pessima illa politia, principes superiores malefici, cum Principe Dæmoiorum concludunt tractatus, atq; inferioriius executionem mandant.

Atque hanc doctrinam non solùm ratio omprobat, sed etiam maleficorum & maleficarum confessiones confirmant. Quæro nunc b homine, qui nullum dat locum denunciaionibus, contra ius, doctissimorum virorum uthoritatem, & praxim tam Ecclesię, quàm erumpubl. bene institutarum, atq; rectam raionem; quis modus erit procedendi contra llos, qui sunt in superiori ordine? manebunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ne impunita eorum ſcelera? eorum tractatus contra rempub.communemq́; ſalutem occulti latebunt, vt indies plures pertrahantur in Diaboli ſocietatem? Recurris ad externa indicia: perquire quando principes huius ſceleris viſi fuerint aut ſcopas erigere ad cauſandum pluuiam, aut ollam ſupponere veſtibulo alicuius ſtabuli, aut lites & minas intentaſſe plebeis, aut alia opera externa exercuiſſe, quæ indiciorum vices ſubeant ad probandum. Hæc enim ſunt facta vulgarium & vilium perſonarum, quæ rus incolunt, & ruri verſantur inter plebeos. Ibi quandoq; hæc & ſimilia perſpiciuntur indicia. Tollatur igitur via inquiſitionis & proceſſus per denunciationes, & alantur principes maleficorũ, & magiſtri ſcholæ Diaboli: & videbitur, cum maximo Reipubl. dãno, quis ſit futurus rei exitus. Habeant ante oculos, qui gladium portant, iuſtitiam, quę tribuit vnicuiq; quod ſuum eſt, bene agenti pręmium & honorem; malè operanti pœnam & vindictam: ne ſi reſpectu humano omittant punire Dei iniurias, ac reipubl. vindicare ſcelera, ſeueriſſimam indignationem eius, qui etiam iuſtitias iudicat, incurrant.

Dubia duo hoc loco paucis mouenda & reſoluenda ſunt.

Primum. *An teſtes huiuſmodi ſingulares*

es probent aliquid, ita vt quis poßit torque-i ad denunciationes eorum, e.gra.

VNvs dicit, quod viderit N. venientem in deaurato curru, alius in nigro equo, alius in hirco, ad congregationem nocturnam, sed diuerso tempore. Videtur quod non: Tãtum enim probant mille testes singulares, quãtum vnus. Bald. in L. Iurisiurandi. colum. 2. C. de testib. Alexand. in conf. 20. & 81. vol. 4. Marsil. conf. 27. & 28. & alij alibi. & regulariter testes singulares non probant. cap. Tam literis, de testib. c. Cùm dilecti. de election. & c. licet causam. de probat. & L. ob carmen. ff. de test. §. fin. His & similibus auctoritatibus quidam persuadere conatus est dictam singularitatẽ impedire. Sed quia hîc loquimur in ordine ad torturam, parum ad rem facit disputare de testium singularitate: tum quia communissima est sententia, quod vnus testis omni exceptione maior, faciat indicium sufficiens ad torturam: tum quia socij criminis, etiamsi sint singulares, faciunt indicium ad torturam in criminibus exceptis, vt tradit ex praxi doctissimarum Curiarum Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. 21. vers. Sed pone. Deinde vt communior est opinio DD. attestante hoc & confirmante Anton. Gabriel. lib. 1. com. concl. conc. 2. nu. 19. in Rub. de testi. testes singulares probant de delicto in genere, vt quẽ esse hæreticum, vsurariũ, male-

maleficum, &c. vel quando agitur de probatione actus non momentanei, sed successiui. Quare esse potest, quod maleficus vna vice veniat ad cursum in figura deaurati currus, alia vice in capro, & sic de similibus. Quia Dæmō sicuti dicitur mille artifex: ita etiam versipellis, quod formam subinde mutet.

Dubium secundum.

An, quando malefici à socijs denunciantur, quod ludis Diabolicis & choreis interfuerint, sociorum denunciationes faciant indicium ad torturam, etiamsi non fiat mentio, quod hominem, aut equum necauerint, aut damna intulerint?

QVIDAM distinguunt, & dicunt: si tantum denuncientur, quod congregationi interfuerint, & ludis, non faciant indicium ad torturam plures denunciationes: si autem homines, aut equos necauerint, aut damna intulerint, tunc faciant indicium. Sed hæc distinctio tantum narratur, nec vlla ratione aut fundamento stabili fulcitur, imò videtur implicare ignorantiam negocij eius, quod arte Diaboli ibidem geritur. Et probatur contrarium. Malefici aut sunt rei læsæ maiestatis diuinæ, quando in cursu & congregatione sunt: aut non sunt. Si rei sunt lęsę maiestatis diuinæ, vt cer-

vt certè dicendum est: Nam in hoc grauissimè diuinam maiestatem lædunt, quod Deo & regno suo abrenunciant, pacta cum aduersario contra Christum & eius exercitum contrahunt. Quis enim nescit, omnem societatem cum Dæmone esse homini interdictam: cùm à principe vniuersi, tali hosti perpetuum sit indictum bellum? S. Thom. 2.2. q. 95. artic. 2. ad vlt. Caietan. ibid. Domini. Sotus lib. 8. de iust. & iure, q. 3. artic. 2. Hostes autem regis & regni dicuntur, quibus à Rege indictum est bellum, per notata in L. Si quis ingenuam. §. fin. & L. Hostes. ff. de captiu. Barto. ibid. circa fin. Martinus Laudensis in tractat. de bello. §. 5. & latius Boërius cum alijs in decis. 178. num. 1. Sed societas subditi cũ hoste regis, aut principis, siue consummata, siue inita solũ sit, facit aliquem reum læsæ maiestatis, vt rectè Caietanus 2.2. q. 95. artic. 4. docet, & text. L. Quisquis. C. ad L. Iul. Maiest. cum DD. conuincit, quod etiam conatus in crimine læsę maiestatis puniendus: quem conatum Caietan. appellat societatem initam, nec dum consummatam. Reo autem læsæ maiestatis tã diuinæ quàm humanæ multò magis creditur, quàm latroni contra latronem: Quia dicta crimina, vt omnibus in confesso est, multò magis sunt priuilegiata; quàm alia excepta, ex cap. in fidei fauorem, de hæret. in 6. & d. L. Quisquis, & alijs ibid. Magis autem priuilegiata præcedunt. §. Sanè. cap. Accusatus.

tus. de hæreti. in 6. Ergo multò magis denunciantes merentur fidem, si quem in cursu & congregatione fuisse denuncient, quàm si dicerent, ipsum hominem occidisse, aut equum veneficio infecisse. Nisi quis dicere velit, quod equum interficere aut vaccam occidere, sit crimen grauius, & magis exceptum, quàm Deum abnegare, & cum summo aduersario fœdus inire. Quis autem ignorat, neminem talem conuentum & congregationẽ frequentare, qui non prius Deum abnegauerit, pacta cum Dæmone contraxerit, societatem cum eo inierit, & ad omne malum animum habuerit paratum? Quid autem ita professioni nostræ fidei repugnat, sicut Devm expressis verbis abnegare, & professioni in baptismo factæ abrenunciare, Diabolo fidem & ministerium addicere? Ergo qui in cursu & ludis diabolicis iam apparent, sunt perfidi in fide & religione: ergo socij eorum eos denunciantes plus merentur fidei, quàm si dicerent eos equos, aut vaccas, aut etiam hominem occidisse. Nam si priuilegium fidei est in d. cap. In fauorem, quod socij criminis, & alij testes inhabiles possunt testes esse contra participes in crimine: Quomodo plus fauoris habet latrocinium hominis, aut veneficiũ equi? Nunquid priuilegium, cùm sit quid fauorabile, debet aliquid operari vltra ius cõmune? cap. In his de priuilegijs. Gloss. Bernard. Panormit.

nit.Anton. cum alijs ibidem. & lib. 6.eodem
t.cap. Si papa. & l. 1. ff. ad municipales, & de
icolis cum Gloss. Quid ergo operatur priui-
giū fidei concessum. Si socij contra latrones,
accam aut equum interficientes merentur fi-
em, & non contra eum, qui iam fidem abiu-
uit, religioni nostræ bellum indixit, com-
unioni sanctorum valedixit? Quæ commu-
iter omnia præstiterunt omnes, qui in con-
regatione diabolica apparent, vt constat con-
ssionibus innumerabiliū hominū vtriusq;
xus & status. Imò vt hoc addam, de quo aliâs
ubitaui, tantum operatur fidei fauor, d. c. In
dei fauorem, quod plures quàm duo testes
habiles, & minus idonei, in negotio fidei &
æresi faciunt plenam probationem ad con-
emnationem, & pœnam ordinariam crimi-
is hæreseos, quando ex circunstantijs, & con-
ecturis, & personarum qualitate verisimiliter
ræsumuntur verum deponere. Quam sentē-
am dilucidè verba c. In fidei fauorem, viden-
ır probare: Quia vt manifesti iuris est, priui-
gium sic interpretandum, vt aliquid opere-
ır, & hanc doctrinam securam & in praxi ser-
andam ex alijs approbat Ioseph. Mascard. de
robat. volum. 2. Concl. 857. num. 39. Si quis
utem neget maleficos reos esse criminis læsæ
aiestatis diuinæ, quando sunt in ludis dia-
olicis, & congregatione, hic poterit etiam
egare prima principia. Cogitet talis, qua

ratio-

ratione eò deueniant, quæ pacta & acta præ-
dant, quid ibidem faciant, cui obsequium
famulatum præstent, quis finis tragediæ. Q
soleant ibidem tractari contra Deum, re
publ. & commune bonum. A communiter a
cidentibus argumenta ducuntur non solùm
Logicis & Theologis, sed etiam à iurisperit
Vnde secundum eos locus à communiter a
cidentibus facit indicium indubitatum. Bal
in additionib. ad Specul. in tit. de sentent.
his quæ ipsam sequuntur, & Marsil. in prac
Criminal. §. Secunda. num. 36. Et talia conf
tentur ibi fieri facta, & communiter tractar
non solùm vetulæ & melancholicæ muliere
iam ratione & viribus destitutæ, sed etiam iu
uenculæ, non solùm fœminæ, sed etiam viri
iuuenes, adolescentes, & ætate graues, docti
& rerum experientia conspicui, etiam post-
quam iam se Deo suo iterum reconciliarunt,
dispositi ad mortem, & pœnam pro suis scele-
ribus subeundam cum magna detestatione
scelerum, & vt communiter confitentur, ita
reperiuntur esse vera, si fortassè vnus sit, qui
fallatur, sicut in omnibus rebus moralibus &
actionibus humanis accidit quandoq; error,
mille reperiuntur dicere veritatem, vt expe-
rientia testis est, quæ est rerum magistra. cap.
Quam sit. cum Gloss. de electio. in 6. & cap.
Statutum, de rescript. eod. lib. & multa experi-
menta cognitio veritatis insequitur. Bald. in
cap.

p. Contingit, de dolo & contum. & Marsil. pract. Crimin. §. Principium, num. 4. & imrator in Authent. de appellat. Ex rerum exrientia inuenimus. Et certum est in hoc netio, si multi experientia cognoscerent, & ab s audirent, qui experti sunt cum suis circunntijs rerum, personarum, temporum & lorum, non somnia dicerent: si hominibus pertis in sua arte non est credendum, à quis rerum veritas inquirenda: Peto, quare inperto credendum, quod terminis suæ artis n continetur? Quia neq; scientiam, neq; exrientiam habet, nec meretur fidem in his: icuiq; enim artifici in sua arte credendum . Sic profectò in hac misera secta credẽdum expertis. Hi sciunt quid ibi agatur, quæ netium præcedant, sequantur, & comitentur. iserum enim est, & à ratione alienum, si ego rmiens velim dicere, me dormiente nemim vigilare, nec velim credere dicentibus as, se vigilasse in alio loco, cum circumstans locorum, personarum, & rerum actarum: profectò etiã cęci sunt, qui dicunt esse soma, & in somno tantum accidere, quæ homis vigilantes vnanimi consensu & magna cõntia seruatis circunstantijs omnibus, non tã commodum suum, quàm etiam contra se nfitẽtur fieri, & facta esse. Prædicta ergo dinctio nihil habet fundamenti, sed meritò jcienda est, cùm rationi & iuri aduersetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Ex proxima Conclusione & alijs infe
quædam in hac materia:

Primum. Cæteris paribus, in hoc ene
missimo & occultissimo crimine, contra qu
rundam falsam opinionem, maiorum viriu
esse denunciationes talibus circunstant
fulcitas, quales posuimus, omnibus alijs i
dicijs: tum quia alia vt plurimum sunt simp
cia, leuia, & remota à substantia actus: At d
nunciationes naturam negotij & circunsta
tias in omnem euentum aperire possunt.
quod ex definitione indicij confirmatur. D
citur enim ab indicando, & est medium int
lectuale veritatis eliciendæ, ex aliqua singul
ri circunstantia insurgens, ex L. Indicia, C.
rei vindicatione, & L. fin. C. de probat. qu
descriptio multò fortius conuenit denunci
tionibus, vt patet intuenti. Quare rectè d
nunciationem sociorum in genere, Constitu
tio Caroli V. in arti. 31. refert in numeru
indiciorum, eamq; ob caussam etiam inter i
terrogationes ad maleficij reos adiungit, v
interrogentur de magistro, à quo didicerin
in art. 51. Tum etiam, quia omne indiciun
iuxta doctrinam Barto. in L. fin. ff. de q. ab om
nibus receptam, regulariter per duos test
probari debet. Sed denunciationes fiunt co
ram iudice, notario, alijsq; adiunctis. Denun
cians enim ipse circunstantias explicat & cau
sas scientiæ, è quibus testis dictū magnas vire
sumit

mit, reddit. Præterea semper vt plurimum nũciationes aperiunt viam indicijs, & vlteriori inquisitioni. Tandem, quia in hoc crimine, sicut actiones communiter in grauioribus sequuntur operationem Dæmonum, & in maleficorum; ita indicia nullam habent turalem coniunctionem cum effectu, quafacilè possunt elidi.

Secundum illatum: Non esse iuri canonico, ciuiliq́;, praxi, rationi; doctissimorumq; eorum authoritati consonum; id quod memini me à quodam Iurisperito audiuisse (sequan ioco dictum, nescio) se nihili facere etn mille denunciationes.

Tertium: siue hoc crimen consideremus Ecclesiasticum, siue vt seculare; iustissimè rectissimè Iudices procedere per denunciationes ad inquisitionem & torturam. Ad Ecclesiasticum Iudicem enim pertinet, quatenus aut hæresis est, aut hæresin sapit, vt tertiotimo præludio demonstratum est: & sic participes criminis potest procedi, vt paex Bulla Innocentij Octaui prefixa malleo maleficorum, & ex cap. In fidei fauorem: & . Accusatus. §. Sanè. de hæreti. in 6. Ad secularem verò; quatenus malefici latrocinia ercent, in perniciem hominum conspirant, seas & agros destruunt, tractatus contra mpubl. instituunt, animalia in vtilitatem minum creata enecant, veneficia intentant,

 ac si-

ac ſimilia flagitia contra bonum commu
moliuntur. Latrones verò, coniurato
graſſatores, proditores reipubl. hoſteſq; co
munis ſalutis, contra ſocios criminis, vt c
ſtat ex canonibus, legibus, allegationibuſq;
prà allatis, teſtimonium ſufficiens ad tor
ram ferre poſſunt.

Quartum: conſultiſſimè & æquiſſimè
ctenus illos feciſſe Iudices, qui proceſſeru
per denunciationes ad inquiſitionem & t
turam contra maleficos: quia id fecerunt,
quod obligabantur ex lege diuina & nat
rali, nec non etiam officio, ſecundum praxi
tam Eccleſiæ, quàm reipubl. ciuilis benè or
natæ.

Quintum: Infero, ſatisfaciendo eoru
clamoribus, qui clamant, torturam debe
præcedere indicia, & à tortura non eſſe inc
piendum, ex ll. 1. penult. & fin. De quæſtio
communi ſententia, quibus legibus hæc do
ctrina aduerſatur. Reſpondeo ex dictis ſeq
confirmationem harum legum. Concluſio
nes enim prędictę indicia non tollunt, ſed po
nunt. Nam probant denunciationes Reoru
contra ſocios, in caſibus à iure expreſsis, eſſ
indicia ad torturam, & ſubire vices indicio
rum. Quis enim Iuriſperitus negabit, ſi qui
probet aliquod maleficium, quantum ad ſub
ſtantiam, per vnum teſtem omni exceptione
maiorem, malefactorem po..e ſubijci tormé-
tis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

sine omni alio indicio? quam communem sententiam sequitur Constitutio Criminalis Caroli V. in art. 30. Tunc enim ille testis supplet locum indiciorum. Atq; sic in præsenti iudex non incipit à tortura sed denunciationes sternunt viam inquirendi veritatem, per medium torturæ, & eandem præcedunt.

Sextum: Ex dictis Conclusionibus infero, ad argumentum Aduocatorum criminis maleficorum, quo arguunt huiusmodi reos confessos esse criminosos & infames, ex confessione proprij criminis: ergò eis in hoc casu non esse credendum; respondeo, negando esse consequentiam. Quia, vt euidenter probatum est, possunt esse testes, quando veritas aliter haberi non potest; & in promptu ratio est, probationis difficultas, ne via probandi tollatur, & enormissima crimina impunita in occulto lateant. Si ergo testes esse possunt, secundum omnium Doctorum sententiam: quomodo eis non erit credendum? testibus enim fides debetur. Adhæc, vt infames, serui, domestici, socij criminis, non admittantur in testimonium; nunquid inductum est iure positiuo? Sic enim attestantur Philipp. Corneus. in 4. volum. consil. 241. in litera F. & eod lib. consil. 259. in eadem litera. Philippus Francus in cap. In fidei fauorem. in 6. De hæreti. Petrus de Ancharano in c. Pastoralis: de re iudicata.

& Andreas Barbatius in tractat. de testib. n. 42. & ratio suadet. Idem ergo ius, quod has ex ceptiones induxit contra testes tempore com moditatis, quando alij haberi possunt, ex na tura rei & actus, admisit, vt exigente necessita te, ne veritas in multorum damnum occulte tur, possint testimonium ferre sublata testiu solemnitate, quæ iuris positiui est, & relicta e rundem conditione in iure naturali & diui no. Sic enim locum habet quod cōmuni pro uerbio dicitur: Necessitas legem non habe Præterea infamia quandoque etiam purgatu tortura, vt suprà significatum est. Tandem c stat ex ll. & canonibus & praxi, infames admi ti, vt in crimine hæreseos, latrocinij, læsæ ma iestatis, &c. Militat hoc ergo argumentnm e iam in dictis & similibus. Dicendum ergo es de iure positiuo regulariter non admitti infa mes, quando necessitas non vrget, & habe possunt testes idonei & habiles.

Dices: cùm alij admittantur testes inhabi les, quare inimici repelluntur in hoc crimi ne, sicut in alijs? Certissimum est, quod te stimonium inimici non recipitur etiam in criminibus exceptis, vt tradunt Bartol. in L. In quæst. ff. ad Legem Iuliam Maiestat. Mar sil. consil. 20. num. 27. Angel. in L. Qui accu sare. ff. de accusat. Bald. in L. in his. §. 1. in fine. ff. Soluto matrimon. Romanus in L. Si vero §. Si viro. ff. eod. Panorm. in cap. In-

quisi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſitionis. de accuſat. Craue*t. conſil. 9. mer.6. Menoch. de arbitrar.Iudi.quæſt. 1. q. 28. Ioſephus Maſcard.de Probatio. lum. 2. Concluſ. 899. num. 2. & alij aliper text. ſingularem in cap. Per tuas. de monia. & in cap. Cum P. de accuſat. Vngenerale eſt, quod nec etiam in criminiatrociſſimis inimicus admittatur. Imò etiam inimici teſtimonium facit indiciad torturam, iuxta Baldum in conſil.36. ipiente, præſuppoſito ſtatuto. lib.4.Marconſil. 15. numer. 6. Iacobus Menochius lib. 1. de arbitrar. Iud. quæſtionib. quæ num.5.

Reſpondeo nunc dubio. Quædam excepnes teſtium ſiue inhabilitates ſunt iuris naalis, vt quod puer non habens vſum ratio, furioſus & inimicus non admittantur. In mico naturaliter ira & odium impediunt mum, ne poſſit cernere verum: Quædam t à lege inductæ, ex quadam congruentia, quod infamis, ſeruus, familiaris, &c. non ſint teſtimonium ferre. Nunc, propter minum enormitatem, & probandi diffitatem, Lex & conditor legis diſpenſant, in ectum aliarum probationum, vt exceptioà lege ſtatutæ non impediant. At in ijs, quæ t legis naturalis, non diſpenſatur; cùm non poteſtas. Quare benè docent Ancharanus, ncus & Barbat. in loc. cit. Pontificem non

posse dispensare, vt inimicus testimonium ferat.

Verùm quoniam aliqui minus docti recipiunt exceptionem cuiuscunque inimicitiæ caussasq; etiam minimè validas ab Aduocatis in nostro crimine adductas admittunt, hoc in loco libet aliquid pro latiori intelligentia addere de inimicitia, eiusq; caussis, quæ testimonium infirmum & nullum reddunt. Atq; ante omnia præsupponimus, quod cùm crimen maleficij grauissimis sceleribus annumeretur, maximè autem hæresi in multis æquiparetur, quæ est ratio inimicitiæ in hæresi & alijs atrocissimis, ea etiam est conditio in hoc atrocissimo peccato. Nunc in primis obseruandum, quod quando loquimur de inimicitia repellente à testimonio in criminibus, intelligendum de inimicitia capitali. per cap. Per tuas, de Simonia, & licet Heli, ibidem. c. Repellantur, & cap. Meminimus, de accusat. 3. q. 5. cap. 2. Archidia. in cap. Accusatus. §. licet. de hæret. lib. 6 Eymeric. in 3. part: directorij Inquisit. q. 67. Francis. Pegna ibid. comment. 116. Mascar. de Probatio. vol. 2. Concl. 898. Malleus malef. in 3. par. q. 5. Ioan. Bodin. lib. 4. de magorum Dæmonomania, cap. 2. & alij communiter alibi. Quæ autem inimicitia capitalis sit, ad hunc effectum iudicis arbitrio relinquendum tradunt Felin. in cap. Cùm oporteat, nu. 5. de accusat. Marian. Socin. in d. ca. Repellantur. Menoch.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ch.lib.2.de arbitr.Iud.qq. caſ.110.num.3.al-
rando etiam Grammat. in conſ. 57.num.9.
liqui alij recentiores. Quoniam autem Iu-
cis arbitrium formandum eſt in re expreſſè
n cauta in iure, ſecundum Iuriſperitorum
ntentiam, planius proponendum, quid DD.
rca hanc materiam ſentiant. In primis autem
nſetur inimicitia capitalis, quando mors in-
r teſtem, & inter eum contra quem depone-
intendit eſt illata, aut intentata, ſeu ea quæ
a ſunt ad mortem, vt vulnera grauia & le-
alia, vt docent Eymeri. in 3. part. directorij
tit. de defenſionib. reorum, & Franciſ. Peg-
a Commentator ibid & latius infrà in q.67.
omment.116. vbi eruditè hanc materiam diſ-
utit. Et plenius id expreſſum eſt legibus ſepti-
artitis Hiſpanię.l.22.par.3.tit.16. quam legem
c latinè Pegna reddit: Prohibemus ne quiſ-
uam, qui magnam gerit cum altero inimici-
iam, contra illum in aliqua cauſſa poſſit eſſe
eſtis; vt ſi inimicitia ſit contracta ob conſan-
guineos occiſos: aut quia teſtis conatus eſt oc-
idere eum, contra quem vult teſtificari: vel
ccuſauit eum de delicto, quod ſi fuiſſet pro-
batum, ſequeretur vel mors, vel membri ab-
ſciſſio, vel exilium, vel amiſſio maioris partis
bonorum: nam ob ſingulas ex cauſſis præ-
dictis non poteſt vnus contra alterum eſſe
teſtis, durante inimicitia. Hæc legis ſenten-
tia eſt. His addere poſſumus DD. ſententiam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

qui docent ex ſolis minis de occidendo oriri capitalem inimicitiam. Alexand.in conſ.14. incip.Ponderatis narratis.lib.3.Angel.in conſ. 261.incip.Ponderandum. Accurt. in L. Licet. verb. Capitales. ff. de recept.arbitr. Marſil.in L.1.§.Præterea.ff. de quæſtionib.Panormit. in d. cap Repellantur.num.4.de accuſat. Cardin.& Ioannes ab Anania in cap. Cùm oporteat.eodem titul. Ioſephus Maſcard. vol.2. de Probatio. Concluſ. 898. nume. 14. & alij alibi. Quod maximè locum habet,quando minas intentans, potens eſt ad exequendum minas, & conſueuit eaſdem exequi, vt Ioannes ab Anania, & Marſilius declarant. Quod etiam inimicitia capitalis oriatur, ex eo quod quis alterum accuſauit de cauſſa capitali,exempli cauſſa, de crimine homicidij, læſæ maieſtatis,proditionis, nefandi peccati, &c. text.in L. Qui cum maior. ff. de bonis libert. Gloſſa in L. Licet. verb. Capitales. ff. de recept. arbitr. & Gloſſa in §. Item propter inimicitias. verb. Si capitales. Inſtitut. de excuſat.tutor. Panormitanus in d. cap. Repellantur, & in cap. Accedens, de teſtib. Card. Zabarella in d.cap. Cùm oporteat, numer. 12. Bartolus L. 1. ff. de his quibus vt indign. & in L.3.in princip. ff. de teſtibus. Marſil in d. §. Præterea, & Doctores in L. Liberi. C. de inoffi. teſtament. Maſcard.

rd. in d. Conclusione, num. 16. & alij ali-
q passim probant. Atque hoc locum habet
i quocunque crimine, ex quo infamia nas-
tur, & quo probato, imponeretur pœna
mortis, abscissionis membri, publicationis
mnium, aut maioris partis bonorum, aut
xilij, vt ex dictis iuribus & Doctoribus in
pecie colligunt Mascard. & Franciscus Peg-
a loc.cit. Præterea inimicitia capitalis præ-
umitur quando nascitur ex eo, quod quis
nouit alicui Controuersiam & litem de om-
ibus bonis, aut eorum maiori parte. Panor-
nitanus in d. cap. Repellantur, num. 4. A-
anias in d. cap. Cùm oporteat. numer. 6.
Felin. in cap. Quoties. colum. 2. de testibus.
Bartol. in l. 3. §. fin. ff. de adimend. legat.
Bald. in L. Parentes. C. de testib Alexand.
in consil. 99. incip. In caussa accusationis, lib.
1. Faber in d. §. Item propter inimicitias.
Crauetta in consil. 31. numer. 3. & in consil.
75. numer. 1. Menoch. lib. 2. de arbitrar.
Iudicum quæstionib. casu 110. Pegna &
Mascard. vbi supra. Ratio duplex assigna-
ri potest. Vna est, quia temporalia & di-
uitiæ cùm sint necessariæ ad vitæ conserua-
tionem, sunt quasi secundus sanguis, &
loco sanguinis. Glossa cum textu in Le-
ge Aduocati. Cod. de Aduocat. diuersor. Iu-
dic. Bald. in L. in tuis. C. de oper. libert.

Marsil.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Marsil. in d §. Præterea, num 42. Iason in l. Nec quicquam. §. Vbi decretum, nu. 2. de offi. proconsul. Petrasancta singul. 73. Altera ratio, quoniam caussa pecuniaria ardua, vtpote quando controuersia est de vniuersa substantia, aut maiori eius parte; æquiparatur caussæ criminali. Bald. in l. parentes. C. de testib. Marsil. in d. §. Præterea. Andreas Barbat. in cons. 3. incip. Clementissimi Dei Patris. num. 24. & in cons. 16. incip. Præclarè scripsit, num. 10. lib. 2. vtrobique allegans Petrum Ancharan. in cons. 26. Menoch. in d. casu 110. num. 5. Mascard. in d. Conclus. 898. nu. 10. & alij alibi. Si ergo inimicitia orta ex caussa criminali & capitali reddit testem inhabilem, etiam eũdem effectum obtinebit caussa ciuilis & pecuniaria, quæ criminali æquiparatur. His additur quod etiam ea inimicitia capitalis censeatur, quæ ex graui iniuriarum prolatione originem trahit. Bald. in c. Veniens, de iureiurando. Iason. in l. Procuratoribus. C. de procurat. Marsil. in cons. 3. incipien. Sæpè ac sæpius decreui. nu. 12. Fran. Pegna in d. Comment. 116. causa 8. Mascar. vbi supra num. 24. Quæ autem iniuriæ sint verbales, docent DD. in L. 3. ff. de lib. & posth. & Instit. de iniurijs. §. 2. & nos latius alijs in Commentario super titulo iuris Canonici de iniurijs & damno dato, cap. 1. q. 8. quem Commentarium, Deo fauente, Anno sequenti 1597. typis committemus. Ad has inimicitiæ capitalis

ori-

rigines aliæ caussæ, quas alijs, exactius explicat Pegna, & post eum Mascar. reduci possunt. Hæc de inimicitia vera sunt, durante ea: Si autem antiquitus inimicitia fuerit, quę reconciliatione sublata, & obliuioni tradita, aut amicitiæ signis obliterata, ita vt nulla veteris odij vestigia supersint, nõ potest opponi exceptio ratione inimicitiæ. Ex antiquitate enim temporis præsumitur obliuio. Si autem is qui diutum fuit inimicus, recenter sit reconciliatus, adhuc in criminibus non potest esse testis. cap. accusatores, 1.3.q.5. Accusatores, inquit Anacletus Pontifex, & testes esse non possunt, qui ante hesternum diem, aut nudius tertius inimici fuerunt: ne irati nocere cupiant, ne læsi se vlcisci velint. Gloss. in c. Per tuas. de Simonia. Innocent. & Panormitanus in cap. Cùm oporteat. de accusat. Bald. in margarita, in verb. Testis. vers. Testis inimicus. Iason in L. apertissimi. C. de Iudi. Marsil. in L. 1. §. Præterea, num. 4. & 5. ff. de quęst. & post alios plures Dida. Couarr. practi. qq. cap. 18. num. 3. Mascard. vol. 2. de probationib. Conclus. 857. à num. 47. Fran. Pegna in d. Comment.

Dicet iterum hîc aliquis; An minoris testimonium in nostra materia facere possit indicium ad torturam? cùm experientia constet, quod malefici aliqui pueros & puellas ad conuentus suos ducant: de cuius rei certitudine refero me ad Iudicum processus, & communẽ *An minorennes contra maleficos testari possint.*

huius

huius ciuitatis Treuirensis scientiam, cui s
opponere summæ dementiæ & pertinaciæ est
Non desunt docti viri, qui existimant testi
monium minoris facere indicium ad tortu
ram. Francisc. Brun. de indicijs & tortura. 1. par
q. 2. nu. 18. Alberi. in tractat. de testib. 1. parte. §
videndum. nu. 10. Lancilot. loc. cit. num. 70.
& confirmatur ad propositum: in crimine læ
sæ maiestatis in testem admittitur minor 14.
annis cum tormentis, ex mente Bartoli, Mar-
silij & aliorum, in L. de minore. ff. de quæstio.
Non tamen eo modo torquetur minor, quo
maior. Minor terroribus mouetur, vel fe-
rula, aut habena cæditur: & hoc ad illum ef-
fectum (vt tradit Bartolus) vt faciat indi-
cium.

In contrarium sunt Marsilius in d. L. de minore, & alij, & Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. 24. quod minores possint examinari, vt prosint ad inquirendum & veritatem indagandum, præsertim in criminibus atrocioribus, & quando aliter veritas haberi non potest. Proinde iustissimè faciunt nostri iudices, in hoc enormissimo & occultissimo crimine, quod minores examinẽt, ad accipiendum instructionem pro latiori inquisitione, & eorũ dicta, secundum doctorum sententiam, faciũt aliqualem præsumptionem, quæ si alijs indicijs iuuetur, auget indiciũ ad torturam. Quare existimo diuina prouidentia contingere quãdoq;

que, vt cùm malefici innocentes pueros se-
ducere volunt, puerorum simplicitate capi-
antur, vt eorum consilia dissipentur & reue-
lentur.

Septimum illatum. Cùm masculinum non
concipiat fœminum in exorbitantibus à lege
communi, & quando differens est ratio, vt
probant aliorum authoritate Alexand. 2. part.
consil. 166. incipiente. Animaduersis. & Ioan-
nes de Cirier in lib. 2. de primogenitura, art. 5.
num. 5. cuius libri habentur in 8. volum. O-
ceani iuris, & nostræ Conclusiones in mascu-
lino genere ponantur; in fœminino propter
diuersitatem rationis extendo, neminem esse
torquendum, nisi ad minimum à tribus vel
quatuor sit denunciatus; nisi alia indicia con-
currant. Quia testimonium virorum regula-
riter præfertur testimonio fœminarum. Pa-
normitan. in cap. Forus. de verbor. significa-
tione. Marsil. in cons. 51. nu. 42. & in cons. 65. n.
15. & mulieri non est tanta fides adhibenda,
quanta masculis, ob fragilitatem sexus. Lan-
francus in tract. de deposit. testium, nu. 110. §.
et primò quæritur. Decius in L. fœminine. ff.
de regul. iuris. Conrard. Lancilot. loc. d. num.
15. qua de caussa numerus debet supplere de-
fectum.

At obijcis: Cùm secundum iura & Docto-
res, infames & socij criminum admittantur
in testes, in defectum aliorum, quando aliter
veritas

veritas haberi non potest; quomodo per hu-
iusmodi testimonia non proceditur ad con-
demnationem, sed tantum ad torturam? a-
ergò.

Septima & vltima Conclusio. *Quam-
uis communiter Doctores secundum iu-
tradant, infames & socios criminis admit-
in testes, iuxta prædictam conclusionem: ta-
men securius est dicere, quod non admitta-
tur ad condemnandum, sed tantum ad tor-
turam inferendam.*

Hanc Conclusionem ponit Salicet. in l.
Cunctos populos. C. de summa Trinit.
fide Catho. Idem ibidem tenent Bald. & Iaso
in 1. lectura, à num. 70. & in 2. lectur. num 5
& 51. Lanfranc. in tractat. de depositionibus te-
stium, à nu. 102. Atq; hi omnes Doctores Bar-
tolum, qui in d. L. obscurè loquitur, nu. 4. i
hunc sensum interpretãtur. Chassaneus supe
Consuetud. Burgund. Rubr. 1. §. 5. num. 12.
versic. Et quantum ad laicum. Hippol. Marsi
in pract. Crim. §. Diligenter. num 3. Anthon
Gabriel. Roman. lib. 1. communium Conclu-
sionum, Conclus. 7. num. 7. Iulius Clarus lib
5. §. fin. q. 21. vers. Sed pone, quod non vnu
tantum. Atq; sic in praxi seruari in senatu Nea-
politano, Curia Parisiensi & alibi tradit ex

Docto

[D]octoribus, vt non procedatur ad condem-[n]andum, sed tantum ad torturam, propter te-[sti]monium duorum vel trium sociorum cri-[m]inis, idq́; esse verum, etiamsi testes sint singu-[la]res. Et ratio esse potest, quare huiusmodi te-[sti]monia non sufficiant ad condemnationem; [qu]ia cùm sit contra eos exceptio aliqua, non [su]nt tantæ fidei, vt quis possit ex eorum dictis [co]ndemnari: Ad condemnandum enim re-[q]uiruntur probationes luce clariores: ad in-[q]uirendum verò veritatem per torturam mi-[n]ores sufficiunt probationes. Videtur tamen [q]qui doctores plus tribuere huiusmodi te-[sti]bus. A communi tamen sententia & praxi [d]octorum, in tam periculosa re, non est rece-[de]ndum. Tutius est ergo cum Salyceto dicere [t]ium testimonium tantum sufficere ad tor-[tu]ram.

Maius autem dubium esse potest, An, si [m]ultiplicentur huiusmodi denunciationes, [&] testimonia, possit quis condemnari? Ioan. [B]odinus in lib. 4. Dæmonomaniæ, cap. 2. & 4. [a]ffirmantem partem docet. Ad eandem vide-[tu]r tendere sententiam, qui tradunt ex multis [in]dicijs resultare indicia indubitata, & ex in-[du]bitatis indicijs posse aliquem condemnari: [Q]uam quæstionem celebrem in vtramq; par-[te]m disputat Marsilius in L. Repeti. ff. de quæ-[sti]on. col. 6. & pro vtraq; parte adfert graues [d]octores. De qua materia legendi Bald. & Sa-

Sagarum natura & potestate, qui liber prodi in nundinis Francofordien. Mense Septemb. Anno Dom. 1588. Hic author contra Ioanne Evvichium & Hermann. Neuvvalt, Medico defendit, & ab antiquitate confirmat purg tionem aquæ frigidæ; quia eius meminit C iacius Iurisconsultus, asserens ea Christiani olim homines vsos fuisse; & adhuc in consu tudine apud multos est. Caussas verò natur les cùm reddere nequeat, vtpote qui manif stis aduersariorum conuincitur argumenti alias confingit; in diabolo quandam leuit tem, qua detinentur huiusmodi corpora, n submergantur: in aqua verò quandam ant pathiam, & vt hoc figmentum intelligatu ponenda breuibus, quę ipse multis profert. A qua sagas in se ferre non potest; quia Deus a quam prædestinauit salutari regeneration lauacro, vt in ea homines abluantur à peccato & regnum Dei ingrediantur; quare odio ma leficas auersatur, & reijcit, vt si maximè pro vi ribus tentent, non tamen submergi possint cùm spreto diuino lauacro, toti Trinitati ab renunciauerint. Fatetur tamen & bene dictu author, hanc suam inuentionem non esse edi cta prætoria. Ioannes Bodinus lib. 4. cap. 4. de Magorum Dæmonomania, damnat hoc iudicium aquæ frigidæ, tanquam opus quoq; magicum.

Nunc pro resolutione dico. Primò: Iudex, vel

alius potestate & authoritate fungens, qui
t aliquem vel aliquam subire probatio-
aquæ frigidæ, mortaliter peccat. Probatur
uæst.5. cap. Mennam. ex Registro S. Gre-
ij, in Epistola ad Brunichildam Reginam
nciæ, vbi reprobatur probatio vulgaris a-
e frigidæ, quia Diabolo fabricante intro-
cta sit.

Deinde similium similis est ratio: & si in le-
proprius casus non exprimeretur, ad simi-
n expressum, vbi est identitas rationis, con-
giendum est. Sed probationis aquæ frigidæ
dem est ratio, quæ candentis ferri vel aquæ
uentis. Tales autem probationes peruersæ
nt & superstitiosæ, iuxta c. fin. de purgatione
lgar. & 2. q. 5. c. Mennam. & ca. Consuluisti.
Thom. 2. 2. q. 95. art. 8 ad 3. S. Anthon. 4. part.
t. 15. c. 34. §. 2. Ioan. à Turrecrema. in d. c. Con-
uisti. Panorm. & Pet. de Anchar. in cap. fin.
purgat. vulgari. qui author & ibidem me-
init probationis aquæ frigidæ. Martin. Na-
rr. in Manual. Confessar. cap. 11. n. 39. Vt rei
ndamentum perspiciatur, in quibusdam re-
onibus & prouincijs antiquitus fuit vsus
lgaris probationis, vt in Francia, sicut
tet ex cap. Mennam, tempore S. Gregor. &
Liuonia, ex c. fin. de purgat. vulg. ætate Ho-
orij tertij. Quare non est mirum, si Cuiacius
risconsultus aquæ frigidæ meminerit: non
men, vt rectè DD. impugnantes dicunt, eius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

vsum licitum asseruit. Sunt autem Honorij tertij verba in d.cap.fin. Dilecti filij nouiter in Liuonia baptizati, grauem ad nos quærimoniã destinârunt, quod fratres Templariorum & alij, qui temporalem in eis potestatem exercent, si quando de aliquo alio crimine infamantur, eos ferri candentis iudicium subire compellunt, quibus si qua exinde sequitur adustio, ciuilem pœnã infligunt. Cùm igitur huiusmodi iudiciũ sit penitus interdictum, vtpote in quo Deus tentari videtur, Mandamus quatenus dictos fratres, & alios vt ab huiusmodi conuersorum grauamine omninò desistant, per censuras Ecclesiasticas appellatione remota repellas: hęc ibi. Purgatio aũt ferri candentis, & aquæ calidæ vel frigidæ, dicitur vulgaris: quia nulla canonum aut legum authoritate fundata est, sed à vulgo inuenta, & diabolo fabricante introducta, ex d. c. Mennam. & c. Consuluisti. & est superstitiosa: quia intẽdit probare innocẽtiam vel culpam hominis per experimentum non secundum naturam, neq; secundum Catholicam Scripturam, sed per modum superstitiosum. Adhæc qui tali vulgari probatione vtuntur, tentant Deum, dum quærunt ab eo miraculum sine caussa. Ferrum candens cùm naturalis sit actionis, ita lędit innocentem, sicut peccantem, & in aqua frigida ita mali submerguntur, sicut boni. Ad miracula autem, quæ suo arbitrio Deus reseruauit, vt Ancha-

ancharan. ait, non ferro candenti, vel aqua
gida, sed iustis orationibus commouetur
us. Hinc in huiusmodi probatione duplex
mmittitur peccatum: tentationis nimirum
i, & superstitionis: quia pactũ implicitum
ercedit cum Dæmone. Ad quod facit auto-
as D. Thomæ loco citato, dum ait: Dicen-
m, quod indicium ferri cadentis vel aquæ
uentis ordinatur quidem ad alicuius pec-
i occulti inquisitionem, per aliquid quod
homine fit, & in hoc cõuenit cum sortibus:
quantum tamen expectatur aliquis mira-
losus effectus à Deo, excedit communem
rtiũ rationem. Vnde huiusmodi iudicium
icitum redditur; tum quia ordinatur ad iu-
canda occulta, quæ diuino iudicio reseruã-
r: tum quia huiusmodi iudicium non est di-
na authoritate sancitum. Vnde 2. q 5. c. Con-
luisti, in decreto Stephani Papę dicitur. Fer-
candentis, vel aquæ feruentis examinatione
onfessionem extorqueri à quolibet, sacri nõ
nsent canones: & quod Sanctorum Patrum
ocumento sancitum non est, superstitiosa
inuentione non est præsumendum. Hæc S.
hom. ex canon. De antiquitate purgationis
rri candentis legendus est Didac. Couar. lib.
variar. resolut. cap. 23.

Secundò: Non solùm peccant mortaliter
gẽtes subire probationem aquæ frigidæ, sed
iam omnes, qui credunt inesse effectum ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

probandum innocentiam vel culpam, nisi eo ignorantia probabilis excuset: quia est opus superstitiosum, à Diabolo introductum, ex pacto cum eo implicitè habito procedens: ergo mortaliter peccat, qui fidē adhibet tali rei. Nam similes sunt qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. Ex qua caussa, qui admonentur talis erroris, & non deponunt, nec acquiescunt veritati, tam diu sunt in peccato mortali, quam diu non desistunt à tali superstitione. Quia post admonitionem & instructionem non est amplius locus probabili ignorantiæ. Quare rectè Bodinus & alij contra Scribonium, damnant probationem aquę frigidæ, tanquam opus diabolicum.

Tertiò: Siquis, vel quæ ponatur ad probationem aquæ frigidæ, & virtute talis indicij pręsumpti confessio extorqueatur in tormentis, confessio est nullius roboris & momenti, & consequenter reus, vel rea non potest ex ea condemnari. Probatur. Confessio, quam nullum indicium legitimum præcedit, etiamsi in tormentis facta sit, & reus in ea perseueret, est nulla ipso iure, nec potest confessus ex eo condemnari. ex text. Gloss. Barto. & alijs in L. penult. ff. de quæst. Alexand. in L. Qui in aliena. §. Celsus, num. 12. De acquirend. hæred. Iason. ibid. num. 38. Angel. ab Aretio in tract. de malefi. in verb. Fama publica. vers. Quintò quæro. Marsil. in d. L. penult. & in pract. §. Secun-

da q.

cunda q.nu.2.Eman. Soarez in theſauro re-
ptar.ſenten.verb.Confeſſio.Franciſ.Bruno
indicijs & tor.2.part.q.5.Franciſ.Viuio lib.
communium opinionum,opin.70.Iul.Cla-
lib.5.§.fin.q.55. & hæc eſt communior opi-
o.Sed hæc talis cõfeſſio elicitur virtute nul-
s legitimi indicij,cùm talis probatio iuri &
ioni repugnet,vt conſtat ex dictis. Si ergò
dicium nullum eſt,& confeſſionem inde ſe-
entem eſſe nullam neceſſum eſt: Si confeſ-
nulla eſt:ergo & ſententia nulla, quæ inde
rtutem ſumit.Ex prędictis conſtat,abuſum
um probandi apud antiquos fuiſſe repro-
tum,tanquam ſuperſtitioſum : nunc verò
ſtris temporibus denuò maligno procurã-
reuocatum. Sicut enim hoc noſtro infœlici
ulo, antiquæ hæreſes olim damnatæ pro-
unt;ſic etiam veteres ſuperſtitiones conſo-
æ renouantur. Cauſſam verò, quare non
omergantur ſagæ, ſi ita ſit, vt refertur, non
ferimus in leuitatem,cùm nulla dęmoni in-
(grauitas enim & leuitas ſunt qualitates cor-
rum, ex elementis compoſitorum) ſed in
tentiam dęmonum.Qui enim poteſt celer-
mè per aëra corpora ad remotiſſima loca de-
re ſua virtute,valet etiam ſuſtentare,ne ſub-
ergantur. Nam ſi vir mediocris potentiæ
erum poteſt tenere, ne profundum petat;
anto magis dæmon hominem deferre va-
bit?Hoc autem facit non vt nocentiam ſagæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

declaret,cui omnem ſuam in protegendo operam addixit,ad ſaluandum innocentiam in conſpectu hominum(Mallet enim talem,ſi in culpa ſit,innocentem,quàm culpabilem oſtẽdere, atq; ſic potius permittet in profundum deſcendere, quod naturale eſt corpori graui, quàm natare contra naturam:) ſed vt in tali opere,dum fortaſſè vnam animam perdit, quæ ad Deum per pœnitentiam reuertitur, plures per infidelitatem &ſuperſtitionem ſibi ſubijciat.Etenim & cooperantes & fidem adhibentes,in laqueum Diaboli cadunt. Sortitur autem hoc opus,ſicut aliæ ſuperſtitiones,de quibus in vltimo prælúdio actum eſt, effectum ex pacto implicito cum Dæmone. Dum enim homines ſcire volũt occulta per modum nec à natura, nec iure permiſſum, aut ordinatum; diabolus accurrit, & manus adiutrices porrigit.Atq; eam ob cauſſam canones & Doctores vulgarem probationem, tanquam rem ſuperſtitioſam, & diabolo ſuggerente inuentam reprobant, dum tales effectus neq; ſecundum ſcripturam,neq; ſecundum canones, vel Eccleſię conſuetudinem,aut rei naturam cum cauſſis coniungantur:quam Regulam , vt ſuprà ſignificatum eſt,Auguſtin.lib.2.cap.20.de doctrina Chriſtiana, indicat, pro dignoſcendis ſuperſtitionibus. Qua regula etiam reijcitur ficta illa antipathia. Nam aquæ talem tribuere effectum, indiget alia confirmatione,

aut

aut ratione, aut autoritate probandũ est. Quis enim aquam in baptismo diceret talem tantamq; vim habere, nisi expresso Christi testimonio probatum existeret? Neq; aquæ soli virtus salubriter abluendi tribuitur, sed accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum, vt dicit S. Augustinus tractatu 80. in Ioannem. Prætereà, vt ex d. cap. Mennam, & alijs colligitur, hac probatione antiqui abusi sunt etiam in probandis alijs sceleribus: quomodo ergo nunc solùm obtinet in Sagarum crimine? Scribit quoque malleus maleficarum in vltima parte, familiare esse Magis, vt pro probanda innocentia appellent ad purgationem ferri candentis: sed non eis esse morem gerendum. Hæc de improbatione aquæ frigidæ.

Secundum Dubium: *Quod conclusio maleficum denuntiantem facere indicium contra socium ad torturam, videtur repugnare Constitutioni practicæ Caroli Quinti:* in art. 21. vbi expressè prohibetur, ne aliquis ex denunciatione Incantatorum aut diuinatorũ capiatur & torqueatur, imò vt tales, si quid præsumpserint, debitis pœnis subijciantur, statuitur. Casus talis est: aliquis perdidit rẽ pretiosã, vel alicui maleficio inficitur equus: accedit incãtatorem vel diuinatorẽ, qui adhibita phiala vel cribro facit coniurationes & inuocationes dæmonum. Tandẽ dicit, consultatione habita

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

cum Diabolo, vel alio modo vſus, talem fu-
rem rei eſſe, vel alienum equum maleficio de-
ſtruxiſſe. Vel venit diuinator, aut incantator
in aliquam villam, vt factum hoc anno intel-
lexi prope Confluentiam in Kerlich; dicit, tot
ſunt in hoc loco ſagæ, & illa & illa eſt, nomi-
nando aliquos; & breui aliquid videbitis, & ſic
de ſimilibus. Dubitatur an talibus denuncia-
tionibus deueniendum ſit ad capturam & tor-
turam. Reſpondetur ſimpliciter quod non; vt
determinat dicta Conſtitutio Caroli, quæ eſt
iuri & authoritati conſona, in L. item apud La-
beonem. §. Si quis Aſtrol. ff. de iniur. & famoſ.
libellis. Angelus ibid. Franciſ. Brun. in tract. de
indicijs & tortura 1. part. q. 3. nu. 35. Marſil. in
pract. & alij alibi. Quia, vt Angelus docet, Di-
uinationes cùm ſint illicitæ, nec probant, nec
faciunt indicium ad torturam. Aliam rationé
ex vltimo præludio adferre poſſumus: quia
incantatores & diuinatores, ſi ſecreta peccata
denunciant, vel de futuris diuinant, non poſ-
ſunt ea ſcire, niſi à Diabolo, à quo cognoſcere
non eſt licitum. Quia talia obiecta cognitio-
nem humanam excedunt, niſi reuelata medi-
ante aliquo, qui ſenſu cognouit, exiſtant. At
in noſtro propoſito lõgè alia ratio eſt: malefi-
ci denunciant facta ſociorum & conſortum
in crimine, quæ viderunt in loco, tempore,
modoq; determinatis, quibus præſentes fue-
runt, vbi verè & realiter biberunt, manduca-
uerunt,

uerunt, variosq; tractatus habuerunt, circunstantias de accessu & recessu aperiunt, quæ humanam cognitionem non excedunt, sed sensibus apprehenderunt. Feruntur enim ad talem conuentum opera diaboli: sed cùm in conuentu sunt, functione sensuum corporeorum vtuntur, vident, audiunt, tangunt, saltant, bibunt, & comedunt: quæ omnia sensibilia sunt. Aliquando quædam ex euentu inopinato fœlici relinquuntur in loco, & defessæ domum ambulando redeunt: de quorum veritate refero me ad experientias multas, quæ partim in malleo maleficorum, Grillando, Bartholomæo Spineo, & alijs: partim in nostrorum Iudicum processibus de translatione reali habentur. Quare qui talia in somno contingere dicunt, sensus negant.

Quomodo somnia sunt, quando dicunt, ex istis locis vinum allatum, ex talibus vasis sumptum, & hoc modo consumptum? Adhęc si ea sensum effugiunt, quæ ibi tractãtur, quomodo nunc nostro tempore, postquam animaduertunt in aliquibus locis denunciationibus locũ esse, honoratiores & maiores, vultu & forma teguntur in cursibus & conuentibus, ne à vulgaribus cognoscantur? Hæc ita se habere, multorum relatione indies cognoscimus. Portabatur Christus à Diabolo, & statuebatur in pinnaculo templi: At ibi existens videbat: audiebatq; populum, aliaq; sensibilia

ad

adhumanam naturam ſpectantia opera exer-
cebat. Sic & Abacuc ex Iudæa in Babylone
ferebatur ab Angelo: ſed in Babylone exiſtens
loquebatur, audiebat, videbat, aliaſq́; ſẽſuum
functiones exercebat. Non repugnat, quod
Diabolo ad locum ferantur, & in loco exiſten-
tes humana opera faciant. Ratio ergo funda-
mentalis, vt paucis concludam, quare malefi-
corum denunciationes admittantur, diuina-
torum & incantatorum reijciantur, eſt, quia
malefici teſtantur de rebus naturali & huma-
no modo acceptis: Hi verò de obiectis, quæ
excedunt humanam cognitionẽ, niſi alia con-
ditio accedat. Vnde neceſſè eſt vt aut fallãtur
aut à diabolo, qui etiam fallere ſolet, & à quo
non licet quicquam cognoſcere, intelligant.
Quare meritò dicta Carolina Conſtitutio ſta-
tuit, ſicut etiam decernunt. d. l. Idem apud La-
beonem. & in C. de malefi. & mathem. L. Ne-
mo. vt in tales diuinatores & incantatotes ſe-
uera fiat animaduerſio. Si tamẽ diuinatores &
incantatores veritatem aliter quàm per incan-
tationem & diuinationem ſcirent, non prohi-
berentur denunciare, ſeruatis ſeruandis.

An iudicibus liceat per mendacia veritatem à Reis elicere.

Tertium Dubium: *An liceat Iudici vel alteri poteſtatem exercenti, dolo, mendacio, vel falſæ promiſſione impunitatis, à Reo præſumpto in hoc crimine, vel alijs, confeſſionem elicere.*

Vt

Vt melius dubium intelligatur, talis for-
natur casus. Iudex habet in carcere sagam, quę
non vult etiam confiteri: vt inducatur ad con-
essionem, ipsemet eam accedit, vel alium sub-
rnat & dicit; habeo adhuc tres vel duas tuæ
ocietatis in carceribus (easq; nominat) quæ te
enunciant: cùm tamē nullam habeat: sic for-
asse vlciscendi animo par pari referet, ait Bo-
inus. Vel promittit impunitatem & euasio-
em, quam nec cogitat, nec potest seruare.
Quæritur nunc, an tales modi liciti sint?

Quantum ad primam partem, Ioannes
odinus lib. 4. de Magorum Dæmonomania,
p. 1. prope finem, tradit licitum esse iudici-
us, mendacijs eruere veritatem à magis &
aleficis; Idq; diuino & humano iure, pro-
t exemplis veteris testamenti. obstetrices,
xo. 1. propter mendacium remuneratæ sunt,
braham Genes. 12. & 20. dixit de vxore sua,
uòd soror esset. & Genes. 27. Iacob dixit se
e Esau: & alia extant plurima in libris vete-
 testamenti. Confirmat latius: Plato & Xe-
phon magistratibus permiserunt, vt ad rei-
bl. administrationem sic mendacia profe-
nt, vt erga ægrotos & puerulos adhibentur.
 ergo, inquit, in iure faciendum, vt occul-
um scelerum peruestigetur veritas. His ra-
nibus mouetur ad dicendum, iure diuino
 humano licitum esse iudicibus, eruere
ndacijs veritatem, quicquid Augustin in
lib.

lib. de mendacio, & Aquinas sentiant ab o[illegible] mendacij generibus, quæ exponunt copio[illegible] abstinendum esse.

Bodinus notatur. Sic Bodinus loquitur, & quia hæc doctri[illegible] falsissima & perniciosissima est, in prima pa[illegible] dubij, contrarium, ne quis eius lectione cap[illegible] tur, ostendendum, & eius argumentis respo[illegible] dendum est. Huic falsæ doctrinæ oppono ve[illegible] tatem. Mendacium omne prohibetur iure d[illegible] uino & humano. Probatur, quod iure diuin[illegible] Non dices falsum testimonium contra pro[illegible] mum tuum. Psal. 14. Domine quis habitabit [illegible] tabernaculo, &c. Qui loquitur veritatem [illegible] corde suo, & qui nõ egit dolum in lingua su[illegible] Ergo à contrario sensu non habitabit in t[illegible] bernaculo DEI, qui loquitur mendaciu[illegible] & egit dolum in lingua sua. Sapient. 1. ca[illegible] Os quod mentitur, occidit animam. Eccl[illegible] siastici. 7. Noli velle mentiri omne mend[illegible] cium. Prouerb. 6. Proferentem mend[illegible] cia odit Deus. Psalm. 5. Perdes omnes qui l[illegible] quuntur mendacium. Rectè ergò Augusti[illegible] in lib. de mendacio, cap. 14. & S. Thom. 2. 2. [illegible] 110. art. 3. sentiunt, quos necessariò communi[illegible] sententia sequitur, cùm ex verbo Dei euiden[illegible] sit, non esse licitum mentiri in vllo casu, ne[illegible] etiam pro conseruatione alicuius vitę. 2. 2. q. 2[illegible] can. Ne quis. Quia iuxta apostolicam doctri[illegible] *Rom. 3.* nam, non sunt facienda mala, vt eueniant bona; nec etiam pro aliqua vtilitate & necel[illegible]

sitate

tate,ex eod.can.& ibidem in can.Primum,&
nultis alijs canonibus in eadem caussa quæst.
Quare oculos non habuit Bodinus, qui dixit
citum esse mentiri iure diuino & humano.
Quod multò magis habet veritatem in Iudice
iudicio,cùm Iudex vir bonus, & iudicium
nctum esse debeat.Qua de caussa communis
ntentia tradit, omne peccatum esse mortale
iudicio, quando est de aliqua re graui,spe-
ante ad iudicium,vt tradunt S.Thom.2.2.q.
).art.1.Caietan.ibid.Martin.Nauarr.de pœ-
t.dist.5.cap.Fratres.num.12. & 14. & in Ma-
uali Confessariorum,cap.18.num.3.Domin.
otus in relect. de tegend. & deteg. secretum,
emb.2.q.7.Didac.Couarr.lib.1.variar.reso-
t.cap.1.num.2.At quis non intelligit confes-
onem,ex qua quis vel damnatur, aut absol-
tur, rem esse grauissimam, spectantem ad
bstantiam iudicij?Et confirmatur: quia, vt
octores tradunt, non licet iustè litiganti in
dicio, mendacio,aut falsitate vti aduersus
duersarij dolum & cauillationes. S.Tho.2.2.
71.art.3.ad 3.de aduocato,quod non liceat ei
lsitate vti.Syluest.in verb.Aduocatus,nu.6.
urea Armilla ibid.nu.19.Nauarr.in Manuali
25.nu.29.Ioan.Immolen.in c.1.de mutuis pe-
tis.num.13.Bald.in Rubr.C.de fide instrum.
son.in L.Cùm proponas inter vos.C.de pa-
is post.nu.4.Couar.lib.4.variar.resolut.c.2.
1.Quare falsissima est Bodini sententia,quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

licitè possunt Iudices mendacijs & falsis m[odis]
diseruere veritatem.

Solutio argumento'um Bodini.

Ad argumenta Bodini, & quidem ad illu[d]
de obstetricibus: respondetur primò, secu[n]dum Alexandrum Halens. in 3. parte. q. 3.
membr. 6. Quod in facto earum duo co[n]siderentur: pietas compassionis, & mend[a]cium. Compassio opus bonum fuit mora[li]ter, & si præcessit ex charitate, fuit etiam m[e]ritorium, pro quo remuneratæ sunt tempor[a]liter: non tamen propter hoc priuatæ præmi[o]
æterno, saltem si adfuit charitas. Mendaciu[m]
verò fuit officiosum, quia profuit, & vtile fu[it]
ad salutem paruulorum, & nulli nociuum: [&]
ideò veniale: & idcircò non impediuit meri[tum] pietatis, licet illi mendacio præmium n[on]
debebatur. Secundò, cum S. Thoma loc. citat[o]
ad 2. Obstetrices non sunt remuneratæ pr[o]
mendacio, sed pro timore Dei, & beneuolen[tia], ex qua processit mendacium. Vnde signan[ter] dicitur Exod. 1. Et quia timuerunt obstetrices Deum, ædificauit illis domos. Mendacium verò posteà sequens non fuit meritoriũ.
De hoc argumento latius in 22. quæst. 2. can. Si
quælibet. Cum Ioan. Turrecre. ibid. Raab similiter propter pietatem in nuncios commẽdatur, non propter mendacium officiosum,
quo saluauit viros ad se declinantes, Iosue 2.

Ad alia exempla dico cum S. Thoma sol.
ad 3. quod in Sacra Scriptura, vt Augustinus
dicit,

icit, in lib. de mendacio. cap. 5. inducuntur
liquorum gesta quasi exempla perfectæ
irtutis, de quibus non est æstimandum eos
uisse mentitos. Si quæ tamen in eorum dictis
pareant, quæ mendacia videntur, intelli-
endum est ea figuraliter & propheticè dicta
se. Vnde Augustin. dicit, in lib. contra men-
acium. Credendum est, illos homines, qui
opheticis temporibus digni authoritate
uisse commemorantur, omnia quæ scripta
nt de illis, prophetice gessisse atq; dixisse.
braham tamen, vt Augustin. ait, in quæst.
per Genesin dicens, Saram esse suam soro-
m, veritatem voluit celari, & non menda-
um dici. Soror enim dicitur: quia filia pa-
is erat. Vnde & ipse Abraham dicit, Ge-
s.20. Verè soror mea est, filia patris mei, &
on matris meæ filia: quia scilicet ex parte pa-
s attinebat. Iacob verò mysticè dixit se esse
au, primogenitum Isaac; quia videlicet pri-
ogenita illius de iure ei debebantur. Vsus
tem est hoc modo loquendi per spiritum
ophetiæ, ad designandum mysterium; quia
delicet minor populus, scilicet gentilium,
bstituendus erat in locum primogeniti.
dith verò laudatur, non quia mentita est
olo ferni, sed propter affectum, quem ha-
it ad salutem populi, pro qua periculis
expos uit. Pro similium argumentorum &
rum solutione legendi Alexand. Halens.

 loc.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

loc.dict. S.Bonauentu.in lib.3. sentent.d.3[8]
quæst.2.Gabriel.ibid. q.vnica,arti.1. Turre
crema.cum text. 22.quæst.2. can. Vtilem.cap.
Si quis per vetus testamentum,cap.Is autem.
cap. Abraham. cap. Quæritur cur Patriarchæ
& alijs.

Quod verò Plato & Xenophon magistratibus permiserunt, vt in administratione reipubl.mendacia proferant, vt erga ægrotos & puerulos adhibētur,nihil probat,sed seipsum interimit: quia erga ægrotos & puerulos aut non vtimur mendacijs,aut si quid dicitur,ioco contingit,aut fingimus.At in iudicijs quando agitur de eruenda veritate, ex qua absolutio sequitur,vel damnatio pendet, res grauissima est,& magni præiudicij.

Quantum nunc ad secundam dubij partem spectat,An confessio à Iudice extorta promissione impunitatis,sit valida ad hoc, vt quis ex ea possit condemnari?

Negatiuam sententiam tenent Ioan. Immolen.cons.109.Hyppol.Marsil. ff.de quæst. L.1.§.quæstioni,& cons.14.nu.25.& in cons.32. nu.22. Decius in L.1. C.de sentent.quæ pro eo quod interest.nu.7.& in L.Ea est natura cauillationis.ff.de reg.iuris,in fin.Et alij,quos citat Couarr.lib.1.variar.Resolut.c.2.nu.16.Probatur hæc opinio. Iuramentum per dolum extortum non nocet iuranti. cap. Cùm contingat de iureiurando. & c. Quamuis.de pact.in

6.ergo

ergo eadem ratione non debet nocere con-
ſſio dolo extorta. Idem renunciatio illius,
ui fraudulenter fuit inductus ad renuncian-
um, non valet. cap. Sanè. de renunciat. & con-
ſſio facta perſuaſione aduerſarij poteſt reuo-
ri, vt probat Marſil. in d. conſ. 32. In contra-
um, talem confeſſionem eſſe validam, & re-
n ex ea condemnari poſſe, tradunt Felin. in
p. Afferte. de præſumpt. Archidiaconus in c.
ilem 22. q. 2. Cinus in L. præſenti. C. de his,
ui ad Eccleſiam confugiunt. & alij. Ratio eo-
m eſt: quia cùm iſta promiſſio pernicioſa
publ. ſit, ſeruanda non eſt. Hanc quæſtio-
m fuſius tractant Couarr. lo. citat. Iul. Clar.
. 5. §. fin. q. 55. verſ. Circa ſecundum. Iacob.
enoch. lib. 2. de arbitrar. Iudi. caſu 367. qui
etit omnia, & in ordinem digerit, quæ Co-
rr. tradit.

Conueniunt inprimis Doctores, & ad-
onent, vt Iudices abſtineant ab huiuſmodi
omiſſionibus, & ratio eſſe poteſt; quia pro-
ſſio obligat de iure naturali: quare hoſti et-
n ſeruanda fides eſt. 23. quæſt. 2. cap. Noli. &
oſſ. in L. Conuentionum. ff. de pactis. ſi ſit
liberata, voluntaria, de re poſſibili, aut po-
bili: & qui promiſſionem non ſeruat, fran-
fidem. Si autem promittit Iudex impuni-
em animo non ſe obligandi, grauiter pec-
ſignificando verbis animum, quem non
bet: quod ſpectat ad mendacium pernitio-

sum, si sit de re notabili, tendente contra salutem corporalem vel spiritualem proximi: de qua re legendus Nauar. in Manuali cap. 1[illegible] num. 6.

Secundò, si reus spe promissionis frustratus in confessione perseueret, damnari potest secundum communem sententiam.

Tertiò, si spe frustratus reuocet confessionem, & excipiat, non debet nec potest ex ea condemnari. Couar. loc. cit. & Menoch. & sic intelligendam primam sententiam tradit.

Quartò, quando reus sic confessus est crimen, & confessionem nec reuocauit, nec confirmauit, non pœna ordinaria, sed arbitraria puniendus esset, & mitiori. Couarr. & Clarus loc. cit. & Menoch. &, vt Clarus ait, si talis promissio fiat ab eo qui potest gratiam facere, seruanda esset: nisi circunstantiæ aggrauent: & id in aliquibus curijs practicari tradit.

Prima opinio validioribus nititur argumentis, quæ alij non soluunt, nec suam muniunt, quamus in praxi apud multos sit. Quod verò in oppositum adfertur, hanc Iudicis promissionem non esse seruandam, cùm tendat in perniciem reipub. cuius interest delicta puniri: verum est, vbi de delicto ordine iuris & recto modo constat, vt tradit Couarr. in loc. d. prope finem.

Quar-

Quartum Dubium. *An condemna- adignem, iuxta dispositionem legis, viui nt comburendi?*

Videtur quod sic: quia sententia videtur illum effectum tendere, & quando ignis pę- a à lege imponitur, in pœnam imponitur. adauer autem cùm careat sensibus, non est apax doloris & pœnæ. Ad hæc Iudices, qui equuntur sententias, sunt ministri iustitiæ; go subduntur legibus, & debēt infligere pę- am à lege pręscriptam: maximè qui agnoscũt periorem. His non obstantibus, vsus obti- uit, vt priusquam igni tradantur, interfician- ir compressis faucibus, siue strangulentur, ad itandum periculum, ne lenta mors, ob ma- nos cruciatus, in blasphemias, aut desperatio- em reum trahat. Idcirco apud Christianos ceptus est mos prius strangulandi, quã com- urendi, nisi in aliquo casu, ob singulares cir- ımstantias, criminis atrocitas aliud postulet, autem reus maneat pertinax in malo, & non onuertatur ad cor, nec pœniteat, viuus com- ıritur in crimine hæreseos, vt praxis Italiæ Hispaniæ docet. Quod etiã in crimine ma- ficorum fieri debet: nam in impœnitenti nõ t timenda desperatio; & ratio, vt viui non omburantur, est ne cadant in desperationẽ, el aliud peccatum in maximo cruciatu. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

hoc dubio legendi ſunt Couarruuias lib. variarum Reſolut. cap. 10. à num. 9. & Iuliu Clarus lib. 5. §. fin. pract. Criminalis. quæſt. 9 verſi. vnum tamen in hoc propoſito notabi

Quintum Dubium: *An maleficis pænitentibus, nec non alijs damnatis ad mortem, petentibus Euchariſtiæ ſacramentum dandum?*

RESPONDEO, quod ſic, ſi vera ſigna pœnitentiæ appareant, & ex diſpoſitione deuotioneq́; petāt: de furibus ſuſpendendis eſt textus, 13. q. 2. cap. Quæſitum. de hæreticis. cap. Super eo. de hæret. in 6. de damnatis in genere, Gloſſ. recepta in Clementina 1. de pœnīt. & remiſſionibus. Franciſcus Cardinalis Zabarella ibid. quæſt. 9. & 12. Turrecrem. in dict. cap. Quæſitum. Stephanus Aufrerius in tractatu de poteſtate Eccceleſiæ ſuper laicis, num. 58. Ioſep. Angles in florib. Theologicarum qq. 1. part. in 4. ſent. in q. de Suſcipientibus Euchariſtiam. Iuli. Clarus lo. cit. ſed quæro nunquid. Ange. in verb. Euchariſtia 3. §. 27. Sylueſt. ibid. num. 7. & ex profeſſo Marti. Nauar. in Enchridio de oratione & horis canoncis, cap. 22. numer. 11. & Manuali confeſſariorum cap. 25. numero. 23. & hæc eſt communis ſententia: quam in vrbe exiſtens audiui in ſcholis confirmatam à Pio Quinto pijſsimo Pontifice, in motu

quodam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

modam proprio. Et nunc hũc morem pium
quuntur multi pij Magiſtratus, quamuis
on vbiq; gentium obſeruetur, & in Conſti-
t. Criminal. Caroli V. artic. 79. ſtatuitur vt
eo tempeſtiuè mors denuncietur, vt confi-
ri poſſit, & ſi petat Euchariſtiam non ei de-
getur. Hoc tamen obſeruãdum eſt, vt prop-
r ſanctiſſimi ſacramenti reuerentiam ipſo
e executionis non communicent, ſed com-
unio anticipetur. Si autem executio non pa-
retur moram ex rationalibus cauſſis, & dam-
atus ad mortem pro animæ conſolatione
um fructu peteret ſacramentum, contra nul-
m eſſet legem ipſo die executionis commu-
care, modò communio executioni ſenten-
e, quatuor horis præmittatur, vt corrupta
nto temporis ſpacio ſacramenti ſpecie, nulla
cramento irreuerentia fiat. Atq; hæc con-
etudo eſt in Vrbe Roma, digna maximo-
m Pontificum pietate & prudentia, quam
rbis imitari deberet, vt rectè Nauarr. loco ci-
to hortatur. Hac ratione motus ante decem
nnos non ſolùm dedi ſacramentum, ſed et-
m quibuſdam præfectis & iudicibus conſi-
um ſuper hoc petentibus conſului dandum,
adhuc conſulo. Sicut enim abuſus, qui ten-
unt in animarum perditionem indies, ſine
ora extirpandi ſunt: ſic pij vſus, qui hominũ
lutem & ſpiritualem conſolationem pro-
ouent, introducendi. Confeſſariorum au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tem est iudicium, an expediat Eucharistia huiusmodi damnatis ministrare, vel non pendet enim ex dispositione recipientium. Quidam enim ita sunt dispositi, vt multum ipsis prosit ad salutem animæ, si hoc salutari cibo confirmentur, ad subeundum mortis supplicium, & frangendum diaboli machinas in extremis.

Ex his deduco, quàm impium fuerit dictum, & pastore, qui sitientissimus esse debet salutis animarum, indignum, sacerdotis cuiusdam, qui damnatæ ad mortem pœnitenti personæ petenti viaticum respondit: Non est æquum sanctum dare canibus. Minimè canes sunt, sed oues, qui ad cor redeunt, & cum pœnitentia Dominum suum pro reconciliatione in cordis hospitium recipere desiderant. Hîc excludenda etiam occurrit praxis execranda quorundam ministrorum iustitiæ, vel potius in hoc casu iniustitiæ, qui damnatos ad mortem occidũt in corpore & anima, quando salutis remedijs ad conseruationem animæ essent muniendi: vt aduersus mortis timorem eos confirment, vino obruunt & rationem tollunt, ita vt miseri homines Dei & animarum obliti, moriantur in corpore & anima, sine fine nunquam ad vitam reducendi, cùm post mortem tam miseram nec spes veniæ, nec locus pœnitentiæ sit. Dictum etiam abusum damnat Carolus V. in d. artic. 79.

Caue-

ueant ergo diligentiſſimè Iudices, vt hoc
ohibeatur, ne ipſi fiant rei tanti facinoris,
q; etiam damnatis petentibus ſuperfluus de-
getur potus. Quomodo enim excuſaretur
homicidio, qui furioſo autamenti poſtu-
nti gladium ad interficiendum ſe, morem
reret? Ex dictis quoq; haberi poteſt ſolutio
ibij, de quo ſemel interrogatus reſpondi
irmatiuè, prout etiam nunc reſpondeo;
n pro perſonis maleficis, vel alijs mortis
pplicio affectis pro ſceleribus, poſſit quis
are, ſacrificium offerre, vel alia ſatisfactio-
s opera exercere? Reſpondetur, quod ſic; ſi
enitentes diſceſſerint, poſſunt hęc bona pro
fieri. ex d. c. Quæſitum, Gloſſ. ibidem.
ngel. loc. cit. Aurea Armilla in verb. Com-
unio, num. 27. In cuius rei confirmatio-
em faciunt multa, quæ adfert Petrus Rauen-
s in quodam tractatu incipiente, Valete
m perpetuo ſilentio ad Clariſſimum Theo-
giç Profeſſorem Iacobum de alta platea, &c.
uius ſcopus eſt probare, corpora ſuſpenſo-
m & latronum non eſſe in locis publicis
linquenda, ſed ſepulturç tradenda. Habetur
c Tractatus in fine Alphabeti aurei vtriuſ-
ue iuris eiuſdem authoris : his tamen non
bſtantibus dico, quod non deceat, vt pro ta-
bus ſolemnes fiant exequiæ, prout pro alijs
hriſtianis, qui cum honore vitam fini-
erunt, fieri conſueuit. Piè autem faciunt
ami-

amici & sanguine iuncti, qui priuatim pro e[...]
orant, sacrificia offerunt, vel curant offerre, [...]
satisfactoria opera exercent.

Sextum Dubium. *An sonitus cam-panarum, maleficorum, sagarum, dæmonũ[...] conatus impediat, ne grandine, tempestati-bus, ac alijs modis frugibus, seminibus, & vi-neis nocumentum inferant, vt vtriusq́ue se-xus homines huius sectæ fatentur, & vnd[e] talis virtus sit?*

De antiquitate, nec non laudabili ac ne-cessario campanarum in Ecclesia vsu, le-gendi sunt Anthonius Monchiacenus, Dæ-mochares in lib de obseruanda Missarum celebratione cap. 13. Guilhelmus Durandus in Rationali diuinorum officiorum, libro 1. cap. 4. Petrus Messia in Sylua variæ lectionis parte 2. cap. 9. Ioannes Andreas & Hostiens. in cap. 1. de offic. custodis. Authorem campana-rum Vergilius Polydorus lib. 3. de inuentor. rerum, cap. vltimo, vult latere, licet inuen-tum non sit nouum, cùm vsus earum fuerit tempore Moysis, teste Iosepho lib. 3. Antiqui-tatum. Apud Christianos quidam tradunt primum institutorem fuisse Paulinum Nola-num Episcopum, virum sanctitate & erudi-tione clarum; in cuius rei confirmationem maximè ipsa nominis notatio facit.

Dici-

Dicitur enim campana à Campaniæ regio-
,vt atteſtantur Ioan.Andr.& Durandus, &
nora vaſa nolæ à ciuitate Nolana quæ eſt in
mpania. Vtimur campanis ad laudandum
um, congregandum Clerum in Eccleſia,
candum populum ad diuina, concitãdum
otionem in populo, ad fugandas tempe-
es,& exterrendos hoſtes. Dum campanæ
antur, pelluntur inſidiæ inimici, fragor
ndinum,impetus tempeſtatum, percuſſio
minum, & infeſta tonitrua temperantur.
uberrimum campanarum apud Chriſtia-
s vſum,tubæ argenteæ in veteri teſtamento
nificabant, in quarum locum in noſtra Ec-
ſia campanæ ſucceſſerunt. Vtebantur enim
is argenteis tempore Moyſis, Num.10. ad
lectionem populi,& in ſacrificijs,dum ho-
s offerrent,vt memoria eorum eſſet coram
mino Deo, & cùm ad bellum exirent,
gebant vlulantibus tubis,& ſic memor eo-
n Dominus eruebat de manibus inimico-
n. Hinc etiam feſta peculiaria clangorem
arum habebant, quibus, præ cæteris clan-
ribus tubarum inſiſtebant, ad præparan-
m populum, ad laudandum Deum, & re-
candum in memoriam beneficia & munera
ina:tantumq; Domino Deo clangor tuba-
n placebat,vt mediante earum ſonitu,antè
am fœderis muros Iericho, quibus cinge-
ur,aduerſantium exercitus cadere fecerit.

Ioſeph.lib. 3.Antiq. cap.15.

Num.29. Leuit.23. Sophon.1.

Mi-

Mirum ergo nemini videatur, quod mirabiles etiam ſint effectus campanarum, quæ ſine dubio Spiritus Sancti inſpiratione inductæ ſunt. Efficit autem benedictio, vt quod arte & metalli natura fieri non poteſt, per verbum & orationem ſanctificatum mirabiliter operetur, ex diuina diſpoſitione. Neque velim vt quis hîc moueat, quod Caluini Brentius, alijq́ue eius farinæ calumniantur nos campanas baptizare: hoc enim apud doctos inauditum eſt, licet rudes ex plebe ſic communiter loquantur. Benedicuntur enim campanæ, iuxta ritum in Pontificali præſcriptum; verùm de Baptiſmo ne verbo quidem fit mentio, vt rectiſſimè Cardinal. Hoſius lib. 5. in confutatione prolegomenon Brentij aſſerit. Quantam virtutem benedictiones in huiuſmodi creaturis obtineant, qui voluerit, videat Thomam VValdenſem in lib. de ſacramentalibus, à cap. 166. His accedit quod dum campanæ pulſantur, fidelium mentes in Devm mouentur, eius auxilium contra inimicorum inſultus implorant, Guilhelm. Pariſienſis in lib. de legibus, fol. 44. colum. 1. aſſerit rectè, quod campanæ ſortiantur virtutem arcendi fulgura, tépeſtates & ſimilia ex ſua conſecratione. Quæ tamen non fiunt niſi virtute creatoris, à quo petitur, vt arceat fulgura, tonitrua, & cætera. Sicut enim regale ſignum & ſigillum deferentes ſecuros efficit eos, ne iactu-

Campanas non baptizari, ſed benedici.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

turam & nocumentum patiantur à subdi-
regis, & hoc non sua virtute, sed potestate
gia & voluntate: Sic Campana non ex vir-
e aliqua, quæ ei insit, sed omnipotentis po-
tate & voluntate protegit & defendit loca,
quibus eius sonus auditur, ab aduersitati-
s & incommodis aëreis. Qua de caussa ma-
corum conatus infringitur, & Dæmonis
operatio impeditur ad pulsum campanæ,
ndo sonus auditur ab eis, vt eorum con-
ionibus didicimus, & ideo campanas pul-
tes vocant communiter in sua schola, canes
antes. Sylua variæ lectionis, & nonnulli
caussam etiam naturalem reddunt, quare
itu campanarum tempestates sedentur, &
perentur. Motus enim pulsationis aërem
iorem facit, & densitatem materiæ disper-
: vnde sequitur dissolutio & moderatio
teorologicorum, quæ in regione aëris ex
cretione materiæ elementaris generantur.
mones autem naturalium rerum muta-
ibus suas operationes admiscent, atque ef-
us naturalium caussarum subtilitate ope-
onis, & peruersitate voluntatis, DEO per-
tente, in interitum rerum ad humanam
tem productarum, dirigunt. Ex his, vt ad
positum reuertar, patet veram esse confes-
em maleficorum & sagarum, qua asse-
t campanarum sonitum, eorum conatus
uenter impedire, ne valeant pessima con-

silia

ſilia in conciliabulis propoſita, In effectum c
ducere: Atq; hoc argumentum plurimu
confirmat fideles in fide, dum cognoſcu
diabolum cum ſua cohorte, inſtituta pro fid
noſtræ promotione abhorrere: corroborat e
am Catholicorum animos, vt quod iuxta m
iorem ſuorum antiquiſsimam traditione
hucuſque magno fructu fecerunt, cum mai
ri feruore facere continuent.

Hîc ad maiorem prædictorum illuſtrati
nem duo ſenſibilia exempla addere vtile viſu
eſt. Vnum narat Paulus Grillandus lib. 2.
Sortilegijs q. 7. num. 30. quod contigit An
Domini 1524. menſe Decemb. dum ipſe eſ
in quodam caſtro monaſterij S. Pauli, Rom
in regione Sabinenſi, ad inſtantiam Abbati
dicti monaſterij, vbi examinauit maleficas i
carceratas, ex quibus vna fuit, quæ cum defe
retur à Dæmone ſuo, reuertendo à ludis in it
nere, antequam peruenirent domum, du
eſſet vicina oppido patriæ ſuæ, audiuit pulſa
campanam manè pro Aue Maria, ſic Dæmo
debuit eam deponere & diſcedere, quam depo
ſuit ſtatim iuxta ripam quandam, vbi era
ſpineta quædam, diluculo iuuenis quida
oppidi illius iturus pro negotijs in alium lo
cum vicinum, viſus eſt ab ea & cognitus, que
ipſa ſaga proprio nomine vocauit. Quam aud
ens iuuenis prima facie timuit aliquantulum
ſed videns poſtea mulierem ipſam, quæ ſemi
nud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

...da erat, & crinibus sparsis de capite pen...entibus, magis obstupuit, nec audebat ipsam ...ccedere. Nihilominus cùm ipsa benignè ro...aret, vt accederet, accessit, cumque eam cog...osceret, interrogauit, cur ibi sola moraretur ...ea forma. Cui illa dixit, quod tota illa nocte ...ellum suum, quem perdiderat, perquisiue...it, & non potuit inuenire. Cui iuuenis subri...ens, minusq́; credens dixit. Hoc enim aliud ...bi quærit, quàm aselli inquisitio. Qui quæ...t asellum, vadit cum socio, & non seminuda ...scapillata. Aliud est quod quærebas, dixit ...se: dicas mihi veritatem, si vis quod te adiu...em. Vnde venis? vbi fuisti? quid facis hîc so...? quis te adduxit? dicas mihi omnia, si vis ha...ere suffragium, & ero tibi securus & fidus. ...unc mulier satis pinguis & pulchra, cui no...en Lucretia, licet satis timeret sæuitiam viri ... suorum consanguineorum, tamen confisa ...e iuuenis fide, ipsum prius rogauit summis ...recibus, ne cuiquam reuelaret factum, sed ...ceret, quod vellet ei pinguia munera dare. ...c iuuenis promisit, quod fidem seruare vel...t. Tunc ipsa fassa est, quod ea nocte fuisset in ...dis Beneuentanis, & dum esset in itinere, de...rreturq́; per aërem à magisterulo suo, audi... pulsatione Campanæ pro Aue Maria, ipsam ...eposuerit in eodem loco, vbi sola & semi...uda inueniebatur. Tunc iuuenis accessit ip...m, & iuuit vt se vestiret & accommodaret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

omnia & illam domum reduxit, nemine a-
uertente factum. Pro laboribus iuueni do-
uit par caligarum, biretum, camisiam, & pa-
tes casei, rogando iterum atque iterum, ne i-
ctum reuelaret, quod & promisit. Tacuit p-
aliquot menses: deinde nescitur quo spirit-
aut indignatione, aut lapsu iuuentutis duct-
rem ipsam secreto modo nunc cum vno, d-
inde cum altero propalauit, adeo quod pa-
latim res deuenit ad notitiam curiæ. Vn-
mulier ipsa capta, & cum alijs incarcerata fu-
& iuuenis ille vt testis omnia hæc medio iur-
mento deposuit, ita & ipsa post multa, quu-
facinus suum diutius tergiuersare non potui-
confessa est, & cum alijs vitam flammis fin-
uit. Alterum exemplum recentissimum es-
Quidam Ioannes ex pago Salmenroer, sub Iu-
risdictione Reuerendissimi Domini nostri
Archiepiscopi Treuirensis, Palatioli extre-
mam mortis accepit sententiam, Anno Do-
mini 1586. Iouis post Cinerum. Hic confes-
sus etiam est præter alia, quod cùm semel die
Iouis in nocte in Hetzenroderheydt/ cursui &
congregationi interfuisset, & cursu perfecto
concluderentur varia mala ab ipsis perpetran-
da, ita vt negotium præter expectationē pro-
traheretur, dies appropinquauit, & opera te-
nebrarum pellebantur, & cùm dictus Ioannes
esset in reditu, campana pro Aue Maria pulsa-
ta est, & hic in suo prato cecidit statim in ter-
ram.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

. In quo loco iam erat sua propria an-
. & famula, & herbas fœnumque colli-
atad pascendum vaccas. Quod cùm fa-
a vidisset, mirum in modum perterrita,
it. Auuncule, vnde huc venis? Cui re-
ndendo iniunxit silentium. Caussam
casus reiecit in pulsationem campanæ,
audita hircus ipsum in terram deiecerat.
c factum non solùm ex processu negotij
notarium subscripto, sed etiam ex relatio-
obilis ac validi Domini Ioannis Zanth, vi-
omini huius Ciuitatis, in veritate conti-
e cognoui, qui vtpote Officiatus Reueren-
. nostri Archiepisc. in præfectura Palatioli,
nam inquisitionem accepit super veritate.
Deueniendum nunc ad solutionem argu-
ntorum.

OLVTIO AR-
GVMENTORVM.

RIMVM Argumentum, *ex cap. Episcopi,*
26. quæstion.5. in quo hæc verba habentur. Il-
tiam non est omittendum, quod quædam scele-
mulieres retrò post Sathanam conuersæ, Dæmo-
illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt
profitentur cum Diana nocturnis horis, Dea pa-
rum, vel cum Herodiade, vel cum innumera multi-
e mulierum, equitare super quasdam bestias, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilen pertranſire, eiuſq; iuſsionibus obedire, velut Dominæ certis noctibus ad eius ſeruitium euocari: Sed vtinam ſolæ in perfidia ſua periſſent. Nam & innumera mu tudo hac falſa opinione decepta, hac vera eſſe credunt credendo à recta fide deuiant, & errore paganorum uoluuntur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra num Deum arbitrantur. hæc ibidem.

Reſpondetur in primis, in hoc capite n damnari ſectam maleficorum, ſed aliam lo gè diuerſam, vt patet intuenti textum, vt la oſtendunt Bartholom. Spineus in quæſtio. Strigibus cap. 25. Alfonſ. à Caſtro lib. 1. de iu hæreticor. punit. cap. 16. Nicolaus Iaqueri hæreticæ prauitatis Inquiſitor, in flagello ha reticorum faſcinariorum cap. 7. Syluester i verbo, Hæreſis. 3. Paulus Grillandus Iuriſco ſultus, Romæ cauſſarum Criminalium Aud tor, in Tractat. de Sortilegijs, quæſt. 7. Pro ha ſententia citat Syluester Auguſtinum Bottar de Sauiliano, & Ioannem Graſſum Doctore Iuris, in quibuſdam conſilijs & reſponſi Differunt autem mulieres, d. cap. Epiſc. à ma leficis & ſagis. 1. Quantum ad credulitatem quia dictæ in c. Epiſc. credebant, quod equita rent cum Diana Dea paganorum & Herodia de. Sagę autem noſtræ & malefici rectè credũt, quod cum Dęmone magiſterulo ſuo proficiſ cantur. 2. Illæ in ca. Epiſc. putabant aliquid numinis & diuinitatis eſſe, præter Deum: No-

ſtri

malefici & sagę non laborant hac ignoran-
quare ratio legis non competit eis. Ergo
tiam lex eos compræhendit, quia lex suā
pretationem sortitur à ratione, quando
essa in lege reperitur, & ratio magis atten-
da, quàm dictum Legis. L. Adigere. §.
muis. ff. de iure patronat. L. Cùm Pater.
ulcissimis. ff. de legat. 2. L. Milites prohi-
tur. & L. Milites agrum. ff. de re militari.
tol. in L. omnes populi. in 7. q. principali.
e iustit. & iure. & in L. 1. C. Quæ sit longa
suetudo. Quare cui non conuenit ratio
s, non conuenit ipsa lex, vt probat d. q. 7.
illand. 3. Differunt: Nostri malefici &
æ expresse abrenunciant Deo, & profes-
ni in Baptismate factæ, & promittunt qd
abolo velint adhærere. Sed illis in cap. E-
copi hoc non attribuitur. 4. Nostri con-
iunt sortilegia, & vnguenta venefica, nec nō
am conspirant cum Sathana in perniciem
mani generis, de his nihil in c. Episc. 5. No-
i Dæmoni reuerentiam faciunt, idololatriā
ercent, homines & præsertim infantes sæpè
cant, sed illæ non in cap. Episcopi. 6. No-
ri abutuntur Eucharistiæ sacramento, & fi-
um hominis conculcant, de qua re etiam
ihil in cap. Episcopi. 7. Nostri cooperan-
e Dæmone grandines, nebulas & similia ef-
iciunt, ad destructionem fructuum nascen-
ium: quod non scribitur de illis in cap. Epis-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

copi. Aliæ differentiæ penitius considera non deerunt.

Deinde in illo capite aliqua continentu quæ non sunt vera, sed à fide aliena, & ideò illo cap. damnantur tanquam contra fide nempè quod equitarent cum Diana, vel cu Herodiade Philippi vxore: quia Diana D paganorum nulla est, neq; in hoc mundo, n que alibi. Herodias autem est in inferno, n que mulier, sed sola anima. Falsum quoq est, quod equitarent super veros equos, aut b stias; quia bestiæ in tam breui tempore real ter & corporaliter, tanta terrarum spacia, i tanto silentio, transcurrere non possunt. Hi quod in bestias nulla creatura verè transfo mari valeat, prosequitur textus. Hanc solu tionem maximè persuadet ratio textus, qu eiusmodi mulieres, inquit, aliquid diuinita tis & numinis extra vnum Deum arbitrantur Sic Turrecremata commentator in d.c. Fran ciscus Victoria in Relectione de arte magica num.31. Alfonsus à Castro loc.cit. Bernard. Ba sinus in Tract. de artibus magicis, nona pro positione. Ioseph. Angles in floribus, in 2. sen tent. 1. part. in quæst. de arte magica, diffic. 5. Lambertus Danæus in Dialogo de sortiarijs, & alij Doctores pro prima responsione cita ti. Non ergo intendebat d. caput delationem corporalem reijcere & improbare, sed ea, quæ fidei erant contraria. Postremò Gratianus, vt

notum

cum eſt verſato in decretis, ea collegit ex
ncilijs tam generalibus, quàm prouincia-
ius, tum etiam alijs Doctoribus. Vnde tan-
m veritatis habent, quantum in proprijs
is. Concilium autem illud Anquiranum,
l vt alij vocant, Anciranum, fuit prouin-
le, vt rectè tradit Reuerendiſſimus & Il-
triſſimus Dominus Bartholomeus Caran-
, Archiepiſcopus Toletanus in ſumma Cō-
iorum, fol. 26. pagina 2. in Antuerpien. edi-
ne. Quare non eſſet tantæ authoritatis, vt ei
hærendum ſit, ſi in aliquo contra ſacras li-
ras, Doctorum Theologorum communem
ntentiam, & veritatem definiret: quod tamē
n dicimus, cùm non definiat aliquid, quod
ntrariæ parti faueat, vt patet ex dictis.
irandum ergo eſt, quomodo Iuriſperito-
m conſcientia ita conſtringatur authori-
te huius Capituli cùm Theologi & alij, pe-
es quos eſt Cenſura, ea quæ fidei ſunt diſcer-
ere, nullam in hac re inueniant difficulta-
m? Nonne omnes Doctores, quorum eſt de
nſu Scripturarum iudicare, delationem cor-
oralem comprobant & credunt? Sic Pontifi-
es, Cardinales, Doctores, Theologi, Itali, Hi-
pani, & Germani ſentiūt: Sic Iuriſperiti rectè
entientes, vt patet ex eorum ſcriptis, quorum
omina hic, & in 12. Concluſione primi mem-
ri quæſtionis poſuimus. Tantæ autem teſti-
m nubi proprium iudicium, quod fragili &

 appa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

apparenti ratione ducitur, præferre, summ temeritatis est. Accedit ad testimonium exp rientia certissima, quam communis vox po puli confirmat; atq; hîc certè dicere possumu vox populi, vox Dei: cùm omnis veritas Deo sit.

Postremò illud adductum in cap. Episc in Concilio Ancyrano Græco, aut Latino, ne que impresso, neq; manuscripto est inuētum licet qui tomos Conciliorum ediderunt, asse rant haberi in quodam vetusto codice 16. li brorum partialium. Fragmentum verò habe tur ferè apud D. Augustinum in lib. de spiritu & anima, c. 28. vt annotatum est ad cap. Episc. 26. quæst. 5. in Decreto correcto, & Romæ e dito.

Secundum argumentum. Angelus Sathanæ transfigurat se in Angelum lucis. 2. Cor. 11. & in d. cap. Episcopi. ergo potest diabolus in congregatione repræsentare personam innocentem: & sic innocens patietur, si detur fides maleficis in denunciationibus, ex deceptione dæmonis, & errore maleficorum: & confirmatur hoc argumentum ex historia S. Germani Episcopi, quæ habetur in aurea legenda, & in summario historiali S. Antonini 2. part. tit. 11. cap. 17. §. 5. Vbi legitur, quod S. Germanus in quodam ioco, cùm post cœnam iterum pararetur mensa, admiratus interrogauit, cui denuò pararetur? Cui cùm diceretur, quod bo-

Historia de S. Germano.

nis

illis mulieribus, quæ de nocte incedunt: il-
nocte S. Germanus statuit vigilare, & ecce
vidit multitudinem Dæmonum ad mensam
forma hominum venientem, qui eis præce-
pit ne abirent: & cunctos de familia domus
excitauit: quæsiuit si illas personas cognosce-
rent? qui responderunt omnes vicinos & vici-
nas suas esse. Tunc S. Germanus ad domos sin-
gulorum de vicinia illa misit, dęmonibus mā-
dans interim ne discederent. Euntes autem
missi à sancto viro ad domos vicinorum, re-
pererant eos in lectis suis dormientes. Adiu-
rati ergo Dæmones à sancto viro dixerunt,
omnibus audientibus, se Dęmones esse, qui sic
hominibus illuderent.

Pro resolutione huius argumenti reuo-
canda in memoriam sunt ea, quæ diximus in
præludijs tertio & quarto: Diabolum non
posse operari, nisi ex permissione diuina, &
tantum saltem, & non plus, quantum concedi
tur à Deo. Quare caussa huiusmodi transfigu-
rationis & præsentationis diaboli, non solùm
petenda est ex peruersa voluntate & potestate
diaboli, sed etiam ex concessione diuina sin-
gulari in ordine ad talem effectum. Multa e-
nim potest diabolus ex suæ naturæ potentia
& subtilitate, quātum ad actum primum, quæ
non potest quantum ad secundum: Manus e-
nim eius ligatæ sunt, vt non possit operari,
quando & quantum vult. atq; cùm similia rei

An dæmon innocentes in nocturnis conuentibus repræsentare possit.

multum lucis adferant, in simili id ostend
Quantum ad actum primum, posset diabo
omnes nos occidere & subuertere; & quāt
ad voluntatem, vellet: cùm semper circum
& quærat quem deuoret, omniumq́ue int
tum appetat. Quoad operationē & effectu
deficit: quia Deus non concedit. Quare n
valet hoc argumentum, in quo aliqui Th
logiæ & Philosophiæ ignari multum glori
tur: diabolus potest se trāsfigurare in angel
lucis, ad repræsentandum innocentem. Ne
tur enim simpliciter, vt sonat: quia non pot
quantum ad actum secundum, cùm caussa t
talis non sit diaboli potestas & peruersa v
luntas, sed etiam antequam diaboli potest
exeat in actum, requiratur singularis diui
concessio. Sumitur ergo in argumento caus
partialis, & non totalis: & sic non valet. Ho
autem modo ad propositum argumentum
formari deberet. Diabolus potest se transfi
gurare in angelum lucis, ad repræsentan
dum innocentem: & Deus concedit ei pote
statem faciendi. Ergo, &c. Et tunc negatur an
tecedens, tanquam falsum in proposito, vt la-
tius patebit. Est enim hoc contra diuinam
prouidentiam ordinariam, quæ ex diuinis li-
teris innotescit, & effectibus declaratur. Sicut
enim diuina misericordia efficiente non po-
test diabolus (vt rectè Bartholom. Spineus
in quæst. de Strygibus, cap. 14. & in Apolo-

gia

tertia cap. 3. ait) deludere nisi eos, quo-
m mētem primò sibi per infidelitatem sub-
gauerit: Ita credendum est nullius illum
rsonæ figuram, vt de tanto crimine accuse-
, posse prætendere, nisi eius, quam sibi iam
r similia crimina deuinctam esse sciuerit, &
ultoties realiter cum alijs ad ea perpetran-
conuenerit. Quod etiam testantur in con-
ssionibus malefici, & sagę, vt Iudices referūt.
q; vt hanc prouidentiam Dei erga nos latius
endamus, reducenda est in memoriam cō-
unis Theologorum vera doctrina, quæ ex
uinis literis clarè elicitur, non esse permis
n diabolo tantam potestatem super iustos,
ut impios & malos. Gaudent enim iusti, vt.
te amici & filij Dei, multis priuilegijs, qui-
us pessimi & malefici, maximè ob criminis
manitatem, tanquam inimici & hostes tam
uinæ maiestatis, quàm communis salutis, iu-
e dispositione priuantur. Hoc enim diuinæ
gis stabiliunt promissiones. Vt in Psal. Quo-
iam in me sperauit, liberabo eum, protegam
um, quoniam cognouit nomen meum: & i-
rum: Sperent in te, qui nouerunt nomen tu-
m, quoniā non derelinques quærētes te Dñe:
iterū: Clamauerunt ad me iusti, & ego exau-
iam eos. Item: Qui sperat in Dño, nō confun-
etur. & 2. Pet. 2. Nouit Dñs pios de tentatione
ripere. & Paul⁹: Fidelis Deus, (scilicet in ꝓmis
is) qui non patitur vos tentari supra id, quod
pote-

Quare diabolus solos impios in conuētibus maleficorū repræsētet

Psalm. 90.

potestis: sed dabit cum tẽtatione prouentum. Exempla ad hunc effectum etiam non desunt. Susannam iniustè infamatam, à senibus accusatam, & morti adiudicatam Dominus liberauit, & innocentem ostendit. Athanasius vir sanctissimus, in Arrianorum concilio apud Tyrum coacto, ex inuidia stupri accusabatur, & iusto Dei iudicio consilium suggestum est, quo liberatus fuit. Introductus enim in iudicium est Athanasius, & vnà cũ eo Timotheus presbyter, qui simulans se esse Athanasium: Egóne, inquit, mulier, apud te sum diuersatus, ego te violaui? Cui illa petulanter: Tu mihi vim intulisti; iureiurando affirmans Iudicum fidem obtestabatur, vt tantum flagitium vindicarent. Qua cognita fraude, reiecta est mulieris impudentia. Iterum alia vice idem sanctus maleficij accusatus fuit, quod ad vsum magicæ artis manum mortuam Arsenio amputatam adhibuisset. At Arsenius noctu aufugiens, cùm se in conspectu totius Concilij statuisset, Athanasij inimicorum impudentissimum scelus aperuit. Et in S. Hieron. legenda refertur, quod Diabolus se transformauit in in formam S. Syluani Episcopi in Nazareth, amici S. Hieronymi: qui Dæmon in lecto fœminam nobilem primò quidem verbis prouocare cœpit ad luxuriam, deinde etiam factis sollicitauit ad malum, quæ cùm clamaret, Dæmon sub specie S. Episcopi sub lecto fœminæ se

Susanna senum calumnijs eripitur, & Athanasius Arrianorum.

Syluanus Episcopus, etiam diaboli calumnias tãdem euadit.

ſe abſcondit; vbi requiſitus & inuentus per
curioſa verba mentitus eſt ſe eſſe Epiſco-
m Syluanum. Poſtridie ergò vir ſanctus
parente diabolo, grauiſſimè diffamatus eſt,
æ infamia tandem apud ſepulchrũ S. Hie-
nymi, fatente Diabolo in obſeſſo corpore,
rgata eſt. Maximum ad noſtrum propoſi-
n teſtimonium præbet S. Cyprianus, quod
noſtri malefici & ſagę in ſuis confeſſionibus
ntelligo, confirmant. Hic ſanctus cùm ad-
c Magus eſſet, Iuſtinæ Chriſtianæ Virginis
ore incenſus, incantationibus & veneficijs
tiochiæ illam ad ſuæ libidinis aſſenſum al-
ere conabatur, & Dæmonem conſultabat,
nam id reconſequi poſſet. Cui Dæmon:
llam ſibi artem proceſſuram aduerſus eos,
i verè Chriſtum colerent. Quo reſponſo
mmotus Cyprianus, relictis magicis arti-
s ſe totum ad Chriſti Domini fidem con-
rtit. Si hoc argumentum tam validum eſt a-
d Magicæ artis patronos, quod diabolus ſi-
ntiſſimus damnationis & humanæ perdi-
nis poteſt ſe transfigurare in angelum lu-
, ad infamandum innocentes: quomodo
n habent lynceos, ſed clauſos oculos, vt vi-
ant argumentum non ſolum militare in cri
ne maleficij, ſed in alijs omnibus? Quod ſi
ceſſerint: furibus, latronibus, coniuratori-
s, adulteris, & ſimilibus ſingulare præſtite-
t patrocinium, & iuſtitiæ ſalutiq; reipubl.
maxi-

Cyprianus martyr è mago fit Chriſtianus.

Veris Chriſti cultoribus artes magicæ nihil obſunt.

maximum detrimentum. Si enim diabol[us] secundum eos, poteſt repræſentare innoce[n]tes in curſu & conuentu maleficorum: qu[o] modo non poteſt repræſentare innocente[s] in forma homicidæ, adulteri, vel fornicat[o]ris, vt etiam ex exemplo S. Siluani conſtat, q[ui] omnium innocentum maximè interitum e[x]optet? Accuſatur ergo quis homicidij, latroc[i]nij, adulterij, vel alterius criminis: ſint duo v[el] tres teſtes: excipiat negando factum, & reſpo[n]dendo, diabolum ſe transformaſſe in ſuar[m] formam, & facinus perpetraſſe, cùm etiam ſ[e] poſſit transfigurare in Angelum lucis, mult[ò] magis in formam hominis: maximè cùm nihi[l] magis deſideret, quàm interitum animarum. Negare autem, quod Diabolus in forma humana occidere, furari, ſcortari & ſimilia perpetrare valeat, ſi à Deo permitteretur, veritat[em] eſt impugnare. Huius argumenti nodum ſol-uere non poterunt, qui ita vrgente conſcientia, vel non rarò excæcantibus affectionibus laborant. Ad diuinam oportet recurant prouidentiam, quam etiam in noſtra materia allegamus. Sed vt hoc magis magiſq; veritatem habere oſtendamus, in ſimili pergendum eſt. Diabolus, ex omnium Theologorum & etiam Iuriſperitorum rectè ſentientium iudicio, poteſt corpora deferre de loco ad locum: ergo poteſt eos eripere è manibus iuſtitiæ, & cuſtodia publicæ poteſtatis: quod quidem

Quare diabolus maleficos & magos à poteſtate magiſtratus nō eripiat.

tem non rarò ad decipiendum promittit, amen non præstat. Quæritur nunc, quare nō facit? impediúntne carceres, clausuræ, lia corporalia impedimenta & vincula? oc dicere cogitareq; stultum & ridiculum cùm tanta eius potestas sit, vt nulla super m ei possit comparari. Potest subuertere atem: quanto magis soluere & rumpere suram? Confugiendum ad diuinam proentiam, ne iustitia è medio tollatur, & imum audacia crescat. Sed negabit obstina- Probandum erit ex factis: quia experienō spicimus, quod pro suo beneplacito ma- Rei, non possunt aufugere, nec rapi à Dæne extra muros clausuræ vel carceris. Rereautem est, quod diuiua voluntas non m nobis innotescat per Sacras literas, proiones, comminationes, permissiones & hibitiones; sed etiam effectus. Diabolus otens ad liberandum eos, & optaret, ad seruandum in perpetuam damnationem: non potest illud efficere siue re ipsa præe: quia potentissimus Deus manus eius livt non operetur. Sic in præsenti cognosciidiuina prouidētia erga innocentes, ex saliteris, & factis, quamuis etiam ipsi maleferitatem attestentur. Quod enim nunm factum est, neq; fit secūdum communē m cursum: nequaquam fieri posse, si ex faontingentia, incommoda sequantur, iudican-

candum eſt. Sed nunquam aut rariſſimè a-
ditum eſt, ex conſtantibus & perſeuerantib-
confeſſionibus, quod innocentes repræſent-
ti ſint in talibus conuentibus, imò ſemper e-
perientia compertum ibi repræſentatos eo-
qui fuerunt rei tanti criminis. Si tamen de e-
traordinaria Dei potentia loqui velimus, n-
gandum non eſt, Deum poſſe permittere, v-
innocens accuſetur in hoc crimine, ſicut in
lijs ad bonum aliquem finem: Quia diligent-
bus Devm omnia cooperantur in bonum.
Tandem tamen innocentia manifeſtabitur, v-
ſuprà ſacris literis & exemplis declaratum eſt.
Cùm etiam diabolo fallaci perſpectum ſit e-
ſacris literis, Deum non permittere, vt electi
tribulentur aut tententur, niſi ad meritũ, pro-
bationem & bonum; non appetit talem repræ-
ſentationem iuſtorum. Hæc etiam doctrina
maximum robur ſumit ex conſcientijs inno-
centum. Quis enim innocens angitur aut ti-
morem concipit, ne à Dæmone inter malefi-
cos & ſagas repræſentetur? Aliàs ſi hoc poſſet
Diabolus, ſemper omnes meritò in timore &
tremore verſaremur, ne in fabulam & tragœ-
diam, in qua ſalus animæ & corporis periculo
exponeretur, traheremur. At ſecuræ conſcien-
tiæ nullo modo ſibi metuunt, ſed ſtant in ma-
gna conſtantia, etiamſi quandoq; ab iniuſtis
anguſtientur.

Deus extra ordinẽ poteſt permittere, vt innocens à dæmone repræsẽtetur in nocturnis maleficorum conuentibus.

Atq; hanc ſententiam & veram doctrinam,
quod

uod Diabolus non possit in conuentu repræsentare innocentem, præterquam quod nostri malefici testimonium perhibeant, tenẽt DD. Mallei malef. 2. par. q. 1. c. 11. pag. 331. in impressione Francofordiensi de anno Dñi 1582. Nicolaus Iaquerius Gallus Inquisitor, in flagello hæreticorum fascinariorum, statim in proœmio, & in cap. 26. Barthol. Spineus S. Palatij Apostolici Magister, in q. de strigibus, cap. 14. & Apologia 3. cap. 5. Petrus Loyerius consiliarius Senatus Andegauens. lib. 2. de spectris, ca. & vocat Theologorum sententiam. Neq; in hoc Grilland. Bodin. & alij dubitarũt, qui tractant complicibus in hoc crimine credẽdum.

Ad illa autem, quæ adferuntur in confirmationem ex historia S. Germani, respondetur primò; concedẽdo historiam illam S. Germani ad literam, si rectè inspiciatur, nihil facit contra hanc doctrinam, imò eam confirmat. Dæmones illi repræsentabant personas adhuc in lectis dormientes ex pacto, quod cum Dæmonibus habebant. Non propterea illæ personæ erant innocentes. Sicut etiam in materia præsenti doctores sentiunt, maleficos non personaliter semper interesse, sed aliquando repræsentatiuè: talis tamen repræsentatio fit accedente eorum consensu expresso, vel tacito. Hæc solutio clara & breuis, ex historia corroboratur. Homines enim in hospitio sciebant eos solitos venire, & dicebant esse vicinos &

Obiectio ex historia S. Germani refutatur.

Cc vici-

vicinas, qui menſæ accumbere ſolebant. N
eſt autem abſurdum, quod pro illo tempor
actu patiebantur illuſionem. Certum en
eſt, ſi ſecundum hominum morale iudiciu
loqui velimus, quod hoſpes non volebat me
ſam ſtatutis temporibus gratis præparare. H
pites aduentantibus porrigunt cibos & po
pro pecunijs. Præſumendum ergo eſt, quod
cini ſolebant ſoluere, & veras pecunias offer
Diabolus non veros, ſed apparentes numm
ſuis dat, qui cito euaneſcunt, & humano vſ
non inſeruiunt.

Deinde reſpondet Barthol. Spineus in q.
Strigibus, cap. 28. quod illa hiſtoria ſit ſuſpect
quantum ad hoc punctum, eò quod duru
videatur, & à communi hominum ſenſu ali
num, hoſpitem illum voluiſſe tot cibaria cre
brò gratis præparare, & ſi vicini erant & cogna
ti, non petere ab eis pretium alimentorum.
Dicere autem, vicinos dediſſe pretium, ſi de
ludebantur, & ſe ſaturatos non inueniebant
ridiculum eſt. Et ſi dicatur, quod dæmone
ipſi pretium exoluebant vice illarum perſona
rum, mirum eſt ſi talia ſe facere ſomniaban
perſonæ illæ, & non cito deluſionem aduerte
bant, ſi pecuniæ non realiter deficiebant? Si
vero talia non ſomniabant ſe facere, mirum
non minus eſt, ſi cum hoſpite & familia de his
ſæpius illi vicini ſermonem non habuerint, &
ſic tam ab hoſpita quàm eius familia audientes
illa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

alde se referri, quæ scirent sibi contigisse, fa-
tam se quam hospitem illũ & alios omnes
huiusmodi delusionibus non liberauerint.
Postremò, concesso quod vera sit historia;
rint etiam omnes viri illi ac mulieres, qui
præsentabantur, immunes à veneficij crimi-
nihilominus inde non solùm non refelli-
doctrina communis, sed etiam validè ro-
atur: ostenditur enim ex illa narratione,
esse Dei in suos prouidentiam, & curam
ernam, vt si quando permiserit innocentē
præsentari per dæmonem, ne in periculum
iat, clarissimè se innocentiam manifesta-
um. Quocirca quibus à Deo gladius datus
d vindictam malorum, in bonum autem
ocentium, nisi grauissimam Dei in se ve-
prouocare iram, & fieri rei tot cædium &
mitatum, perfidiæ ac sacrilegiorum, quæ
mora executionis iustitiæ sequuntur: pro-
ant contra eos, qui in conuentibus à male-
visi sunt, donec aliquis Germanus susci-
ur, qui innocentiam clarè manifestet de-
nciatorum & humanitus delatorum.
Tertium argumentum esse potest, quod
curè insinuat Ponzinibius, licet non dedu-
Testes de nocte non vident: ergo non pos-
t ferre testimonium illi noctiuagi contra
os: quia testes debent cognoscere partes,
tradit Bartol. in L. Minorem. C. de trans-
o. Antecedens probatur ex l. Si non speciali.

C.de testament.& in L.fin.cum exceptione
Quod metus caussa.Cùm ergò malefici n
sua conuenticula habeant & maleficia e
ceant,decipiuntur: & sic eis non est habe
fides.Hoc non obstante argumẽto respon
tur,testes de re nocte patrata testimonium
re posse, & fidem mereri, si dicant lunam
aliquod lumen illuxisse, aut delinquen
admodum fuisse propinquum, subiung
Communis sententia est,quod cum præd
circunstantijs,& caussis scientiæ,possunt t
monium ferre, licet aliàs non. Iason in d.
non in speciali.num.13.& in L.Non minor
C.de transact.nu.4.& 5.Bartol.ibid.Bald.i
L.Si non in speciali. Doctores Communi
opinionum siue receptarum sentẽtiarum
18.in verb.Testis.vers. Testis deponens fe
ctu.Emanuel Soarez in Thesauro recept.se
in verb.Testis. Iul. Clarus in lib.5.§.fin.pra
Criminalis q.21.vers. Sed quid si testis non
derit.

Nemo autem putet diabolo & suis di
cile fore efficere lumen ad videndum, qu
etiam non facilè extinguatur à vento, natu
libus medijs. Multa enim dæmon nouit, q
hominibus haud fieri posse videntur.In cui
rei confirmationem facit August.lib.21.de C
uit.Dei cap.6.loquens de quadam lucerna i
extinguibili,in quodam phano seu templo
dolorum,quæ nec tempestate,nec pluuia, a
vent

to extinguebatur; & dicit, id factum natu-
bus aut magica arte, aut repræsentatione
monis. Quare etiam non est mirandum,
d luna non lucente, dæmones & malefici
int habere lumen ad videndum. Confir-
nt hoc etiam confessiones maleficorum:
nturenim, quod choreis peractis, conui-
q; expletis, luminaria extinguantur, quan-
nhonestas & fœdas carnis voluptates ex-
nt, vt patet ex processibus, de quibus Mal-
, Bodinus, Grillandus & alij.

Hæc breuiter pro tractatu quæstio-
nis scripsisse sufficiat, quę om-
nia subijcio Censuræ
Sanctæ Matris Ec-
clesiæ.
(·.·)

COM.

COMMENTARIVS IN TITVLVM CODICIS LIB. IX. DE MALEFICIS ET MATHEMATICIS, THEOLOGIÆ & iuris scientiæ, secundum materiæ subiectæ naturam, accommodatus, nunc de nouo reuisus, & in pluribus locis auctus.

AVCTORE,

PETRO BINSFELDIO SVFfraganeo Treuirensi, Doctore Theologo.

Deut. 18. cap.

Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam, ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, & obseruet somnia atq; auguria, nec sit maleficus, nec incantator, neq; qui Pythones consulat, nec diuinos.

AVGVSTAE TREVIRORVM,
Excudebat Henricus Bock. Anno 1596.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

CVM in tractatu de maleficorum & sagar
confessionibus sæpius mentionem legum ci
lium in tit. C. de malef. & mathem. feceri
quibus etiam mea probaui, nec desint qui has leges
multis effectibus, quos maleficis tribuunt, ita comme
tentur, vt eis omnem veritatem adimant, quasi Impe
tores ex falsa vulgi opinione, & non rei veritate loc
Prouer. 8. fuerint, cum tamē scriptum sit: Per me reges regnant,
legum conditores iusta decernunt: Per me principes im
perant, & potentes decernunt iustitiam: hunc comme
tarium subiungere decreui, vt veritas, quæ impugna
non tamen vinci potest, magis elucescat, leges ab iniur
vindicentur, & Imperatorum dicta salua persistant.
quo, diuino aspirante fauore, legum sententiam Patru
Theologorumq; doctrina cōformem ostendam, præserti
cùm impugnantes has leges addant in caussis definiend
eis, quæ spectant ad animum, cuiusmodi est de Malefico
rum negotio, dicta patrum & canonum, legibus esse præ
ferenda. Et quia in hac materia multa occurrunt, qu
muros Hierusalem ædificant, & ciuitatem Babylonis de
2. Esdr. 4. struunt: scio quod hisce meis laboribus quoq; non deeri
Sanaballath subsannator. Non tamen ideò incepta relin
quenda sunt, sed constanti animo perficienda, ad lauden
& gloriam eius, quo confortante omnia possumus.

Seruabitur autem hic ordo in toto Commentario. In
primis in Rubricam aliqua notabilia, quæ toti materiæ
aliquod intelligentiæ lumen adferent, præmittentur.
Deinde singularum legum verba ponentur, quibus posi-
tis, si quid circa literam declarandum sit, breuius expli-
cabitur. Tandem secundum materiæ occurrentis natu-
ram, quæstiones mouebuntur cum sua resolutione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

RVBRICA, DE MALEFICIS ET MATHEMATICIS, ET CAETERIS SIMILIBUS.

PRIMVM *notabile in Rubricam.* Continuatio: Cùm in superioribus actum sit de homicidio, quod non solùm gladio, sed etiam veneno arte diabolica præparato, incantationibus, & maleficijs committitur, rectè hæc Rubrica subiungitur.

Secundum notabile. Recto ordine hîc tractandum esset de existentia maleficiorum: An in rei veritate sint maleficia, & opera diabolica. Sed hæc veritas probata est sacris literis, canonibus, legibus, & ratione in superiori tractatu, præludio primo.

Tertium notabile. De inuentore Magicarum & Diabolicarum artium varij variè iudicant. Conueniunt autem communiter Doctores, à Persis has perniciosas artes esse inuentas. 26. q. 2. can. Igitur genus. S. August. in lib. de natura Dæmonum, & lib. 7. de Ciuit. Dei, c. 35. Isidorus lib. 8. Etymol. c. 9. Rabanus de Magorum præstigijs. Plinius li. 30. naturalis historiæ. ca. 1. Persæ enim cæteris fuerunt curiosiores, & in naturali Philosophia perspicaciores, cuius terminis cùm non essent contenti, & vellent

plus ſapere, quam oportebat, in Diaboli laqueos inciderunt. Apud Perſas autem primum Magicarum artium inuentorem ferunt Zoroaſtrem Bactrianorum Regem. Hunc, vt Auguſtin. tradit lib. 21. de Ciuit. Dei cap. 14. dicunt ſtatim à natiuitate riſiſſe, cùm potiùs more omnium mortalium plorare debuiſſet. Nec ei aliquid boni monſtroſus ille riſus portendit: cùm magicarum artium fuerit inuentor, quæ quidem illi nec ad præſentis vitæ vanam fœlicitatem contra ſuos inimicos prodeſſe potuerunt. A Nino quippe rege Aſſyriorum, cum eſſet ipſe Rex Bactrianorum, bello ſuperatus eſt & demum ictu fulguris tactus impiam vitam finiuit. Quod malum præuidere non potuit, quamuis talis ac tantus eſſet magus & Aſtrologus, vt viuens aſtrum Zoroaſtres diceretur. Hic ſcripſit de arte Magica multa millia verſuum. Si veritati magis, quam curioſitati ſtudere volumus, abſq; dubio dicere debemus, primum Magiſtrum Magicarum artium fuiſſe mille artificem Dæmonem: Quia nullus mortalium tam malas artes inuenire potuit, qui ab ipſo inſtructus non ſit: cùm opera Magorum & maleficarum humanum captum ſuperent. Et id ſatis clarè habetur 26. q. 2. can. Qui ſine ſaluatore. Vbi dicitur. Hæc vanitas magicarum artium ex traditione malorum angelorum in toto orbe terrarum pluris ſeculis inualuit. Id quod clarius

Lactant.

ſtant.lib.2.de orig.erro.cap.17.tradit,dum
dæmonibus loquitur: Eorum inuenta,in-
it,ſunt Aſtrologia,& Aruſpicina, & Augu-
io, & ipſa quæ dicuntur oracula, & Necro-
itia,& ars magica,& quicquid prætereà ma-
rum exercēt homines,vel palàm, vel occul-
& poſt pauca:Hi ſunt qui imagines(intelli-
aſtronomicas, de quibus infrà) & ſimula-
ra fingere docuerunt:qui vt & hominū mē-
à cultu veri Dei auerterēt,& fictos mortuo
regum vultus,& ornatos,exquiſita pulchri-
dine ſtatui conſecrariq; fecerunt:& illorum
i nomina quaſi perſonas aliquas induerant.
d eos magi & ij,quos verè maleficos vulgus
pellat,cū artes ſuas execrabiles exercent,ve-
ſuis nominib⁹ cient illis cœleſtibus, quæ in
eris ſanctis legūtur. Zoroaſtres autē primus
uētor dici poteſt,non quod ipſe eas inuene-
t,ſed ꝙ eas à Diabolo traditas prius hauſerit,
riptis tradiderit, & alios homines docuerit.
am à noſtris maleficis & magis diſcimus,qđ
on omnes inſtituuntur & erudiuntur imme-
iatè ab hominibus eiuſdē artis peritis,quāuis
ō rarò à ſimilibus conſortibus ſeducātur,ſed
lurimi ab ipſo Dæmone, in forma humana
pparēte, in tā execrabili negocio inſtruūtur.

Quartum notabile. Quandoquidem Ru-
rica inſcribitur de maleficis & mathemati-
is,& cæteris ſimilibus, leges præſentes in ſuo
radu & latitudine comprehendunt om-

nes

nes artes magicas humano generi perniciosas easque damnant. Quia similium est simili ratio.

Quintum notabile. Omnes artes perniciosæ Magorum & maleficorum, à Dæmone contra salutẽ hominum inductæ, sunt affines & caudas habent colligatas, quamuis facies habeant diuersas: vt de hæresibus etiam dicitur in cap. Excommunicamus 1. & 2. de hæret. Quare earum sectatores diuersis nominibus à Doctoribus quandoq; appellantur, quandoq; etiam confunduntur. Sic vocantur Lamiæ, Striges, Magi, Venefici, Incantatores, Malefici, Sortiariæ mulieres, Viri Sortilegi, fœminæ Sagæ. Lamias nominant Apuleius lib. 1. de asino aureo, Philostratus in vita Apollonij Pythagorici, Franciscus Ponzinibius in suo Tractatu. Thomas Erastus, & alij. Striges Syluester in verbo Hæresis 3. & lib. de Strigimagis. Bartholomeus Spineus in tract. de Strigibus. Paulus Grillandus & alij. Sortiarias. can. Si per Sortiarias. 33. quæst. 1. & Lambertus Danæus in dialogo de Sortiarijs. Maleficas & maleficos Sacræ literæ, & leges in præsenti titul. & communiter Doctores, & vulgus. Lamiæ vocantur per transsumptionem à Lamia bestia monstruosa, quæ pedes habet equinos, & cætera membra humana, & ita crudelis est, vt filios suos dilaniet. Sic nostrę Lamiæ etiam infantium sanguinem expetunt, quo abutũtur in suis sceleribus. Stri-

es appellantur ab aue ſtrige, quæ nocteſtri-
et, & etiam aggreditur tenellos infantes, & ex
orum corporibus ſanguinem abſorbet. Eo-
em pacto noſtræ ſtriges nocturno tempore
rident, volant, & opera tenebrarum exercẽt,
ec non infantum cædem ſitiunt. Sagæ dictæ,
ò quod ſatis agant, & in officio ſuo peſſimo
iligentes nimis ſint: vel à ſagiendo, quia mul-
i ſcire volunt. Magi, quia ea, quæ mirabilia
int, & humanam naturam excedunt, virtute
æmonis exercent. Venefici quia ſępè veneno
ocent. Incantatores, quia verbis & carmini-
us maleficia perficiunt. Malefici à malefaci-
ndo. Sortiarij & ſortilegi à ſortilegio, quod
niuerſaliter acceptum omnes diabolicas ar-
es complectitur, vt atteſtantur Paulus Gril-
andus lib. 2. de Sortilegijs. Iodocus Dam-
auderus in praxi Criminali cap. 61. & Plinius
b. 28. cap. 4.

Sextum notabile. Quamuis maleficus dica-
ur omnis malefaciens, ſicut maleficium dici-
ur omne malefactum in genere. 26. q. 5. can.
Non liceat. L. Congruit. ff. de officio præſid.
f. ad Legem Aquil. L. Ita vulneratus. C. de pœ-
is. L. Si operis: hoc tamen nomen ſagis & no-
tris maleficis tribuitur per antonomaſiam ſi-
e excellentiam, ob inſigne nocendi ſtudium,
c facinorum magnitudinem. 26. q. 5. can. Nec
nirum. & L. Nemo. C. de malef. & mathemat.
ſidor. lib. 8. Etymolog. cap. 9. Atq; ſic ſemper
Magos,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Magos,& magicis siue diabolicis artibus vt-
tes vulgus maleficos appellauit. Lactant. lo
citato. Cassian. in Collat. 8. cap. 19. August.
d.c. Nec mirum. Isidor. loco citat. D. Thom.
lib. 3. contra Gent. ca. 106. Nomina enim re
intelliguntur ex vulgi & hominum vsu
consuetudine. L. Labeo. ff. de suppellectili
gata: & Horat. de arte poëtica.

Septimum notabile. Etsi leges in præsen
tit. Codicis loquantur in masculino gener
compræhenduntur tamen etiam fœmin
Quia masculinum in materia indifferenti i
ter masculum & fœminam prolatum, sem
per concipit & compræhendit fœmininum
ff. de verbor. significatio. L. 1. ff. de legat.
L. Si ita scriptum. Glossa. Ioannes Immolensis
& alij ibidem. Bartol. in L. Quicunque. de ser
uis fugiti. Marsil. consil. 85. num. 20. Ludo
uicus Romanus in consil. 98. num. 3. Petru
Anchar. in cap. In generali. de elect. in 6. Ar-
chidiac. in can. Si quis suadente. 16. q. 4. & alij
alibi. Quod non solum veritatem obtinet in
lege Ciuili, sed etiam diuina, vt rectè annotat
Panormit. in ca. Maiores, de Baptismo & eius
effectu, num. 3. ex illo Ioan. 3. Nisi quis rena-
tus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non po-
test introire in regnum cœlorum: Ad quod
propositum allegari possent multæ Scripturæ
tam veteris quàm noui testamenti. Psalm. 14.
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo:
aut

[E]t quis requiescet in monte sancto tuo, [q]ui ingreditur sine macula, & operatur iusti[ti]am. Qui loquitur veritatem in corde suo, [&]c. Deuter. 18 Nec inueniatur in te, qui lustret [fil]ium suum, aut filiam ducens per ignem: aut [qu]i ariolos sciscitetur, & obseruet somnia, at[q]ue auguria, nec sit maleficus, aut incantator, [ne]q; qui Pythones consulat, nec diuinos: om[ni]a hæc abominatur Dominus. Matt. 7. Non [o]mnis qui dicit mihi Domine, Domine, in[tra]bit in regnum cœlorum, sed qui facit vo[lu]ntatem patris mei, qui in cælis est: & 25. cap. [V]enite benedicti patris mei, possidete paratũ [v]obis regnum: & iterum. Discedite à me ma[le]dicti in ignem æternum.

Octauum notabile. Doctores pleriq; quando [ha]nc materiam tractant, loquuntur in fœmi[ni]no genere, vt constat ex malleo malefica[ru]m, Frãcisco Ponzinibio, Bartholomæo Spi[n]o, Syluestro Prierate, Thoma Erasto, Vl[ri]co Molitore, & alijs, non quia fœmininum [ma]sculinum concipiat, contra d. L. Si ita scrip[tu]m, & communem sententiam, sed quia ma[le]ficia & sortilegia frequentius in mulieribus [i]ueniuntur. Quare autem plures fœminæ [sin]t superstitiosæ & maleficæ quàm viri, ali[qu]æ redduntur rationes à Doctoribus, quas [po]nunt Doctores Mallei maleficarum 1. par[t.] q. 6 Ioannes à Turrecremata. 36. q. 5. can. E[pis]copi. Alphonsus Castrensis lib. 1. de iusta

hære-

hæreticorum punitione. Paulus Grillan
lib. 2. de Sortilegijs. quæst. 7. num. 31. Marti
Arles in Tractat. de Superstitionibus, &
alibi.

Prima ratio: Mulieres sunt pronæ ad
dendum, cùm non habeant magnam ex
rientiam. Vnde à diabolo facilè decipi
tur, iuxta illud: Qui facilè credit, facilè
cipitur.

Secunda. Mulieres sunt curiosæ, & ap
tunt scire, quæ eis non conueniunt. Cur
sitas autem magna est dispositio ad super
tiones & maleficia, vt alibi dictum: & cùm
sexus sit simplex, Dæmon sub specie recti
pè fœminas decipit.

Tertia. A natura, fœminæ sunt mollio
complexionis: quæ caussa efficit, vt facil
impressiones à spiritibus capiant. Et sicut q
do à bonis spiritibus instruuntur reguntur
valdè bonæ & deuotæ redduntur: Ita quan
Dæmonum suggestionibus consensum pr
bent, pessimæ fiunt, ita vt non sit malitia sup
nequitiam malæ mulieris.

Quarta. Maior est fragilitas ad casu
in sexu muliebri ex natura sexus. Qua
Dæmon statim in principio, primæ muli
ri insidiabatur, & eam ad peccatum pe
traxit.

Quinta. Hic sexus si iram, aut odium aduc
sus aliquem concipiat, vehementissimè irasc
tur,

,&se vindicare determinat: Cùm autem sit
becillis, & vana sit sine viribus ira: Dæmon
a oportunitate offert vindicandi modos,
uxilium pollicetur.

Sexta. Fœminæ sunt pusillanimes, & quan-
in tristitiam aut desolationem cadunt, nõ
ilè se expediunt, sed diu in pusillanimitate
titiaque remanent. Accurrit Dæmon, oc-
ionem perscrutatur, tentat, & sæpè vincit.

Septima. Lubricam habent linguam, & sic
uas malas norunt artes, consortibus citò re-
ant, quibus sine difficultate persuadent, vt
em sapiant secum, non considerantes, quis
exitus sit futurus.

Nonum notabile. In Rubrica nomine ma-
ematicorum intelligũtur diuinatores. Pro-
betur autem maximè diuinatio, quia prin-
patum obtinet, & nunquam in bonam par-
m propriè dicta accipitur. 1. q. 1. can. Nun-
uam diuinatio. Hieronym. in cap. 3. Micheæ.
Thom. 2. 2. q. 95. arti. 1. Dominic. in cap. Ac-
satus. §. Sanè, de hæret. in 6. Ioannes Andreas
cap. In tabulis. de Sortileg. Troilus Malue-
ius Iurisperitus in tract. de sortibus, 1. parte, &
j alibi.

Variæ autem multæq; sunt diuinationis
ecies, secundum diuersitatem mediorum
obiectorum, circa quæ diuinatores versan-
r. De his speciebus agitur in 26. q. 4. can. Igi-
r genus: & ibidem q. 5. cap. Nec mirum. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

nota, hoc caput. Nec mirum, attribuitur à
tiano D. Augustino, in lib. de Ciuit. No
men est Augustini, vt rectè obseruauit
phonsus Castr. lib. 1. de iusta hæret. punit.
15. Habetur autem hoc caput integrum a
Rabanum, in libello de magorum præsti
quem ipse ex varijs locis D. Augustini &
dori confecit, vt annotatur d. cap. Nec mir
in decretis à Gregorio XIII. fœlicissimæ n
moriæ Pontifice, repurgatis. Deijsdem
ciebus diuinationis tractant S. Thomas 2.2
95. art. 3. Isidor. lib. 8. Etymolog. cap. 9. Et
Iurisperitis Troilus Maluetius in tract. dic
Damhauder. in praxi crimina. cap. 61. à n.
Grillandus lib. 2. de Sortilegijs. q. 2. Latissi
Petrus Gregorius Tholosanus, in 3. parte Sy
tagmatis iuris vniuersi, lib. 34. cap. 3.

Omnis diuinatio vtitur ad præcogno
cendum futuros euentus, Dæmonum con
lio, aut auxilio. Duobus autem modis Dæmo
nes inuocantur: Expressè, & Tacitè, siu
præter intentionem hominis. Quando expre
sè inuocantur, solent multipliciter futur
prædicere. Quandoque superstitiosis quibus
dam apparitionibus se aspectui, & auditui ho-
minum ingerunt ad prænunciandum futura,
& hæc species vocatur præstigium, quia oculi
hominum perstringuntur, Quandoque per
somnia futura prænunciant, & vocatur diui-
natio somniorum. Quādoq; per mortuorum
ali-

quorum cadauerum apparitionem, vel lo-
tionem, aut reſponſionem: & hęc eſt Necro-
ntia, & huius artis profeſſores vocantur
cromantici, quoniam incantamentis vidē-
r mortuos reſuſcitare, vt dent reſponſa, & hi
ent cadauer ſanguine cōſpergere, eo quod
mones ſanguine delectari dicantur. Quan-
q; verò futura prænunciant per homines
ios, ſicut in arreptitijs, & vocatur diuinatio
r Pythones: Qui ſic dicti à Pythone Apolli-
auctore diuinationis. Quandoq; diuinant
r aliquas figuras, aut ſigna, quæ in rebus ina-
matis apparent. Quæ ſi appareant in aliquo
rpore terreſtri, vtpote ligno, ferro, aut lapi-
polito; dicitur Geomantia: Si in aqua, Hy-
omantia Si in aëre, Aëromantia: Si autem in
ne, Pyromantia: Si autem in viſceribus ani-
lium immolatorum in aris Dæmonum,
ruſpicium dicitur. Diuinatio, quæ fit abſq;
preſſa Dæmonum inuocatione, in duo ge-
ra diuiditur. Quorum primum eſt, quando
præcognoſcendum futurum aliquid con-
leramus in diſpoſitionibus aliquarum re-
m, & ſi fiat in conſideratione aſtrorum & ſy-
rū, pertinet ad aſtrologos, qui & Genethlia-
vocantur, propter obſeruationes natalium
erum. Hi obſeruant diem natalem, & ho-
m ortus in hanc lucem, mox per duodecim
eli ſigna, ſyderumque curſus diſcurrunt, &
iuſtum ſigni calculum referunt, & hinc

 præ-

prædicunt hominis nati fauſtam, aut inſ
fortunam, futuroſque euentus. Si verò a
dantur motus & voces auium, ſeu quon
cumque animalium, vel etiam hominum
nutationes, aut membrorum ſaltus, per
ad augurium, quod dicitur à garritu aui
ſicut auſpicium ab inſpectione auium, qu
primum ſpectat ad aures: ſecundum ad ocu
Si autem conſideratio fiat ad verba homin
præter intentionem dicta, quæ aliquis ret
quet ad futurorum euentuum præcogniti
nem, appellatur omen. Si obſeruentur aliq
diſpoſitiones figurarum in corporibus, a
ſpecies ſunt, vt ſi ex inſpectione linearum
manibus, Chiromantia eſt, quaſi diuinat
manus. Si autem quædam ſigna in ſpatula a
cuius animalis conſiderentur, ſpectat ad ſpatu
lamantiam: Si ex facie inſpecta iudicium ſu
matur futurorum, phyſiognomia nomina
tur. Ad ſecundum diuinationis genus, quod
eſt ſine expreſſa Dæmonum inuocatione per-
tinet diuinatio, quæ fit ex conſideratione
eorum, quæ eueniunt ex quibuſdam, quæ ab
hominibus ſeriò fiunt ad aliquod occultum
inquirendum, ſiue per protractionem puncto-
rum, quod pertinet ad artem Geomantiæ:
ſiue per conſiderationem figurarum, quæ pro-
ueniunt ex plumbo liquefacto in aquam pro-
iecto, ſiue ex quibuſdam ſcedulis ſcriptis, vel
non ſcriptis in occulto repoſitis, dum conſide-
ratur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

quam aliquis accipiat: vel etiam ex festu-
æqualibus propositis, quis maiorem vel
rem accipiat, vel taxillorum proiectione,
plura puncta proijciat: vel etiam dum
deratur quid aperienti librum occurrat,
omnia sortium nomen habent. Quomo-
quando sortes sint licitę, infrà, quando le-
xplicabũtur, in proprijs locis declarabitur.
ecimum notabile. Cum diuinatores futu-
m & secretorum cognitionem à Dæmo-
is hauriant, videndum est ex Theolo-
um & Doctorum sententia aliquid de Dæ-
num scientia. De hac materia habetur 26.
. can. sciendum, ex Augustin. de natura seu
nnatione Dæmonum, cap. 3. 5. & 6. Tractant
eologi communiter cum Magistro in se-
ndo sentent. d. 7. S. Thom. 1. part. quæst. 64.
orus de summo bono, lib. 1. cap. 10.

Triplici acumine scientiæ vigent Demo-
: subtilitate naturæ, Experientia tempo-
n: & reuelatione supernorum spirituum.
antum ad subtilitatem naturæ, etsi per ma-
am sint indurati, scientia tamen naturali
n sunt priuati. Vnde perspicacissimè cœlo-
m motus, stellarum syderumq; influentias,
netarum coniunctiones, elementorum
stiones & temperamenta, herbarum vires,
nimalium proprietates, lapidum virtutes,
etallorum operationes ac omnium mixto-
m qualitates cognoscunt, nec est quippiam

 rerum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

rerum naturalium, quod eorum cognitionem effugiat, exceptis occultis cordium nostrorum cogitationibus, quæ solùm Deo cognitæ sunt vt infrà latius dicetur. Sic ergo vt Paulus Grillandus in lib. de Sortilegijs q.6. nu.11. ex Syluestro in lib.1. cap.13. & lib. 2. cap. 7. de Strigimagis attestatur, Dæmon optimus est Philosophus, Theologus, Arithmeticus, Mathematicus, Dialecticus, Logicus, Grammaticus, Musicus & Medicus excellentissimus.

Experientia etiam insignis in Dæmonibus comparatur diuturnioris vitæ beneficio, qua experientia nos priuamur, ob momentaneam vitam, quæ modico tempore durat, & vt bulla statim perit. Sic hominum inclinationes, & modos superandi eos discit & obseruat Dæmon. Quomodo cognitio Dæmonum indies augeatur & crescat, doctè tradit Guilhelmus Parisiensis in 2. part. de vniuerso cap.114. Amplius, ait, ipse vsus siue consuetudo malignandi, ex necessitate auget astutiam ipsarum (intellige substantiarum spiritualium :) Hoc enim manifestum est in animabus humanis. Homines enim malignationibus assueti, ipsa huiusmodi assuetudine astutiores efficiuntur ad malignandum. Quomodo igitur, vel qua de caussa prohibitę erunt primæ peccatrices substantiæ, vt non possint in sua versutia crescere: præsertim cùm incessanter videamus ac audiamus easdem nouis & hactenus inau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ditis insidijs homines seducere atq; sub-
ere, & in noua flagitia atq; stupenda indu-
? An fortè creatoris bonitas malignitatem
um compressit, atq; frenauit vsque modò,
os non permitteret tanta ac talia mala sug-
ere hominibus? Quod vtique verisimile
i posset pro parte. Vix enim inueniuntur
a, vel peccata in hominibus, quorum simi-
non præcesserint in eisdem, propter quod
i, pro parte. Non enim improbabiliter, ne-
e impiè creditur, eam esse circa homines di-
æ pietatis sollicitudinem, vt malignos spi-
us non permittat totis malignitatis suæ co-
ibus sæuire in homines, cùm & ipsos sibi
icem inimicantes homines à mutuis nocu-
entis reprimat & compescat. Amplius, cùm
n omnes isti primi peccatores sint pares et-
m nunc astutia, vel malitia, quomodo pro-
bentur minores à maioribus de astutijs ad-
scere ea, quæ ignorant? Præsertim cùm ma-
res per minores, tanquam sibi subditos &
inistros, innumeras suę malignitatis fraudes
erceant? Amplius, quis ignorat omnem af-
ctionem, siue bona sit, siue mala, ad ea quæ
d ipsam pertinent exacuere, & quodammo-
o, vt ita dicatur, docere? Cuius exemplũ vnũ
st in auaritia, quæ alias simplicissimas mentes
d exquirenda lucra, & ad vias eius excogitan-
las incredibiliter exacuit & dirigit. Sic & tur-
is amor se habet erga turpem amatorẽ, docẽs

 ipsum

ipſum excogitare vias,quibus obtineat, quo amor ſuggerit, hoc eſt, vel amaſiam ipſam vel delitias amatorias. Amplius ſic verum e iuxta ſermonem Ariſtotelis,quod virtus om ſciẽtia certior & melior.Sic quod malitia omn aſtutia certior ac nequior ſit, dubium eſſe no debet. Quare ſicut virtus ſcientiam illumi nat circa ea, quæ ad doctrinam pertinent: Si & malitia ipſam malignandi aſtutiam circa ea quæ malignitatis ſunt,illuminat.Quod autem creſcat diabolica malitia inceſſanter, habet ſermo ſcripturæ. Superbia eorum,qui oderunt te aſcendit ſemper: & paucis interiectis, Quis dubitat eos inceſſanter inſiſtere ſeductionibus & ſubuerſionibus hominum? Deinde ludificationibus, & magicis operibus, quæ per eos fiunt, iugiter inſeruire? Quemadmodum igitur ex frequenter malè agere creſcit malitia in hominibus,ſic neceſſe eſt, & fieri apud illos, pręſertim cum tantę renouationes,&malorum operum, & malarum diſpoſitionum ſeu paſſionum in eis euidenter appareant. Si igitur ſemper creſcat eorum malitia:neceſſe eſt etiã, vt creſcat aſtutia ex eadem conſuetudine ſtudiorum malignitatis. Ampliùs, cùm apud eos ſint principatus, & poteſtates, noua mala ſemper imperant, & nouas malitias eis ſuggerunt. Quomodo ergò inceſſanter noua mala non addiſcunt, cùm & nouis ſuggeſtionibus principum ſuorum,& noua faciendi experien-

tia

reuelentur? Hæc ex Guilhelmo, ex quibus
è animaduertitur, quomodo astutia dia-
ica indies augeatur, & experientia crescat.
accedit Augustinus lib. 2. de Genesi ad li-
m cap. 17. qui tradit eos experientia tempo-
, propter tam magnam longitudinem
, callidiores fieri. Aduertendum tamen
ancto Thoma 1. parte quæst. 64. artic. 1. ad
uod cognoscunt per experientiam longi
poris, non quasi à sensu accipientes, sed
n in rebus singularibus completur simili-
o eius speciei intelligibilis quam sibi natu-
ter habent inditam, aliqua cognoscunt
sentia, quæ non præcognouerunt futura.
tremò reuelatione bonorum angelorum,
 quibus non conueniunt quidem per con-
mitatem voluntatis, sed per similitudinem
llectualis naturæ: aliqua addiscunt Dæmo-
, quæ boni spiritus ab omnipotenti Deo
eperunt, ad cuius imperium & beneplacitũ
monibus reuelant. S. Augustinus. Thom.
or. Magist. & D D. locis citatis. Obijcit
ntra hoc S. Bonauent. in 2. d. 7. par. 2. in expo-
one literæ. Dæmones sunt inimici Dei &
gelorum. Si ergò ab inimicis abscondenda
t secreta consilia, videtur quod Deus eis
nquam faciat reuelare. Item, ipsi Dæmones
t in tenebris damnationis. Cùm ergo non
t idonei ad gratiam, & reuelatio sit cogni-
gratiæ & non naturæ: videtur quod nullo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

modo fiat ipsis reuelatio. Respondet S. Bonauent. pro vero habendum esse, quod dęmones aliqua præsciant reuelatione supernorum spirituum, cuius reuelationis attendendus est finis & modus. Finis: quia mirabilis sapientia per inimicantes sibi implet voluntatem suam. Vnde sicut reuelatio somnij de exaltatione Ioseph facta insidiantibus, secundum mirabilem Dei dispositionem, fecit ad eius impletionem, licet secundum intentionem illorum esset ad impedimentum: sic DEVS ita ostendit per angelos suos Dæmonibus, vt dum illi obuiant, aliquid valdè decens & competens ordinatissimè impleat, & eliciat: & ex hoc patet primum argumentum: quia non est simile. Humanum enim consilium potest irritari, non tamen diuinum. Attendendus etiam modus. Duplici enim modo fit reuelatio. Aliquando mentis illustratione, sicut fiebat sanctis Prophetis, & hæc est gratiæ. Aliquando verò sola prędictione, sicut homo reuelat quandoq; suam voluntatem, & hæc non est gratiæ aliquo modo perficientis, vel eleuantis naturam, sed potest esse opus misericordiæ, si illud ordinetur ad bonum eius, cui prędicitur: Vel iustitię, si ordinetur ad punitionem alicuius mali, vtpote si ad fallēdum fallaces: Vel vtriusq;, si simul ad vtrumque, & ita est quasi semper. Quia huiusmodi futura prædicuntur Dæmonibus, & permittuntur mira-

Duplici modo fit reuelatio.

mirabilia ab eis fieri, vt boni talia parui pendant, in quibus se vident è damnatis & miseris superari. Et mali proficiant in peius errantes & in errorem mittentes, occulto Dei iudicio, tamen iusto. Vnde valdè stultum est desiderare facere mirabilia, vel præscire futura, & quasi magna hæc reputare, cùm inimicos Dei, in his videamus abundare.

Nunc videndum est, *an Dæmones præscientiam habeant futurorum & secretorum, ita vt ex eorum reuelatione homo possit prognosticare & occulta cognoscere?* Dubium esse potest de futuris contingentibus, cordium cogitationibus, & rebus occultis latentibus, vt sunt furta occultissima, deperdita, & thesauri in visceribus terræ absconditi. Vt rectius & distinctius proposita difficultas resoluatur, aliquæ Conclusiones sunt ponendę. De hac materia legendi sunt Doctores in 2. sent. d. 7. S. Thom. lib. 3. contra Gentes, cap. 147. S. Augustin. in lib. de diuinatione seu natura Dæmonum, tom. 3. Alexand. Halens. 2. part. q. 26. membr. 4. Decretistæ in can. Sciendum, cum textu 26. q. 4.

Prima Conclusio. *Futura, si in seipsis considerentur, à nullo, præterquam à solo Deo, cognosci possunt.*

CONCLVSIO est de fide. Probatur: Prædicere res futuras, signum diuinitatis est, vt ex

vt ex locis sacræ Scripturæ probatur. Isaiæ 41. Annunciate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus: quia Dij estis vos. & 45. suam prophetiam diuinam esse probat. Hæc dicit Dominus sanctus Israël, plastes eius: ventura interrogate me. Sap. 8. Signa & monstra scit, antequam fiant, & euentus temporum & seculorum.

Secunda Conclusio. *Futura in seipsis Dæmones nequaquam cognoscere possunt, nisi ab Angelis bonis eis reuelentur, vt dictum est.*

CONSTAT ex prima Conclusione. Futura enim sic prædicere, spectat ad Deum: Ergò non competit Dæmonibus. Et sic Dæmones quando prædicunt huiusmodi futura cõtingentia, fallunt & mentiuntur. Sic 3. Reg. 22. cap. Prophetæ Baal mentiti sunt Achab Regi Israël. Aliquando etiam prædicunt Dæmones futura, quæ ipsi facturi sunt. Aliquando intelligunt etiam ab alijs hominibus, quæ facere intendunt, & suis magis vel maleficis, qui nec rei cognitionem habent, prædicunt. Sic cuidam Annæ ex S. Medardo sub iurisdictione Monasterij S. Matthiæ, extra muros Treuirenses, quæ mortis sententiam & executionem recepit Anno Domini 1590. 11. Augusti, comprehensionem suam, & incinerationem futuram

præ-

prædixit proprius magisterulus. Cui mulier respondit: Miserabilis Dæmon, huius rei tu caussam dedisti. Iterum Dæmon: Tibi facio, sicut tui similibus.

Tertia Conclusio. *Futura, quæ habent caussam necessariò determinatam & infallibilem, ad eorum esse producendam, Dæmones naturali cognitione cognoscere possunt.*

Haec Conclusio constat ex d. cap. Sciendum: & communi sententia Doctorum: & Ratio est: Huiusmodi futura habent esse in suis caussis necessariò determinatis, quod quidem esse cùm sit determinatum, infallibile & necessarium, certò potest cognosci. Quia Philosophiæ est pronunciatum: Sicut res se habet ad esse, ita ad cognosci. Sic multò certius quocunque Astrologo eclipses, & planetarum coniunctiones prædicere Dæmones possunt. Quia rectius caussas talium effectuum cognoscunt.

Quarta Conclusio. *Futura, quæ habent caussam, vt plurimum determinatam, sed fallibilem, cognoscuntur certa quadam coniecturali cognitione, sed non infallibili, à Dæmonibus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

RATIO: Quia cùm hæc futura solùm habeant esse in sua caussa determinata non necessariò, & infallibiliter, sed vt plurimum similimodo cognoscuntur iuxta dictum pronunciatum. Sic Dæmon possit prædicere mago vel malefico anni fertilitatem, quando est bona cœli cõstitutio, aut aëris optima constitutio, non tamen infallibiliter, quia fructus multis modis possent impediri ex alijs caussis.

Quinta Conclusio. *Futura merè contingentia, & indeterminata Dæmones non possunt naturaliter cognoscere.*

QVIA hæc futura cùm sint ad vtrumlibet indeterminatam & fallibilem habent caussam, atque ab hominis libero pendent arbitrio, quod in vtramque partem potest flecti. Liberum enim arbitrium, quantum ad actus sui determinationem, non cadit in cognitionem certam Dæmonis. Et confirmatur ratione. Quia si posset cognoscere, vtiq; vellet scire, An vinceret hominem, vel esset vincendus ab homine, quem tentat: Quia cùm superbus sit, nunquam tentaret eum, à quo se vincẽdum præsciret. Ideoq; semper tantum eum tentaret, quem se victurum præcognosceret. Sed clarum est ex sacris literis, gestis Sanctorum, & experientia, quod tentat etiam alios, à quibus vincitur, vt patet in Iob, Saluatore nostro,

nostro, S. Anthonio, Hilarione, & multis alijs. Ergo non præcognoscit futura ad vtrumlibet.

Sexta Conclusio. *Dæmones sæpè de actibus humanis coniecturaliter vera prænunciant.*

Ratio: Quoniam Dæmones passiones appetitus sensitiui, ac inclinationes corporales cognoscunt, & cùm plures sint, qui appetitum & carnalia desideria sequũtur, quàm qui illis resistunt, sæpè de actibus humanis vera conijciunt. Qualis enim quisq; est, talem sibi finem præscribit. Ex externis etiam signis & operibus qualis interior homo sit, non est difficile iudicare, iuxta illud Euangelij. A fructibus eorum cognoscetis eos.

Septima Conclusio. *Cogitationes hominis pendentes à voluntatis nostræ libertate, si solo intellectus & voluntatis termino contineantur, Dæmones non cognoscunt.*

Probatvr. Quia hoc diuinæ maiestatis proprium est. Ieremiæ 17. Prauum est cor hominis & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes. 1. Paralip. cap. 28. Omnia enim corda scrutatur Dominus, & vniuersas mentium cogita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

cogitationes intelligit. 3. Reg. 8. Tu nosti solu cor omnium filiorum hominum. Psalm. 43. Nonne Deus requiret ista? ipse enim nouit abscondita cordis. Iob. 42. Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio. Matth. 9. Cùm vidisset Iesus cogitationes eorum. Act. 1. Tu Domine, qui corda nosti omniũ. Roman. 8. Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus. Hebr. 4. Discretor est cogitationum & intentionum cordis, & non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius, &c. Eandem veritatem docent sancti Patres. Hieron. super dicta verba Matth. 9. Ambros. super cap. 2. 1. Cor. & lib. 1. de officijs. cap. 14. S. August. de diuinatione Dæmonum cap. 5. & lib. 2. Retract. cap. 30. Chrysost. hom. 23. super Ioan. super illa verba. Ipse enim sciebat, quid esset in homine. S. Thomas 1. part. q. 57. art. 4. S. Bonauent. in 2. d. 7. part. 2. art. 1. q. 3. & alij alibi. Hinc deducitur: quod nullus etiam Magus, aut diuinator potest cognoscere secretas hominis cogitationes.

Octaua Conclusio. *Cogitationes hominis & affectiones cordis indirectè & coniecturali cognitione Dæmones quandoq; possunt cognoscere.*

PATET: Homo ex effectibus exterioribus sic interiores actus potest cognoscere, iuxta il

ta illud Ecclesiast. 13. Cor hominis immutat faciem eius: & aliud Matth. A fructibus eorum cognoscetis eos,&c.Ergò multò magis Dæmones,qui maiori naturæ subtilitate sunt præditi.

Nona Conclusio. *Dæmones cognoscunt secreta,furta, deperdita, & thesauros quæ hominum cognitionem fugiunt.*

QVIA cùm sint incorporei,acrimonia sensus, & celeritate motus vigent nec impediuntur interpositione corporum,sed omnia naturalia obiecta perspecta habere possunt. Nullo tamen modo licet homini à Dæmonibus huiusmodi inquirere, vt infrà latius probabitur.

Vndecimum notabile. Artes huiusmodi magicæ & diabolicæ diuidi possunt in diuinatrices & operatrices. Diuinatrices,quarum exercitium maximè versatur in diuinando, secreta reuelando,& responsa accipiendo: Ad quas referre possumus auguria,sortilegia speciatim sumpta,Chiromantia,Spatulamantia,&c. Operatrices,quę virtute & cooperatione diabolica mirabilia & scelera operantur,vt est Magia propriè dicta, quæ arte diaboli mirabilia ad vanam ostentationem operatur. Ad eandem classem referre possumus incantationem, veneficia amatoria,& maleficorum crimẽ:quod

cùm omnium peſsimum ſit, vtpote contra ſalutem humani generis, ſemper verſatur in operatione: Quamuis quidem etiam huius ſectæ reperiantur, qui vacent tam diuinatrici, quam operatrici magiæ.

Duodecimum & vltimum notabile. Cum ad maleficorum & ſagarum crimen Dei permiſſio, Dæmonis poteſtas, & hominis voluntas liberè conſentiens concurrant, manifeſtiſsimum eſt maximam huius argumenti cognitionem ad Theologum pertinere. Quis enim quid Deus permittat, quid Dæmon poſsit, & quæ ſocietas inter hominem & angelum eſſe queat, cognoſcit, niſi Theologus ex ſacris literis? De Dei permiſsione nihil phyſicus tractat: De diaboli poteſtate nihil leges ciuiles ſcribunt: leges humanæ non Dæmonibus, ſed hominibus viuendi modum ſtatuunt. At quia maleficorum crimine nocumenta Reipublicæ inferuntur, humana pax læditur, & publica tranquillitas perturbatur, vt ab omni hominum memoria experientia rerum magiſtra compertum eſt: iuſtiſsimè pœnas leges ciuiles in maleficos & mathematicos decreuerunt. Cauſſarum autem concurrentium, ad tam immane maleficorum crimen, in effectus fluxus, Theologi iudicium requirit, quamuis etiam philoſopho ſuas partes non denegemus in diſcernendis effectibus veris à falſis & præſtigioſis. Atque hæc cauſsa eſt, quare

Iuriſ-

Iurisperiti tam parum, vt omnibus notum est in commentatione argumenti harum legum præstiterint. Bartolus, Baldus, Salycetus, Angelus & alij copiosissimi in alijs legum titulis extiterunt: de harum ll. materia, aut nihil, aut valdè parum cum Glossæ explicatione scripserunt. Quare nemo miretur me hoc argumēti genus, quod multum in praxi & controuersia hisce infœlicissimis temporibus versatur, ad tractandum suscepisse, qui professione sum Theologus, atque etiam iam longa lectione Theologiæ tantum scientiæ iuris adiunxi, quantum huius materiæ necessitas postulat. Exactiorem iuris cognitionem, in harum legum interpretatione relinquo eis, qui omnem ætatem in Iurisprudentia consumpserunt.

C. DE MALEFICIS ET MATHEMAticis & cæteris similibus.

LEX I.

Plus est hominem veneno extinguere, quàm occidere gladio.

DVPLEX huius Legis sensus esse potest. Prior secundum Gloss. & Bald. Atrocius est venenare, quàm occidere gladio, quia

venena dans tenetur L. Cornelia de Sicarijs & venefic. ff.

Secundus sensus Salyc. & aliorum. Grauius est veneno extinguere, quia dolo & clandestinè committitur, & occultè vita hominis subtrahitur, & vt plurimum non est locus remedio. Similis ratio sumi potest ex Baldo L. Cum fratrem. C. de quib. vt indign. cum textu ibidem. Venenatio est crimen occultum, & sapit proditionem. & idem Bald. in L. Nemo. C. de summa Trinit. col. 2. in verbo. Simile est in veneficio. Ille qui venenat aliquem, dicitur proditoriè eum occidere. Salycet. in d. L. Cùm fratrem. Alexand. in cons. 145. nu. 6. lib. 7. Carrerius in pract. Criminali. § Homicidium. nu. 98. & post alios Couarr. in relect. Clement. Si furiosus, de homicid. in initio, num. 11.

Quomodo nomen veneni accipiatur.

Nomen (venenum) medicum est, & sumitur in vtramque partem, bonam & malam. L. Qui venenum. ff. de rerum & verbor. signification. Qui venenum dicit, adijcere debet, vtrum bonum esset, an malum. Nam medicamenta venena sunt, quia eo nomine omne continetur, quod adhibitum eius naturam, cui adhibitum est, mutat. Dicitur enim secundum Gloss. ibidem in verb. (mutat) venenum à vi vehementi immutandi naturam eius, cui adhibetur. Ad idem facit L. Eiusdem legis. ff. ad Legem Corneliam de sicar. & venef.

Pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Pro maiori præſentis legis intelligentia annotandum cum Paulo Grilland. lib. 2. de Sortilegijs, q. 12. num. 14. quod ff. ad L. Corneliam de Sicarijs fit mentio & tractatur de venenis naturalibus, quæ hominis ingenio & medicorum peritia fiunt, abſque aliqua ſuperſtitione ſeu Dæmonis inuocatione. Venenum autem in præſenti L. accipitur pro eo, quod fit per Sortilegos, magos, maleficos & Necromanticos, ſimileſq́; ope & ſuffragio Dæmonis. Sicut nomen (venenum) pro naturali veneno accipitur, & etiam pro eo, quod arte diabolica vel præparatur, aut adminiſtratur: ita nomine veneficij & venefici communiter Doctores non ſolùm prophani, ſed etiam Eccleſiaſtici vtuntur pro maleficio & malefico. Exod. 22. vbi noſtra verſio Hieronymi habet; Maleficos non patieris viuere, Septuaginta Interpretes habent, veneficos. S. Auguſtinus lib. 21. cap. 6. Magos noſtra Scriptura, inquit, Veneficos & incantatores vocat. Iſichius lib. 6. in Leuit. cap. 19. Peſſimum, ait, eſt etiam veneficis adhærere: quia Dæmonum inimicorum nobis & peſtilentium nomina dicunt, & ibidem, in cap. 20. Non qualecunq; peccatum eſſe declinare ad magos, ſiue vt ſeptuaginta, ventriloquos & veneficos, prædiximus. His accedit Philo in lib. de ſpecialibus legibus, cuius verba quoniam maximè faciunt ad d. L. 1. intelligentiam, ad longum inſerenda duxi. Cęterum, inquit, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

gladio, hasta, fuste, saxo, alioùe telo interimunt: fieri potest vt inconsulto repentinoque impetu perciti scelus admittant, furori non rationi obsecuti, ita vt dimidiatum videatur facinus cui non accessit longa deliberatio. Alij verò sceleratissimi, polluti mente ac manibus, magi & venefici, per otium & in secessu dant operam malis damnatisque artibus, captantes occasionem variarum calamitatum inferen-
,, darum proximis. Ideò lex vult veneficos &
,, veneficas, ne vnum quidem diem viuere, sed mori, quam primùm depræhensi fuerint, nec vllo pacto differri supplicium. Nam qui propalam & cominus aggrediuntur, vtcunque caueri possunt: occultæ autem insidiæ veneficiaq; non animaduertuntur facilè. Præstat igitur vt noxa, quam illaturi erant alijs, auertatur in eorum capita, & alioquin etiam qui gladio, vel alio quouis telo grassatur, non enecat multos eodem tempore: venenis autem læ- tiferis innumeri perimuntur, inter esculenta
,, clàm admixtis confusisq; per insidias: & ac-
,, cidit aliquando in numeroso conuiuio, soda-
,, libus ad eiusdem salis eiusdemq; mensæ so-
,, cietatem collectis, inter libationes violari sodalitatis fœdera, repente mutatis rerum vicibus, & in conuiuij locum succedentibus funestis exequijs. Quapropter etiam mitissimos clemētissimosq; iudices sæuire in id genus conuenit, nec saluti eorum vnquam parcere. Quid

enim

enim eſt iniquiùs quam alimenta ad tuendam vitam facta vertere in perniciem, & naturæ beneficia corrumpere? vt qui ex cibo potuq́; petunt refectionem neceſſariam, in inſidias præcipitati, pro ſalute mortem inueniant? Eadem pœna manet eos, qui non lætifera venena conficiunt, ſed longos morbos, & tabem lentam inferentia. Nam ſæpè ſatiùs eſt emori, quam ægrotare, præſertim diuturno morbo, nō habituro fœlicem exitum. Reſpuunt enim medicinam morbi contractiè veneficijs. Moleſtiores autem ſunt in hoc genere animarum noxæ, quam corporum: quoniam inde naſcuntur deliria, & intolerabiles inſaniæ, quibus mens, qua nihil pretioſius homini datum eſt diuinitus, oblæditur: vel potiùs in totum demigrat ſine vlla ſpe reditus, brutam deterioremq́; animi partem relinquens corpori communem cum beſtijs. Quandoquidem ſublata ratione homo in feram mutatur, vtcunque liniamenta humanæ ſpeciei retineat. Veram quidem illam Magiam, hoc eſt, perſpectiuam ſcientiam, per quam naturæ opera cernuntur clariùs, vt honeſtam expetendamq́ue non plebei ſolùm ſectantur, ſed etiam reges regum maximi, præſertim Perſici, tam curioſi harum artium, vt regnare non liceat, niſi cum magis verſato. Ex hac adulterata deprauataq́ue deſcendunt, quas maximè proprio vocabulo malas artes dicimus, circulatorum, ariolorumq́ue

ſtudia,&mulierum mancipiorumq́; nequiſſimorum expiationes, luſtrationeſq́; profitentium mutationeſq; amoris in odium: autè diuerſo in amorem odij, per quaſdam potiones & incantamenta idonea. Atq; his dolis inuncant ſimpliciſſimum quemq;, donec in calamitatès ingentes pertrahant, vt nonnunquam magnæ familiæ cognationeſq́; paulatim inſidendo ſine ruinę ſtrepitu intercidant. His omnibus opinor conſideratis, noſter legiſlator non ſinit procraſtinari veneficorum ſupplicia, ſed abſque mora vult exigi, quod dilatio noxijs oportunitatem peccandi præbeat, vltrò ad mortem properantibus, cæteros verò ſuſpicione metuq́; repleat, exiſtimantes quicquid illorum vitę accedit, ſuæ ſecuritati decedere. Idcircò ſicut viperas, ſcorpios, aliaſq́; venenoſas beſtiolas, prius quàm mordeant, aut ſauciét, aut omninò ſe commoueant, ſine mora ad primum aſpectum occidimus, præcauẽdo genuinam eorum malitiam prius, quàm noceant: Eodem modo etiam homines plectendi ſunt, qui cùm ſint animalia rationalia, nihilo ſecius à natiua manſuetudine in ferinos mores degenerant, & pro delectamento habent lædendi quotquot poſſunt licentiam. Hactenus in præſenti de veneficis dictum ſit. Hæc Philo, in quibus materiam d.L.1. rectiſſimè explicat, quomodo grauius, plus atrociuſúe ſit veneno quàm gladio occidere, & quod ſecun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

secundum legem etiam diuinam per venefi-
cos malefici intelligantur. Consonant his et-
iam quæ prophani docent. Iustinian. Institut.
Iuris ciuilis, de public. iudic. in §. Item lex Cor-
nelia. vers. Eadem lege & venefici capite dam-
nātur, qui artibus odiosis, tam venenis quàm
susurris occidunt: susurris, id est, incantatio-
nibus, secundum Glossam. Sic Plato & Plato-
nici, veneficij nomine, pro incantatione &
fascinatione vtuntur. Plato lib. 11. de legib.
Porphyrius lib. 2. de sacrificijs, & Iamblycus
in lib. de mysterijs, & confirmo hoc ex LL. L.
Qui venenum, ff. de verb. signific. & L. Quod
sæpè. §. veneni. ff. de contrahen. empt. nomine
veneni continetur omne, quod adhibitum, e-
ius naturam, cui adhibitum est, mutat. Ergo
nomine veneni maleficium seu incantatio et-
iam intelligitur, quia maleficio & incantatio-
ne corpus eius, cui incantatio siue maleficium
applicatur, mutatur in peius, & inficitur ve-
neno & morbo, nisi quis diuinas literas, cano-
nes & leges negare velit. Atq; hoc latini sermo-
nis obseruantissimus etiam Calepinus obser-
uauit, in verbo, Malefacio tibi. Maleficæ mu-
lieres incantatrices dicuntur, & veneficæ: & in
verbo, Veneficus & venefica, qui vel quæ ve-
nena conficit, & qui incantationibus & cæte-
ris malis artibus vtitur. Hinc triueneficus, id
est, excellens veneficus. Plautus. Mussas adhuc
triuenefica? Nomen ergo (venenum) commu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ne est veneno naturali, & illi, quod incantatione & arte malefica siue magica conficitur. Quod etiam verum est apud Græcos. Φάρμακον enim vtrique conuenit, vt doctè admodum multorum auctoritate ostendit Ioannes Bodinus in confutatione opinionis Ioannis VVieri.

Dubium *hîc esse potest, quod mouet Salycetus, & breuius resoluit, An, quando aliquis emit aut præbuit venenum ad occidendum, & non secutus est effectus, teneatur pœna ordinaria?*

NON est dubitandum, quando effectus sequitur, tunc enim omnium consensu receptum est, quod pœna ordinaria afficiendus sit. Sed in casu proposito alia ratio est. Quidam distinguunt: Conatus præbendi venenum, aut ad remotum actum tantum venit, vt, emit aliquis venenum ad occidendum hominem, sed non propinauit, quia impeditus, vel pœnitentia ductus mentem mutauit: & in hoc casu, communissima est sententia, quod non puniatur pœna ordinaria, sed arbitraria, sic Salycet. & Angel. in præsenti L. Bald. in cons. 443. incip. Cecehus confecit. lib. 3. Didac. Couarr. in Clem. Si furiosus, de homicid. par. 2. non longè ab initio, num. 11. Menoch, lib. 2. de arbitrar. Iud. quæstionib. casu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

360.num.46.& alij à Couarr.& Menoch. citati. Aut conatus venit ad actum proximum, vtpote emit aliquis & propinauit venenum: sed venenatus medicorum ope adiutus effugit mortem: tunc is maleficus pœna ordinaria punitur. Sic Salycet. Angel. Couarr. Menochius, & alij locis dictis. Alij indistinctè tenent, ementem & etiam propinantem venenum, non fore puniendum pœna ordinaria, si effectus non sequitur. Bertachinus in Repertorio Iuris, in verbo, Venenatio. Carerius in practica, fol.190.num.19.vt citatur à Didaco, Iulius Clarus lib.5.sentent.in §. Homicidium, num.14. Bertach. attestatur se hanc sententiam sæpè Romæ practicasse: & hæc magis communis opinio videtur, & in praxi receptior: vt Clarus docet. Hæc circa primam L. sufficiant.

LEX II.

Artem Geometriæ disci, atque exerceri publicè interest: Ars autem mathematica damnabilis est, & interdicta omninò.

NOMINE Geometriæ intelligitur scientia, quæ docet mensurare terram. De qua conscripsit libros Euclides, quos vertit Boëtius. In his varias mensuras, lineas, superficies,

angu-

angulos & figuras Geometricas ponit. De hac eadem latè scripsit Orontius Fineus Delphinas in duobus libris. Plato in 7. lib. de Republ. magnis laudibus extollit Geometriam: & inter cætera attestatur, Geometriam ad veritatem animum attollere, & ad philosophandum præparare cogitationem, conducere etiam ad rem militarem, ad castra ponenda, regionem occupandam & ad machinamenta, quibus circa acies, vel in obsidione, vel in itinere vtendum est. Tantum Plato Geometriæ tribuit, quod voluerit scribi in foribus suæ scholæ, vt referunt: ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω, id est, nullus ignarus Geometriæ ingrediatur. Iudicabat enim maximè interesse ad disciplinas comparandas, si quis Geometriæ vacasset.

Dubium circa literam huius L. mouere aliquis possit.

Mathematica dupliciter accipitur.

Quomodo mathematica, quæ est vna ex scientijs secundum philosophum lib. 6. methaphys. textu 2. & communem philosophorum sententiam, omnino damnatur, & Geometria, quæ eius est pars, tanquam vtilis Reipub. admittitur? Mathematica enim complectitur Arithmeticam, Musicam, Geometriam & Astronomiam. Respondetur, Mathematica dupliciter accipitur. Vno modo pro scientia, quę considerat quantitatem, ratione, sed non re à materia separatam vt Aristoteles loco cit. dicit: hæc cum consistat infra terminos humanæ rationis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tionis, est vna ex humanis scientijs, vtilis & necessaria Reipubl. & dictas sub se continet scientias, eiq; Geometria subijcitur. Hinc Pythagoras, & multi eius scholæ discipuli firmiter statuebant, absq; mathematico quadriuio haud facilè philosophiæ apicem contingi, nec posse verum percipi. Et in initio quidem Geometria & Arithmetica, ab eodem Pythagora, referente ex alijs Ludouico Cœlio Rhodigino, lectionum antiquarum lib.4. cap.30. in mathematicarum album sunt aduocatæ, quod ad omnem scientiam, omnemq; disciplinam capescendam has cum primis accommodas perspexisset. Alio modo accipitur mathematica pro scientia diuinatiua, & iudiciaria, & hæc iuxta hanc L. omnino damnatur, quando non stat in certis & definitis terminis. Atq; huius mathematicæ professores, damnantur, & vulgò dicti fuerunt mathematici, vt cõstat ex Augustino lib.4. Confess. cap.3. Cuius verba referuntur à Gratiano 26. q.2. c. Illos planetarios, quos mathematicos vocant, planè consulere non desistebam. & ibidem q.4. cap. Igitur. ex eodem Augustino de natura Dæmonum. Hi sunt, qui vulgò Mathematici vocantur; cuius superstitionis genus constellationes latini vocant, id est, notationes syderum, quomodo se habeant, cum quisque nascitur. Primum autem ijdem stellarum interpretes Magi nuncupabantur. Postea hoc nomine solùm mathe-

matici

matici dicti sunt: hęc ibi. Ad idem facit illa lex CC. Honorij & Theodosij in L. Mathematicos. C. de Episcop. audien. Mathematicos, nisi parati sint, codicibus erroris proprij, sub oculis Episcoporum incendio concrematis, Catholicæ religionis cultui fidem tradere, nunquam ad errorem primum redituri, non solum vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus pelli decernimus. Nunc pro latiori intelligentia dictæ L. aliqua sunt quærenda.

QVAESTIO. I.

An corpora cœlestia agant in hæc inferiora?

Hac quæstione resoluta facilè patebit, ad quæ Mathematica & Astrologia se extendant.

Prima Conclusio. *Corpora cœlestia agunt, & imprimunt in hæc inferiora.*

S. Augustin. lib. 3. de Trinitat. cap. 4. Corpora crassiora & inferiora per subtiliora & potentiora quodam ordine reguntur, & D. Dionysius in 4. cap. de diuinis nominibus: Lumen solis ad generationem sensibilium corporum confert, & ad vitam ipsa mouet, & nutrit, & auget, & perficit. S. Thomas

1. part.

part.q.115.arti.3. S.Bonauent.in 2. d.14.part. ult.&alij Theologi ibidem,& Aristoteles lib. 2. de generat.tradit,Solem,per accessum & recessum esse caussam generationum, corruptionum, aliarumq; variationum, quæ in his inferioribus fiunt.

Secunda Conclusio. *Corpora cœlestia non habent actionem vllam in creaturas purè spirituales, id est, in Angelos & Dæmones.*

QVIA corpora cœlestia sunt inferiora spiritualibus creaturis. Inferiora autem non agunt in superiora, vt docent S. August. lib.12.super Genes.cap.16.S.Thom.1.par.q.d. artic.5.

Tertia Conclusio. *Nullum cœlorum cogit hominis arbitrium,*

S.Thom.1.2.q.9.art.5. & loc.cit.art.4.&6. S. Bonauent.in 2.d.24.part.vlt.q.3.Damasc. lib.2. de fide Orthod.cap.6.&alij in 2. d.14. Turrecr.in 26.q.2.can. Illos. Probatur ratione: Si cœlum cogeret liberum arbitrium:superius subderetur inferiori. Homo enim est superior cœlo & stellis, homo autem non est propter astra, sed astra propter hominē facta sunt.Præterea, si cogeretur voluntas ab astris, nec esset consilium, nec quid dignum pœna, aut præmio,

Quarta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Quarta Conclusio. *Mores hominum, & euentus futurorum, vel actus humanarum voluntatum simpliciter & sufficienter attribuere constellationibus syderum, est superstitiosum, & contra fidem Catholicam.*

HIEREMIAE 10. cap. à signis cœli nolite metuere, quæ timent gentes: quia leges populorum vanæ sunt. Deinde hoc spectat ad errorem Priscilliani, qui dixit homines fatalibus stellis alligatos. Eius errorem damnauit Concilium Braccarens. primum cap. 9. Si quis animas & corpora humana fatalibus stellis credit astringi, sicut Pagani & Priscillianus dixerunt, anathema sit: & cap. 10. Si qui duodecim signa, quæ mathematici obseruare solent, per singula animæ, vel corporis membra dissipata credunt, sicut Priscillianus dixit: anathema sit.

Quinta Conclusio. *Dispositiuè & indirectè corpora cœlestia possunt agere in hominis voluntatem, & tunc eam contingenter inclinant, sed non necessitant.*

S. Thom. 1. 2. art. d. S. Bonauent. & alij. Ratio est. Quia varia corporum dispositio plurimum facit ad humanorum morum variationem. Cœlorum autem virtus potest directè in cor-

in corpus humanum imprimere, tunctamen voluntas non cogitur, sed tantum inclinatur. Vnde dicitur: Sapiens dominabitur astris.

QVAESTIO. II.

An Astrologia, quæ est pars Mathematicæ, omninò sit prohibita?

DE hac materia tractant S. Thom. 2.2. q. 95. Alexand. Halen. 2. par. q. 184. Turrecr. in d. c. Illos. Alberic. in Repertorio Iuris, in dictione, Sortilegus. Troilus Maluetius in tractatu de sortibus, part. 1. Panorm. Ioan. Andr. Petr. Ancharan. & Ioan. de Anania cum alijs in cap. Ex tuarum, de Sortileg.

Astrologiæ duæ sunt partes.

Astrologiæ sunt duæ quasi partes. Vna, quæ tradit notitiam corporum cœlestium, & influentiam eorundem in hæc inferiora. Alia, quæ iudicat ex astrorũ & corporum cœlestiũ inspectione ac obseruatione de rebus, quæ occurrunt vel geruntur circa hominem: & hæc dicitur Astrologia iudiciaria, quæ quando in ferẽdo iudicio metas humani intellectus trãsgreditur, reprobatur: atq; vt hoc melius & rectius intelligatur, in primis notandum ex Doctoribus. Varij possunt esse effectus, de quibus Astrologus suum iudicium interponit. Aliqui sunt, qui necessariam naturalemq́ue cum suis caussis coniunctionem habent, vt sunt Eclypses, oppositiones syderum, cõiunctiones

planetarum, &c. Alij reperiuntur, qui non ſemper, nec neceſſariò à ſuis cauſſis dependent, ſed vt plurimum: vt, ſiccitas, pluuia, ſterilitas terræ, peſtis, &c. Alij ſunt effectus, qui contingenter, & fortuitò ex mera liberaq́; hominis voluntate dependent. Alij ſunt effectus quidem occulti & ab humana cognitione remoti, vt ſunt ea, quæ occulta ſunt: vt, furta ſecreta, theſauri in viſceribus terræ, perditorum inuentio, &c. Et quoniam de ſingulis hiſce effectibus poteſt eſſe dubium: per Concluſiones ponetur reſolutio.

Prima Concluſ. *Aſtrologus ſi iudicium ferat de prioribus effectibus, qui naturalem neceſſariamq́; dependentiam à ſua cauſſa habent, non peccat contra vllam legem.*

PROBATVR. Tales effectus poſſũt cum certitudine ſcientiæ cognoſci ex ſuis cauſſis, à quibus ſemper, naturaliter, & infallibiliter dependent: ergo nihil ſuperſtitionis eſt admixtum tali iudicio, ſed ſpectat ad humanam ſcientiam. In hac Concluſione omnium eſt idem ſenſus.

Secunda Concluſio. *De effectibus ſecundi generis, qui ex aſtris & cælorum motione non infallibiliter, ſed ſæpè eueniunt, infal-*

Infallibiliter iudicare, & eos futuros prognosticare non potest Astrologus.

PROBATVR. Sicut res se habet ad esse, ita ad cognosci: sed tales effectus non dependent ex suis caussis necessariò & infallibiliter, ergo infallibiliter astrologus non potest de eis prognosticare. Deinde, tales effectus oriūtur non solùm ex syderum constellatione, sed etiam elementorum, mixtorū, & corporum varia dispositione, quæ habēt qualitates non raró contrarias, quas Astrologi, aut nō cognoscunt, aut non considerant: & quando ex aliqua parte in his contingit ignorantia, corruit cognitio, vt optimè Gabriel in 2. d. 14. q. vnica prope finē docet. His accedit, quod ministerio bonorum Angelorum Deus hunc mundum regit & disponit, prout expedit homini, in cuius vsum hæc inferioria diriguntur. Homo autem aliquando peccat & Deum prouocat ad pœnam. Aliquādo etiam ad cor per pœnitētiam redit, Dei misericordiā implorat, bona opera, quib⁹ Deum conciliat, exercet. Quare pro meritis & peccatis ministerio angelorum varias dispositiones nō raró Deus immittit, iuxta illud Psal. 106. posuit flumina in desertum, & terram fructiferam in salsuginē, à malitia inhabitantium in ea. Ex dictis infertur, qđ si Astrologus tam perfectā haberet Astrologię cognitionem, quā Dæmones habent, sæpè posset prædicere &

verè prognosticare de huiusmodi effectibus ex caussarum concursu.

Tertia Conclusio. *De prædictis effectibus coniecturaliter Astrologus potest prognosticare.* Conclusio constat ex dictis.

Quarta Conclusio. *De effectibus fortuitis, moribus, & actibus humanis ex libera voluntate dependentibus, Astrologus cum nulla certitudine potest aliquid prædicere.*

PROBATVR in primis ex sacris literis. Sic, futura prædicere spectat ad Deum. Esaiæ 41. Annunciate, quæ ventura sunt nobis, & sciemus, quod Dij estis. & cap. 47. Stent & saluent te augures cœli, Astrologi, qui contemplabātur sydera cœli, & supputabāt menses, vt ex his annunciarent ventura tibi. Sap. 8. Signa & mōstra scit, antequam fiant. Iob. 38. Nunquid nosti ordinem cœli, & ponentes rationem eius in terra? Deinde constat hæc Conclusio ex canonib. 26. q. 2. can. Illos planetarios, & can. Sed & illud: obseruare auguria, requirere stellarum cursus, & euentus ex ijs futurorum rimari, seruare somnia; superstitioni tribuitur. & q. 4. can. Igitur genus. Astrologi dicti, eò quòd in astris

strisaugurantur, Genethliaci appellati sunt, propter natalitiorum cõsiderationes dierum. Geneses enim hominum per duodecim cœli signa describunt, syderumq; cursu, nascẽtium mores, actus & euentus prædicere conantur: id est, quis quali signo fuerit natus, aut quem effectum habeat vitæ, qui nascitur. Hi sunt qui vulgò Mathematici vocantur, & ca. 2. de Sortilegijs: & de hac Astrologia etiam d. L. intelligitur, cùm ait: Ars autem Mathematica damnabilis est, & interdicta omninò. Damnant etiam sancti Patres hanc Astrologiam, & attestãtur eam esse superstitiosam, inutilem, vanam, & impossibilem. Ambros. li. 4. Exameron c. 4. Basil. in serm. in principium Prouerb. Gregorius in hom. de Epiphania Dom. Augus. latissimè lib. 5. de Ciuitat. Dei à principio, per aliquot capita. & lib. 2. super Genes. cap. 16. & 17. lib. 2. de doctr. Christiana, à cap. 21 per aliquot capita, & sup. Psal. 61. Euseb. de pręparat. euangelica lib. 6. c. 6. 7. 8. & 9. Guilhelm. Paris. in tract. de legib. ad longum. S. Thomas 2. 2 q. 95. art. 5. S. Anton. 2. part. tit. 12. cap. 1. §. 6. & hanc sententiã omnes Theologi meritò sequuntur. Consentiunt Iurisperiti in locis in principio q. citatis. Ratio etiam est manifesta. Tales effectus non pendent à lege astrorum, vt ex suprà dictis patet: ergo per inspectionem astrorum non potest certa de his haberi cognitio. Fuit enim error Gentilium, astra efficientiam exer-

cere in actus humanos: quare diebus Septimanæ nomina planetarum assignarunt, Diem Dominicam soli, feriam secundam lunæ, tertiam Marti, quartam Mercurio, quintam Ioui, sextam Veneri, Sabathum Saturno: Sic à Sole dicebant se habere spiritum vitalem: à Luna corpus: à Marte sanguinem: à Mercurio ingenium & linguam: à Ioue temperantiam humorum elementarium: à Venere voluptatis delectationem: à Saturno humorem. Ex dictis patet impium esse dicere, quod sydera aut planetę efficaciter inclinent, & instigent quosdam ad furta, aliquos ad homicidia, alios ad luxuriam & Venerem, & sic de similibus. Quia natura corporum cœlestium est bona, & à Deo Opt. Max. omnium bonorum auctore creata, ad bonum finem. Ergò eorum inclinatio naturalis est in bonum, & non ad malum. Alioquin cum dans formam, det etiam quę naturaliter formam consequntur, Deo esset tribuenda naturalis astrorum inclinatio ad malum. His addi potest, quod corpora cœlestia operantur sua opera secũdum Dei præceptum, quod nunquam transgrediuntur. Si ergò instigant ad malum: id fieret ex præcepto Dei, quod est accusare diuinam bonitatem, quæ omnia fecit valdè bona, vt diuinæ literæ docent. His omnibus id cõsonat, quod index librorum damnatorum à Cõcilio Tridentino in Regula sexta vult, vt Episcopi diligenter prouideant, ne Astrologiæ iudicia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

liciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitisq; casibus, aut ijs actionibus, quę ab humana voluntate pendent, certò aliquid euenturum affirmare audent.

Quinta Conclusio. *Damnabile est contra diuinas literas, contra canones & leges, per Astrologiam inuestigare res occultas, furta secreta, thesauros, virginitatem, &c.*

DEVTERON. 18. Non inueniatur in te, qui Pythones ac diuinos consulat. Leuit. 19. Nó declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini. Ex cap. 20. Anima quę declinauerit ad magos, &c. Et in iure canonico textus est in cap. 1. de Sortilegijs. & ibidem cap. Ex tuarum. Imponitur pœnitentia Presbytero, eò quòd accessit cum quodam infami ad priuatum locum, non ea intentione, vt vocaret Dæmonium, sed vt inspectione Astrolabij furtum cuiusdam Ecclesiæ recuperaret. Et hoc fecit bono Zelo, & ex simplicitate: tamen grauissimum fuit id crimen iudicatum, & non modicam inde maculam peccati contraxit, vt canon ait. De lege ciuili etiam non est dubium ex d. L. & infrà. L. Nemo Aruspex. & in L. Item apud Labeonem quæritur. §. Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

quis astrologus, &c. Cõsultus aliquem furem dixerit, ff. de iniur. & famos. libell. & L. 1. C. de Thesauris lib. 10. Consentiunt Theologi, Canonistæ, & Iurisperiti in d. locis. Caussa huius Conclusionis esse potest. Quia occulta reseruantur diuinæ cognitioni, & per naturales sciendi modos non possunt cognosci, ideo necesse est quod cognoscantur consilio aut auxilio Dæmonum, à quibus, cùm sint fallaces, & inimici DEI generisq; humani, non licet aliquid sine maximo scelere inuestigare.

CIRCA PRAEDICTA POtest moueri dubium.

Si ex syderum & planetarum inspectione nihil possunt prædicere Astronomi de rebus & euentibus futuris: Quomodo ergo sæpè vera prognosticant?

RESPONDEO secundum eá, quæ ex Patribus adducit Bartholomæus Medina in 1. 2. S. Thomæ q. 9 arti. 6. veritas talium prædictionum non referẽda est in constellationum obseruationem, sed ad alias quatuor potiores caussas: nimirum ad sortes, ad pacta, ad prudẽtiam consultorum, & stultitiam consulẽtium. Vim sortis hoc facere, attestatur S. August. lib. 4. Confess. cap. 3. Si enim, ait, de paganis poëtæ cuiuspiam longè aliud canentis atque intenden-

entis, cùm forte quis consuluit, mirabiliter consonus negocio sæpè versus exiret, mirandum non est, si ex anima humana superiore aliquo instinctu nesciente quid in se fieret, non arte, sed forte sonaret aliquid, quod interrogantis rebus factisq; concineret. Hæc August. Secundò, multa ab Astrologis dicta eueniunt non ex Astrologia diuinante, quę nulla est, sed societate & fœderibus inter eos & Dæmones constitutis, & sic Astrologi vera respondent ex occulto instinctu spirituum, vt S. August. docet lib. 5. de Ciuit. Dei cap. 7. in fine. & lib. 2. de Genesi ad literam cap. 17. Fatendum (ait) est, quando à mathematicis vera dicuntur, instinctu quodam occultissimo dici, quem nescientes humanæ mentes patiuntur: quod tamen ad decipiendos homines fit, spirituum immũdorum & seductorum operatione, qui quædam vera de temporalibus rebus nosse permittuntur. Tandem concludit. Quapropter bono Christiano, siue mathematici, siue quilibet impiè diuinantium & maximè dicentes vera, cauendi sunt, ne consortio Dæmoniorũ animam deceptam pacto quodam societatis irretiant.

Tertiò: implentur frequenter, quæ Astrologi prænunciant, non ex cōstellatione, sed sola animi prudentia, qua non solùm præterita recolunt, pręsentiaq; perspiciunt, sed etiam futura prospiciunt, & quæ ventura sunt longè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

antè præuident. Fiunt aliquando quidem homines exercitatione & longa rerum experientia ita ſagaces, quod ex hominum & negotiorum circunſtantijs bene conſideratis, certitudine quadam morali de rebus futuris vera enuncient. Sic Hannibalem prudentiſſimum ducem, perſpecta temeritate ac imperitia Terentij Varronis Romani Conſulis, produnt veterum ſcripta prędixiſſe Afris victoriam, & Romanis cladem: quam prognoſticationem rerum euentus confirmauit.

Quarta & poſtrema cauſſa eſt, conſulentium ſtulta credulitas. Solet enim talis credulitas immittere credulis conſulentium animis, aut ſpem fœlicitatis à diuinatore promiſſæ, aut metum calamitatis ab eo denunciatæ. Hi autem duo effectus crebrò efficiunt, vt humana negotia prænunciatos effectus ſortiantur. Nam quemadmodum ſpes & fiducia ardua quæque opera audenter aggrediuntur, & fœliciter magnificeque abſoluunt: Ita pauor & metus pauidè incipiunt, & incepta facili negotio imperfecta relinquunt. His addo cum S. Thoma 2. 2. q. 95. artic. 5. ad 2. quod Aſtrologi ex conſideratione aſtrorum frequenter etiam vera prænunciant: quia plures homines paſſiones corporales ſequuntur. Et ideò actus eorum diſponuntur vt in pluribus, ſecundum inclinationem cœleſtium corporum. Pauci autem ſunt, id eſt

ſoli

ti ſapientes, qui ratione huiuſmodi inclinationes moderentur. Et ea de cauſſa, Aſtrologi multis vera prænunciant coniectura quadā, præcipuè in communibus euentibus, qui pendent ex multitudine. Vnum tamen hîc notare licet de calendariorum noſtrorum ſcriptoribus, quorum cognitio eſt ex Aſtrologia, quod quidam tam multas faciūt prognoſticationes de rebus futuris, vt moraliter loquendo, neceſſe ſit aliquod verum incidere. Nam qui multa dicit, non ſemper mentitur. Multorum autem ex vulgo tanta eſt credulitas, vt Aſtrologo ſiue mathematico ſæpè falſa prænuncianti, ſi in vno veritatem conijciat, fidem adhibeant certam. Melius autem mihi placent calendaria Italiæ, ex quibus aliqua vidi, quæ ſolum tempus, & lunæ ſoliſq; mutationes cum Eclypſibus indicabant.

QVAESTIO. III.

An Cometæ ſint ſigna bellorum, infirmitatum, calamitatum, aut mortis principum, &c.

Antequam quæſtio reſoluatur, quædam ſunt præmittenda ex Philoſophia.

COMETA generatur ex vapore ſicco, calido, terreſtri, craſſo, cuius partes adinuicem bene cohærent. Cauſſa eius efficiens eſt duplex.

Duplex est caussa efficiens.

duplex. Remota, & Proxima. Remota Cometæ caussa efficiens est sol, qui radijs suis calefaciẽs terram, eleuat ex ea prædictum vaporem. Proxima autem caussa efficiens est, suprema regio aëris, quoad altissimam eius partẽ sphæræ ignis contiguam. Nam vapor paulatim ascendens, cùm peruenerit ad supremam illam partem æstuantem & calidissimam, propter vicinitatem ignis, dilatatur.

Apparet autem potissimum in triplici figura, Comæ, Barbæ, & Caudæ. Hinc dicitur stella comata, quia in circuitu & secundum omnes partes emittit radios velut crines argẽteos, & est quasi coma capitis, quæ ex omni parte pendet à capite. Eandem ob caussam à quibusdam stella crinita appellatur. Dicitur stella barbata, quando non secundum omnes partes in circuitu, nec secundum plures, sed tantum secundum vnam partem emittit radios ad instar barbæ, quæ tantum ab anteriori parte fluit, scilicet à facie. Nominatur stella caudata, quando nec in circuitu, nec secũdum omnes partes, sed tantum ex vna emittit radios oblongos, ad modum caudæ, & in hac figura frequenter apparet. Prouenit autem hæc diuersitas figurarum in cometis, ex diuersitate densitatis & raritatis, & diffusionis ipsius vaporis sicci, calidi, terrestris. Nam quando inflammatur in suprema parte supremæ regionis aëris, aliquãdo attenuatur secundum omnes

…s extremitates in circuitu, in medio autem manet densus: & tunc emittit radios in circuitu, fitq; comata stella. Aliquando est adeò crassus & densus, quod solùm in aliquas partes extremas, in quibus est minor densitas, attenuatur & diffunditur, & tunc secundum aliquas partes emittit radios, in quibus est minor densitas, & apparet vt stella habens barbam. Aliquando est adeo densus, quod vix secundum vnam partem minus densam potest ex calore ignis subtiliari & diffundi: & tunc ex tali parte tantum emittit radios, per modum caudæ.

Quantum ad colorem cometæ, aut est albus vt argentum, aut rubeus, vt ferrum ignitum, non tamen benè inflammatum: vel niger vt carbo extinctus. Ratio huius varietatis est, quia vapor ille diuersis modis potest variari. Aliquando est ita temperatæ densitatis, quod ex calore sphæræ ignis potest subtiliari secundum omnes extremitates suas, & inflammari, & tunc ex flammę & sua subtilitate apparet, vt stella alba. Aliquando est adeò densus, quod non potest bene inflammari, licet igniatur: & tunc apparet vt stella rubea, & tanquam lignū densum, ignitum, rotundum, à quo non exit flamma clara, sed rubea. Aliquando est adeò condensatus ex sua viscositate, quod nec ignitur, nec inflammatur, sed extinguit ignem sibi propinquum ex crassitia suæ materiæ; sicut quan-

quando in ignem proijcitur pomum viride quod ex ſua frigiditate & humiditate indigeſti extinguit carbones ſibi propinquos, & tunc talis vapor in ſuprema aëris regione non apparet vt ſtella, ſed vt carbo niger magnus. Quandoque autem vapor aſcendens eſt adeo rarus & ſubtilis, quod dum appropinquat ſpheræ ignis citiſsimè conſumitur ex calore ignis, ſicut ſtipula, & leuis palea, quando in ignem proijciuntur magnum: & tum ex tali vapore non generatur aliquid apparens. Quando autem per aliquot dies pro diſpoſitione materiæ cometa apparuit, reſoluitur & conuertitur in ignem, vel aërem. De his Ariſtotel. lib. 1. Meteorologicorum. Albertus lib. 1. Meteor. tract. 3. cap. 5. Chryſoſt. Iauellus in Epitome in lib. Meteorolog. lib. 2. tract. 2. cap. 2. & alij alibi.

Cometa aut procedit ex cauſa naturali aut ſupernaturali.

Tandem vt ad propoſitum reuertamur, & intelligatur quomodo liceat ex cometæ apparitione prognoſticari, aduertendum eſt quod cometa aut poteſt habere ortum ex cauſis naturalibus modo dicto, aut ex miraculoſa Dei diſpoſitione.

Quæ ſint ſignificationes cometæ?

Quando ex naturalibus principijs cometa oritur, in primis poteſt ſignificare famem futuram. Quia gignitur ex multo vapore ſicco, calido, terreſtri, eleuato ex intenſa & diurna calefactione Solis: & ſic terra multo tempore remanet exiccata, ob defectum pluuiarum, & aduritur, ita vt ſemina & alia vegetabilia non

...sint fructificare: & sic sequitur rerum ne-...ssariarum penuria, quam fames comitatur. ...meta etiam denotat pestem instare: Nam ...por siccus crassus, calidus, terrestris, qui est ...teria cometæ, inficit aërem vt venenum: ...em autem infectum homines attrahunt per ...pirationem, qui attractus inficit corpus, se-...iturque pestis ex corruptione aeris. Præ-...ea signat etiam prælia. Quia tempore co-...etæ est excessiua caliditas in aere diffusa, ...æ inflammat spiritus in humano corpore ...istentes, ac reddit cholericos. Ex cholera ...tem excitantur homines ad iram, ex ira ... vindictam, ex vindicta ad prælia. Et quo-...am ad prælia plerumque sequuntur mu-...tiones dominiorum, sectarum & legum: ...let dici, quod Cometa hæc omnia signifi-...t. Postremò, Cometa etiam significat mor-...m Regum & Magnatum tam naturalem quã ...iolentam: naturalem quidem, quia tempore ...ometæ, vt dictum est, in aere excessiua calidi-...s diffunditur: deinde aer in excessu cale-...ctus alterat corpora, præcipuè delicatè vi-...entium, vt sunt principes & Magnates; dis-...onitque ad ægritudines peracutas, quæ vt ...lurimum mortem inferunt. Violentam et-...am denotat, quia tempore cometæ bella, se-...undum dicta, oriuntur, in quibus principes & ...nagnanimi pro suo honore se exponunt; ac sic ...requenter pugnando succumbunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Cùm autem Cometa ex ſpeciali Dei diſpo-ſitione apparet, ſemper ſignificat aliquam ca-lamitatem imminentem, aut mortem Regum vel principum. Et in hac ſignificatione Theo-logi loquuntnr de Cometa. Cùm enim ſic na-turalem nõ habeat productionem, nec ſit ſtel-la in firmamẽto poſita; eius quoq; ſignificatio non eſt naturalis. De his cometis & ſignis lo-quitur Damaſce. lib. 2. de fide Orthod. cap. 7. Adgignuntur autem, ait, & frequenter comete & ſigna quædam interituum Regum, qui qui-dem non ſunt ex eis aſtris, quę ab rerum initio facta ſunt, ſed diuina iuſſione oportuno tem-pore conſtituuntur, & rurſus diſſoluuntur. Quandoquidem princeps eſt perſona com-munis, ex cuius morte frequenter ſolet oriri perturbatio totius regni, de cuius cuſtodia angeli ſoliciti ſunt, iuſſu diuino angeli faciũt tales apparitiones in aëre, quandoq; ad ſigni-ficandum mortem principum, qui præſunt populo: & tunc vtile eſt recurrere ad Deum per pœnitentiam, orationem, & alia opera pia. S. Bonauent. in 2. d. 14. q. vlt. Ex varijs Scripto-ribus placet aliqua adferre exẽpla. 2. Machab. cap. 5. Cùm Antiochus ſecundam profectio-nem in AEgyptum pararet, contigit per vni-uerſam Ieroſolymorum ciuitatẽ videri qua-draginta diebus per aëra equites diſcurrentes, auratas ſtolas habentes, & haſtas quaſi cohor-tes armatas, & curſus equorum per ordinem

dige-

igestos,&congressiones fieri cominus,& scu-
orum motus, & galeatorum multitudinem
ladijs districtis,&c. Quapropter omnes ro-
abant in bonum monstra conuerti. 4.Reg.
ap.7.In castris Syriæ Dominus fecit apparere
onitum tumultumq; curruum & equorum,
exercitus maximi,quibus auditis aduersarij
bsidionem soluerunt,fugeruntq;. Iosephus
.7.de bello Iudaico,de stellis&cometa præce-
lentibus deuastationē Hierosolymorum,per
Titum & Vespasianum,loquitur in hęc verba:
nfœlicem plebem teterrimi quidam homi-
nes & deceptores, falsa vaticinātes suadebant,
vt euidentibus signis & indicijs iracundiæ, &
indignationis diuinæ non crederent, quibus
apertè futurum & vrbis & gentis præsagieba-
tur excidium, sed velut afflati & amentes,&
qui neq; oculos, neq; animas in se haberent,
spernebant omnia, quæ cœlitùs minabantur.
Etenim stella præfulgens,gladio per omnia si-
milis,imminere desuper vrbi;& cometes præ-
terea exitialibus flammis ardere visa est per to-
tum annum. Sed & ante excidij & belli tem-
pus,cùm populi ad festum conuenirent,octa-
uo die mensis Xantici(qui est Aprilis)tempo-
re noctis hora nona tātus luminis fulgor aram
templumq; circumdedit, vt putarent omnes
diem clarissimum factum,& permansit spacio
horæ mediæ.Quod imperitis quidem & igna-
ris prosperum videbatur, sed legisperitos &
Gg pro-

probos quosq; non latuit exitiale portentum. Et post pauca. Sed & transacto die festo, post aliquot dies, prima & vicesima die mensis Arthemesu (qui apud nos vocatur Maius) prodigiosus apparuit visus, & fidem pene excedens, quod verè falsum putaretur, nisi oculorum fidem confirmasset malorum consecuta pernicies. Etenim prope solis occasum visi sunt currus & quadrigæ in omni regione per aërem, & armatorum cohortes misceri nubibus, & vrbes circumdari agminibus improuisis. S. Gregor. hom. 1. super Euangel. in illud Luc. 21. Erunt signa in sole: narrat, quod ante effusum sanguinem Christianorum tempore Gotthorum, vel Longobardorum, in Italia visæ sint acies igneæ in aëre, priusquam Italia gentili gladio ferienda traderetur, & has acies ipsemet S. Gregorius vidit, vt attestatur. In vita S. Thomę Aquinatis legitur, cometa per triduum ante ipsius mortem super monasterio fossæ nouæ, vbi infirmabatur, stetisse, & eo mortuo non amplius apparuit. S. Antonin. 2. part. tit. 12. c. 10. §. 1. tradit An. Dom. 1400. apparuisse Cometam per longum tempus, habentem comas nigras, & signasse mortem magni ducis Mediolan. qui tunc mortuus est. Et in principio regiminis Eugenij IIII. eodem Antonin. referente, apparuit cometa cum crinibus quasi argenteis, & deinde secuta sunt multa mala bellorum & mutationes.

Dicunt

Dicunt autem Cometam ſemper radios ſuos ad illam partem dirigere, ad quam minatur calamitatem, aut malum imminens. Quare ſecundum dicta tunc tempus eſt redeundi ad ſanam mentem, & recurrendum eſt ad Deum, vt amoueat mala imminentia.

QVAESTIO IV.

Quid de Phyſiognomia membrorum corporis humani ſentiendum, an liceat ex hac diuinare de moribus, & vita?

Difficvltatem facit, quod quidam Iuriſperiti Phyſiognomiam referunt ad indicia: & dicunt, quod ſicut bona prodeſt, ita mala nocet reo, quia mala facit quem præſumi procliuem ad ſcelera. Bald. in L. 2. C. Quorum appellationes non recipiuntur. nu. 5. Hippolit. de Marſilio in practica Criminali §. Expedit. num 53. & Paris de puteo ab eo citatus, in tractat. Syndic. charta 108. Ioſephus Maſcard. de Probationib. volum. 2. concluſ. 831. num. 27. Et Gregorius Nazianzenus Athenis Iulianum conſpiciens, antequam imperio potiretur, ex ipſius Phyſiognomia de moribus iudiciũ tulit exclamando: Deus bone quãtum malum Romanum fouet imperium? quod poſtquã ad imperium peruenit, cognitũ eſt, vt videre licet ex ipſo D. Greg. in oratione

inuectiua secunda in Iulianum, & Nicephoro lib.10.cap.37. Socrates etiam verum Zopyri iudicium de seipso ex ipsa physiognomia sumptum, illum scilicet stupidum, libidinosum, & bardum esse futurum dixit, nisi naturę motus incompositos Philosophiæ studio rectius moderatus fuisset, auctore Cicerone in lib. de fato. Et Democritus Milesius Diagoram Milesium seruum emit, eo quod ex physiognomia intelligebat eum optimo ingenio præditum: vt testatur Suidas. Huc facit illud Ciceronis, in oratione pro Roscio Comædo: Oro atque obsecro vos, qui nostis, vitam inter se vtriusque conferte: Qui non nostis, faciem vtriusque considerate: nonne ipsum caput & supercilia penitus abrasa, olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? Nonne ab imis vnguibus vsque ad verticem summum (si quam coniecturam adfert hominibus tacita corporis figura) ex fraude, fallacijs, mendacijsque constare totus videtur, qui idcirco capite & supercilijs semper est rasis, ne vllum pilum viri boni habere dicatur? In horum etiam confirmationem est, quod Paulus Grillandus lib. 2. de Sortilegijs q. 3. num. 14. & Troilus Maluetius de Sortib. 1. part. num. 32. ex mente Aristotelis approbant Chiromantiam, quæ fit in lineamentis manuum, tanquam scientiam naturalem.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

De materia physiognomiæ legendi Doctores. Pelbartus in Rosario aureo Theologię 2. parte. verbo, Corpus humanum, à §. 18. Conrardus à Vagis, in lib. de signis. cap. 8. & ex naturalibus Aristot. in li. de physiognomia. Galenus in lib. An mores sequantur temperaturã corporis. Barthol. Cocles Bononiens. medicus in compendio physiognomiæ, & Pomponius Gauricus Neopolitan. in tract. de eadem materia, & Plato in Timæo.

Antequam aliquid in speciali de physiognomia, quæ imaginem quandam diuinationis induere videtur, cùm versetur circa iudicium morum humanorum, dicatur, pro introductione & cognitione rei quædam regulæ generales physiognomo sunt obseruandæ, quarum sit

Prima: Humana membra, quæ in proportione naturali sunt, quò ad figuram, colorem, situm, motum & quantitatem, indicant mentis bonam habitudinem naturalem. Et è contra: membra quæ non habent debitam proportionem, signant peruersam mentis qualitatem. Propterea Plato dicebat, quod quæcunque similitudo animalium aliquorum est in hominibus, tales homines etiam talium animalium imitantur mores: puta similitudo porci indicat carnalem concupiscentiam: similitudo canis, iram: Leonis, rapinam, &c.

Secunda regula. Licet per ſigna membrorum naturalium mores hominum cognoſcantur, non tamen imponunt neceſſitatem, ſed tantum inclinationem naturæ oſtendunt probabiliter, & cum coniectura.

Tertia. Propter ſigna exteriora, non ſtatim proferendum eſt iudicium de moribus hominum. Quia fortè ſignum eſt per accidens, & non per naturam: aut fortè natura deuicta eſt per contrariam bonam conſuetudinem, & frenum rationis cohibentis naturam ad malum inclinatam. Sic legitur, quod cùm Philomenes dixiſſet ex Phyſiognomia iudicãdo de Socrate, eum eſſe luxurioſum: & Socrates illud percepiſſet, diſcipulis referentibus, reſpondit: Verum naturaliter iudicauit, ſed ego naturam vici ratione.

Quarta. Vt phyſiognomia ſit licita, non debet iudicare de donis diuinis & gratuitis: Quia Deus auctor naturæ, non eſt ei alligatus, ſed diſtribuit dona ſua prout vult.

Quinta. Phyſiognomiæ iudicium non debet procedere ad ea, quæ extrinſecus adueniunt, vt ſunt honor, diuitię, mors violenta, fortuna bona aut mala, &c. nec etiam ad ea negotia, aut ſtatus conditiones, quarum electio ex mera & libera voluntate dependet. Quoniam huiuſmodi non ſequuntur naturæ complexionem & inclinationem, ſed originem ſumunt ex alijs cauſſis.

Sexta.

Sexta. Quando ſigna contraria in eun-
em incidunt, vt ſæpè contingit, habenda eſt
itio præcipuorum, & eorum, quæ maximè
d ſubſtantiam pertinent, & minus ad acci-
ens: vt, exempli gratia, fortitudinem magis
roprie latera magna ſignificant, quàm fuſcus
olor.

Septima & vltima regula. Præcipua cura phy-
iognomiæ conſiſtit in vultu, & maximè in o-
culis. Quare Philoſophi communiter affir-
marunt oculum eſſe verum cordis indicium.

His generalibus præmiſsis, de phyſiogno-
mia membrorum, aliquid ad recreandum le-
ctorem, ex auctoribus annotandum eſt, & à
ſuperiori parte incipiendum & deſcenden-
dum vſque ad infimam.

Pili molles timidum, ſicut duri fortem ſig-
nificant: Hoc ſignum ſumptum eſt ex anima-
libus. Lepus & oues molliſſimos habent pilos,
& ſunt timidiſsima animalia. Leo autem & a-
per, cùm habeant duros pilos, fortiſſimæ ſunt
beſtiæ. Si autem pili ſint molles & rari, hebe-
tem ingenio denotant: Si criſpi, timidum & lu-
cri cupidum: Si ſubnigri, & moderatè tenues,
bonos mores indicant.

Caput nimis magnum, ſtolidum declarat:
globoſum & breue, ſine memoria & ſapientia:
humile & ſuperius quaſi planum, inſolentem:
oblongum, & malleo ſimile, prouidum de-
ſignat.

Frons nimis angusta, indocilem indicat; lata, minus discretum: rotunda, iracundum: humilis & demissa, verecundum: Quadrata & moderatę magnitudinis, sapientem & magnanimum.

Supercilia si sint longorum & multorum pilorum, significant ferum & magna meditantem.

Oculi quando variè mouentur, vt modò currant, modò quiescant, signant mala reuolui in animo: Si sint glauci, splendore tamen micantes, significant peruigilem ad nocendum: oculi purè nigri, hominem sine virtute lucri cupidum: Si minores iusto, pusillanimem: Si debito maiores, tardum: Si in mediocritate constituti, bene natum ostendunt.

Aures prominentes & valdè magnæ significant stoliditatem & garrulitatem, valdè paruæ, malignitatem, paruæ astutum: pendulæ demissum; arrectæ solicitum.

Nasus si grossior fuerit, significat concupiscentem: Si in extremitate ingrossetur, insensibilem: Si acuatur, irascibilem. Simus, lubricum. Aquilinus à fronte perpendens, magnanimum indicat. Qua de caussa, vt ferunt, Persæ Regem non eligebant, nisi eum, cui nasus esset regius, id est, aquilinus: eò quod hoc signum sit magnanimi & prudentis viri, qui aptissimus est ad regendum.

Facies

Facies dependens, cogitatorem ſubdolum: carnoſior debito, concupiſcibilem tumidumq́;: Si macilenta, ſolicitum: minor debito, puſillanimem illiberalemq́;: Maior æquo, tardum: Superrubeſcens, verecundum: pallida, meticuloſum: moderata in colore, figura & compoſitione, temperatum prodit.

Labia ſoluta aliquantulum ab ore dependentia inertem deſignant: Subtilia in extremitate relaxata, ſi ſuperius inferiori intercalatim iungitur, magnanimum: Labia autem bene colorata, & plus ſubtilia, quàm groſſa, ſignificant hominem bonæ conditionis in omnibus, magis natum ad virtutes, quàm vitia.

Os vltra modum dilatatum, voracem & immitem ſignificat: os autem, cuius parua eſt clauſura & apertio, pacificum, timidum, ſecretum & verecundum, &c.

Mentum paruum & breue, immitem & inuidum indicat: prolixum aliquantulum, minus iracundum: nimis prolixum, doloſum: Quadratum, moderatè bonum.

Pectus multis carnibus congeſtum, indocilem: Si autem longius ſit ventre, prudentem ſignat: Si nimietate pilorum ſimul cum ventre tegatur, inſtabilem: Si autem ſolum pectus habet pilos, animoſum denotat.

Manus & brachia, quando ſunt tam prolixa, vt erecto corpore extremitas medij digiti appropinquat ad genu, licet fortè menſura qua-

quatuor digitorum deficiat, significant humilem, fortem & liberalem. Manus crassæ, s breues digitos vltra modum habent, insidiosum & furem: sed intortæ manus & tenues, significant voracem & loquacem.

Vngues albi & plani & molles subrubei, tenues & bene perlucidi, optimum ingenium indicant. Vngues nimis breues, malignum.

Pedes grossi & valde breues, infirmum: nimis prolixi, dolosum: Pedes bene lati magis articulati & neruosi, fortem ostendunt.

Quantum ad colorem corporis humani, color cutis niger versutum indicat: albus rubeusque, fortem & animosum: color vehemẽter albus cum pallore, defectum virium ex nimia victoria phlegmatis denotat. Color ignitus lucentibus oculis, ad insaniam vel furiam tendit. Color autem medius inter nigrum & album, qui declinat in brunum, si clarus est, ostendit virum boni ingenij, & bonorum morum. Hæc breuibus dixisse sufficiat. Qui curiosius vult inquirere, legat Doctores citatos: Ita tamen dictis signis fidem habeat, vt suprà positas regulas non transgrediatur.

QVAE-

QVAESTIO V.

An ars Alchimiæ sit alicuius veri effe- operatrix, quantum ad transmutatio- rerum in alias naturas, ac an poßit li- exerceri sine suspicione magiæ?

Huius quæstionis materiam in di- ersis locis attingunt Theologi, Iuris- riti, & Physici. Nos autem doctri- m more nostro, Conclusionibus mpræhendemus.

Prima Conclusio. *An virtute ar- Chimicæ verum aurum fieri poßit, Pro- ma esse potest.*

Conclvsio constabit ex sequentibus. Fieri posse hac arte verũ aurum, nec repug- are naturæ, existimant Albert. Magnus li. 3. de ineralibus, tractat. 1. cap. 9. adductis pro ea ntentia etiam alijs Arabibus. Antonius Mi- ndulanus in lib. 19. sect. de euersione singula- s certaminis, & quidam Ianus Lacinius, qui e facultate Chimica in transmutandis metal- s scripsit, vt referunt Hieronym. Cardanus, & ost eum Benedictus Pererius lib. 1. cap. 12. ad- ersus fallaces & superstitiosas artes, & ex Iuris- eritis, Oldradus in cons. 74. incip. An Alchi- mista

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

mista peccet, & post eum Panormit. in cap de Sortileg. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de crimine falsi. Alberic. in dictionario verb. Alchimia. Fabianus de monte S. Saui de empt. & vendit. q. 5. princip. num. 8. Ioan. Anania in d. cap. 2. de Sortileg. Ancharan. ibidem cap. 1. & alij alibi. Et ex Theologis non repugnare naturæ & Physicæ existimant, Ferrerius loco cit. Syluest. in verb. Alchimia, n. Caietan. 2. 2. q. 77. art. 2. Pro hac sententia h sunt potissimum rationes. Ea secundum naturæ ordinem sunt inuicem transmutabilia, quæ non habent omninò diuersas operationes, sed easdem in eo tantum differentes, quod quædam habent eas imminutas & imperfectas, sicut fœtus comparatione infantis, ouum respectu pulli, &c. Sed æs, plumbum, argentum &c. nullas habent operationes ab auro distinctas: sed quas hoc habet, vtpote liquescere, duci, graue esse, nitere, ignibus resistere, easdem habent illa, licet vitiatas & imminutas; non enim ita splendent, non sunt adeò grauia, minus resistunt ignibus, non tota liquescunt, nõ tam tenuiter ducuntur. Ergo sunt veluti aurum imperfectum, & beneficio artis perduci possunt ad perfectũ & verum aurum. Hinc eã addere possumus, quam Albertus insinuat simul etiam modum efficiendi declarans in hęc verba: Oportet nos dicere Alchimicos peritos, non aliter operari quàm peritos medicos, qui

ter medicinas purgatiuas purgant mate-
corruptas & nocentes ſanitati, & poſtea
remedia confortantia naturam, iuuant
item naturalem, vt digerendo ſanitatem
icant, quæ ſanitas eſt effectus & naturæ &
:ſed illius effectiuè, & principaliter, huius
m organicè & inſtrumentaliter: Sic Alchi-
æ primò bene purgantes materiam argen-
ui & ſulphuris inſitam omnibus metallis
ortant: deinde deducunt vires elementa-
c cœleſtes tali materiæ inhærentes ad pro-
ionem mixtionis metalli quod intendūt
icere: & tunc ipſa natura operatur, & non
niſi organicè iuuando & expoliendo, &
verum aurum & argentum educere & fa-
videntur. Quod enim virtutes elementa-
d cœleſtes faciunt in vaſis naturalibus, ſi
ficialia formantur ad modum vaſorum
uralium: & quod facit natura calore ſolis
ellarum, hoc faciet ars calore ignis, dum-
do ſic contemperetur, vt non excedat vir-
m ſe mouentem & informantem, quæ eſt
netallis: Huic enim cœleſtis ineſt virtus,
e primò commiſcuit eam, & hęc inclinatur
oc vel illud, per artis iuuamen. Alchimia
ur per hunc modum procedit, id eſt, cor-
npens vnum à ſua ſpecie remouendo, &
n iuuamine eorum, quæ in materia inſunt
rius ſpeciem inducendo. Quare omnium
rationum Alchimicarum melior eſt illa,
quæ

quæ procedit ex eiſdem, ex quibus proce natura: Sicut ex purgatione ſulphuris per de ctionem & ſublimationem & expurgation argenti viui, horumq; bona permixtione c materia metalli, in his enim & ex virtutibus rum, omnis metalli ſpecies inducitur. Qui per alba albificant, & per citrina citrinant, n nente ſpecie prioris metalli in materia, pro dubio deceptores ſunt, & verum aurum & gentum non faciunt: & hoc modo ferè omn vel in toto, vel in parte procedunt. Sic Albe. Poſtremò omnia metalla procedunt ex eode principio, vt hæc opinio videtur præſuppon re, ſcilicet ex ſulphure & argẽto viuo. Et ex v tute elementorum, ac influentia aſtrorum: i producitur pretioſius metallum, vbi hæc i fluentia maior & perfectior. Hinc per influe tiam aſtrorum cum herbis & lapidibus, quib inſunt multæ magnæque virtutes, via natura vna ſpecies metalli poteſt conuerti in alian magis pretioſam, maximè cùm in habentibu ſymbolum, iuxta Ariſtotelis doctrinã facilio ſit trãſitus. Cùm ergò ars naturam imitetur i hoc, quantum poteſt, videtur quod per virtut herbarum, lapidum, aut elemẽtorum aliorun vnum vile metallum in pretioſius poſſit tranſ mutari: Quandoquidem ambo ſunt ex eiſdem principijs ſulphure & argẽto viuo. Inſunt enim rebus corporeis per omnia elementa quædam ſeminariæ & occultæ rationes, quibus arte diſ

poſiti

ſitis & temperatis ad perfectũ prorumpunt ſpecies debitas ſuis modis & finibus, vt indi- text. in c. Nec mirum. §. Aruſpicinæ. prope em. 26. q. 5. Hac ratione vt plurimum mo- ntur Iuriſperiti locis cit.

Negantem partem tenent Auicenna in com- entarijs ſuper libros Meteororũ vt eum alle- t Aegidius Roman. quodlibeto 3. q. 8. Auerr. paraphraſi ſuper 1. lib. de generatione anima- m in cap. 1. Conciliator differentia 209. & ex heologis D. Thom. in 2. d. 7. q. 3. art. 1. ad 5. & qq. diſput. de poten. q. 6. art. 1. ad 18. Aegidius co cit. Michaël de Palatio in 2. d. 7 & alij alibi. Thomas in d. d. 7. ita declarat ſuam mentem: oteſt, inquit, ars virtute naturalium agẽtium iquas formas ſubſtantiales inducere in mate- am. Sunt tamen quædam formæ, quas nullo odo ars poteſt efficere, quod propria actiua & aſſiua earum non poteſt inuenire atq; adhibe- e, ſed bene ſimile illis aliquid efficere. Sicut Al- himiſtę faciunt aliquid ſimile auro quantum d accidentia exteriora, ſed tamen non faciunt erum aurum, eo quod forma ſubſtantialis uri non eſt per calorem ignis, quo Alchimi- tæ vtuntur, ſed per calorem ſolis in loco eterminato, vbi viget virtus mineralis, & deo tale aurum non habet operationem onſequentem ſpeciem: Et ſimiliter in a- ijs, quæ eorum operatione fiunt: AEgidi- s aliter oſtendit. In vnoquoque genere

entium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

entium, quædam sunt perfecta, alia imperfecta: Perfectorum autem generatio est determinata tam secũdum principium actiuum, secundum materiam, quàm secundum locum in quo sit: Imperfectorum aũt minimè: Exempli caussa. In genere animalium quæ sunt perfectiora ita se habent natura, vt equus non generetur, nisi ab equo, & ex sanguine menstruo equæ, & intra matricem. At mures possunt generari ex semine, & sine semine intra matricem & extra. Idem perspicitur in plantis, idemq; similiter contingit in elementis, nam purus ignis elementaris, nec generari nec conseruari potest nisi in suo loco naturali, id est, in cõcauo lunæ. Ergo similiter etiam eueniet in metallis. Quare cùm aurum sit perfectissimum omnium metallorum, habebit determinatum agens & materiam, & locum naturalem, & propriam venam, quę latet intra sinum & ventrem terræ, extra quem locum aurum nullo modo confici possit. His tamen addiderim, nõ omnes Alchimistas conuenire in principio vno eodemque, ex quo aurum producitur, vt ex Alberto loc. cit. cap. 7. & 8 constat, qui varias sententias hac de re colligit. Vnde adhuc incertior eorum sententia redditur. Argumenta quæ fiunt pro posteriori sententia diluuntur ex eis, quæ Pererius adfert. Prioris verò opinionis rationes confutãt pro parte AEgidius & Gregor. de Valentia, in 2.2. S.Tho.

Thomæ diſput. ſexta generali. q.13. de vanis ſeruationib. puncto 2. Ex his elicitur:

Secunda Concluſio. *Adhuc ſub dice lis eſt, an virtute Alchimiæ verum urum fieri poſſit.*

HANC docent Hieron. Cardan. de varietate rerum, lib.10. cap.51. S.Thom. 2.2. q.77. rt.2. ad primum: dum ait: Ad primum ergo icendum, quod aurum & argentum non ſolùm cara ſunt propter vtilitatem vaſorum, quæ ex eis fabricantur, aut aliorum huiuſmodi: ſed etiam propter dignitatem & puritatem ubſtantiæ ipſorum. Et ideò ſi aurum & argenum ab Alchimicis factum, veram ſpeciem non habeat auri & argenti, eſt fraudulenta & niuſta venditio: præſertim cùm aliquæ vtilitates auri & argenti veri ſecundum naturalem operationem ipſorum ſint, quæ non conueniunt auro per Alchimiam ſophiſticato. Sicut quod habet proprietatem lætificandi, & contra quaſdam infirmitates medicinaliter iuuat. Frequenter etiam poteſt poni in operatione, & diutius in ſua puritate permanet aurum verum, quàm aurum ſophiſticatum: Si autem per Alchimiam fieret aurum verum, non eſſet illicitum ipſum pro vero vendere, quia nihil prohibet artem vti aliquibus naturalibus ad producẽdum naturales & veros effectus: ſicut

Augustin. dicit in lib. 3. de Trinitate, cap. 8. d
his quæ arte Dæmonum fiunt. Hæc S. Thom
Sotus lib. 6. de iustitia & iure, q. 3. art. 2. ad 1
respondet. An verò per Alchimiam exprim
possit verum aurum, sub iudice S. Thomas relinquit. S. Thomæ sententiam etiam appræhendunt Andreas ab Isernia, & Iacob. Aluarot. in cap. 1. Quæ sint regalia. de vsibus feudor. & alij tam Iurisperiti, quàm Theologi. Hęc conclusio satis probatur ex diuersitate sententiarum, & incertitudine principiorum, vt visum est in præcedenti Conclusione.

Tertia Conclusio. *Moraliter loquendo impossibile, aut difficile, rarumq́; est virtute artis Chimicæ verum producere aurum, vt ferè impossibile, & supra humanum captum videri possit.*

HANC tradunt Cardan. & Mirandulan. Pererius & Gregor. Valentianus loco cit. Aurea Armilla in verb. Alchimia, & pro hac sententia interpretatur D. Thomam. Bartholom. Chassanæus in Catalogo gloriæ mundi, vndecima parte, Quadragesima consideratione, & alij alibi.

Nunc conclusio probatur, atq; in primis ab experientia, quæ rerum magistra est, & qua veritatem discimus. Non inueniũtur, aut saltem rarissimè inuẽti sunt, qui hac arte verum aurũ
effe-

fecerint. Ars autem probata & vera, vt plurimum suum effectum producit, vt inductione omnium artium firmissimè constat. Quis enim artem pinsendi panes possibilem respectu sui effectus affirmaret, si vix in centum annis & tunc adhuc cum maxima difficultate effectũ debilem consequeretur? Quis industriã studiumq́; efficiendi ferrum potés ad producẽdum ferrum iudicaret, si ferè semper suo fine frustraretur, & non, nisi rarissimè ferrum produceret, de cuius tamen rarissima productione adhuc dubitaretur, an ferrum verum & legale esset, atq; vtile ad omnem ferri vsum? Si ergo ars Chimica potest aurum efficere, quare non vt reliquæ artes vtiles & necessariæ generi humano semper, & vt plurimum & facile suum effectum consequitur. Talis enim ars aut est naturalis potentia, aut est habitus. Si est naturalis potentia, ergò omni homini communis est: cuius tamen contrarium apparet. Si est habitus, vt necessariò Alchimici & omnes rectè sentientes confiteri debent. Ergò promptè, faciliter, & vt plurimum operatur, suumq́; effectum producit. Id enim est de ratione habitus. Videmus autem arte Chimica cum difficultate, longa expectatione, & magnis sumptibus non tam produci verum argentum & aurum, quàm ex vero argento & auro generari fumum, dum Alchimistæ, ad semper desideratum, & nunquam habendum

effectum, aut ſaltem infirmum & coloratum maximas expenſas faciunt, quæ in fumum reſoluuntur, vt rectè loquitur Cardinalis Caietan. ſuper 2.2. S. Thomæ q. 77. art. 2. & in ſumma, verb. Alchimia, & ſic ſuas facultates, omnemque ſubſtantiam in ventum ſtolidè conuertunt. Ideoq; vt bene Caietan. in d. art. 2. infert, huiuſmodi ars, aut non humana: aut principum poſt res conſultas cum ſapientibus eſt. His adiungere poſſumus, quod nemo cum laude & fructu talem artem verbo, aut ſcripto tradiderit: quod ſignum eſt, talem artem impoſſibilem, & inanem eſſe: Cùm ſapientis ſit prodere rem laudabilem & neceſſariam reipublicæ, in hominum notitiam. Imò prodit Albertus Brunus in tract. de augmento & diminutione monetarum ſtatim à principio, num 13. & 14 (habetur hic tractatus in 2. vol. Oceani iuris, non longè à fine) de Magiſtro Arnaldo de Villa Noua, qui tempore Ioannis Andreæ in Curia Romana, vt hic in addit. ad Speculator. in tit. de crimine falſi atteſtatur, ſummus fuit medicus, Theologus & magnus Alchimiſta, imò & Dæmonum inuocator, quod Ioan. Andreas non obſeruauit: ſed Franciſcus Pegna in Comment. in Directorium, 2. part. q. 11. nec non ſeminator multorum errorum & hæreſum, de quibus directorium inquiſitorum in d. q. 11. Bernardus de Lutzenburgo in Catalogo hæreticorum lib. 2. & Gabriel

iel Prateolus lib. 1. cap. 69. de vitis & sectis
eretic. quod fecerit in scientia Alchimiæ li-
rum vnum, qui mille homines depaupera-
it: aut quia non verum, aut quia non intelli-
itur: & subdit Brunus: Cùm haberem quen-
am socium in legibus multum insudantem
n illa arte, (intellige Alchimicam) volui vide-
e vnum mirabile experimentum, vt plura
cirem. Nam habuimus nobiscum vnum anti-
quum Alchimistam pauperrimum tamen: &
me præsente, meus collega reduci fecit vnciam
vnam argenti pretiosissimi ad instar auri in
pondere, fusione, & maleatione saluo colore:
quia non erat croceus, sed mutatus ad instar
quasi plumbei coloris: & ille collega meus ha-
bebat modum dandi colorem, & croceum, &
illa materia patiebatur & sustinebat aliqua ex-
perimenta: sed non extremum experimentū,
& admixta cum tantundem auri pretiosi vi-
debatur aurum 20. characterum, & plùs & mi-
nus, secundum quod illa materia erat melius
disposita, & quidam magnus Prælatus, ac mul-
ti antiqui Alchimistæ mirati fuerunt de illo
experimento, & vnus antiquus Alchimista,
putans se diuitem, putabat reducere illam ma-
teriam ad veram speciem auri, & non potuit,
putauiq; tunc ipsam artem illusoriam, maxi-
mè ex quo tot viri in 40. aut 50. annis non vi-
derunt tam notabile experimentum, quod
nihilominus erat sophisticum, ita vt aliud ex-

perimentum videre noluerim. Hæc Brunus.

Quarta Conclusio. *Licet arte Alchimiæ moraliter non poßit effici verum aurum, aut alia transmutatio naturalis in aliquod metallum perfectum, nihilominus Alchimia poteſt habere aliquos veros & vtiles effectus.*

HANC tradunt Cardan. & Pererius loc. cit. nec puto eſſe aliquem qui neget. Sunt autem hi effectus. Primus. Poteſt Alchimia vnum metallum fieri ſimile alteri, quantum ad accidentia, & ſuperficiem exteriorem, vt ferrum æri, ſtannum argento, æs auro, &c. lapilli viles, pretioſis gemmis, atq; in hoc exercitio multum verſantur Alchimiſtæ: cùm id multum iuuet ad decipiendum ſimplices, & ad exhauriendũ loculos incautorum. Secundus. Virtute etiam artis commodè & facilè educi poteſt, ſi quid potentia cõtineatur in aliqua alterius metalli materia, & in hoc caſu nõ eſt tam productio metalli noui, quàm ſeparatio eius, quod permiſtum erat cum alijs in terra & fodinis. Nemo enim eſt qui neget, quandoq; in fodinis metallorum aut plumbo eſſe permiſtum aliquid argenti, aut æri parum auri: & ſic de ſimilibus. Atque hoc ipſum quicquid latet poteſt arte ſecerni, vt indies expe-

perientia cognoſcunt, qui viciniores ſunt dinis metallorum. Sicut enim non omnis rt omnia tellus: ita etiam non vbique in ſceribus terræ materia metallorum reperitur. Tertius effectus. Quod vi ignis poteſt multa purificare, nec non diſtillationes facere quæ ſuas etiam vtilitates habent. Ex his ſequitur.

Quinta Concluſio. *Ars Alchimica ex ſua natura & obiecto non eſt illicita.*

Hanc docent Cardin. Caietan. in ſua ſumula. verb. Alchimia. Roſell. Syluest. & Aurea Armilla, in eod. verb. Petrus à Nauarra lib. 3. de reſtitut. cap. 2. num. 66. & ſeq. Oldrad. Ioan. Andr. & Panormit. loco cit. & alij alibi. Contra tamen hanc Concluſionem ſentit Angel. in verb. Alchimia, eamq; vt illicitam omninò condemnat: ſed Angeli opinio in hoc ſenſu ab alijs repræhenditur, eiuſq; argumẽta Syluest. in d. verb. q. 4. diſſoluit. Ratio Concluſionis redditur, quia hæc ars ex ſe non habet repugnantiam cum ratione: cùm vtatur naturalibus cauſſis ad naturales effectus & arti conuenienter producendos, quibus etiam aliquis finis intendi bonus poteſt. Vnde Cardan. lib. 10. de varietate rerum, cap. 51. ait: Quæ ab Alchimiſtis fiunt, ea vel

ad voluptatem pertinent, vel ad vſum: Ad voluptatem ſunt gemma & metalla nobilio-ra: Ad vſum, tincturæ, colores, materiæ vaſo-rum, & alia ſimilia. Hinc Alchimia, vt ait Syl-ueſt. in d. verb. ſtatim à principio poſt S. Tho-mam ſuper Boëtium de Trinitate computa-tur inter ſcientias ſubalternatas Philoſophiæ naturali, habentes opus corporale, quę dicun-tur artes mechanicæ, cuiuſmodi eſt etiam me-dicina, & videtur reduci ad artem fabrilem, quantum ad materiam. His addo, quod ars, quæ ſine peccato exerceri poteſt, non eſt illici-ta. arg. cap. Negotium. de pœnit. d. 5. quod de-ſumptum eſt ex B. Gregor. hom. 24. in Euang. Nauarr. in d. c. Negotium. & in Manuali Con-feſſ. cap. 14. num. 34. Quod etiam confirmatur per doctrinam S. Thom. & Caietani 2. 2. q. 169. art. 2. ad 4 Sylueſt. in verb. Ars. q. 4. quando S. Thomas inquit: Ad quartum dicẽdum, quod ſi quæ ars eſt ad faciendum aliqua opera, qui-bus homines vti non poſſunt abſque peccato, per conſequens artifices talia faciendo pecca-rent, vtpote præbentes directè alijs occaſionẽ peccandi, puta ſi quis fabricaret idola, vel ali-qua ad cultum idololatriæ pertinentia. Si qua verò ars ſit, cuius operibus homines poſſunt bene & malè vti (ſicut gladij, ſagittę, & alia hu-iuſmodi) vſus talium artium non eſt pecca-tum. Sic S. Thomas. Sed arte Alchimiæ poteſt quis rectè & bene vti, producendo modo arti

huma-

umanæ proportionato effectus veros & naturales ad finem aliquem bonum, vtpote ad moderatam delectationem, aut aliquem vsum necessitati communi expedientem, vt ex superioribus apertum est. Ergo ars Alchimia ex sua natura non est illicita. Dictum in Conclusione (ex sua natura & obiecto.) Quia ratione circumstantiarum variè vsus artis chimicæ potest reddi illicitus, vt ex sequentibus plenius constabit.

Sexta Conclusio. *Artis Alchimicæ studium si dirigatur ad faciendum verum argentum & aurum ex alio metallo inferioris gradus, est vanum & stultum.*

Eadem ratio est in alijs perfectioribus speciebus, quas quandoq; pauperes & fallaces Alchimistæ promittunt, sed nunquam præstant. Hanc Conclusionem tradunt Caietan. 2 2. q. 77. artic. 2. Syluest. in verb. Alchimia q. 4. Petrus à Nauarra, & Pererius loc. cit. Gregor de Valent. in comment. 2. 2. disput. 6. q. 15. punct. 2. eruditè & latè, & alij alibi. Nunc pro Conclusione sit Prima ratio. Vanum & stultum est studium, quod impenditur rebus, quę humanum ingenium & facultatem superant, & quarum nunquam & rarissimè effectus acquiritur. Sed huiusmodi est studium Alchimiæ in casu huius Conclusionis, vt latius probatum

batum extitit in tertia Conclusione. Secunda. Imprudens & stolida opera meritò iudicaretur eius negotiatoris, qui vacaret negotiationi, in cuius exercitio ex mille vix vnus aut alter essent, qui non maximam suarum fortunarum iacturam facerent, & nullum lucrum acquirerent. Tertia. Non est viri prudentis laborem & industriam impendere, vt Sisyphi saxum voluat, aut montes transferat: Cùm id impossibile omnes sapientes existiment, & meritò iudicêt id non esse opus humanarum virium. At etiam moraliter impossibile est, verum aurum, aut argentum ex inferiori metallo efficere, vt supra ostensum est. Ergo stultum est, velle arte Chimiæ aurum producere. Quare verè de Chimicis dici potest illud Psal. 4. Filij hominum, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Quærunt enim Alchimistæ aurum quod nunquam in rerum natura fuit, nec eorum opera fieri potest, promittunt quod reddere nequeunt, & conuenientissimè huic hominum generi accommodatur illa D. Pauli 2. ad Timoth. 3. inserta 26. q. 5. cap. Nec mirum. §. Aruspicinæ. semper addiscentes, nunquam ad veritatis scientiam peruenientes.

Septima Conclusio. *Alchimiæ opera est inutilis & perniciosa reipublicæ, si ordinetur ad faciendum verum aurum & argen-*

rgentum, aut gemmas pretiosas,

HAnc docent Angel. & Syluest. in verbo Alchimia. Pererius & Gregor. de Valen-a loc. allegat. Franciscus Pegna in Commen-ar. super direct. Inquisitor. 3. par. comment. 6. colum. fin. Chassanæus in Catalogo glo-iæ mundi, vndecima parte, 40. considera-ione, & alij alibi. Ratio huius Conclusionis st. Quoniam ars Alchimiæ considerata in or-dine ad effectus intentos in Conclusione, a-perit & sternit viam multis deceptionibus, & fraudibus: vnde sæpissimè & frequentis-simè imponitur non solùm simplicibus, sed etiam magnatibus, qui aureis splendidisque verbis, quibus montes aureos promittunt Alchimistæ, cùm nec ferreos præstare queant, deliniti, magnos inutilesque sumptus cum ia-ctura propriarum fortunarum, & magno sub-ditorum onere, impẽdunt. His accedit, quod etsi hæc ars non possit facere verum argentum & aurum, aut pretiosas gemmas, tamen expo-liendo, tingẽdo, varijsq́; modis & colorib9 vtẽ-do, potest inducere similitudinem veri argẽti & auri, ita vt hominibus falsum pro vero Chi-mici vendant, aut cõmutent: hinc etiam nasci-tur euidens & certa occasio adulterãdi mone-tam, & expilandi rempubl. Vnde Albert. lib. 3. de mineralib. c. 9. aptè ad propositum loqui-tur in hæc verba: Qui per alba albificant, & per citrina citrinant, manente specie prioris

metal-

metalli in materia, procul dubio deceptores sunt, & verũ aurum atq; argẽtum non faciunt, & hoc modo ferè omnes vel in toto, vel in parte procedunt. Propter quod ego experiri feci aurum Alchimicum quod ad me delatum est, & postquam sex aut septem ignes sustinuit tandem amplius ignitum consumitur & perditur, & quasi ad fecem reuertitur. Sic Albert. Hinc DD. testantur aurum arte Alchimiæ cõfectum, non diu durare, sed redire ad suam priorem materiam: Et dicit Michaël de Palatio loco cit. quod à magno & perito Alchimista intellexerit hoc aurum non durare vltra decem annos. Nec etiam, vt communiter DD. produnt, aurum alchimicum habet vsum in medicina, nec confortat: Quæ omnia eius falsitatem arguunt: Quamuis sæpè cauti & fallaces Alchimistæ ita suas fraudes occultare didicerint, vt quasi omnes probationes illud delinitum aurum sustineat, quamuis cum tempore tandem fraus detegatur. Atq; ex hoc genere Alchimistarum fuit quidam Marcus Bragadinus, magnus habitus in hac arte, qui multos & magnos etiam decepit hoc exercitio, & tandem pro suis laboribus, cùm etiam Germanis simplicioribus suæ gentis hominibus imponere vellet, Anno 1591. capitis supplicium Monachij in Bauaria pertulit. Atque hic Marcus ante mortem scripto propria manu exarato, toti mundo testatus est vanitatem pulverum,

quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

dibus aurum fieri voluit, vt testis est Gregorius de Valentia loc.cit. qui scriptum vidit, q; cum eodem Marco pro salute animæ egit. His omnibus fortissimum præbet argumentum Pontifex Ioannes XXII. in extrauag. incipienti: Spondent. quæ habetur inter extrauagantes communes, in tit. de crimine falsi: Vbi in sequentem modum decernitur.

Spondent quas non exhibent diuitias pauperes Alchimistæ, pariterq; qui se sapiētes existimant, in foueam incidunt, quam fecerunt. Nam haud dubiè huius artis Alchimiæ alterutrum se professores ludificant, cùm suæ ignorantiæ conscij, eos qui supra ipsos aliquid huiusmodi dixerint, admirantur: quibus cùm veritas quæsita non suppetat, diem cernunt, facultates exhauriunt, ijdem verbis dissimulant falsitatem: vt tandem quod non est in rerum natura, esse verum aurum vel argentum, sophistica transmutatione confingant: eoq; interdum eorum temeritas damnata & damnanda progreditur, vt fidis (seu fictis) metallis cudant publicæ monetę characteres fidis oculis, & non alias alchimicum fornacis ignem vulgum ignorātem eludant. Hanc autem perpetuis volentes exulare temporibus, hac edictali constitutione sancimus, vt quicunq; huiusmodi aurum vel argentum fecerint, vel fieri secuto facto mandauerint, vel ad hoc scienter, dum id fieret, facientibus ministrauerint,

aut

aut scienter vel auro, vel argento vsi fuerin vendendo vel dando in solutum: Verùm tan ponderis aurum, vel argentum pœnæ nomin inferre cogantur in publicum pauperibus er gandum, quãti alchimicum existat, circa quo eos aliquo prædictorum modorum legitim constiterit deliquisse: facientibus nihilominu aurum vel argentum alchimicum, aut ipso, v præmittitur) scienter vtentibus, perpetuæ in famiæ nota respersis.

Ex his infertur id quod DD. maiori con sensu tradunt non licere vendere regularite argentum & aurum alchimicum pro vero ar gento & auro, nec margaritas & gemmas sophi sticatas arte Chimiæ pro veris & naturalibu gemmis & margaritis. S. Thomas 2.2, q. 77. art 2. ad primum. Caietan. ibidem, & in summul verb. Alchimia. S. Antonin. 2. part. tit. 1. cap. 17 §. 4. Syluest. in verb. Alchimia. q. fin. Nauarr. i Manual. Confess. cap. 23. num. 89. Petrus à Na uarra lib. 3. de restitut. cap. 2. num. 65. & seq Andr. ab Isernia. Bald. & Aluarot. in cap. 1. Qu sint regalia, de vsib. feud. & alij alibi. Ratio est quoniam fraudulenta & iniusta efficitur ven ditio, tum quia emẽs si sciret, non emeret, cùm non sit ei æquè commodũ aurum sophisticatũ atq; verum, tum quia non habet eosdem effe ctus, vt ad confortãdum, & imponendum me dicinis. Postremò quia per omnia non est tanti valoris & prestãtiæ, sed est defectus in substãtia,

& mu-

mutatio tantum in accidentibus, aut saltem agna permixtio aliorum metallorum. Quæ mnia non solùm reddunt emptionem inuontariam, sed etiam iniustã & ex parte pretij & aloris. Nemo enim dubitat verũ aurum & arentum maioris esse pretij quã sophisticatum, aliquam vilem gemmã non æquiualere preosæ margaritæ, pro qua ab Alchimista perito ophisticata possit vendi & distrahi. Si autẽ auum sophisticatum, aut lapillus bene expolitus, ro auro sophisticato, aut gemma colorata, ita t non pro substantia vera, quæ tantũ apparet, venderetur scienti ad vsum aliquẽ, vt ad ornaum & splẽdorem, non cõmitteretur aliqua iniustitia. Vel vt Bald. in d. c. 1. in verb. Item monetæ loquitur: Si impenditur tantum pro tanto, & tale pro tali, sine aliqua falsificatione formæ aut materiæ non punitur Alchimista:

Octaua Conclus. *Ars Alchimiæ est periculosa, & perniciosa, etiam ipsi Chimistæ studioso artis, aut eam exercenti respectu bonorum animæ & corporis.*

HANC Conclusionem colligo ex DD. qui de hac re scripserunt, & eã latius probo. In primis ex S. literis. Eccle. Altiora te ne quæsieris, *Eccles. 3.* & fortiora te ne scrutatus fueris, & post pauca. In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter, & in pluribus operibus eius non eris curiosus. Plu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Plurima enim ſupra ſenſum hominnm oſtenſa ſunt tibi. Multos enim ſupplantauit ſuſpicio illorum,&c.Et qui amat periculum, in illo peribit. Sed ea quæ intentantur arte Alchimiæ, ſunt altiora, quàm vt hominis ars ea attingere queat, & ſunt ſuperuacua, & curioſa vt ex dictis ſatis conſtat.Ergo ſunt periculoſa. His accedit quod prout viſum ſupra, talis ars multis ſubiaceat regulariter deceptionibus & fraudibus. At decipere, & fraudes doloſque committere , non ſolùm eſt periculoſum & pernitioſum animæ, quam decipiens, aut defraudans occidit,ſed etiam corpori. Vnde etiam Alchimiſtæ detectis ſuis fraudibus & dolis puniuntur in corpore, ſuſpenduntur, aut capite truncantur, vt eſt exemplum in dicto Marco Bragadino : aut ſi longius procedant, adulterando monetas etiam quandoque igne conſumuntur. Familiare tamen multum eſt Alchimiſtis, vt poſtquam multis ſplendidis promiſſionibus , & longa aurei vel argentei theſauri expectatione pecuniam emunxerint, loculoſq; ſuorum patronorum inſipientum, & diuitum propemodum exhauſerint, aut cũ notabili damno facultates extenuauerint, ſeu in fumum verterint: animaduerterintq; iam amplius locum ſuam artem non habituram, ſed fraudes ſine vlteriori mora detegendas, fugam arripiant,non ſalutato hoſpite.Poſtremò etiam nemo ambigere poteſt, hanc artem

office-

fficere ſubſtantiæ externæ ipſius artificis ſiue
.lchimiſtæ, quoniam ſępè ditiſſimi exercitio
uius artis ad ſummam miſeriam & maximã
nopiam deueniunt, vt DD. communiter at-
eſtantur. Angel. & Sylueſt. in verb. Alchimia,
Baptiſta Mantuanus lib. 3. cap. 2. de patientia.
Perer. & Gregor. de Valentia locis cit. Miran-
dulan. vbi ſupra. & alij alibi. Vnde Albert.
Brunus loco cit. teſtis eſt, quod liber ſcriptus
de Alchimia à magiſtro Arnaldo de Villa No-
ua, mille depauperauerit, & Alberic. in L. 1. ff.
de pignorat. actio. ait. Multos vidi ad extre-
mam paupertatem deductos, & nullum dita-
ri. Vbi etiam ſubiungit ſe audiuiſſe à medicis,
quod hæc ars noceat corporis valetudini.
Huic congruum eſt, quod Ioannes XXII. in
d. extrauag. vocat eos pauperes Alchimiſtas, &
dicit, quod facultates exhauriant.

Nona Concluſio. *Alchimiſtæ vt plurimum etiam ſunt inuocatores Dæmonum, ita vt Alchimia ſæpè ſit coniuncta cum magia.*

HAnc docent Eymericus in Directorio inquiſitorum. 3. part. in tit. de ſignis exterioribus per quæ Necromantici hæretici dignoſcuntur, & Franciſcus Pegna in Comment. ibidem. num. 115. & in 2. part. comment. 36. Nec ſunt alieni ab hac ſententia Iuriſperiti, quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

do docent Alchimiam esse licitam, si fiat sin arte magica, aut alia prohibita & legibus o diosa, vt volunt Oldrad. Ioan. Andreas, Pe trus Ancharanus. Ioannes ab Anania, & ali plerique in locis allegatis in prima Conclu sione. Roboratur hæc Conclusio ex L. vni ca, lib. 10. de Thesauris, vbi permittitur vni cuique thesaurum in proprijs locis quærere sine sceleratis ac puniendis sacrificijs, aut ali qualibet arte legibus odiosa.

Ratio autem ab Eymerico auctore di rectorij, optima hæc redditur; quandoqui dem Alchimistæ, quando non possunt per tingere ad finem intentum, Dæmonis auxi lium quærunt, inuocant & implorant, & implorando obseruant, & tacitè vel expres sè sacrificant. Sic Arnaldus de Villa noua, qui fuit Alchimista, magnus etiam fuit hæ reticus, & Dæmonum inuocator. Anno tat tamen Franciscus Pegna circa hanc Ey merici rationem, plurimum referre intelli gere, à quibus Alchimia exerceatur: Nam si à Principibus tractetur, & opulentis, ac pecuniosis diuitibus, hac fortasse suspi cione, quam ei tribuit Eymericus, vacabit. Quod si à pauperibus, vel mediocriter di uitibus vsurpetur, quoniam isti maiori ex parte ad inopiam rediguntur, ad duo in commoda solent se conuertere: aut ad Dæ mones inuocandos, aut ad falsam & adulte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

inam monetam cudendam. Imò rectè etiam ab Angelo in verbo Alchimia obseruatum est aliquando diabolica fallacia apponi, & occultè adduci verum aurum, vt Alchimistæ feruentius huic arti inuigilent. Ex his omnibus clarissimum redditur, nemini consulendum esse, vt tali arti vacet, sed potius omnibus persuadendum, vt eam, vti rem periculosam, perniciosam, & cunctis bonis odiosam detestentur. Hinc rectè se habet illud dictum à Francisco Pegna relatum loco citato.

Ars suspecta probis, ars ipsa inuisaqúe multis,
Inuisos etiam cultores efficit artis.
Mendaces, addo, multi manifestè videntur,
Qui seipsos, aliosqúe simul frustrantur inertes,
Dum rerum vertere species tentant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

LEX III.

Nullus aruspex, nullus sacerdos, nullus qui huic ritui assolet ministrare, ad limen alterius accedat, nec ob alteram caussam, sed ab huiusmodi hominum amicitia (quamuis vetus) repellatur: concremando illo aruspice, qui ad domum alienam accesserit: & illo in insulam deportando, post ademptionem bonorum, qui eum euocauerit suasionibus vel præmijs: Accusatorem autem huius criminis non delatorem esse, sed dignum magis præmio arbitramur.

QVANTVM ad intelligentiam literę huius L. Aruspex dicitur ab auræ inspectione, eò quod momenta temporum & horarum inspiciat, quo puncto aliquid sit inchoandum. Secundum Glossam Aruspex potest etiam dici ab aue & inspicio: quia ex auium garritu diuinat. Alij aruspex, quasi horarum inspector. Parùm videtur referre, an dicatur auruspex, vel aruspex, vel cum aspiratione haruspex, vt aliqui putant: & sic componi dicunt ab hara, & spicio. Hara verò auis est, cui vaticinantes haruspices intendebant. Potest etiam dici ab ara, hoc est, à victimis in ara aspiciendis, quoniam auspices exta pecudum inspiciunt, vt ex eis futura prædicant: sed quo-

quomodocunque legatur, mens legis salua-
r, cùm eius intentio sit diuinationem pro-
bere, quæ diuersis medijs contingit. Ad hu-
s L. explicationem facit can. Igitur genus.
. quæst. 4. ex Augustino de natura Dæmo-
um vbi dicitur, quod Haruspices nuncu-
nti, quasi horarum inspectores: Dies enim
horas in agendis negotijs, operibusque cu-
odiunt: & quid per singula tempora obser-
are debeat homo, intendunt. Hi etiam exta
ecudum inspiciunt, & ex eis futura præ-
icunt. Augures sunt, qui volatus auium, &
oces intendunt, aliaque signa rerum, vel
bseruationes improuisas hominibus occur-
entes ferunt. Iidem sunt & auspices: Nam
uspicia sunt, quæ iter facientes obseruant.
Dicta autem sunt auspicia, quasi auium spi
ia: & auguria, quasi auium garria, id est, aui-
m voces & linguæ. Item augurium, quasi
uigerium, quod aues gerunt. Duo autem
unt genera auspiciorum: Vnum ad ocu-
os, alterum ad aures pertinens: ad oculos,
cilicet volatus: ad aures, vox auium. Hæc
n d. can. Haruspicinæ artem primus Hetruf-
cis tradidisse dicitur quidam Tages. Hic ex
horis Haruspicinam dictauit, & postea non ap-
paruit. Nam dicitur fabulosè, arante quodam
rustico subitò ex glebis exiliuisse, & haruspi-
cinam dictasse, qua die & mortuus est. Quos li-
bros Romani ex Hetrusca lingua in propriam

Duo sunt genera auspiciorum.

mutauerunt, vt habetur 26. q.5. can. Nec mirum. §. Haruſpicinæ.

Nomine ſacerdotis intelligitur ſecundum Gloſſam, doctor Necromantiæ, aut diuinator, iuxta Salycetum, Angelum & alios. Qui huic ritui ſolent adminiſtrare, ſunt malefici & venefici, & ſimiles diabolicis artibus & ritibus operam dantes. Cum talibus nulla eſt conuerſatio habenda. Amicitia reproborum eſt repellenda, vt ait Salyc. Pœna ignis hac L. ſtatuitur in diuinatores. Si quis eos conſulat aut recipiat, deportatur in inſulam, & bona eius publicantur. Ad prohibitionem huius L. facit ſciptura, Deuter. 18. Non inueniatur in te, qui luſtret filium ſuum, aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos ſciſcitetur & obſeruet ſomnia, atque auguria, nec ſit maleficus, aut incantator, neque qui Pythones conſulat, nec diuinos, & quærat à mortuis veritatem. Omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tuo. Leuit. 19. Non augurabimini, nec obſeruabitis ſomnia. Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis aliquid ſciſcitemini, vt polluamini per eos. Et cap. 20. Anima, quæ declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meã contra eam, & interficiam eam de medio populi. Et in fine cap. ibidem. Vir ſiue mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis ſpiritus fuerit,

rit, morte moriantur: lapidibus obruent s. Est etiam grauis prohibitio in iure canoco. 26. q. 5. can. Si quis Episcopus, aut presyter, vel diaconus, vel quilibet de ordinius clericorum aruspices, aut incantatores, t ariolos, aut certè augures vel sortilegos, el qui profitentur artem magicam aut aliuos, eorum similia exercentes, consuluisse erit depræhensus, ab honore dignitatis suæ ispensus, monasterij curam accipiat, ibique œnitentiæ perpetuæ deditus scelus admisum sacrilegij soluat. Qui canon est ex Concilio Toletano quarto, c. 28. & in ead. q. can. Augurijs, ex Concilio Carthaginensi 4. c. 89. & can. nec mirum. & in eadem causa multi sunt canones ad idem propositum. Notandum etiam in d. L. quod consulens & recipiens augures & diuinatores, mitiùs punitur pœna deportationis & ademptionis bonorum: Ipse autem diuinator aut augur concrematur. Pœna deportationis olim in multis casibus imponebatur, sed nunc non est in vsu. Quidam dicunt, quod eius loco successerit decapitatio. Alij putant bannum perpetuum dictam pœnam supplere, quos refert more suo Iulius Clarus lib. 5. sentent. §. fin. practicæ crim. q. 67. numero 8. Receptior nunc sententia est, loco deportationis iudex imponat pœnam arbitrariam, iuxta qualitatem facti & personæ, nec non aliarum circunstantiarum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Sic Clarus loco cit. & Menochius de arbitrar. Iud. qq. lib. 2. casu 330. qui plures in hanc sententiam citat. Dicit tamen Clarus, quod non consuleret iudici, vt loco deportationis imponeret pœnam mortis, vbi pro eo delicto non esset imposita à statuto, vel à consuetudine, & ita obseruatur. Vnum hic tam ex lege diuina, quam canonica & ciuili annotandum, quod quamuis grauissimum sit peccatum diuinatores consulere, eorum operam requirere, & responsa expetere: tamen hisce temporibus sine scrupulo multi eos acedunt, cum Magistratus scientia & tolerantia, nec est qui cogitet vel minima pœna eos afficere. Imo nec ipsi diuinatores aut sortilegi puniuntur. Quare quia principijs non adhibetur remedium, non est mirum si homines paulatim in maioria scelera cadant.

QVAESTIO I.

An diuinatio per augurium aut auspicium omnino sit illicita?

VIDETVR quod sic, ex scripturis citatis, pręsenti L. & can. in quibus locis damnantur augures, aruspices, & diuinatores.

De hac materia agunt S. Thom. 2. 2. q. 95. S. Antoninus 2. part. tit. 12. cap. 1. §. 8. Syluest. in summa, in verb. Superstitio. Alij summistæ in

eo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

odem verbo, vel in verbo Sortilegium, & diuinatio. Ioannes à Turrecremata in 26. q. 2. can. Sed & illud. Archidiac. in eod. c. q. 4. cap. igitur.

Circa hanc vanitatem multum gentiles fuerunt curiosi. Vnde singulariter certas aues obseruabant. Phryges, quid cornix loquatur, inquiunt, diligenter ausculta, situmq; eius sedentis aut volãtis nullatenus contemnas. Refert enim plurimùm à dextris sit, an à sinistris, qua positione respiciat cubitum gradientis: loquax sit an clamosa, an silens omninò: præcedat, sequatur, transeuntis aduentum, an fugiat, quoúe discedat, non negligenter ferunt attendendum. Hinc illud Vergilij:

Quid, nisi me quacunq; nouas incidere lites,
Ante sinistra caua monuisset ab ilice cornix?
Nec tuus hic Meris, nec viueret ipse Menalcas.

Referunt quidam, quod ea die, qua Alexander natus est, duæ aquilæ super culmine partis domus eius tota die sederint, auspiciũ duplicis imperij, Europæ Asiæq; præferentes. Semper autem auguratores arbitrati sunt infausta esse bubonis, strigis, & noctuæ auguria. Ad quem finem tendit illud narratum in historia Scholastica, quod Herodes Agrippa, cùm esset Romæ in carcere quodam, quidam Augur dixit ei: Nol timere: quia citò liberaberis & sublimaberis, & in illa prosperitate morieris: quod præsens bubo in arbore residens

demonſtrat. Quàm citò autem huius generis animal ſuper te videris, vltra quintum diem viuere non valebis. A gentilibus ad noſtra tempora puto hanc ſuperſtitionem deriuatam. Multi ſi ægrotent, moleſtiſſimè ferunt noctuæ clamores. Sed his omiſſis ſuperſtitionibus, veritas rei determinanda eſt.

Prima Concluſio. *Licitum eſt aliquando ex garritu, motu, aut auium diſpoſitione futura prædicere, quæ pendent ex inſtinctu naturali auium.*

CVM enim bruta animalia habeant animam tantum ſenſitiuam, cuius omnes potentię ſunt actus corporalium organorum, ſubiacet eorum anima diſpoſitioni continentium corporum, maximè cœleſtium, & ideo nihil prohibet aliquas eorum operationes eſſe futurorum ſigna, in quantum conformantur diſpoſitionibus corporum cœleſtium, & aëris continentis, ex quibus proueniunt aliqui futuri euentus. In hoc tamen duo conſideranda ſunt: Primum quidem, vt operationes huiuſmodi non extendantur, niſi ad præcognoſcenda futura, quę efficiuntur per motus cœleſtium corporum, de quibus ſuprà. Secundum vt non extendantur, niſi ad ea, quæ aliqualiter poſſunt ad huiuſmodi animalia pertinere. Conſequuntur enim per cœleſtia corpora cogni-

gnitionem quandam naturalem, & instinum ad ea, quæ vitæ sunt necessaria, sicut sunt mutationes, quæ fiunt per pluuias & ventos, & alia huiusmodi. Sic S. Thomas loco cito, quem sequuntur S. Antonin. Turrecrem. ylueſt. & alij. Ad huius conclusionis confirmationem facit illud Hieremiæ 8. Miluus in cælo cognouit tempus suum: turtur & hirundo, & ciconia custodierunt tempus aduentus ui. Sic quædam aues quando frequenter garriunt, indicant futuram pluuiam. Sic grues & hirundines præsentiunt futurum frigus hyemis, ac fugiunt ex partibus nostris, & aduentante calore æstatis, redeunt. Sic etiam experientia compertum est, quod quando perdices, aliæ aues, aut lepores, vel quædam alia animalia circa medium hyemis pinguiora sunt, longius erit frigus: quia natura hoc dictante, & quasi præsagiente, se impinguant. Hęc enim & similia cùm sint naturalia & sensibilia, vtpote ad conseruationem indiuidui necessaria; à dispositione cœlestium corporum imprimuntur naturæ sensitiuæ animalium.

Secunda Conclusio. *Ex auium gestibus prædicere aliqua futura, quando mouentur ad aliquid agendum motu angelico, non est illicitum.*

VT patet in columba super Christum descendente: & in coruo, qui pauit Heliam:

& in

& in cete, qui euomuit, & eiecit Ionam. Sic S. Thomas & Doctores citati.

Tertia Conclusio. *Ex motibus aut garritu auium futura, quæ non subsunt eorum naturæ, aut cælorum motui: prædicere non licet.*

HANC Conclusionem probant sacræ literæ, canones & leges locis citatis. Quia sic futura prædicere, non potest prouenire, nisi ex pacto cum Dæmonibus, qui vtuntur motibus & vocibus auium ad deceptionem illorum, qui talibus intendunt.

Quarta Conclusio. *Quæ dicta sunt de motibus & vocibus animalium, quantum ad futurorum præsagia, eadem locum habent in cæteris animalibus ratione carentibus.*

QVIA similium similis est ratio. Dictis obstare videtur, quod legitur de Ioseph Genes. 44. cuius dispensator dixit: Scyphum, quem furati estis, ipse est, in quo bibit Dominus meus, & in quo augurari solet. Et ipse dixit postea fratribus suis. An ignoratis, quod non sit similis mei in augurandi scientia? S. Augustinus in quæstionibus super Genesin

cap.

ap.145. dicit Ioseph dixisse, non esse similem
bi in scientia augurandi ioco, & non seriò,
referens fortè hoc ad illud, quod vulgus de
o opinabatur. Et sic etiam dispensator eius
locutus est. Hanc responsionem S. Thomas
n q.d. art.7. ad 1. & Doctores reliqui ample-
ctuntur.

QVAESTIO II.

An diuinatio per somnia sit licita.

TRACTANT S. Thom. q. dicta artic. 6. S. Antonin. loco cit. §. 7. Turrecremata 26. q. 7. can. Non obseruetis. Syluest. in verbo Superstitio. Somniorum etiam materiam ad longum prosequitur Cœlius Rhodiginus lectionum antiquarum lib. 14. à cap. 40. & latissimè Benedictus Pererius lib. 2. de magia.

Ante resolutionem annotandum est, quod aliquid, quod significat alterum, cum eo aliquam coniunctionem habere debet. Vel per intellectum, vt hædera vinum vendibile significat: vel secundum rem, prout fumus denotat ignem. Res autem cum re connectitur aut vt caussa, aut vt effectus, aut per accidens, vt, exempli gratia, aliquis nocte somniat se hominem occidisse, interdiu ex accidenti ab alio homo occiditur. Deinde considerandum
est,

est,ex Theologorum doctrina, quod somni[a] futurorum euentuum quandoq; sunt causs[æ] vtpote cùm alicuius mens solicita ex his,qua[e] videt in somnijs, inducitur ad aliquid faciendum,vel vitandum. Quandoq; somnia sun[t] signa aliquorum euentuum, in quantum reducuntur ad aliquam caussam communem somnijs & futuris euentibus;&secundum hoc vt plurimùm præcognitiones futurorum in somnijs fiunt. Quandoq; etiam effectus, qui consideratur à somniante, merè per accidens, & casualiter se habet ad somnium.

Caussa somniorum duplex.

Consideranda ergò est caussa somniorum, quæ in primis duplex est: Interior, & exterior. Interior, quæ latet intra ipsum somniantem. Exterior, quæ est extrinseca ipsi somnianti. Interior somniorum est iterum duplex. Vna animalis, in quantum ea occurrunt hominis phantasiæ in somno,circa quæ cogitatio & affectio intenta fuit in vigilando. Alia caussa interior somniorum est corporalis,quando ex interiori corporis dispositione formatur aliquis motus in phantasia,conueniens suæ dispositioni. Sicut homini,in quo abundant frigidi humores,occurrit quod sit vel in aqua,vel niue.Caussa etiam exterior somniorum est duplex.Corporalis& Spiritualis. Corporalis, quando imaginatio dormientis mouetur,immutaturq;vel ab aëre ambienti, vel ab impressione cœlestium corporum,

orum,vt ſic dormienti aliquæ phantaſiæ ap-
areant conformes diſpoſitioni corporum
cœleſtium. e. g. ſomnio me eſſe in aqua,quo-
iam aëris diſpoſitio eſt in propinqua diſpo-
itione ad pluuiam,& ſic in corpus meum in-
luit. Sicut enim quando cœleſtia corpora in-
luunt in corporalem materiam,formæ variæ
roducuntur: vt, plantarum, lapidum, me-
allorum ſimiliumque rerum. Sic virtute eo-
undem corporum, in phantaſia,quæ corpo-
eis organis immerſa eſt, poſſunt formari
hantaſmata conformia alicui effectui à cœ-
eſtibus corporibus producendo. Spiritualis
auſſa exterior etiam duplex eſſe poteſt. Bo-
na, quando Deus aliqua reuelat miniſterio
angelorum, vel alio modo: & Mala, quando
mali ſpiritus ſe inſinuãt phantaſiæ dormientis
& aliquid ad decipiendũ reuelant. Has omnes
ſomniorum cauſſas diſtinctius D. Gregor. lib.
8. moral. in c. 7. Iob. c. 18. & li. 4. dial. cap. 48. ex-
primit & oſtendit. Aliquãdo namq; ait, ſom-
nia vẽtris plenitudine, vel inanitate: aliquãdo
verò illuſione: aliquando autem cogitatione
ſimul & illuſione: aliquando autẽ reuelatione:
aliquando autẽ cogitatione ſimul & reuelatio-
ne generãtur. Sed duo quę prima diximus, om
nes experimẽto cognoſcimus, ſubiũcta autem
quatuor in S. Scripturę paginis inuenimus. Sõ-
nia etenim niſi plerũq; ab occulto hoſte per il-
luſionẽ fierẽt, nequaq̃ hoc vir ſapiẽs indicaret,
dicens:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

dicens: Multos errare fecerunt ſomnia & illuſiones vanæ, &c. Non augurabimini: nec obſeruabitis ſomnia. Quibus profectò verbis cuius ſint deteſtationis oſtenditur: quæ augurijs coniunguntur. Rurſus niſi aliquando ex cogitatione ſimul & illuſione procederent Salomon minimè dixiſſet. Multas curas ſequuntur ſomnia. Eccleſ. cap. 5. Et niſi aliquando ſomnia ex myſterio reuelationis orirentur, Ioſeph pręferendum ſe fratribus per ſomnium non videret, Geneſ. 37. nec Mariæ ſponſum vt ablato puero in AEgyptum fugeret, per ſomnium veritas admoneret. Matth. 2. Rurſum niſi aliquando ſomnia cogitatione ſimul & reuelatione procederēt: nequaquam Daniel Propheta Nabuchodonoſor viſionem ediſſerens, à radice cogitationis inchoaſſet, dicens: Tu rex cogitare cepiſti in ſtratu tuo, quid eſſet futurum poſthęc. Daniel. 2. &c. Daniel itaque dum ſomnium adimplendum reuerenter inſinuat, & ex qua ortum ſit cogitatione manifeſtat: patenter oſtenditur, quia hoc plerumq; ex cogitatione ſimul & reuelatione generatur. Sed nimirum cùm ſomnia tot rerum qualitatibus alternent, tanto eis credi difficilius debet, quanto & ex quo impulſu veniant facilius non elucet. His præmiſſis, quid ſentiendum de diuinatione per ſomnia, videndum eſt.

Prima

Prima Conclusio. *Somnia nec debemus omnino contemnere, nec omnino de eis curare.*

EST Aristotelis in lib. de somno & vigilia. Quia nec omnia somnia sunt falsa, nec omnia vera: & in sacris literis quandoque prohibitum, ne somnijs attendamus. Deute. 18. Non inueniatur in te, qui obseruet somnia. Quandoque etiam obseruatio somniorum admittitur. Genes. 40. & 41. Ioseph est interpretatus somnia pincernæ Pharaonis: & eiusdem etiam Pharaonis. & Daniel. 2. & 4. cap. declarauit somnium Regis Babylonis.

Secunda Conclus. *Quando caussa somnij est corporalis intrinseca, potest homo intendere somnijs, & præuidere effectus caussis coniunctos.*

IN hac Conclusione non est dubium. Sic medici dicunt esse intendendum somnijs, ad cognoscẽdum interiores dispositiones. Hinc Aristotel. de somno & vigilia. Si somnia sunt ex his, ex quibus componimur: tunc sunt signa sanitatis, vel infirmitatis secundum eorum differentias: vt, si quis somniet de occupationibus igneis, signũ est, quod prędominetur in eo cholera. Si de negotijs aëreis, vt de volatu, signum est sanguinis. Si aquæ aut alterius li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

quoris: signum est phlegmatis. Si de rebus terrenis, signum est melancholiæ: & sic iuuantur medici ad ferendum iudicium de dispositione corporis.

Tertia Conclusio. *Si quis vtatur somnijs ad præcognoscenda futura, quæ habent caussam naturalem extrinsecam vt influentiam corporum cælestium, aut aëris ambientis, si in tantum de futuris prædicat ex somnio, in quantum talium corporum virtus se potest extendere non est illicitum.*

EST S. Thomæ & aliorum Doctorum in locis citat. Ratio esse potest: Quia effectus proportionatur suæ caussæ, & sicuti se habet ad esse, ita ad cognosci.

Quarta Conclusio. *Si quis ex somno prænunciet futura contingentia, aut ea, quæ spectant ad liberum somniãtis aut alterius voluntatis actum, peccat & malefacit.*

CONSTAT Conclusio. Quoniam huiusmodi nõ habent caussam determinatam, sed dicuntur à casu per accidens, secundum Philosophum de somno & vigilia. Eorum autem quæ sunt per accidens, non est determinata scientia. Quare si quis huiusmodi futura prædicat: aut necesse est vt mentiatur: aut vt cognoscat ex pacto habito cum Diabolo.

Quin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Quinta Conclus. Si quis ex somnis prædicat futura, quando procedunt ex reuelatione diuina, non peccat, sed licitum est.

CONTAT ex sacris literis. Genes. 15. Cùmq; sol occüberet, sopor irruit super Abram, & horror magnus & tenebrosus inuasit eum. Dictumq; est ad eum: Scito prænoscens, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua: & subijcient eos seruituti, & affligent quadringentis annis. & Genes. 40 & 41. Ioseph interpretatus est somnia. Matth. 1. Angelus Ioseph apparuit in somnijs, & futura prędixit, & Matth. 2. Magi in somnis acceperunt responsum, ne redirent ad Herodem: per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Et ibidem. Defuncto Herode iterum Angelus Domini in somnis Ioseph apparuit in Aegypto, dicens. Surge & accipe puerum, & matrem eius, & vade in terram Israël, defuncti sunt enim qui quærunt animam pueri.

DVBIVM CIRCA DIctam Conclusionem.

Quare Deus potius in somnis reuelat futura, quàm in vigilia?

RESPONDET S. Bonauent. in 2. d. 25. quæst. vltima. Primò, quia anima in vigilia dispersa est ad exteriora sensibilia, & sic minus

apta comprædendere reuelationes à Deo. Hai
caussam etiam insinuat Hypocrates in initio
bri de insomnijs, dum docet animam homin
in vigilia grauibus distineri negotijs, curisqu
distrahi: per sensus etiam exteriores euocari a
ea quæ extra ipsum sunt, & per varia eoru
sensuum spectacula diuagari, multiplicíq; re
rum humanarum strepitu interpellari, & à su
rerumque cœlestium consideratione auocar
Contrà vero in quiete & somno ab eiusmod
omnibus interpellationibus & impedimenti
vacuus est animus, sibi totus præsens est, sibic
attendit, & vires suas collectas habet. Secun
dò, quia Deo sic placet sæpiùs ad occultatio
nem sui luminis, qui posuit tenebras latibu
lum suum. Tertiò, quia homo in somnis ma
gis agitur, quam agat, & in reuelatione plùs s
habet per modum suscipientis, quam agentis
Vltimò, quia dicente Deo Exod. 33. Non vide
bit me homo, & viuet. Ideò secundum quod
dicit Gregorius non potest homo Deum vi
dere, & eius reuelationes, scilicet de lege com-
muniori loquendo, nisi quando abstractus est
à sensibus, vt quasi dicatur non viuere vide-
licet secundum sensuum vsum exteriorem.
Sed quia homo in somno est medium tenens
inter mortuum & viuentem, quodammodo
à vita recedit: Ideo sic ordinauit Deus fieri
reuelationes supernaturales in somnis, quan-
do homo naturaliter non habet vsum ratio-
nis, vt

,vt Deo soli attribuatur laus gloriæ.

Sexta conclusio. *Reuelatio futurorum euentuum in somno à Dæmone impressa, non est licita.*

QVIA huiusmodi reuelatio procedit ex pacto tacito vel expresso Dæmonis, qui decipere semper contendit.

Quando dubium, an reuelatio in somnis facta sit à Dæmone, vel bono spiritu, non est præcipitandum iudicium, sed probandus spiritus si ex Deo sit. In qua re multa sunt considerand de probationibus spirituum, de quibus multa scribunt Ioannes Gerson in tract. de probationibus spirituum. S. Vincentius. in tract. de vita spirituali, & plurima ad hanc materiam doctè colligit Bartol. Medin. in 3. part. S. Thomæ. q. 25. art. 3. Pererius loco cit. q. 3.

QVAESTIO. III.

An diuinatio per sortes sit omnino reprobata?

TRACTANT S.Thom. q. 95. art. 8. S. Antonin. 2. par.t t. 12. cap. 1. § 9. Syluest. in verbo Superstitio. q. 9. Alij in verbo Sors aut. Sortilegium. Turrecre. in 26. q. 2. in principio: Archidiac. ibidem. can. Sors. Canonistæ cum text. in tit. de Sortilegijs, maximè in cap.

Ecclesia vestra. Troilus Maluetius in tract. de sortibus. Paulus Grilland. in lib. 2. de Sortileg. & alij alibi.

Quid Sors sit.

Ante resolutionem præmittendum est, quod Sors dicitur, quando aliquid fit seriò quidem ab homine, vt considerato eius euentu aliquid occultum innotescat. S. Thom. loc. citat. Syluest. verb. Superstitio. Angel. Aurea Armilla. Caietan. & alij in verb. Sors.

Quotuplex sors.

Triplex est Sors; Diuisoria, Consultoria, & Diuinatoria. Diuisoria est, cùm quæritur, quid cuilibet sit dandum, siue illud sit res, siue honor, siue pœna, aut actio aliqua. Consultoria, quando inquiritur, quid sit agendum. Diuinatoria, quando aliquid futurum inquiritur.

Ad genus sortium pertinet, si quis aliquid occultum inquirat, siue per protractionem punctorum, siue per considerationem figurarum, quæ proueniunt ex plumbo liquefacto in aquam proiecto, siue ex quibusdam scedulis scriptis, vel non scriptis in occulto repositis, dum consideratur, quam quis accipiat: vel etiam ex festucis inæqualibus propositis, quis maiorem vel minorem accipiat: vel taxillorū proiectione, quis plura puncta proijciat, vel etiam dum consideratur, quid aperienti librum occurrat. S. Thom. d. q. art. 3. Frideric. de Senis in cons. 284. & de similibus similis est ratio. Nunc pro resolutione, sit

Prima Conclusio. *Sors diuisoria licita est.*

HIc sentiunt communiter Doctores locis citat. Quia quando partes sunt æquales, nec res diuidenda sine discordia potest diuidi, fortunæ locus datur ad dirimendas lites: Sic secundum leges in tribus iudicijs communi diuidundo, familiæ erciscundæ, & finium regundorum, sortes admittuntur debitis seruatis conditionibus. Sic Iudæi miserunt sortem super tunica inconsutili Christi, quæ non poterat diuidi. Sic Appianus lib. 2. de bello ciuili narrat, post mortem Iulij Cæsaris, cùm essent discrepantes sententiæ in senatu, de remunerandis interfectoribus, statuit sortibus litem dirimendam. Sic etiam partes terræ Israëlitis per sortes distribuebãtur. Num. 33. Iosue 15. Ioseph. lib. 5. antiquit Iudaic. c. 3. Eadem est ratio de aliqua pœna subeunda, si contentio sit inter aliquos, quis soluere debeat, exemplo Ionæ. 1. cap. qui à facie domini fugiens sorte depræhẽsus est, & in mare deiectus. Seruandum autem in missione sortium, vt ius sit æquale partium, ne alicui præiudicium generetur, vt non mittantur sine caussa, hoc enim vanum esset, sed quando consideratis circumstantijs rerum & personarum, prudentia dictat, litem, aut aliud negotium sorte dirimendum esse. Dictis casibus, ex Augustini sentẽtia in Epist. 180.

ad Honoratum, annumerari poteſt, ſi inter miniſtros Eccleſiæ fieret diſceptatio, qui eorum perſecutionis tempore manere deberẽt, ne fuga eſſet omnium, & Eccleſia omninò relinqueretur, & qui fugere deberent, vt aliqui in futurum reſeruarentur pro Eccleſiæ vtilitate, forte lis finienda eſt. Idem poſſit eſſe caſus, ſi tres aut quatuor tempore peſtis curam haberent, & non omnes vellent periculum ſubire, nec etiam Eccleſiæ expediret. Mos autem capiendi ſortes ex vrna, vel ſitula, vel hydria aquæ, antiquiſſimus eſt, vt patet ex illo Plauti in Caſſina, vbi ſenem Virginis amatorem poſtquam id, quod cupiebat, à ſeruo impetrare non potuit, inducit ita loquentem:

Intrò abi, atq́ actutum vxorem huc euoca, ante ædes citò.
Et ſitulam huc tecum afferto cum aqua, & ſortes.

Secunda Concluſio. *In electionibus Eccleſiaſticis non eſt licitum vti ſortibus,*

CAP. Eccleſia veſtra, de Sortileg. & can. Non ſtatim. & cap. Non exemplo. 26. q. 2. & hæc eſt communis tam Theologorum quàm Canoniſtarum ſententia. Et ratio redditur, quia huiuſmodi electiones Spiritus ſancti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ncti inspiratione fieri debent. Et si forte aliqua fieret electio, aut nulla esset, aut certè cassanda. Panormit. & alij in d. c. Ecclesia vestra. Si quis obijciat, Actor. 1. S. Matthias sorte ad Apostolatum electus est: ergò potest electio in Ecclesiasticis sorte fieri. Respondet S. Hieron. super Ionę 1. cuius verba referuntur 26. q. 2. c. Non statim debemus sub exemplo Ionæ sortibus credere, vel illud de actibus Apostolorum huic testimonio copulare: vbi sorte in Apostolatum Matthias eligitur: cùm priuilegia singulorum non possint legem facere communem.

Tertia Conclusio. *Sors consultoria, quando expectatur iudicium à Deo, & quasi ad eum recurritur pro cognitione euentus sortium, est licita,*

PRoverb. 16. Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur. Quando enim humanum non superest auxilium, tunc ad diuinum recurrendum. 2. 2. q. 2. can. Quęritur. Nemo debet tentare Deum suum, dum habet, quod rationabili consilio faciat. & 23. q. 8. c. Si nulla. Ad idem facit illud 2. Paral. c. 10. Cùm ignoramus quid agere debeamus: hoc solùm habemus residuum, vt oculos ad te Domine leuemus. Idem clarius habetur 26. q. 2. c. Non exemplo Matthiæ, vel quod Ionas Pro-

pheta indifferenter deprehensus sit, indifferenter sortibus est credendum, cùm priuilegia singulorum communem legem facere non possint. Si qui tamen necessitate aliqua compulsi Deum putant sortibus, exemplo Apostolorum esse consulendum: Videant hoc ipsos Apostolos non nisi collecto fratrum cœtu, & precibus ad Deum fusis egisse. Vt autem in casu huius Conclusionis licitum sit vti sortibus, quatuor sunt consideranda ex S. Thoma loco citato S. Anthonin. Angelo, Syluest. Panormitan. & aliis. Primùm, vt absq; necessitate non recurratur ad sortes, aliàs esset tentare Deum. Secundum, vt quis etiam in necessitate absq; reuerentia sortibus non vtatur, vt patet ex d.c. Non exemplo. Tertium, vt non pro rebus terrenis, sed pro spiritualibus & ad salutem pertinentibus fiat recursus ad sortes, vt habetur ex Augustino ad inquisitiones Ianuarij epist. 119. tom. 2. 26. q 2. c. Hi qui de paginis euangelicis sortes legunt, etsi optandum est, vt id potius faciant, quàm ad Dæmonia consulenda concurrant: tamen etiam ista mihi displicet consuetudo, ad negotia secularia, & ad vitæ huius vanitatem propter aliam vitam, loquentia oracula diuina velle conuertere. Quartum, vt non fiat in electionibus Ecclesiasticis, quę Spiritus sancti inspiratione fieri debent. Vnde dicit Beda cap. I. in Acta Apostolorum. Matthias ante Penthecosten ordinatus

atus sorte quæritur, quia scilicet nondum erat plenitudo Spiritus S. in Ecclesiam effusa. Septem autem Diaconi postea non sorte, sed electione discipulorum sunt ordinati.

Quarta Conclusio. *Quando contentio esset de electione aliquorum, nec esset via humana dirimendi litem, vtpote quia esset paritas vtrique in omnibus, scilicet votis, doctrina & meritis, & ambo moraliter essent æquè digni: tunc litem sorte dirimere non esset illicitum, si debitæ conditiones seruentur, vt exitus rei à Deo expetatur præuijs orationibus eo modo quo D. Matthias electus est iuxta d.c. Non exemplo.*

Glossa & Turrecre. in cap. Quod autem 26.q.2. Aurea Armilla in verbo Sors, & alij alibi.

Quinta Conclusio. *Licitum est vti sortibus in electionibus ad temporales & seculares dignitates, quæ ad terrenam dispositionem ordinantur.*

Hanc Conclusionem communiter DD. citati tenent. Tamen in tali electione obseruãdum, vt prius electis quibusdam idoneis, deinde sors mittatur: Aliàs si imprudenter fieret, & cum periculo boni communis, & iustitiæ,

iustitiæ, vtpote quia sors caderet in aliquem ineptum, qui damno esset Reipublicæ: culpa non careret. Olim apud Romanos, iudices ex equitum ordine per sortes eligebantur, prætore vrnam mouente, & si qui ex illis reijciebantur, iterum subsortiebantur alij in eorum locum, vt videre est apud Ciceronem in orat. in Pisonem, & Panormit. in cap. fin. de Sortileg. id vsurpari attestatur, quod seculares eligant officiales in multis locis per ballotas, & breuia.

Sexta Conclusio. *Sors diuinatoria, quæ innititur societati Dæmonum explicitè vel implicitè, est damnata & reprobata.*

EZECHIEL. 21. Rex Babylonis stetit in biuio, in capite duarum viarum diuinationem quærens, commiscens sagittas interrogauit idola, exta consuluit: & in 26. q. 5. can. Sortes, dicitur: Sortes, quibus cuncta vos vestris discriminatis prouincijs, quas patres damnauerunt, nihil aliud quàm diuinationes & maleficia decernimus. Quamobrem volumus omninò illas damnari, & vltrà inter Christianos nolumus nominari, & ne exerceantur, anathematis interdicto prohibemus. De hac Conclusione non dubitant nec Theologi, nec Canonistæ. S. Thom. in d. art. ad 3. iudicium ferri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ferri candentis, vel aquę feruentis ad sortes reducit. Probatio ferri candentis & similium ordinatur ad alicuius peccati occulti inquisitionem, per aliquid, quod ab homine fit, & in hoc conuenit cum sortibus. In quantum tamen expectatur aliquis miraculosus effectus, a Deo, excedit communem sortium rationem. Vnde huiusmodi iudicium est illicitum, & quia ordinatur ad iudicanda occulta, quæ diuino iudicio reseruantur, & quia diuina auctoritate non est sancitum. 2. q. 5. cap. Consuluisti. Eadem videtur ratio de lege duellorum seu monomachiæ, nisi quod plus accedit ad communem rationem sortium, in quantum non expectatur ibi miraculosus effectus, nisi pugiles sint impares virtute vel arte. De duello vide textum cum DD. de purgatione vulgari. cap. Cura suscepti. & 2. q. 5. can. Monomachiam, & Caietanum ad longum in S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. Concil. Triden. sess. 25. cap. 19. de Reformatione.

LEX IIII.

Eorum est scientia punienda, & seuerissimis meritò legibus vindicanda, qui magicis accincti artibus, aut contra salutem hominum moliti, aut pudicos animos ad libidinem deflexisse deteguntur. Nullis verò crimi-

criminationibus implicanda sunt, quæsita humanis corporibus remedia: aut in agrestibus locis innocenter adhibita suffragia, ne maturis vindemijs metuerentur imbres: aut ventis & grandinis lapidatione quaterentur, quibus non cuiusq. salus, aut æstimatio læderetur: sed quorum proficit actus, ne diuina munera & labores hominum sternerentur.

THEODOSIANVS rectius posteriora verba ponere videtur (sed quorum proficerent actus, ne diuina munera & labores hominum sternerentur) imò in Cod. illud (ne) in antiquioribus impressionibus, saltem non habetur.

Hæc L. cùm satis multos effectus magis & maleficis attribuat, in primis breuibus, quæ literam concernunt, percurrenda sunt. Deinde mouendæ quæstiones occurrentes & resoluendæ.

In Superioribus actum est vt plurimùm de eis, quæ spectant ad magiam diuinatricem: quæ autem in hac L. continentur, concernunt artes magicas operatrices.

Sicut bonæ scientiæ ad ornamentum vtilitatemq; Reipub. sunt promouondæ: ita malę, cùm tendant ad interitum communis salutis, meritò legibus sunt vindicandæ, iuxta præsentem Legem.

Magi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Magicis artibus accincti malefici, mirabi-
ia & humanam naturam excedentia opera
erficiunt. Malefici dicuntur bene accincti
iabolicis artibus: quia eis vtuntur tanquam
rmis quibusdam, ad impugnandum alios.
ossunt & dici accincti in alio sensu: quia se
romptos expeditosq; exhibent, ad actiones
ıalas, pro Diaboli voluntate.

Magicæ vetitæ vanitates artes dicuntur:
uia ex præscripto Dæmonum aut suorum
ıinistrorum, certis ritibus & modis exercen-
ır. Artem igitur magicam aut maleficam
ıtelligimus, cognitionem, experimentum
t exercitium diabolicarum operationum.
ırs enim est potius habitus operatiuus, quàm
peculatiuus, vt docent Aristot. lib. 6. Æthic.
t S. Thomas 1. 2. q. 57. art. 3. Quare qui ope-
a diabolica exercent, artem magicam exer-
ere dicuntur. Nec est de ratione artis, vt qui-
lam sentire videntur, vt ex libris addiscatur;
juando improbant maleficas nullas scire ar-
es, eò quod libros non habeant, imò vt plu-
imùm legere nesciant. Sunt enim artes libe-
ales: vt Grammatica, Poëtica, Rhetorica &
æteræ. Sunt etiam mechanicæ: priores ex li-
oris addiscuntur: posteriores communiter
ex instructione magistri: & inter has quæ-
dam sunt vilissimæ: vt vendere sal, oleum &
huiusmodi similia. Bartol. in L. Ne quis. C.
de dignit. lib. 12. Berthach. in repertorio, verb.
Ars.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Ars. Ars magica refertur inter artes vetitas & reprobatas, quare dicitur legibus odiosa. C. de thesaur. L. Vnica. lib. 10. Reprobatæ autem sunt, quia earum magister Dæmon est, qui eas docet vel immeditatè per se, vel mediatè per suos ministros. Nec longum tempus ad discendum requiritur, cùm ipse mille artifex sit; breuissimo tempore suos docet facere mirabilia quæ humanum ingenium superant. His addere possumus, maleficas etiam dici artes in alio sensu familiari non solùm grammaticis, sed etiam legibus: ars enim significat astutiam, dolum, & fraudem ac singularem nocendi malitiam. can. Quicunque. 22. q. 5. Quacunque arte verborum quis iuret, Deus non decipitur: & C. de his, qui ad statuas confugiunt. L. 1. Si probati fuerint artibus suis (Glossa ibidem, id est, malitijs) inuidiam inimicis creare voluisse. C. de præscrip. triginta vel quadraginta annor. L. Omnes. Omnes nocēdi quibuslibet modis artes omnibus amputātes. C. de suffragio. L. 1. Si artibus moram nectant. Magicæ artis nomine rectè ergo intelligere possumus insigne nocendi studium, aut decipiendi malitiam, aut fraudem & dolum. Quid enim ex his omnibus desideratur in maleficis? Discipuli sequuntur præscriptum magistri, qui abundat malitia, nequitia, fraude & dolo.

Præterea circa illa verba L. (Nullis verò

crimi-

riminationibus implicanda sunt quæsita humanis corporibus remedia: aut in agrestibus locis innocenter adhibita suffragia, ne maturis vindemijs metuerentur imbres, &c.) Notāt pleriq; Doctores Bart. Salyc. Godefrid. Azo et alij, incantationes ad finem boni, de lege ciuili esse licitas: Non autem de iure canonico, et in foro conscientiæ. Sed infrà hoc dictum examinabitur. Angelus verò dicit: Nota, hîc posse incantari grandines vt non noceāt: & intellige, in virtute diuina, non per inuocationem Dæmonum: quia istud est prohibitum omni iure.

Obseruandum quoq;, antiquis temporibus maleficos consueuisse sua maleficia & incantationes in agrestibus, siluestribus & occultis locis exercere: vt nunc etiam faciunt. Caussas autem huius rei assignauimus in superiori tractatu. Quas cæteris latius explicant Paulus Grillandus lib. 2. de Sortileg. q. 4. & Iodocus Damhauderus in pract. Criminal. cap. 61. numero 119.

Circa finem L. considerandum est, quod maleficorum opera, diuina munera & labores hominum prosternantur & perdantur. Fructus terræ sunt diuina munera: quia etsi homo plantet, Deus tamen incrementum dat, vt crescant pro conseruatione hominum. Et sunt labores mortalium: Quia homo operibus manuum suarum terram fodit, serit se-

mina,& agros vineasq; colit. Vnde in Sacris literis fructus dicuntur etiam opera manuum. Aggæi 2. cap. Percussi vos vento vrenti, & grandine omnia opera manuum vestrarum. Iob. 1. Opera manuum eius benedixisti, & possessio eius creuit in terra. Sternuntur autem munera diuina, & labores hominum, quando malefici cooperantibus Dæmonibus aut messem in herbis perdunt, aut iam flori propinquos segetes grandine, pruina, aut intempestiuis imbribus lædunt, ne labores hominum debitum sortiantur effectum: aut grandinis lapidatione fructus iam colligendos excutiunt, vel etiam vineas vuis maturescentibus inutiles reddunt. Perduntur enim labores hominum, quando ferè integro anno homines laborârunt, omnem substantiam impenderunt, & cùm fructus iam propemodum maturi impediuntur, ne suum effectum consequãtur. Hæc circa literę explicationem sufficiant.

QVAESTIO. I.

An malefici possint animos ad amorem deflectere ac mouere, vt lex Constantini hoc in loco innuit?

IOANNES VVierus lib. 3. de præstigijs Dæmonum, cap. 38. sugillat Imperatorem in hac L. quod arte magica amorem conciliari senserit.

In

In primis ex fidei principijs præsupponen-
m est, Diabolum non posse efficaciter coge-
liberam hominis voluntatem ad pecca-
m, vt S. Thom. 1. 2. q. 80. arti. 2. & 3. ostendit.
ouetur autem homo indirectè à diabolo ad
ccandum, qui tanquam potentior creatura,
test agere in materiam corporalem, & sic
nsum vel interiorem vel exteriorem aliquã-
o immutat: aut denouo sensibile aliquod
rmando, aut formatum sensui obijciendo,
at spiritus & humores intus commouendo:
ùm autem summa sit coniunctio inter po-
ntias sensitiuas & rationales, motis sensiti-
is, indirectè mouentur rationales. Sic Dia-
olus, quando vult animum ad libidinem fle-
tere, aut ad odium, mouet exteriorem homi-
em caussis intrinsecis, deinde obiectum pro-
onit sub ratione boni vel pulchri, vt ametur
ppetaturq;: aut sub ratione mali & deformis,
t efficiat hororem & odium, & hoc modo in-
irectè per modum persuadentis & propo-
entis obiectum vt appetendum, aut fugien-
dum, deflectit animum ad libidinem, aut o-
dium: voluntas autem manet libera, licet ali-
quo modo trahatur, iuxta illud: Trahit sua
quemque voluptas. His præmissis statuitur,
Conclusio resolutoria.

*Magi & malefici possunt animos pudicos ad libidi-
nem & amorem flectere, & verissimè Constantinus Im-
perator in d. l. attestatur.*

Hæc est communis rectè sentientium Theologorum & Iurisperitorum doctrina. Probatur inprimis ex alijs ll. leges tradunt esse venena & pocula amatoria. L. 3. §. Adiectio. ff. ad L. Corneliam de Sicarijs: & ff. de pœnis. L. Si quis aliquid §. Qui abortionis, aut amatorium poculum. Atq; has leges sequuntur Iurisperiti in d. ll. & alibi. Alberic. in Rubr. C. de hæretic. num. 6. Azo in hoc tit. de malef. & mathemat. Bonifac. de Vitalinis in tract. de maleficis. Godefrid. in præsenti L. Angelus ibid. rectissime admonet his verbis. Nota, per incantationem animum mulierum ad libidinem flecti, & ideò non truferis, cùm audis istas facturas fieri, quia veræ sunt. Paulus Grillandus de Sortilegijs q. 3. & q. 12. Oldradus de Ponte in consil. 210. incip. Regularis habet traditio. Panormitan. in cap. In tabulis, de Sortilegijs num. 4. Ioannes ab Anania ibidem in Rubrica. Petrus Anchar. ibid. in c. Ex tuarum. Et in lib. 6. de hæret. cap. Accusatus. §. Sanè: Hostiens. in summa, de Magistris. §. Quam scientiam. Franciscus Squillacens. de fide Catholica, cap. 8. & alij alibi. Theologi sequuntur. S. Hieron. super Nahum 3. c. Attribuit maleficijs & incantationibus, quod faciant amare ea, quæ odisse debuerant: & detestari, quæ amare debebant. Idem Hieron. lib. 3. commen. in epi. ad Ephes. cap. 6. Sunt quidam Dæmones amoribus & amatorijs canticis seruientes. S. Thom. & Bonauent.

t.in 4.ſent.d.34.Petrus Paludan.ibid.Tur-
.in 33.q.1.c.Si per ſortiarias.Doctores mal-
naleficarum 1.part. q.7. Alphonſ.Caſtren.
2.de iuſta hęret.punitione,cap.15.Michaël
dina lib. 2.de recta in Deum fide, cap.7.&
alibi.Ratio ducitur ex ſacrîs literis, & ex-
ientia. Dæmon,omnium rectè ſentiētium
icio,poteſt incendere hominem ad libidi-
n : Qua ratione dicitur ſpiritus fornicatio-
,Oſeę 4.vt annotat Caſſian.collat.7.cap.32.
gò non poteſt alienum eſſe à magis & male-
s: quia hi Dæmonum poteſtate ſua perfi-
nt maleficia. Ad hanc materiam faciunt
mpla, atq; illud in primis de S. Cypriano
morabile eſt. Cùm enim S.Iuſtina Antio-
æ frequētaret Eccleſiam, viſa eſt à quodam
olaſtico nomine Agladio, qui ob virginis
lchritudinem incidit in eius amorem,eam-
e in vxorem petijt : quæ cùm omnibus ob
m cauſſam aduentantibus diceret , quod
riſto cœleſti ſponſo deſponſata eſſet. Ira-
s cùm aliud medium non occurreret, abijt
Cyprianum tum adhuc Magum, promit-
ns ipſi duo tolenta auri, vt Iuſtinam malefi-
js caperet: Cyprianus magicis artibus Dæ-
onem accerſit,& ait illi : amo virginem de
alilæa (Chriſtiani enim tunc vocabantur
alilæi) potes ne ei perſuadere & adducere
ihi? Qui promiſit ei dicens : Accipe hoc me-
icamentum,& ſparge circa domum eius, &

ego superueniens paternum sensum ei inij ciam, & statim obediet mihi. Cumque Cyprianus ita fecisset, sancta virgo tertia nocti hora surgens ad orationem, sensit impetum Dæmonis. Signauit itaque se, & domum suam signo sanctæ Crucis, & Dæmonem in fugam conuertit. Qui veniens ad Cyprianum confusus, & cur virginem non adduxisset requisitus ait: Vidi quoddam signum Thau. Iterum Cyprianus arte magica alium Dæmonem fortiorem vocauit, & simili modo fecit, & similiter eidem accidit. Tandem vocauit Dæmonem superiorem, & ait illi: Quænam est vestra infirmitas? victa est ab vna virgine omnis vestra virtus? Respondit Diabolus. Nunc adducam tibi eam ad desiderium, tu tantum paratus sis. Tunc Diabolus in specie virginis ad Iustinam intrauit, & sedens super lectum eius, eandem tentando dixit: Hodie missa sum à Christo ad te, viuere tecum in castitate: Multùm autem te video vexatam abstinentia. Sancta autem virgo dixit: merces autem multa, labor verò modicus. Dixit ei Diabolus. Deus in Paradiso benedixit Adam & Euam, dicens: Crescite & multiplicamini. Si ergo in virginitate manserimus, in iudicium incidemus, quia verbum Dei contemnimus. Tum virgo turbata surrexit, & per spiritum sensit: quis esset qui ei loqueretur, signo crucis se signans: quo facto Dęmon disparuit, & Cypriano confusus

appa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

paruit. Qui dixit ei: & tu victus es, vt cæteri subiecti tui? Quomodo enim victi estis ab vna virgine Christiana? Dic mihi quę sit virtus victoriæ eius. Qui respondit, dicere tibi non possum: quoddã vidi terribile signum Thau. Si autem virtutem huius signi vis cognoscere, iura mihi quod nunquam velis à me discedere. Qui cùm iurasset, ait illi. Vidi signum crucifixi, & Thau: & sicut cera à facie ignis fluxi. Cui dixit Cyprianus. Ergo crucifixus maior est? Qui respondit: etiam maior omnibus est: quia desertores Dei accipiunt ab eo sententiam ignis. Cyprianus autem ait: Festinabo igitur, vt amicus fiam crucifixi, ne talem pœnam incurram. Diabolus respondit. Iurasti tamq; mihi. Cyprianus ait: Contemno te, & omnes fumigantes virtutes tuas, meq́; ipsum tibi denego, & me consignans dico: Gloriam tibi do Christe, & tu Dæmon recede a me. Abijt ergo Diabolus confusus. Cyprianus vero errorem suum agnouit & propalauit, fraudemque & seductionem diutinam, libris magicis in ignem coniectis, Vulcano dicauit: & per eam Virginem, scilicet Iustinam, Christo pulcherrimè desponsatus, sacraq́; Christianorum complexus est, paulatim in presbyterum ordinatus, mox ad Episcopatum euectus, doctrina & conuersatione clarus, consummatæ virtuti martyrium adiunxit. Huius historiæ Nicepho. Calist. lib. 5. histor. Ecclesiast. cap. 27.

Gregorius Nazianzen. in orat. in laudem Cypriani martyris. Metaphrastes apud Lipomanum tom. 6. de vitis Sanctorum, & apud Surium tom. 5. in mense Septemb. meminêre. Ad eundem scopum illustre est, quod narrat S. Gregor. lib. 1. Dialog. cap. 4. Eo (ait) tempore, quo malefici in hac sunt vrbe Romana depræhensi, Basilius (qui in magicis operibus primus fuit) in monachico habitu Valeriam fugiens petijt. Qui ad virum Reuerendissimum Castorium, Amirtinæ Ciuitatis Episcopum pergens, petijt ab eo, vt eum Equitio Abbati committeret, ac sanandum monasterio illius commendaret. Tunc ad monasterium venit Episcopus, secumq; Basilium monachum adduxit, & Equitium Dei famulum rogauit, vt eundem monachum in congregationem susciperet. Quem statim vir sanctus intuens, ait: Hunc quem mihi commendas, pater, ego non video monachum esse, sed diabolum. Cui ille respondit: occasionem quæris, ne debeas præstare quod peto. Ad quem mox Dei famulus dixit: Ego quidem hoc eum esse denuncio, quod video: ne tamen me nolle obedire existimes, facio quod iubes. Susceptus itaque in monasterio est. Post non multos verò dies idē Dei famulus, pro exhortandis ad desideria superna fidelibus, paulò longius à cella digressus est. Quo discedente contigit, vt in monasterio virginum, in quo eiusdem patris cura

vigi-

ilabat, vna earum, quæ iuxta carnis huius
redinem ſpecioſa videbatur, febricitare
iperet,&vehementer anxiari,magniſq; vo-
ius cum ſtridore clamare: Modò moritura
n,niſi Baſilius Monachus veniat,& ipſe mi-
per ſuę curationis ſtudium ſalutem reddat.
d in patris abſentia accedere quiſpiam mo-
chorum in congregationem virginum non
debat: Quanto minùs ille,qui nouus adue-
rat,cuiuſq; vita adhuc congregationi igno-
erat. Miſſum repentè eſt,& Dei famulo E-
itio nunciatum, quod ſanctimonialis illa
mmenſis febribus æſtuaret, & Baſilij Mona-
i viſitationem anxiè quæreret: Quo audito
r ſanctus dedignando ſubriſit:atq; ait.Nun-
uid nam dixi, quod diabolus eſt iſte, non
onachus? Ite, & eũ de cella expellite:ſanctus
utem vir ancillam Dei monialem abſens ſo-
verbo curauit, ita vt neq; amplius febri la-
oraret,nec Baſilium expeteret. Omnes autẽ
onachi iuſſionem patris ſui implentes, eun-
em Baſilium ex monaſterio repulerunt.Qui
epulſus dixit frequenter, ſe cellam Equitij
agicis artibus in aëra ſuſpendiſſe,nec tamen
ius quempiam lædere potuiſſe. Baſilius autẽ
on poſt longum tempus in Romana vrbe,
xardaſcente zelo Chriſtiani populi, igne cre-
natus eſt.Hæc ex Gregorio. Haud diſſimile
arrat B. Hieronymus in vita S. Hilarionis.
Erat enim iuuenis Emporij Gazenſis,qui vir-

ginem deperibat, id eſt, vehementer amabat. Qui cùm frequenter tactu, iocis, nutibus, ſibilis, & cæteris huiuſmodi, quæ ſolent morituræ virginitatis eſſe principia, nihil profeciſſet, perrexit Memphim. Anno elapſo magicis artibus inſtructus, ab AEſculapij vatibus redijt, & ſubter limen domus puellæ tormenta quædam verborum, & portétoſas figuras ſculptas in æris Cyprij lamina defodit, & ilicò amore inſanire virgo, & amictu capitis abiecto, rotare crinem, ſtridere dentibus, inclamare nomē adoleſcentis: magnitudo quippe amoris eam in furorem verterat. Perducta ergo à parentibus in monaſterium ſeni traditur, vlulante ſtatim & confitente Dæmone. Vim ſuſtinui, inuitus ſum abductus: quàm bene Memphis ſomnijs homines deludebam? O cruces, O tormenta, quæ patior. Exire me cogis, & ligatus ſub limine teneor. Non exeo, niſi me adoleſcens, qui tenet, dimiſerit. Tunc ſenex: Grandis ait, fortitudo tua, qui licio & lamina ſtrictus teneris. Dic, quare auſus es ingredi puellam Dei? vt ſeruarem, inquit, eam virginem. Tu ſeruares proditor caſtitatis? Cur non potius in eum, qui te mittebat, es ingreſſus? vt quid, reſpondit, intraré in eum, qui habebat collegam meum amoris Dæmonem? Noluit autem ſanctus, antequam purgaret virginem, vel adoleſcentem, ſigna iubere perquiri, ne aut ſolitis incantationibus receſſiſſe Dæmon videretur, aut

ut ipse sermoni eius accommodasse fidem: asserens fallaces esse Dæmones, & ad simulandum esse callidos: & magis reddita sanitate increpuit virginem, cur fecisset talia, per quæ Dæmon intrare potuisset. Hæc ex Hieronymo. His accedunt Poëtæ & naturales, qui faciunt mentionem de Philtro & Hippomane. Ouid. lib. 2. de arte amandi.

Philtra nocent animis, vimq; furoris habent.

Et Propertius lib. 4. in lenam quandam.

Consuluit striges nostro de sanguine, & in me
Hippomanes fœtæ semina legit equæ.

Iuuenalis Satyra 6.

Hic magicos adfert cantus, hic Thessala vendit
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti.

Hippomanes à doctis refertur inter veneficia amatoria, & est caruncula quædam, quæ in pulli equini fronte consurgit, quæ euulsa & in puluerem conuersa ad amorem concitandũ dicitur efficacissima. De hoc Hippomane agunt Aristoteles de natura animantium lib. 6. cap. 22. Plinius lib. 8. histor. naturalis cap. 42. & Seruius lib. 3. Georgicorum in illud Vergilij.

Hinc demum, Hippomanes vero quod nomine dicunt
Pastores.

Dicit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Dicit Aristoteles, quod Hippomanes petitur & percipitur à veneficis mulierculis. Philtrum autem latinè dicitur amatorium. Vnde Philtrum communiter vsurpatur pro genere veneni, amorem & insaniam inferentis: & sic tradunt frequētissimè hominem ad furorem & insaniam concitare: & aliquando sequitur mors. Quare Doctores quando agunt de pœna propinantis poculum amatorium, distinguunt, an sequatur mors, vel non. Vt infra q.3. Id tamen obseruandum est, quod licet quædam naturalia vim habeant ad accendendum libidinem, & commouendum animos in genere: non tamen eis inest naturalis vis, vt in hanc personam potius animus feratur, quàm in illam: sed hoc contingit operatione Dæmonis, qui cum mago aut malefico ex pacto concurrit ad procurandum amorem in illa persona, in cuius perniciem maleficus sua signa dirigit. Tamen hoc etiam annotandum est, vt Michaël Medina loco citato tradit, quod est differētia inter ea, veneficia amatoria, quæ à verbis: & ea, quæ à potionibus, aut rebus descendunt: quod priora minus sunt periculosa, vtpote quæ tantum diabolica suggestione imaginationem perturbent: Posteriora autem prȩter hanc inuasionem, etiam corporali ȩstro libidinis vexent, & ita plerumque insania comitetur.

QVAE-

QVAESTIO II.

De veneficijs & poculis amatorijs.

An ſapiant hæreſim, vel ſpectent ad peccatum hæreſis pocula amatoria?

DISPVTANT Doctores vt plurimùm locis citatis in principio ſuperioris q. Pro ermini intelligentia, nota (ſapere hęreſim) nihil aliud eſſe, quàm vehemētem hæreſis ſuſpiionem præbere. Vnde quādocumq; aliquod actum, aut dictum grauem præſumptionem æreſis offert, hæreſin ſapit. Deinde in maleficiorum diſtinctione & cognitione voluntas ntentioque inſpicienda eſt, quid operans inendat, quis eius ſit finis, quam fidem habeat n applicatione rerum, quibus vtitur. Aliquando enim adhibentur naturalia, quæ nulam habent efficientiam in ordine ad effectum producēdum: aliquando ſacramenta & acramentalia, quibus etiam nullus ineſt effectus ad tam ſceleratum finem. Nunc pro reſoutione, quum varietas rerum efficiat deciſionis diuerſitatem, ſit

Prima Concluſio. *Si ſortilegia amatoria ita fiant, vt in illis adſit inuocatio Dæmonis per modum adorationis, apertè ſapiunt hæreſim.*

OLDRA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

OLDRADVS in cons.210. Grilland. in q.10. de Sortilegijs, & alij vbi suprà.

Secunda Conclusio. *Etiamsi non fiant per modum adorationis, modò in talium maleficiorum exercitio expetatur, & expectetur à Dæmone aliquid, quod soli Deo facere conuenit, sapiunt hæresim.*

Quia tribuitur creaturæ quod Deo debetur.

Tertia Conclusio. *Si inuocetur simpliciter Dæmon ad tentandum pudicitiam hominis, licet grauissimum sit peccatum superstitionis, non tamen sapit hæresim.*

CONCLVSIO est communis Doctorum. Ratio: quia in casu huius conclusionis tribuitur Diabolo, quod eius proprium est, scilicet tentare, vnde tentator dicitur, Matth. 4.

Quarta Conclusio. *Ab illis, qui amatoria maleficia exercent, inquirendum est cum diligētia, an credant maleficia, aut Dæmonem posse cogere alicuius viri, vel fœminæ voluntatem ad amorem inhonestum.*

QVOD si hoc credant, vehemens est hæresis suspicio, & si instructi de veritate, acquiescere nolint, tanquam hæretici sunt haben-

ndi. Quia credere, hominis voluntatem à
æmone, aut malefico efficaciter cogi ad a-
andum aliquem, vel aliquam: hæresis est a-
rta, cùm repugnet libertati à Deo nostræ vo-
ntati inditæ. Si enim voluntas à Dæmone
gitur ad aliquem amandum, iam non est li-
ra, nec in manu consilij sui, secundum Salo-
onem in Ecclesiast. 15. cap.

Quinta Conclusio. *Omne maleficium, uod exercetur per commixtionem alicuius cramenti, aut rei sacramentalis, reddit sum operatorem de hæresi suspectum.*

Hanc Conclusionem tradunt Panormit. in cap. 1. de Sortilegijs ex Glossa lib. 6. de æretic. cap. Accusatus. §. Sanè. & Alphonsus astrens. loco citato, contra Oldradum & rillandum. Ratio clara est. Sapere hære- n nihil aliud est, quàm fortem præbere hæ- esis suspicionem. Quis autem ad tam abomi- abilem vsum res sacras adhiberet, nisi aut ef- ectum habere existimet, aut nullius esse mo- enti iudicet, & sic contemnat mysteria ostræ salutis: quæ an non sapiant hæresin, uisq; æquus rerum æstimator facilè animad- ertet.

QVAESTIO III.

Quæ sit pœna præbentis poculum amatorium?

VT huius quæstionis resolutio fiat, prænotandum: quod quando poculum amatorium præbetur; aut sequitur mors, aut non sequitur. Præterea aut tale poculum sapit hæresin, aut non. Tandem aut componitur ex naturalibus medijs, sine vlla arte diaboli: aut magica arte efficitur tale poculum.

Prima conclus. *Quando poculum amatorium conficitur tali modo, qui sapit hæresin punitur pœna hæresis.*

GRILLAND. in tractat. de Sortilegijs q. 11. Menochius casu 388. num 4. Petrus Gregorius Tholosanus in 3. parte Syntagmatis iuris vniuersi lib. 34. cap. 12. num. 9. Ratio clara est: quia pœna sequitur naturam delicti, & eidem commensuratur.

Secunda Conclusio. *Dans poculum amatorium ad malum finem, si ex eo mors sequatur, quomodocumq; sit compositum tale poculum, punitur pœna mortis.*

SIc scribit Petrus Crinitus in lib. de Poëtis latinis cap. 19. quod Lucretius assumpto po-

culo

..o amatorio ita furore percitus ſit, vt pro-
..a manu mortem ſibi intulerit. Et Plinius
..25. natural. hiſtor. cap. 3. narrat de Lucullo,
..od hauſto poculo amatorio, vitam finierit.
..cta concluſio conſtat ff. de pœnis. L. Si quis
..quid ex metallo. §. Qui abortionis. vbi ex-
..eſſè decernitur, quod ſi mulier ex poculo
..ortionis, vel amatorio, aut vir pereat, vlti-
..o ſupplicio dans afficiatur. Ibidem Bartol.
..rilland. de Sortileg. q. 12. Damhauderius in
..ractica Crimin. cap. 61. num. 88. Menoch. lib.
..de arbitr. Iudic. qq. caſ. 358.

Tertia Concluſio. *Si quis arte male-
..ca & magica animum hominis ad amo-
..em illicitum deflectat, pœna vltimi ſuppli-
..ij punitur, etiamſi mors non ſequatur, ſi ſte-
..mus in d. L. Eorum.*

PRobat Grilland. q. 11. num. 7. Quia dicta
L. æquiparat, quantum ad pœnas, illos ma-
..eficos, qui flectunt pudicos animos ad libidi-
..em, & illos qui contra ſalutem hominũ mo-
..iuntur, & ſtatuit eos ſeueriſſimis legibus, vin-
..dicandos. Eandem Concluſionem docent
Menoch. lib. d. caſu 388. num. 5. & Petrus Gre-
gor. loco cit. nu. 11. Ratio eſt etiam in promp-
tu. Quia arte magica & diabolica vti, tam ſecũ-
dum legẽ diuinam, quàm ciuilem, capitale eſt
vt infrà latius patebit in L. Nemo Aruſpicem.

Quarta Conclusio. *Præbens poculu amatorium absq; arte magica, si mors n sequatur, punitur extraordinariè ad iu cium iudicis, pro varietate circumstanti rum occurrentium.*

MENOCH. in d. casu 358. & Petrus Grego loco citat. & alij alibi. Ratio est: qu tentat pudicitiam, quæ res est turpissima, pessimi exempli: olim tamen, vt clarum est text. & Gloss. in d. L. Si quis aliquid ex meta lo. §. Qui abortionis. de lege ciuili humilior in metallum damnabantur, honestiores in i sulam, amissa etiam parte bonorum, releg bantur. Et quia hisce temporibus pœnæ rel gationis & effodiendi metallum in vsu no sunt, iudicis arbitrio talis puniendus est.

QVAESTIO IIII.

An malefici possint inducere pluuia tempestates, grandines, & similia meteoro logica, quibus fructibus, aut seminibus no ceant, vt d. L. significat.

IOANNES VVierus lib. 6. de præstigijs Dæ monum, cap. 27. & alibi, dicit, Christia num Imperatorem in his LL. locutum, no quasi ipse crediderit, vel alios credere volue rit, eiusmodi miracula siue calamitates ab ho

mini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

rinibus per malas magicasq́; artes edi ac per-
ji; sed ita potius accipienda, quasi desumpta
scripta ex opinione vulgi, & secundum cõ-
munem loquendi formam. Quanquam, in-
nit, si auctoritatem spectemus, quis est qui
nbigat, in hoc negotio iuri diuino summam
tbuendam & fidem & reuerentiam? In caus-
s enim definiendis, ijs præsertim, quę spectãt
l animum, cuiusmodi nostra est, dicta Pa-
um & canonum legibus sunt præferenda. Pa-
ormit. in cap. Super illa, de secundis nuptijs,
eq; leges ipsæ dedignantur sacros canones i-
itari. Authent. vt cleric. apud proprium E-
iscop. in fine. Hæc VVierus, quem sequitur
oannes Georgius Godelmannus Iurisperitus
b. 2. de Lamijs cap. 7. à nu. 15. Antequam huic
uæstioni satisfiat, ad rei cognitionem quæ-
am sunt præmittenda.

Primum. Deo permittente, natura corpora-
s nata est moueri ab angelo, tam bono, quàm
nalo, motu locali, vt tradunt S. Augustin.
b. 3. de Trinitat. cap. 8. & 9. & S. Thom. 1. par.
. 110. artic. 3. & 1. 2. q. 80. artic. 2. ac alij Theo-
ogi in 2. d. 7. Quæcunque ergo solo motu
ocali fieri possunt, hæc per naturalem vir-
utem Dæmones (nisi diuinitùs prohibean-
ur) facere possunt. Venti autem & pluuiæ,
rãdines, & similes meteorologicæ impressio-
es, ac aëris perturbationes, solo motu vapo-
um resolutorum ex terra & aqua fieri possũt.

Vnde ad huiusmodi procreanda naturalis vi
tus Dæmonis sufficit:& vt hoc clarius, patea
Secundo loco præmittendum, caussam efficiente
vniuersalem & remotam horum meteorolo
gicorum effectuum, ex Aristotele, Albert
& alijs, in lib. Meteorologicorum, esse calore
solis & aliarum stellarum, quæ lumine & i
fluentia sua agunt in aquam & terram, qu
sunt elementa vaporabilia & ea mouent: mo
dant ex sua dispositione naturali vapores: e
quibus generantur impressiones humidæ i
aëre, qui aptus est ad recipiendum hos vapore
Eleuantur autem quatuor vapores ex dict
elementis, virtute solis & stellarum. Prim
siccus & calidus est, qui ascendens vsque a
summam siue supremam aëris regionem
prope spheram ignis, inflammatur, & ex eo ge
nerantur impresiones ignitæ. Secundus est ca
lidus & humidus, qui quando recipitur in pri
ma aeris regione, quasi semper conuertitur i
aerem, nisi intensa aeris frigiditas impedia
eum: Cum enim in qualitatibus asimuletu
aeri, & in habentibus symbolum facilior si
transitus: facilimè in aerem conuertitur, it
quod ex eo rarisimè generetur impresio ali
qua meteorologica. Tertius est frigidus &
siccus, & hic efficit ventum & terræ motum
Quartus est frigidus & humidus, qui ascenden
causat omnes impresiones aqueas: aliquas pe
condensationem, vt rorem & pluuiam: alia

per

congelationem, vt pruinam, grandinem &
em. Vapor autē humidus distinguitur, per
tilem & crassum: ex subtili generatur ros &
ina: ex crasso reliquæ aqueæ impressiones
untur. Cum autem non rarò pruina &
ndine nostri malefici nocumenta inferant,
is ex naturalibus aliqua altiùs sunt repe-
da. Quoniam pruina ex frigiditate noctur-
intensa & acuta generatur, maximè flante
nto Boreali, eius effectus est, quod mortifi-
vegetabilia, vt patet omnibus ad sensum.
t enim pruina omnino frigida, & tendit ad
citatem, quæ duo sunt caussa mortis, ex Ari-
otele in lib. de caussa vitæ & mortis: Sicut è
ontrario ros viuificat vegetabilia, quoniam
mperatè est calidus & humidus. Calidum
tem & humidum temperatè mixta, sunt
ussa vitæ, vt patet in æstate, quando manè ex
octurno rore omnia virescunt. Hæc virtus
ruinæ patet etiam ex illo Psalmi 77. Et occidit
grandine vineas eorum, & moros eorum in
ruina. Atque hinc apparet ratio, quare nostri
alefici & sagæ tempore Veris, quando om-
ia terræ nascentia virere & florere incipiunt,
adhuc teneriora sunt, pruinam generent,
sæpius eo tempore in congregationibus suis
sceleratis tractatus ineant de generatione pru-
inæ. Grando fit in nubibus à terra longinquis,
eleuatis in altum. Cuius generationis caussa est
calor, qui est in vapore ascendente à terra &

aqua: quare plus generatur in partibus & temporibus calidis, quàm frigidis. Quando enim in aëre est multitudo caliditatis, aperitur nubes ex caliditate, & calor extenditur in aëre: & ideo totum frigus tanquam contrarium calori ab aëre repellitur, & recipitur ad vnum locum in interiora nubis. Sicut videmus in pane cōgelato, si igni apponatur, repentè in medio panis frigus colligitur, & ibi fit durissimus ex congelatione. Sic in nube vndiq; calefacta exterius, frigus contrahitur ad interiora. Ac stillæ pluuiæ ventis & frigore congelantur, & in lapides grandinis mutantur: & cùm sint naturæ aqueæ, congelantur in modum guttarum aquæ, & fiunt lapilli rotundi & parui. Quando autem multæ guttæ conglobātur in vnum, & sequentes cum præcedentibus coniunguntur, fiunt longioris formę grādines, & excedunt solitam quantitatem, & quandoq; non solùm bestias, sed etiam quæcunque terrestria sata & frumenta concutiunt & conterunt. Effectus grandinis in primis est mortificatio fructuum, & nascentium terræ, quæ non solùm prouenit ex percussione, sed etiam ex frigiditate intensa, quæ est rei viuentis mortificatiua, ex Aristotele in lib. de caussa mortis & vitæ. Deinde vt plurimùm fructus illo anno percussos facit amaros: quoniam cū generetur ex calidissima nube, habet aliquid de adusto, quod vuas pręsertim à grandine ta-

ctas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

durit, vt patet ad ſenſum, quādo vuæ nec
maturæ grandinis lapidatione tangũtur,
atiuntur. Eſt & aliud notandum in gran-
, aliquando ſi granum diuidatur in me-
habet partes nigras, per modum circuli
cti: cuius ratio eſt, quoniam habet multũ
erreſtri impuro, quod vt magis denſum
dit ad medium grani, vtpote magis graue.
quod ſit ibi multum de terreſtri impuro,
um eſt, ſecundum Albertum in 2. lib. Me-
r. tract. 1. ca. 20. quod aliquando in fruſtris
ndinis inueniuntur pili, paleæ, & fruſtula
ni, quæ eleuauit ſol cum vapore humido,
i eſt materia grandinis. Quare aliquando
plices, qui cauſſas rerum naturales igno-
nt, quando aliquid huiuſmodi grandini in-
ſum animaduertunt, ſtatim ſuſpicantur eſ-
negotium diabolicum, cùm tamen ſit opus
turale. Inuenimus autem in Scriptura, ſæ-
ſſimè Deum Optimum Maximum puni-
ſſe homines grandinis lapidatione. Exod. 9.
p. Extende manum tuam in cœlum, vt fiat
rando in vniuerſa terra Aegypti, ſuper ho-
nines, & ſuper iumenta, & ſuper omnem
erbam agri, in terra Aegypti. Extenditque
Moyſes virgam in cœlum, & Dominus dedit
onitrua & grandinem, ac diſcurrentia fulgu-
a ſuper terram, pluitq; Dominus grandinem
ſuper terram Aegypti. Et grando & ignis miſta
pariter ferebantur, tantæq; fuit magnitudinis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

quantæ antè nunquam apparuit in vniuersa terra Aegypti, ex quo gens illa condita est. Et percussit grando in omni terra Aegypti cuncta, quæ fuerunt in agris, ab homine vsque ad iumentum, cunctamque herbam agri percussit grando & omne lignum regionis confregit. Iosue 10. Cum fugerent filios Israel hostes, misit Dominus super eos lapides magnos, & mortui sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos gladio percusserunt filij Israël: Aggæi 2. Percussi vos vento vrenti, & aurugine, & grandine omnia opera manuum vestrarum, & non fuit in vobis, qui reuerteretur ad me, dicit dominus. Sap. 5. Esaiæ 30. & alibi similia habentur de pœna grandinis. Quare nunc etiam non est mirum, hominum peccatis id exigentibus, si mediante opera Dæmonum & malorum hominum, permittat grandinis lapidatione nos puniri.

Tertium præmittendum. Regula est Theologorum, quam ponit Martinus Arles in tract. de superstitionibus, & elicitur ex Doctoribus in 2. sentent. d. 7. & 8. & in 4. d. 34. quod malefici, procurante Dæmone, omnibus modis possunt procurare nocumenta & læsiones, in hominibus & eorum rebus, quibus potest Dæmon lædere: Qui malefici, diuina permissione præcedente, concurrunt cum Dæmone, ad vnum eundemque effectum, tanquam caussæ partiales, vt alibi dictum est, & clarius est quam

vt egeat

egeat probatione:per pactum enim tacitum
t expressum coniunguntur homo & Dæ-
ion, ad operationem effectuum,homini qui-
em per se impossibilium. Homo voluntatis
onsensu concurrit ad actum suas vires supe-
ntem, ac etiam extremum nonnunquam
tum exercet, quo Dæmonem in auxilium
ocat, vt exequatur suam voluntatem pessi-
iam.Qui Dæmon tunc immediatè concurrit
d efficientiam actus. Quare valde malè argu-
nentantur in hac materia, qui arguunt: ho-
nini nec vires suppetunt nec potentia adest,
t guttam aquæ efficere possit: ergo malefici
on possunt grandinis lapidatione,aut intem-
estiuis imbribus nocere. Quia malefici con-
urrunt cum Dæmone, qui potest huiusmodi
Meteorologica in pernitiem hominum, Deo
ermittente, excitare: & quando sic concur-
imus, perinde est ac si nos faceremus, nobis-
que imputatur ad culpam. Quæ enim per
ostros facimus, perinde imputantur,ac si nos
faceremus. Quia sic paria sunt, aliquid per se,
vel per alium facere. L. Item eorum. §. 1. ff.
quod cuiusque vniuers. nom. L. hoc iure. §.
1. ff. de regul. iuris. & L. Is damnum. ff. eod. tit.
Certum autem est Dæmonem posse excitare
grandines & tempestates, quamuis VVierus
neget, in Epistola ad Ioannem Brenzium, de
concione eius habita de Grandine. Quia cla-
rum est ex Iob. 1, quod Sathanas effecit, vt ignis

de cœlo caderet, qui consumeret pecora Iob. Et iterum: vehemens ventus irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit liberos. Atque hunc ignem à Diabolo procuratum textus clarus indicat, & attestantur S. Augustin. in Psalm. 77, vbi ostendit, Dæmonem multo maiorem habere actionem in Elementa, quam homo habeat. S. Thom. in cap. I. in Iob Dionysius Carthusianus ibidem, & alij Doctores, & in Psal. 77. Tradidit grandini iumenta eorum, & possessiones eorum igni. Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem & iram & tribulationem, immissiones per angelos malos. Apocalyp. 7. Posthæc vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angulos terræ tenentes quatuor ventos, ne flarent super terram, neque super mare, neque in vllam arborem. Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei viui: & clamauit voce magna quatuor angelis, quibus datum est nocere terræ & mari, dicens. Nolite nocere terræ & mari, neq; arboribus, quoadusque signemus seruos Dei in frontibus eorum. Glossa ordinaria in illum locum ait: quatuor illos Angelos fuisse Dæmones. Catholica ergo Theologorum & Patrum doctrina est, Deo permittente, Dæmonem posse efficere impresiones meteorologicas, in perniciem hominum. Arguit

VVierus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Vierus in dicta Epist. cōtra hanc Catholicam
ritatem. Impium est & idololatriæ confor-
ne, tribuere creaturę, quod conuenit creatori.
Deo secundum sacras literas tribuitur, con-
re & efficere grandinem & pluuiam: Hiere-
iæ 9. Nunquid sunt in sculptilibus gentium,
ui pluant? Exod. 9. Dominus dedit tonitrua
grandinem. Iob. 38. Nunquid ingressus es
esauros niuis, aut thesauros grandinis aspexi-
s? Iosue 10. Agg. 2. his scripturis & similibus
Vierus ostendere studet, & Brentzius, mode-
tiùs tamen, Dæmonem non posse procurare
nem, pluuiam aut grandinem: & ita multo
inus posse maleficos & magos. Sed vt robur
uius argumenti clarè pateat rudibus, qui di-
inctionem rerum non cognoscunt, in si-
ili ostendam solum habere apud indoctos
pparentiam, & nihil roboris. Scriptura tribuit
eo, quod sit auctor mortis & vitæ, occidat &
iuere faciat, percutiat & sanet. Ergo huiusmo-
i effectus tribuere hominibus impium est,
idololatriæ conforme. Ergo non est di-
endum, quod homo occidat, percutiat, aut
nedicus vitam conseruet, aut sanet, aut homo
it auctor vitæ, siue parens, & sic de similibus.
Antecedens probatur Deuteronomij 32. Vide-
e quod ego sum solus: ego occidam, & ego vi-
uere faciam: percutiam, & ego sanabo, & non
est, qui de manu mea posit eruere. 1. Reg. 2. ca.
Dominus mortificat & viuificat. Sap. 16. Tu es
Domine,

Domine, qui vitæ & mortis habes poteſtatem, & deducis ad portas mortis & reducis: & Tobiæ 13. Magnus es Domine in æternum, & in omnia ſecula regnum tuum: quoniam tu flagellas, & ſaluas: deducis ad inferos, & reducis, & non eſt qui effugiat manum tuam: ſimilia alibi in ſcriptura habentur. Nunc pro diſſolutione huius nodi, notandum eſt, quod ſecundum veram philoſophiam, & etiam Theologiam, Deus eſt prima principalis & independens cauſa efficiens, ſua propria virtute, omnium rerum: ſic tamen, vt res creatæ non careant ſua virtute agendi, quam Creator in creatione indidit. Quare Deus eſt factor & ſator rerum omnium, & operatur omnia in omnibus: ita tamen, vt creaturæ in ordine ſuo etiam operentur. Eſt Deus auctor vitæ & mortis. Sol tamen & homo generant hominem, vt rectè auctor Ariſtot. eſt; cum concurrant ad vitæ introductionem, & cooperentur. Principalis ergo cauſſa eſt Deus, particulare agens in ordine ſuo eſt cauſsa minùs principalis. Iam ad argumentum reſpondetur: Deus optimus Maximus eſt cauſsa principalis independens, & primária omnium impreſſionum Meteorologicarum, qui cauſſas naturales ad hoc ordinauit, vt hiſce effectibus inſeruiant. Qui etiam pro ſua voluntate, cum non dependeat à cauſſis naturalibus, ſine his particularibus poteſt producere propria virtute ſimiles effe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

fectus, quod nulli creaturæ competere potest, cùm de eius intrinseca & essentiali ratione sit, habere esse communicatum & participatū ab alio, scilicet creatore. Quantum autem ad conditam naturam spiritualium substantiarum, tanta eis data est in creatione naturalis operandi potestas, quæ per peccatum non est diminuta, secundum communem Theologorum doctrinam, vt nulla ei super terram valeat comparari: sicq; ex naturali etiam rerum ordine, cum substantia corporalis, vtpote imperfectior, infra spiritualem sit quantum ad motum localem: Elementa subsunt operationi Angelorum tam bonorum, quam malorum, vt S. August. in d. Psal. 77. & in 3. de Trinit. cap. 8. & S. Thom. 1. part. q. 110. art. 3. & in c. 1. Iob. & alij Theologi in 2. d. 7. ac alibi docent. Dæmones autem, in productione talium effectuum Meteorologicorum, nihil aliud faciunt, nisi Deo permittente coniungunt aut continuant, naturali sibi virtute communicata, caussas a Deo ordinatas per motum localem, quòd fieri posse constat ex nunc dictis, de potestate Dæmonis, & ex alijs suprà in 2. præmisso, de generatione Meteorologicorum. Vtuntur ergo Dæmones caussis naturalibus ad pluendum, & generandum grandinem, pruinam, fulgura, aut ventum à DEO ordinatis aliquando quasi extraordinariè & artificialiter ad pluuiam, ventum & similia producendum.

His præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

His præmiſſis nunc quæſtioni ſatisfacien dum.

Concluſio reſponſiua. *Certiſsimum & nullatenus dubitandum eſt, maleficas & ſagas, cooperante Dæmone, poſſe mouere tempeſtates, intempeſtiuis imbribus, & grandinis lapidatione nocere hominibus, vt Chriſtianiſsimus Imperator in L. hac indicat.*

PRobatvr Concluſio. 1. Elementa ſubiacent operationi Dæmonum, ex communi Theologorum doctrina, quantum ad motum localem, vnde ea poſſunt conturbare. 26. q. 5. can. Nec mirum. Magi ſunt, qui vulgò malefici, ob facinorum magnitudinem nuncupantur: hi ſunt, qui permiſſu Dei elementa concutiunt: quæ verba Iſidor. lib. 8. Ethymolog. cap. 9. ponit, & infrà in L. Multi: verbo, Elementa turbare. Ad huius Conſtantini L. mentem accedit Innocentius Octauus, in Bulla præmiſſa Malleo Maleficarum, quam infra poſt finem libri, cum alijs hanc materiam concernentibus ſubijciemus. In hac Bulla multi tribuuntur effectus maleficis. Sanè nuper ad noſtrum non ſine ingenti moleſtia peruenit auditum, quod in nonnullis partibus Alemaniæ ſuperioris, nec non in Moguntinen. Colonien. Treuiren.

Saltz-

altzburg.& Bremen. prouincijs,ciuitatibus,
erris,locis & Diœceſibus,complures vtriuſ-
ue ſexus perſonæ,propriæ ſalutis immemo-
es,& à fide Catholica deuiantes,cum Dæmo-
ibus incubis & ſuccubis abuti,ac ſuis incan-
ationibus,carminibus,& coniurationibus,a-
ijſq; nefandis ſuperſtitionibus, & ſortilegijs,
xceſſibus,criminibus,& delictis, mulierum
artus,animalium fœtus, terræ fruges, vinea-
um vuas,& arborum fructus,nec non homi-
es,mulieres,pecora,pecudes, & alia diuerſo-
um generum animalia, vineas quoque,po-
neria, prata,paſcua,blada, frumenta,& alia
erræ legumina perire, ſuffocari, & extingui
acere & procurare,ipſoſque homines, mulie-
es,iumenta,pecora,pecudes,& animalia diris
am intrinſecis, quàm extrinſecis doloribus,
& tormentis,afficere,& excruciare,ac eoſdem
omines ne gignere,& mulieres ne concipere,
iroſq; ne vxoribus, & mulieres ne viris actus
oniugales reddere valeant,impedire: Fidem
ræterea ipſam , quam in ſacri ſuſceptione
Baptiſmi ſuſceperunt,ore ſacrilego abnegare:
Aliaq; quàm plurima nefanda,exceſſus & cri-
mina,inſtigãte humani generis inimico,com-
mittere & perpetrare non verentur,in anima-
rum ſuarum periculum,diuinæ Maieſtatis of-
fenſam,ac pernicioſum exemplum ac ſcanda-
lum plurimorum. Sequuntur Theologi.S.
Auguſtin.lib.8.de Ciuit.Dei. cap.19.Iſidorus
loco

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

loco cit. S. Thom. in 2. d. 7. & 8. Doctores mal. lei maleficarum 2. part. q. cap. 15. Syluest. in summa. verb. Maleficium. Ioannes Nider in fornicario. Alphonsus Castrensis lib. 2. de iusta haeret. punitione c. 15. Nicolaus Iaquerius in flagello haereticorum, & alij alibi. Consentiunt Iurisperiti Bartol. Angel. Azo. Salyc. Godefrid. in d. L. Eorum. Bonifacius de Vitalinis in tract. de maleficijs, in cap. de Sortileg. & mathem. Ioan. ab Anania. in cap. 1. de Sortileg. Paulus Grilland. lib. 2. q. 6. & alibi. Ioan Bodin. lib. 2. de magorum Daemonomania cap. 8. & in confutatione Ioannis VVieri. Petrus Gregorius Tholosanus in Syntagm. iuris vniuersi, cap. 11. num. 12. & c. 13. li. 34. part. 3. Vlricus Molitor Constantiensis, in Dialogo ad Sigismundum Archiducem Austriae, cap. 1. & alij alibi. His accedit sententia etiam Ethnicorum, qui firmiter crediderunt incantationibus nocumenta frugibus & satis inferri. Vnde illa lex 12. tabularum L. 53. extat. Qui fruges excantasset, poenas dato: neue alienam segetem pellexeris excantando ne incantanto, ne agrum defrugando, VVierus in lib. de Lamijs cap. 12. ad hanc L. sic respondet. Hic & explodenda venit, illa duodecim tabularum lex: Qui fruges excantasset, &c. Nullo siquidem modo incantationum verbis & imprecationibus fruges laedi queunt: sed ne à Daemone quidem Deo concedente, aut veneficijs, multo minus ea tradu-

-duci aliò possunt. At huius persuasionis -dostrum ex Poëtarum vberibus suxerunt -teres, ad nos quoq; deriuatum. Hæc VVie-s. Godelmanus loco cit. num. 17. respondet: -legislatores 12. tabularum cognitionem re-gionis Christianæ habuissent, hanc certè le-gem non tulissent, quã ex libris veterum Poë-rum conscripserunt. Hæc ille. Sed hanc legẽ -tabularum approbant alij magni nominis -ri, tam Christiani quàm Ethnici. S. August. -.8. de Ciuit. cap. 19. Lodouic. Viues in com-ment. eiusdem cap. Francisc. Balduinus Iuris-onsult. & alij in d. L. 12. tabularum. Iacob. Me-och. de arbitrarijs Iudicum quæstionib. lib. -casu 388. Ioan. Bodin. loc. cit. Petrus Gregor. -holosanus in d. c. 11. Petrus Matth. in 7. de-cretal. in tit. de malef. & incantator. cap. vlt. in -otabili. Lambert. Danæus in Dialogo de Sor-tiarijs cap. 3. & alij alibi. Accedunt prædictis, -x Ethnicis, in confirmationem d. legis. Cice-ro in lib. de Republ. quem ad hunc effectum -tat August. Plinius lib. 28. naturalis historiæ -ap. 2. & lib. 30. cap. 1. Eiusdem sententiæ est -ergilius Egloga 8.

Atq; satas aliò vidi traducere messes.

Et Ouid. lib. 3. de amore.

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam,
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataq; vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Neq; enim quia Poëtæ veritatem dicunt, ideò veritas reijcienda est, nam multa ad hominum vtilitatem cecinerunt. Quare non rarò Sancti Patres eorum auctoritate etiam vtuntur, vt est videre apud Augustin. in lib. de Ciuit. qui illud Vergilij positum loc. cit. adducit. Et apud Euseb. de præparat. Euangel. Hieron. In diuersis locis, & alios.

Confirmo legem d. 12. tabularum latius. Sacræ literæ, & Sancti canones prohibent incantationem, & ei aliquam vim tribuunt; ergo aliquam vim habet incantatio: aliâs si titulus sit sine re, frustrà S. literæ & canones sub pœna prohibent Antecedens confirmatur. Deuter. 18. Nec inueniatur in te maleficus, &c. Aut incantator. Psalm. 57. Venefici incantantis sapienter. Ecclesiast. 12. Quis miserebitur incantatori? Et in can. 26. q. 5. can. Si quis, & can. Nec mirum: & ibidem q. vlt. can. Admoneant. Et sancti Patres August. lib. 2. de doctrina Christiana ca. 20. Chrysost. serm. 7. de fato. S. Thomas 2. 2. q. 96. artic. 2. S. Antonin. 2. part. tit. 12. cap. 1. §. 12. Summistæ in verb. Incantatio. Si ergo incantatio aliquam habet virtutem, vt nemo sapiens negare potest, aut illam exercet in hominem, aut in alia creata ad cõseruationem hominis: Si solùm in hominẽ: maior erit prouidentia Dei in media ad finem, scilicet creaturas irrationabiles, quàm erga hominem, ratione cuius creatæ sunt reliquę creaturæ. Si autem

m in hominem & creaturas: habetur intentum LL. prædictarum, quod malefici & magi, coperante Dæmone, possint incantare fruges & sata. Amplius confirmo exemplis veterum. Plin. lib. 28. cap. 3. prope finem, postquam multis incantamentorum & carminum vim confirmasset, attestatur. Pagana lege in plerisq; Italiæ prædijs cautum est, ne mulieres per itinera ambulantes neant siue fusos torqueant: aut omninò detectos ferant: quoniam adversatur id omnium spei præcipuè frugum. Et statim subiungit. Carmina quædam extant contra grandines, contraque morborum genera, contra arbusta. Quædam etiam in partus. Gellius lib. 9. cap. 4. narrat in Africa familias esse hominum, voce atque lingua fascinantium, qui si impensius fortè laudauerint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amœniores, egregios equos, pecudes pastu atq; cultu opimas, moriuntur hæc omnia repentè, nulli alteri caussæ obnoxia. Petrus Gregorius vbi suprà cap. 13. refert ex Dione Cassio lib. 56. historiæ, quod eo tempore, quo Cn. Sidius Geta contra Salabum ducem expeditionem faciebat, neque aqua esset ad extinguendam sitim, quendam indigenarum confœderatorum incantationibus plurimam aquam cœlo elicuisse. Olaús Magnus lib. 3. historiæ de gentiū Septentrionalium varijs conditionibus, cap. 28. refert de Oddone quodam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Danico, pirata maximo, qui magicæ artis ita peritus extitit, vt absq; carina altum mare perrans, hostilia sæpè nauigia concitatis carmine procellis euerteret. Itaq; ne cum piratis in maritimarum virium certamen descenderet, exasperatos maleficio fluctus & vẽtos ad naufragia eisdem infligenda perducere solebat. Qui tãdem dignam suis sceleribus recepit pœnam, à peritiore hoste circunuentus, gurgite submersus est, qui marinos vortices prestigiosis carminibus olim calcare consueuit. Imò idem auctor ibidem cap. 16. mentionem facit magorum & maleficorum Finnorum, qui negotiatoribus in eorum littoribus contraria ventorum tempestate impeditis, ventum venalem exhibere, mercedeq́; oblata tres nodos magicos, non cassioticos, loro constrictos reddere solebant, eo seruato moderamine, vt vbi primum dissoluissent, ventos haberent placidos: vbi alterum, vehementiores: At vbi tertiũ laxauissent, ita sæuas tempestates se passuros, vt nec oculo extra proram in euitandis scopulis, nec pede in naui ad vela deprimenda, aut in puppi pro clauo dirigendo, integris viribus potirentur. Hiq; infœlicius rem experti sunt, qui vim eiuscemodi nodis per contemptum inesse negarunt. De ventorum venditione, eodem Olao referente, testatur etiam Herodotus lib. 7. de præfectis Xerxis, quod ij triduana tempestate 400. naues amisère, donec

quarto

...rto die magi incisiones faciendo,& venefi-
...n incantando, ventum Theti & Nereïdibus
...ificando, tempestatem compescuerunt, si-
...eadem tempestas aliter cessauit. Ex dictis
...nstat, legem prædictam nihil à ratione &
...eologorum doctrina alienum includere.

QVAESTIO V.

An licitum sit vti maleficijs ad finem ...i: vt, ad curandum infirmitatem, aut ad ...endum pluuiam, & tempestates?

...RO parte affirmante facit textus in hac L. Vnde eruitur, quod incãtationes ad finem ...ni liceant, & non puniantur, vt communi- ...Iurisperiti in hac L. sentiunt. Bartolus, Sa- ...etus, Godefridus, Azo, & alij alibi. Angel. ...men in hac L. sentit incantationes etiam ad ...em boni illicitas, nisi fiant virtute diuina. ...postilla ad Salycetum in d. L. notat, etiam de ...re ciuili prohibitas incantationes ad finem ...ni: vt pro inueniendo thesauro L. vnica, de ...hesaur. C. lib. 10. Petrus Gregor. Tholosan. ...34. c. 18. in fine Syntagm. iuris vniuersi di- ..., iure ciuili hanc magiam, quæ fit ad finem ...ni, etiam improbatam à Leone Cæsare, qui ...c de re edidit Constitutionem 65.

Prima Conclusio. *In dicta L. Eorum tolerantur, & non puniuntur incantationes quādo fiunt ad bonum finem: vt, ad sanandum infirmum, aut ad repellendum tempestates.*

HAEC est communissima Iurisperitorum sententia. Bartolus, Salycet. Godefridus Azo in d. L. Grilland. lib. 2. de Sortileg. quæst. 6. num. 20. Hostiens. in summa de magistris. §. Quam scientiam. Troilus Maluetius in Tract. de sortibus, à num. 13. & alij alibi. Nec mirum. Cùm enim L. ciuilis pacem & bonum tantum externum quærat, non ita attendit ad ea, quæ conscientiam concernunt: quia tamen tolerat, & non punit, non ideo approbat, tanquam rectè facta: exempla in alijs habemus: de lege ciuili licitum est marito vxorem in adulterio depræhensam occidere, nec punitur. L. Gracchus. C. ad Legem Iuliam de adult. & L. Marito. ff. eod. tit. Sic etiam iure ciuili non punitur in emptione & venditione infra medietatem iusti pretij decipiens. L. 2. C. de rescind. vendit.

Secunda Conclusio. *Non est licitum in foro conscientiæ, secundum legem diuinam & canonicam, vti magicis artibus & incantationibus, etiam ad finem bonum.*

IN

IN hac Conclusione Theologi, Canonistæ & Iurisperiti consentiunt. Probatur Conclusio, Leuit. 19. Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini. Et cap. 20. Anima quæ declinauerit ad magos & Ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi, &c. & in iure canonico, 26. q. 5. can. Nec mirum. Vbi post multas enumeratas superstitiones, sic dicitur: Ad hæc omnia supradicta pertinēt ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars non commendat medicorum, seu in præcantationibus, seu in characteribus suspēdendis, atq; ligandis, in quibus ars Dæmonum ex quadam pestifera societate hominum & malorum Angelorum exorta. Vnde hæc cuncta vitanda sunt Christiano, & omni penitus execratione repudianda atq; damnanda. Et in cap. Admoneant, eadem caussa q 2. in cap. Ex tuarum, de Sortileg. Et ratio satis clara etiam est. Vti enim magica arte aut maleficorum opera, est res per se mala: cùm inuoluat pactum inuocationemque Dæmonum, qui sunt inimici Dei & humani generis: ergo nullo quocunque fine, etiam optimo, huiusmodi factum potest cohonestari. Quia finis non necessariò attrahit ad naturam sui ordinata in finem, vt rectè etiam annotârunt Anthonius à Butrio, & Ioannes de Anania in d. cap. Ex tuarum. Expressa enim est Apostoli Pauli Rom. 3.

Rom.3. ſententia, non ſunt facienda mala, vt eueniant bona. Expedit ergo magis pati in corpore & temporalibus bonis, quàm in anima: Quia minor eſt corporis & temporalium rerum iactura, quàm animæ, ex d.c. Admoneant. Præſtat igitur, vt bene ait Grilland. mille pati mortes, quàm opera diaboli liberari ab infirmitate. Hanc doctrinam facultas Theologica Pariſienſis, in articulis de ſuperſtitionibus definiuit, in artic.5. Quod licitum eſt vti magicis artibus, vel alijs quibuſcunq; ſuperſtitionibus, à Deo & Eccleſia prohibitis, pro quocunque bono fine: error. Quia ſecundum Apoſtolum, non ſunt facienda mala, vt bona eueniant. Et in art.6. Quod licitum ſit, aut etiam permittendum, maleficia maleficijs repellere: error. Et art.7. Quod aliquis cum aliquo poſſit diſpenſare in quocunq; caſu, vt talibus licitè vtatur: error. Hinc patet quàm impium ſit illud dogma Paracelſi, in lib. de morbo caduco: Nihil referre, an Deus, vel Diabolus, Angeli vel immundi ſpiritus ægro opem ferant, modò morbus curetur. Sanè dolẽdum eſt apud multos Chriſtianos hanc etiam ſententiam inualuiſſe: quod ſi aliqua calamitate premantur, modò liberentur, non curant, an medijs licitis vel illicitis. Quare non eſt admirandum, apud noſtrates tam magnam portam Dæmonibus apertam eſſe, vt penè Gentiles ſuperſtitionibus ſuperent.

Tertia

Tertia Conclusio. *Etiamsi maleficus paratus sit semper maleficia exercere, non licet tamen eius vti opera ad tollendum maleficium, si probabiliter cognoscatur & præsumatur, quod alio maleficio vtetur ad soluendum adhibitum.*

HAec est communis Theologorum sententia, contra Angelum in verb. Superstitio. §. 13. allegantem Aureolum in 4. d. 34. q. 2. pro sua parte. Constat Conclusio. Maleficus grauiter peccat, quando arte magica, & diabolica maleficium à se, vel alio illatum tollit, vt ex dictis in secunda Conclusione patet. Ergo non licet eum inducere, etiamsi paratus sit, vt id faciat, quod sine peccato exequi non potest. Quia sic inducens consentit in peccatum alterius, quod sine scelere fieri non potest, iuxta Pauli sententiam: Digni sunt morte non solùm qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, & sic in casu, petens est caussa proxima & efficax peccati. Licet enim talis paratus esset, non tamen fecisset illud particulare maleficium, ad finem petitionis directum, nisi petens induxisset. Pro dictæ sententiæ persuasione facit: licitum est vnicuiq; vti malo alterius ad suum commodum. Sic secundum S. August. licitum est mihi vti, ad commodum meum, iuramẽto hominis infidelis, quamuis sciam illum iuraturum per Deos falsos, quos colit.

Rom. 1.

In ep. 154. ad Publicolam, & habetur 22. q. 1. can. Mouet te.

colit. Ad idem pertinet, quod communi Doctorum consensu potest quis mutuum petere ab eo, quem scit non nisi ad vsuram daturum. Respondetur, quod non est similitudo in exemplis. Quia in his casibus qui petit, cupit id, quod sine peccato fieri potest, etiam cum merito. Malitia enim in duobus exemplis positis non sequitur ex natura rei, sed ex ipsius operantis mala voluntate, quæ est extrinseca operi. Qui enim petit iuramentum ab infideli, non cupit vt per falsos Deos iuret, (alioquin sic petens peccaret, quia peteret id, quod est apertè peccatum) sed solùm petit, vt iuret: Etsi esset optio in offerente iuramentum, mallet eum per verum Deum iurare. Eadem ratione, qui cupit mutuum ab vsurario, non petit ad vsuram pecuniam, quia sic peccaret: cùm id sine peccato fieri nequeat: sed petit sibi dari mutuum, quod laudabile & meritorium est. Ad maiorem & clariorem harum obiectionum lucem vide S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 4. Ioannem à Turrecremata in d. cap. Mouet te: & Dominicum à Soto lib. 6. de iustit. & iure q. 1. artic. 5. & Alphonsum Castrens. lib. 1. cap. 15. de iusta hæret. punitione. Alia autem ratio est in casu propositæ Conclusionis: quia qui petit à malefico, vt arte magica maleficium soluat, pro suo commodo & vtilitate, is petit quod ex rei natura sine peccato nequit fieri. Quare optimè declarauit facultas Parisiens. in d. artic. 7.
quod

quod ſit error dicere: quod poſſit diſpenſari, vt quis licitè talibus poſſet vti. Quia communis & veriſſima Theologorum ſententia eſt, quod diſpenſatio non cadat in ea, quæ ex natura ſua ſunt mala.

Quarta Concluſio. *Si maleficium adhibitum, eius eſſet generis, quod naturali aliqua virtute, aut actione, ſine vlla Dæmonis inuocatione & auxilio poſſet diſſolui, non eſſet illicitum petere diſſolutionem à malefico aut incantatore.*

VT, exempli gratia, ſi malefica poſuiſſet ſub limine alicuius ianuæ aliquod maleficium, quo remanente vaccę morerentur, aut lac eis ſubtraheretur: non eſſet peccatum remouere tale ſignum, aut maleficium. Haud diſſimile eſt, quod refert Gregorius Turonenſis lib.8. Hiſtoriæ Francor. cap.33. Aiebant, inquit, Pariſianam vrbem quaſi conſecratam fuiſſe antiquitus, vt non ibi incendium præualeret, non ſerpens, non glis appareret: nuper autem cùm cuniculi pontis emundarentur, vt cœnum, quo repletus fuerat, auferretur, ſerpentem gliremq́ue æreum repererunt, quibus ablatis, & glires extra numerum ibidem, & ſerpentes apparuerunt. Dictam Concluſionem tenent. Scotus in 4.d.34. quæſt. vnica. Gabriel in 2.d.8.q.2. art.4. dub.2. Sylueſter in ſumma, verb.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

verb.maleficium. Aurea Armilla. & Caietan. ibidem. Alphonſ. Caſtrenſ. loc. cit. & alij alibi. Ratio eſt, quia in tali caſu nihil commercij aut fœderis habetur cum Dæmone, ſed tantum fit, quod homo naturaliter facere poteſt, dum ſignum, aut inſtrumentum, quo maleficium deſtruendum eſt, remouetur & deſtruitur. Tum enim Dæmon, reſpectu talis maleficij, amplius non moleſtat: Quia ex pacto cum malefico contracto, tam diu aſſiſtit & cooperatur, quàm diu ſignum poſitum remanet: &, ſicut ceſſante cauſſa, ceſſat effectus: ſic etiam ea durante durat effectus.

Quinta Concluſio. *Quando maleficia illata ſunt alicui, homo debet ad Deum recurrere corde contrito, peccatorum confeſſione, profuſis lachrymis, largioribus eleemoſynis, ieiunijs & orationibus, ac exorciſmos aliaq; Eccleſiaſtica remedia adhibere.*

CAN. Si per Sortiarias 33. q. 1. & cap. fin. de frigid. & malef.

QVAESTIO VI.

An malefici, incantatores & magi ſemper valeant curare maleficia, à ſe, vel alijs illata?

NOTAN-

Notandvm, quod morbi, aut infirmitates dupliciter inferuntur à maleficis. Aut aliquando ipsi malefici per se rebus naturalibus & venenosis morbum inferunt. Aut ipsi solùm adhibent signa rebus, aut verbis, quæ nullam habent efficaciam naturalem ad effectum, sed tantum adhibito signo Dæmon operatur inuisibiliter, circa corpus hominis, aut bestiæ, cuius nocumentum maleficus intendit, applicando actiua passiuis.

Deinde aduertendum, ex malleo maleficarum, Syluestro, Grillando & alijs, quod quædam maleficæ nocét, sed non curant: quædam verò è conuerso curant, sed non nocent: quædam verò vtrumq; præstant.

Prima Conclusio. *Maleficiatum hominem quandoq; nemo curare potest, nisi eiusdem artis sit peritus.*

Probatvr. Malefici frequenter in inferēdis morbis & calamitatibus vtuntur Dęmonis ministerio, qui cùm sit callidissimus & perspicacissimus physicus, nouit talia adhibere, quæ ars medicorum ignorat. Quare in cap. Nec mirum. 26. q. 5. etiam reprobantur remedia & medelæ, quas ars medicorum non commendat. Necesse ergo est, vt eadem arte mala huiusmodi tollantur, qua illata sunt. Quia nihil est tam naturale, quàm eodem genere vnūquod-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

quodq; diſſolui, quo colligatum eſſe reperitur. ff. de regul. Iuris. L. Nihil tam naturale. & eiuſdem eſt ſoluere, cuius ligare.

Secunda Concluſio. *Quando ægritudines aut infirmitates introducuntur à maleficis, cauſſis merè naturalibus, veneno, aut venenoſis potionibus, vt plurimùm poſſunt curari remedijs naturalibus, & medicorum arte.*

QVIA quæ mediantibus cauſſis naturalibus proueniunt, mediantibus contrarijs eiuſdem ordinis tolli poſſunt. Dixi, vt plurimum: quum ex accidenti & circunſtantijs adiunctis contingere poſſit, quod ars medicorum non ſufficiat, vtpote ſi venenum fuerit fortiſſimum, ita vt ſtatim totius corporis diſpoſitionem inuaſerit: aut ſi nimis diu expectatum ſit, antequam medicorum cura adhibita: aut ſi ſubiectum veneficijs infectum, ita ſit debilis complexionis, quod medicinas vſq; ad debitam operationem retinere nequeat. Quia vt Poëta cecinit.

Non eſt in medico ſemper, releuetur vt æger:
Interdum docta plus valet arte malum.

Atq; hoc etiam perpendendum, quod noſtri malefici & ſagæ frequentiſſimè vtuntur venenis mirificè à Dæmone præparatis & porrectis, quæ ſine dubio efficacioris ſunt operatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ionis, quàm ea, quæ preparantur arte & industria humana, & huiusmodi solet non rarò in congregatione finita chorea distribuere, vt multorum confessione didicimus.

Tertia Conclusio. *Quandoq. maleficus non potest dissoluere maleficium ab alio malefico inductum,*

RATIO: quia maleficus in dissolutione vtitur auxilio Dæmonis, si ergo Dæmon, qui cooperatur in dissolutione, sit inferioris ordinis, & is, cuius artificio malum infectum, potentioris virtutis, non poterit inferior dissoluere, nisi potentior aliquo respectu in maiorem hominum perniciem suo iuri cedat. Atque sic regulariter non potest inferior maleficus remedium adferre calamitatibus à superiori immissis. Cui rei breui, in quodam loco vicino, vt à viro fide digno accepi, quædam malefica testimonium perhibuit. Cùm enim interrogata fuisset, num illi, quem maleficio infecerat, remedium adferre potuisset: Respondit: Ah ego & mei similes hoc non possumus, licet inferamus: fuerat autem talis mulier misera, ex communi consortio, & non honoratiore loco. Idem patet experientia in rebus humanis. Quidam medici sunt præstantiores in scientia & praxi, qui optimè & facili nego-

tiò curare possunt, quę indocti Medici ne quidem cognoscere valent.

Quarta Conclusio. *Regulariter, quæ inferior maleficus intulit maleficia, superior potest curare.*

PROBATVR. Superior maleficus operatur virtute superioris Dæmonis, qui inferiorem potest cogere, vt ipsemet dissoluat, vel superior valet dissoluere, cùm in sua potestate sit. Rex enim in suo regno omnia, quæ excellentiæ & potestatis sunt, potest quæ Prætor, vel officiatus sibi subditus. Intelligo autem hìc superiorem maleficum eum, qui pactum, habet cum Dæmone superioris ordinis.

Quinta Conclusio. *Quandoq́; infirmitates & calamitates illatæ tales sunt, vt amplius nullo etiam maleficio dissolui queant.*

PROBATVR. Sicut mala aliquando ita periculosa & inueterata sunt, vt nulla arte medicorum curari queant: Ita etiam ob diuturnitatem maleficia hominis naturam destruere possunt, vt impossibile sit curare. Quia cùm maleficus curet cooperante Dæmone, qui impedimenta sanitatis remouere debet naturalibus: si ob diuturnitatem omninò natura de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

structa sit, non poterit remedium adferre. Ex quo fundamento in prima parte superioris tractatus intulimus, non posse diabolum omnem morbum, maximè senectutis, curare. Hinc sæpissimè audimus, quando incantatores & malefici interrogantur & consuluntur de morbis illatis (quod nullo modo fieri deberet) eis quandoq; respondetur, quod nimis tardè veniant.

Sexta Conclusio. *Maleficus aliquando curare potest morbos, quos ars medicorum aut ignorat, aut curare non valet.*

QVIA Dæmon, qui ex pacto cum malefico concurrit, maioris est scientiæ & potentiæ naturalis, quàm præstantissimus & expertissimus quicunq; Medicus.

Septima Conclusio. *Quando quis in morbis & infirmitatibus curandis vtitur modis & medicamentis, quæ medicorum ars ignorat: aut rebus, quæ secundum physicam, & naturalem philosophiam nullum habent naturalem ordinem ad effectum producendum, ratio curationis est suspecta, & sapit superstitionem & maleficium.*

QVIA naturali caussæ inesse debet aliqua vis insita naturalis, in ordine ad pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ductionem effectus: & si hæc in curationibus non inueniatur, necesse est effectus expectetur à Dæmone ex pacto. Hinc infero, vt plurimum remedia vetularum aut virorum, aut (quod magis detestandum) quandoq; sacerdotum, esse valde suspecta. Cùm enim sint indocti in medicina, & res naturales ignorent, contendunt non rarò sanare morbos grauissimos & inueteratos, de quibus medici, qui suam ętatem in studijs consumpserunt, despera͏nt, & non rarò media adhibent huiusmodi homines superstitiosi, in quibus nulla est similitudo caussæ & effectus.

QVAESTIO VII.

Quomodo claui, scopuli, panni, setæ, ferramenta & similia dura quandoque in corporibus hominum inueniantur, & qua ratione ingerantur aut eÿciantur: An huiusmodi tribuenda maleficÿs, & diabolicæ arti?

CIRCA hanc quæstionem difficilem diuersi diuersa sentiunt. Paulus Grillandus lib. 2. de Sortilegijs q. 3. numero 27. duas refert opiniones. Aliàs vidi, dicit, sæpenumero, quod maleficio infecti, vbi liberationis remedium vsurpârunt, frequenter ex ore e-uomerent, vel per secessum exonerarent acus, capil-

llos, ferramenta, clauos, plumas, ſulphur,
des, & res demum tales, quas maleficio læ-
vorare potuiſſe, erat impoſsibile: non
m integras, ſed nec fractas, nec minutè in
traconciſas. Vnde quid mirandũ videtur?
dic, vt quidem cenſuerunt, Sathanam ad
orem hominum deceptionem facere dictas
arere ſpecies extraneas in reſolutione fa-
ræ, vt res miranda magis videatur. Quan-
quidẽ inſpiciuntur & cõſiderantur ea eſſe
s naturæ, formæ & qualitatis, vt impoſsi-
e fuerit talia potuiſſe ingredi in corpus ma-
icio læſi, per aliquam partem naturaliter:
in rei veritate non ſunt ſpecies naturales.
quod hoc verum ſit, hinc apparet: quia il-
ijciuntur per vomitum, vel ſeceſſum, atq;
inter materias illas liquidas apparent à
ncipio, cum primum è corpore emittun-
: At ſi ſeruaueris illas materias biduum aut
duum, aut dies quinq; quemadmodum ego
às ſtudioſè ſeruari feci, videbis omnia ea li-
efacta penitus, & ipſarum formas perijſſe to-
. Quod ſi naturalia eſſent, profectò in ſua
iori forma remanerent, nec corrũperentur,
aximè ferrum & lapides, propter eorũ natura-
m duritiem, vt maneſeſtũ eſt omnibus. Qui-
m alij dixerunt, dæmones, vt res miranda vi-
atur, tunc temporis, quando maleficio affe-
us irritatur ad vomitũ, vel ventris opus, ve-
ciſsimè & inuiſsibiliter afferre ibi ſpecies

illas, siue materias veras & naturales aliund
ceptas, & ostendere quasi in hominis cor
fuerint. Sed nota, licet Dæmon potentia
naturali hoc quidem posset, & tam de
modo illas inserere in vomitu & stercore
leficio agitati, vt nullus hominum adue
ret: Prior tamen opinio magis placet, a
rentes tantum species, & non naturales
eò quod non diu durent, sed resoluantur
ui tempore in liquores. Multa pertinent
hanc materiam adfert Ioannes VVierus
4. de præstigijs Dæmonum, à cap. 2. per
qua capita. Libelli Germanici auctor, qu
scribitur Domino Iacobo Baroni in Lich
bergh, de præcipuis articulis maleficij, h
rationem ingerendi huiusmodi materias
nit. Corporis pori Diaboli artificio ex
duntur, & per eos inseruntur stramina, f
corium & acutæ similesque materiæ: dei
pori iterum occluduntur, & remanent
teriæ in corpore occlusæ. Ostendit simili
dine: Quemadmodum si quis manu in p
fundo aquæ lapidem ponat, lapide rel
manum attrahit, quomodo deuenerit l
nescitur. Eadem ratione naturali fulm
radius poros vaginæ transit, ferrumq; liq
facit, relicta integra vagina. Simili mo
contingit in hac illusione, quæ magis no
stigmata & vulnera infert. Huius opinio
primus inuentor videtur fuisse Paracelsu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

occulta philoſophia, qui vult veneficas
is alicui per poros cutis cineres, pilos, plu-
piſcium ſpinas & ſimiles res noxias, ſine
apertione, in corpus inferre, per easque
nuos cruciatus concitari, nec poſſe eximi
ſmodi materias maleficas per vulnus, aut
onem. Hic auctor de curatione talium
ula & plena ſuperſtitione docet, quare
tenda ſunt. Quidam alij medici iudicant
i veritate nihil eſſe huiuſmodi effectus, ſed
um præſtigias & technas Dæmonis. Coſ-
Philiarchus Piſtorienſis Canonicus, &
ologus Florentinus, in lib. de officio Sacer-
s in 2. part. lib. 3. cap. 8. in primo præcepto
alogi, putat aliquando huiuſmodi res eſſe
um illuſiones, vt videantur, quæ verè non
t, vel quod Dæmon aëris condenſatione
coloratione faciat apparere illa: aliquando
ò eſſe realia. Nam diabolus inuiſibiliter illa
macho infert, & inde viſibiliter educit, non
tante quod ſint ita magna: quia poteſt ad
itum ea diuidere, & reunire, & vbi opus
rit, actiua naturalia ad id applicare, & hoc
ta celeritate, vt oculus diuiſionem & com-
ſitionem diſcernere non poſſit, ſed iudicet
magna emitti, & quod oculus decipiatur,
non poſſit ratione velocitatis motus perci-
re rem, vt eſt. Adducit ad hanc materiam
ctus Doctor exemplum apud Surium to-
o 3. ex vita S. Petri. Archiepiſcopi Taran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tasij. In castro S. Symphoriani Lugdune Ecclesiæ, erat vir fidelis, & religiosorum ficiosus, sedulusq; susceptor, & ad suum hos tium vim faciendo, pertraxit Abbatẽ mag conuersationis, & opinionis. Illi erat filia, q opera mulieris maleficæ, per nequitiam in dæ socrus, languore tabescebat desperato, viri sui præsentiam, nec aspectus vllatenus lerabat: mater, vt Sathanas Sathanam eijceret mosum quendã maleficũ accersiuit, qui ar rum cortices contriuit, & pocula verbis & h bis confecta dedit, & proprijs dentibus ill brachium momordit, quæ ab illo langu conualuit, sed interdũ velut ex corde proce re acus sentiens, cruciabatur atrociter, do per morsurã brachij, quã nulla cicatrix obd xerat, acus educeret vis occulta, plures in hu modũ, quam triginta, per temporũ interua prodierant: Pater lachrymis filiæ infirmitat Abbati exposuit, & ab eo auxiliũ petijt. Du ad præsentiã Abbatis, eadẽ hora sentiens acu mulier gemebunda deplorat. Iam peruene ad foramen: solitus iam præcesserat cruor, ia cæperat apparere, & accedens vnus ex fratrib laicis eidem Abbati deseruiens cruentam extr xit. Orat Abbas, & locum vulneris tangens, virtute fidei pollicetur, nec ferrum vltra, n chalybem exinde processurum: Factum est, s mutata materia est, malitia nec dum prors extincta; cæperunt lignei sudes paruuli p

ferre

[f]erreis acubus egredi, & non omnes eiusdem [m]agnitudinis, & crassitudinis, sexdecim intra [a]nnum, & paucos menses, ex mulieris lingua [pr]odierunt. Adfuit demum S. Petrus Archie[pi]s. Tarantasij, cui diuinitus seruabatur tanti [m]iraculi plenitudo. Offertur mulier missa[ru]m solemnia celebranti, sicut præceperat ves[p]era præcedenti: Eadem hora septimum deci[m]um lignum ex muliebri carne egreditur, [q]uod sub oculis omnium sacrista extraxit: con[f]itentem mulierem absoluit, sacram ei dedit [E]ucharistiam, & ab omni deinceps cuiuscunq; [m]ateriei progressu iubet esse securam: Hæc ibi. [M]ateria huius puncti semper mihi visa est dif[f]icilis: tum quia multi dicunt constanti testi[m]onio se huiusmodi educta sæpius vidisse, per [i]ncisionem, aut etiam aliam eductionem: com[m]unis autē sensum experientia non semper fal[s]a est, tum quia via ingerendi huiusmodi in cor[p]us sine dolore, & tactu, & signo res mirabilis quædam apparet, & cognitum nobis naturæ cursum effugere. Quid tamen mihi sentiendū videatur paucis resoluam.

Præmitto in primis ex Theologia & philosophia, naturaliter non esse possibilē corporū penetrationem. Quare miraculū maximū fuit, quod Chirstus clausis ianuis ad discipulos venit, vt ex Euangel. lectione Ioan. 20. constat, prout docent S. Greg. in hom. 26. in Euang. S. August. tract. 121. in Ioannē. S. Thom. 3. part.

q.28.art.2.& alij alibi. Quare cùm Diaboli potestatem excedat miracula facere, concedendum non est, quod eius operatione fiat penetratio corporum. His præmissis, sit

Prima Conclusio. *Non est à ratione alienum, quod quandoq; huiusmodi res non sint naturales, sed generentur ex mala humorum dispositione, ad modum rerum naturalium, & conseruata resoluantur in materiam liquidam, vt Grillandus cum prima opinione sentit.*

Secunda Conclusio. *Aliquando etiam ex caussis naturalibus in homine nascuntur dura, quæ torsiones, dolores, & acutas infirmitates generant.*

PATET de calculo & alijs rebus. Ad quod propositum probandum, multa ex medicis adferuntur à Ioanne VViero lib. d.cap.16. Quare non est boni Christiani, omnes acutas internas, & longas infirmitates referre ad maleficia.

Tertia Conclusio. *Secunda opinio à Grillando recitata etiam aliquando vera esse posset.*

QVIA Diabolus tantæ est subtilitatis & potentiæ, quod possit illudere sensibus astan-

stantium, & veras res velocissimè afferre, & deponere, motis prius doloribus & torsionibus in corpore, & membro infecto, quasi lateant intus res naturales.

Quarta Conclusio. *Quod huiusmodi dura immittantur per extensionem pororum, & pori iterum immißis huiusmodi rebus duris occludantur, imaginarium est, & à naturali ratione alienum.*

QVIA pori ita sunt à natura constituti, vt præter tenuissimum liquorem & sudorem nulla solida substantia egredi valeat, nec patiantur sine cutis & carnis scissione tantam extensionem, vt tam crassæ, durę & solidæ materiæ immittantur, vt omnibus ratione vtentibus ad sensum patet. Quantum ad illa, quæ adferuntur pro similibus, dissimilia potius sunt. Aqua enim est liquida, & diuiditur in omnem loci differentiam, & ad immissionem alterius solidi corporis statim cedit, & educto tali corpore iterum coadunatur. At alia ratio est corporis humani solidi: diuisum sine sensu & dolore non coniungitur. De ictu fulminis etiam alia ratio est: Quia, vt Physici tradunt, eius est naturæ, quod durum lædat, nullo apparente signo in molli. Sic quandoq; experientia cognoscimus in hominibus fieri, vt carne integra manente exterius, ossibus & ner-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

uis interius confractis & contritis, fulminis ictus hominem lædat. Ad hoc facit quod Isidorus lib. 13. Ethymolog. Seneca lib. 5. & 6. naturalium quæstionum, & Plinius lib. 2. hist. nat. & alij tradunt, quod fulmen talis sit naturæ, quod loculis & bursis in nullo læsis, sed integris manentibus, suo tactu conflat & consumit pecunias, aut gladium in vagina liquefacit, vagina intacta. Non enim fulmen eodem modo omnem materiam lædit. Quæ enim ob duritiam ei resistunt, vt lapis, ferrum, æs, & similia, vehementius & fortius dissipat & conterit: teneris, mollibus & rarioribus parcit. Hinc contingit, vt dictum est, quod quando hominem lædit, nihil vulneris exterius apparet, contritis interiùs ossibus.

Quinta Conclusio. *Existimo non esse negandum, aliquando res huiusmodi duras in partibus corporis, Dæmonis potentia & maleficorum opera includi.*

QVIA multorum hominum diligenti oculari inspectione compertum est, similes materias è corporibus excisas & emissas esse. In eis autem, quæ multis ad sensum patent, omnia ad deceptionem referre, quando clara sunt testimonia etiam Doctorum, infirmi est intellectus. Quia multa sunt, & fiunt, & non est dubium ea esse, quæ tamen rectè non possunt

sunt

ſunt cognoſci, vt Auguſt. lib. 21. de Ciuit. cap. 5. docet.

Sexta Concluſio. *A ratione alienum eſſe non puto, Dæmonem ſubtilitate ſuæ ſcientiæ, & virtute potentiæ poſſe immittere homini profundiſsimum ſomnum, & medijs naturalibus efficaciſsimæ operationis adimere ſenſum doloris, vt ſciſsione carnem diuidat, & huiuſmodi materias duras imponat, & iterum breuiſsimo tempore curet alijs naturalibus fortiſsimiſq; remedijs nobis incognitis.*

Siquidem & medici vel chyrurgi naturalibus & ſoporiferis herbis nonnunquam immittunt ſoporem, ad remouẽdum dolorem, quando aliquod membrum abſcindere volunt. Dæmonis autem peritia inſignis eſt, & potentia eius maior, quàm ab homine intelligatur. Nemo exiſtimet, quod ſine cauſſa mille artifex dicatur. Nec quis admiratione capiatur, quod nullum ſignum talis inciſionis appareat. Cùm cicatrix relinquatur, aut ob imperitiam medici, aut ob medicinæ debilem & tardam operationem, quæ omnia Dæmon ſupplere poteſt. Quare videmus, quod cęteris paribus pręſtantior Chyrurgus perfectius curet, & minorem cicatricem relinquat.

Huic

Huic Conclusioni congrua exempla ponit Nicolaus Remigius lib.2.cap.4. Quædam Margareta Ienina adiunctis sibi socijs, cùm proprium filium odisset, inuecta est nocte à Dæmone in illius ædes, quæ erant in Sarbringen, vbi dormientem prius tamen vnguento illinitum ad altius dormiendum, aggressæ simul sunt: sed cùm aliud fato aliquo impeditæ efficere non potuissent, testam humi repertam lateri filij, cui nomen erat Iaquilinus, facto prius vulnere, quod tamen momento coalesceret, inseruerũt: vnde etiam post multorum mensium vexationem videntibus multis erupit. Sennel Armentaria, quæ Dusæ in oppido Lotharingiæ pridie Calend. Octob. Anno 1586. mortis supplicium pertulit, confessa est, se in summum pedem cuiusdam Philippi Pistoris os è veruecina coxa inseruisse: cùm prius admota piscis spina vulnus fecisset, quod deinde callo obductum, ingentes diuturnosque dolores eidem peperit, vt ab eodem pistore etiam postea compertum est.

Septima Conclusio. *Puto dißimilem imponẽdi rationem esse eorum, quæ immittuntur in carnosam corporis substantiam, & aliorum, quæ ad intestina & stomachum transeunt.*

RATIO

Ratio diuersitatis est. Quia orificium, arteriæ, guttur & alia organa ad naturæ conseruationem ordinata, ita sunt cóstituta, quod non dilatentur, aut comprimantur, nisi ad naturales suos effectus: Sēsum autem fugit, quod tam dura, solida & crassa transeant tam angusta foramina, sine dolore perceptibili. Etsi enim Dæmon sua subtilitate corpus penetret, eiq; illabatur; non tamen potest mediantibus corporalibus rebus ita interius operari, sicut exterius in carne, vbi facilius actiua passiuis coniunguntur. VVierus lib. 4. de præstig. Dęmonum, cap. 9. vnum adfert exemplum ex Ioanne Langio, Illustrissimorum Principum Palatinorum Rheni medico, lib. 1. Epist. 38. Quod contigit Anno Domini à Christi natiuitate 1539. in quodam Eistetensis Episcopatus pago Fugelstal. In hoc pago Vlricus Neusesser agricola, cùm crudelibus dolorum tormentis circa alterum hypochondrium conficeretur, subitò clauum ferreum sub illæsa cute manu appræhendit, quem Chirurgus illuc balneator nouacula exciderat: nec tamen cessarunt dolores, sed indies magis incrudescebant. Quapropter cùm nec aliud doloris remedium fore miser, quàm mortem suspicaretur, arrepto cultello, sibi guttur abscidit. Itaq; dum tertio die ad sepulchrum mortuus efferretur, aderant tum Eucharius Rosenbader ex VViesenburg, Noricorum oppido, ac Ioannes

ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ab Ettenstet balneator, qui astante magna hominum frequentia, demortui agricolæ ventriculum inciderunt, in quo lignum teres & oblõgum, quatuor ex chalybe cultros, partim acutos, partim instar serræ dentatos, ac duo ferramenta aspera repererunt, quorum singula spitami longitudinem excedebant: aderat & capillorum instar globi inuolucrum. Sed quid potissimum hîc admiraberis? an quomodo tot & tanta ferramenta in ventriculi cauitate contineri potuerint: an qua arte sint ingesta? certà non alia, quàm Dæmonis astu & dolo. Hæc dictus auctor.

QVAESTIO VIII.

Quomodo malefici aut sagæ nocte ædes maleficiandi ingredi possunt, sine strepitu & rumore, ita vt non deprahendantur?

CONFESSIONIBVS maleficorum & sagarum didicimus, quod non raro de nocte ædes intrant, infantes rapiunt, aut homines dormientes veneficijs inficiunt. Quæritur ergo qua ratione ita cautè ædes & cubicula clausa intrare valeant? Tractat aliquid de hac quæstione Grilland. lib. 2. de Sortilegijs q. 8.

Hîc in memoriam reuocandum est, quod in superiori tractatu insinuatum, de custodia & ducatu Angelorum. Sicut enim bonus

Ange-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ngelus homini dux eſt in bonis, ita malus in
alis. Dæmon enim magiſterulus, qui ſuum
ientem incitat ad nocendum homini, nocte
um homines dormiunt præcedit ad lo-
um deſtinatum, feneſtras, vel ianuas clauſas
iam fortiſsimis ſeris aperit, & maleficos vel
gas intromittit, inſtruitque quomodo dor-
ientem maleficio inficere debeant, imò
tiam aliquando dormientibus remedijs ſo-
oriferis altiorem ſomnum imprimit, ad lec-
um dormientis ducit, ac lumen producit vt
ideant, cautè pannos diſcooperit, nec non et-
im quandoq; ſuam operam impendit, vt po-
um veneficij ori, naribus, vel auribus infun-
lant, vel corpus vnctione peſtifera inungant.
Re expedita Dæmon feneſtras, aut ianuas ite-
um recludit, quando malefici egreſsi ſunt, vt
ntea repererar. Niſi enim opera Diaboli vte-
entur, incredibile videtur, quod intrantes
ædes alienas, in quibus fortaſſe nunquam fue-
unt nocturno tempore clauſis oſtijs & fene-
tris, ita tacitè ingrederentur, & egrederentur,
nec aliquando depræhenderentur. Sic dicit
Grillandus ſe audiuiſſe à duabus mulieribus
maleficis, quas examinandas habuit.

Retulit idem Ioannes Cuno de Rouer,
cuius maleficij longam ſeriem retulimus in
primâ parte ſuperioris tractatus. Cum enim
Anna mater ſua & duæ aliæ ſagæ conueniſſent,
vt de nocte virum quendam Zeloſum perſe-
cutorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

cutorem maleficorum maleficio conficerent Magisterulus præcedens fenestras & ianuas aperuit. Ipse autem Ioannes Cuno pro comit à matre & alijs adductus fuit, vt candelam ardentem, quæ non naturalis, sed arte diabolic confecta erat, (ipso Ioanne Cunone proprij scriptis sic distinguente) teneret. Venientibu autem eis in cameram maleficiandi in ciuitatem Treuirensem, cùm maleficiãdus pro more bonorum Christianorum se signo crucis & pijs exercitijs, antequam se quieti tradidisset muniuisset, nihil efficere potuerunt, sed re infecta reclusis ianuis auolare debuerunt. Vi autem bonus, cui nocere voluerunt, adhuc viuit Dei gratia, & tam diu viuet, quàm diu Dec placuerit. Mater dicti Ioannis Cunonis, cùm & ipsa examinaretur super articulis propositis eodem modo confessa est, sicut filius in hoc puncto. Si quis autem miretur, quomodo tam quietè hęc fieri possint quod homines non excitentur. Respondeo quandoq; etiam homines euigilare, quando huiusmodi tentant facere, imò nonnunquã aliqui percipiunt, quãdo potionem infundere contendunt, & euigilant non sumpta sufficienti parte ad tollẽdam vitam, sed tãtum ad aliquorum membrorum debilitatem, vt exemplis doceri posset, si expediret. Qui autem talia magisteruli aut Martineti, siue mali ducis opera fieri miratur ita clanculum, vt homines semper non eo exci-

ten-

entur: recogitet quomodo Apostolus Petrus dormiens inter duos milites, vinctus duabus catenis, & adhibita custodia ante ostium carceris, ipsa nocte, cùm eum iam producturus esset Herodes, à bono Angelo nemine resciscente eductus sit. Et ecce, ait scriptura, Angelus Domini astitit, & lumen refulsit in habitaculo: percussoque latere Petri, excitauit eum, dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus eius. Dixit autem Angelus ad Petrum: Præcingere, & calcia te caligas tuas. Et fecit sic. Et dicit illi. Circunda tibi vestimentum tuum, & sequere me. Et exiens sequebatur eum, & nesciebat, quia verum est, quod fiebat per Angelum: existimabat autem se visum videre. Transeuntes autem primam & secundam custodiam, venerunt ad portam ferream, quæ ducit ad ciuitatem, quæ vltro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum vnum, & continuò discesit Angelus ab eo. Et Petrus reuersus ad se dixit: Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis. Hic considerandum, quam secretò Angelus bonus Apostolum eduxerit, & aduertendum, secundum naturalem potentiam nō esse etiam difficile facere Martineto, quæ ei asscripsimus, in nocturno ducatu sui clientis.

Actor. 12.

QVAESTIO. IX.

An Magi & Malefici nostri etia possint seminibus & arborum floribus, noc menta inferre productione ranarum, m rium, erucarum, locustarum, & similium b stiolarum?

Ex confessione earum percipimu passim eas fateri, quod non raro huiu modi operentur: proinde paucis hui quæstioni respondendum.

Prima Conclusio. *Certum est ma leficos & magos mediante Dæmonis oper posse producere ranas, cyniphes, erucas, & si milia animalia imperfecta.*

HAEC conclusio probatur ex scriptur Exod. 7. & 8. fecerunt malefici per in cãtationes suas ranas, & serpentes. At Cyniphe educere non potuerunt, non ob eorum impo tentiam, sed quia aderat dominatio prohibẽ tis per Spiritum S. vt ait D. Augustin. lib. 3. de Trinit. cap. 9. Vnde Scriptura inquit: Digitus Dei est hic. Atq; quantum ad hanc Conclusio nem attinet eam communiter DD. Theologi recipiunt. D. Hieron. Lyran. Dionysius Car- thusianus, & alij in cap. 8. Exod. August. in loc.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

S. Thom. 1. part. q. 114. artic. 4. Alexander ...ensis in 2. part. q. 43. memb. 2. Magist in 2. d. ...n fine. Bonauent. & alij ibidem. Guilhelm. ...isien. in lib. de vniuerso, part. 3 & alij com... niter alibi. Ad eundem effectum facit ...lm. 77. Et dedit ærugini fructus eorum: & ...ores eorum locustæ. &c. Et deinde sub... ...ngit: immissiones per angelos malos. In ...em Psalm. legendi D. Augustin. Cassiodor. ...alij.

Secunda Conclusio. *Ad productio...m talium bestiolarum & animalium im...rfectorum, Dæmon ex pacto cum mago & ...alefico tantum dispositiuè concurrit per ...plicationem agentium naturalium.*

Hanc docet August. in d. lib. 3. de Trinit. cap. 8. & post eum S. Thom. Alens. Bona...ent. & alij. Ait enim August. Non solùm ma...s, sed nec bonos angelos fas est putari creato...s, sed pro subtilitate sui sensus & corporis, ...mina rerum istarum nobis occultiora no...erunt, & ea per congruas temperationes ele...mentorum latenter spargunt, atq; ita gignen...arum rerum, & accelerandorum incremen...orum præbent occasiones.

Tertia Conclusio. *Huiusmodi ani...alia iam ad operationem Dæmonum pro-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ducta ex operatione suæ naturæ nocum[enta] inferant segetibus, floribus arborum, [&] fructibus adhuc teneris.

HVIVS Conclusionis sensus est, quod [qui]dem productio huiusmodi bestiola[rum] facta ope diabolica, sit præter commu[nem] naturæ cursum, & ita mirabilis quantu[m] producentem,& mouentem agentia natu[ralia] ad suum effectum, præsupposita tamen p[ro]ductione, quod quædam depascant olera, [alia] flores arborum, quædam folia, nõnulla et[iam] hominibus molestissima sint, id conuenit [na]turæ talium bestiolarum. Hæc Conclusi[o] tis probatur ex locis Scripturę allegatis. Ex[od.] 8.& Psal. 77.& DD. in eisdem locis. His acce[dit] quod sicuti miracula non sunt multiplica[nda] sine necessitate: ita nec mirabilia censenda, [quæ] fieri communi cursu naturę ratio conueni[ens] suadet. Cùm enim huiusmodi animalia li[cet] imperfectiora sint, quippe quæ ex putre[fa]ctione facilimè generantur, & quasi à casu, [au]ctore Aristotele lib.7. Metaphys. tex. 23. vit[am] habeant, indigent nutrimento aliquo, atq[ue] id sibi conueniens ex natura indita ferunt. Ideo quando magi & malefici auxilio Dæm[o]nis volunt hominum generi detrimenta [in]ferre in seminibus aut fructibus arborum, [dæ]mones concurrunt, DEO tamen permitten[te] ad productionem similium animalium

tan

copia, vt verisimiliter magna ex parte
arborum, aut fructus adhuc teneros de-
nt, corrodant, mortificent & contami-
Ex qua corruptione humano generi, ad
conseruationem fructus terræ & arbo-
necessarij sunt, damna maxima contin-

Quarta Conclusio. *Possunt etiam
i & malefici auxilio malorum spiritu-
animalia imperfecta hinc inde in va-
locis conspersa congregare in vno loco &
eruare.*

Anc, in qua Theologum non puto pos-
se dubitare, breuiter docet Nicolaus Re-
gius Serenissimi Ducis Lotharingiæ consi-
lius lib. I. Dæmonolatreiæ cap. 21. Prodie-
t anno præterito 1595. huius Auctoris Dæ-
nolatreïæ lib. 3. in quibus ex indicijs capi-
bus nongentorum plusquam minus, qui
pter sortilegij crimen intra annos quindo-
n in Lotharingia, vbi ipse est cognitor pub-
us, morte mulctati sunt, omnes effectus,
os maleficis & strigibus tribuimus, multa-
m confessionum exemplis ostendit atq; il-
strat. Conclusionem hanc nunc paucis pro-
mus. Atq; in primis ex communi & recepta
heologorum doctrina. Corpora hæc infe-
ora etiam angelis malis, quãtum ad motum

localem obediunt(intellige ſemper; niſi De
cui omnia ſubiecta ſunt, impediat.) Atq; ha
propoſitionem poſt S. Auguſtin. lib. 3. de T
nitate cap. 8. & 9. tradunt S. Thom. 1. par. q. 11
art. 3. & lib. 3. contra gentiles, cap. 103. S. Bon
nent. Palud. Richard. & alij cum Magiſtro in
d. 7. Sylueſt. in verb. Maleficium. q. 2. Franci
cus Victoria in relect. de arte magica, à nu. 3
Benedict. Pererius lib. 1. de magia, cap. 6. & a
alibi. Vnde citiſſimè & celerrimè propter m
gnam potentiam & virtutem poſſunt corpo
de loco ad locum tranſportare. Hinc ſicuti r
alias alibi factas Dęmones celerrimè ad mag
rum aliquando oſtentationem ex locis etiá l
tè diſtantibus poſſunt aſportare: Sic quoq; v
lent animalia imperfecta & minutiora in d
uerſis locis via naturali enata, coaceruare, & i
locum deſtinatum mouendo cógregare. Q
enim homines mouendo celerrimè ex diue
ſis locis in vnum locú poteſt coadunare: qui
impedit, quo minus erucas, limaces, locuſt
& ſimiles beſtiolas in vnum locum cogat? At
que hoc modo fieri potuit, quod aliquan
do memini relatum, quoſdam ex noſtris ma
leficis confeſſos, quod habuiſſent tempor
quodam autumni vas plenum limacibus pa
uis ad perdendum ſemina frugum. Dæmo
ni enim minimè difficile eſt paruo tempor
colligere, & vno loco includere magnun
cumulum, & quaſi infinitum numerum mi

nutio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ciorum bestiolarum. Nicolaus Remigius
ert exempla ex processibus & indicijs in
nc modum. Alexia Violæa in agro Ten-
co Anno Domini millesimo quingentesi-
o octuagesimo tertio refert se, postquam
chantium more hac atque illac vnà cum
ualibus multum discurrisset, solitam
aëre spargere minutum quendam pulue-
m, ad id sibi idcirco à Dæmone concessum:
nde erucæ, bruchi, locustæ, atque id genus
stes satorum adeo densæ nascerentur, vt ijs
gri ilicò vndequaque contaminarentur. A-
ra Hoselotia, Alexia Drigæa, Odilla Bon-
uriana, & Rosa Gerardina memorant se si-
ili facto ingentem murium copiam non se-
nel in agris excitauisse, qui ilicò in terram se
oderent, corrodendis ortarum frugum ger-
ninibus: Et post quædam subdit: Quemad-
nodum nostra ætate visus est Nanceij Comes
quidam è Germania vniuersas cubiculi mus-
as circa infixum in parietem pugiunculum
congregans, non aliter atque apes in fuga v-
eris instar è ramo pendere solent. Et alius
è tota vicinitate, ac confinio excitos angues
in ignem Magico circulo conclusum indu-
cés, ac cùm ex ijs quæ corpore immanior erat,
in illum ingredi detrectaret: coacta est tamen
repetito identidem carmine id facere, ac se cum
cæteris in obiectum ignem dedere & prouol-
uere. Hæc ille. Ex his nō est difficile colligere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

qua ratione quidam incantatores aliquando in alicuius ædes, cui malè volunt, maximum glirium, aut murium numerum cogant, vt frumenta consumant, & alias molestias inferant. Non enim in verbis, aut signis est aliqua virtus coactiua, sed Dæmon ex pacto ad prolationem verborum & applicationem signorum operatur ad coadunationem murium, & glirium in tali loco, quem incantator & magus præfigit. Cùm hîc mentionem fecerimus, dęmonem per motum localem varia operari, dubium occurrit hoc loco soluendum, vt cõstet, an superstitio sit credere, vel aliquid veritatis obtineat opinio illa, tam quorundam incantatorum & magorum, quàm etiam multorum venatorum, qui existimant incantationibus impediri posse capturam ferarum. Ad quod dubium respondetur affirmatiuè, fieri posse vt impediatur captura ferarum incantatione & arte magica. Vt hoc melius intelligatur, recolẽdum quod ferę aut canibus capiuntur, quemadmodum vt plurimum lepores multi capiunt: & tunc impedimentum potest fieri à Dęmone ex parte canum insequentium leporem, quos in cursu potest impedire, vel in apprænhensione: aut etiam leporem velocius potest impellere, & motu locali transferre, ita vt canes effugiat. Si autem feræ retibus sint capiendę, his modis aut similibus impedimentum opponitur. Aut ante retia potest se

in cor-

corpore assumpto ponere, vt feram ante- rtat, vel ad eundem finem imprimere illu- onem phantasmati feræ, vt appræhendat ho- inem, vel canem sibi aduersantem. Aut de- q; transferendo per motum localem feram, retia attingat: vel eadem etiam retia inuisi- liter eleuando, vt pateat securus transitus. ùm enim Dæmon sit mille artifex, non de- unt illi modi, quibus hominum commodis duersetur, & suorum clientum, scilicet incan- atorum & magorum caussam promoueat: Si- uidem incantatores omnem fiduciam collo- ant in suis incantationibus & signis magicis n ordine ad præstandum impedimenta cap- uræ ferarum, ita & ipse ex pacto tacito, si non quandoq; etiam expresso, concurrit tanquam fidelis cooperator ad impediendum, vt au- geat rerum vanam confidentiam, & suam fal- lacem fidem confirmet.

LEX V.

Nemo Aruspicem consulat, aut Mathematicum: Nemo Ariolum: Augurum & vatum praua confessio conticescat, Chaldæi & Magi, & cæteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnibus perpetuò diuinandi curiositas:

Etenim supplicio capitis ferietur, gladio vltore prostratus, quicunq; nostris iussis obsequium denegauerit. Lex est Constantini ad populum.

HAEc L. partim spectat ad magiam diuinatricem, partim ad effectricem. Litera ferè patet ex superioribus, vbi de varijs diuinationis speciebus dictum est. D. Hierony. lib. 1. commentariorum in Danielem cap. 2. in illa verba: Præcepit Rex, vt conuocarentur harioli, & magi, & malefici & Chaldæi: distinctionem ponit inter hæc nomina. Secundum eum harioli sunt, quos alij ἐπαοιδοὺς, id est, incantatores interpretati sunt, & secundum eundem doctorem rem verbis peragunt. Magi, qui de singulis philosophantur. Malefici, qui sanguine vtuntur & victimis, & sæpe contingunt corpora mortuorum. Porro in Chaldæis genetliaci significantur, quos vulgus mahem taticos vocat. Sed latius quædam nomina ex dictis in hac lege accipiuntur. Etsi enim sacris literis Chaldæi intelligantur, qui per considerationem astrorum & astronomiam diuinabant, eò quod astronomia in Chaldæa viguerit, vt apparet ex
Esai. 47. illo Esaiæ, Vbi scriptum de Babilone cuitate Chaldeę: Stent & saluēt te augures tui, qui contemplabantur, & supputabant menses, vt ex eis annunciarent futura tibi: tamen in hac lege videntur idem esse, quod magi. Magos enim Chal-

Chaldæos Aſsirij, à Chaldæa Aſiæ regione nominabant. Et cùm magi apud Perſas potiſſimũ Deorum cultui vacare ſolerent, in tãtum poſtea aucta eſt eorum vanitas, vt non ſolùm obſeruatione ſyderum futura prędicere, ſed artibus quibuſdam & maleficijs & ſcire ſe omnia, & facere poſſe profiterẽtur: quæ duo compręhendunt tam magiam diuinatricem, quàm operatricem. Per magos in hac L. diabolicis artibus mirabilium rerum effectores intelligo, quos vulgus omni tempore maleficos appellauit, vt patet ex Rub. hac L. & L. Etſi excepta. infra. & in can. Nec mirum. §. Magi ſunt, qui vulgò malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur. Hi permiſſu Dei elementa concutiunt, turbant mentes, ac ſine vllo veneni hauſtu, violentia tantum carminis interimũt. Hos effectus etiam hæ ll. magis & maleficis tribuunt. Atque ſic magos malas artes exercentes maleficos à vulgo ſemper appellatos, teſtes ſunt antiquiſſimi Patres, Caſſianus in collat. 8. cap. 19. Auguſtin. de Ciuitate Dei lib. 21. cap. 6. Lactant. lib. 2. de origine erroris cap. 17. Iſidorus lib. 8. Ethymolog. cap. 9. & S. Thom. lib. 3. contra gentiles cap. 106.

Nota hîc in illis verbis (quos maleficos, ob facinorum magnitudinem, vulgus appellat) maleficium, vt etiam nos experientia diſcimus, vix vnquam, vt in præſenti negotio de eo loquimur, continere vnum ſimplex

cri-

crimen, ſed ſemper multa includere: & proinde iudicium ſumendum ex multis comitantibus. Noſtri autem malefici hæc ſcelera committunt: abnegationem DEI, quæ eſt porta ad omnia ſcelera, fidei in Baptiſmo ſuſceptæ, ac communioni Sanctorum abrenunciant: cum Dæmone pactum in deſtructionem cœleſtis regni ineunt, cum Sathana rem Veneream exercent, nocte eodem cooperatore ad congregationem proficiſcuntur, ibidem idololatriam exercent, exhibendo honorem & cultum Dæmonibus; cóſpirant cum eiſdem in perniciem humani generis, quomodo fructibus & ſeminibus, nec non hominibus nocere poſſint, & talia exequuntur Dæmoniaco auxilio accito, homicidia committunt, infantum corpora non rarò exhumant, quæ vel in cineres, aut liquores igne reſoluunt, nonnunquam etiam corda infantum comedunt, Sacratiſſimo Euchariſtiæ Sacramento turpiſſimè ſæpius abutuntur, iumenta & pecora morbis vſque ad mortem inficiunt, perſonas matrimonio iunctas impediunt, ne matrimonij actus debito modo exercere poſſint: odia inter coniuges aliquando generant, parricidia frequenter committunt, blaſphemias frequentant, & alia plura facinora nefanda, quæ nominari nec poſſunt, nec decet, perpetrare non verentur, vt plurimis fideliſſimis confeſſionibus teſtimonijſ-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

que didicimus. Quare rectè malefici dicuntur, non solùm ob facinorum magnitudinem sed etiam multitudinem. Neque tamen omnes malefici & sagæ omnia hæc coniunctim semper committunt, sed alij alijs sunt peiores. Hæc tamen ferè omnibus sunt communia: Abnegatio Dei, abrenũciatio fidei in Baptismo susceptæ, pactum cum Dæmone, Apostasia, idololatria in congregatione, abusus sceleratissimus Dæmonis in forma incubi aut succubi, conspiratio ad perpetrandum aliquod malum contra Reipubl. ac patriæ salutem, homicidium, aut aliquorum animalium perditio, sacrilegium in abusu Eucharistiæ, & blasphemia.

Postremò circa illa verba. (Etenim supplicio capitis ferietur, gladio vltore prostratus) aduertendum, quod quamuis secundum Iurisperitos generaliter loquẽdo, per pœnam capitalem non intelligatur pœna mortis, sed etiam exilij: Cyn. L. 1. C. de falsis. Marsil. in pract. Crim. §. Oportunè. num. 40. Boër. in decis. 254. Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. 67. & alij: tamen hìc intelligitur pœna mortis, vt intelligitur ex verbis adiunctis, supplicio capitis ferietur, gladio vltore prostratus.

QVAE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

QVAESTIO I.

An malefici sic dicti à vulgo, ob facinorum magnitudinem, morte sint afficiendi?

QVAESTIO hæc hoc tempore solemnis est, cùm ob frequentiam maleficiorum dubium quandoq; in casibus occurrentibus incidat, maximè cùm non omnes malefici sint pares in malitia. Ante resolutionem quædam sunt prænotanda.

Primum notabile. Secundum legem diuinam & humanam, pœna est commensuranda delicto & culpæ. Deuteron.25. Iuxta mensuram delicti, erit plagarum modus. can. Non afferamus.24.q.1.cap. Sicut dignum, de homicid.& cap. Fœlicis, de pœnis in 6. & L. Respiciendum.ff.de pœnis.& L.1.§. Sed & qui.ff. de abigeis.

Secundum. Delictum tanto grauius est, quanto dignior persona, in quam peccatur. S. Thom.1.2.q.73.artic.9. S. Antonin.1. part.tit. 9.§.1.cap.1. & alij alibi. cap. 1. de calumniat. cap. Cùm illorum. de senten. excommunicat. Institut.de iniurijs.§. Atrox. Ex quo fundamento, cæteris paribus, grauiora sunt peccata, quæ in Deum committuntur illis, quæ in homines. cap. Vergentis, de hæret. & in Authen. Gazaros. in C.eod.tit. Hinc deducitur, quod abnegatio Dei, idololatria, præuaricatio, Apostasia, hęresis, sortilegium, diuinatio, incan-

tatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

atio, & similia, sunt grauissima peccata, & referuntur ad crimen læsæ maiestatis diuinæ.

Tertium. Est differentia inter hæresin propriè dictam, & crimen maleficorum: quia hæresis simplex peccatum est, nec tam multa alia inuoluit: at maleficium colluuies peccatorum comitatur, vt ex dictis clarum est. Sic communiter malefici incidũt in pœnam multorum criminum. Participant vt plurimum cum hæreticis in aliquo: longè tamen eos malitia superant in alijs. Ex hac caussa non est eadem caussa cognitionis & pœnæ. Si nihil aliud maleficium haberet, quàm hæresis crimen, nullo modo cognitio eius ad iudicem secularem spectaret: cùm autem diuersa habeat adiuncta, misti est fori, & est locus præuentioni, nisi consuetudo alibi aliud obtineat.

Prima Conclusio. *Malefici sic dicti à vulgo, ob facinorum magnitudinem, secundum legem diuinam & humanam, morte sunt mulctandi.*

PROBATVR primò ex lege diuina. Exod. 22. Maleficos non patieris viuere. Glossa ibidem, (Maleficos) qui præstigijs magicæ artis & diabolicis figmentis agunt. Glossa alia interlinearis. Maleficos, id est, cooperatores & adiutores Diaboli. Raban. ibidem Maleficos appellat illos, qui prestigijs magicæ

artis,

artis, ac diabolicis figmentis caussas agunt, ab vno Deo, qui est auctor omnium bonorum auertere satagunt, quos vltrà valere in hominum perniciem, lex non patitur, sed magis extinguere iubet. Nicolaus Lyranus, Maleficos non patieris viuere: in Hębręo dicitur Sortilegam non patieris viuere: & licet exprimat mulierem tantum, tamen intelligitur de homine sortilego, sicut exprimit translatio nostra: sed Scriptura exprimit id, quod communius est, scilicet quod mulieres sint sortilegæ. Ponitur autem hæc lex inter eas, quę reprimunt concupiscentiam carnis: Quia sortilegia frequenter fiunt in his, quæ spectant ad actum carnis. Dionysius Carthusianus accedit ad has expositiones. Sed Hugo Cardinalis in illum locum aptè ad materiam hanc loquitur: Maleficos vocat non quoslibet intentos criminibus, sed præstigiatores, hariolos, magos, inspectores peluis, vel gladij, inuersores psalterij, carminatores, qui scilicet carminibus diabolicis vtuntur. Omnia enim ista fiũt contradicente Domino, & Sacra Romana Ecclesia, & sacris canonibus. Hos sequuntur Nicolaus Iaquerius cap. 22. in flagello fascinariorum. Ioannes Trittemius in tract. de reprobis. Barthol. Spineus de strigibus cap. 3. Malleus maleficarum, Bernard. Basinus de artibus magicis, 10. Conclus. Martinus Arles in tractat. de superstitionibus, numero 102. Latè & doctè

Tho

Thomas Eraſt. in dialogo de Lamijs. Amplectũtur eandem expoſitionem Iuriſperiti. Troius Maluetius in tractat. de ſortibus, num. 17. Martin. Nauar. in manuali Confeſſar. cap. 11. n. 18. Damhauder. in pract. crim. cap. 61. nu. 137. Iacob. Menoch. de arbitr. Iud. qq. caſ. 388. n. 16. copiosè. Ioan. Bodinus in confutat. opinionis Ioannis VVieri, & alij alibi.

Contra communem Patrum & Doctorum ſententiam obijcit Ioan. VVierus, nec vult ita intelligi textum in Exod. 22. ſed veneficos: quia textus græcus habet φαρμακȣ̀ς, quod ſignat veneficos, qui veneno naturali occidunt, & non arte magica vtuntur. Sed valdè malè VVierus aduertit, cùm non ſolùm apud Græcos, ſed etiam apud latinos, vt ſuprà etiam ſignificatum eſt, nomen veneni & veneficij etiam magicis artibus conueniant. Sic Sancti Patres nomen (veneficos) maleficis attribuunt. S. Hieronymus, qui teſte Auguſtino 18. de Ciuitate Dei cap. 43. & ipſa experientia, trium linguarum peritiſſimus fuit, vbiq; nomen græcum φαρμακός, vertit maleficus, vel maleficos, ſecundum inflexionem nominis, vt patet ex locis paulò poſt citandis. Sic etiam ad magos & maleficos transfert Philo Iudæus in lib. de ſpecialibus legibus, cuius verba ad longum adduximus in explicatione primæ L. huius tituli. S. Auguſtin. de Ciuitate Dei lib. 21. cap. 6. Si magorum opera,

quos nostra scriptura veneficos & incantatores vocat, in tantum Dæmones extollere potuerunt, &c. Quæro hîc vbi nostra scriptura magos vocat veneficos & incantatores, nisi d. loco Exodi, & similibus: secundum interpretationem LXX. interpretum? Eodem modo Isychius in Leuit. cap. 19. in illa verba. Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini per eos. Septuaginta autem edunt, ait: Non sequimini ventriloquos, & veneficis non adiungamini, &c. Et paulò pòst, vt eius mens intelligatur, quid per veneficos intelligat, subdit: pessimum est etiam, & veneficis adhærere: quia Dæmonum inimicorum nobis, & pestilentium nomina dicunt. Qui etsi ad breue tempus, vt in errorem mittant, videtur operari aliquid, quod ad corporalem sanitatem vile & paruum, quale etiam imperiti medici operari possunt: veruntamen nec hoc vt boni, neque vt bene volentes hominibus, operantur, sed in seruitutem illos redigere, & à DEO separare cupientes. Ad eundem sensum interpretatur in cap. 20. Leuitic. lib. 6. His addo, si quod obscurum esset exponendum in sacris literis, quod tamen minimè in hoc loco est, id foret exponendum secundum similia loca Scripturæ. Sed in similibus locis accipitur in sensu à Patribus declarato: Ergo. Probatur assumptum, Exod. 7. vtitur Scriptura eodem

...dem verbo, quo cap. 22. Sed ibi accipi-
...r pro magis cooperatoribus Dæmonis, vt
...arè patet ex textu, qui sic habet. Vocauit au-
...m Pharao sapientes & maleficos, & fecerunt
...iam ipsi per incantationes Aegyptiacas & ar-
...na quædam similiter. In quo loco quis non
...det per maleficos, quos textus græcus φαρ-
...κκὲς appellat, id est, veneficos, non intelli-
... eos qui naturali veneno, & modo inficiunt,
...d solùm per incantationes & arte diabolica,
...d mentem Sanctorum Patrum? Et iterum
...rca finem capitis. Feceruntq; similiter male-
...ci Aegyptiorum incantationibus suis, & cap.
... Fecerunt autem malefici per incantationes
...militer, eduxeruntq; ranas, super terram Ae-
...ypti. Et iterum in eodem cap. Feceruntq; si-
...iliter malefici incantationibus suis, vt edu-
...erent cyniphes, & non potuerunt: & dixerũt
...alefici ad Pharaonem. Digitus Dei est hic.
...i quibus locis omnibus patet, quod nomen
...ræcum sicut etiam latinum, non physicè ac-
...pitur, sed pro veneficis, qui arte Dæmonis &
...agica ranas educebant. Idem patet ex alijs lo-
...is. 2. Paralip. cap. 23. Ezechias transire fecit fi-
...os suos per ignem, &c. obseruabat somnia,
...ctabatur àuguria, maleficis artibus inser-
...iebat, habebat secum magos & incantato-
...es. Hierem. 27. Vos ergo nolite audire pro-
...hetas vestros, & diuinos, & somniatores, &
...ugures, & maleficos. Daniel. 2. Præcepit rex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

vt conuocarentur arioli, & magi, & malefici, & Chaldæi, vt indicarent regi somnia. Esaiæ 47. Venient tibi duo hæc subitò in die vna, sterilitas & viduitas. Vniuersa venerunt super te propter multitudinem maleficorum tuorum & propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. In his locis scripturæ alijsque quæ adferri possent, vt clarum est ex antecedentibus & comitantibus, circunstantijsque adiunctis, per nomen φαρμακὸς, non intelligitur is, qui veneno Physicè vtitur, sed arte diabolica, cùm tamen idem nomen vbique ponatur, mutatis tantum mutandis, secundum declinationem. Quare vim infert literæ, qui contra totius Ecclesiæ & Patrum consensum vnanimem, dictum locum, Exod. 22. aliter explicat. Accedit quod hebræi sermonis periti exponunt: Sortilegam, vel præstygiatricem non sines viuere. Eadem Conclusio probatur alijs scripturæ locis. Deuter. 18. Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, &c. nec sit maleficus nec incantator, &c. omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo, & Deuter. 13. Dominus præcipit iudici, vt falsum prophætam & somniatorem, seducentem populum post Deos alienos, sine mora interficiat, & filios Belial cum asseclis igni & gladio persequatur. Hieremiæ 50. Gladius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ius ad Chaldæos, ait dominus, Gladius ad
ninos. 4. Reg. 1. cap. Ochozias, quia consuluit
elzebub Deum Accaron, super infirmitate
n, mortuus est, iuxta' sermonem Domini. 1.
ralip. cap. 10. Saul mortuus est, quia Phyto-
issam consuluerat, nec sperauerat in Domino
Reg. c. 28. Saul adhuc memor præcepti Do-
ini, abstulit magos, & hariolos de terra, & in-
fecit eos, & ibidem Phytonissa mutato ha-
tu: Tu scis quanta fecerit Saul, & quomodo
aserit magos & ariolos de terra. Quare ergo
sidiaris animæ meæ vt occidar?

Secunda pars Conclusionis, quantum ad L.
manam & ciuilem, constat ex hac L. & ex L.
emo & L. Nullus. L. Multi. & L. Etsi excepta.
d. tit. & DD. iuris ciuilis in has leges. Azo. in
mma eod. tit. Bonifac. de Vitalinis in tract.
e maleficijs, in tit. de sortilegis & mathemat.
bnormit. in cap. 1. de Sortileg. Hostiens. in
mma eod. tit. §. Quæ sit pœna. Ioan. ab Ana-
ia ibid. Paul. Grilland. lib. 2. de sortileg. q. 11.
um. 11. Damhauder. loco citato, Menoch. de
bitr. Iudic. qq. cas. 288. num. 5. &c. Approbat
as leges, quantum ad pœnas, S. Augustin. lib
. de Ciuit. cap. 19. Vnde argumentatur ali
uam vim inesse arti magicæ. Cur enim, in
uit, tam grauiter ista plectuntur seueritat
egum, si opera sunt numinum colendorum
An forte istas leges Christiani instituerunt,
quibus artes magicæ puniuntur? secundum,

quem alium sensum, nisi quod hæc maleficio generi humano perniciosa esse non dubiũ est.

Dubium hîc incidere potest, *An malefici & sagæ, de quibus nunc loquimur, sint morte afficiendi, etiamsi hominem, equum, vaccam non interfecerint, sed tantum in congregatione, aut cursu fuerint?* pro resolutione, sit

Secunda Conclusio. *Malefici & sagæ, de quibus nunc agimus, etiamsi damna nemini in exterioribus intulerint, si in conuentu fuerunt, nocturnas congregationes frequentauerunt, & alia exercuerunt, quæ communiter ibi fieri solent, secundum legem diuinam & humanam iustè morte afficiuntur.*

Prima pars probatur. PROBATVR Conclusio. Primò, quantum ad legem diuinam. Exod. 22. Maleficos non patieris viuere. Malefici autem, vt ex dictis constat, appellantur, qui præstigijs magicæ artis & diabolicis figmentis caussas agunt, Deo abrenunciant, & ad diaboli castra declinant. Sed qui ad nocturnos conuentus veniũt, omnes tales sunt. Quia nullus ad talem locum venit, qui in primis Deo non abrenunciauerit & cum Dæmone pactum inierit, vt omnium, qui tam infaustam artem exercent, confessionibus discimus.

Secun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Secundò:Idololatræ,secundum legem di-
uam, mortem merentur. Exod. 30. & 32.
uteron.13.&27.&alibi. Quæ autem natio
quam tam grauem idololatriam commi-
ac nostri malefici committunt, qui Deo
o relicto, Dæmoni obedientiam, hono-
m,ac cultum impendunt. Iudæi ac genti-
,si quam idololatriam exercebant,id facie-
nt, quia idolis ligneis, aut lapideis diuini-
em aliquam inesse credebant. At nostri ma-
fici & sagæ scienter ac prudenter ei hono-
m,obedientiam & cultum Deo debitum im-
endunt,quem Dęmonem cognoscunt. Quid
im aliud in suis nocturnis conuentibus fa-
unt,quàm Dæmoni famulatum præstant,&
onorem impendunt? Qui eos idololatriam
ommittere dubitant, recogitent, an non po- Exod. 32.
ulus Hæbręorum idololatriam commiserit,
uando coram vitulo lusit,choros duxit,edit
bibit? quid aliud malefici in nocturnis cō-
enticulis coram Dæmone faciunt? ipsum
ertis diabolicis ritibus honorant, ludunt,
horeas ducunt, edunt & bibunt. Et si
Moyses hoc factum populi capitale non
duxit, quomodo ergo viginti tria milia
hominum occidit, vt Scriptura testatur?

Tertiò:secundum legem diuinam,qui con-
sulit diuinos, magos & incantatores, mor-
tem meretur. Leui.20. Anima, quæ declinaue-

rit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi mei: ergo multo magis ipse magus, aut maleficus mortem meretur, quia ipse vtitur diaboli opera. Sed non apparent in conuentibus nostri malefici nisi iam declinauerint ad Dæmones, & fornicati fuerint cum eis: ergo secundum legem diuinam, hoc titulo, mortem merentur.

Quartò: Secundum legem Dei mortem meretur, qui cum iumento coierit, ex Exod. 22. quæ lex statim subiungitur legi de pœna maleficorum. Sed grauius est cum Dæmone rem veneream exercere.

Quintò: lege diuina blasphemus lapidibus obruitur, & morte plectitur. Leuit. 24. Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes, qui audierunt, manus suas super caput eius, & lapidet eum populus vniuersus. Et ad filios Israel loqueris. Homo qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum, & qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus obruet eum omnis multitudo populi. Quanta autem sit blasphemia maleficorum in Deum, Beatissimamq; Virginem, &c. nemo est qui ignoret, nisi tam fœlix sit, quod de hoc infœlicissimo hominum genere nihil vnquam audiuerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Probatur nunc, quantum ad secundam partem, quod secundum legem ciuilem & rectam rationem etiam Conclusio locum habeat. *Probatio Conclusionis quantum ad leges ciuiles.*

Primò: Malefici nostri sunt Apostatæ. Apostatæ autem puniuntur vltimo supplicio, sicut etiam hæretici. Hostiensis & Panormitanus in cap. 1. de Apostat. Damhauder. loco cit. num. 43. Quod autem apostatæ sint, patet. Discedunt enim à vero Deo, & Diabolum sequuntur.

Secundò: Qui paganorum ritus & sacrificia exercent, vltimo supplicio afficiuntur. C. de paganis & eorum sacrificijs. L. 1. & 2. & ibidem L. Nemo venerantis. Quid ergo merentur, qui non solùm paganorum, sed diabolorum ritui & sacrificijs insistunt?

Tertiò: Vita nostra est militia super terram. Huius autem militiæ duo sunt duces. Christus Electorum, & Sathan peruersorum, & inter hos duces eorumq; milites bellum est perpetuum, & odium vehementissimum. Duci autem supremo, Domino Deo, & Christo, nomina nostra dedimus, fidem addiximus, & obedientiam promisimus ante Baptismi susceptionem, quando quisq; nostrum interrogatus: Abrenuncias Sathanæ? & responsum, Abrenuncio. Et iterum: Et omnibus pompis eius? Abrenuncio. Et iterum: Et omnibus operibus eius? Abrenuncio. Et tum subsequitur.

tur. Credis in Deum patrem omnipotentem, Creatorem cœli & terræ, &c. Et responsum, credo. Huius abrenunciationis, tanquam rei antiquissimæ, meminere sancti Patres, Dionys. Areopagita c.2. Ecclesiast. Hierarchiæ, Basil. in lib. de Spiritu sancto cap. 27. Ambros. in lib. de iis, qui mysterijs initiantur, c.2. Orig. hom. 12. in numeros. Cyrill. Hierosolym. Catehesi 1. mystagogica. Tertullian. in lib. de corona militis, Raban. lib. 1. de institu. clericorum, & alij alibi. Ex qua renunciatione constat nos abrenunciasse Sathanæ, & eius operibus, & addixisse supremo Regi & duci fidem obedientiamq́; cuius militiæ iura, fœdera ac signa suscepimus indicto continuo & perpetuo bello, regno Sathanæ. Nunc ad propositum. Qui in bello ad hostes aut fugit, aut vult transfugere, vltimo supplicio afficitur, secundum leges. L. Desertorem. §. Is qui ad hostes. ff. de re millitari. L. Si quis aliquid ex metallo. §. Transfugæ. ff. de pœnis. Transfugæ ad hostes, aut secretorum nostrorum renunciatores, aut viui exurantur, aut furca suspendantur. Qua pœna ergo dignus erit, qui à Duce Christo, cui fidem dedit, & obedientiam promisit, fit transfuga ad crudelissimum omnium hostem Dæmonem? His accedit, quod secundum rigorem iuris militaris, miles si arma amisit, vel alienauit, capitis damnari potest. in d. L. Desertorem. §. Miles. Miles ergo Christi, qui abijcit, contem-

nit, &

t, & conculcat armaturam Christi, & scu-
m fidei, in quo posset, si vellet, secundum
ostolicam doctrinam, extinguere tela ne-
uissimi aduersarij, quam merebitur pœnam?
Quartò: Secundum legem non solum di-
inam, sed etiam ciuilem, blasphemus mor-
m meretur, vt est textus clarus in Authent.
t non luxurientur contra naturam, quam au-
ient. Ioan. ab Anania cap. 2. de maledic. ve-
ementer laudat, & magnifacit: & ita affirmant
concludunt Doct. vt attestantur Damhaud.
pract. crim. c. 61. nu. 26. & Iul. Clar. li. 5. sent.
Blasphemia nu. 3. Quæ tamen pœna hodier-
is temporibus non seruatur, ob defectum re-
gionis & iustitiæ, vt dicit Lucas de penna, in
. omnes. C. de delator. lib. 10. Seruanda
utem esset huiusmodi pœna, si esset magna
enormis blasphemia, quæ ex deliberato, &
olosoproposito procederet, vt Zasius lib. 1.
onsil. 19. annotat, & sic Boerius in decis. 301.
liquando practicatum in nobilibus & doctis
urijs tradit. Cogitet ergo Christianus qua
œna digni sint malefici, qui non solùm ver-
is, sed etiam facto maximas blasphemias
n Deum, B. Virginem & Sanctos iaciunt vt
laceant Dæmoniorum principi, cui magis
probatur, qui maiora scelera perpetrat. Com-
mittitur enim blasphemia facto, vt docet
Ludouic. de monte alto, in tract. de Repro-
batione Sententiæ Pilati, num. 6 pro qua do-
ctrina

ctrina faciunt quæ dicunt Franciſcus Squillacenſis de fide Cathol. cap. 15. & 16. & Ioan. Immolen. in Clem. 1. de vſur.

Quintò: Peccatum contra naturam, ſiue Sodomia, ſecundum ius ciuile etiam morte punitur, tam in agente, quàm patiēte. L. Cùm vir nubit in fœminam. C. ad L. Iuliā de adult. & in d. Authentica, vt non luxurientur contra naturam. 15. q. 1. can. Mulier. & 23. q 5. can. Reos. §. Qui coierit. Et quamuis textus in d. L. Cùm vir nubit innuat pœnam gladij: conſuetudine tamen receptum eſt, vt peccantes contra naturam, igne concrementur, vt docent Angel. in d. L. Damhauder in pract. crimin. cap. 96. num. 12. Iulius Clarus lib. 5. in §. Sodomia, & alij alibi. Quam conſuetudinem ſequitur Conſtitutio Criminalis Imperatoris Caroli V. in artic. 116. Quis igitur dubitat pœna mortis afficiendum eum, qui hoc enormiſſimum peccatum non dubitat exercere cum ſpirituali creatura, quod omnia peccata carnis malitia & enormitate ſuperat? Et confirmo. Si Iudęus Chriſtianam carnaliter cognoſcat, maximè accedente aliqua circunſtantia augente malitiam, morte plectitur, ſecundum aliquorum Doctorum ſententiam, quam etiam amplectuntur Conſtitutiones nouæ Mediolanenſium, ſub Rubrica de pœnis, cap. Iudæus, referente Menoch. lib. 2. de arbitr. Iudic. quæſt. caſu 290. idq; ob diſparitatem cultus & infideli-

elitatem. Quãto maiorem meretur pœnam, qui cum Dæmone coit, vbi non solùm naturarum diuersitas, sed etiam in nullo communicatio? De pœna Iudæi coëuntis cum Christiana, tractant ad longum Paulus Grilland. de pœnis omnifariam coitus. q.12. Boërius in decis.316. Menoch. doctè loco cit. Anthonius Gabrielius Roman. lib.7. communium conclusionum, conclus. 21. Marsil. in cons. 101. incipiente, Illumina quęso. Alexand. in cons. 99. vol.6. incip. Visa inquisitione formata contra Abraam. Oldradus de ponte, in consil. 333. incipien. Qualiter puniatur Iudæus cognoscens. Philip. Corneus lib.1. cons.114 incip. Licet primo aspectu. Canonistæ in cap. In nonnullis, cum Gloss. de Iudæis.

Sextò: Secundum leges humanas, qui crimen læsę maiestatis humanę committit, extremo supplicio afficitur. L. Quisquis. C. ad Legem Iuliam Maiest. & hæc communissima est sententia. Ergo multò magis, qui reus est læsæ maiestatis diuinæ. Quia grauius est diuinam, quàm humanam lędere maiestatem, cap. Vergentis. de hæret. & in Authentic. Gazaros. C. eodem tit. Sed nostri malefici sunt rei læsæ maiestatis diuinę. L. Etsi excepta. infra eod. tit. id quod ratio euidens demonstrat: declinant enim à partibus proprij sui domini & Regis, ad hostem regni, & cum eo pactum ineunt, contra proprium & summum suum princi-

pem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

pem, quod eſt de natura criminis læſæ maieſtatis. Sed non ſunt rei læſæ maieſtatis, quatenu damna in exterioribus inferunt, quia ſic in longè minora crimina incidunt, ergo quatenus pacta ineunt cum Dæmonibus, aduerſus Deum & regnum eius. Niſi quis ita impudens ſit, qui iudicet maius eſſe peccatum, hominem occidere, aut duos equos interficere, quam Deum abnegare, communioni Sanctorum abrenunciare, & pacta cum Dæmonibus inire. Sed omnes qui in congregatione apparent, & cum reliquis conuenticula frequentant, iam ſunt rei læſæ maieſtatis diuinæ: Aliàs non intereſſent tam fœdæ ſocietati.

Septimò. Secundum ll. haſce ciuiles, diuinatores, aruſpices, & ſimiles morte mulctantur, vt patet in L. Nullus. L. Nemo. L. Multi. L. Etſi excepta. ſed hi nulla damna inferunt in exterioribus. Ergo maiori ſupplicio afficiendi malefici per excellentiam, qui Deum ſuum derelinquunt & caſtra diaboli ſequuntur: quæ leges, diuinæ legi concordant, vt ex ſuperiotibus conſtat. Huc facit illud edictum Athalarici Regis Gothorum, cuius meminerunt Caſsiodor. lib. 9. Olaus Magnus lib. 3. cap. 19. de Gentium ſeptentrionalium varijs conditionib. & Petrus Gregor. lib. 34. Syntag. iuris vniuerſi c. 14. Maleficos, inquit, vel eos, qui ab eorum nefarijs actibus aliquid crediderint expetendum, legum ſeueritas inſequatur: quia

impium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

piumeſt, vos illis eſſe remiſſos, quos cœ-
ſtis pietas non patitur impunitos. Qualis
nim fatuitas eſt creatorem vitæ relinquere, &
qui potiùs mortis au&ctorem.

Octauò: Probat dictam concluſionem Lex
n. in C. Theodoſiano de malefic. & mathe.
Ne quis deinceps nocturnis temporibus, aut
nefarias preces, aut magicos apparatus, aut ſa-
crificia funeſta celebrare conetur. Detectum
enim & conuictum competenti animaduer-
ſione mactari perenni auctoritate cenſemus.
Quid aliud noſtri malefici agunt, quam quod
nocturnis temporibus ad opera diabolica pro-
ficiſcuntur, ad celebrandum magicos appara-
tus, ad ſacrificandum Dæmonibus, ad cul-
tum eorum perficiendum?

Poſtremò: Efficaciter hanc concluſionē pro-
bat conſtitutio quædam Electoris Saxoniæ, in
. parte 4. quam allegat Ioan. Georgius Go-
delmannus lib. 3. de magis & veneficis, cap. 11.
num. 19. Conſtitutionis autem verba è ger-
manico idiomate in linguam latinam ad ver-
bum tranſlata ſic habent. Si quis oblitus Chri-
ſtianæ fidei, cum Dæmone fœdus inierit, ope-
ratur, aut rem habuerit: talis perſona etiamſi
veneficio ſiue maleficio nemini nocumentum
intulerit, igne è vita ad mortem tollatur, & pu-
nietur. Qui vero abſq; dæmonis huiuſmodi
pacto aut fœdere, alicui veneficio ſiue male-
ficio damnum intulerit, ſiue id paruum ſiue

Magnum

magnum fuerit. magus aut maleficus, siue v aut mulier fuerit, pœnam gladij sustineb Hæc certè Constitutio iuri diuino & ciui congrua est, quantum ad primum eius men brum, quod ad propositum dictæ Concl sionis allegamus. Pacta cum Dæmone haber & rem, cùm spectent ad atrocissima crimin vt suprà ostensum est, maximam merent pœnam.

Prædictæ Conclusioni videtur obstare Constitut Criminalis Caroli V. in artic.109. Si quis malefici siue veneficio hominibus damnum aut no cumentum intulerit, morte ignis plectatur. S verò nulli damnum intulerit, pœnas patiatu pro delicti qualitate & quantitate, super qu re Iudex consilium requiret, prout infrà scrip tum est: Ex hac Constitutione sequi videtur quod si maleficus Deum abnegauerit, idolo latriam & apostasiam commiserit, conuentu diabolicos frequentauerit, cum Dęmone ren veneream exercuerit, sacramenta contempse rit, eisque abusus ad horrenda scelera fuerit, hominem, equum, aut vaccam non malefici necauerit, non sit morte afficiendus. Quisqui ratione vtitur, si quem in scientia gradum as secutus est, scire debet, non solùm leges, sed etiam Constitutiones ita interpretandas, vt omnis contrarietas vitetur, & absurdus intel lectus locum non habeat. L. Nam absurdum. ff. de bonis libertor. L. in ambigua. ff. de legib.

L. Scire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

l.Scire oportet.§.aliud. ff. de excuſ.tut.Alex-
nd.in conſil.83.incip. Viſa facti narratione.2.
ol. Ludouic. Roman. in conſil:485.incip.In
iſu propoſitæ conſultationis. Bart.in L.om-
es populi, in q.6. principali, in verſic.Iuxta
ræmiſſa quæro. ff. de iuſtit. & iure. Marſil.
n conſil.16.num.45.incip.Inclina cor meum.
t in conſ.85.num.8.incip.poſt redditum con-
ilium:& in pract.criminali.§.vltima.num.36.
ro quibus facit L.Scire leges.ff.de legib.Et il-
ud Hieronymi in epiſt.ad Galat.ca.1.& poſi-
um in 1.q.1.can.Marcion &Baſilides,relatum
Petro Ancharano in conſ.283.incip. In auxi-
ium veritatis,in penult.colum. Veritas non
onſiſtit in verbis ſcripturarum,ſed in eorum
ententia,non in ſuperficie, ſed in medulla,nō
n folijs,ſed in radice rationis. Nunc reſpon-
letur dictæ conſtitutioni. Secundum legem
liuinam & humanam,vt in præſuppoſitis hu-
us quæſtionis annotauimus, pœna eſt com-
penſuranda peccatis. Quare valdè abſurdum
eſt,& à ratione alienum, quod qui homicidiū
commiſerit, equum aut vaccam interfecerit,
ſit comburendus & morte afficiendus : Et is
qui profeſſionem Chriſtianæ fidei in Baptiſ-
mo ſuſceperit, eamq; abnegauerit, cum Dæ-
mone pactum inierit,idololatriam commiſe-
rit,cum Dęmone venerem expleuerit,& ſimi-
lia horrenda crimina perpetrauerit, veniat
abſoluendus à morte: hoc enim eſſet maioris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

facere equos & vaccas, quàm Deum & professionem nostræ fidei, grauius constituere, equos & vaccas interficere, quàm diuinam maiestatem grauissimè lædere, vt omnium sententia in hoc crimine contingit. Adhæc, quod vnquam crimen grauius in sacris literis idololatria & magia punitum est, aut etiam Sodomia? vt passim omnibus clarum est ex veteris testamenti libris. Velle ergo homicidam aut interfectorem vaccarum & equorum occidere, & perfidum fidei Christianæ abiuratorem, idololatram, diuinæ maiestatis reum, & pessimum Sodomitam conseruare, est iniquam stateram adferre, sine ratione contra legem Dei & hominum statuere, & absurdissimum inuehere in leges & constitutiones. Nam & Imperator infrà in Constitutione sua artic. 116. peccatum contra naturam pœna ignis plectendum decernit: sed propius ad constitutionem. Nomen maleficij aut sortilegij generale nomen est, conueniens omni superstitioni, & operationi, quæ diabolicam sapit cooperationem, vt constat ex Paulo Grillando de Sortilegijs, Damhauder. in practica Criminali, cap. 6. num. 79. & Doctoribus canonum in tit. de Sortilegijs. Cùm autem multæ sint superstitionis species, non omnes eandem habent malitiam, aut parem gradum in offensa. Principales autem species sortilegiorum sunt tres. Diuinatoria, Amatoria &

Vene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Venefica, quæ etiam ſpecies non ſunt pares in gradu malitiæ. Loquitur ergo Imperator in ſua Conſtitutione illa non ſecundum totam latitudinem maleficij, ſed ſecundum quod veneno vtuntur ad nocendum hominibus & iumentis: iuxta L. 1. huius tit. Grauius eſt veneno quàm gladio occidere, & eam ſententiam appræhendit, quam in d.L. diximus communiorem, & in praxi receptiorem, iuxta mentem Iulij Clari lib. 5. ſenten. in §. Homicidium, & Didac. Couar. in Clem. Si furioſus, de homicid. quod præbens aut propinans venenum non ſubſecuto effectu, ſcilicet morte, nõ puniatur pœna ordinaria, ſed extraordinaria, formato arbitrio ſecundum circunſtantias rerum occurrentium. Et quoniam liquida res eſt, ſubſecuto effectu pœnam decernit: Quando autem effectus non ſubſequitur, pendet ex arbitrio prudentis Iudicis aut diſcreti, qui ſi ſibi non ſit ſufficiens, requiret cõſilium, prout in Conſtitutionib. decernitur. Et ſic non loquitur Imperator de maleficis per excellentiã ſed tantum prout nocent veneno hominibus & iumentis. His addere poſſumus, quod cùm non omnia ſortilegia ſint eiuſdem malitiæ, etiam non ſemper pari pœna puniuntur, ſed arbitrium & conſilium habet locum, vt Plato in 11. de legib. Menoch. de arbit. Iud. qq. caſu 388. & Petr. Greg. in 3. par. Syntag. iur. vniuerſi, lib. 34. cap. tradunt: ſic d. Conſtitutio non facit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

mentionem maleficorum per excellentiam, ſed tantum quãtum ad effectum nocendi, mediante veneno. Atq; vt penitius hæc materia intelligatur, annoto breuius, quod latius extendit Alphonſ. Caſtrenſ. lib. 2. de iuſta hæreticorum punitione, cap. 12. ex doctrina Galeni, in opuſculo inſcripto, Quod animi mores corporis temperaturam ſequuntur. Tres ſunt cauſſæ, quare facinoroſi è medio tollantur. Prima, ne ſcelerati & peſſimi viuentes, alijs cõtumeliam, & damnum inferant Reipu. & eius membris. Sic Præſes ſiue Iudex ex officio tenetur prouidere ſuæ prouinciæ, vt purgetur à malefactoribus. Aliàs ſi ex ſua negligentia & conniuentia Reſpub. aut eius membra damna patiantur, fit reus culpæ & reſtitutionis damnorum. c. 1. de offic. iud. delegat. & DD. ibid. L. Congruit. ff. de offic. præſid. Hæc cauſſa facit, quod fures, ſicarij, homicidæ, & alij eiuſdem notæ facinoroſi è medio tollantur. Secũda cauſſa; vt alij ſimilis pœnæ timore, deterreantur à ſimilibus criminibus perpetrandis, iuxta illud Poëticum: Oderunt peccare mali formidine pœnę. Prima cauſſa ciuium inter ſe pacificum conuictum, & totius Reipub. conſeruationem per hoc, vt nemo alterum lædat, concernit. Secunda proſpicit bonis ciuium moribus, vt nemo atrocia crimina cõmittat. Intereſt enim Reipubl. vt bonos ciues habeat. Multi enim natura, aut praua conſuetudine

ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſunt procliues ad ſcelera, qui pœna mortis deterrentur: & alij pœnas flagitioſorum perſpicientes, etiam exemplo fiunt cautiores, iuxta illud Salomonis: Peſtilenti flagellato, ſtultus ſapientior erit: & iterum: ſtulto pereunte ſapiens aſtutior fit. *Prouer.10.* Ex hac radice multæ ſunt leges, imponentes pœnam mortis, propter crimina, quę nulli nocent, niſi ipſi peccanti: vt de diuinis, magis, eos conſulentibus, blaſphemis, idololatris, Sodomitis, Baptiſmum reiterantibus, & ſimilis farinæ ſceleſtis hominibus. Tertia cauſſa, propter quam ſcelerati de medio tolluntur, eſt bonum ipſius hominis mali, ne de die in diem in peius prolabatur, & maiora inferni ſupplicia pati cogatur: omnes tres cauſſæ vt plurimùm militant in maleficis & ſagis. Quare Damhaude. in pract. crim. cap 61. num. 136. rectè definit, cùm ait. Quanta mala hoc pernicioſiſſimum genus hominum nuſquam non regionum faciat, cuiuis hominum eſt notiſſimum. Amplius enim hi pernitioſiſſimi homines mēdacijs, ſuperſtitionibus pleniſſimi ſua malignitate obſunt, quàm boni quiuis, aut precibus, aut pietate proſunt. Plus incommodi Reipub. Chriſtianę illi inferunt, quàm hi commodi conferunt, niſi Deus obſtiterit. Ideoq; non ſunt vſpiam tolerandi, ſed vbiuis locorum potius tollendi funditus, omnium creatore ſic præcipiente, Exod. 22. Maleficos non patieris viuere. Hæc ille.

Tertia Conclusio. *Iustè malefici pœna ignis interficiuntur.*

PRimò, quatenus Deo abrenunciant, & ad diaboli societatem declinant. Apostatæ enim perfidiæ pœna hæresis puniuntur. Hostiensis & Panormitanus in cap. 1. de Apostat. pœna autem hæresis est meritò ignis. ex Ioan. 15. Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum & in ignem mittent, & ardet. Ad hunc finem allegatur à Panormitano, Ioanne Andrea, & Hostiensi in cap. Ad abolendam, de hæreticis. Sunt etiam malefici præuaricatores, qui quasi spinæ euellentur vniuersi, quæ non tolluntur manibus, igneq; succensæ comburentur vsque ad nihilum, 2. Reg. 22. Secundò, quia committunt peccatum contra naturam, cui secundum legem diuinam, & iustam iudiciorum receptam consuetudinem, debetur pœna ignis. Tertiò, lex ciuilis in L. Nullus aruspex, in hoc tit. pœnam ignis etiam ponit, quam nunc passim praxis criminalis obseruat. Imò tempore B. Gregorij hæc pœna pro Magis Romæ fuit in vsu. Nam lib. 1. Dialogor. cap. 4. attestatur, quod eo tempore, quo primum malefici in vrbe Romana depræhensi sunt, Basilius quidam in magicis operibus primus, exardescente zelo Christiani populi, Romæ igne crematus sit. Et quamuis ad mentem

m ll. malefici viui essent comburẽdi, tamen
uando ad cor redeunt & conuertuntur, strã-
ulati prius in multis locis comburuntur, ne
nta & atrox mors desperationem inducat: &
l obseruandum, nisi speciales circunstantiæ
iud suadeant, vt alibi traditum est.

Aliquæ sunt ponendæ obiectiones contra prædictas onclusiones, & soluendæ, quibus aliqui aduocati maleorum vtuntur.

Prima obiectio. Malefici non sunt occiden-
i propter abnegationem fidei, aliàs omnes
Christiani forent occidendi: quia fidem abne-
ant, quoties præcepta Christi non seruant. 2.
d Timoth. 3. Erunt homines seipsos amantes,
cc. voluptatum amatores magis quàm Dei,
abẽtes speciem quidem pietatis, virtutem au-
em eius abnegantes. Et confirmatur exemplo
. Petri, qui, vt Euangelistæ attestãtur, ter Do- *Matth. 26.*
ninum abiurauit & negauit, & tamen non fuit *Marc. 14.*
apitis damnatus. Et quotus quisq; est nostrũ, *Luc. 22.* *Ioan. 15.*
qui id ipsum non facit, id est, Deum non abne-
get, & Dęmonio non adhęreat? siquidem om- *Ioan. 8.*
nis qui facit peccatum, seruus est peccati: & qui *1. Ioan 3.*
committit peccatum, ex diabolo est, quoniã
ab initio peccat. Hoc argumentum magni fa-
cit & exaggerat sæpius VVierus.

Respondetur ad hanc obiectionem, quod
maxima est differentia inter Christianos mor-
taliter peccãtes alijs peccatis, & inter maleficos

Deum abnegantes. Sicut enim non omnis mortaliter peccans eſt hæreticus, vt docet Franciſcus Squillacenſis, de fide Cathol. cap. 22: Ita non omnis peccans abnegat Chriſtum eo modo, quo malefici. Ad cuius rei declarationem notandum eſt ex S. Thoma 2.2. q. 12. art. 1. & alijs Theologis alibi, quod apoſtaſia importat retroceſsionem quandam à Deo, quæ quidem diuerſimodè fit, ſecundum diuerſos modos, quibus homo Deo coniungitur. Homo autem Deo coniungitur tum per fidem, tum per debitam & ſubiectam voluntatem ad obediendum præceptis eius: tum per aliqua ſpecialia ad ſupererogationem pertinentia, ſicut per religionem, clericatum, aut ſacrum ordinem. Nunc ad argumentum. Impropriè eſt apoſtaſia, quando aliquis retrocedit à Deo per inobedientiam & tranſgreſsionem mandatorum Dei, & non ſubdit ſuam voluntatem diuinis præceptis, vt contingit in omni peccato mortali. At propria & peſsima eſt apoſtaſia, omnino à Deo recedere, per expreſſam abnegationem Chriſtiani nominis, & renunciationem profeſſionis in Baptiſmo ſuſceptæ, quod eſt ſtatum Chriſtianæ religionis derelinquere, & ſeruitutem Dæmonis aſſumere: quod nullus hominum facit præter maleficos: & hæc poteſt dici apoſtaſia perfidiæ. Dicitur ergo largo modo infidelis & fidem negare, qui non ambulat ſecundum legem mandatorum Dei, quatenus non

ꝑeratur conformiter ad præſcriptum fidei. Si-
ꝑle exemplum habere poſſumus in odio Dei.
ꝑmnis enim mortaliter peccans, aliquo modo
ꝑeum odio proſequitur. Nam ſcriptum eſt:
ꝑi malè agit, odit lucem: non tamen omnis
ꝑeccator peccat peccato odij Dei ſpecialiter
ꝑmpti, contra charitatem Dei, vt apud Theo-
ꝑgos in confeſſo eſt. Ad quod penitius intelli-
ꝑndum, obſeruandum eſt cum Scoto in 2.d.
ꝑ.& Gabriele ibidem d.35.q.vnica, art. 4.dub.
quod auerſio à fine vltimo, ſcilicet Deo, du-
ꝑlici modo intelligi poteſt: Formaliter, & Vir-
ꝑualiter. Formaliter, quando in auertendo
ꝑabet vltimum finem pro obiecto poſitiuè vel
ꝑriuatiuè. Poſitiuè, vt ſcilicet voluntas nolit
ꝑlum finem actu poſitiuo: & hoc eſt propriè
ꝑdio proſequi Deum, & formaliter proprio
ꝑeccato ſe auertere à Deo, nec aliud hoc pecca-
ꝑum habet obiectum à Deo. Virtualiter auer-
ꝑitur à Deo, quando auertitur ab aliquo ne-
ꝑeſſario ad conſequendum vltimum finem:
Sicut infirmus dicitur ſe auertere à ſanitate,
quando auertit ſe à poculo amaro, ſine quo
non poteſt haberi ſanitas. Auerſio formalis
conſtituit diſtinctam peccati rationem, nec
formaliter includitur in quolibet peccato
mortali, ſed efficit ſpeciale peccatum, ſcilicet
odium Dei. Virtualis autem auerſio commu-
nis eſt omni peccato mortali. Quia in omni
mortali voluntas inordinatè ſe habet, reſpectu

Duobus modis quis ſe poteſt à Deo auertere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

aliculus necessarij ad vltimum finem, ratione diuini præcepti. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata Dei. Conformi ratione in nostra materiâ dicere possumus, non omnis peccans formaliter Deum abnegat, vel explicitè, vt aliqui dicunt, quemadmodum malefici & sagæ, qui expresse Deo, professioni in Baptismo suscepto, & communioni Sanctorum abrenunciant, & declinant ad inimicum, eique suam operam addicunt. Quod nec etiam hæreticus facit, qui quamuis proprio sensu ductus aliquem fidei articulum ex errore neget, quem putat nō esse articulum fidei, nec ex pertinacia vult suum iudicium Ecclesiæ submittere, tamen non abnegat, nec quidem abnegare Deum cogitat modo prædicto. Quod obijcitur negatio S. Petri: nihil facit ad propositum. Quæ enim est similitudo illius negationis, & abrenunciationis maleficorum & sagarum? Petrus metu mortis Christum quidem ore negauit, non tamē corde recessit, nec in partes Iudæorum declinauit, nec consilium aut pactum inijt contra Dominum suum. At malefici à Dæmone tentati in tam crudele facinus perfidiæ consentiunt, vt abiurent suam professionem, Dæmonem sequātur, venerentur, ac cum eo conspirēt contra regnum Dei. S. Petrus statim ad cor redijt, peccatum defleuit, & reuersus est ad Dominum: Sed sagæ & malefici etsi à Dæmone se deceptos recog-

nos-

ant, perditum tamen ſtatum ſequuntur,
dies in peius relabuntur, nec reſipiſcunt.
ndum enim eſt id, quod omnibus notiſ-
m, humanum eſſe cadere, quod & Petro
dit, ſed diabolicum eſſe perſeuerare: quod
omnibus maleficis conuenit. Sanè miſeri-
liter ſubueniẽdum eſſet tam miſerè à cal-
iſſimo hoſte deceptis, & mitiùs cum eis a-
dum, ſi excuſſo iugo ſeruitutis, ad Deũ per
nitentiam, & veram peccatorum cõfeſſio-
n redirent, & non in tã miſerabili ſtatu per-
erent cum periculo animæ & corporis. At
maximo numero pauciſſimi excutiunt du-
n illam ſeruitutem, ante finem vitæ, ſi non
manus iuſtitiæ deueniant. Tunc cùm iam
aſi de vita deſperant, ob peccata commiſſa,
etu mortis & inſtructione ſana concutiũtur,
ſerum ſtatum recognoſcunt, in quo ſi diſce-
rent impœnitẽtes, (quod communiter fieri
let, quãdo morte naturali præueniuntur) ſi-
dubio igne perpetuo cremarẽtur, quẽ pœ-
tentes Deoq́; recõciliati, tẽporali & quidem
euiſſima ignis pœna redimũt, ſi iuſtitia pub-
ca puniãtur. Ex qua cauſſa profectò crudeles
õ ſolùm in Remp. ſed etiam in corpus & ani-
am maleficorum hominũ ſunt illi, qui ipſos
on conuerſos per pœnitentiã oportunã, & li-
erã & firmã, liberare contendunt, aut conſul-
tione fugæ, aut patrocinio, aut potenti de-
nſione, vt ſic in ſtatu diabolico moriantur:
Quaſi

Quaſi miſericordia ſit parcere corpori, ob a
quem humanum reſpectum, contra ordin
charitatis, qui requirit vt magis anima pro
mi diligatur, quàm etiam corpus propriu
S. Auguſt. lib. 1. de doctrina Christiana cap.
& S. Thomas 2. 2. q. 26. arti. 5. & deinde in æte
num anima & corpus ardeant, quod Dæm
maximè in hoc opere deſiderat, vt habeat e
ſocios in pœna, quos imitatores & particip
ſceleris fouit in hac vita. Conſiderandum i
lud: Momentaneum eſt quod delectat, ſed a
ternum quod cruciat: quod nos ad noſtru
propoſitum tranſponere poſſumus. Momen
tanea in hac vita pœna pro magnis ſceleribu
eſt, quæ cruciat: ſed æternum gaudium in cœ
leſti patria, quod delectat. Perpendendum et
iam aliud Auguſt. ad Vincẽtium Donatiſtam,
inſertum 23. q. 4. can. Nimium. Non omnis,
qui parcit, amicus eſt, nec omnis qui verberat,
inimicus. Meliora ſunt vulnera amici, quàm
blanda oſcula inimici. Melius eſt cum ſeueri-
tate diligere, quàm cum lenitate decipere. At-
que hîc paucis recolendum eſt & reſponden-
dum, quod quidam aduocati horum clientu-
lorum objiciunt contra quoſdam Magiſtra-
tus, magos & maleficos pro officio ſuo & po-
teſtate tradita perſequentes, quod audito no-
mine malefici, aut ſagæ, clament: Ad ignem;
non ſecus atq; olim Tyranni contra Chriſtia-
nos & Martyres clamitabant: Ad Leones. Ta-
lem

clamorem necdum audiui: si tamen iùdi-
liqui non ex temeritate, aut sanguinolen-
ed Zelo iustitiæ & amore diuinæ maiesta-
ronuncient dicta verba de maleficis & sa-
on video quam Tyrannidem ostendant.
velimus damnare Hieronymum in regu-
onachorum, part. 3. tract. 9. cap. 7. dicen-
. Non est crudelitas pro Deo crimina pu-
, sed pietas: aut multò magis clamantem &
a repetentem Dominum apud Ieremiam
rguere. Gladius ad Chaldæos, gladius ad *Ierem.* 50.
nos, gladius ad fortes illius, &c. Si gladius
haldæos & diuinos, nunquid ignis ad ma-
& maleficos ob excellentiam, quorum
nina grauissima diuinam maiestatem læ-
t, & Dei Optimi Maximi indignationem
uocant, vt iustè nobis irascatur. Crescente
n malitia crescit & pœna, quæ commensu-
r culpæ. Si ergo Chaldæi & diuini, secun-
n Dei sententiam, gladio puniuntur, sicut
m tales capitaliter leges ciuiles in hoc tit.
atuerunt puniendos: nescio quid iniusti-
committatur, si malefici & magi sic dicti,
criminum magnitudinem, pœna ignis af-
antur.

Secunda Obiectio. Malefici & sagæ non sunt
m puniendi ob pactum initum cum Dæ-
ne, cùm hoc pactum imaginarium sit, &
o dicat huiusmodi esse, nisi delusæ mulie-
, cùm etiam impossibile sit tale pactum.
Hoc

Hoc argumentum latius deduximus & c
futauimus in 1. parte superioris tractatus
confeſſ. maleſ. prælud. 6. à pag. 23. & 35. qu
lectorem eò remittimus.

Tertia Obiectio. Non ſunt etiam maleſici co
burendi, ob peccatum venereum contra na
ram cum Dæmone commiſſum. Quia hoc
iam imaginarium, & impoſſibile eſt. Hoc
gumentum etiam ad longum formauimus
diſſoluimus in d. tract. part. 1. concluſ. 5. à p
191. Ideo lector illum locum videat.

Quarta Obiectio. Non etiam ſunt igne a
ſumendi, propter incantationes frugum,
ductionem grandinum & tempeſtatum: qu
huiuſmodi etiam efficere non poſſunt, cù
excedat eorum potentiam. Etſi pro reſpo
ſione huius argumenti multa dicta ſint in
4. q. 4. tamen hîc breuius reſpondendum e
Ad memoriam reducendum eſt, quod ali
tractatum eſt in ſuperioribus, Dæmonem
DEO permittente, concurere ad huiuſmo
maleficia cum maleficis & ſagis, & niſi ip
concurrerent, Dæmonemque in auxiliu
ex pacto vocarent, effectus non ſequeretu
Quare rectè Gloſſa interlinearis in Exod. 2
in illa verba: Maleficos non patieris viuer
interpretatur: Cooperatores & adiutores Dia
boli. Et licet homo phyſicè & naturaliter ta
les effectus proximè attingere nequeat, cùm
eius poteſtatem excedant: concurrit tame

tal

nquam caussa partialis moralis, voluntate & nsensu, accedēte etiam aliqua non rarò actio- ne exteriori physica, & conatu præuio. Quæ mnia sufficiunt, vt culpa imputetur, & pœna fligatur. quia quando voluntas & consen- s præbent efficacem caussam effectui malo nsecuto, facientem & consentientem par œna constringit, secundum Sacram Scriptu- m, & vtrumque ius. Rom. 1.86. d. can. faci- tis. 2. q. 1. can. Notum. cap. 1. de offic. & potest. dic. delegati. Agentes & consentientes pari œna Scripturæ testimonio puniuntur. & L. quenquam. C. de. Episcop. & cler. & L. uisquis. C. ad Legem Iul. Maiest. Quod ma- mè verum est, quando auxilium dans & ooperans, se ad maleficium committendum adunauerit, vt multis allegationibus com- robat Marsil. in practica §. Constante. num. 5. & in cons. 34. num. 7. & consil. 67. num. 44. alibi. Maleficus autem semper coadunatur æmoni in talibus operationibus, in ordine l effectum. Confirmo latiùs communi Ca- onistarum & Legistarum doctrina, quod uando auxilium dans est caussa proxima ma- ficij, eadem pœna, qua principalis, punitur: hanc esse communem, attestantur ex alijs Di- ac. Couarr. in Clement. Si furiosus, de homi- id. Iulius Clarus lib. 5. §. fin. pract. Criminalis, .90. & Damhauder. in pract. Criminali cap. 3. Quod maximè obtinet secundum Iulium

Cla-

Clarum &Marsilium in cons.25.num 8.quan
do delictum committitur præuio tractatu
vel deliberatione, & accedente consensu eius
qui cooperatur: quæ nostris magis conueniũt
Nam semper quando volunt concurrere ad
inferendum aliquod maleficium, & calamita
tem, prçuio consilio, tractatu, & deliberatio
ne in nocturno conuentu, aut secretè commu
nicant, & medijs à Diabolo præpositis se ac
cingunt. Sic iam proximè in quatuor tempo-
ribus Pentecostes, nocte diuidente dies Iouis
& Veneris, hoc Anno Domini 1591. tractatum
habuerunt de perditione fructuum & fru-
mentorum, cuius effectum Deus orandus est,
vt auertat. Ex quorum congregatione, Deo
omnia suauiter disponente, & Iudicum corda
mouente, quamuis nec duo menses à tempore
tam sceleratæ congregationis transierint, iam
aliqui & aliquæ interceptæ sunt, & flammis
absumptæ, quæ tractatum aperuerunt, imò
etiam admonuerunt, vt diuinam precibus in-
terpellarent homines maiestatem, vt eorum
conatus impediret, & potestatem dirigeret ad
prosecutionem iustitiæ. His addo, quod non
solùm consensu & præuio tractatu maleficus
concurrit ad maleficia incantationis & perdi-
tionis frumentorum, per aëris perturbatio-
nem, sed procedit ad actum proximiorem,
quem potest exercere, & putat efficacem ad
executionem maleficij. Quando effectus ex
defi-

efinitione tractatus, aut proposito malæ voluntatis expediendus est, signum & symbolum externum ex pacto admouet, quo excitus Dæmon prosilit, & concurrit ad productionem effectus suæ potentiæ congruentis. Sic quando excitanda pluuia, Saga scopas erigit, ut aquam in nomine Dæmonis post tergum in aërem proijcit: vel si velit grandines fieri, forte ex præscripto Dæmonis, silicem percutit aliquo instrumento ligneo aut ferreo, quemadmodum quidam fecit superiori Anno 1591. circa festum S. Iacobi, non procul hinc, quando grandinis lapidatione in certis quibusdam locis, & non alijs, ad vnum miliare circa, & prope ciuitatem hanc, maximum damnum vineis inuectum est, & auena in agris grandinibus triturata in multis locis. Talibus signis principalis operans prouocatur, quando maleficus, quem potest proximum conatum ad effectum exercere, adhibet. Si ergo qui dat signum furanti ad furti perpetrationem, furti fit reus. ff. ad L. Iul. peculatus. L. Sacrilegij. §. Si quis ex metallis, & qui dolosè ac malignè dando signum, & occasionem ad homicidium concurrit, vt homicida punitur. L. Item si obstetrix, ibi: Quemadmodum. ff. ad L. Aquil. L. cuiusq;. ff. ad L. Iuliam Maiest. L. Nihil interest. ff. ad L. Cornel. de Sicar. Damhauder. in pract. crim. cap. 72. Quomodo non punitur incantationis signum dans diabolo, ad nocendum homini-

 bus,

bus, & rebus ad eorum conſeruationem neceſſarijs?

Quinta obiectio. *Nunc quidam craſſorum ingeniorum, vt intelligo, ſic argumentantur. Deus permittit maleficia fieri, & maleficos viuere, ergo non ſunt puniendi, & è vita tollendi.*

TEMPORE. S. Auguſt. quidam hoc argumento contendere volebant diuinationes non eſſe malas, nec Deo diſplicere, vt eſt videre apud S. Auguſt. in lib. de diuinatione, cap. 1. Reſpondetur breuiter ad argumentum, ſi quid probaret: concluderet homicidia, adulteria, blaſphemias, crimina læſæ maieſtatis tam diuinæ, quam humanæ, & omnia ſcelera non eſſe punienda. Quia Deus ea fieri permittit, & non ſemper punit in hac vita, vt videmus. Non ergo ſequitur, Deus ea fieri permittit, & non punit: ergo ſcelerati homines non ſunt è vita tollendi. Sed bene hinc inferimus ea eſſe mala, quia Deus prohibuit fieri, magiſtratuiq; mandauit, vt ſcelera puniant, & ipſe etiam quædam flagitia ſeueriſſimè puniuit, vt paſſim patet in veteri teſtamento, & ſic Iudicibus etiam imperauit, vt maleficos non ſinant viuere. Magiſtratus enim non ſine cauſſa gladium portat, eſt enim Dei miniſter, vindex in iram ei, qui malum agit, vt Paulus ait. & S. Petrus in epiſt. inquit. Subiecti eſtote omni humanæ

Exod. 22. *Rom. 13.* *1. Petr. 2.*

manæ

nę creaturę, propter Deum, siue Regi, quasi
excellenti: siue Ducibus, tanquam ab eo mis-
ad vindictam malefactorum, laudem verò
bonorum. Sic igitur licet Deus scelera per se
nunc non puniat, dedit tamen magistratui pu-
niendi non solũ potestatem, sed etiam manda-
tum, vt puniant. Quę caussa est, vt magistratui
imputetur ad culpã, si gladio non vtantur pro
officio iniuncto, & sinant sceleratos cum scan-
dalo multorum & reipub. detrimento viuere.
In hoc propositum faciũt ea, quæ Orig. hom.
super lib. Numer. adducit, occasione illo-
rum verborum Num 25. vbi cùm populus Is-
raël fornicatus esset cũ filiabus Moab, Domi-
nus iratus ad Moysen dixit. Tolle cũctos prin-
cipes populi, & suspende eos contra solem in
patibulis, vt auferatur furor meus ab Israël.
Orig. hîc ait. Populus peccat, & principes o-
stentantur contra solem. Iidem ad examinan-
dum producuntur, vt arguantur à luce. Vi-
des quæ sit conditio principum populi, non
solum pro suis proprijs arguuntur delictis,
sed & pro populi peccatis coguntur reddere
rationem, ne ipsorum sit culpa, quod populus
deliquit, ne fortè non docuerint, ne fortè non
commonuerint, neq; soliciti fuerint arguere eos,
qui initium culpæ dederint, vti ne contagio
pergeretur in plures. Hæc enim omnia fa-
principibus imminẽt & Doctorib. Si enim
his hæc nõ agentibus, nec solicitudinem ge-

rentibus circa plebẽ, peccauerit populus, i ostentantur, & ipsi ad iudicium producunt Arguit enim eos Moyses, id est, lex Dei, ve negligentes & desides, & in ipsos conuerte iracundia DEI, & cessabit à populo. H Origenes.

Dubium hic resoluendu est, quod aliquando in hac m teria occurrit, ob frequentia sceleris.

Quid dicendum sit de pueris, qui incidu in crimen maleficorum?

IN his locis pueri vtriusq; sexus, hisce ann reperti sunt, hoc detestabili crimine infect

Certum est ex communi Doctorum se tentia, quod impubes etsi sit doli capax, no punitur capitali pœna, aut membri mutil tione, nisi sit proximus pubertati: de qua m teria tractant Iulius Clarus lib. 5. §. fin. practi Criminal. q. 60. Marsil. in pract. §. Quoniam num. 96. & alij alibi. Impuberes autem censen tur secundum DD. in c. 1. & 2. de delictis pue rorum: fœminæ vsq; ad 12. annum, masculi vs que ad 14. annum, quantum ad peccatum car nis. Sic etiam minor ętate excusatur à pœna o dinaria Sodomię, Socinus Iunior lib. 3. cons. 7

Menoch.

nochius lib.2. de arbitr. Iudic. qq.caſ.329.
per autem illa regula iuris habenda eſt ante
los, quòd fere in omnibus pœnalibus iu-
ijs ætati & imprudentiæ ſuccurrendum eſt,
ere.ff.de regul.iuris. Si autem infans mini-
ſit doli capax, in totum excuſatur à pœna.
nfans.ff.ad L.Corneliam de Sicarijs.Clem.1.
homicid.Si autem quis ſit doli capax,& pro-
nus pubertati, tenetur non ordinaria, ſed
itiori pœna. L. Auxilium. §. In delictis.ff.de
noribus.Quando autem puer ſit doli capax,
dicis arbitrium requiritur. Quia quidam
ius, quidam tardiùs fiunt doli capaces,&ita
nnunquam etiam contingit, quod malitia
atem ſuppleat. Ioan. Andr. Hoſtienſ. Pa-
rm. Ioan. ab Anania in cap.1.de delict. pue-
rum,& alij alibi ex Dialogis S. Gregorij re-
runt, Diabolum è manibus Patris eripuiſſe
uerum quendam quinq; annorum, iuranté
t blaſphemantem Deum: quod Deus non
ermiſiſſet, ſi ille infans non fuiſſet doli ca-
ax.Ex circunſtantijs ergo iudicandum eſt, an
uer ſit doli capax, & quando malitia ætatem
uppleat. Huc facit id, quod narrat Aelianus
ib. 5. variæ hiſtor. cap. 16. de puero ob ſacrile-
gium damnato, his verbis. Puer cum auream
Laminam, quæ ex Dianæ corona deciderat,
ſuſtuliſſet, in iudicium adductus eſt. Iudices
igitur crepundia, talos & auream laminam
propoſuerunt puero: qui cum iterum ad au-

rum inclinaret, plexus est tanquam sacrilegus nec ætati veniam dederunt, sed flagitium & scelus vindicauerunt. Quantum ad casum præsentem, in materia magiæ & maleficorum, si puer 8. 9. 10. 11. annorum aut plurium deprehendatur, diligenter incumbendum inprimis vt ad meliorem frugem & viam salutis reducatur: quia in tam parua ætate, astutia Diaboli & malorum hominum, etiam nonnunquam propriorum parentum malitia, pueri in hoc peccatum seducuntur, seducti ob ignorantiam teneræ ætatis nesciunt quid remedij adhiberi possit, imo etiam ex instructione Diabolica tenent in secreto, & nemini mortalium extra consortium more omnium maleficorum reuelant. Contingit tamen quandoq; vt puto ex singulari diuina dispositione, quod ex simplicitate vel alia caussa, pueri, qui secretum tenere non possunt, prodant congregationes & tractatus maleficorum nocturnos, vt experientia compertum est in nostris partibus. Deinde, etsi pueri ante decimum quartum annum sint doli capaces, & culpam incurrant in multis delictis, præsertim quando sunt proximi pubertati, id est, ingressi decimum quartum annum, & consequenter possint puniri etiam in corpore: non puto tamen esse hoc etiã ex Iudicis arbitrio faciendum acerbiùs in hoc crimine, sed forte virgis castigandũ, iuxta illud Dyni relatũ ab Alberico in L. 1. §. Impubes, in

verbo.

erbo. Ferula. ff. ad Syllan. Castiga iuuenem ferula, furca senem, peccantem iuuenem corrige, pende senem. Huc facit quod communiter, minores 14. annis non debent torqueri, nisi ferula, aut virgis terreri, non tam ad condemnandum, quam ad inquirendum. Post decimum quartum annum completum iudicis arbitrium potest habere locum, an in tam graui crimine in minorem ætatem sit mortis supplicium statuendum, ex circunstantijs occurrentibus in casu, vt, si talis diu fuerit in tali crimine, an perpetrauerit plurima alia crimina, quæ solent hoc crimen comitari: vt sunt Sodomia, rerum sacrarum abusus, & similia, an magno dolo & astutia prædıtus, an spes constantis conuersionis & emendationis: his & similibus considerandum, ne si fortè corpori parcatur, & ætati, anima cum corpore intereat. Pro hoc dicto facit L. Excipiuntur. ff. ad Syllan. vbi puer non multum à puberis ætate distans, qui ad pedes Domini cubuerat, cum occideretur, nec posteà cædem eius prodiderat, capitalem patitur sententiam. Vbi Bald. inquit, ex pluribus concurrentibus, augetur delictum, & ex multis delictis resultat plena probatio, etiam ad condemnationé capitalem, contra impuberé. Et putat ibidem Bartolus eandem esse rationem, vbicũq; dolus impuberis euidentissimè arguitur: Quod eius dictum nimis esse seuerũ existimo cũ Angelo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

in L. Impuberem. ff. de furtis. Et exempla allata ex B. Gregorio & Aeliano ostendunt, in enormibus non parci ætati, quando malitia ætatem supplet. Comprobat idem Constitutio criminalis Caroli V. in art. 164. vbi declarat, quid cum furibus minoris ętatis faciendum sit, & statuit, quod si nec tales fuerint 14. annorum, non afficiantur morte: Si autem propemodum 14. annum compleuerint, & furtum graue sit ex circunstantijs, ita vt malitiâ videatur supplere ætatem: Iudicum officium erit consilium inquirere, quomodo tales fures sint puniendi vel in bonis, vel in corpore, vel mortis supplicio. Vbi patet, quod consideratis circunstantijs Iudex potest moderare pœnam, etiam vsq; ad vltimum supplicium inclusiuè. Hinc argumentum formo. Sic hoc locum habet in minoribus criminibus, iuxta iura prędicta, quando magis obtinebit in atrocissimis & enormibus, in quorum genere summum sibi vendicat locum crimen maleficorum & sagarum, ob magnitudinem scelerum. Et si puer nec dum pubes iuxta d. L. Excipiuntur, in capitalem pœnam condemnatur, quod dolo præsumpto cædem sui Domini non reuelauerat: quid patietur puer castra Diaboli sequens, tractatus & nefanda scelera contra Rempub. & propriam Patriam cognoscens, nec ea reuelans? Quamuis enim Iudex in leuioribus & minoribus criminibus pronior ad absoluendum liberum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

andumq; esse debeat, in grauioribus atrocioribusq; tamen contrarium sentiendum, maximè quando tendunt in diuinę humanæq; maiestatis offensam, & communis boni detrimentum, iuxta ea quæ Marsilius in pract. §. Occurrunt, numero vlt. in fine libri, Damhaud. in practica cap. 150. num. 6. & alij alibi annotant; quod multis iuribus probari posit. Quia maior est fauor diuinæ humanæq; maiestatis & Reipub. quam priuatarum personarum. In hoc crimine quando quis reus inuenitur, non facilè est banniendus, aut relegandus extra fines Prouinciæ, aut Dominij: quia cum crimen etiam dependeat à cooperatione Dæmonis, facilè nocte redeunt ad suos, vt conuentui adsint, quando agitur contra salutem Patriæ, vt iudices nostri non rarò percipiunt ex confessione reorum de alijs, qui extra prouinciam fugerunt, moti conscientia patrati sceleris, & timore pœnæ, & in exemplo allato in prima parte tractatus patet de Anna Rouer, quæ Coloniæ habitauit, & tamen nocte ad conuentum redijt in Hetzenroderheidt. Aliud etiam ad hoc dicendum mouet, etsi, quando banniuntur aut relegantur, putentur conuersi ad mentem, tamen in tanto timore est quasi coacta conuersio: Et ita quando sunt in banno & exilio, in pusillanimitate & desolatione ambulant, & Dæmon diligens in officio magnis & terribilibus tentationibus eos aggreditur, vt quasi

desperent. Qua ratione superi- ri anno quædam saga in proximo loco, fuit bañita ex caussa mouenti: cùm paululum abfuisset, voluntariè se iterum obtulit magistratui, & maluit pati pœnam mortis (quam etiam æquo animo pertulit) quam diutiùs intolerabili vexationi immanissimi inimici subesse extra prouinciã & patriam. Vt tamen hoc addam, non auderem vnquam consulere iudici in conscientia, vt in hoc enormissimo crimine arbitrium extenderet ad vltimum supplicium, ante decimum sextum annum completum, nisi maximæ circunstantiæ accederent, quamuis de rigore legis aliud fieri posset: Ante talem ætatem minor esset custodiendus in tolerabili custodia, & instruendus: quo tempore elapso, si non sit ex circunstantijs adiunctis spes firmę constantisq; conuersionis, adhuc est locus iustitiæ, in quam sententiam, in genere loquẽdo, consului superiori tempore.

QVAESTIO II.

An corpus malefici mortui in carcere sit sepulturæ tradendum, vel comburendum, aut aliqua pœna afficiendum?

Vidi quandoq; dubitatum, & etiam memini in quodam casu erratum in hac re. Qua de caussa breuiter quid sentiendum, hoc in loco resoluere statui.

Ante

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Ante resolutionem præmittenda hæc prima distinctio, quod sic moriens in carcere: aut moritur naturali morte ante confessionem criminis: aut post eius confessionem. Secunda distinctio. Aut ipsemet reus infert sibi mortē conscientia perpetrati sceleris motus: Aut aliqua debilitate illata ratione torturæ, aut accidentaria incidit in morbum, & moritur in vinculis. Nunc pro resolutione, sit

Prima Conclusio. *Si maleficus aut reus alterius criminis capitalis morte naturali in carcere moriatur ante criminis confessionem, aut legitimam probationem, neutiquam in corpus sæuiendum, sed sepulturæ ecclesiasticæ tradendum est.*

IN hac Conclusione non puto doctum dubitare posse. Cùm enim crimina morte extinguantur, L. Defuncto. ff. de public. iudic. Gloss. Bartol. Bald. & communiter DD. ibidem. A fortiori hoc verum est in casu nostræ Conclusionis, vbi nec confessione, nec probatione de delicto constat. Præterea talis Christianus est, nec de crimine conuictus, ob quod Ecclesiastica sepultura priuari debeat. Quare more aliorum Christianorum, hoc corpus sepelire conuenit.

Secun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Secunda Conclusio *Si Iudex aliquem ob indicia & suspicionem maleficij in carcere detentum, morbo aliquo aut infirmitate correptum, & mortuum ante criminis confessionem, aut probationem, habuerit, & postea in corpus pœnam statuerit, aut illud deferri in locum publicæ executionis, ad sepeliendum in loco ignominioso, aut ad afficiendum aliqua ignominia curauerit: hæredes aut consanguinei possunt contra talem iudicem actionem iniuriarum instituere, & cogere ad reparationem iniuriæ, & restitutionem famæ.*

HAEC Conclusio satis probatur ex L. 1. §. Quotiens. ff. de iniurijs. & ex eis, quæ Alber. Angel. & alij ibidem dicunt. Ratio est clara pro Conclusione. Sic enim mortuus nullo modo est condemnatus de crimine, imò nec in hoc casu possit condemnari, cùm nec confessus sit crimen, nec probationibus cõuictus. Ergo Iudex qui corpus tali infamia afficit, iniustè facit, & iniuriam infert cadaueri defuncti, quam vindicare spectat ad hæredes defuncti. arg. d. §. Quotiens. Præterea talis nullo iure fuit prohibitus sepeliri in loco sacro. Ergo sepultura non debet priuari. Hinc superioribus annis iustissimè quidam senatus amplissimus, ad instantiam hæredum & amicorum cõdemnauit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

nauit quendam officiatum, qui ob ſuſpicionem & indicia maleficij & magiæ carceribus detentam fœminam, & infirmitate mortuam curauerat apud patibulum ſepeliri, ad exhumandum cadauer, idque non per carnificem, aut homines infames, ſed per probos, & ad ſepeliendum in loco ſacro. Hanc Concluſionem etiam intelligo habere locum, quoties & confeſſio nulla interceſſiſſet, vtpote ſine indicijs præcedentibus, aut reuocata fuiſſet, & reus in ea non perſeueraſſet. Tunc enim perinde eſſet, ac ſi non confeſſus fuiſſet, vt alibi in ſuperioribus explicatum eſt.

Tertia Concluſio. *Confeſſus crimen, aut de eodem conuictus, ſi pœnitens fuit, aut ſigna contritionis dedit, ſi moriatur infirmitate in carcere, regulariter iure corpus non priuatur ſepultura Eccleſiaſtica.*

PROBATVR Concluſio, arg. eorum quæ habentur in cap. Placuit. 23. q. 5. ex Concilio Bracharen. primo, & cap. Ex parte, de ſepult. Nec etiam vllibi in iure cauetur, quod ſic mortuus non ſepeliatur in loco ſacro. Nihilominus apud multos conſuetudine receptum eſt, quod tales non ſepeliantur in loco ſacro, ſed educãtur à carnificibus aut ad locum ſupplicij, aut alium locum prophanum, maximè quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

quando crimina sunt grauissima & enormia, quæ confessa sunt, & perpetrârunt.

Quarta Conclusio. *Qui ex intentione sibi mortem violentam inferunt in carceribus, quando ob crimen inquisiti aut accusati fuerunt, ecclesiastica iure priuantur sepultura.*

PROBATVR ex text. in d. cap. Placuit. Gloss. & DD. ibidem. & vult Gloss. tales habere debere caninam sepulturam. In hac re non est dubium. Tales enim moriuntur in statu peccati mortalis, & permanent in perpetua damnatione. Vnde meritò sunt eorum corpora reijcienda è societate aliorum.

Quinta Conclusio. *De iure non est licitum sæuire in corpus defuncti in carcere, vtpote cadauer suspendendo, aut igne consumendo.*

HANC tenent Bald. Iaso & alij in L. 2. C. Qui testamen. facere possunt. Angel. & Imol. in L. Defuncto. ff. de publ. iudic. & communiter DD. in L. Imperium. ff. de iurisdict. omnium iudic. Anton. Gomez. variar. resolut. tom. 3. cap. 1. num. 79. Menoch. de arbitrar. Iud. qq. lib. 2. cas. 285. & hæc est communis sententia, vt post alios plures Iulius Clarus lib. 5. sen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ntent.§.fin.pract.crim.q.51.num.15.iudicat.
atio communiter à DD.assignatur,quia cri-
en & pœna per mortem extinguitur ex d.L.
efuncto. quæ communis Conclusio est, vt
ost Cagnol.in L.pupillam qui.§.in hæredes.
de regul. iuris refert Clarus in d. q.51. num.
.Vnde quidam ex Doctoribus reprehēdunt
racticam contrariā,& dicunt,assessores posse
nueniri actione iniuriarum, qui corpora
efunctorum faciunt suspendi, aut cremari:
m inferant iniuriam defuncto,& per conse-
uens eius hæredibus.

Sexta Conclusio. *Quamuis de iure
rri id non poßit, tamen in multis locis pra-
is contrarium seruat, quod in enormißimis
iminibus, & grauibus maleficijs pro varie-
ate circunstantiarum aliquando cadauera
spendantur, aut afficiantur pœna, qua
eus, si morte præuentus non fuisset, punitus
xtitisset.*

HANC tenent Bald.Decius, & Iaso in d.L.
2. C. Qui testam. fac. poss. Marsil. in L.
uæstionis modum. ff. de quæst.Imol.in d.L.
efuncto, Gomez.Menoch. & alijs pluribus
numeratis Iul. Clar.locis cit.Sic Gomez ait se
idisse practicari in ciuitate Salmāticensi, vbi
uidam forensis voluit & tentauit habere ac-
essum ad puerum,& cum eo committere pec-
catum

catum contra naturam, & ex indicijs captu[s] fuit, & in carcere se suspendit, & statim publi[cè] cè ductus est per ciuitatem, & vias publicas, [&] tandem concrematus fuit. Alia exempla re[fert] fert etiam Clarus. Propter facti memoriam, [&] aliorum terrorem consideratis circunstanti[is] rerum & personarum conuenit aliquand[o] huiusmodi statuere exempla in eos, qui se ip[sos] sos conscientia sceleris commissi interficiunt, vt euitent pœnam ignominiosam in public[o] loco inferendam; quiq; ita miseri sunt atq; cę[ci], ci, quod pluris faciant honorem, quem iam sceleris ratione amiserunt, quàm animæ & corporis salutem perpetuam, quam de facto amittunt, dum corpus & animam simul inter[fi]ficiunt.

Cohibentur ergo non rarò aliqui, ne sibi mortem consciscant, dum aliorum exemplo animaduertũt, etiam post mortem propriam decerni pœnam, & maximam etiam ignominiam inferri corpori mortuo, ad dedecus proprium & amicorum. Ad hoc argumentum illustrandum, facit illud, quod de Milesiorum virginibus memoriæ prodiderunt, Plutarch. de claris mulieribus, lib. 10. & Gellius noct. Attic. lib. 15. cap. 10. Cùm enim Milesiorum virgines sine vlla euidenti caussa voluptate obeundæ mortis captæ essent, sicque plurimæ vitam suspendio proderent, nec statim finis huic malo imponeretur, vt remedium adhi-

berent

[f]erent, Milesij statuto decreuerunt, vt virgi-[n]es, quæ corporibus suspensis interirent, om-[n]es nudæ, cum eodem quo essent suffocatæ at-[q]; præcinctæ laqueo, efferrentur. Deinde hu-[i]usmodi decreto publicato, virgines amplius [v]oluntariam non inferebant mortem, solo [p]udore deterritæ tam ignominiosi funeris. [N]ec mirum videatur, quod hæc practica non [s]it iuri conueniens; quandoquidem propter [e]normitatem criminis, & in terrorem aliorum [l]icet quandoq; iura & leges transgredi, vt mul-[t]is tradunt Bald. in Authen. Sed nouo iure. C. [d]e seruis fugit. & auctores in addit. ibidem, & [l]atius alijs Andr. Barbatius in cap. 1. de constit. [i]n num. 155. Marsil. in L. Vnius. §. Cogniturum. ff. de quæst. & in singulari 601. vbi ait: Enor-mia talis esse naturæ & importantiæ, quod alterent dispositionem statutorum & iuris communis. Nec illud prætereūdum est, quod Athenienses, cùm necem sibi quisquam manu propria consciuisset, defuncto cadaueri ma-num tanquam facinorosam abscindebant, il-lamque abscissam corpore, inhumatam relin-quebant, reliquum verò cadauer humo tege-bant, & sepeliebant, vt meminit AEschines in oratione aduersus Ctesiphontem, & post eum Alexander ab Alexand. Genial. dier. lib. 5. cap. vlt. prope finem. Andreas Tiraquell. ibid. in annotat. & in lib. de nobilitate, cap. 31. & Me-noch. in d. lib. 2. casu 284. num. 5. Detestanda

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

est etiam quorundam amicorum & sangu[...]
iunctorum crudelitas, & audacia, quicun[...]
sibi vinculo sanguinis obligatos, ob crim[...]
capitalia morte digna in carceribus detent[...]
veneno adbibendum, aut comedendum [...]
to, necari, ne ignominiosè publicam pœna[...]
subeant. De quibus Bald. & Iaſ. in L. 1. C. q[...]
testam. facere possunt. Marsil. in singulari 1[...]
Menoch. in d. caſ. 285. à num. 5.

LEX VI.

Multi magicis artibus vsi elemen[...] turbare, vitam insontium labefactare no[...] dubitant, & manibus accinctis audēt ven[...] tilare, vt quisq; suos conficiat malis artib[...] inimicos. Hos, quoniam naturæ peregrin[...] sunt, feralis pestis absumat.

HAEC Lex est etiam Imperatoris Constantini ad populum: Vnde eruitur opera maleficorum, quæ nostri confitentur se commisisse, non esse noua, sed etiam antiquitus magos fuisse & maleficos in magno numero, qui similia fecerunt, & cum Dæmonibus contra hominum salutem conspirauerunt. Et aduertendum ex hac etiam lege, maleficos magicis artibus, & non naturalibus nocere: atque (vt hoc etiam annotem,

em, quoniam aliqui maleficos melioris onditionis videntur facere, quàm magos) uod omni tempore, vt suprà clarè docui, ulgus magos maleficos appellauit, & certè raternizant. Qui enim ait magum interfiiendum, haud negare poteſt maleficum b excellentiam, maiori pœna afficiendum ſſe. Conueniunt autem magus propriè ditus, & maleficus: quod vterque operatur x pacto cum Dæmone inito, tametſi maus occultius & obſcurius id faciat, vt retiſſimè Thomas Eraſtus in Dialogis de Lanijs docet. Differunt autem: quia magus nirabilia operatur ad delectationem, ioum & ludum, aut oſtentationem: Maleicus ſua opera in perniciem & detrimentum liorum dirigit. Magus putat ſe Dæmonem ogere, & in hoc ſe potentiorem illo putat, & quod ſic coactus concurrat ad actionem. Maleficus Dæmonem tanquam patronum gnoſcit, ei reuerentiam exhibet, & in auxiium tacitè vel expreſsè inuocat, quando operationem perficere cupit. Magus ex libris, vel aliorum inſtructione ſuam artem diſcit: Maleficus ab ipſo Dæmone ſeducitur, licet etiam aliquando aliqui perſuaſione aliorum inducantur. Magus non expreſſè Deo & communioni Sanctorum abrenunciat, niſi in ſummo malitiæ ſit gradu: Maleficus autem communiter hoc facit. Ex quibus clarum

 eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

est, magum strictè sumptum in malitia sup[...] rari à malefico. *Elementa turbare.* Quomodo m[...] gi siue malefici Elementa perturbent, latè d[...] claratum est in L. præcedenti, q. 4. *Vitam insom[...] um labefactant*, inducendo infirmitatem, a[...] mortem. *Manibus accinctis audent ventilare, vt qu[...] que suos malis artibus conficiat inimicos.* Quida[...] rectiùs videntur legere quam antiqua Co[...] lectio habet, videlicet, manibus accitis, id es[...] Dijs infernalibus inuocatis (ad mentem Glo[...] sæ) qui ex pacto cooperantur, vt quisq; su[...] inimicos secretò & occultè inficere & interfi[...] cere valeat. Huic doctrinæ conuenit Theolo[...] gorum vnanimis sententia, quod in maleficij[...] & quibusdam alijs superstitionibus semper fia[...] inuocatio Dæmonum tacita vel expressa. S. Thom. 2.2. q. 95. art. 4. & sæpius in ead. q. Car[...] din. Caiet. in d. art. 4. Alphonsus Castrensis lib. 1. de iusta hæreticor. punit. cap. 13. Syluest. in verb. Maleficium. & in verb. Superstitio. Tur[...] recr. 26. q. 2. can. illud. Nauar. in manuali Con[...] fessar. c. 11. num. 28. & alibi. Et articulus Parisi[...] ensis primus de superstitionib. Quod per artes magicas & maleficia, & inuocationes nefarias, querere familiaritates & amicitias & auxilia Dæ[...] monum, non sit idololatria. Error. Astipulan[...] tur Iurisperiti, Glossa, Angelus, Salycetus, Alber. in præsenti L. Bonifac. de Vitalinis in tract. de maleficijs, in cap. de Sortileg. & ma[...] them. Ioan. de Anania in Rubr. de Sortileg.

Gril-

[Gr]illand. q. 2.& 3. de Sortileg. Damhauder.in [pr]actica crim.cap.61.à num.132. vbi pulchra ad [h]uius L. explicationem pertinentia adfert. Ne[q]ue etiam putandum est, inquit, tam prodi[gi]osos effectus maleficarum ab huiusmodi [sign]ibus, quibus vtuntur ad maleficiandum, oriri [sed] ab instituente hæc signa Diabolo, qui cùm [sit] superbissimus, Deo cupit in omnibus quàm [si]milimus esse. Quemadmodum enim omni[po]tens Deus quędam in Ecclesia sua Sacramen[ta] instituit, quæ dignè vtentibus (ipso aspiran[te] salutarem designāt & producunt effectum: [it]a & Diabolus, qui nihil impensiùs appetit, [q]uàm in pretio haberi, & Deo æqualis videri, [sig]na quædam tanquam sacramenta instituit, [q]uibus inuocatus ab his, quibus confœderatus [e]st pactis, operator malignus assistit: & quoties [D]eus permiserit, quod rogatur, malum perfi[ci]t. Et post pauca: Mulieres autem maleficæ [q]uæ iam voluntate deprauata, & consensu in [co]nsortium Dæmonum per pacta transierunt, [n]otas quasdam & signa symbolica ab ipsis re[ci]piunt, quibus exciti Dæmones mox prosi[li]unt. Quocirca in his perniciosis operationi[b]us Dæmonum, nihil efficacius stulta malefi[ca]rum crudelitate, quę pactis augetur & votis. [N]am quanto vel Dæmonibus, vel eorum sig[n]is firmiorem adhibuerint fidem, tanto ve[lo]ciorem assequuntur, cooperantibus ipsis, [e]ffectum. Hæc ille ex Ioanne Tritemio in tra-

ctat.de reprobis & maleficis mulieribus, ad quæstiones propositas à Maximilia. Cæsare. Si quis dicat. An semper inuocati accurrere cogantur; Respondetur quod non. Aliquando enim vltro non coacti adueniunt, & suum auxilium præstant, vt suos clientulos in sua perfidia contineant, & sic magi putant, quod inuocationibus & coniurationibus eos cogāt, sed decipiuntur. Illa enim verba non sunt tam efficacia, vt Dæmonem cogant, sed tantum ex pacto concurrit. Aliquando ad inuocationem Magi siue malefici non fert auxilium, nec cooperatur: quia Deus non permittit. Aliquando autem Magus verbis & coniurationibus cogit dæmonem in hunc modum, quando habet scilicet pactum cum superiori dæmone, cui inferior morem gerere tenetur: tunc tamen verba & coniurationes respectu superioris non habent vim coactionis, sed tantum rationem signorum & inuocationis. *Hos quoniam natura sunt peregrini, feralis pestis absumat.* Merito vocantur malefici naturæ peregrini: quoniam vitæ humanæ insidiantur, & non solum alienæ, sed etiam quasi propriæ, dum proprios nonnunquam infantes, qui sunt portio suo substantiæ, occidunt, Dæmonibus consecrant, aliquando corda eorū comedunt: aliquando autē igne in pulueres, quibus ad nefandos actus abutuntur, redigunt. His accedit, quod destruunt ea, quæ ad conseruationem humanæ vitæ necessa-
ria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

iunt. Quare meritò ea pœna, quæ hic decer-
tur, sunt digni, vt scilicet bestijs tradãtur ad
lacerandum. Damnatio ad bestias pœna etiã
t in lege diuina. 4. Reg. 2. Pueri illudẽtes He-
o & dicentes; ascende calue, ascende calue, à
obus vrsis lacerati sunt, qui ex eis 42. lacera-
runt ex diuina iussione. Deut. 32. Dentes be-
rum immittam. Ezech. 5. Cõgregabo super
s, & cõteram baculum panis, & immittam in
s famem, & bestias pessimas. Sic Daniel. 6. &
Darius rex Medorũ & Persarum in adoran-
Deos alienos statuit bestiarum & leonum
iectionem. Quæ pœna olim familiaris fuit
entilibus, contra Christianos martyres, vt
nstat maximè ex Hieronym. de Scriptori-
s Ecclesiasticis vbi vitam S. Ignatij descri-
t, qui ait. De Syria vsque ad Romam pug-
ad bestias, in mari, in terra, nocte dieque li-
tus cum decem Leopardis, hoc est, militi-
s, qui me custodiunt: quibus & cùm benefe-
ris, peiores fiunt. Iniquitas autem eorum mea
ctrina est: sed non idcirco iustificatus sum.
tinam fruar bestijs, quæ mihi sunt præpara-
: quas & oro mihi veloces esse ad interitum,
ad supplicia, & allici ad comedendum me: ne
ut & aliorum martyrum, non audeant cor-
us attingere. In alijs quoque LL. imponitur
mnatio ad bestias, vt in L. pœna, ad L. Pom-
eiam, de parricid. & L. Ad bestias. ff. de pœ-
is, & alibi. Sed hæc pœna nunc ampliùs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

non eſt in vſu, vt docet ex Angel. & Marſil. Iulius Clar. lib. 5. Sentent. §. fin. pract. Crimin. q 67. num. 4. & in eius locum ſucceſſit decapitatio naturalis.

QVAESTIO. I.

An propter multitudinem maleficorum, hoc tempore ſeueritati legum detrahendum ſit, & crimen debeat manere inultum, vt quidam maleficorum aduocati volunt?

VIDETVR, quod ſic: quia detrahendum eſt ſeueritati, vbi multorum ſtrages iacet. Gloſſa in cap. Latores. de cleric. excomm. & in L. Aut facta. de pœnis. §. fin. ff. facit ad idem, can. Vt conſtitueretur. 50. diſt. can. Commeſſationes. 44. diſt. Hinc celebre illud dictum Gloſſ. in d. cap. Latores. Ob populum multum, crimen pertranſit inultum.

In contrarium eſt L. præſens, quæ multos maleficos ſiue magos fuiſſe eo tempore atteſtatur, & tamen ſtatuit eos ſeueriſſimè puniendos laceratione beſtiarum. S. Thomas. 2. 2. q. 108. art. 1. ad 5. quem citat & ſequitur Alberic. de Roſato in dictionario iuris, in verb. Correctio. verſ. Qualiter attendendum, reſpondet, quòd quando tota multitudo peccat, de ea vindicta ſumenda eſt, vel quantum ad to-

tam

m multitudinem, ſicut AEgyptij ſubmerſi ſunt in mari rubro, proſequentes filios Iſrael, vt habetur Exod.14. & ſicut ob ſodomiam Sodoma & Gomorrha vniuerſaliter perierunt: vel quantum ad magnam multitudinis partem, ſicut patet Exod. 32. in pœna eorum, qui vitulum adorauerunt. Quandoq; verò ſi ſpectetur multorum correctio, debet ſeueritas vindictæ exerceri in aliquos paucos principaliores, quibus punitis cæteri terreantur. Sicut Dominus Num.25. mandauit ſuſpendi principes populi, pro peccato multitudinis. Si autem non tota multitudo peccauit, ſed pro parte: tunc ſi poſſunt mali ſecerni à bonis, debet in eos vindicta exerceri, ſi tamen hoc fieri poſſit ſine ſcandalo aliorum. Alioquin parcendũ eſt multitudini, & detrahendum ſeueritati. Quando autem peccatum multitudinis eſt tale, quod magis noceret multitudini vel ſpiritualiter, vel temporaliter, quàm ſcandalum, quod exinde oriretur, vindicandum eſt: hæc ex S.Thoma.

Ad hanc materiam multa adferunt Bartolus in L.Aut facta.§.Nonnunquam. ff.de pœnis. Nicolaus Boërius in tract. de ſeditioſis, in ſeptimo & vltimo præſuppoſito. Ioan. de Anania, & Felin.in cap. Dilectus. 2.de Simonia. Alphonſ. à Caſtro lib. 2. de iuſta hæret. punit. cap.14.prope finem.

Reſpondetur nunc ad propoſitum. In hoc

enormissimo crimine nihil detrahendum est seueritati, propter multitudinem eorum, qui immersi sunt. Probatur in primis: propter Sodomiam in Sodoma & Gomorrha nocentes cum innocentibus interfecit, & ciuitates igne succendit Dominus. Et in cap. d. Exod. 32. eò quòd populus vitulum conflatilem adorauerat, & coram eo lusit, & choros duxit, occisa sunt triginta tria millia hominum, nec pepercit Dominus in tam enormibus criminibus multitudini. Similia exempla non desunt alibi in veteri testamento. In tam enormibus, vt ait Ioann. de Anania in d. cap. Dilectus: cessant omnes rationes. Ad idem facit expressus textus in d. L. Aut facta. §. d. Nonnunquam, ait, euenit, vt aliquorum maleficorum supplicia exacerbantur, quoties nimis multis personis grassantibus exemplo opus sit. Hinc, quando sunt delicta grassantia, & ad malum tendentia, iuxta Glossam ibidem, propter multitudinem peccantium pœna exacerbatur. Sic Glossa, Bartolus in eadem L. Ioan. de Anania loco citato, Nicolaus Boërius. Felinus vbi suprà: & Archidiac. in can. Denique. d. 4. quando delictum est commissum aut committitur à multis, & est dubium ne committatur propter multas personas aptas ad hoc, & in futurum pendet, non parcitur multitudini. Quod multò magis est verum, quando crimen est maximum, sicut crimen

male-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

aleficorum,&tendit in corruptionem ſpiritalem &temporalem multitudinis,& multo aius eſt nocúmentum inſtans,quàm ſit ſcanalum quod nullum oritur ex vindicta.Quia t Gloſſ. & Anthon. à Butr. in d. cap. latores, adunt, quando non timetur ſcandalum, ſed ræſumitur quod populus æquanimiter tolebit rigorem,propter multitudinem non eſt ollendus rigor : quod profectò obtinet in eſſimo crimine maleficorum.Populus enim um animaduertat grauitatem huius criminis,& damna,quæ in Rempubl.redundant ex o, & quomodo malum latius indies ſerpat, iiſi proſpiciatur,egerrimè fert, ſi magiſtratus executionem iuſtitiæ protrahat, & multum etiam ædificatur ex tanti criminis punitione, velletq; Rempubl.optimè repurgatam à tam exitiali peſte, imò multa ſcandala oriuntur in populo,quando negligentius agitur in extirpatione,vt experientia diſcimus. Tum enim populus murmurat cõtra magiſtratum, multæ ſiniſtræ ſuſpiciones oriuntur, & plurima peccata murmurando, detrahendo, ſiniſtrè iudicando, & mendacia ſpargendo committuntur.Quorum alienorum peccatorum magiſtratus fit particeps , ſi conniueat,& ſomnolentius procedat : laudem autem conſequitur apud Zelatores iuſtitiæ, ſi ſine acceptione perſonarum, habita iuſtitia & gloria Dei ante oculos, ad puniendum procedat,

&ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

&ad purgandum Rempub.à malefactoribus, iuxta L. Congruit. ff.de offic. præsidis, accingatur. In hoc crimine profectò veritatem habet illud Stratoclis, relatum à Damhauder.in pract.crimin.in c.150.num.6. Ignoscendo nocentibus,innocentium salutem custodiri non posse.Item illud vulgare Prouerbium: Qui parcit malis,nocet bonis. Ad ea quę in contrarium allata sunt,respondeo: Seueritati detrahendum est propter multitudinem, in leuioribus delictis, quæ in futurum non pendent, & quando plus scandali ex punitione oritur, quàm boni sequitur, vtpote cõtingere posset, quando de sceleratis non posset haberi vindicta sine maxima Reipub.perturbatione. Tunc locum habet: Quæ emendare non possumus, tolerare necesse est: Ne si quis velit eradicare zizania,euellat & triticum. Alphons.à Castro loc.citat.respondet, parcendum esse multitudini,& mitius cum illa agendum, quando talis multitudo peccatum suum agnoscit, & parata est de illo corrigi, & bona de illius correctione habetur spes: quod in hoc crimine etiã locum habere potest: de membris singulis multitudinis iudico in suo gradu. Alioquin si multitudo ipsa peccans peccatum suum non agnoscit,sed in eo perseueret,aut tã quam rem bene gestam velit defendere: tunc seuera punitione est coërcenda, vt à suo errore discedat,ne nimia indulgentia obstinationis ansam

illi

Illi præbeat, præsertim si ipsa multitudo in potentia sua confidens, inde ad peccatum audacior fiat.

QVAESTIO II.

An magi & malefici insontium, maximè infantium vitæ insidientur, vt præsens L. significat?

PRO huius Legis maiori elucidatione pro certo habendum est, quod Dæmones feruntur delectari sanguine humano. 26. q. 5. c. Nec mirum. Sic omni tempore suos cultores solicitauerunt ad effundendum sanguinem, & ad immolandum homines. Psal. 105. Immolauerunt filios suos & filias suas Dæmonijs, & effuderunt sanguinem innocentem filiorum suorum & filiarum, quas sacrificauerũt sculptilibus Canaan. Vbi benè annotat Arnobius. Primò enim dixit. Effuderunt sanguinem innocentem. Et ne putarentur extranei, addidit, filiorum suorum, & filiarum suarum, quorum salus in humana conuersatione dulcissima est, vt illis non parcerent, pro quibus pij parentes etiam interfici non recusant. Et vt colligitur ex 4. Reg. cap. 23. & Hierem. 32. & Leuit. 18. & alibi: Idolo Moloch pueros immolabant, qui & supposito igne comburebantur. Sic etiam Iulianus Imperator postquam Christum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſtum abnegauit, & vacauit Dæmonum incan-
tationibus, ita crudeliter magiæ operam dedit,
quod poſt mortem eius corpora & capita ho-
minum iugulatorum multa in ciſtis, in pu-
teis, & locis ſecretioribus Imperatoriæ aulæ
Antiochiæ fuerint reperta, quos mactauerat
clam futura inquirens, vt tradunt Niceph. lib.
10. Eccleſiaſt. hiſto. cap. 36. Socrates lib. 6. hiſt.
tripartitæ cap. vlt. Similia ſunt & magis hor-
renda, quæ referuntur contigiſſe in Huketan,
ſiue noua Hiſpania, vbi in maxima ciuitate
Temixtitan Dijs ſuis annuatim vltra vi-
ginti milia puerorum puellarumq́; corda ſa-
crificare ſolebant, quæ nunc non Dæmoni-
bus, ſed altiſſimo Deo per doctrinam Euan-
gelij & verum cultum Dei offeruntur. Hæc E-
piſcopus illius ciuitatis, in Epiſtola data An-
no Domini 1531. in menſe Iunio, ad Capitu-
lum generale Fratrum minorum regularis
obſeruantiæ, celebratum Tholoſæ Anno Do-
mini 1532. de profectu & animarum lucro ſig-
nificauit. Laurentius Surius in commentario
breui rerum in orbe geſtarum pag. 515. in im-
preſſione de Anno 1574. refert ex Archiuis Ca-
roli Cæſaris inter reliqua, quod horrendum
dictu eſt, mille plerumq; homines vno die in
ciuitate Mexicana fuiſſe immolatos idolis,
quæ nunc per gratiam Dei exturbata ſunt, &
Dæmonibus ſilentium indictum. Doctores
mallei maleficarum in 2. p. q. 1. c. 13. narrant, in
dioceſi

diocœsi Basileensi & oppido Dan maleficam obstetricem incineratam, quæ confessa est se vltra quadraginta pueros necasse. Nicol. Iaquer. in flagello hæret. fascinariorum cap. 15. attestatur, in Gallijs repertum fuisse suis temporibus Magum Baronem, qui clam iugulasset circiter viginti pueros, vt de eorum sanguine quẽdam librum conscriberet, in obsequiũ Dæmonum, qui depræhensus fuit, & publicè pœnam tantis sceleribus debitam persoluit. Quomodo olim homines dęmonibus sacrificabantur apud varias nationes & gentes, multis ostendit Euseb. lib. 4. de pręparat. Euangel. c. 7. Nostri malefici & sagæ plurimos infantes interfecerunt, vt passim ex processibus apud Iudices cõstat: imò, quod plurimùm à natura alienum est: corda infantium exscindũt, & comedunt, hac persuasione à diabolo inducti, quod tunc, si ad manus iustitiæ deueniant, non possint veritatem fateri, vt apertum est ex processu Annę de Rouer, cuius suprà mentionem fecimus, & aliorum. Imò multum insidiantur puerulis nondum baptizatis. Corpora autem infantium comburunt, & in cineres redigunt, quibus abutũtur in suis maleficijs. Imò, quod multò horribilius est, quandoq; parentes consensum & auxilium præbent, vt propria eorum caro sic tractetur, ipsis præsentibus, vt exemplis docere possem, si expediret: quæ caussa rectè quendam Iudicem superiori

anno mouit, vt patrem maleficum, aliàs in primis strangulandum, viuum flammis tradendum iusserit, eò quòd præsens & fautor fuisset, cùm sua proles à maleficis combureretur. Sæpè enim, vt experientia cognoscimus, malefici & sagæ sunt etiam parricidæ. Quod profectò si quis penitius introspicere velit, prędicta L.6. significat, quādo eos appellat peregrinos naturæ: quum ipsa natura auditis tam horrendis factis, horrorem intra se concipiat, & quasi contremiscat. Nemo tamen miretur, quod homines aliàs bonæ naturæ & conuersationis in tam detestabilia scelera cōsentiant, vt (proh dolor) indies præter opinionem conspicimus. Sicut enim qui Christum imitatur, Deoque adhæret, diuinæ fit consors naturæ clementiæq;, ac alia fit creatura: Ita qui Dæmonem sequitur, & in eius castra transit, propriam quasi naturam exuit, & participat quādam proprietatem ferocitatis & truculentiæ Diabolicæ. Quod autem Dæmon maximè insidietur infantibus necdum baptizatis, id accidit ex inuidia maxima. Inuidet enim illis æternam fœlicitatem, quam ipse amisit: & infantes, si Baptismo abluerentur, consequerentur. Baptizatis autem struit insidias propter insigne odium nominis Christi, quod pręcipuè relucet in effectu Baptismi, quo mediante Christum induunt, & eius nomen participant, vt dicantur Christiani, nec non innocentiam per Ada-

mum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ãum & Euam primos parentes perditam, infantes baptizati de nouo adhuc retinent, quã molestissimè fert. Quare eorum vitæ (cum animæ saluti adhuc nihil damni, ob infantilem ætatem, inferre posit) nocere studet. Optimum autem remedium est contra Diabolicas artes in hoc studio nocendi, vt parentes pij sint, bonam curam puerorum habeant, eos conseruent, ne personæ iustis ex caussis suspectæ eos propiùs accedant, vespere & manè salutem infantium Domino Deo commendent, ac eos signo Crucis muniant. Nam sæpius sagarum iudicialibus cõfessionibus cognitum est, quod infantibus signo Crucis munitis nihil nocumenti inferre potuerũt. Quod autem Deus concedat potestatem Dæmonibus nocendi pueris innocentibus, id ad prouidentiam Dei, quæ omnia in iustissimum finẽ dirigit, referendum est: quamuis sæpè contingat, vt doctissimi viri tradiderunt, infantes, iusto Dei iudicio, sed non omnibus noto, puniri ob peccata parentum.

QVAESTIO III.

Quid de imaginibus, quibus magi siue malefici vtuntur, sentiendum?

INprimis aduertendum ex Doctoribus tam Theologis quam Iurisperitis, duplices repe-

riri imagines in exercitio apud eos, qui diabolica potestate vtuntur. Quædam enim dicuntur Astronomicæ siue Astrologicæ, quibus vt plurimum vtuntur ij, qui vacant magiæ diuinatrici, ad inuestigationem rerum occultarum, & futurarum. Aliæ sunt, quibus malefici vtuntur ad inferendum malùm aliquod hominibus, aut bestijs. De postremis loquitur Glossa, Salycetus, Angelus & alij in præsenti L. Multi: vbi loquuntur de imaginibus maleficorum & incantatorum. Deinde iterum obseruandum est: nomine imaginum in hac materia intelliguntur non solum imagines sic dictæ secundum communem vsum, sed multo magis figuræ, characteres, signa aut instrumenta, quibus superstitiosum genus hominum vtitur, ad inuocationem tacitam aut expressam Dæmonum, pro ferendo auxilio. De posterioribus imaginibus Glossa & DD. in hac L. loquuntur, vbi Angelus sic ait. Nota benè contra facientes imagines ceræ, qui pungendo eas, vitas hominum labefactant, & ideo non derideas ista. Earundem etiam mentionem faciunt Paulus Grillandus de sortileg. cap. 5. Oldratus de ponte consil. 210. incip. Regularis habet traditio. Damhaud. in cap. 61. num. 116 & alij alibi. Quibus consentiunt Theologi, Ioan. Gerson in 1. part. in tract. de erroribus circa artem magicam, in litera O, Malleus 1. par. q. 5. Alphons. Castrensis lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

s lib.1. de iuſta hæret. punit. cap. 15. Sylueſt. in
erbo. Maleficium. Martinus Arles in tract. de
iperſtitionibus. Vniuerſitas Pariſienſis in ar-
iculis determinatis contra ſuperſtitiones, in
rt.21. his verbis. Quod imagines de ære, plum-
)o, vel auro, de cera alba, vel rubea, vel alia ma-
eria baptizatæ, exorcizatæ, & conſecratæ, ſeu
)otiùs execratæ, ſecundũ prædictas artes, & ſub
:ertis diebus, habent virtutes mirabiles, quæ
n libris talium artium recitantur. Error in
ide, & philoſophia naturali, & Aſtronomia
vera. Cuius articuli ſenſus eſt, quod tales res &
imagines ex ſua natura non habent naturalem
vim ad effectum, ſed effectus ſequitur ex mi-
niſterio Dæmonum, prout definitum eſt, in
art.18. Vſum huiuſmodi imaginum apud ma-
leficos ſic deſcribunt probati doctores. Male-
fici imagines quaſdam, certis temporibus ob-
ſeruatis & determinatis carminibus, & ritibus
quibuſdam & ſignis, conficiunt, quas in nomi-
ne Beelzebub, principe Dæmoniorum bapti-
zant, adhibitis & expreſsis quibuſdam alijs
verbis, quæ ob horrorem non ſunt referenda.
His ſic peractis prædictas imagines ad ignem
applicant, & ibi petunt infirmitates, aut alia
mala, quæ in perſona illa, cuius imaginem con-
fecerunt, euenire optant. Quandoque etiam
acubus, aut alijs acutis ferris perforant, aut
pungunt illius imaginis caput, aut pectus,
aut ventrem, aut fœmora, aut aliam corporis

partem, in qua cupiunt malum aliquod ori[o] in persona, cui nocere intendunt. Quibus [i]n peractis sæpè contingit, quod persona, cui [n]ocumentum maleficus desiderat, grauit[er] torqueatur in illa parte corporis, quam male[-]ficus pupugit, aut transfixit. Qui effectus no[n] ex imagine, aut figura, sed ex operatione laten[-]ti diabolica proficiscitur, Maleficus enim ha[-]bet pactum cum Dæmone, qui operatur circ[a] corpus maleficiandi, quando imaginem male[-]ficus pungit: Adhibet autem applicatq; dęmon naturalia venena & alia, quę sunt apta ex su[a] natura inferre dolorẽ & infirmitatẽ. Ipse enim subtilissimè & inuisibiliter applicat. Et malefi[-]cus quando animaduertit morbũ, aut malum productum in corpore maleficiati, persuadet sibi talem vim inesse imaginibus & figuris, cùm tamen Dæmon alijs caussis naturalibus applicatis efficiat infirmitatem. De hac materia memorabile est exemplum, quod referunt Io-an. Bodinus lib. 2. de magorum dæmon. cap. 8. Cosmus Philiarchus Theologus Florent. lib. 3. 2. part. de officio Secerdotis, cap. 8. in primo præcepto, & alij alibi, ex Hectore Boëtio lib. 2. historiæ Scoticæ, qui attestatur in tota Scotia notissimum esse. Duffus rex Scotiæ noctu sub perpetua vigilia decumbens, in sudorem sine modo soluebatur, corpus lenta conficiebatur tabe, effœto simillimum, hærebat cutis rigida, venas, neruos, & qua forma, & situ ossa essent huma-

humana ostendens, & tamen medici in ea om-
ia signa sanitatis inueniebant. Obortus est ru-
ior incerto auctore, Regem à quibusdam
iulieribus maleficiatum esse, quæ apud For-
s oppidum Morauiæ manebant. Rex statim
ib specie ineundæ pacis inter eum & coniu-
atos Morauos mittit, qui rei veritatem inqui-
ant, missi Forres adiere & arcem ingressi (quæ
dhuc erat in regis fide) Denoualdo arcis præ-
ecto, quare venerint, exponunt: quo audito
quidam miles, qui erat in artis præsidio, signi-
icauit Denoualdo quandam meretricem (cu-
ius mater erat sortilega) dum blandiusculè eã
tractaret, locutam ei fuisse de regis infirmitate,
& morte: erat tunc illa meretrix in arce, quæ
tormentis exposita, veritatem aperuit. Deno-
ualdus in ipsa nocte milites ad sortilegarum
ædes mittit, qui vnam veneficarum, simu-
lacrum ad Regis Duffi imaginem ex cera con-
fectum, ligneo veru affixum, ante ignem tor-
rentem, alteram carminibus recitatis liquo-
rem quendam fundentem sensim supra sta-
tuam, inuenerunt: & ductæ cum simulacris
in arcem, interrogatæ dixerunt, dum simu-
lacrum igni adhibitum torreretur, Duffum
regem in sudorem solui, carminibus autem
recitatis perpetua teneri vigilia, & ad liques-
centem ceram macie confici, consumpta cera
mortem regis continuò secuturam: ita se Dæ-
mones docuisse, & ad facinus exequendum

mercede à Morauorum primoribus conductas. Simulacrum effractũ fuit, & in eadem nocte rex absq; sudore quieuit, & postridie redeuntibus viribus, ita sanitati restitutus est, ac si nulla aduersa valetudine antea fuisset detentus. Sagæ viuæ crematæ sunt. Gerson loco citato narrat, quod Philippus quondam rex Francorum, cum perciperet de quadam cerea imagine, quam dicebant baptizatam, aut execratam taliter nomine suo, quod ea destructa rex moretur: Rex fide plenus, videbimus, inquit, si potentior erit Dæmon ad perdendum me quam Deus ad sanandum, & hæc dicens ceram proiecit in ignẽ. Petrus Gregorius Tholosanus in Syntagm. iuris vniuersi. lib. 34. cap. 11. narrat ex Gagrino lib. 7. histor. in vita Philippi Huttini, vxorem cuiusdam Enguerrani quæstoris Gallici, qui expilauerat ærarium Galliæ, cum de mariti carcere conclusi liberatione desperaret, ad magiá & diuinationem se cõuertisse, Pauioto quodã malefico & Clauda muliere ad id facinus opem ferentibus: atq; cerea quædã simulacra, ad regis Caroli Valesiensis Formã, Dęmoniaca arte cõfecisse, quæ languentium speciem prę seferrent, ad quorum similitudinẽ, nisi mala sors prodita fuisset, Rex & ipse Carolus conficiendi macie sensim erant, & definita ad tempus morte consumendi. Quo cognito, suspensus fuit Enguerranus: Pauiotus & Clauda vxor Enguer-

rani

ni flãmis conſumpti. Pro d.L. ampliori elu-
datione, attendendũ eſt, quod malefici ope-
diaboli nõ ſolùm mediantibus imaginibus
tæ hominũ inſidiantur, ſed etiã poſſunt aë-
m morbidũ reddere, vt homines eum attra-
entes inficiantur, aut peſtẽ ſeminare. Sic Phi-
oſtratus li. 4. de vita Appollonij Tyanæi nar-
at, Epheſi Dæmoniacum quoddam ſpectrum
eſtem diſſeminaſſe, idq́ue in forma & ſpecie
ènis mendici peram geſtantis, panniceis fru-
tis refertam, laceram & ſordidam veſtem ge-
entis, quẽ Appollonius ad expiandam ciui-
atem, cùm detexiſſet, iuſsit lapidibus obrui;
quod factum eſt, & ſublatis deinde aceruis
apidum, ait in eius loco inuentum eſſe canem
anquam moloſſum magnitudine tanta quan-
a maximi leonum eſſe ſolent, quaſi rabidi
canis ſpumam emittentem, & ita liberatam à
peſte ciuitatem. Familiare eſt etiam magis, te-
neros ad huc infantes faſcinare.

LEX VII.

*Et ſi excepta tormentis ſunt corporũ ho-
noribus præditorum, præter illa videlicet
crimina, quæ legibus demonſtrantur: Et ſi
homines magi in quacunq; ſint parte terra-
rum, humani generis inimici credendi ſunt:*

tamen quoniam qui in comitatu nostro sunt ipsam pulsant propemodum maiestatem: Si quis magus, vel magicis certaminibus assuetus, qui maleficus vulgi consuetudine nuncupatur, aut aruspex, aut ariolus, aut certè augur, vel etiam mathematicus, aut narrandis somnijs occultās artem aliquam diuinandi, aut certè aliquid simili horum exercens; in comitatu meo vel Cæsaris deprahensus fuerit, præsidio dignitatis exutus, & cruciatus & tormenta non effugiat. Si vero conuictus fuerit, & ad proprium facinus detegentibus repugnauerit denegando, sit eculeo deditus: vngulisq́; sulcantibus latera, perferat pœnas dignas facinore proprio. Hæc L. etiam est Constantini.

PRIVILEGIO à tormentis excepti, de crimine maleficij & magiæ accusati, possunt sine præiudicio torqueri, & culpabiles inuenti puniuntur. De lege communi excusantur à tormentis personæ in dignitate constitutæ, vt sunt Doctores, Equites aurei velleris, Decuriones, & Capitanei militum, Officiarij Principum, Rectores Ciuitatum, & similes dignitate fulgentes. De quibus legendi Franciscus Brunus de indicijs & tortura 2. part. q. 3. Gandinus

inus in tract.de maleficijs in tit.de quæstio-
ib.Marsil.in practica crimin.in §.Expedita,à
u.27. Damhaud. in pract. crim. cap. 41.Iul.
Clar. lib.5. Sentent. §. fin. pract. crim. q.64.&
lij alibi. Excipiuntur tamen aliqua crimina,
n quibus dignitas non excusat à tormentis:
rimen læsæ maiestatis.L. Nullus. C.ad legem
ul.Maiest,Eadem est ratio proditionis patriæ,
Ciuitatum aut principium & similium.L.De-
ertorem.§.His qui ad hostes. & L. proditores.
f.de re militari. crimen maleficorum & ma-
hematicorum in præsenti L. Secundum com-
nunem Doctorum sententiam.falsi L. Si quis
lecurio C. de falsis. Priuati carceris.L. 1. C.de
priuatis carcerib. & Gloss. hic. Consideran-
dum etiam in hac L. quam seuerè animaduer-
tendum Imperator statuat in maleficos auli-
cos, vt bene Bodinus lib.4 de magorum Dæ-
monom.cap.5.notauit. Vnus enim,(inquit)in
comitatu magus omnibus viris fæminisq;
principibus corrumpendis sufficit,qui sequū-
tur aulam.Pessimi enim sunt tales,qui & prin-
cipes non raró in suam sententiam pertrahunt,
vt horum fauore & patrocinio conseruentur,
imo etiam similes sibi aliquando principes ef-
ficiunt.Sic Licinius,Valerianus Cæsar, succes-
sor Galli in Imperio, primis temporibus pius
in Christianos fuit, sed magorum AEgyptio-
rum princeps eum præstigias & imposturam
docens magicam persuasit ei, vt sanctos viros
Vu 5 domo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

domo eijceret, longè à se repelleret, ferro etiã tolleret, si malis artibus obstarent. Sic quoq; Iulianus Imperator pietatem Christianam primum ariolorum consuetudine adductus abiecit, tandem apertè Christum abnegauit, ac Dæmonum incantationibus vacauit, vt ex Nicephoro alijsque constat. Quod rectè deducit Petrus Gregorius in Syntagam. Iuris lib. 34. cap. 21. Ab his malis se liberare voluit Constantinus, dum seuerè præcipit animaduertendum in eos, si qui in suo comitatu repe-riantur etiam nulla obstante dignitate.

Ex hac L. eruitur, quod in honore constituti, antequam tormentis subijciantur, debent exui insignijs dignitatis. Tandem si quis de hoc crimine testibus conuictus fuerit, & nihilominus obstinato animo steterit in negando, etiam præsentibus testibus, qui illius facinus detexerunt, traditur viuus bestijs vorandus in eculeo, id est, sacco, ac dentibus vngulisque lacerandus.

QVAESTIO. I.

Quis modus deueniendi ad torturam, & in eadem procedendi in hoc maleficorum crimine?

Quoniam in hac L. mentio fit torturæ, paucis aliquid tractandum.

Prima

Prima Conclusio. *Ad torturam nunquam procedendum sine legitimis & sufficientibus indicijs.*

PRobatvr ex L. Vnius. §. in ea. & L. fin. ff. de quæstionib. Bartol. & Marsil. ibidem, & idem in pract. Criminali. §. Constante. num. 7. & alibi. Iason in L. Si sic legatum. num. 24. ff. de legat. 1. Guido de Suzar. de indicijs & tortura. num. 28. & ibid. in addit. Ludou. Bologn. Paulus Grilland. in tract. de quæstion. & tortura. q. 6. Panormitan. in cap. Cùm in contemplatione. de reg. iuris. Iulius Clarus lib. 5. sententiarum. §. fin. q. 64. num. 9. Menoch. de arbitrar. iud. qq. 84. & alij communiter.

Atq; hæc Conclusio etiam obtinet in criminibus exceptis, vt in crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ, &c. Gloss. cum text. in L. Si quis alicui. C. Ad Legem Iul. Maiest. Cyn. Bald. & Salycet. ibidem. Marsil. in L. penult. ff. de quæstionib. Brun. de indicijs & tortura q. 3. 2. partis, Menoch. & Clar. loco citat. Ioseph. Mascard. de probat. vol. 3. Conclus. 1385. & hęc est communis sententia, vt post Brunum recentiores sentiunt. Quare & in hoc nostro crimine cõmunis regula fundata in L. 1. ff. de quęstionib. & in L. Maritus. ibid. à tortura non esse inchoandum, habet locum. Quæ autem, & quot, & qualia indicia requirantur, partim in superiori tractatu, secunda parte dictum est:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

est: partim in L. fin. latius explicabitur.

Secunda Conclusio. *Si reus torqueatur sine legitimis indiciis præcedentibus, & crimen confiteatur, confessio talis non est efficax ad condemnationem, nec confitenti præiudicat.*

BARTOL. in L. penult. ff. de quæstion. DD. in addit. ibid. Angel. & Paulus Castrens. in L. Qui in aliena. §. Celsus. ff. de acquirend. hæred. Ludouic. Bologn. post alios plures in addit. ad Guidon. de Suzar. de indiciis & tortu num. 29. Roland. à Valle consil. 31. Mascard. loco cit. num. 5. Emanuel Soarez in thesauro recept. sent. verb. Confessio. Iul. Clar. lib. 5. §. fin q. 55. & alij alibi. Quam sententiam etiam amplectitur Constitutio Criminalis Carolina in cap. 20. Dictum in conclusione (sine legitimis indicijs præcedentibus.) Quia etiamsi postea legitima indicia superuenirent, non tamen cõfessio ea tortura antecedenti indicia indebiti extorta, valida redderetur, & legitimaretur. Gloss. & Bartol. in L. Maritus. ff. de quæstion. Alberic. ibid. qui dicit, quod ita tenent communiter DD. & aduocati. Ludouic. Roman in consil. 167. incip. Antonius accusatus. Bald. in L. fin. C. de accusat. Decius in cap. At si clerici. col. 3. de iudic. Iul. Clar. lib. 5. q. 64. nu. 9. & alij passim alibi. Ratio, quia quod ab initio

onvaluit, ex post facto conualescere non po-
ɛst. L. Quod ab initio. ff. de reg. iuris.

Tertia Conclusio. *Regulariter, quan-
o per testes, aut confessionem, aut alias de
elicto constat, non est deueniendum ad tor-
uram,*

Angel. in L. fin. C. de quæst. Alberic. in Rubric. ibid. Marsil. in L. 1. in princip. ff. od. & in pract. Crimin. §. Nunc videndum. à um. 25. & attestatur communem esse opinio-em. Angel. Aretin. in tract. maleficiorum, in erb. Fama publica. Boërius in decis. 163. num. & alij ab eo allegati. Iulius Clar. lib. 5. §. fin. ract. Crim. q. 64. num. 5. Damhauder. in pra- i rerum criminal. cap. 35. & hæc opinio com- iunis est, vt post Marsil. & alios Didac. Co- arr. practic. quæst. cap. 23. num. 5. & Antonius Gomez. variar. resolut. tom. 3. cap. 13. num. 20. ocent. Atq; hæc sententia probatur per text. i L. Diuus Pius. & L. Edictum. ff. de quæst. in ac L. Edictum. sic tex. habet: Quæstiones nec emper in omni caussa, & persona desiderari ebere arbitror, sed cùm capitalia & atrociora aleficia non aliter explorari, & inuestigari ossunt, quàm per seruorum quæstiones. Ra- o etiam pro Conclusione à DD. assignatur. Tortura est remedium quoddam subsidia- ium eruendæ veritatis. Ergo non est deue- nien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

niendum ad eam, nisi deficientibus alijs probandi modis. Occasione huius Conclusionis orta est controuersia inter DD. An si reus torqueatur super delicto confesso, vel probato & neget in tortura, veræ & legitimæ probationes elidantur & eneruentur, ita vt non possit virtute earum condemnari? Pro affirmanti parte, & etiam negante sunt celebres DD. Et quia ex professo materiam torturæ non hoc loco tractamus, sed tantum attingimus, lectorem remitto ad Didac. Couarr. Gomezium, & Iulium Clarum locis allegatis, qui pro vtraq parte ad longum sententias, & eorum auctores allegant. Sed hæc relinquendo, quantum ad nostrum propositum, reus confessus, aut testibus plenè conuictus, cẽsura prudentium & doctorum iudicum non torquetur super crimine de quo per probationem, aut confessionem constat, sed super alijs, de quibus indicia habentur: aut super socijs & complicibus. Itaq; quando Iudex in hoc casu torturam super confessione sociorum, aut alijs criminibus instituit, prius debet protestari, quod id faciat sine præiudicio criminis confessi, aut probati vt communis Doctorum in praxi obseruantia habet, teste Cæpoll. in cons. 32. Qua de caussa Alberic. in Rubr. C. de quæst. num. 9. dicit quod fatuus esset Iudex, qui torqueret aliquem, contra quem esset plenè probatum, nisi id faceret cum protestatione, quod non intenda

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

...at eum torquere super probatis, debetq; fa-...re, vt talis protestatio appareat in actis.

Quarta Conclusio. *Tortura non est ...dhibēda in omni caussa & delicto, sed tan-...m in atrocibus & grauibus criminibus, ...o quibus de iure vel consuetudine, aut sta-...to pœna mortis, aut corporalis notabiliter ...fligens infertur.*

DOCTORES in d. L. Edictum. cum textu quando ait: Quæstiones nec semper in ...nni caussa & persona desiderari, &c. sed cùm ...pitalia & atrociora maleficia, &c. Marsil. in ...ub. de quæstionib. & ibidem Salycet. & alij. ...ancisc. Brunus in tract. de indicijs & tortur. ...part. 3. q. Paul. Grilland. de eadem materia q. ...princip. Iul. Clar. in d. q. 64. num. 4. & post ...os Gomez. in d. c. 13. num. 2. Ratio redditur: ...uandoquidem tortura est grauis afflictio, ...eo non debet maior pœna inferri reo nec ...nuicto, nec condemnato, quàm esset infe-...nda ex ipsa condemnatione, si reus crimen ...et confessus, aut de eo conuictus probatio-...bus.

Quinta Conclusio. *Tortura debet ...dhiberi cum moderamine secundum qua-...atem personæ, delicti, indiciorum & tem-...ris, ita vt moraliter & verisimiliter reus*

tortus

*tortus remaneat saluus & illæsus in vita &
membris.*

CONCLVSIONEM tradunt Bartol. Albe
ric. Marsi. & alij in L. quæstionis modum
ff. de quæstionib. latè Marsil. in pract. crimin
§. Expedita, à num. 85. Bald. in L. 1. C. de con
fess. Gandin. in tractat. malefic. in princip. i
versi. Quintò nota. Ioan. Andreas in cap. Cùm
in contemplatione, de reg. iuris. Anthon. Go
mez. vbi supra num. 5. & alij alibi. Conclusi
probatur ex d. L. Quæstionis modum. quæ si
habet: Quæstionis modum magis iudices ar
bitrari oportere, itaq; quæstionem haberi o
portet, vt seruus saluus sit vel innocentiæ, ve
supplicio. & ibidem in L. de minore. §. tor
menta. vers. Sed vt moderatæ rationis tempe
ramenta desiderant. Hinc iustè secundum
DD. receptam sententiam repræhenduntu
iudices seueri & crudeles, qui nec rationem
nec modum tormentis adhibent, sed volunta
tem propriam sequẽtes, conscientiam rectam
& ordinatam prudentiam relinquentes, ac va
nam gloriam affectantes, hominibus non ma
gis in tormentis parcentes, quàm deliris & fu
riosis bestijs: ita vt rei sępè vitam aut amittant
aut tam miseram seruent, vt magis mori quàm
viuere saniori iudicio exoptãdum foret: cùm
ita tormentis aut membra dilacerentur, aut
certè debilitentur, vt in perpetuum inutile
sin

nt homines laboribus, & nunquam quàm iu vita agitur, tormenta desinant.

Sexta Conclusio. *Iudex in torquendo non debet adhibere modos exquisitos & non consuetos, sed solitos, & à consuetudine pprobatos.*

BRVNVS in tract. de indicijs & tort. Damhauder. in rerum Criminalium praxi, cap. 7. à num. 17. Franciscus Pegna in 3. par. direct. ommento 110. Gomez. loco cit. Iulius Clarus ib. 5. §. fin. pract. crim. q. 64. n. 36. & alij passim libi. Est autem generaliter vsu frequentior n multis prouincijs modus fune torquendi, qui etiam solus videtur ex iure colligi. L. Nullus. C. ad L. Iul. Maiest. Hinc DD. Iudices nouos & inusitatos torquendi modos inuenientes, aut inuentis vtentes, carnificibus comparant. Et sanè in hoc maleficij crimine durum & inhumanum, imò ab omni humanitate alienum est, quod quandoq; Iudices non meminerint, se agere cum hominibus, quando diros & omni tyrannide & crudelitate plenos torquendi modos adhibent, vt candelas ardentes carni apponentes, aut oleum calidum infundentes, &c. Iudicis enim officium est, iudicio, ratione & discretione vti in his, quæ circa reũ agenda sunt, & carnifici torquenti modum & regulam præscribere, ne quid nimis fiat, &

ipſe ſceleris & iniuſtitiæ particeps fiat.

Septima Concluſio. *In hoc crimin[e] maleficij nemo aut ratione dignitatis, a[ut] prætextu priuilegij excipitur à tormentis.*

HAEc Concluſio clara eſt ex L. pręſenti, [&] communi ſentẽtia. Dictum, ratione di[g]nitatis & priuilegij: quia ob corporis infirm[i]tatem, & partus periculũ, nec in hoc crimin[e] nec in alijs exceptis quiſpiam torquendus eſ[t], vt poſt alios Gomez. in d. cap. 13. num. 3. oſte[n]dit. Mulier autem pręgnans, propter pericu[lum] lum partus nec terreri debet, vt rectè obſerua[]uit Franciſcus Pegna in 3 part. directorij, com[]ment. 39. in lit. D. Quoniam etiam ex terror[e] & comminatione poſſit ſequi aborſus. Expe[]ctandum ergo eſt cum prægnante donec pe[]pererit, & integram valetudinem poſt partu[m] recuperauerit.

Octaua Concluſio. *Quando ex ſen[]tentia & decreto Iudicis reus torquendu[s] eſt, & tortura veritas eruenda, id facien[]dum in præſentia iudicis, & ad minus duo[]rum ſcabinorum, nec non ſcribæ iudicij, au[t] notarij.*

HAnc Concluſionem ſatis comproba[t] Conſtitutio Carolina in art. 47. & vſu[s]

omnium

mnium iudiciorum rectè constitutorum. ùm enim tortura res sit magni momenti, & ossit esse maximi præiudicij, Iudex non de-et carere hominibus fide dignis, qui testimo-ium perhibeant veritati in casu necessitatis, e rebus gestis. Quare aliquando valde suspe-ta est aliquorum tortura: Vbi quidam Iudi-es sunt valdè imperiti, qui soli, adiuncto ali-uo scriba, vt audio, pro sua imperitia, aut vo-intate, tantum homines torquent, vt non iirum sit, si sæpè fateantur, quę nunquam co-itauerunt.

Nona Conclusio. *Quando plures orquendi, ab eo incipiendum, à quo verisi-nile est, veritatem facilius eruendam ore.*

BARTOL. in L. 1. ff. de quæst. Gandin. in tra-ctat. malefic. in Rubr. de quæst. & tormen. Marsil. in pract. crimin. §. Expedita. num. 49. Angel. ab Aretio in tract. malefic. in Glossa in erb. Fama publica præcedente. Damhauder. n rerum crimin. praxi, cap. 37. num. 14. & alij libi. Vnde hanc Gandinus ponit regulam. Quando de pluribus habenda est tortura, sa-gax Iudex debet considerare, à quo facilius ve-itas erui potest, & ab illo debet quæstionem ncipere tanquam à timidiore & magis suspe-cto, & debet incipere à viliori, & non à fortio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ri vel digniori. Huius Conclusionis doctri maximè seruanda est in hoc crimine male corum, vbi vt plurimum primi rei confess præbet occasionem latiorem inquirendi c ca alios, & aperit quasi viam alijs indicijs: cù ferè semper accidat, quod malefici vnius lo societatem, & vnum conuentum inuicem h beant. Quando autem non est magis verisim le de vno quàm de altero, quod veritas fac lius eruetur, tunc incipiendum à magis susp cto. arg. L. 1. in principio. ff. de quæstion. Ba tol. ibidem, & Marsil. loc. cit. Is autem semp iudicatur magis suspectus de maleficio, q pluribus, & vrgentioribus laborat indicijs suspicionibus. Indicia enim & argumenta re dunt aliquem suspectum: & quo ea sunt gr uiora & vehementiora, eò magis reddunt su pectum.

Decima Conclusio. *Iudicis arbitr relinquitur, an tortura semel illata poss iterum repeti.*

BALD. in L. 2. C. Quod metus caussa. Bart in L. Vnius. §. reus. ff. de quæstion. Mars in L. quæstionis modum. ff. eod. Salycet. in l 2. C. de custod. reor. Menoch. lib. 2. de arbitra iudic. qq. casu 272. & alij alibi. Sed quia ha Conclusio satis generalis, & Iudex suum iud cium latius extendere potest, quàm ratio p

tiatu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tur, ideò distinctius res explicanda est. Sit ergò

Vndecima Conclusio. *Semel leniter tortus potest repeti in tortura, vt sufficienter torqueatur.*

BALD. in L. 2. C. Quorum appell non recip. Marsil. in L. Repeti, de quęstio. & in pract. crim. §. Quoniam. num. 3. Alberic. in Rubr. C. de quæst. num. 8. & post alios plures Iulius Clar. lib. 5. §. fin. q. 64. num. 46. Franciscus Pegna in 3. par. Directo. commen. 39. Menoch. vbi supra. Ratio à quibusdam redditur, quoniam leuis tortura non dicitur tortura, sicut nec febricula, id est, parua febris dicitur febris. Pro huius Conclusionis meliori intelligentia notandum, quod plures sunt gradus torturæ de quibus Iulius Clar. in d. q. & alijs clarius Paulus Grilland. in tract. de quæst. & tortu. q. 4. & ita à leuioribus tormentis incipiendum est, quibus si reus tortus veritatem fateatur, cessandum est à tortura. Cùm enim torturæ locus sit, quoties veritas aliter haberi non potest, à reo indicijs grauato: sicuti non habet locum quãdo reus sine tormentis veritatem purè & simpliciter confitetur: Ita etiam ab ea cessandum, quando reus fatetur crimẽ, sicuti necessarium est. Habito enim fine, cessat motus. In casu huius conclusionis, vt notant DD. periti Iudices,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

quando iubent reum deponi à prima tortura, ſolent curare, vt notarius ſcribat in actis, ſ eum deponere animo repetendi tormenta. Hæc tamen repetitio torturæ verius dicitu continuatio torturæ, quàm eiuſdem repetitio, licet etiam interpolatis & diuerſis diebu id fiat.

Duodecima Concluſio. *Quand reus ſufficienter fuit tortus, ita quod priora indicia diluerit & purgauerit, & tamen nihilominus nihil confeſſus eſt, ſed in negatiua perſiſtit, tunc regulariter non poſſunt repet tormenta, niſi noua indicia ſuperueniant.*

HANC docent DD. communiter in locis allegatis in Concluſ.11. & alij in d. L. Repeti, & alij multi, quos ad longum allegan Boerius in deciſ.163. & Anton. Gomez. tom.3 vatiar. reſolut. num.26. Dictum in Concluſione (regulariter non poſſunt repeti.) Quia quãdo prima indicia ſunt multum vrgentia & manifeſta; tunc licet de iure tortura non poſſit repeti, nihilominus de conſuetudine tormenta repetuntur, & ita practicatur, vt poſt Bartol. in L. vnius. §. reus. ff. de quæſtionib. docent Alexand. lib.1. conſil.5. incip. In caſu inquiſitionis formatæ. Alberic. Iulius Clar. Menoch. Gomez. loc. cit. & alij alibi. Quod à fortiori verum eſt in grauiſſimis exceptis crimi-

nibus,

ous, quæ tendunt contra communem ſpiri-
alem, aut corporalem reipublicæ ſalutem,
iuſmodi ſunt veneficium, proditio, crimen
ſæ maieſtatis tam diuinæ quàm humanæ,
c. In eis enim quando vrgentia, manifeſtaq;
nt indicia priora, & reus eſt robuſtus corpo-
, ſolet repeti tortura virtute priorum indi-
orum. Monent tamen aliqui DD. rectè circa
nc doctrinam, cauendum eſſe ne quid ni-
is ſeuerum ratione huius doctrinæ intente-
r. Sæpè enim contingit ob ſæuitiam Iudi-
m, & tormentorum acerbitatem multos cō-
teri, quę nec committere cogitârunt. Etenim
rtura res eſt fragilis & periculoſa, & quæ ve-
tatem fallat, vt ait Vlpian. L. 1. §. Quęſtioni fi-
em. ff. de quæſt. Nam pleriq; patiētia ſiue du-
itia tormentorū ita tormenta contemnunt, vt
xprimi ab eis veritas nullo modo poſſit. Alij
nta ſunt impatientia, vt quoduis mentiri,
uàm pati tormenta velint, ita fit, vt etiam va-
io modo fateantur: vt non tantum ſe, verùm
tiam alios criminentur. Hæc in d. L. Hinc ab
ratoribus, Cicerone lib. 2. de inuentione, &
Quintiliano lib. 5. orator. inſtitut. aſſignatur
ocus communis à quæſtionibus contra quæ-
tiones. Vnde infertur, quod non omnis inno-
ens eſt apud Deum, & in veritate, qui purga-
is per torturā indicijs, abſoluitur; nec omnis
ſceleris reus, qui ad confeſſionem tormentis
extortam condemnatur. Apud hiſtoriarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſcriptores non deſunt exempla multorum, qui nulla tormentorum ſæuitia, multitudine & magnitudine cogi & impelli potuerunt, vt veritatem confiterentur. In primis memorabile eſt illud de Zenone Philoſopho, dialecticæ primo inuentore, qui cùm Phalaridem tyrannum plus æquo, & crudeliter dominari animaduertiſſet, incenſus cupiditate liberandæ patriæ cum nobiliſſimis adoleſcentibus conſpirauit in mortem Tyranni. At arcanum eorum conſilium detectum fuit, & machinatio Zenonis patefacta Phalaridi, à quo eâ ob cauſſam captus, & ad quæſtiones raptus, conuocato in forum populo: cumq́; acerbiſſimis tormentis laceraretur, vt conſilij & machinationis participes reuelaret, nulla tormentorum vi & terrore adduci potuit, vt conſcios facti proderet, ſed vultu imperterrito, & magna conſtantia in ſua ſententia perſiſtens, etiam Tyranno intimos & fidiſſimos familiares, quanquam inſontes, tanquam coniurationis capita, ſuſpectos reddidit: quibus ſublatis, Agrigentinæ vrbis multitudinem ſæuientem, eorum ignauiam & timiditatem increpando, effecit, & oratione magnifica impulit, vt facto impetu Phalaridem lapidibus proſternerent, vt poſt alios poſteritati tradiderunt Valerius Maximus lib. 3. cap. 3. & Alexand. ab Alexandro genialium dierum lib. 1. cap. 30. Simile referunt hi auctores de Theodoro viro grauiſ-

ſimo-

mo. Sed & in muliebri ſexu non deeſt exemplum: Leæna cum per omnes cruciatus & artus à tyrannis torqueretur, nunquam cogi potuit vt conſilia Harmodij, & Ariſtogitonis tyrannicidarum, manifeſtaret. Qua de cauſsa ad perpetuam rei memoriam Athenienſes illi erexerunt ſimulacrum videlicet leænam æneam, cui ob inſignem & memorabilem taciturnitatem linguam addi vetuerunt. Huius Leænæ meminerunt Tertullianus in Apologetico, cap. vltimo. Lactantius diuinar. inſtitut. lib. 1. ca. 2. Plinius hiſto. natural. lib. 7. cap. 23. Pauſanias lib. 1. & Alexand. ab Alexand. loco cit. Alia plura ad eundem effectum colligit Valerius Maximus loco cit. & lib. 8. cap. 4. Ex alia parte quidam ita impatientes, vt metu tormentorum fateantur, quæ non fecerunt. Sic Magri argentarij ſeruus Alexandri Rafani ſeruũ occidiſſe inſimulatus eſt, & eam ob cauſſam tortus à domino ſe id facinus admiſiſſe, cõſtanter confeſſus eſt, & Fannio deditus, ſupplicio affectus eſt. Paulo poſt ille de cuius nece agebatur, domum redijt, referente Valerio in d. cap. 4. Sic etiam Iulius Clarus vbi ſupra num. 46. teſtatur ſe intellexiſſe ſuo tempore de duobus, qui in tortura confeſſi fuerunt ſe occidiſſe quẽdam nobilem eorum inimicum, qui deinde poſt multos annos repertus fuit viuus in quodam caſtro carceratus a magno quodam Domino. Ipſi tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

propter confessionem vi tormentorum factam, fuerunt vltimo supplicio affecti. Ex his alijsq; quæ adferri posſent, satis clarum redditur id quod in d. §. Quæstioni fidem, à Iurisconsulto dicitur, quod tortura res sit fragilis, & periculosa, & quæ veritatem fallat: idque vt ex sequentibus liquidum est, nascitur ex diuersa & varia hominum constitutione.

Decimatertia Conclusio. *Quando reus in tortura crimen contra se confeſſus eſt, poteſt repeti ad torturam ad detegendum ſocios criminis, in caſibus, quibus de ſceleris participibus interrogatio iure inſtitui poteſt.*

L.fin.C.de accusat.& inscript.DD. ibidem. Marsil.in practica.§.Diligenter. Damhauder.in rerum crimin.praxi, cap.38.num.14.& alij communiter in hac materia:hoc enim omnium iudicum praxis recepta attestatur. In quibus autem casibus quis de socijs iure interrogetur, demonstratum est in secundo membro superioris tractatus.

Decimaquarta Conlcusio. *Quando reus in tortura confeſſus fuerit crimen & deinde ductus ad ratificandum confeſſionē*

ean-

[e]undem reuocauerit, potest repeti in tortu[r]a etiamsi alia indicia non superuenerint.

[B]art. in L. vnius. §. reus, in fine. ff. de quæstionib. Bald. in L. Bonæ fidei C. de reb. cred. [c]ol. 2. in fine Marsil. in L. Repeti. ff. de quæst. & [i]n practica. §. Quoniam. à num. 4. Gomez. to[m]o 3. variarum resolutionum cap. 13. num. 26. [&] hæc est communis opinio vt post Blanc. de [i]ndicijs num. 219. & Bossium in tit. de tortura, [n]um. 34. attestatur Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. [6]1. num. 36. Ratio pro hac Conclusione à DD. [r]edditur, quia indicia non videntur sufficien[t]er purgata ratione negationis subsecutæ. Deinde talis variatio & vacillatio rei nouum exhibet indicium ad torturam. arg. in L. De minore. §. Plurimum. ff. de quæstionib. Vnde vbiq; locorum receptum est, vt in hoc casu fiat repetitio torturæ. Circa doctrinam huius Conclusionis Iulius Clarus, & post eum Franciscus Pegna in 3. part. Director. comment. 39. admonent, vitandam iudicum quorundam crudelitatem, & immanem plusquam carnificum sæuitiam, qui tam diu reum detinent in tormentis, donec perseueret. Sed dubium esse potest. Quoties repeti possit tortura ob reuocatam confessionem, exempli gratia, vt casus melius intelligatur, reus fuit præcedentibus indicijs in caussa maleficij & veneficij tortus, & confessus crimen, deinde tempore statuto

ductus

ductus ad locum ordinatum, siue banchum iuris, ad ratificandum confessionem priorem, negat eandem atq; reuocat tanquam metu tormentorum factam: sic iterum reducitur ad locũm tormentorum, tortus dẽnuò confitetur, & ita iterum congruo tempore ad banchum iuris producitur: secũdò negat. Postea iterum torturæ subijcitur, denuò confitetur: Verùm tertiò ducitur ad banchum iuris, & iterum recantat, &c. Hic casus solet in facto occurrere, & quæritur quoties ob talem confessionem negatam possint tormenta repeti. Casus non est in iure decisus, vt fatetur Gomez. loc. cit. num. 27. Conueniunt DD. & meritò, quod in infinitum non est procedendum in repetitione talis torturæ, quoniam infinitas est euitanda, maximè in actu tam odioso & pœnali. arg. textus in L. qui bona fide. §. fin. ff. de damno infecto. & in L. fideicõmissa. §. Si quis decem. ff. de legat. 3. & cap. Licet dilectus, de testibus. Vnde aliquando deueniendum est ad absolutionem & relaxationem: cùm virtute talis cõfessionis, in qua non perseuerat, sed eam semper reuocat ad banchum iuris, non posit cõdemnari, vt communiter DD. tradunt in praxi receptum. Nunc ad dubium respondetur, quod in hoc casu ter ob talem negationem possit repeti tortura, & post tertiam talem negationem non repetitur tortura. Sic sentiunt Paris de Puteo in tract. Syndicatus, in verbo, Tortu-

Tortura. cap. Viso de repetitione torti, quem refert & sequitur Marsil. in L. Repeti. ff. de quæstionibus. colu. 4. Carerius in pract. criminal. numer. 194. Boerius in decis. 163 incip. Dico præmittendo primò. num. 20. & dicit, quod ita seruatum fuit in Curia contra Heliotum de Chinal de Riberaco appellantem, qui trina vice ob variationem fuit sine nouis indicijs positus in tortura, in qua confitebatur, sed postea in crastinum negabat, dicendo, formidine tormentorum confessum fuisse. Anton. Gomez. loc. cit. Iul. Clar. lib. 5 §. fin. pract. Crim. q. 21. num. 36. & alij alibi, & hęc est communior sententia. In cuius confirmationem adducitur sententia Baldi notabilis in cap. Olim, ex literis, de rescriptis. & in cap. fin. de cōsuetud. n. 29. quod arbitri, quibus est data potestas prorogandi compromissum quoties velint, non possunt prorogare vltra tertiam vicem. Quod etiam amplectitur Ias. in L. fin. C. de sacrosanct. eccles. num. 17. & facit etiam illud Angel. in L. fin. C. de quæst. quod si testis examinatus & varius, & tortus dicit vnum, deinde repetitus dicit aliud, quod debet tertiò examinari, & stabitur illi tertiò dicto.

Verùm quibusdam alijs placet, quod tantùm bis hæc repetitio fieri debeat. Sic Damhauder. in rerum criminal. praxi, cap. 38. num. 12. qui in eum finem allegat Hyppol. de Marsil. in practi. §. Nunc videndum. num. 26. vbi tamen

tamen in eo saltem libro nihil ad propositum dicit. Imò loco cit. & in eadem practica, § Quoniam. à num. 6. tenet cum alijs, vt eum etiam intelligit Gomez. loc. cit. Opinionem tamen hanc etiam amplectuntur Iacobus Simaneas in Cathol. instit. tit. 65. num. 82. & eo allegato Franciscus Pegna in 3. part. direct. comm.

59. Receptior ergò sententia est, quod tertia vice sit torquendus, & postea relaxandus, si in negatione iterum persistat modo prius dicto. Lepidum ad hoc propositum refert exemplū Marsil. in d. L. Repeti, quod accidit ipso agente Officialē Ducis Mediolani. Habui, inquit, quendam ribaldum (id est, nebulonem) in manibus pro furto, qui in tortura confitebatur: postea ad banchum iuris omnia negabat, & ego semel dixi sibi, quare decreuisti velle totiens repeti in tormētis? nonne esset tibi melius affirmare illud quod cónfiteris in tortura, quàm velle totiens affligi in tormentis? Qui ribaldus respondit mihi & dixit: Domine, melius est mihi milies torqueri in brachijs quàm semel in gula (id est, gutture) Nam multi inueniuntur medici, qui sciunt aptare ossa brachiorum, & illa ad pristinum locum reducere: sed nullus inuenitur medicus qui sciat aptare gulam & eius ossa: ideo ego malo altiari (id est, eleuari) à milite vestro in tortura, quā pedibus meis ascēdere scalam furcarum. Item dicebat, quare non possum ad banchum iuris,

vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

bi est periculum & importantia vitæ meæ, sic
ertere mihi linguam ad dicendum, non, sicut
d dicendum sic, cùm tantus sit mihi labor, dĩ-
endo non, sicut dicendo sic, & tot literæ sunt
vno verbo, sicut in alio. Profectò erat ribal-
us in excellentia: attamen fuit mihi necesse
m liberare: quia nunquam voluit ad ban-
num iuris ratificare illud, quod dicebat in
ortura. Sic Marsilius.

Decimaquinta Conclusio. *Quod
am malefici, quàm rei in alijs criminibus,
on confiteantur etiam in tortura verita-
em, quandoq; contingit ex incantationibus
& maleficijs.*

Hanc Conclusionem communiter DD. amplectũtur. Marsil. in d. L. Repeti. Paul. Grilland. in tract. de quæstio. & tort. in q. 4. à num. 12. Damhaud. in rerum criminal. praxi, cap. 37. à num. 21. Eymericus in 3. par. director. nquisitorum, in cap. De tertio modo termi-nandi processum in caussa fidei per tormenta, & Commentator eius Francisc. Pegna ibidem, comment. 39. in litera F. Malleus malef. in 3. par. q 15. Frater Hieronym. Menchi in compẽdio de arte exorcistica, & stupendis operationibus Dæmonum, lib. 2. cap. 18. & lib. 3. cap. 11. huius D. libri, qui tractant de omnibus operationibus Dæmonum & maleficorum, sunt

scripti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſcripti in lingua vulgari Italica, & ſunt impreſſi Bononiæ, Anno Dom. 1590. & nouiſſimè Nicolaus Remigius lib. 3. cap. 8. & 9. Dæmonolatriæ, & in hac re non poteſt eſſe dubium. Valde enim familiaris eſt hæc ars malefaciendi in crimine maleficorum, quod omni ex parte Dæmonis artificio inſtruitur: Atq; vt ſcelus ſcelere cumuletur, ſolet illis ſuggerere vt infanticidia innocentum infantum, aut etiam ſæpè non baptizatorum committant, & deinde in cineres igne reſoluant illa tenera corpuſcula, aut corda excindant, & huiuſmodi rebus abutantur ad inducendum taciturnitatem in tormentis. Non deſunt autem multi modi Dæmonibus inducendi huiuſmodi taciturnitatem in tormentis. Ex quibus, quantum nobis nunc occurrit, placet aliquos ad huius materiæ clariorem intelligentiam ſubiungere. Primus modus poteſt eſſe per applicationem rerum naturalium, quæ vim habeant efficiendi inſenſibilitatem in doloribus & tormentis, aut ſaltem leniendi & minuendi dolorem. Eſt enim Dęmon, vt ſuprà etiam ſignificatum eſt, peritiſſimus, acutiſſimuſq; rerũ naturalium perſcrutator, vnde exactè cognouit herbarum, lapidum, aliarumq; rerum, quę naturæ ordinem non tranſcendunt, vires & effectus. Scribit enim Albert. Magnus in lib. de ſecretis naturalium, vt eum allegant Paris de Puteo, in tract. Syndicatus, in c. 2. de tortura, &

Gril.

Grilland. in d. q. 4. nu. 13. quod lapis quidam Mesites dictus, eo quòd oriatur in ciuitate appellata Mesis in partibus orientalibus, in AEgypto, contritus, & aqua, aut vino mixtus, datusq; ad potandum illi, qui torquendus est, adducat insensibilitatem pœnæ & cruciatus. Hunc lapidem rectius cum Dioscoride lib. 5. pharmacorum simplicium, cap., 149. & alijs, Memphitem appellaueris, à Memphi ciuitate. Secundus modus est per leuationem corporis. Dæmon enim cùm inuisibilis & spiritualis sit, etiam inuisibiliter operatur, & sic potest sua virtute corpus malefici, aut strygis in altum eleuare, vt tortura nullum dolorem inferat. Et sicut corpus potest in altum tollere, sic etiam non est eidem Dæmoni difficile pondera eleuare, ita vt nequaquam corpus & eius membra extendant. Tertium modum taciturnitatem inducendi considerare possumus, per assistentiam dæmonis interius in faucibus & ore malefici, & eum impedientis ne possit loqui. Nouimus enim ex Euangelio, dæmonem posse hominem reddere mutum. Hoc congruit illi confessioni Annæ Xalleæ, quæ Blainuillæ in Lotharingia Anno Domini 1587. 5. Calend. Mart. supplicio affecta est, referente Nicolao Remigio in d. cap. 8. Hæc Anna dixit, se imis faucibus Dæmonem suum, cùm torqueretur, occlusum habuisse, quò faciliùs locuturæ vocem inhiberet, si fortè per doloris impatien-

Matth. 9. & Luc. 11.

tiam ad fatendum vrgeretur. Sic qui tortu
aſſiſtebant, aduerterunt tortæ fauces in eu
tumorem excedere, vt mentum ipſum ſua el
tione ferè adæquare viderentur. Haud mult
diſſimile, vt Grillandus narrat, accidit eo iud
ce Romæ. Malefica quædam antequam in to
tura eleuaretur, verba quædam ſubmiſſa vo
dicebat: deinde eleuata ſilebat penitus velu
mortua, & nigrior apparebat in vultu carbo
ne extincto, oculos extra caput valdè tremen
dos more illorum qui ſtrangulantur, emittē
& nihil penitus loquebatur neq; boni, nequ
mali. Eandem ſilentij neceſſitatem ſibi à Dæ
mone illatam confeſſa eſt Franciſca Fellæa
morte mulctata Pangæij, Anno Domini 1584
5. id. Nouembr. Nicolao Remigio teſte, qu
præterea ita occluſas ad vocem Iudicis aures ſ
habuiſſe dixit, vt quàm primum is interroga
ret, nihilo plus audiret, quàm ſi is nihil omni
nò loqueretur. Erat ergo huius fœminę malu
ſpiritus non ſolùm mutus, ſed etiam ſurdus
id eſt, ſua præſentia mutum & ſurdum pro ſu
voluntate efficiebat. Quemadmodum Marc
9. Spiritus à Chriſto eiectus erat ſurdus & mu
tus quantum ad effectum. Quarto modo in
ducit taciturnitatem malus ſpiritus per aſſi
ſtentiam exteriorem aut ſuggerendo ei, qui
torquetur, ne loquatur, aut eum confortan
do, vt breuem quidem torturam fortiter per
ferat, ſpe vitæ longioris: aut etiam minando

verbe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

bera, si delictum confiteatur. Atq; hic mo-
s vt puto, maximè locum habet in eis, qui
ritia mentis, & fortitudine corporis valent,
quibus ab Vlpiano in L. 1. §. Quæstioni fi-
n. ff. de quæst. dicitur, quod pleriq; patien-
siue duritia tormentorum ita tormenta cō-
nnunt, vt ab eis veritas exprimi nullo mo-
possit. Sed existimo quod hic modus mi-
s sit perniciosus, imò & facilius vincatur
rturæ applicatione, & eius lenta moderataq;
ntinuatione: si tamen tormenta ita adhibeā-
r, vt plus corpori molestiæ, quàm doloris &
sionis inferat. Notabile est ad hoc proposi-
m tormenti genus, de quo Marsil. in d. L. 1.
l. 12. testatur, se experientiam sumpsisse in
abus fœminis maleficis, dum esset Capita-
us vallis Lugani, quæ tormenta alia non ti-
uerant & vicerant, sed adhibito hoc in spa-
o quadraginta horarum, omnia plenè deli-
a confessæ fuerunt. Est autem huiusmodi
rmenti genus, quod non lædit corpus, & est
aximæ potentiæ ad confessionem eruēdam.
eus ponitur super scamno ad sedendum, &
i adsunt duo qui eum custodiunt, vt non
ormiat, nec de die nec de nocte: & cùm ipse
us inclinat caput in vnam partem, propter
omnum, famulus qui est ab illa parte, dat cū
anu sibi in capite, & excitat eum, & eleuat ca-
ut: Idem facit alter famulus, quando caput
clinat versus suam partem, & quando illi

duo sunt defessi, & volunt dormire, alij d
noui subrogantur in locum illorum, & n
permittunt vnquam dictum reum dormir
quiescere, donec omnia confiteatur, prom
sibi quiete, & in duab' noctibus & vno die h
modo defatigabitur, & confitebitur. Fate
Marsil. sæpè se vsum hoc tormento contra o
stinatos & nõ timentes tormẽta, & ait: Verè n
mo tã ferox inuenitur, qui huic tormẽto p
sit resistere. Quando aũt suspicio oritur ma
ficã penes se habere aliquid maleficij ad ind
cendam taciturnitatem, solent curare iudic
vt proprijs vestibus exuatur, ne aliquod ma
ficium insutum habeat. Eãdem ob caussam p
los vndique iubent abradi, vt DD. mallei m
leficarum, Damhauderius, Ioannes Bodinu
& post eos alij iuniores obseruârunt.

Decimasexta Conclusio. *Reus suff cienter tortus, si nihil confessus fuerit, sed i negatiua perseuerauerit, liber dimittend & relaxandus est.*

HANC tenent Eymericus in 3. part. direct in cap. de tertio modo terminandi pro cessum in caussa fidei per tormenta. Francisc Pegna ibid. in comment. 39. Paulus Grilland de quęstionib. & tort. q. 7. num. 11. Marsil. in. d L. Repeti. Iacob. de Bellouiso in tract. crimin in tit. de quæstionib. Marsil. & Alberic. in L

Edi

ctum.ff.de quæst. Anton.Gomez.in d.ca. num.28. & alij alibi. Ratio est, quoniam per turam indicia purgantur, vt communiter ctores loquuntur, quasi sufficienter tortus m veritatem dixisse videatur, iuxta illud ceron.in Topicis ad Trebatium, allegatum d.L.Edictum: Verberibus torti, & igni fati-i, quæ dicunt, ea videtur veritas ipsa dicere, .& dicit Alberic.in d.L.Edictum, & post m alij, quod communiter totus mundus ita net & seruat.

Verùm hoc loco incidit dubium apud D. An talis qui per dura tormenta se purga-t, & nihil confessus est, absolutè sit dimitten-us, & plenè absoluendus: An verò caussa in-ecisa sit relinquenda, & sic tortus sit relaxan-us sub fideiussoribus.

Simpliciter absoluendum arbitrantur ymericus, Francisc.Pegna, Iacob. de Belloui-, Bartol. in L. fin.num. 1. de quæst. Angel.in actat. malefic.in verb.Fama publica, &c.pro-e finem. Cæpol.in consl.crimi.32.incip. Qui-am rustici Vicentini. Anton. Gomez. loco it. Hanc sententiam de iure etiam tenendam, idetur sentire Iulius Clarus lib,5.§.fin.pract. rim.q.62.num.2.& q.64.num.38. & ita etiam le iure plenè absoluendum censet Damhau-ler.in rerum criminal.praxi, cap.40.& alij ali-bi. Alij contendunt in tali casu reum relaxan-dum & absoluendum sub fideiussoribus, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

caussam indecisam relinquendam. Pro h
sententia sunt Salycet. in L. Si qui adulterij. C
de adult. & in L. Ea quidem. C. de accusat. c
penult. & in L. Quisquis. C. ad L. Iul. Maiest.
ibidem Angelus Perusinus. Paris de Puteo
tractat. Syndicatus, in parte, Viso de repetiti
ne torturæ. Alberic. in L. Diuus Marcus. ff.
offic. præsid. Marsil. in L. Repeti. colum. 8.
in pract. crim. §. Quoniam. num. 49. qui dic
quod communis practica totius Italiæ est,
pud peritos ius dicentes, vt in tali casu accipi
Iudex fideiussores à reo de se repræsentand
ad mandatum Curiæ. Boërius in decis. 163. n
15. & 16. & dicit etiam Carauita super ritu ma
næ Curiæ, 248. num. 18. vt eum allegat Iuli
Clarus in d. q. 62. num. 2. communiter obse
uari, quod hoc casu inquisitus præstet fideiu
sores de stando iuri, & se præsentando totie
quoties fuerit requisitus. Iulius Clarus att
statur, in hoc casu in Ducatu Mediolanen
reum non absolui definitiuè, sed stantibus r
bus prout stant, & tunc si deinde superueni
noua indicia, de nouo contra eum procedit
non obstante tali sententia, & alibi etiam tal
obseruantia viget. Damhaud. dicit apud e
receptum esse in practica, vt si noua indicia i
tra aliquod tempus pro Iudicis prudētia, qu
in carcere post purgationem indiciorum p
torturam reus conseruatur, non superuen
rint, reus ex omnibus vinculis liberetur, pr

stinæ

næq; libertati, qua ante capturā fruebatur, stituatur. Quousq;: hoc est, donec denuò in diciumaccersetur: sine ampliori & plenaria solutione. Vt varietas sententiarum melius perspiciatur, & quantum fieri potest, concilietur, quid rectius & tutius sentiendum ex omnibus, quantum consequor, distinctè resoluā, præmissis aliquibus, quorum primum sit: In iudicis arbitrio & prudentia consistere, quando indicia per torturam sufficienter censeantur purgata. Ioan. Andr. in cap. Cùm in contemplatione, de regul. iuris. Augustin. de Arimino in addit. ad Angel. in tract. malefic. in verb. Comparent dicti inquisiti. Marsil. in L. quæstionis modum. ff. de quæstionib. & post hos Menoch. lib. 2. de arbitrar. Iudic. qq. casu 273. Secundum, cùm casus præsens clarè à iure non sit decisus, vt Gomez. rectè fatetur in d. num. 28. à principio, atq; notabilis, & in praxi quotidianus etiam sit, optimum est obseruare, quæ sit praxis summarum curiarum, quibus solent præesse viri eruditione & prudentia conspicui: Hi enim iudicium ferunt secundum æquitatem & rectam rationem, & certè talis practica in loco pro lege habenda, vbi recepta est. Tertium: Circa talem tortum considerandum, quod fideiussio potest concernere, seu pro obiecto habere: aut pœnam aliquā pecuniariam: aut expensas iustè caussatas ratione ipsius rei: aut corporalem aliquam cri-

minis pœnam. Nunc pro resolutione dico in primis iuri conformiorem esse primam opinionem, quod purgatis indicijs, reus simpliciter & definitiuè absoluendus sit. Hanc tenent vt plurimùm DD. primæ sententiæ, & probatur primò per regulam illam, Actore, vel Accusatore non probante, reus debet absolui. L. Actor quod esse. C. de probat. L. Qui accusare. C. de edendo. & hæc regula intelligenda de plena absolutione. Deinde, per text. in L. fin. ff. de calumniatorib. seruus tortus præcedentibus indicijs, & non confessus plenè absoluitur. Bald. ibid. notat expressè, & alij, & in cap. Quotiens. & cap. fin. de purgat. canon. qui stantibus indicijs cùm purgatus fuerit, definitiuè statim absoluendus. Rationem huiusmodi fundamentalem adfert Gomezius. Si talis caussa remaneret indecisa, reus accusatus, vel inquisitus remaneret in maximo damno & periculo, cum esset aperta via inimicis & sibi odiosis, vt possint quotidie super illo delicto inquietare & molestare, quod non est permittendum, imo malitijs hominum obuiandum. L. 1. §. Cum quis latrones, ff. de quæstionib. & in L. 2. ff. solut. matrim. Alia adfert Gomez. & soluit fundamenta alterius partis. Dico secundo, quando indicia per torturam pro iudicis, aut iudicum prudentia & matura censura sufficienter non essent purgata, licet pro tempore veritas

non

on possit haberi, tunc Iudex possit reum relaxare, & absoluere stantibus rebus, prout núc, cum fideiussione de se repræsentando ad requisitionem & mandatum Iudicis, toties, quoties requisitus fuerit, & in tali casu, meritò Iudicis sententia potest suspendi, & reus cum fideiussione relaxari, si fortè breui alia indicia superuenirent: & sic practica alterius sententiæ optimè locum habet. Tertiò, quando indicia multum sunt vrgentia, & quasi indubitata, tunc etiam post grauem torturam, & perseuerantiam in negatione potest reus condemnari ad pœnam aliquam extraordinariam, vt post Bossium in tit. de inquisitione, num. 30. Iulius Clar. in d. q. 64. num. 38. & alij docent. Et dicit Clarus apud eos obseruari, vt in tali casu, si indicia sint valdè vrgẽtia senatus reos condemnet ad pœnam extraordinariam, puta triremium ad tempus, & aliquando etiam in perpetuũ, pręsertim quando reus est valdè famosus. Quartò, quando agitur criminaliter, reus pro criminis pœna corporali non dimittitur cum fideiussione. per tex. in l. 3. ff. de cust. & exhib. reor. vbi dicitur: Nisi tam graue scelus ipsum commisisse constet, vt nec fideiussoribus, nec militibus committi debet, &c. DD. communiter ibidem. Gloss. in cap. Cùm homo. 23. q. 5. Bald. in L. Neq;. C. Ne fil. pro patr. & in L. Nullus. C. de exhib. reis. Angel. ab Aretio in tractat. malefi. in verb. Pro quibus Antonius

fideiussit. Salycet. in L. Ad commentarienses. ff. de custod. reor. Petrus Ancharan. & Ioann. Imolen. in Rubr. de fideiuss. Marsil. in pract. §. Examinanda. num. 12. & in §. Attingam. nu. 2. Anton. Gomez. tom. 3. variar. resolut. cap. 9. num. 8. Couarru. lib. 2. variar. resolut. cap. 8. n. 8. Iul. Clar. lib. 5. §. fin. practi. crimin. q. 46. nu. 7. & hæc est communis opinio. Ratio à DD. redditur, quia nemo est dominus membrorum suorum, nec vitæ propriæ. cap. Contingit. de sent. excomm. & L. Liber homo. ff. ad L. Aquil. Hinc nemo potest se obligare, aut fideiubere ad pœnam corporalem, exempli gratia, ad subeundam pœnam mortis, aut mutilationis, &c. pro suo principali; Nec talis obligatio, aut fideiussio valeret, aut aliquam vim haberet, iuxta Gloss. in d. cap. Cùm homo, in verb. supplicium. quæ Glossa ab omnibus recepta est, vt ait Couarru. loco cit. & videre est ex Felino cap. 2. de constit. & Marsil. in Rub. de fideiuss. q. 29. & Iulio Claro in d. q. 46. num. 18. Quintò, si reus absoluitur cum fideiussione, intelligitur, quod teneatur consignare, aut sistere reum ad iudicis requisitionem sub pœna pecuniaria certa, si sub certa conuentum sit: si autem certa non sit promissa tunc pœna pecuniaria iudicis arbitrio decernitur, nisi statutum aut consuetudo pœnam certam habeat. per text. in L. 4. ff. de custod. reor. Bart. & DD. ibidem. Salyc. & alij in L. penult. C. de custod.

reor.

teor. Gloss. Archid. & alij in d. cap. Cùm homo. Abbas & Anchar. in Rub. de fideiuss. Felin. in cap. fin. de accusat. & post alios plures Gomez. loco cit. Vnde sæpè contingere solet, quod reus absoluatur sub fideiussione de soluendo certam summam, e.g. 200. aureos, quã summam fideiussor soluere tenetur, nisi reum & suum principalem consignet. Eadem ratione potest fideiussio tendere ad solutionem expensarum, & interesse, quando iustæ expensæ fiunt in caussa rei.

Decimaseptima Conclusio. *Tortus ad eruendam veritatem, si in negatione persistit, & indicia præcedentia torturæ sufficienter purgauit, & absolutus est, non infamatur per torturam.*

Bartol. in L. Nullam. C. Ex quibus caussis infamia irrogetur. Addit. ibid. Bald. Salycet. Iacob. Butr. & Paul. Castrens. in ead. L. per text. ibid. Franciss. Brunus de indicijs & tort. q. 8. secundæ partis, num. 3. Berthachinus in Repertorio, in verb. Tortura, num. 70. Vnde ait Iacob. de Bellouiso in tract. crimina. de quæst. fol. 88. col. 3. vers. Et sic ex prædictis colligo, &c. quod beatus homo, qui se omninò tenere potuit in tormentis, quoniam absoluetur, & melior quàm ante accusationem reputabitur, cùm prosperè & feliciter se purgauerit à

rit à ſibi impoſitis, arg. Authent. Quomodo oporteat Epiſcop.& cleric. §. Si nemo accuſauerit. Quod dictum allegat, nec improbat Boerius in deciſione 163.num.14. Hinc ſi quis alicui obijceret aliquod crimen etiam magiæ, ſuper quo ſe tortura purgauit,&abſolutus extitit, poſſit talis contra obijcientem & exprobrantem agere iniuriarum.

Decimaoctaua Concluſio. *Tortura etiam inferri poteſt die feriato & feſto, etiam paſchalibus diebus in maioribus & atrocioribus criminibus,in honorem Dei.*

HANC Concluſionem probant L. Nemo. C.de Epiſcop.audientia.& L. Prouinciarum. C. de ferijs, & eam tradunt Bald.in d.L. Nemo. Franciſ.Brunus de indicijs & tort.q.5. 2.par.num.52. Marſil.in pract.crimin.in §.Expedita,nu.83.Iul.Clarus lib.5.§.fin.pract.crimin.q.64.num.34. & hoc obſeruatur in multis Italiæ locis,& laudat Clarus fieri in delictis capitalibus in honorem Dei. Reprehendunt autem idem auctor & Brunus in minoribus delictis id obſeruari. Ratio hæc Concluſionis à Bruno redditur. Tortura eſt quædam examinatio extraiudicialis; vnde ſi præceſſit iudicialis cognitio indiciorum, poteſt fieri poſtea examinatio quolibet tempore: exemplo teſtis qui iudicialiter iurauit, poteſt examinari

quo-

quolibet tempore, etiam feriato, in honorem Dei, vt tenet Specul. in tit. de fer. §. 2. verſ. Quid ſi tunc teſtis. Barto. in L. Damni. §. Sabini. ff. de damn. infect. & Bald. in L. Si quando. C. de teſtib. & Gloſſ. in Clem. 1. Maiora & atrociora crimina, in quibus diebus feriatis in honorẽ Dei poteſt inferri tortura, ſunt: raptus virginum, adulterium, inceſtus, homicidium, parricidium, veneficium, maleficium, & ſimilia, quorum mentio fit in d. L. Nullam. vbi Bald. dicit ſpecialiter locum habere in delictis, quæ clam committuntur, ſicut eſt, aliquem incantare, vel incantationem facere, adulterium committere, &c.

Et hanc Concluſionem maximè puto habere locum in ſceleratiſſimo crimine maleficorum, in quo communiter plurima enormiſſima peccata concurrunt, quod etiam ferè ſemper clam committitur, ſummeq́; Deus eodem offenditur, & periculum ſemper eſt in mora. Hoc certum eſt, & experientia compertiſſimum, periculoſiſſimum eſſe maleficos diu in carcere tenere, expeditionem protrahere, & moram procedendi nimiam ſeruare: Cùm Dæmon tum in carcere varijs tentationibus hoc hominum genus adoriatur, vel vt veritatem taceant, vel vt confeſſam reuocent, vel vt ſibijpſis vitam eripiant, atque in deſperationem perducat, &c. Quãdoquidem in hoc maleficij crimine diaboli

boli poteſtas coniungitur hominis operationi,& quoddam fœdus acceſſit, ſemper inſiſtit vexationibus & moleſtijs, vt hominem, quem tam immani ſcelere perſtrinxit, in perpetua captiuitate retineat. Ea de cauſſa, cum nec muris, nec clauſtris impediatur, quo minus ſuos clientulos accedere, inſtigare, & magis decipere valeat, etiam in vinculis, tormentis, & manibus iudicum præſtò eſt, & ſuam opem quãtum fieri poteſt, ſalua Diuina permiſſione ſemper, promittit & præſtat, vt plurimorum Iudicum proceſſibus notiſſimum eſt. Quandoquidem ergo periculoſiſſimum & perniciosiſſimum eſt: tum reſpectu animarum quæ periclitantur: tum intuitu ſalutis multorum, quibus periculũ imminet, ab hoc ſceleſto hominum genere: tum quod maximũ, & omnib⁹ præponendũ ratione diuinæ maieſtatis, quæ grauiſſimè læditur, & quãdoq; maximè offenditur, quod non maior zelus eſt expediendi iuſtitiam, iudices meritò ad hoc propoſitum commendatum habere debent illud Imperatorum in d.L.Prouinciarum.C.de Ferijs. Prouinciarum præſides, ait Lex, moneantur, vt in quæſtionibus latronum, & maximè Hyſaurorum (latrones enim de Hyſauria perniciores erant alijs iuxta Gloſſ. ibidem) nullum quadrageſimarum, vel venerabilem Paſcharum diem exiſtiment excipiendum, ne differatur proditio conſiliorum, quæ per latronum tor-
menta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

enta quærenda eſt: Cùm facilimè in hoc
mmi numinis ſperatur venia, per quod
ultorum ſalus & incolumitas procuratur.
cLex. Per hæc tamen non intendo laudare
promouere quorundam Iudicum præcipi-
tum potius furorem, quàm moderatum, &
rudentiæ ſale conditum zelum, qui in hoc
imine, vt intelligo, nimis pręcipitanter pro-
dunt, & vix vllam dantes dilationem reis, vt
aturè conſiderare valeant neceſſaria ad ſta-
ım ſuæ conditionis & ſalutis, ſed manè reos
ppræhendunt, carceri ſtatim tradunt, mox
ne mora ad quæſtionem rapiunt, & confeſ-
os aut eodem die, aut quàm primum ſequen-
ad ſententiam audiendam, & executionem
uæ ſtatim ſubiungitur, faciendam rapiunt.
Hic enim furor, non zelus iudicandus eſt. Res
umanæ, vbi agitur de ſalute mentis & corpo-
is, & vertitur periculum animarum, agendæ
um maturitate iudicij, & grauitate coniuncta
noderatione. Grauiſſimè enim iudices pec-
ant, quando modum excedunt in tortura, &
enentur ad reſtitutionem omnium damno-
um in foro conſcientiæ, ſi quæ ſequantur ex
orum culpa. Et in foro exteriori pro ratione
ulpæ, damni, & exceſſus, ſunt pœna afficien-
di. Quomodo autem ſint tales puniendi, do-
ent Gomez. in d. cap. 13. num. 6. Iulius Clarus
n d. q. 64. num. 37. & Menoch. poſt alios lib. 2.
le arbitrar. Iud. qq. caſu 340.

QVAE-

QVAESTIO II.

An in dignitate, aut honore constituti possit puniri pœna mortis, absq́ ex auctoratione siue degradatione?

VIDETVR quod non, ex hac L. in verb. præsidio dignitatis exutus & cruciatus & tormenta non effugiat. Ad idem facit Gloss. singularis in L. Omnes, in verb. amißionem C. de Episc. & cleric. Nemo in dignitate mo... debet. Angelus hic: quem citat & sequitur Ioan. de Anania in cap. 1. de Sortileg. Et dicit quod non licet Doctorem ad torturam pone... re, antequam insignijs Doctoralib. exuatur. Ad idem accedunt Bartolus in L. Quod ait Prætor §. Ignominiæ. ff. de his, qui notantur infamia. Petrus Lenauderius in tract. de Doctoribus 4 part. q. 26. Iul. Clar. lib. 5. Sentent. §. fin. pract. crimin. q. 73. num. 2. & q. 74. num. 5. & alij alibi. in d. L. Quod ait. §. Sed & si. L. vocat exauctorare, id est, insignia militaria detrahere. Et quia Lex dicit de milite non simplici, sed fulgenti dignitate siue honore militari, argumentum etiam, trahitur ad Doctores. In exauctoratione doctor priuatur cingulo doctorali, & miles exuitur cingulo militiæ. Locum exauctorationis in secularibus constitutis in dignitate subit degradatio in clericis. Sed vt ad propositum redeamus, solemnitas exauctorandi in desue-

lesuetudinem abijt, vt benè attestatur illustris Iurisconsultus Andræas Gaill lib.1.de pace publica cap. 1. num. 30. Quod præsertim in atrocioribus delictis & enormissimis locum habet, in quibus licitum est iura transgredi. Bald. in Authen. Sed nouo iure.C. de seruis fugit. Marsil.in L. Vnius.§.Cogniturum.ff.de quæst. & in singulari 601. Barbatius in c. 1. de constitut.à. num. 155. & alij alibi. Confirmatur hoc Latius : in atrocissimis criminibus clericus etiam quandoq; sine degradatione reali punitur extremo supplicio, vt in clerico assasino est text.in c. 1. de homicidio in 6. Dominicus Geminian. ibidem. Ioan. Andr. in ca. Cùm non ab homine, de iudicijs. Petrus Ancharan. in consil. 158. num. 5. incip. ex narratis in facto. Marsil.in d. §. Cogniturum, & in Practic. crimin.§.Diligenter.numero 160.& alibi. Barbat. in cap. At si clerici. de iudic. Menoch. lib. 2 de arbitr. Iudic. quæstionibus casu 415. num. 28. Andræas Gaill, loco citato. Et hanc sententiam ex alijs esse communem ostendunt, Iul.Clar. in d.§.q.36.num.30. & 33. Couarr.lib.2.variar. resolut.cap.20.num.11. & practic.quæst.cap.32. Alios ad idem allegat. Felicianus Episco. Scalens. in Enchridio de censuris, in tractat. de deposit. & degradat.

cap.14.

QVAESTIO III.

An, quando quis probatur malefic vel magis duobus vel tribus testibus idone etiamsi neget delictum, & in negatione pe sistat, possit condemnari?

QVIDAM DD. voluerunt ad condemn tionem requiri vtrunque, & reum co uictum, & illud confessum esse. Sed hac se tentia tanquam falsa reiecta, dicendum conu ctum testibus idoneis de crimine, etiamsi negatione persistat, condemnatum fore etia in hoc crimine, vel in alijs. Pro hac doctri sunt Alexand. in addit. ad Bartol. in L. Vniu §. reus. ff. de quæst. Alberic. in L. Obseruare. Quorum appell. non recip. Marsil. in sing. 10 Bald. num. 4. & Felin. nu. 1. in cap. Ad nostra de probat. Andr. ab Isernia in cap. vnic. §. pu blici latrones, de pace tenenda, & post alic plures Didacus Couarruu. practic. quæstio cap. 23. num. 5. conclus. 1. non longe à fine, & i hac materia recentiores Ioannes Bodin. de ma gor. dæmonomania lib. 4. cap. 2. Godelman nus de magis & veneficis. lib. 3. cap. 8. num. 16 Theodericus Graminæus in inductione siu directione iudicis in caussa criminali malefi. corum & sagarum, pag. 149. & alij alibi. & pro. batur hæc sententia ex 2. q. 1. cap. Nos in quen- quam sententiam ferre non possumus, nisi aut

in con-

n conuictum, aut confessum, & L. Qui senten-
iam. C. de pœnis. & d. L. Obseruare. Constitu-
o etiam Carolina in art. 22. in hanc tendit sen-
entiam, dum ad condemnationis effectum re-
uirit propriam confessionem, vel criminis
robationem disiunctiuè. Hinc in tali casu iu-
ex exactè debet expendere probationes, & ea-
um vim, quæ si plenè & legitimè probent, po-
erit reus condemnari etiamsi in tormentis,
ut extra ea crimen negauerit, de quo con-
ictus & accusatus est, quod maximè veritatē
abere videtur in criminibus homicidij, vene-
icorum, maleficorum siue incantatorum &
nagorum, & aliorum, de quibus fit mentio in
.L. Obseruare. Ex his concluditur quod etiā
Bodin. & Godelman. tradunt, si duo vel tres
estes idonei deposuerint veneficij suspectum
psis videntibus sub limen stabuli posuisse
llam sortilegiorum, quæ inuenta, & pecudes
nortuæ sint, etiamsi talis neget crimen male-
icij poterit condemnari, ad pœnam ordinari-
m virtute legitimæ probationis & de simili-
us simile est iudicium. Quod & confirmatur
er text. in præsenti L. dum ait. Si vero con-
ictus & ad proprium facinus detegentibus
epugnauerit denegando, sit eculeo deditus:
ngulisq; sulcantibus latera perferat pœnas
ignas facinore proprio: Quorum verborum
ensus manifestus est ad huius quæstionis dis-
olutionem, licet quidam verbis non bene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

perpenſis eum inuertant vt innuit Alberic. i
hac L. Etſi excepta.

LEX VIII.

*Culpa ſimilis eſt, tam prohibita diſcer
quàm docere.*

QVANTVM ad libros magicos attinet, om
nes eiuſmodi libri ſunt comburendi, (
à nullo Chriſtiano conſeruandi. Actor. 19
Epheſi multi ex eis, qui fuerant curioſa ſecta
ti, contulerunt libros, & combuſſerunt eos co
ram omnibus, & computatis pretijs illorum
inuenerunt pecuniam denariorum quinqua
ginta milium. Ita fortiter creſcebat verbũ Dei
& confirmabatur. Et Index librorum prohibi
torum editus auctoritate Concilij Trident. in
Regula nona his verbis: Libri omnes, & ſcripta
Geomantiæ, Hydromantiæ, Aëromantiæ, Py-
romantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Nicro-
mantiæ, ſiue in quibus continentur ſortilegia,
veneficia, auguria, auſpicia, incantationes artis
magicæ prorſus reijciuntur. Conſonant leges
ciuiles in hac L. & in L. Mathemat. C. de Epiſ-
copali audient: mandatur, Mathematicorum
& improbatæ lectionis codices eſſe concre-
mandos in conſpectu Epiſcopi: & in L. Cæteræ.
ff. familiæ Herciſcendæ, ſtatuitur magicos li-
bros eſſe corrumpendos. His adiungitur illa
lex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ic apud Iulium Paulum lib. 5. Receptarum ntent. tit. 25. ad L. Cornel. de Sicar. & venefic. ibros, ait, magicæ artis apud se neminem habere licet: At penes quoscunque reperti sint, onis adeptis, ambustisq; his publicè, in Insum deportantur: Humiliores capite puniuntur. Non tantum huius artis professio, sed etiã ientia prohibita est. Sic Nicephorus lib 20. istor. narrat, quendam iuuenem Lollianum issum in exilium, & bona eius publicata, eò uod librum magicum descripsisset. Titus Liius li. 5. Decade 3. docet, quomodo de vtilita Reipub. sit quod mali libri corrumpantur combur antur. Dum enim diutiùs bellum unicum, inquit, secundum traheretur, & pasm à ritu sacrificandi more patrio discederer, & sacrificuli & vates cœpissent hominum ientes, re ad patres, & ad publicam quærimoiam delata, incusati sunt primum grauiter à natu ædiles, triumuiriq; capitales, quod non rohiberent: datumq; negotium M. Aemelio rbis prætori, qui senatusconsultum renunciuit, & edixit, vt quicunq; libros vaticinios, recationesque haberet, aut artem sacrificanli conscriptam, ad se deferret, quæ ipse combussit.

Et tempore Valentis Imperatoris circa annum Christi 370 magna & acris fuit facta inquisitio codicum artium vetitarum: & ad eũ finem rectius consequendum, cuiusq; fermè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

domus penetralia accuratè perluſtrata fuerunt, & innumeri codices, imo multi voluminum acerui congeſti, atque in conſpectu iudicum concremati, vt poſt Ammianum libro 29 prodit Baronius tomo 4. annalium ſub anno Chriſti 370 pag. 226. in impreſsione Antuerpien. de Anno 1594. Ea de cauſa innocenter etiam D. Chryſoſtomus in diſcrimen, à quo tamen diuino præſidio liberatus extitit, deuenerat, vt ipſe teſtis eſt in hom. 39 in acta Apoſt. vbi ſic loquitur: Mota eſt olim, me adhuc adoleſcentulo, magna tyrannorum hoſtilitas: militibus etiam foris extra ciuitatem ad inſidias poſitis, forte fortuito libellos quærebant incantatorios & magicos. Et qui ſcripſerat librum, nondum perfectum in flumen abiecerat, & captus, cum poſtularetur ab eo, reddere non poterat, ſed ducebatur per totam ciuitatem vinctus: & cum ita accuſaretur, dedit pœnam. Tunc ego ad martyris ædem proficiſci volens, tranſibam per hortos iuxta flumen cum alio quodam. Ille autem viſo libro qui in ſuperficie fluebat: primum quidem putabat linteum eſſe: proprior autem factus, agnouit eſſe librum, & deſcendens recepit. Ego aut cõtendebam, vt de communi inuento, & ridebã. Sed videamus, inquit, quid nam hoc ſit. Reuoluit partem paginæ, & inuenit ſcripta magica. Accidit aut eodem tempore, militem tranſire: qui hoc animaduertens abijt, & timere nos fecit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

Quis enim credidisset, quod è flumine ...aptum sustulissemus, cum omnes tūc etiam ...non suspecti essent, detinerentur? & abij-...e non audebamus, ne videremur: idem erat ...riculum si scinderemus. Concessit igitur ...us & abiecimus, & postea à periculis liberati ...mus. Hinc clarum redditur quam illis tem-...ribus fuerit periculosum & infame habere ...bros magiæ: Quod tamen hoc tempore im-...nè dissimulatur maximèq; apud corruptã ...uentutem in abusu est.

Ex dicta L. comprobatur non solum mago-...m, sed etiam hæreticorum libros esse com-...urendos, & non conseruandos. Leo Papa pri-...usin Epistola quadam ad Toribium Astori-...ensem Episcopum, cap. 15. sic ait. Curandum ...st & sacerdotali diligentia maximè prouiden-...um, vt falsati codices & à syncera veritate ...iscordes, in nullo vsu lectionis habeantur. ...pocriphæ autem scripturæ, quæ sub nomi-...ibus Apostolorum, multorum habent semi-...arium falsitatum, non solum interdicendæ, sed etiam penitus auferendæ sunt, atq; igni-bus concremandæ. Quamuis enim sunt in illis quædam, quæ videantur habere speciem pie-tatis, nunquam tamen vacua sunt venenis, sed per fabularum illecebras hoc latenter operan-tur, vt mirabilium narratione seductos, laque-is cuiuscunq; erroris inuoluant. Huius Epist. meminit Alphons. Castr. li. 2. de iusta hæret. *Libri hæreticorũ comburendi.*

Zz 4 punit.

punit. c. 5. qui hanc materiam omnibus latiu discutit. Super hoc articulo digna lectione e Epist. Victoris Constantini ad Episc. & popu lum ex Socrate, de Ario & eius scriptis. lib. cap. 15. histor. tripartitæ, in hæc verba. Maligno & impios Arius imitatus, dignum est vt illo rum quoque suscipiat vltionem. Sicut ergo Porphyrius diuinæ pietatis inimicus, iniqu volumina contra religionem proferens, dig nam promeruit inuenire mercedem, & talem per quam in posterum esset opprobrium, & plurima compleretur infamia, & nunc placui Arium & consectatores eius vocari Porphyrianos, vt quorum mores imitati sunt, eorum vocabulo perfruantur. Super hæc autem si qua conscriptio ab Ario facta reperitur, igni tradatur, vt non solùm praua eius doctrina depereat, sed neq; vlla eius possint remanere commenta. Hoc etiam præcipio, si quis cóscriptiones Arij cælasse comperitur, & non repente proferens igne consumpserit, mortis supplicio subiacebit. Mox enim vt in hoc fuerit captus, capitalem suscipiet vltionem. Deus vos custodiat. Hæc est Constantini Epistola. His accedunt aliæ Christianorum Imperatorum leges in C. de hæret. L. Omnes vetitæ legibus diuinis & imperialibus constitutionibus hæreses perpetuo quiescant, & nemo vlterius conetur, quæ reperit prophana præcepta, vel docere, vel discere, nec antistites eorundem audeant fidé

insi-

inuare, quam non habeant, &c. Et L. Damno. §. Nec non impios, ait Lex libros nefandi sacrilegi Nestorij aduersus venerabilem Orthodoxorum sectam, decretaq; sanctissimi cœtus Antistitum Ephesi habiti scriptos habere, vel legere, aut describere quisquam audeat: quos diligenti studio requiri, ac publicè comburi decernimus, &c. Et in fin. L. Scientibus vniuersis violatorem huius legis publicatione bonorum esse coërcendum. Vbi optimè notat Salyc. quod non est licitum libros improbatæ fidei legere, aut describere, sed debent comburi in præsentia Episcopi, iuxta d. L. Mathem. & d. L. Quicunq;. §. Nulli etiam contra venerabilem Calcedonensem Synodum liceat, vel aliquid dictare, vel scribere, vel ædere, atque emittere: aut aliorum dicta vel scripta super eadem re proferre. Nemo huiusmodi habere libros, & sacrilega scriptorum audeat monumenta seruare. Quod si qui in his criminibus fuerint deprehensi, perpetua deportatione damnentur. & in §. Omnes verò huiusmodi chartæ ac libri, qui funestam Euthicetis, hoc est, & Apollinarij complexi fuerint dogmata, incendio concrementur, vt facinorosæ peruersitatis vestigia flammis combusta pereant: æquum namque est, vt immanissima sacrilegia par pœnæ magnitudo percellat, scientibus moderatoribus etiam prouinciarum, earumq; apparitoribus, defensoribus etiam ciui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

tatum, quod si ea, quæ legis huius religiosissima sanctione custodienda decernimus, aut neglexerint, aut aliqua permiserint temeritate violari; denarum librarum auri mulctam fisco nostro inferre cogantur: Insuper etiam æstimationis suæ periculum sustinebunt. Ad idem facit illud, quod Iurisperiti tradunt, quod quis præsumatur hæreticus, & de hæresi possit condemnari eo ipso, quod libri hæresis penes aliquem reperiuntur. Ludouicus Romanus in singulari 323. incip. Eo ipso, quod libri hæresis, &c. Alberic. in L. Quicunq;. C. de hæret. Hippol. Marsil. in pract. crim. §. diligenter. num. 92. Idem in cons. 52. incip. Misericordia domini, num. 34. Archid. & Ioan. Andr. in cap. Filij, de hæret. lib. 6. Carrer. in tract. de hæret. num 135. & alij alibi. Et lex Pontificia in bulla cœnę Domini, excommunicatione prima etiam prohibet legere, & retinere libros hæreticorum publicè vel occultè, quouis ingenio vel colore, sine auctoritate & licentia sedis Apostolicæ, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, cuius absolutio reseruata est summo pontifici. De qua re Martin. Nauar. tractat lib. 5. consiliorum in tit. de Hæreticis consil. 3. num. 1. & cons. 8. Si quis autem ignoranter incideret in librum hæreticum, existimans bona fide Catholicum & legeret, non incideret: Quia bulla excommunicat scienter legentes & retinentes. Nec etiam Episcopi & ordinarij

possunt

ſſunt ſuis ſubditis dare licentiam legendi t retinendi libros hæreticos, niſi ex ſpe-li delegatione pontificis, vt idem Nauar-s docet lib. 1. Conſil. de Conſtitut. conſil. 1. mero 75. Quia inferior non poteſt legem perioris tollere, c. Cum inferior. de maior. Clem. Ne Romani. de elect. Neq; abſolue- à reſeruatis Papæ. cap. Ad eminentiam, de nt. excommu. & id etiam litera d. Bullæ Cœ-e oſtendit, cum dicit. (Sine auctoritate oſtra, & ſedis Apoſtolicæ.) Omni enim tem-ore, quando Religio viguit, vt ex dictis con-at, curæ fuit non ſolùm Epiſcopis, ſed etiam mperatoribus, vt libri à Catholica fide alieni omburerentur, & non impunè retineren-ur, nec venderentur. Cuius nunc (proh do-or) in multis locis contrarium videmus, cum maxima Chriſtianæ relegionis pernicie, & ani-marum interitu. Si enim Apoſtolus Paulus, Prophana & vaniloquia hæreticorum deui-tanda pronunciat, eo quod multum profi-ciant ad impietatem, & eorum ſermo, vt cancer ſerpat: multo magis profecto librorum lectio cauenda, ſcriptura enim manet, & vox perit, & ea quæ permanent fortius imprimunt in animum, magiſq; mouēt. Hinc vt ex illo Acto. 19. citato conſtat, ſicut teſtimonium & ſigni-ficatio apertiſsima veræ fidei & conuerſionis eſt, libros curioſos, & à fide Catholica alienos incendio tradere, vt patet ex illis verbis ſub-

ïectis

iectis. Ita fortiter creſcebat verbum Dei, & confirmabatur: Sic infirmæ fidei & fictæ charitatis argumentum eſt, legere, retinere, & nolle Vulcano conſecrare huiuſmodi libros. Quare rectiſſimè ſecundum Iuriſperitorum ſententiam, contra tales eſt vehementiſſima præſumptio hæreſis.

Contra dicta, obijciunt quidam Catholici etiam ſcioli, hæreticorum lectionem eſſe licitam & admittendam, ex illo S. Pauli 1. ad Theſſalonicenſes 5. Omnia probate, quod bonum eſt tenete. Ergo poteſt aliquis hæreticorum libros legere, cúm etiam aliqua bona in eis contineantur, & ad effectum bonum, maximè vt eorum errores melius cognoſcat, ac rectius eis reſpondere queat. Reſpõdetur; hoc argumentum probat, quod ſi nullum præceptum Eccleſiæ eſſet, licitum fore legere huiuſmodi libros eis, qui dignoſcere & ſecernere bonum à malo poſſunt, ita vt eis nullum immineat periculum ſubuerſionis, quod qui amat, peribit in illo. Ad huius rei illuſtrationem pulchrum adfert exemplũ Euſebius lib. 7. hiſtoriæ Eccleſiaſt. cap. 6. de Dionyſio Alexãdrino, cuius verba adfert ex eiuſdem li. 3. de Baptiſmate ad Philomenem Preſbyterum vrbis Romæ. Sic enim ſcribit Dionyſius. Ego & tractatus hæreticorum lego, & traditiones eorum perſcrutor, etiamſi videar ad horam verbis illorum pollui. Sed multum mihi confert hoc ipſum, quod ex ipſorum

verbis

erbis arguere eos possum. Deniquecùm ali-
uis ex fratribus & compresbyteris prohibe-
:t me, ne hęretica lectione tanquam cœni ali-
uius fœtore polluerer, visio mihi quædam à
)eo ostenditur, quæ me confirmaret, & ser-
no ad me factus est, hæc mihi euidenter pro-
)quens. Lege omnia quęcunq; in manus tuas
enerint: quia probare singula quæcunque &
iscernere potes. Quandoq; ex initio hæc tibi
aussa fuit credēdi. Amplexus sum visionem:
quia & Apostolicę sententiæ concordabat, di-
enti: Omnia probate, quod bonum est tene-
e. Hæc Euseb. Ex qua historia patet, eo tem-
)ore etiam habitam esse tanquam rem pericu-
osissimam, lectionem hæreticorum, nec de-
)ere sibi vnumquemq; tribuere, quod possit
discernere, sed tale iudicium à superiori pote-
state conferendum, præsertim cùm Scriptura
nos in contrarium moneat in Euangelio. At-
tendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos
in vestimentis ouium: & iterum: Cauete vobis
à fermento Pharisæorum: & iterum Ioannes. 1. Ioan. 4.
Nolite omni spiritui credere. Qui ergo sim-
plices & ignari sunt, deberent abstinere, etiam-
si nulla prohibitio esset, propter imminens &
euidens periculum. Nec mouet, quod etiam
aliquid boni in eorum scriptis inueniatur.
Quia, vt S. Gregorius lib. 5. moralium cap. 11.
ait. Habent quippe hoc hæretici proprium, vt
malis bona permisceant, quatenus facilè sen-
sui au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1

ſui audientes illudant: Si enim ſemper praua dicerent, citiùs in ſua prauitate cogniti, quod vellent minimè perſuaderent. Rurſum ſi ſemper recta ſentirent, profectò hæretici non fuiſſent: ſed dum fallenti arte ad vtraque deſeruiunt, & ex malis bona inficiunt, & ex bonis mala abſcondunt. Sicut qui veneni poculum porrigit. ora poculi dulcedine mellis tangit, dum hoc quod dulce eſt, primo attractu delibatur, etiam illud quod eſt mortiferum, indubitanter abſorbetur. Itaque hæretici permiſcent recta peruerſis vt oſtendendo bona, auditores ad ſe trahant, & exhibendo mala latenti eos peſte corrumpant. Et ſi quid boni in libris hæreticorum inueniatur, id etiam ex Catholicis haberi poteſt. Nihil enim dicitur quod non prius dictum ſit. Nec etiam Deus aliquid ſingulare boni per peruerſos diffundit, quod non multo vberius per organa Spiritus ſancti communicet, iuxta illud Ioannis: Paracletus Spiritus ſanctus quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia, quæcunque dixero vobis. Cum ergo lectio hæreticorum librorum & alienorum à fide Catholica ſemper ſit damnata, vt res pernicioſa, nemini dubium eſſe poteſt, quod ſummus in Eccleſia monarcha eam non potuerit ſub culpa & pœna prohibere. Atque hoc præceptum operatur, vt quod antea ex ſuo genere erat periculoſum,

& li-

:licitum eis, qui sine periculo poterant le-
ere & approbare, postea omnibus vi præcep-
i fiat illicitum, nisi licentia sedis Apostolicæ
:ccedat, cuius etiam est ante licentiam cog-
oscere & iudicare, an sine periculo & cum
ructu licentiam petens legere posſit. Nemo
nim iudex in propria caussa esse potest. Si
uis autem legerit, aut habuerit sine licentia
bros Catholicorum, quibus annotationes,
lucidationes, aut commentaria hæretici in-
:ruerunt, non incidit quidem in pœnas Bul-
æ cœnæ Domini, sed in censuram latam à Pio
Quarto Anno Domini 1564. 14. Martij super
pprobatione Indicis librorum prohibitorũ,
uæ bulla indici præfigitur: & talis etiam rea-
um peccati mortalis incurrit, iuxta ea, quæ
ene dicit Nauarrus in manuali confessario-
um, cap. 27. num. 56. & Ipsa bulla decernit.
i quis autem in dubium trahere velit, an
Pontifex rectè prohibere posſit lectionem &
:onseruationem librorum hæreticorum sub
œnis & censuris, is etiam vertat in contro-
ersiam, an Catholici & pij Imperarores in le-
gibus ciuilibus, sub pœnis capitalibus & tem-
poralibus prohibere potuerint, & reuocet in
litem, an potestati iusta præcipienti, sub rea-
tu mortalis peccati sit obediendum, iuxta il-
lud Lucæ. Qui vos spernit, me spernit: & a- *Luc. 10.*
liud Apostoli. Omnis anima potestatibus sub- *Rom. 13.*
limioribus subdita sit. Non est enim potestas,
nisi

nisi à Deo. Quæ autem sunt à Deo, ordin
sunt. Itaq; qui resistit potestati, Dei ordinat
ni resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi da
nationem acquirunt.

LEX IX. & finalis.

Quicunque maleficorum labe pollutu audierit, deprahenderit, occupauerit: il ad publicum pertrahat, & iudicum ocu communis hostem salutis ostendat. Si qu quam ex agitatoribus, id est aurigis, seu quolibet alio genere hominum contra h edictum venire tentauerit, aut clandestin supplicijs etiam manifestum reum malefic artis oppresserit: vltimum supplicium non uadat, geminæ suspicionis obnoxius, qu aut publicum reum, ne facinoris socios pu licaret, seueritati legum, & debitæ subtr xerit quæstioni: Aut proprium fortaßis in micum sub huiusmodi vindictæ nomine consilio atrociore confecerit.

CIRCA hanc L. notandum est ex Doctori bus, qui in hanc, sicut in alias leges huiu tituli, breuissimè commentati sunt, quod ma leficum licet cuilibet propria auctoritate ca

pere

re,& Iudici præsentare. Quod singulare est, d ita intelligendum,(quamuis Doctores generaliter loquantur) quando in manifesto crimine depræhenditur. Regulariter autem in a-js criminibus prohibitum hoc est. Commune autem est in hoc crimine & in alijs, quod nemini, licet maleficum etiam manifestum propria auctoritate occidere. Deinde ex hac ge in illis verbis (*Ne facinoris socios publicare, &c.*) colligunt DD. crimen maleficij esse de genere exceptorum. Alberic. hîc & Godefrid. Glossa & Salycet. in L. fin. C. de accusat. Barto. n L. Repeti. de quæst. Marsil. ibid. Bald. lib. 1. onsil. 95. incip. Regula iuris. Panormitan. Ion. Imol. & Anthon. à Butr. in cap. 1. de confess. t alij, quos citaui ad longum in 2. memb. tratat. de confes. malef. conclus. 1. ratione 3. Quae consequenter tradunt, confessum de se in hoc crimine super aliorum scilicet sociorum criminis conscientia, posse & debere interrogari,& interrogatus in conscientia, sub pœna peccati mortalis tenetur facinoris socios iudici publicare, vt in 2. memb. d. tract. ostensum atius est. Vnde communis regula eruitur, quam ponunt Glossa cum text. in cap. 2. de cōfessis. Panorm. Anthon. Ioan. Imol. Cardinal. Zabarella, Hostiensis, & omnes Doctores ibidem, cum Iurisperitis. in L. fin. C. de accusatio. quod in criminibus exceptis de se confesso, credendum est contra socios criminis, non

quidem quantum ad condemnandum, sed præsumendum. Aliàs profectò non est inu nire discrimen inter crimina excepta, & n excepta, secundum mentem canonum & gum, ac Doctorum. Maximè autem inq rendum in hoc crimine de socijs, quia male ci communiter, vt experientia docet, habe socios, & credo haud ex multis repertum num, qui solus sine socijs hoc scelus commi rit. Præterea cùm malefici sint hostes comm nis salutis, iuxta præsentem L. contra soci inquirere etiam tendit ad communem salu omnium. Quia nisi maleficorum crimen ra citus extirpetur, salus communis non habeb tur. Præterea cum DD. aduertẽdum est, qu si quis propria auctoritate notorium male cum interfecerit, duplicem suspicionem hac L. incurrit, tum quod conscius sit male cij, timueritq; ne socios detegeret, si tortu adhibeatur; tum quod ratione vindictæ fo tassis fecerit. Circa hunc articulum notat Bal singulariter, quod non licet subtrahere aliqu reum quæstioni, vel torturæ, nec facere, quo veritas non possit apparere. Ex dictis mal præsumptio sumitur contra eos, qui aliquan do maleficis consulunt, aut eos admonend instruut, vt fugiant, quando grauibus indicij laborãt: Hi incurrunt suspicionem, aut quo socij criminis sint, aut quod veritatem velin latere & iustitiam impedire; aut quod magi

amen

ment corporis & famæ æstimationem rei contra ordinem charitatis, quàm eius animæ salutem, quæ præstat omnibus rebus in hoc mundo habitis.

Circa hanc L. cùm Doctores ex ea colligant, nominationē malefici facere præsumptionem contra socium facinoris, breuiter tractandum est de indicijs, ex quibus crimen maleficorum depræhendi potest.

DE INDICIIS CRIMINIS maleficij.

NOTANDVM in primis, quod diuersus est gradus indiciorum. Quædam enim sunt remota: quædam propinqua: alia propinquissima.

Deinde in materia indiciorum multum valet omnium iudicio arbitrium iudicis: falluntur tamen aliqui in intelligentia huius nominis, aut saltem in iudicio, qui putant, quod arbitrium iudicis sonet, quod ipsi ex suo capite & voluntate possint definire, & quod eorum propria prudentia debeat formare iudicium. Iudicis arbitrium formandum est ita, vt sit iuri & æquitati consonum, & in hoc non debet sequi propriam conscientiam, sed publicam scientiam, vt multis allegationibus ostendunt Andreas, Barbatius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
870/A/1